Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

KW

T. G. Willebordt

235 [illegible]

C 10 [illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ARNOLDI CORVINI
IVS CANONICVM,
Per Aphoriſmos ſtrictim Explicatum.

AMSTELODAMI,
Apud Ludovic. Elzevirium. A°. 1651.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Illuſtriſſimo atque Excellentiſſimo

PRINCIPI,

D. CASPARO DE BRACCAMONTE ET GUSMAN,

Comiti de Penaranda, Domino de Aldea-ſeca de la Frontera, Equiti Ordinis Alcantaræ, Commendatori de Daymiels Ordinis Calatravæ, Regiæ Catholicæ Majeſt. Cubiculario, nec non Cameræ & Caſtellæ Conſiliario, ad Pacis Univerſalis Tractatus Monaſterii Legato Plenipotentario Primario, &c.

AUDET hic libellus, Princeps Excellentiſſime, ſibi illuſtre tuum nomen inſcribere, fretus non ſua, nec auctoris, ſed materiæ dignitate. Continet quippe Juris Pontificii totius compendium. Iuris non minus ob Auctorum, ex quibus partim deſumptum, ſanctitatem venerandi, quam ob præcepta eo comprehen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ſa æſtimandi. Siquidem in omnibus æquitatem eſſe ſequendam, illamque rigori juris eſſe præferendam, inculcat. Præcepto ſanctiſſimo; proinde ab omnibus obſervando, omnium memoriis infigendo. Illud quam firmiſſimè memoriæ Celſitudinis Tuæ infixum fuiſſe, quam clariſſimè docuit Pacis inter Potentiſſimum Hiſpaniarum Regem, Dominum Tuum, & Præpotentes Provinciarum Unitarum Ordines, Tuo ductu, conciliandæ negotium, tum ejus feliciſſimus exitus. Prudentia in ea Tuæ Celſitudinis elucet juxta æquitatem maxima. Etenim pacis inter Adverſarios potentes conciliandæ nulla iniri poteſt ratio, utriſque mordicus juribus ſuis inſiſtentibus, illaque pertinaciter retinere volentibus. Utrinque aliquid condonandum bono pacis, ſubditorum querelis, lachrymis.

Fa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Factum illud utrimque, &, quod gaudemus, à Potentiſſimo & Rege & Domino Tuo, ductu & miniſterio præcipuè Tuo, aliorumque Virorum non minus Illuſtrium, quam Belgarum amantium. Factum præclarum. Nempe ex eo Belgis, poſt tot annorum ſpatia, prœliis, urbium obſidionibus, expugnationibus, ſpoliationibus, agrorum vaſtationibus, decurſa, Pacis tandem ſidus affulſit. Eſt ſane id Regi Tuo glorioſiſſimum: Utpote quo, omnium Belgarum non tantum, ſed totius Orbis Chriſtiani ſuffragio, Rege digniſſimum, Pacifici cognomentum abſque dubio acquiſivit. Fuerint alii ex Hiſpaniarum Regibus & ducibus Burgundiæ dicti pugnaces, alii audaces, alii intrepidi, alii magni, alii bellatores. At tantùm hoc Regis Tui illuſtrius, quantùm ex eo propius ad Deum Immortalem accedit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

dit. Qui Deus pacis, Deus Juſtitiæ audiri vult. Nec minus excellens hic eſt negotium tuum, quo, labore infinito, ſudoribus immenſis, ejus difficultate non deterritus, nec valetudini parcens, tam ſpecioſum atque Illuſtrem Regi Tuo titulum acquiſiviſti. Eo longè plus Domino Tuo profuiſti, nomenque Tuum reddidiſti celebrius, quam Majores Tui, virtute ſua bellica, quâ excelluerunt, & victoriis acquiſitis, quibus celeberrimi fuerunt & adhuc ſunt. Tantum virtutes pacis, bellicis præſtant. Quibus ut porrò Regi Tuo, Reipublicæ Christianæ, boniſque omnibus prodeſſe pergas, quam religioſiſſime vovet

Illuſtr. & Excellent. Tuæ Dignitati devotus

ARN. CORVINUS à BELDEREN.

Le-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

NON ſum ignarus, miraturos multos, maximè eos qui à fide Romana receſſere, (Inter quos ſum natus, educatus, ſtudiis imbutus.) quid me moverit Ius Canonicum in compendium redigere. Quippe qui omnes, imperiti, periti, imò & qui cæteris acriore eſſe judicio videri volunt, Ius illud judicent inconditam eſſe Decretorum & Conſtitutionum farraginem, à Pontificibus non ad Reipublicæ Chriſtianæ, ſed proprium commodum editam, erroribus ſcatentem: ac proinde ejus cognitionem non tantum non eſſe neceſſariam, ſed inutilem, imò noxiam. At vero quandoquidem ſcio, Iudiciorum ordinem & ſtylum, quo hodieque ferè utimur, nos maximam ſui partem iſti juri debere, illis aſſentire nequeo. Accedit quod illud neque origine, neque rerum, quæſtionum & deciſionum magnificentia, dignitate, gravitate, utilitate & neceſſitate; neque ordinis, diſpoſitionis & connexitatis elegentia; (puta, quoad Decretales.) neque rationabilitate, æquitate, Iuri Civili ſit poſtponendum, imò in multis ei præferendum. Quippe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ſola æquitate nitens, in multis Iuris Civilis ſcrupuloſas ſubtilitates & obſervationes rigidas temperat, emendat, corrigit. Præterea Ius Civile eſt maximè ex Ethnicorum legibus; Canonicum partim ex Sanctorum Patrum ſcriptis, & veterum Conciliorum canonibus; partim Reſcriptis Pontificum Romanorum compilatum. Illis conſtat Decretum; His Decretales, Extravagantes, Clementinæ. Quæ non pares, ſecundum multos, ſanctitate & ſinceritate. Siquidem Decretum in priſca magis volunt Chriſtianæ Eccleſiæ diſciplina conſiſtere: ab ea verò non parum recedere Decretales & reliquas hujus juris partes. Vtpote quæ eo tempore, quo Eccleſiaſticæ cauſæ antiquam ſimplicitatem, homines, Eccleſiæ titulo inſigniti, antiquos mores, jam amiſerant, à Pontificibus Romanis, adhibitis in conſilium Iuris conſultis, conſtitutæ. Non tamen propterea minus quàm Decretum retinendæ & obſervandæ. Imò verò, ferè dixerim magis. Quia cum ex civilium legum rationibus ſint deſumtæ, & propius quam Leges veterum ad ſeculum noſtrum & mores hodiernos accedant, ex iis non tantum multarum legum obſcurarum applicatio colligi, ſed & alia quæ ad juris non tantùm

Cano-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Canonici, ſed & Civilis cognitionem ſunt neceſſaria, hauriri poſſunt. Proinde quiſquis cum utilitate hodie in foro noſtro verſari cupit, utriuſqne Iuris, Canonici & Civilis, cognitionem conjungere debet. In quo utrumque, ſed eatenus tantum ſervatur, quatenus nec religioni, nec æquitati naturali nec ſtatutis noſtris repugnat. Quippe Civile Ius, non minus quàm quos volunt habere Canonicum, præter dogmata Religioni reformatæ contraria, & ſuos nævos habet. Hæ & ſimiles rationes me moverunt, ut hoc Canonici Iuris compendium concinnarem. Putabam enim, mihi non tantum rem utilem, ſed & aliis gratiſſimam me facturum. Idque non tantum in ſcholis adhuc militantibus, ſed & Doctoris laureâ jam ornatis. Solent enim in hiſce regionibus non tantum omnes Ius hoc Canonicum negligere, ſed ex iis multi illud cane pejus & angue odio proſequi. At quam turpe ſit, Ius, ex cujus cognitione tanta, ut oſtendimus, utilitas hauriri poteſt, & cujus titulo gaudemus, ignorare, nemo non videt. Quam maculam mihi ut abſtergerem, ſimulque viam ad iſtius juris penitiorem cognitionem ſternerem, hoc feci Breviarium. Illud publici juris ut facerem, Amicis roganti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

bus denegare nolui. Equidem illis erat perſuaſum, haud minorem alios ex ejus lectione, quam ego ex ejus digeſtione perceperam, fructum fore percepturos. Quem aliis invidere, non eſſe hominis ingenui, ſemper judicavi. Præterea ſperabam, me eo alios ad æmulationem excitaturum; & inde Ius hoc Canonicum in eum, quo dignum eſt, æſtimium venturum. Vtrumque ſi conſecutus fuero, ſatis amplum ex labore meo præmium me retuliſſe judicabo. Valete.

Nobi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Nobili ac Conſultiſſimo Viro,

ARN. I. F. CORVINO à BELDEREN, ICto Eximio,

Synopſin Iuris Canonici publicanti.

AMiciſſime vir; Ut videas, me egregiis conatibus tuis applaudere, & promiſſi memorem eſſe, mitto nunc paucos verſiculos, quos in tanta negotiorum mole rudi Minerva conſcripſi. Tu potiſſimum æſtimabis illos ex candido affectu, quem virtutibus tuis debeo. Sunt autem hi:

Non levis interdum ſubit admiratio mentem,
Cur, cum nos Iuris titulos utriusque colamus;
Vix tamen ex multis unus primordia ſaltem
Sacrorum Canonum delibet. Vbique locorum
Illius apparet gravis ignorantia Iuris.
Multi id prætendunt, horum decreta librorum
Vſibus Imperii non eſſe accommoda noſtri,
Plurima Belgarum juri contraria tradi.
Ergone de manibus totum deponere fas eſt?
Quin potius, miſſis illis, amplectimur iſta,
Quæ non pauca vides, hodiernis moribus apta?
Fecit id excellens CORVINI *induſtria, nobis*
Codice non magno ſpatioſa volumina tradens.
Omnia ſolerti ſtudio contraxit in unum;
Atque ipſos aperit data per compendia fontes.
Vt facili poſſint opera diſcentibus eſſe
Cognita, nec poſthac fructu careamus eorum.

A R-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ARNOLDE, eximii patris non degener heres,
Cui jam præteriti nomen peperere labores,
Grande rudimentū cunctis, qui Iura ſequuntur;
Quas tibi pro meritis cumulabit candida grates
Iuridico incumbens operi ſtudioſa juventus?
Perge per ingenii monumenta extollere veſtrum
Præclarum CORVINE *genus tibi ſummus ab illis*
Surget honos. perq; innumeros tua fama feretur
Annos, dum Themidi meriti tribuentur honores.

Tuo Clariſſimo nomini
& eruditioni devotus

JOHANNES CHRISTENIVS, *I.V.D.*
& Profeſſor Ducalis Academiæ, quæ
eſt Hardervici, in præſens Rector.

A R-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ARNOLDI CORVINI à BELDEREN I. V. D. IVS CANONICVM, PER APHORISMOS *Strictim* EXPLICATVM.

LIBER PRIMVS.

De Iure Canonico, ſeu Pontificio.

TITVLVS I.

IVri Canonico, ſeu Pontificio, operam daturum prius noſſe oportet, undè ejus nomen deſcendat.

Eſt *Ius* dictum, quia juſtum. *c. jus generale. 2. §. jus autem. diſt. 1. Canonicum*; à Græco Κανὼν, quod Latinè regula: eò quod normam rectè & benè vivendi præbeat, vel quod diſtortum pravumque corrigat. *c. 2. diſt. 3. Pontificium*, quod Pontificem *Romanum* auctorem habeat.

Ius enim *Canonicum* dicitur, jus poſitivum, quod à ſummis Pontificibus Eccleſiæ Romanæ traditum, conſtitutum, vel approbatum fuit.

Eſt vel *ſcriptum*, vel *non ſcriptum*.

Illud vel eſt *divinum Ius*, vel *conſtitutio Eccleſiaſtica*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Ius divinum eſt, quod in lege continetur, & Euangelio. *diſt.* 1. *in ſum.*

Hoc omnibus aliis ſcriptis canonicis præfertur: *c. quis neſciat.* 8. *diſt.* 9. & eſt immutabile. *c. fin.* §. *his itaque. diſt.* 6.

Conſtitutiones Eccleſiaſticæ, ſunt vel *ſtatuta Conciliorum*, tam generalium, quam provincialium, & Epiſcopalium; *c.* 3. *diſt.* 5. vel *Decreta Pontificum*; vel *dicta Sanctorum. c.* 2. §. *porro. diſt.* 3.

Concilia generalia ſunt, quæ Epiſcopi ex univerſo orbe authoritate ſedis Apoſtolicæ, *c.* 1. *& ſeq. diſt.* 17. fidei Euangelicæ aſſerendæ causâ, in unum convenientes, condiderunt. *c.* 1. *in princ. verſic. ſub hoc. diſt.* 15.

Iis ſtatuta propriè *Canones* dicuntur; & ab omnibus per omnia ſervari debent; præcipuè quatuor priorum Conciliorum; puta Niceni, Conſtantinopolitani, Epheſini, Chalcedonenſis. *c. ſancta octo.* 8. *diſt.* 16.

Provincialia Concilia ſunt, quæ eccleſiaſticis de cauſis, Metropolitano omnes provinciæ Epiſcopos convocante, celebrantur. *c. propter.* 4. *diſt.* 18.

Epiſcopalia, quæ Epiſcopus in ſua diœceſi, convocatis Abbatibus, Presbyteris, Clericis, ſingulis annis celebrat. *c. pen.* 1. *palea. diſt.* 18.

Iis ſtatuta, non propriè Canones, ſed *Conſtitutiones* dicuntur; & tantum ejus provinciæ, civitatis, & diœceſis homines devinciunt; *c.* 1. *diſt.* 18. *Felin. in c.* 3. *num.* 5. *de jurejur. & c.* 1. *Ext. eod.* ſi puta canonibus Conciliorum univerſalium, vel Conciliorum per generalia receptorum, non adverſantur: *c.* 1. *diſt.* 18. & interdum confirmatione Apoſtolicæ ſedis indigent. *c. cum acceſſiſſent.* 8. *de conſtitut.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Sic confirmata, & cæteros Chriſtianos obligant. *c. 1. diſt. 20. ratio eſt in c. ſi Apoſtolicæ. 22. de præbend. in 6.*

Decreta Pontificum ſunt conſtitutiones Eccleſiaſticæ, à ſummo Pontifice, vel ſolo, vel Cardinalium Epiſcoporum conſilio adhibito, aut ultrò, aut aliquo interpellante, factæ. *c. 1. de conſt. c. generali. 25. qu. 1. Gl. in c. omnes. 3. diſt. c. 1. de reſcript.*

Ea, ſi generalia ſunt, omnibus; *c. 1. de conſtit.* ſi ſpecialia, iis quibus conceſſæ, legem imponunt: *c. ideò. §. neque enim. 25. qu. 1. c. privilegia. diſt. 3.* & tum *privilegia* dicuntur.

Species conſtitutionum ſunt *reſcripta*; nam jus inter partes, & in negotiis, ſeu rebus ſuper quibus conceduntur, faciunt. *c. conſtitutus. 11. de conceſſ. præbend. c. cum dilecta. 22. de reſcript.*

Modò non per mendacium; aut veritatis occultationem, *Felin. c. ad audientiam. 2. num. 27. & num. 22. & c. ſuper literis. num. 17. de reſcript.* licet contra, vel præter jus, impetrata ſint. *c. 1. & 2. diſt. 19. c. 3. diſt. 29.*

Sunt *reſcripta* literæ, *c. 1. & paſſim de reſcript.* à ſummo Pontifice, *c. 2. eod.* vel ejus Vicario, *c. pen. de offic. vicar.* ſive motu proprio, *c. ſi motu, 23. & c. ſeq. de præbend. in 6.* ſive aliquo ſuggerente; (quæ ſuggeſtio vocatur intimatio, *c. 2. de reſcript.* vel inſinuatio, *c. 3. de procur.* vel relatio. *c. 4. vel nos verò. eod.*) & aut conquerente, *c. 2. & 4. eod.* & ſupplicante, *c. ult. de eo qui cogn. conſang. ux.* aut conſulente, *c. conſuluit. 24. de offic. jud. deleg.* emiſſæ.

Poſteriora reſcripta, prioribus, ſi de iis mentionem habeant, aut ſi is qui priora impetravit, iis dolo vel culpâ intra annum non ſit uſus, *c. ſi*

autem. 9. c. plerumque. 23. de reſcript. præferuntur: *c. cæterum.3 .§. 1.ubi Dd.de reſcript.* Specialia generalibus. *c. paſtoralis. §.quoniam. de offic. jus. deleg. c. ſtuduiſti. de offic. leg.*

Quæ contra formam reſcriptorum fiunt, infirmantur. *c. cum dilecta, 22. verſ. dictum. de reſcript.*

Sanctorum dicta vim conſtitutionum habent; puta ea quæ collectore Gratiano, ex ſcriptis Doctorum Eccleſiæ, auctoritate Eugenii tertii, ſub nomine Decretorum, juris nomen & vim acceperunt, & ſacris Canonibus inſerta ſunt. *d. c. 1. & per tot. diſt. 20.*

Ius Canonicum non ſcriptum, in Eccleſiæ Romanæ *Conſuetudine* recepta conſiſtit. *c. nolite. 3. c. Eccleſiaſticarum. 5. diſt. 11. c. ex literis. 9. de conſtitut.*

Conſuetudo, eſt jus quod moribus introductum.

Hoc, ſi neque bonis moribus, neque decretis, neque conciliis adverſetur, in rebus & juribus Eccleſiaſticis, ſcriptæ conſtitutionis vigorem habet. *c. diuturni 6. diſt. 12. c. conſuetudo. 5. diſt. 1.*

Stylus Curiæ Romanæ etiam, ubi jus non eſt contrarium, in deciſionibus allegari poteſt. *c. literas. 2. de juram. calumn. Panorm. ad c. ex literis. de conſtit. Felin. ad c. 2. num. 16. de reſcript.*

Is eſt, formula, quâ Aulæ Romanæ Curiales, in reſcriptis, vel aliis negotiis expediendis, utuntur. *c. cum in cauſis. de ſen. & re jud.*

Omne jus Canonicum verſatur circa tria; *Perſonas, res*, & *judicia.*

Videndum primùm de perſonis, quarum causâ cætera omnia adinventa. *Geneſ. 1.*

De

De Iure Perſonarum.

TIT. II.

PErſonæ, quæ hoc jure conſiderantur, ſunt *Eccleſiaſticæ*, tam *impropriè*, quàm *propriè* dictæ. *c. duo ſunt genera Chriſtianorum.7.cauſ.12.qu.1.*

Eccleſiſticæ perſonæ *impropriè* dictæ ſunt *Laici*: id eſt, populares. *d. c. duo ſunt genera. verſ. alíud verò.* Dicuntur Eccleſiaſtici; quia divino baptiſmatis munere in Eccleſia admiſſi, & Chriſtianorum in albo deſcripti.

Eccleſiaſticæ perſonæ *propriè* dictæ ſunt illi, qui Eccleſiæ ipſius ritibus, & ſolemnibus quibuſdam ſervatis, ab Epiſcopo, ut illi famulentur, ſunt adſcripti. *Clerici* dicuntur; eò quòd in ſortem Domini ſunt delecti. *d. c. duo ſunt genera. verſ. inde.*

Illi, de quibus nobis hic non erit ſermo, divinis officiis non ſunt mancipati: *Hi* ſunt, & proinde, ut contemplatione & orationi intentiùs vacare poſſint, ab omni temporalium negotiorum turba & ſtrepitu ſe continere, & temperare debent. *d. c. duo ſunt.*

Sunt vel *Regulares*, , ſeu *Religioſi*, ſic in ſpecie dicti, quod ſe omnium maximè religioni dovoviſſe cenſentur; cum monaſteriorum anguſtiis circumſcripti, ſub unius Prælati nutu, propriis omnibus ſponte exuti, & continentiam profeſſi, degant: vel *Seculares Clerici.*

Horum alii ſunt in *Sacerdotio*, & vel in *altiori gradu*, ſeu *ordine*; vel in *inferiore*: alii in *Sacris.* alii *nec in Sacerdotio, nec in Sacris. d. c. duo ſunt. 12. qu. 1.*

In *Sacerdotio*, & *altiori ordine* ſunt *Epiſcopi*, *Archidiaconi*, *Archipresbyteri.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

De Epiſcopis, ſummo Pontifice, & Cardinalibus.

TIT. III.

EPiſcopi dicuntur quaſi ſpeculatores, quod populorum ſibi creditorum mores debeant ſpeculari. *c. cleros. verſ. Epiſcopus. diſt.* 21.

Sunt vel *ſimpliciter Epiſcopi*, & ſingulis civitatibus cum diœceſi præſunt, *c.* 1. *§. Epiſcopus. diſt.* 21. vel *Metropolitani*, Archiepiſcopi quandoque dicti, & ſingulis provinciis præſident; Qualis eſt, quæ decem aut undecim habet civitates: *c. ſcitote.* 6. *qu.* 3. Vel *Archiepiſcopi*, ſeu *Primates*, quibus Metropolitani, cæterique ejus provinciæ *Epiſcopi* ſubjiciuntur. *d. c.* 1. *diſt.* 21. Aliquando Patriarchæ dicuntur. *c. in illis verò civitatibus.* 2. *per tot. diſt.* 80.

Hi tamen propriè hodie ſunt quatuor Epiſcopi, primum poſt ſummum Pontificem locum obtinentes: hoc videlicet ordine: *Conſtantinopolitanus*, *Alexandrinus*, *Antiochenus*, *Hieroſolymitanus. c. antiqua* 23. *de privileg. diſt.* 22. *in ſum. ubi gl. & per tot.*

Omnes Epiſcopi habent ligandi ſolvendique poteſtatem; & viſitandi diligentiam. ſoli in Eccleſia ſacrum chriſma conficiunt, Dei altaria & Eccleſias conſecrant, pollutas repurgant. Clericos ordinant, ſuſpendunt, deponunt; delinquentes excommunicant. Purgationes indicunt, diſpenſant. ſolennes pœnitentias imponunt. *c.* 1. *verſ. ad Epiſcopum diſt.* 25. *c. quamvis.* 4. *diſt.* 68. & 26. *qu.* 6. *per tot.*

In Epiſcoporum ordine & *ſummus Pontifex* cenſetur; ſed poteſtatem cæteris habet majorem,

c. decre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

c. decreto. 12. qu. 6. in fin. c. qui ſcit. ead. qu. c. multum ſtupeo. 8. ad fin. 3. qu. 6.

Omnes enim judicat, à nemine judicatur, excepto Concilio generali in cauſſa hæreſis: *c. mandaſtis. 10. ubi Gl. verb. potuiſſem. 2. qu. 5.* Solus quæſtiones de fide, majoreſque Eccleſiæ cauſas decidit: Concilia, eorumque ſcripta approbat: Synodum generalem congregat: Epiſcopos Electoſque transfert, & eorum ſedes mutat: ipſos deponit; depoſitos reſtituit: ceſſiones ab ipſis accipit: eos ne cui alii quàm Sedi Apoſtolicæ parere teneantur, eximit: Epiſcopatus duos unit: unum partitur: vota commutat: illegitimos dignitatum capaces reddit: appellationes ad ſe, mediis omiſſis, interpoſitas admittit; de iis cognoſcit; ſententias nulli appellationi ſubjectas fert. *c. 2. de transl. Epiſcop. & c. quod tranſlationem 4. de offic. leg. ubi Gl. & c. ſicut unire. 8. de exceſſ. prælat.*

Eligitur ex corpore Cardinalium. *c. oportebat. 3. & c. ſeq. 79. diſt.*

Cardinales ſunt tanquam Senatores Pontificis, ſeu Senatus Eccleſiæ. *c. Eccleſia. 7. c. 16. qu. 1.*

Sunt alii *Cardinales Diaconi*, alii *Cardinales Presbyteri*, alii *Cardinales Epiſcopi*; habita ratione titulorum, quibus inſigniuntur.

Singuli in ſuis titulis ſibi decretis habent Iuriſdictionem penè Epiſcopalem; quia & tituli illi Eccleſiis ſeu parochiis Epiſcoporum comparantur. *c. his quæ pro. 11. de major. & obed. c. ex geſtis. 2. de cleric. non reſid.*

Numerus Cardinalium non eſt definitus, ſed ſummi Pontificis arbitrio, à quo eliguntur, augetur, vel minuitur.

Eligi debent ſcrutinio & conſenſu Cardinalium de viro probo, moribus bonis inſignito, ju-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ſtis natalibus ordo, ætatis triginta annorum, qui non ſit nepos ex fratre vel ſorore ſummi Pontificis, vel Cardinalis. *Secundum Synod. Baſil. §. fin. de num. & qual. Card. in pragm. ſanct.*

Cardinales omnes, olim bis in hebdomade in Conſiſtorium apud Pontificem conveniebant; hodie tantum ſemel.

In Conſiſtorio proponuntur & deciduntur controverſiæ electorum ad Epiſcopales Eccleſias. ubi Eccleſiæ vacant, ad quem electio pertinet, diſcutitur. per illud ad beneficia conſiſtorialia, id eſt, quæ Sedi Apoſtolicæ reſervata, præpoſiti eliguntur; in illo omnia quæ ad cultum divinum, ac fidem Chriſtianam, religionem, & pacem orbis Chriſtiani, & conſervationem temporalem Eccleſiæ Romanæ pertinent, tractantur. *Tholoſ. in ſyntagm. jur. univ. lib. 15. c. 4. num. 15.*

Cardinales, ſede Pontificatus vacante, Eccleſiam regunt. *Idem d. loc.*

De Electione.

TIT. IV.

QVia modò per *Electionem*, modò per *Poſtulationem* Epiſcopi ac cæteri Prælati promoventur, *c. 3. in fin. c. 4. §. cæterum de poſtul. Prælat. c. innotuit. 20. c. ſcriptum. 40. de elect.* ideò de his duobus promovendi modis dicendum, & primùm de *Electione.*

Electio, eſt alicujus perſonæ idoneæ ad prælationem, vel fraternam ſocietatem, canonicè facta vocatio. *Hoſtienſ. in §. 1. & Gl. in c. 1. in ver. vera poſtulatio. de poſtulat. Prælat. in. 6.*

Pertinet Prælati Electio ad collegium, cui Paſtor quæritur, & ad eos qui pacto, vel privilegio, vel

vel conſuetudine hoc jus obtinuerunt. *c.* 3. *de cauſ. poſſ. & prop. c. ult.* 16. *qu. ult. Hoſt. in* §. *quis poſſit.* Niſi jure eligere prohibeantur.

Prohibentur Impuberes; *c. ex eo quod.* 32. *in pr. de elect. in* 6. qui ſacris ordinibus non ſunt decorati; *Clem. ut ii de ætate & qual. ubi Gl.* qui excommunicatione majore, vel ſuſpenſione per Iudicis ſententiam illigati; *c. illa quotidiana.* 39. *ubi Dd. hic. c. fin. ubi Dd. de procur. & c. fin. de cler. excommun. miniſt.* qui ad eos ordines, quos dignitas, perſonatuſve, aut officium ſuum exigit, cum poſſent, non ſunt promoti; *d. Clem. ut ii.* qui Laici, ſive converſi (ut vocant) *c. ex eo. in princ. & fin. cum Gl. hic in* 6. ſive ſimplices; licet Eccleſiæ viduatæ ſint Patroni. *c. ſacroſancta.* 51. *& c. Meſſana.* 56. *& utrobique Gl. & Dd. hic.* Vt conſentiant tamen tum adeundi: *d. c. Meſſana.* 56. *& d. c. ſacroſancta.* 51. qui ſcientes indignum elegerunt; *c. quiſquis.* 43. *eod.* qui abſentes.

Hi tamen, ſi juſtè impediti abſint, (Quod, ſi opus, jurejurando affirmare debent, *c. quia propter.* 42. §. *illud autem. hic.*) uni, vel pluribus ex Collegio, ſeu Capitulo, vicem ſuam mandare, ſed in ſolidum, poſſunt; non per literas votum ſuum declarare, nec extraneum procuratorem dare. *c. ſi quis juſto.* 46. *hic in* 6.

Procurator ex ipſo collegio conſtitutus, quem ſuo nomine elegit, eundem & vice Domini eum conſtituentis eligere debet; niſi ſpeciali mandato Domini, ei, quem ejus nomine eligere debeat, ſit præſcriptum. *d. c. ſi quis.* §. *porro. hic. in* 6.

Eligi debent idonei; non jure prohibiti; ut minor triginta annis, ſpurius, indoctus, *c. cum in cunctis.* 7. *hic.* excommunicatus aut ſuſpenſus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

c. ult. verſ. ſi tamen ſcienter, de cler excomm. Simoniacus, *c. ſuper eo.* 12 *in fin. & c. ſi alicujus.* 59. *hic.* avarus, *c.* 1. *cum ſeq. in princ. diſt.*85. qui à laico antea ſe eligi paſſus, *c. quiſquis* 43. *hic.* qui plura beneficia curata habet, *c. dudum.* 54. *eod.* qui inferiores ordines per interſtitia temporum gradatim non implevit; *clem.* 1. *de ætat. & qual. præfic. c.* 1. *diſt.* 77. *c. hoc ad nos. c. ult. diſt.* 59. qui in ſacris ordinibus, ſaltem ſub diaconatu, non eſt conſtitutus; ſchiſmaticus; *c. de Syracuſana. in fin. diſt.* 28. *Clem. à multis. de ætat. & qual. præfic.* neophyta; id eſt, qui propoſitum ſacræ religionis noviter aſſumſit; *c.* 1. *&* 2. *diſt.* 48. qui ſcienter inidoneum elegit. Hic enim per triennium eligi non poteſt. *c. cum in cunctis.* §. *fin. & c. cum Vintonenſ. c. per inquiſitionem. hic.*

Non poteſt fieri Electio, niſi Eccleſiâ, vel per Epiſcopi mortem, *c. factus. in princ. c. Novatianus. c. ſcire. c. denique.* 7. *qu.* 1. vel ob culpam ejus remotionem, *in princ. verſ. niſi forte in* 7. *qu.* 1. vel renunciationem validam, *c. ult. de renunciat.* vel ad aliam Eccleſiam tranſitionem, *c. mutationes.* 34. *c.* 34. *Epiſcopus.* 7. *qu.* 1. vel religionis ingreſſum, *c. temporis.* 44. §. *item. cum. c. ſeq. d. c. qu.* 1. vacante.

Facienda intra tres menſes; alias Ius eligendi amittitur, & ad ſuperiorem devolvitur. *c. ne pro defectu* 41. *hic c. poſtquam. diſt.* 50. Niſi per eum, ſine cujus licentia eligere nequeunt, eâ poſtulatâ ſteterit, quo minus intra ſtatutum tempus elegerint. *c. ult. hic.*

Appellatione contra electionem pendente, alia electio eſt inhibenda; quæ interim facta, reſcinditur. *c. conſideravimus.* 10. *hic.*

Fieri debet electio in Eccleſia Cathedrali. *c. quod*

quod ſicut.28. in princ. verſ. cum juxta. hic. c. qua fronte. 25. in princ. de appellat.

In ea facienda citari debent omnes, qui habent jus eligendi, ut poſſint intereſſe, ſi velint: alioquin electio non valet: niſi is, qui non citatus abſuit, eam poſtea ratam habeat. *c. quod ſicut. 28. c. coram dilecto. 35. hic.*

Celebratur Electio, per *Scrutinium, Compromiſſum, Inſpirationem.*

Per *Scrutinium* fieri dicitur, cum præſentibus omnibus, qui debent, & volunt, & poſſunt, commodè intereſſe, adſumuntur tres de collegio, fide digni, qui ſecretè & ſigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, & in ſcriptis redacta mox in communi publicent; nullo prorſus appellationis obſtaculo interjecto; ut is, collatione votorum inter ſe factâ, eligatur, in quem omnes, vel major & ſanior capituli pars, conſentit. *c. in nomine Domini. §. eligatur. verb. fieri in urbe. diſt. 23. c. publicato. 58. hic. c. quia. propter. 42. in pr. & fin. ubi. Gl. hic.*

Plures ſi ſint Electiones, non ſufficit quem à pluribus electum quàm alii; niſi pars quæ hunc elegit, ſit totius Capituli major pars. *c. Eccleſia veſtra. 57. hic. & c. ſi cui eligendi. 23. hic. in 6.*

In electione Papæ ſpeciale; ut in ea neque citatio ſit neceſſaria, neque abſens votum ſuum alii demandare; neque à paucioribus quàm duabus Cardinalium partibus electus pro Papa ſe gerere poſſit. ſi hoc faciat, excommunicationi ſubjacet, & ſacri ordinis privatione multatur. *c. licet. 6. hic.*

In aliorum Prælatorum Electione ſi altera pars eligentium numero, altera eligentium auctoritate, & electi meritis, præcellat, neutra valet electio;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

quia ut à majori & ſaniori parte ſit electus, conjunctim requiritur. *d. c. Eccleſia veſtra.* 57. *hic.*

Si tamen alterius partis numerus duplo major ſit, ejus electio indiſtincte valet: *c. ſi quando.* 9. *hic. in* 6. dummodò electus ſit idoneus; ſi non, confirmabitur electio perſonæ idoneæ, à minore parte facta. *c. dudum.* 22. *hic.*

Per *compromiſſum* fit electio; cum eligendi poteſtas uni, *c. cauſam.* 8. *hic.* vel duobus, vel pluribus, viris idoneis, *c. in cauſis.* 30. *c. cum in jure.* 33. *c. cum in veteri.* 52. *hic.* ſive de collegio, *d. c. in cauſis. d. c. cum in jure. d. c. cum in veteri.* ſive extra collegium, *d. c. cauſam* 8. ab omnibus qui jus eligendi habent, *Abb. d. c. quia propter.* §. *vel ſaltem. nu.* 2. committitur; qui vice omnium vel loco vacanti proſpiciant; vel alios, qui hoc faciant, eligant. *d. c. in cauſis.*

Electione à majore parte eorum, in quos compromiſſum, celebratâ, & mandati formâ ad unguem (ut fieri debet) ſervatâ, electus recuſari non poteſt. *c. cum dilectus.* 32. *ubi Abb. hic.*

Ita tamen, ſi compromiſſum nemine diſcrepante, *Abb. in d. c. quia propter.* §. *vel ſaltem.* & ante electionem, ſit factum; poſt factum in præjudicium electi, laudumque, ſecutum, electo non nocebit. *c. cum inter canonicos.* 21. *hic.*

Per *Inſpirationem* fit electio, cum ſimul omnes Electores, quaſi divino impulſu commoti, ſtatim, nullo tractatu præcedente, in unius electione conſentiunt. *d. c. quia propter.* 42. *hic.*

Hæc ut valeat, neceſſe ut abſque vitio ſimoniæ, conſpirationis, conjurationis, requiſitionis, vel conſenſus extra capitulum habiti, proceſſerit. *Dd. in d. c. quia propter. & c. cum poſt petitam. eod.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

De Poſtulatione.

TIT. V.

POſtulatio, eſt concors Capituli petitio, ut is in Prælatum promoveatur, ſive adſumatur, qui non propter animi, vel corporis, vitium, ſed ob alium defectum, propter quem non eſt inhabilis ad proſpiciendum Eccleſiæ; veluti, quia eſt minor tringinta annis, aut laïcus, in minoribus ordinibus, illegitimus; eligi nequit. *c.3.& ibi Gl. & Gl. in c. fin. hic. c. innotuit. 22. & ibi Gl. de elect.*

Eſt vel *Solennis*, quam modò definivimus: vel *Non ſolennis*, ſeu *Simplex*.

Solennis, rectà ad ſuperiorem intenditur, qui omne poſtulanti impedimentum removere poteſt.

Proinde ſi quis ad Epiſcopatum poſtulandus, Pontifici: ſi ad dignitatem Epiſcopatu inferiorem, ei qui confirmandi jus habet, poſtulatio porrigi debet, dummodo impedimentum quod removeri poſtulatur, ille poſſit abolere. *Abb. in c. fin. num.* 10. *verſ. venio nunc. hic.*

Fit vel per *ſcrutinium*, cujus tamen forma ad unguem, ut plerumque fit, ſervari non neceſſe. *Abb. in c. quia propter. in princ. col.* 3. *circ. med. verſ. quarto. de elect. Innoc. in. c. in cauſis. hic.* vel per *compromiſſum. Abb. in d. c. quia propter. col.* 3. *de elect.* ab iis qui poſſunt eligere. *c. innotuit nobis.* 20. *eod.*

Electio & poſtulatio ſimul jungi non poſſunt; ut, *Eligo poſtulando, Poſtulo eligendo, Eligo & Poſtulo. c.* 1. *hic. in* 6.

Vt poſtulatio valeat, non ſufficit, ſi major & ſanior capituli pars conſentiat; *c.* 1. *de his qui fuer.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

à maj. par. Cap. c. 1. diſt. 65. ut in electione, ſed neceſſe, ut ex tribus partibus duæ in eam conveniant, *c. poſtulationem. ubi Abb. & alii. hic. Abb. in c. bonæ. 1. eod. Hoſtienſ. in c. bonæ. 1. de elect.* Quia cum poſtulatio gratioſe quodammodo à Collegio fieri dicatur, *c. bonæ memoriæ. 1. hic. ubi Gl. verb. quam ex gratia. Abb. in Rubr. & c. 1. eod. c. 1. de Elect.* congruum non eſt, tot Collegis ingratis alios Collegii benignitatem velle impartiri, invitoſque ad gratiam faciendam compellere; cum juris præceptum ſit, vel uno adverſante Collegium gratiam facere non poſſe; *not. in c. cum omnes. 6. de conſtit.* invitumque aliquem gratiam facere non debere compelli. *c. precariæ. 10. qu. 2. Gloſſ. d. verb. quàm ex gratia.*

Poſtulatio facta, nondum tamen ſuperiori, cui jus admittendi, porrecta, ab iis qui poſtularunt, invito etiam poſtulato, revocari poteſt: etiamſi ſcrutinium ſit publicatum; nuncius ad ſuperiorem admiſſionis gratiâ deſtinatus; imò ſuperiori poſtulatio ſit reddita: ſed hoc caſu, ſi ſuperior cum poſtulantibus in hoc conveniat: aliàs non. *c. bonæ. 4. hic. Hoſtienſ. & Abb. in d. c. bonæ. 2. eod. Sylveſt. eod. verb. poſtulatio. qu. 8. Abb. in c. poſtulationem. 1. nat. eod.*

Non enim expoſtulatione, ſed ex admiſſione, poſtulato jus quæritur. *Abb. poſt. Innoc. in d. c. bonæ. num. 11. & ſeq. Sylveſt. ibid.*

Poteſt proinde & Prælatus poſtulationem rejicere; niſi in eam duæ ex tribus Collegii partibus conſenſerint, utiliſque, vel neceſſaria Eccleſiæ futura ſit. *Abb. in d. c. bonæ. & d. c. poſtulationem.*

Qualis tanti eſt momenti, ut ipſi Electioni à minore parte factæ præferatur. *c. ſcriptum 40. ubi Innoc. Abb. de elect.*

Poſtu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Poſtulatio ſimplex nullam ſolennitatem deſiderat; & ei fit cujus conſenſus neceſſarius (quia ejus intereſt,) ut vir alioquin undequaque idoneus promoveri poſſit. *Abb. c. 1. hic.*

Eâ admiſſâ, adhuc electione & confirmatione opus: *Abb. d. loc.* Non ſi ſolennis, ſiquidem tum admiſſio confirmationis & electionis vim & robur habet. *Abb. d. loc.*

Quapropter non minus quàm electio ipſa examinanda. *c. licet in tantum. 4. verſ. Præterea cum poſtulatio. de tranſlat. Epiſcopi.*

De Confirmatione Electionis.

TIT. VI.

Electione factâ, ea ſcripturæ publicæ credita, Electo, octo dierum ſpacio, ex quo id commodè fieri poteſt, offerri, ejuſque conſenſus peti debet; *c. cupientes. 16. in princ. & §. cæterum. de elect. in 6.* Electus, ſi eam acceptet, (ad quod non cogitur. *c. geſta. 2. c. ubi iſta didiciſti. 74. diſt.*) intra menſem aſſenſum præſtare tenetur; aut ſi Prælati, cui ſubſit, venia ei ſit impetranda, cum eam impetravit: *c. quam ſit. 6. ubi Gl. verb. conditio. c. ſi religioſus. 27. de elect. in 6.* alioqui jure, quod ei ex electione quæſitum, carere debet; & Electores ad aliam electionem poſſunt procedere. *d. c. quam ſit. 6.*

Aſſenſum ſi præbeat; ut jure per electionem quæſito gaudeat, *c. avaritiæ. 5. de elect. in 6. c. qualiter. 17. & per illum text. Abb. num. 4. eod. Confirmationem* ab eo Prælato petere debet, cui dignitas, ad quam electus, immediatè ſubeſt.

Hinc Epiſcopum confirmabit Metropolitanus, Metropolitanum Patriarcha, Patriarcham ſummus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

mus Pontifex. *Abb. in c.cum Eccleſia.num. 8. de elect.*

Petenda erat *Confirmatio*, olim indiſtinctè intra tres menſes poſt conſenſum electioni præſtitum; *d. c. quam ſit.* poſt conſtitutum, ſi dignitatis confirmatio immediatè à Pontifice petenda, ut electus intra menſem iter ad ſedem Apoſtolicam arripiat; intra tempus, pro itineris longinquitate moderandum, eò perveniat; ubi pervenit, intra quindecim dies cum actis, juribus, munimentis ſe coram ea ſiſtat, aut impedimentum proponat; illud intra alios quindecim dies probet; nî jure ex electione quæſito privari velit. *d. c. cupientes. 16. eod. in 6.*

Prælatus à quo *Confirmatio* petitur, licet eam ſine legitimo impedimento denegare non poſſit, *Abb. in c. poſtquam. 3. num. 1. de elect.* nõn tamen temere eam debet concedere, ſed vel peremtorium terminum præſcribere, intra quem ſi quis contra electionem opponere voluerit, id facere poſſit; vel ſi quis ſimul electus, eum nominatim citare debet: *c. fin. eod. in 6.* & diligenter proceſſum electionis, & electi perſonam, licet nemo contra eam oppoſuerit, examinare; *c. nihil eſt. 44. §. 1. de elect.* indignam ſi inveniat, rejicere; *c. cum nobis. 19. eod.* ſi dignam, confirmare.

Quod poteſt ubivis locorum, in Eccleſia, domo, pro Tribunali; rectius tamen & honeſtius id pro Tribunali faciet. *Iohan. Firm. in tract. de Epiſcop. lib. 8. part. tertia. num. 1.*

Confirmatus, & ante conſecrationem, jurat fidelitatem ſummo Pontifici, *Clem. Romani. de jurejur. c. Ego N. Epiſcopus. 4. eod. c. dilecti filii. 13. de major. & obed.* & de non alienandis & conſervandis rebus Eccleſiæ ſuæ. *c. 2. de feud. c. per tuas. 5. de donat.*

Poſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Poſt eam, quia matrimonium cum Eccleſia eſſe ratificatum dicitur, *c. licet. 4. de tranſlat. Epiſcop.* nanciſcitur quæ juriſdictionis ſunt; *c. tranſmiſſam. 15. in fin. ubi & Gloſſ. de elect.* puta poteſtatem judicandi, excommunicandi, corrigendi, juramenta à vaſallis accipiendi, item confirmandi, inveſtiendi, beneficia conferendi, &, ſi quæ his ſimilia ſunt; non quæ ſunt ordinis, quæ ex conſecratione demum acquiruntur. *d. c. tranſmiſſam. ubi Gl. fin. c. noſti. 9. c. quod ſicut. 28. §. præterea. de elect. c. quamvis Chorepiſcopis. diſt. 68.*

De Conſecratione.

TIT. VII.

VT Electus in Epiſcopatu non ſolùm quæ Iuriſdictionis exercere poſſit, ſed & quæ ordinis, (ut ſunt Clericorum ordinatio & actualis depoſitio, Chriſmatis confectio, virginum benedictio, Eccleſiarum & altarium conſecratio. *c. transmiſſam. 15. ubi Gl. fin. de elect.*) neceſſe non tantum eum eſſe *confirmatum*, ſed & *conſecratum c. licet. 4 de tranſlat. Epiſc.*

Quod adeò verum, ut ne quidem conſecrandus ea poſſit, puta dum Miſſa celebratur; imò ne quidem eâdem die poſt conſecrationem ordines conferre. *c. quod ſicut. 29. §. ſuper. de elect.*

Conſecratio enim fœdus conjugii ſpiritualis, inter Epiſcopum & Eccleſiam, quod electione fuerat initiatum, confirmatione ratificatum, conſummat. *d. c. licet. 4.*

Peti & expediri debet intra tres à confirmatione menſes, niſi legitimum ſubſit impedimentum. *c. 2. diſt. 75.*

Conſecrari ſolent omnes in dignitate Epiſcopali

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

pali conſtituti, etiam ſummus Pontifex: & quidem hic ex more à Cardinali Hoſtienſi; poteſt tamen & ab aliis Cardinalibus Epiſcopis conſecrari, *can. in nomine Domini. diſt.* 23. vel ad hoc aliquem ex Epiſcopis eligere: *Sylveſt. in ſumm. verb. conſecratio.* 1. *qu.* 1. Alii Epiſcopi inferiores ab his, quibus immediatè ſubſunt.

Quapropter Epiſcopus conſecratur à tribus ſaltem ejus provinciæ Epiſcopis, cæteris conſentientibus, præcedente Archiepiſcopi juſſu; aut, quod conſultius, ab ipſo Archiepiſcopo una cum ſuffraganeis: *c. ſi Archiepiſcopus. 6. de temp. ordin.* Archiepiſcopus ab omnibus ſuæ provinciæ Epiſcopis in ſede Metropolitana. *d. c. ſi Archiepiſcopus.*

Qui quidem omnes ſimul conſecrationem peragere dicuntur; licet unus, uti Princeps, cui alii cooperantur, hoc miniſterium agat: non enim rectè illud inter ſe partiuntur, ut alius unam conſecrationis partem, alter alteram expleat. *Sylveſt. d. verb. conſecratio.* 1.

Celebratur Pontificis conſecratio ante hymnum Angelicum: aliorum Epiſcoporum inter Epiſtolæ recitationem & Euangelii celebrationem. *c. quod ſicut.* 28. *§. ſuper eo. de elect.*

Fit unctione capitis & manuum, chriſmate, ſolennibus verbis, precibuſque, *c. un.* §. 1. *in fin. ubi Gl. & Abb. de ſacr. unct. & c. Epiſcopus.* 7. *diſt.* 23. præviâ examinatione, *d. c. Epiſcopus. ubi Gl. diſt.* 23. & quidem horâ tertiâ lucis Dominicæ. *c.* 1. *diſt.* 75.

In Abbatibus, loco conſecrationis, eſt benedictio. *Clem.* 2. §. *ſtatuimus. de ſtatu monach. c.* 1. *de ſuppl. negl. Prælat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

De Receptione & uſu Pallii.

TIT. VIII.

PAtriarchæ, Archiepiſcopi, & quidam Epiſcopi, quibus hoc ſpecialiter tributum, *c. pen. de præſumt.* licet confirmati & conſecrati, non tamen pleniſſimam officii & dignitatis adminiſtrationem habent, niſi *Pallium*, Patriarchæ à ſummo Pontifice; reliqui à Patriarchis impetrent. *c. antiqua* 23. *de privileg.* prius Sedi Apoſtolicæ fidelitatis, unitatis & obedientiæ juramento præſtito. *c. ſignificaſti.* 4. *de electiön. c. quanquam.* 6. *diſt.* 23. *c. ego Berengarius* 43. *de conſecr. diſt.* 2.

Pallium, eſt ornamentum Patriarcharum, Archiepiſcoporum, Metropolitanorum, & quandoque etiam Epiſcoporum, de corpore B. Petri ſumtum, Pontificalis officii plenitudinem conferens, *Abb. in Rubr. hic.* humeros pectuſque more ſacerdotalis ſtolæ ambiens, ante pectus pendens, cruces nigras intextas habens, alia ornamenta ſupertegens. *Sylv. in ſum. verb. pallium.*

Peti debet non tantùm ſemel, ſed ſæpius & ſollicitè, *c. priſca.* 2. *diſt.* 100. intra tres menſes à die conſecrationis, aut confirmationis, ſi nulla exigatur conſecratio: quia fortè jam olim fuerit conſecratus, puta, cum ſimplex Epiſcopus creatus fuit. *c. quoniam.* 1. *diſt.* 100. *ubi Gloſſ. verb. conſecrationis.*

Pallii traditio objectione criminis vel defectus non differtur; niſi objiciens juret ſe non calumnioſe id agere, & ſe obliget ad talionis pœnam, atque probationes habeat in promtu; id eſt, intra duos menſes, à die collati officii numerandos, id

quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

quod objicit, probet. *Ext. un. de auth. & uſu pall.*

Pallio ſolus Pontifex ubique, dum Miſſarum ſolennia celebrat; reliqui, nec ſemper, nec ubique, ſed certis, id eſt, ſolennibus diebus, in Provinciæ ſuæ Eccleſiis uti poſſunt; *c. 1. 4. & pen. de auct. & uſu pall.* non extra provinciam; niſi eis ſpecialiter hoc ſit à Pontifice conceſſum. *c. ex tuarum tenore. 5. eod.*

Dies iſti ſolennes ſunt; Natalis D. N. Ieſu Chriſti, ejuſque circumciſionis; dies feſtus S. Stephani, S. Iohannis Euangeliſtæ, Epiphaniæ, palmarum, cœnæ Domini, octava Pentecoſtes; nativitas S. Iohannis Baptiſtæ; dies feſti omnium Apoſtolorum. Item cum Eccleſias dicant, clericos ordinant, Epiſcopos ſacrant, & in diebus Eccleſiæ ſolemnibus, & die anniverſario dedicationis Eccleſiæ ſuæ. *Gloſſ. in c. ad honorem. 4. eod.*

Pallium qui à Pontifice impetravit, proventibus poteſtateque adminiſtrandi, quæ Pallii conceſſio tribuit, privatur, ſi abſque literis traditionis Pallii diſcedat. *Extr. injunctæ. §. illi etiam. de electione.*

Poteſtas per Pallium tributa, morte ejus qui illud impetravit, extinguitur; perſonam enim non tranſit.

Vnde alteri commodari nequit, & quiſque cum ſuo Pallio debet ſepeliri. *c. 2. de auct. & uſu pall. c. nemo Clericus. 40. de conſecr. dict. 1.*

De Vita & honeſtate Prælatorum.

TIT. IX.

HActenus de Epiſcoporum creatione: reſtat, ut, quales in vita & converſatione, ut & alii Sacerdotes, eſſe debeant, enarremus.

Debent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Debent eſſe ſine crimine, & populum, cui præſunt, converſatione & innocentiâ præcellere: *c. unum orarium. 3. verſ. oportet Epiſcopum. diſt. 25.* ab improborum commerciis abſtinere: in corrigendis Clericis & Laicis magis charitatem quàm poteſtatem exercere: diſſidentes ad pacem magis quàm ad judicium compellere: *c. licet plerumque. 4. diſt. 45.* in corrigendo lenitatem cum ſeveritate miſcere: orationi & prædicationi inſiſtere: *tot. diſt. 36. & ſeq.* hoſpitales & liberales, *tot diſt. 42.* ſobrii, prudentes & periti, eſſe: *diſt. 44. in ſum. & per tot.* ſecularibus negotiis ſe non implicare: *c. 2. 21. q. 3. & per tot.* pudici eſſe & domeſticarum perſonarum immoderatam familiaritatem vitare: *diſt. 34. in ſum. & per tot.* per decentiam habitus extrinſeci intrinſecam morum honeſtatem indicare. *diſt. 40. per tot. & Clem. 2. de vita & honeſtat. Clericorum*

De Tranſlatione.

TIT. X.

VT Archiepiſcopi, licet confirmati & conſecrati, poteſtas, ſi pallium non accipiat, exſtinguitur, ita & Epiſcopi, *tranſlatione*, *renuntiatione*, & *depoſitione*, ſeu *degradatione.*

Eſt *tranſlatio,* ſeu mutatio, *c. mutationes. 35. 7. qu. 1.* nihil aliud quàm diſſolutio vinculi, quo Epiſcopus cum priori Eccleſia erat junctus, & ad alteram Eccleſiam tranſitio. *c. in cauſis. 30. in fin. de elect. c. 2. in fin. de poſtul. prælat.*

Eam Epiſcopus, ni utraque Eccleſia privari velit, propriâ auctoritate, *c. 3. de tranſlat. Epiſc.* vel etiam Patriarchæ, *c. 1. eod.* facere nequit; ſed ad eam auctoritas Pontificis neceſſaria. *c. 2. eod.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Qui eam, etiam invito Epiſcopo, *Goff. & Hoſt. in §. quæ ſit cauſa transferendi. hic.* concedit; vel propter *utilitatem*, quia veriſimile, Epiſcopum magis profecturum: vel propter *neceſſitatem*, quia non poteſt in Eccleſia in qua reſidet, ob perſecutionem ſeu metum hoſtilem, officio ſuo defungi: Quo caſu, à neceſſitate ceſſante, ad priorem Eccleſiam debet redire. *c. mutationes. 35. c. ſcias. 36. c. omnis 37. c. Epiſcopus. 38. c. paſtoralis. 43. cau. 7. qu. 1.*

Si tranſlatio conceſſa, Epiſcopus ab Eccleſia cui adſtrictus, per abſolutionem liberatur, facultas tranſeundi per literas dimiſſorias conceditur, & Pallium ad nomen & uſum ejuſdem Eccleſiæ, ſi Tranſlati dignitas hoc requirat, tranſmittitur. *c. bonæ memoriæ. 2. §. fin. c. gratum. in fin. de poſtul. c. in cauſis. 30. de elect.*

Qui Eccleſiam à qua diſcedit, poſt repetere non poteſt: nec quid cum ea poſt tranſlationem commune habet. *c. eos. 7. qu. 1. c. quod in dubiis. de renunc. c. ſi quis jam tranſlatus. 21. qu. 2.*

De Renuntiatione.

TIT. XI.

RENUNTIATIO, eſt juris proprii ſpontanea remiſſio, ex certis cauſis & cum authoritate ſuperioris facta.

Eâ Prælatus jure, expoſtulatione, electione, tranſlatione, ſibi competente, privatur, adeò ut per pœnitentiam ad id, cui ſive per ſe, ſive per procuratorem, ſpeciale ad hoc mandatum habentem, *Clem. un. hic.* renuntiavit, regreſſum non habeat; niſi ob reſtitutionem, vel novam conceſſionem. *c. 2. 3. & c. in præſentia. 6. verſ. quia tamen. c. poſt tranſlationem. 11. hic.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Vt valeat *Renuntiatio*; fieri debet ſponte & liberâ voluntate, *c.* 5. *eod. c.* 2. *& 4. de his quæ vi met. cauſ.* permiſſu ſuperioris, juſtæ cauſæ impellentis recitatione, in manus ejus, per verbum reſignationis, ſimpliciter, vel adhibito juramento; & quidem purè, non ſub conditione, vel in favorem aut commodum alicujus, nec ſervato regreſſu, vel ingreſſu: tum enim nullius eſſet momenti: *c. ex parte. N.* 12. *ubi. Gl. Dd. de offic. deleg.*

Permiſſu & in manus ejus debet fieri *Renuntiatio*, ad quem ejuſmodi beneficium cui renuntiatur, conferendi, confirmandi, & inſtituendi poteſtas pertinet. *c. quod in dubiis.* 8. *hic. c. Abbas.* 18. *qu.* 2. *c. non oportet.* 7. *qu.* 1.

In manibus Laici facta, in præjudicium ſuperioris non valet; valet in præjudicium renuntiantis, ut jure ſuo quæſito privetur, nec ad id redire poſſit. *c. quod in dubiis.* 8. *hic. c. non oportet.* 7. *qu.* 1. *Rota deciſ.* 352.

Iuſtæ cauſæ, ob quas renuntiatio recipi debet, ſunt: 1. *Conſcientia criminis*, ſed ejus propter quod ipſius officii exſecutio poſt peractam pœnitentiam impeditur: *c. niſi cum pridem.* 10. §. *propter. hic.* ut eſt ſimonia. *c.* 110. *erga ſimoniacos.* 1. *qu.* 1. ſi in electione non ſit ſervata forma, *not. in c. quia propter.* 42. *de elect.* quodlibet crimen quod ipſo jure infamiam irrogat. *c. Euchemium.* 7. §. *hinc colligitur.* 2. *qu.* 3. 2. *Debilitas corporis*, per quam impotens ad paſtorale officium exſequendum redditur. *d. c. niſi cum pridem.* §. *aliæ verò. c.* 18. *quia frater.* 7. *qu.* 1. 3. *Defectus ſcientiæ*, ſi non didicerit ea quæ ad officium ſuum pertinent. *c.* 1. *& ſeq. diſt.* 38. 5. *Malitia plebis*; ſi ea tam duræ cervicis ſit, ut amplius ab eo proficere non poſſit. *d. c. niſi cum pridem.* §. *propter malitiam.* 6. *Scandalum grave*;

ſi per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ſi per ejus evitationem peccatum non committatur: *c. qui ſcandaliſaverit. 3. de reg. jur. d. c. niſi cum pridem. §. pro gravi. 7. Irregularitas*, ut ſi ſit bigamus, aut viduæ maritus. *d. c. niſi cum pridem. c. cum in cunctis. 7 de elect. c. 59. non confidat. diſt. 50.*

Qui metu perſecutionis, puta tali quæ conſtantem virum poſſet movere, *c. ſuper hoc. 5. hic. c. cum dilectus filius. 6. ubi Gl. de his quæ vi met. cauſ. c. veniens. 13. de ſponſ.* adverſa valetudine, propriâ inſcitiâ deterritus, vel ſimoniæ vitium clam ſe in ſui commodum commiſſum peroſus, aliâve ſimili causâ adductus, Epiſcopatum depoſuit, & religionem ingreſſus fuit, poſtea, causâ ceſſante, ad Epiſcopatum denuò aſſumi poteſt. *c. poſt tranſlationem. 11. §. cæterum. & §. rurſus. hic. c. præſentium. 1. qu. 5.*

De Depoſitione, ſeu Degradatione.

TIT. XII.

DEgradatio, (quâ, ad ſimilitudinem exauctorationis ejus qui militiam armatam deſeruit, conjugium Eccleſiæ & Epiſcopi diſſolvitur. *c. 2. §. actualis. de pœnis. in 6.*) fit vel *verbis*, latâ ab eo qui auctoritatem habet, certo Epiſcoporum numero, ſi Epiſcopus degradandus; ſi in minoribus ordinibus conſtitutus, ſolo proprio Epiſcopo aſſiſtente, *c. ſi quis tumidus. c. ſi autem. in fin. 15. qu. 7.* degrationis ſententiâ: vel *ſolenniter*, latâ non ſolùm ſententiâ, ſed ablatis à degradando gradatim ſingulis ordinis ſui inſignibus. *d. c. 2. §. verbalis. eod.*

De utraque infra titulo de remotione latiùs. *lib. 4. tit. 47.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

De Permutatione.

TIT. XIII.

VIdimus ſupra de Epiſcopatuum tranſlatione: hic addimus, quia ei valde ſimilis, de omnium beneficiorum *permutatione.*

Ea fit, cum quis alicui cedit beneficium ſuum, ut conferatur ei, à quo ipſe invicem aliud beneficium, per eum reſignandum, conſequatur. *c. cen. de rerum permut. in 6.*

Fieri debet, ut valeat, legitima de cauſa. *c. quæſitum.* 5. *de rer. permut.* ab utroque, non propriâ, ſed auctoritate & in manibus Epiſcopi, vel Epiſcoporum, cujus, vel quorum Iuriſdictioni, beneficia permutanda ſubſunt. *And. Gammar. in tract. de rerum perm. ſeu in c. un. eod. tit. in 6. num.* 133. *&* 134.

Prælati inferioris Epiſcopo, licet alioqui jus conferendi habeat, auctoritas non ſufficit, ejus tamen, in permutatione, conſenſus Epiſcopo neceſſarius: *Gammard. d. loc. c. quæſitum. eod. Rebuff. in prax. hic. num.* 2. ut & generaliter omnium ad quos jus eligendi ad beneficia permutanda, vel jus præſentandi ſpectat. *Gl. Clem. un. eod. ubi. Dd.*

Sine ſuperioris authoritate ſi permutationem quis fecit, obtento beneficio vel dignitate privatur. *c. cum olim.* 7. *eod.* Niſi permutantis ſimplicitati veniam tribui æquitas ſuadeat. *c. cum univerſorum.* 8. *eod.*

Adhibere permutationi auctoritatem debet Epiſcopus, aut ejus Vicarius, ſi hoc ei ſpecialiter ſit mandatum. *Gammar. ubi ſup. num.* 23. ſi Epiſcopus nolit, & beneficium ſuum permutationis causâ aliquis jam reſignarit, eo petente, ad id ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Antiſtite ſuo compelli poteſt: *c. nullus.* 17. *de jure patron. Petr. de Vbal. tract. de benef. perm. num.* 30. Nullum tamen tempus per Canones expreſſum. *Paul Leaz. d. Clem. un. Pet. de Vbald. d. loc.*

Poteſt permutari unum beneficium cum pluribus, plura cum uno, ſimplex cum curato, & è converſo, ſimplex cum ſimplici, curatum cum curato; *c. cum venerabilis.* 6. *ubi Io. And. & alii. de except.* non tamen ſpirituale cum profanis, *c. fin. de rer. permut.* nec jus in re, cum jure ad rem. *Rebuff. eod. num.* 23.

Permutari etiam non poſſunt mancipia Eccleſiaſtica; Niſi favore libertatis, *c. mancipia.* 3. *eod.* Sint fugitiva, *c. injuſtum.* 4. *eod.* Permutatio Eccleſiæ expediat. *c.* 67. *Eccleſiaſticis.* 12. *qu.* 2.

Poteſt Princeps rem ſuam cum re Eccleſiæ immobili permutare; ita tamen, ſi cauſa rationabilis id expoſcat, & res, quam præſtiterit, fuerit major, vel æqualis. *c.* 1. *eod.*

De officio & poteſtate Epiſcoporum.

TIT. XIV.

OMnes qui Epiſcopali gradu ſunt illuſtrati, dum eo gaudent, ordinariam habent poteſtatem.

Ea in tria membra dividitur; Quædam ad eos pertinent *Iure Ordinis*; ut Eccleſiæ & altarium conſecratio, poſt pollutionem ablutio & purgatio, *c. un. de conſecr. Eccleſ. in* 6. Chriſmatis & olei Catechumenorum & infirmorum confectio, *c.* 1. *de ſuppl. neg. Prælat.* virginum benedictio, clericorum ordinatio. Quædam *lege Iuriſdictionis*: ut corrigendi, conferendi, excommunicandi, inſtituendi, de cauſis ad forum Eccleſiaſticum de ju-

re

re ſpectantibus cognoſcendi, examinandique poteſtas. Quædam *lege Diœceſana*; ut jus procurationem exigendi; cathedraticum ſive ſynodaticum; jus exigendi & percipiendi cenſus & decimas. *vid. c. conquerente.* 16. *de offic. Iud. ordin. c. dilectus.* 18. *ubi Abb. eod. c.* 1. 10. *qu.* 3.

Poſſunt ea tantum in ſua diœceſi, quocunque in loco, non exemto, per ſe vel per alium, *c. cum Epiſcopus.*7*.eod.in* 6. in ſuos immediatè ſubditos.

Vnde Archiepiſcopus in Suffraganeos, non in Suffraganeorum ſubditos, paucis articulis exceptis, poteſtatem habet; *c. Paſtoralis.* 11. *in princ. ubi Gl. eod.* Patriarcha non cognoſcit de cauſis eorum, qui Archiepiſcopi aut Epiſcopi ſui ſub ditione ſunt: Niſi hoc ex privilegio vel conſuetudine habeat, vel cauſæ ad eum per appellationem, legitimè interpoſitam, ſint deductæ.*c.duo ſimul.* 9. *eodem.*

Solus tamen Romanus Pontifex, non ſolum Romæ, ſed ubilibet locorum in omnes Eccleſias & Chriſtianos jura Epiſcopalia exercet.*c. patet.c. ipſi.* 9. *qu.* 3. *c. qui ſe ſcit.* 2. *qu.* 6. *c.* 2. *de præbend. in* 6.

Quia gravis & lata eſt Paſtoralis officii cura, ideò nonnulli vel in Eccleſia ſunt conſtituti, ut *Archidiaconus, Archipresbyter*; vel extra ordinem, neceſſitate id expoſtulante, conſtituuntur: ut *Coadjutor, Vicarius*; qui Epiſcopi onus ferant, & ejus levent ſollicitudinem.

De officio Archidiaconi.

TIT. XV.

A*Rchidiaconus*, eſt vicarius proximus Epiſcopo, omnem ſollicitudinem & curam, tam in

clericis, quam in Eccleſiis eorum, cognitionemque & ordinariam Iuriſdictionem habens. *c.* 1. *hic.*

Ejus officium eſt; omnia Eccleſiaſtica officia ut ritè expediantur, providere; Acoluthos ordinare, eorum officia dividere; *c.* 2. *eodem.* vaſa uſibus Eccleſiæ dicata cuſtodire; *c.* 3. *eod.* de tertio in tertium annum diœceſin, & Eccleſias Epiſcopo ſubjectas, parochiam propriam ſingulis annis *c. mandamus.* 6. *eod.* viſitare; quæ emendatione indigent, corrigere; *c.* 1. *eod. ubi Gl. verb. de tertio.* promovendos ad ſacros ordines, & beneficiis Eccleſiaſticis præficiendos, examinare; poſtea eos Epiſcopo ſiſtere; *c. ad hæc.* 7. *eod.* ſedibus condignis Prælatos locare; *c. ut noſtrum.* 9. *eod.* omnem curam & ſollicitudinem tam in Clericis, quàm in Eccleſiis eorum impendere; cognitionem & Iuriſdictionem ordinariam exercere; jurgia ſingulorum audire: Archipresbytero, Primicerio, Cuſtodi, Sacriſtæ, tam in urbe, quàm in Parochiis, præeſſe; Subdiaconis & Diaconis imperare; & demum in omnibus vicem Epiſcopi gerere: *dd. cc. & can.* 1. *perlectis.* §. *Archidiaconum. diſt.* 25. *ubi Gl.* niſi ardua negotia majorem deſiderent auctoritatem.

Vnde citra Epiſcopi mandatum, nec poteſt animarum curam committere, *c. cum ſatis.* 4. *eod.* etiamſi alia fuerit conſuetudo; *d. c. cum ſatis.* 4. *hic. can. nullus omnino.* 16. *qu.* 7. *c.* 41. *cunctis fidelibus.* 16. *qu.* 1. nec, de jure puta communi, (de conſuetudine enim aliquando poteſt, *ut in c. dudum. in* 2. *de election.*) ſententiam excommunicationis in aliquos promulgare, *c. Archidiaconus non.* 5. *ubi Gl. & Dd. hic. Abb. c. cum in cunctis.* §. *inferiora. num.* 4. *de elect.* nec quem extero E-

piſcopo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

piſcopo ordinibus ſuſcipiendis commendare, *c. ſignificaſti*. 8. *hic*. aut in monaſteria Iuriſdictionem habere: niſi præſcripſerit. *c. fin. eod.*

De Officio Archipresbyteri.

TIT. XVI.

ARchipresbyter, eſt prælatus cæteris Presbyteris eminentior, vicem Epiſcopi in ſpiritualibus gerens. *c. miniſterium*. 2. *c. officium*. 3. *hic*.

Eſt vel *Vrbanus*, domi in cathedrali Eccleſia officio ſuo fungens; vel *Ruralis*, qui foris partes ſuas agit.

Ille vicem Epiſcopi abſentis gerit, curam præſentis minuit.] *c. pen eod.* Nam officia ſacra in cantanda Miſſa, benedictionibus conferendis, Sacramentis adminiſtrandis, & ut Sacerdotes in iis adminiſtrandis probe ſe gerant, curat; pœnitentem, infirmum, conſulto Epiſcopo, reconciliat; pœnitentiam cunctis aliis Sacerdotibus injungit; Archidiaconi præceptis, ſicut & Epiſcopi, obſequium præbet. &c. *d. c. miniſterium. d. c. officium. c. nunquam. de conſecrat. diſt*. 5. *c. cum venerabilis*. 7. *de conſuet.*

Hic, & *Decanus* (eò, quod decem Clericis, rura incolentibus, præſit. *c. ad hæc*. 7. *de offic. Archidiac.*) dictus, Laïcorum & Presbyterorum, qui Eccleſias minores Archipresbyteratui ſubjectas adminiſtrant, curam habet; gravia delicta, ſi quæ inciderint, Epiſcopo ſignificat, ſtrictè ea quæ ab Epiſcopo decreta, ſequitur, Archidiacono paret. *tot. tit. hic.*

Vterque Presbyter eſſe debet, aut, ſi non eſt, intra annum fieri; ut Archidiaconus: ſi non eſt, Diaconus. *Clem*. 1. *de ætat. & qual. c*. 1. *diſt*. 60.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Habent Archipresbyteri juriſdictionem voluntariam, non contentioſam, nec territorium ullum; niſi in foro pœnitentiali: & tum illud Epiſcopo eſt commune. *Abb. & alii in c. cum contingat. 13. de foro compet.*

De Officio Coadjutoris.

TIT. XVII.

COadjutor eſt, qui vices gerit Epiſcopi, aut alterius, etiam inferioris, ut Archidiaconi, &c. qui vel muneribus quibuſdam obeundis non eſt idoneus, puta verbo Dei ad populum ferendo, Eccleſiis inviſendis, reatibus ſubditorum audiendis, pœnis inurendis; vel aliqua juſta cauſa perpetuò impeditus eſt; ut ægritudine, ſenio. *tot. tit. de cler. ægrot. & c. un. eod. in 6.*

Eum ſibi adſciſcit Epiſcopus, de Capituli ſui vel majoris partis conſilio & conſenſu, auctoritate Pontificis, moderatis ſumtibus ei ex proventibus ſuis tributis: *d. c. un.* cum ſpe futuræ ſucceſſionis, ſed non, (quod Concilio Tridentino ſtatutum. *cap. 7. ſeſſ. 25. de reformat.*) niſi causâ prius diligenter à Pontifice cognitâ.

De Officio Vicarii.

TIT. XVIII.

EPiſcopi, vel alii Clerici, ſi neceſſariis cauſis impediantur, quominus officiis ſuis poſſint ſupereſſe, viros idoneos, quibus vices ſuas mandant, poſſunt eligere; aſſignatâ iis certâ proventuum Eccleſiæ aut beneficii portione. *c. exſtirpandæ. 30. §. qui verò. de præbend. c. beneficium. 4. de regu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

regular. in 6. c. pervenit. 28 *. de appell. c. cum ex eo.* 34. *verſ. porrò. de elect. in* 6.

Idonei non ſunt, ordinis mendicantium Religioſi, Monachi, Clerici regulares, niſi cum licentia Prælati, cui ſunt ſubjecti, *c.* 22. *in nona.* 16. *qu.* 7. *Clem. etſi.* 2. *verb. ad prioratum. de reſcript. Rebuff. in praxi tit. de Vicar. Epiſcop. num.* 30. nec Laïci. *d. c. in nona.* 16. *qu.* 7.

Conſtituuntur *Vicarii* vel ad divina miniſteria celebranda, & nomen retinent: vel ad juriſdictionem exercendam: *Gl. in rub. hic.* & *Officiales*, vel *Miſſi dominici* dicuntur. *Gl. in Clem.* 2. *verb. Officialis. de reſcript.*

Ad divina miniſteria conſtituuntur, vel *in perpetuum*; ut ad beneficium cum animarum cura, quod quis prioratui habet annexum; *c. un. de capel. monach. in* 6. *Cl.* 1. *de offic. vic.* qui tum debet fieri Presbyter; ſi nolit, ad id, per ſubtractionem proventuum aut vicariatuum, cogi: *c. fin. eodem.* Vel *ad tempus*; cum quis ad tempus beneficio ſuo eſt abfuturus. *c. pen. de cler. non reſid.*

In perpetuum conſtituti, ſi Epiſcopi, ut debet, conſenſus adhibitus, nec per Rectorem dominum, nec ejus ſucceſſorem, amoveri, portioneve ſuâ defraudari poſſunt; niſi culpâ hoc mereantur. *c.* 3. *hic.*

Ad exercendam Iuriſdictionem ab Epiſcopo conſtituti, habent facultatem adminiſtrandi, tam ſpiritualia; ut ſunt excommunicare, ſuſpendere, interdicere, conferre, inſtituere, confirmare, eligere, præſentare, viſitare, corrigere, punire, diſpenſare, vota commutare, & ſimilia: quàm temporalia; ut juriſdictionem tam meri quàm mixti imperii, & actus quoſdam extrajudiciales exer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

cere, puta alienare, ad firmam concedere, cenſus, reditus, penſiones, exigere. *Rebuff. in prax. for. Vicar. Epiſc. fol.* 59.

Habent Iuriſdictionem, non delegatam, ſed ordinariam; & eandem quam Epiſcopi. *c.* 2. *de conſuet. in* 6. Vnde non ad Epiſcopum appellatur à Vicarii ſententia, ſed ad Archiepiſcopum; Licet ab Archidiacono & aliis inferioribus prælatis ad Epiſcopum appelletur. *c.* 3. *in princ. &* §. 1. *de appell. in* 6.

Sed hæc accipienda ſunt de *Officialibus principalibus*, hoc eſt, qui ab Epiſcopo in Curia ſua per commiſſionem officii generaliter factam ſunt conſtituti, non verò de Officialibus, qui in certa Diœceſeos parte quandoque conſtituuntur, idcirco *Foranei*, id eſt, extranei dicti.

Hi enim cum non habeant idem, ſed diverſum ab Epiſcopo conſiſtorium, rectè ab eis ad conſiſtorium Epiſcopi fit provocatio. *c.* 2. *& ibi Gl. & Panorm. de re reſcript. in Clem.*

Vicarii alios Vicarios ſibi ſubſtituere nequeunt. *c.* 4. *hic.*

De Officio & poteſtate Capituli Sede vacante.

TIT. XIX.

MOrte Epiſcopi, aut alia de cauſſa, Sede Epiſcopali vacante, Iuriſdictio poteſtaſque, quæ Epiſcopo competebat, tam in ſpiritualium, quàm temporalium adminiſtratione, ad *Capitulum* ſpectat: *c. cum olim.* 14. *c. his quæ.* 11. *de major. & obed.*

Ea quæ Epiſcopalis ordinis ſunt, non exercet, ſed ad id vicinum Epiſcopum evocat. *Gloſſ. in d.*

c. his

c. his quæ. 11. *c. cum olim.* 14. *eod. Pavin. in tract. de poteſt. Capit. qu.* 3. 4. *part.* 1.

Qui citra aliquod futuri Epiſcopi præjudicium, & cum teſtatione, ut ſibi nullum in eo Epiſcopatu jus, nullave quæratur poſſeſſio, ordines Eccleſiaſticos conferet, cæteraque Epiſcopalis Ordinis munera exercebit. *c. ſuffraganeis. de elect. Pavin. d. loc.*

Eſt Capitulum cœtus Canonicorum illius Eccleſiæ. Illud enim conflant, & de Capitulo dicuntur Canonici; non alii ejuſdem Eccleſiæ Clerici. *Abb. in c.* 1. *num.* 11. *& c. ſcriptum. num.* 4. *eod.*

Sede vacante nihil contra Eccleſiam poteſt novari. *c.* 2. *de inſtit. d. c. cum olim.* judicium contra eam inſtitutum non valet. *c.* 1. *ne ſede vacant.*

Proinde nec Capitulum poteſt præſcribere ea quæ ſibi alioqui non competunt. *Gloſſ. in c.* 1. *de præſcript. Abb. & Felin. in c. ex tranſmiſſa.* 10. *eod.*

De Officio Legati.

TIT. XX.

DIximus ſuprà de Vicariis Epiſcoporum; tractemus nunc ea occaſione de Vicariis ſummi Pontificis: qui *Legati* dicuntur.

Horum tres ſunt ſpecies. Alii ſunt *Legati de latere*; Alii *miſſi*; Alii *nati. c.* 1. *de offic. leg. in* 6. *c.* 9. *hic.*

Legati de latere, ſunt Cardinales, qui ex latere ſummi Pontificis, & ejus Senatu, *c.* 7. *Eccleſia.* 16. *qu.* 1. accipiuntur, & nomine ſummi Pontificis, poteſtate acceptâ, in provincias mittuntur.

Hi dum legatione funguntur, Apoſtolicæ digni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

gnitatis inſignibus utuntur. *c. antiqua. 23. de privileg.*

Legati miſſi ſunt, qui extra ordinem Cardinalium conſtituuntur, & in provincias per ſummum Pontificem cum mandato & poteſtate mittuntur. *d. c. 1. de off. legati. in 6. & c. mandata. 6. de præſumt.*

Legati nati ſunt, qui ratione privilegii, beneficii poſſeſſi, poteſtatem à Pontifice habent, tanquam ejus Legati. *d. c. 1.*

Omnium officium eſt; in provinciis ſibi decretis, vice Pontificis noxia evellere, & diſſipare, ſalutaria inducere & promovere, *c. 2. hic. in 6. c. 1. de conſuet. c. mandata. 6. de præſumt.* provincialium cauſas tanquam Iudices Ordinarii audire & cognoſcere, *c. 1. hic. junct. d. c. 2. in verb. ordinarios.* concilium provinciæ vocare, *Abb. c. quod tranſlationem. num. 6. hic.* vices ſuas aliis ſubdelegare, *c. fin. ubi Abb. eod.* cauſas unius provinciæ, ſi ſint diverſarum provinciarum Legati, in alia expedire. *c. novit. 7. eod.*

Pendet maximè eorum poteſtas ex literarum ſuæ commiſſionis, ſeu mandati, tenore. Ideoque non creditur Legato, niſi literas ſuæ legationis oſtendat. *c. fin. diſt. 97.*

Legatus tamen de latere quædam ex dignitate habet ſupra alios; nempe poſt ſummum Pontificem in provincia ſibi decreta majus imperium; *c. Abbatem. 36. §. hujuſmodi. de elect. in 6. c. volentes. 8. hic.* & proinde quædam poteſt, quæ aliis non ſunt permiſſa, ut quoſvis excommunicatos propter manuum in Clericos injectionem abſolvere, *c. excommunicatis. 9. ubi Panorm. hic. c. ad eminentiam. 20. de ſent. excomm.* beneficia non vacantia in collegiata vel cathedrali aliqua Eccleſia,

cleſia, ſuæ collationi reſervare, *c. præſenti*.3.*hic. in* 6. *&* *ibi Gloſſ.* vacantia, licet ad alicujus Clerici præſentationem ſpectent, conferre. *c. dilectus*. 6. *eod.c.* 1. *eod. in* 6. in ſumma omnia poteſt, præter excepta & ſoli ſummo Pontifici reſervata, quæ generali mandato non comprehenduntur: *c. quæ de cauſa*. 9. *& ibi Gl.* 2. *qu*, 5. *c*. 4. *ubi Gl. hic*. ſed ſpeciali opus habent. *c*. 3. *&* 4. *eod.*

Hinc non poteſt cathedrales, vel regulares, vel collegiatas Eccleſias, nec dignitates Eccleſiarum cathedralium majores poſt Epiſcopos, quæ per electionem conferuntur, ſibi reſervare, *c. deliberatione*. 4. *hic. in* 6. nec Epiſcopos transferre, *c. niſi ſpecialis*. 3. *& c. quod tranſlationem* 4.*eod.* nec Epiſcopatus unire, dividere, ſubjicere, *d c. quod tranſlationem. c. ſicut unire*. 8. *de exceſſ. Prælat.* nec de negotio quod ad Pontificem retulit, cognoſcere. *c. licet*. 5. *hic.*

Finitur Legatorum officium lapſu temporis, ſi ad certum tempus ſint dati, *c. de cauſis* 4. *de offic. Iud. deleg.* revocatione Pontificis, *c. ult. & c. excommunicatis. hic.* relatione Pontifici facta, *c. licet*. 5. *eod.* morte Legati, & Pontificis qui eum miſit, ſi res integra: *c. mandata*. 6. *de præſumt.* alioqui non. *c*. 2. *de offic. Ord. in* 6. *ubi Anchar.*

De Sacerdotibus in inferiori gradu conſtitutis.

TIT. XXI.

HActenus diximus de Sacerdotibus in *altiori ordine*, nunc videndum de iis qui ſunt in *inferiori*.

Illi ſunt *Presbyteri*, id eſt, *Seniores*; ſic dicti non modò pro ætate, vel decrepita ſenectute,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ſed propter honorem & dignitatem. *c.* 1. *cleros. diſt.* 21.

Officium eorum eſt; Dominici corporis & ſanguinis conſecrationem celebrare; *c. quamvis. diſt.* 68. *c.* I. §. *ad Prebyterum diſt.* 25. infantes baptizare, *c. conſtat baptiſma.* 19. *de conſecrat. diſt.* 4. ſanctificato oleo inungere, benedicere, de occultis peccatis pœnitentes, vel in extremis agentes abſolvere; Nec non, ſed tantum Epiſcopo permittente, aut extrema neceſſitate urgente, baptizatos ſacro chriſmate linire, virgines Deo dicare. *c.* 1. *& ſeqq.* 26. *qu.* 6. *& c. Presbyteris.* 119. *de conſecrat. diſt.* 4.

Nullo modo Eccleſias erigere, conſecrare, reconciliare, ſacrum chriſma conficere, Clericos ordinare, excommunicare, pœnitentes publice reconciliare: Quæ Epiſcopis reſervata. *d. c. quamvis. diſt.* 68. *& c.* 1. *verſ. ad Epiſcopum. diſt.* 25.

De iis qui in Sacris ſunt conſtituti.

TIT. XXII.

SEquuntur ii qui non ſunt Sacerdotes, ſed tamen in Sacris: quales ſunt *Diaconi & Subdiaconi*; qui etiam abuſivè *Sacerdotes* dicuntur: Illi enim propriè ſunt, quibus permiſſum ſacrificium corporis & ſanguinis Dominici in altari perficere. *c.* 1. *verſ. Sacerdos. diſt.* 31.

Diaconi, & *Levitæ* dicti, ſunt Epiſcoporum & Eccleſiæ miniſtri. *c. dominus noſter.* 25. §. *meminiſſe. diſt.* 23.

Epiſcopum enim debent prædicantem, ne ipſe lædatur, aut divina verba per detrectatores polluantur, cuſtodire; Sacerdotibus celebrantibus in omnibus aſſiſtere; Euangelium ad populum

præ-

prædicare; *c.1.verſ. ad Diaconum. diſt.* 25. Non, niſi extrema id, ob longam Epiſcopi, aut Presbyteri, abſentiam, neceſſitate urgente, baptizare, aut Euchariſtiam populo erogare. *c. conſtat baptiſma.* 16. *de conſecrat. diſt.* 4.

Subdiaconi (ſic dicti, quia Diaconi præceptis & officiis ſubjacent. *c. cleros. diſt.* 21.) debent calicem & patinam ad altare deferre, Diaconis tradere, eis miniſtrare; urceolum, aquam, mantile, manutergium tenere; Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis, aquam ad altare pro lavandis manibus præbere. *c.* 1. *verſ. Subdiaconos. diſt.* 25.

Et Diaconi & Subdiaconi fiunt per manus impoſitionem, (quæ eſt oratio ſuper hominem. *c.* 74. *manus. impoſitio.* 1. *qu.* 1.) ritibus propriis & ſolennibus cuique ordini adhibitis. *diſt.* 23. *per tot.*

De iis, qui nec in Sacerdotio, nec in Sacris ſunt.

TIT. XXIII.

QVi in minoribus ordinibus ſunt, *nec ſunt in Sacerdotio, nec in ſacris*; Sine enim ſacramentali unctione, ſolâ Epiſcopi benedictione, cum quadam vaſorum vel indumentorum diſtributione ordinantur.

Tales ſunt, qui primam tonſuram tulerunt; *c. cum contingat.* 11. *ubi Gl. & Dd. de ætat. & qual.* ut *Pſalmiſtæ, Oſtiarii, Lectores, Exorciſtæ, Acoluthi*; quibus omnibus ſua munia ſigillatim ſunt diviſa.

Pſalmiſtæ, ſunt cantores: qui cantandi officium, jubente Presbytero, Epiſcopo etiam inſcio, ſu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ſuſcipiunt. *c. Pſalmiſta.* 20. *diſt.* 23. *c.* 1. *verſ. ad Pſalmiſtam. ubi Gl. diſt.* 25.

Oſtiarii ſunt, ad quos claves Eccleſiæ pertinent; ut templum Dei claudant & aperiant, & omnia quæ intus extraque ſunt cuſtodiant, fideles recipiant, excommunicatos & infideles ingreſſu arceant. *c.* 1. §. *ad oſtiarium. diſt.* 25.

Lectores ſunt, qui ſacras ſcripturas ex ſuggeſtu in Eccleſia populo legunt. *d. c.* 1. §. *ad lectorem.*

Exorciſtæ, qui catechumenis & energumenis manus imponunt, & ſolennibus quibuſdam imprecationibus & obſecrationibus Dæmones fugare creduntur; à Salomone, una cum exorcizandi modo inventi. *ſecund. d. c.* 1. §. *ad exorciſtam. c. cleros.* §. *exorciſtæ. diſt.* 21.

Acoluthi, qui lumina præparant, cerea & funalia deferunt, ſuggeſta pro Euchariſtia Subdiaconis præparant. *d. c.* 1. §. *ad Acoluthum. diſt.* 25. *d. c. cleros.* §. *Acoluthi.*

His omnibus citra excommunicationis pœnam, à ſolo Pontifice, excepto mortis articulo, relaxandam, manus injurioſas injicere nemo poteſt. *d. c. cleros. ubi Gl. c.* 29. *ſi quis ſuadente Diabolo.* 17. *qu.* 4.

Matrimonium, ſi ad ſuperiores ordines provehi noluerint, contra quam illi qui in iis ſunt, *diſt.* 26. *&* 32. *per tot.* poſſunt contrahere; beneficiis tamen, ſi fortè habuerint, privandi. *c.* 1. *c. quod à te.* 3. *c. diverſis.* 5. *de cleric. conjug.*

De Majoritate & Obedientia.

TIT. XXIV.

CUm, ut diximus, certi ſint clericorum ordines, decorum eſt, ut majores minoribus dile-

lectionem; ita minores majoribus reverentiam, & quandoque etiam obedientiam, præſtare. *c.* 3. *c. quod ſuper.* 9.*hic. c. ult. diſt.* 89. *c.* 15.*non oportet. diſt.* 93.

Majoritas, eſt prærogativa, quâ quis cæteris paribus, vel inferioribus, dignior, majorique honore eſt afficiendus. *c.* 1. *Ext. hic.*

Ejus multæ ſunt cauſæ. Nempe, *Ordo*, *c. ſtatuimus.* 15. *hic. Poteſtas, Tempus ordinationis, Dignitas, & prærogativa Ordinantis.*

Ordo; quia qui ſunt in majoribus ordinibus, præferuntur iis qui ſunt in minoribus, & tam in his, quàm in illis ſunt certi gradus: *in c. à ſubdiacono.* 5. *diſt.* 93. ita conſtituti. 1. *Epiſcopus*, 2. *Presbyter*, 3. *Diaconus*, 4. *Subdiaconus*, 5. *Acoluthus*, 6. *Exorciſta*, 7. *Lector*, 8. *Oſtiarius*, 9. *Abbas*, 10. *Monachus.*

Abbas ponitur poſt Oſtiarium; quia omnes Monachi, qui non ſunt Clerici, Clericis ſunt inferiores. *c. alia cauſa.* 6. *cauſ.* 16. *qu.* 1.

Poteſtas; puta vel *conſecrandi*, unde Epiſcopus cæteris omnibus, *c. olim. diſt.* 95. vel *diſpenſandi*, unde Archidiaconus Archipresbytero, *c.* 1. *de off. Archipresb. c. un. de off. primicer.* eſt major.

Tempus ordinationis: quia cæteris paribus, is qui prior ordinatus fuit, poſtea ordinato præfertur. *c.* 1. *hic. c.* 1 *verſ. ſi autem partes. de paroch. c. ult. diſt.* 17. *c. ult. diſt.* 75.

Dignitas & prærogativa Ordinantis; quia ordinatus à ſuperiore, inter alios ejuſdem ordinis magis eſt honorandus. *c. per tuas.* 7. *hic.*

Poteſt quis diverſo reſpectu eſſe major, & eſſe minor, vel æqualis; ſic Archidiaconus, Archipresbytero ordine eſt minor; ut enim Archipresbyter eſt Presbyter, ita Archidiaconus eſt Diaconus;

conus; *c.* 1. 2. 3. *diſt.* 60. omnibus autem Diaconis præferuntur Presbyteri: *c. diaconi.* 12. *cum.* 8. *ſeqq. c. legimus.* 24. *diſt.* 93. poteſtate vero Archidiaconus eſt major Archipresbytero; ut dictum.

Minor majori præfertur, ſi vices ejus gerat, qui utroque major eſt. Vt, diaconus Epiſcopi vices gerens, præfertur Presbytero. *c. pen. in fin. c. ult. diſt.* 93.

Non tantum majoribus major honos, ſed & *Obedientia* debetur. *tot. tit. hic. & Ext. eod.*

Quæ eſt ſubjectio, quam inferior Clericus ſuperiori, juxta juris ſtatutique normam, vel manu data, vel juramento præſtito, promittit. *c. cum in Eccleſiis.* 10. *c. legebatur.* 3. *c. dilecti filii.* 13. *hic.*

De Ordinatione Clericorum.

TIT. XXV.

IN dictis ordinibus nulli ſunt, niſi per conſecrationem ordinentur.

Ordinatio, eſt perſonæ Eccleſiaſticæ conſecratio, per quam gratia & poteſtas obeundorum Eccleſiaſticorum munerum confertur.

Eſt vel *major*, quæ majores ordines; vel *minor*, quæ minores continet.

Vtraque fieri poteſt ab Epiſcopis; in propria, non aliena diœceſi, *c.* 1. *nullus alterius. & c.* 3. *nullus primas.* 9. *qu.* 2. propriis, non alienis ſubditis, niſi ordinarii Epiſcopi præcedente licentia; *c.* 2. *de tempor. ord. in* 6. Licet Epiſcopatus loco & dignitati renunciaverint: modo minores ordines contulerint; ſi ſacros, & quidem ſcientibus, non valet ordinatio; ſi, ſed non ſupinè, ignorantibus, per diſpenſationem admittitur; *c.* 1. *de ord.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ab Epiſc. qui renunc. Epiſcopat. ut & quam quis ab Epiſcopo excommunicato per ignorantiam accepit. *c. 2 eod.* Minor ordinatio, fieri etiam poteſt è Prælato non Epiſcopo; *c. cum contingat. 11. de ætat. & qual. c. veniens. 19. de præſcript.* ſi quidem ordinandi, non ſint irregulares, id eſt, promoveri non prohibeantur. *Specul. in tit. de irregul.*

Prohibentur quidam *ob ætatem, vitium animi, corporis, originis; vinculum reale, perſonale, civile.*

Ob ætatem, infans ad minores ordines, minor octo & decem annis ad Subdiaconatum, minor viginti ad Diaconatum, minor viginti quinque ad Sacerdotium, *c. 7. §. inferiora. de election.* minor triginta ad Epiſcopatum. *d. c. 7. §. inferiora. c. cum nobis. 19. verſ. de legitima. eod. c. Epiſcopus. 6. diſt. 77. c. de iis. 5. diſt. 28. c. quicunque. 3. diſt. 77. Clem. ult. de ætat. & qual.*

Si tamen minor ordinatus fuerit, ab ipſius exſecutione, uſque ad ætatem legitimam, ſuſpenditur. *c. vel non eſt compos. 4. de temp. ordin.*

Circa ætatem autem poteſt Epiſcopus, ut quis dignitatem vel perſonatum ſine cura animarum obtineat, diſpenſare. *c. un. de ætate & qualit. ordin. in 6. c. cum nobis. 19. §. fin. c. innotuit. 24. de election.*

Ob vitium animi ordinari prohibetur; qui fuit furioſus, in ſcena luſit, afflictione diabolicâ vexatus; *c. 3. 4. & 5. diſt. 33.* qui crimini, quod peccatum mortale, cum perpetua infamia, inducit, addictus; ut homicida, adulter, perjurus.

Sed homicidii, quamvis occulti, reus, & licet pœnitentiam ſubiit, repelli debet. *c. fin. de temp. ordin.* nec refert an propriâ manu, ut miles: an

præ-

præcepto, ut Iudex; an conſilio, ut dum fortè aſſeſſor eſſet; illud voluntariè, non coactus; *c. ſi quis viduam.* 8 *.diſt.* 50. *& per tit. de homicid.* caſu, dans operam rei illicitæ, *c. continebatur.* 8 *.eod. c. clericum qui.* 5. *& c. ſeq. diſt.* 50. aut & licitæ; ſi culpa caſum præceſſerit; *d. c. continebatur.* 8. *c. presbyterum.* 7. *de homicid.* non ſi nulla culpa ſubſit: *c. Iohannes Sacerdos.* 23. *eod.* commiſerit.

Aliis criminibus, quæ, manifeſta, degradationis pœnam inferre poſſunt, obnoxii, actâ pœnitentiæ parte ordinibus acceptis uti poſſunt, & à ſublimioribus non poſſunt arceri. *c. ex tenore.* 4. *& c. fin. ubi Gl.* & *Butr. de temp. ordin.*

Ob vitium corporis, ordinari non poteſt; Qui ſibi volens, vel virilia, vel digitum, vel pedem amputavit, oculum eruit. *c. pœnitentes.* 3. *c. ſi quis abſcidit.* 4. *c. qui partem.* 6. *c. lator.* 11. *c. ſi Euangelica.* 13. *diſt.* 55. Nolens, puta, vel vi, vel in cunabulis, vel medicorum conſilio, qui illa amiſit, non prohibetur. *d. c. ſi quis abſcidit. c.* 1. 3. *&* 5. *corp. vitiat. ord. c. ſi quis à medicis.* 7. *diſt.* 55. Niſi ſit eluſcatus. *c. fin. diſt.* 55. nunquam enim ordinari is poteſt.

Ob vitium originis, prohibentur ordinari, illegitimi, ex quocunque coitu, extra matrimonium procreati. *c. inter dilectos.* 11. *de exceſſ. Prælat. c. infamibus.* 87. *de reg. jur. in* 6. niſi ut Monachi fiant, vel in congregatione canonica regulariter viventes. *c.* 1. *de fil. presbyt.* ad præfecturas tamen non ſunt admittendi. *d. c.* 1.

Admittuntur tamen ad minores ordines cum diſpenſatione Epiſcopi; cum Papæ ad majores. *c.* 1. *eod. in* 6.

Quæ diſpenſatio, ordinis collationem præcedere debet, alioqui nihil actum. *Gloſ. fin. in c. un.*

de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

de ætat. & qual. in 6. & Dd. in.c.1. in princ. verſ. diſpenſat. de filiis presbyt. in. 6. Quia cauſæ cognitio adhibenda, & decretum quo pronunciet Epiſcopus dignum illum eſſe diſpenſatione. *Specul. in tit. de diſpenſ. §. qualiter autem. num.3.*

Ob vinculum reale ordinari vetantur; qui ſive publicam, ſive privatam rem geſſerunt, niſi, adminiſtratione finitâ, rationes reddiderint. *c. un. de oblig. ad rat. ord.*

Vinculum perſonale ordinationem impedit in ſervo; niſi per manumiſſionem, vel expreſſam *c. 1. 2. 3. 4. 5. de ſerv. non ordin. c. 1. & 2. diſt. 54.* vel tacitam domino conſentiente, *c. ſi ſervus. 20. diſt. 54.* libertatem ſit conſecutus. In Monacho; niſi Abbate conſentiente. *c. 1. diſt. 58. c. ad aures. 5. de temp. ordin.*

Vinculum civile, quo quis ſe ita fori ſecularis coërcitioni obſtrinxit, ut inde recedere non poſſit quem ab ordinibus arcet: ut bigamus, qui ne quidem uxore mortua, *c. 3. de bigam. non ord.* aut cum diſpenſatione, *c. 2. eod.* ad eos admitti poteſt.

Bigamus propriè dicitur, qui duas legitimas uxores habuit; id eſt, qui ſecundas nuptias contraxit. Quaſi bigamus tamen irregularitatem incurrit, qui ſciens uxorem adulteram cognovit; *c. ſi cujus. 11. & c. ſeq. diſt. 34.* qui repudiatam, *c. 1. eod.* viduam, *c. 3. c. 5. verſ. cum ergo. c. ult. eod.* duxit; qui ſecundas nuptias de facto contraxit; veluti cum in ſacris eſſet. *c. 4. eod.*

Qui verò ab altero ductam, ſed non cognitam, duxit, irregularitatem non incurrit; *d. c. 5. eod.* ut nec is, qui multas habuit concubinas, ſi quidem pœnitentiâ impoſitâ cum eo diſpenſetur. *c. pen. eod.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Non ſufficit quem ab ordinatione non repelli; ſed & neceſſe ut ſit irreprehenſibilis, ſobrius, ordinatus, prudens, pudicus, hoſpitalis, literatus, non vinolentus, percuſſor, ſed modeſtus, non litigioſus, non cupidus, ſed ſuæ domui bene præpoſitus, non neophytus. *c. cognoſcamus*, 14. *diſt.* 34. *c. Apoſtolus.* 1. *diſt.* 81.

Vt cognoſcatur an talis ſit; adhibendum eſt *ſcrutinium.*

Quod eſt inquiſitio ſcientiæ, morum vitæ, fidei, inſtitutionis, patriæ, loci ubi educatus, generis, ætatis, ejus qui ordines petit, per Archidiaconum, vel Epiſcopum, facta. *c. un. de ſcrut. in ord. fac. c. licet.* 5. *de offic. leg. c.* 1. *& per tot. diſt.* 24.

Inquiſitione pet tres continuos dies diligenter factâ, qui probati, Epiſcopo præſentari debent. Qui minores ordines conferet, diebus feſtis; *c.* 3. *de temp. ordin.* Majores tantum ſtatis temporibus anni, quibus jejunia ab Eccleſia indicuntur; & ſabbatho ſancto, vel ſabbatho ante dominicam de paſſione. Diebus autem dominicis, & aliis diebus feſtis, & ſabbatho Pentecoſtes, ſolus Pontifex Romanus conferre poteſt. *c.* 1. 2. 3. *eod.*

Extra ſtatuta tempora ſi ordinatio facta, ordinatus quidem characterem recipit, ſed ab officii exſecutione ſuſpenditur, donec cum eo diſpenſetur: ordinator eccleſiaſticâ diſciplinâ coërcetur. *c. cum quidam.* 8. *& c. pen. eod.*

Duo ordines eidem uno die, aut duobus diebus, continuato jejunio, conferri non poſſunt. ſi id fiat, ordinans à collatione illorum ordinum, & ordinatus ab exſecutione officii, donec diſpenſetur cum eo, ſuſpenditur. *c. literas.* 13. *c. delectus.* 15. *eod.*

Qui ſcrutinium ſubterfugiens, furtivè ordines ſur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ſurripuit, puta multitudini ordinandorum, ignorante Epiſcopo, ſe ingerendo, is & majorum ordinum ſuſcipiendorum ſpe, & ordinis illius, quem ſuſcepit, exſecutione, privatur; nec eum, ſi ſit excommunicatus, alius quam Pontifex Romanus poteſt reſtituere; omninò, ſi non excommunicatus. *c. 1. & ſeq. de eo qui fur. ord. ſuſc. vide eund. titul. infra.*

Qui per ſaltum, id eſt, intermiſſis certis gradibus, promotus; ſi id factum per *negligentiam*, debet, quamvis characterem recipiat, tamdiu à majoribus abſtinere, quamdiu congruo tempore omiſſos accipere diſtulit. *c. 1. & 2. diſt. 55. ubi gl.* ſi per *ſuperbiam*, ad eccleſia abjici, nec ampliùs ordinari poteſt. *c. un. de cler. per ſalt. prom. vide eund. tit. inf.*

Ordinatione ſemel factâ, ea, licet in ordine quid ſit prætermiſſum, non iterabitur; ſed quoad fieri poſſit, id quod per errorem, vel incautè neglectum eſt, ſupplebitur. *c. 1. de ſacram. non iter. c. Presbyter. eod. Ratio eſt in c. 1. eod. & c. ſacramenta. 34. c. manus. 74. cauſ. 1. qu. 1.* Niſi omnino contra Eccleſiæ formam ordinatio fuerit facta. *arg. c. 52. ſine exceptione. 12. qu. 2. c. 1. 30. qu. 5.*

De Regularibus ac Monachis.

TIT. XXVI.

SEquitur de *Regularibus*: qui certæ regulæ, ut religioſe & ſub Prælati imperio vivant, ſive in clericatu, ſive in laicatu, ſunt adſtricti.

Hi, ſi Canonici ſunt, *Canonici regulares* vocantur; ſin minus, *Monachi*.

Fiunt vel *paterna devotione*, vel *propria pro-*

feſ-

feſſione, vel *voti emiſſione. c. monachum. 3. 20. qu. 1.*

Ex paterna devotione; cum pater filium impuberem religioni offert.

Quo caſu filius poſt pubertatis annum, à Prælato monitus, ſi voluerit, monaſterium egredi poterit: ſi verò profeſſionem fecerit, vel factam de ſe prius ratam habuerit, pœnitentiæ locus ulterius non datur. Cum ſe profeſſione factâ monaſterii regulæ adſtrinxerit. *c. cum virum. 12. hic. c. 10. illud autem. 20. qu. 1.*

Eſt enim (ſecundùm Hoſtienſ.) *profeſſio* nihil aliud, quàm certæ religionis ſolennis promiſſio, quâ quis ſe obſervatione certæ alicujus monachalis regulæ obſtringit. *Hoſtienſ. §. ad quid. verſ. profeſſio. eod. tit.*

Fit vel *expreſſè*, vel *tacitè*.

Expreſſè, cum quis poſt annum probationis, coram Abbate, Priore, aliove Prælato, vel ab eo mandatum habente, ejus religionis quam ſibi ipſe delegit promiſſionem accipiente, univerſo conventu præſente, habitum monachalem ſuſcipiens, in ſcriptis, *c. vidua. 20. qu. 1. c. omnes feminæ. 27. qu. 1.* promittit, continentiam ut ſervet inviolatam, ſe, quantum pro humana imbecillitate poterit, operam daturum, Prælato obedientiam & ex regulæ præceptis debitam obſervantiam præſtiturum, malam vitæ conſuetudinem in melius mutaturum; bona omnia repudiaturum. *Spec. in tit. de regul. per c. vidua. 20. qu. 1. c. porrectum. 13. c. ex parte. 22. hic. c. ex tranſmiſſa. 3. de renunc. c. eum. ad monaſterium 6. de ſtatu monach.*

Monachus enim nihil proprii habere poteſt; ſi ſine licentia Prælati peculium habet, monaſterio, in

in quo ab initio converſatus, ſub Abbatis ſui regula reddere cogitur. *c. monachi. 2. de ſtatu monach.* alioquin ab altaris communione movetur. ſi ſic deceſſerit, ſepultura & fratrum communione privatur. *c. Iohannes. 5. hic.*

Tacitè fit profeſſio; cum ex ſufficientibus conjecturis colligitur; veluti ſi poſt probationis tempus in monaſterio manens habitum retinuerit: ſi quidem is novitiis & profeſſis communis; ſi diſtinctus, profeſſorum habitum ſuſceperit. *c. ſtatuimus. 23. eod. Clem. eos qui. 2. de regul. c. conſtitutionem. 3. hic. in 6.*

Solent enim Regulares, Novitios, id eſt, religioni non addictos, à Profeſſis vel *veſtium diſcrimine* ſegregare: ſive id ſit in veſtium colore, ſive modo & forma; *d. Clem. eos qui.* vel *loco quo ſuſcipiuntur.* Novitii enim veſtes ſuas in monaſterio, Profeſſi in Eccleſia ante ſupremum altare, induunt; vel *perſonâ, qui eas confert*; Profeſſis enim tantum Abbas vel Prior; Novitiis, inferiores. *c. 1. in fin. de regul. in. 6. d. c. ſtatuimus. 12. in fin.*

Tempus probationis eſt anni ſpatium; ut Prælatus poſſit mores novitii ſpectare, is experiri an ea vita ſibi placeat, & an eam poſſit tolerare. *c. conſulti. 20. & c. pen. hic.*

Poteſt tamen illud Prælatus ex cauſa ad biennium vel trienniun producere. *Abb. c. ad Apoſtolicam. 16. eod.*

Ante profeſſionis tempus expletum, profeſſionem ſi Prælati admittant, puniuntur, quamvis profeſſio (niſi ad religionem aliquam mendicantem ſit facta, *c. non ſolum. 2. & c. ſeq. eod. in 6.*) teneat; *d. c. apoſtolicam.* expreſſe ſi facta, ut profeſſum illi religioni, quam profitetur, obliget: ſi tacite, generaliter religioni alicui, ſi quidem ſit

ætatis

ætatis aptæ, voluntarius, triduo perſeveret. *c. conſtitutionem.* 3. *eod. in.* 6.

Ætas apta olim erat pubertas; *c. ad noſtram.* 8. *hic. Gl. d. Clem. eos. verb. ætate.* niſi eſſet congregatio valde difficilis, aut regula valde anguſta; tum enim plena pubertas; id eſt, decem & octo anni, requirebatur: *c. quia in inſulis.* 6. *ubi Abb. hic.* Ex Concilio Tridentino in quacunque religione profeſſio ante decimum ſextum annum admitti nequit. *c.* 15. *ſeſſ.* 25.

Ad religionis habitum aſſumendum obligatur etiam quis (ut dictum) *voti emiſſione.*

Eſt *votum*, alicujus rei faciendæ, vel non faciendæ, cum deliberatione animi Deo facta promiſſio.

Voti enim præſtationem animi deliberatio præcedere debet: Quod enim potius ex facilitate animi, quam diſcretionis arbitrio emittitur, non eſt obligatorium. *c. venientis.* 2. *de voto. c. chariſſimus.* 11. *c. veniens.* 16. *de converſ. conjug.*

Eſt votum vel *Neceſſarium*; quod fit in baptiſmo, dum is qui baptizatur, Satanæ & ejus operibus renunciat, ac ſe fidelem fore, & divina præcepta ſervaturum promittit: *c. Spiritus Sanctus.* 58. §. *ecce.* 1. *qu.* 1. *c. prima.* 73. *de conſecrat. diſt.* 4. vel *Voluntarium*, quod quis ſponte ſuâ & liberâ voluntate facit, ſe ad id adſtringens, ad quod ante votum non tenebatur; ut ad continendum, abſtinendum, peregrinandum. *c.* 1. 17. *qu.* 1. *c. non ſolum.* 32. *qu.* 8.

Hoc ſubdividitur in *Simplex*, quod ſolemnitate vacat; & *Solemne*, quod per ſuſceptionem ſacri ordinis, vel per expreſſam aut tacitam probatæ religionis profeſſionem eſt ſolemnizatum. *c.* 3. *qui cler. vel voven. c. un. de voto. in* 6.

Vtrum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Utrumque dicitur voluntarium ratione initii, quia nemo vovere cogitur; ſed vota ſemel facta obligant jure Divino, *Num. cap.* 30. *Deut. cap.* 13. *Pſalm.* 75. Canonico, *c.* 5. *verſ. ſane. de voto.* Civili. *l.* 2. *ff. de pollicitat.* proinde ea implere neceſſe.

Niſi I. Vovens liberam vovendi voluntatem non habeat; ut ſi voveat ſervus ſine conſenſu domini, *arg. c. mulieres.* 6 *in fin. de ſent. excomm. c. ex antiquis.* 9. *diſt.* 54. impubes ſine conſenſu parentis, vel tutoris; *c.* 1. *&* 2. 20. *qu.* 1. Epiſcopus ſine conſenſu Papæ; ut Eccleſiam derelinquat: *c. niſi cum pridem.* 10. *de renunc.* Clericus ſine licentia Prælati, ut officii injuncti exſecutio impediatur; *c. admonet.* 4. *eod.* Monachus, ut regulæ monachali eximatur. II. Votum ſit turpe ac rei illicitæ. *c.* 5. *in malis.* 20. *qu.* 4. III. Simpliciter quis dixerit, ſe Monachum velle fieri, nec ad ulteriorem aliquem actum proceſſit. *c.* 3. *hic. & c. bonæ.* 17. *qu.* 1. IV. Conditio, ſub qua quis vovit, non ſit impleta. *c. non ſolùm. in fin.* 32. *qu.* 8. 5. Ex juſta cauſa, & ſuperioris auctoritate interveniente votum ſit redemtum, vel mutatum, *c.* 1. 2. 7. *c. ex multa.* 9. *de voto.* vel delatum. *c.* 5. *c. quod. ſuper.* 8. *eod.*

Quicunque ad religionem converti voluerit, non novam inſtituere, ſed unam ex inſtitutis & ab Eccleſia receptis optare debet. *c. fin. de relig. domib.*

Eæ principaliter ſunt quatuor; videlicet, *Baſilii, Benedicti, Auguſtini, Franciſci*; à quibus, tanquam fontibus, cæteræ omnes manant. *Sum. Aug. de Clav. verb. religioſis. col.* 2. *ubi apoſt. Boër. de vita & ſtatu Ger. ad princ.* Exceptis *Carthuſienſibus*, qui ſuis ſtatutis utuntur. *Boër. ubi ſup. num.* 4.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Religionem ingreſſus, ejuſque habitum aſſumens ſponte, legitimæ ſi ſit ætatis; eam deſerere non poteſt, ſed proprio debet Abbati obedire, & in caſtitate in monaſterio proprio, ſeu clauſtro, degere. *c.* 8. *placuit communi. c.* 11. *juxta.* 16. *qu.* 1. ſi illud deſerat, Abbas, non exſpectato Ordinario, eum debet diligenter perquirere, & competenti coërcitione ad illud redire compellere. *c. Iohannes.* 5. *de regular. c. fin. Ext. eod.*

Ad arctiorem tamen regulam; petitâ, licet non impetratâ à Prælato veniâ, tranſire Regulari permittitur; *c. licet.* 28. *eod.* non laxiorem.

Mendicantes religioſi, abſque ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia, ad ullum ordinem monaſticum, Carthuſienſium excepto, tranſire, ſub pœna excommunicationis, vetantur. *c.* 1. *Ext. eod.*

Ut monaſtica diſciplina inviolabiliter cuſtodiatur, *Abbas* de congregatione monachorum eligi debet; cui monachi cum omni obedientia & devotione ſubjaceant; *c. Abbatem.* 3. *cum duob. ſeq.* 18. *qu.* 2. & uni, non pluribus, monaſteriis præſit. *c. fin. in fin. de religioſ. domib.*

Is diligenter attendere debet, ut monachi *ſtatum*, id eſt, *regulam* obſervent.

Status conſideratur, circa habitum, vitæ inſtitutum, mores, diſciplinam, converſationem, continentiam, ſubjectionem, obedientiam, humilitatem, patrimonii abdicationem, paupertatem, abſtinentiam ciborum, familiam, correctionem, temperantiam, modeſtiam, *Quæ omnia in c. cum ad monaſterium.* 6. *& c. in ſingulis*, 7. *de ſtatu monach. fuſe explicantur.*

Inter ea tria ſunt ſubſtantialia; ut *propriæ voluntatis renunciatio*, *proprietatis abdicatio*, & *caſtitatis obſervatio*; adverſus quæ ne quidem Papa diſpen-

diſpenſare poteſt: in aliis, diſpenſatio admittitur. *d. c. cum ad monaſterium.* 6.

Quæ non tantùm Monachi, ſed & Canonici regulares obſervare tenentur; licet laxiori quàm Monachi, ſubjiciantur regulæ: unde & facilius Eccleſiæ parochiali præficiuntur, eiſque animarum cura committitur. *c. quod Dei.* 5. *eod.*

De vita & honeſtate Clericorum.

TIT. XXVII.

CONgruit omnibus Clericis; ut quemadmodum in ſortem Domini ſunt vocati, & à populo officiis & ordinibus ſunt diviſi: ita & ſumma ope nitantur, vitæ honeſtate cæteris præcellere.

Eſt *vitæ honeſtas*, agendi dexteritas, quâ hominis animus ita informatur, ut deteſtando vitia, ea quæ cum virtutibus congruunt, amplectatur. *Venat. in Analyſ. hoc tit.*

Ea eſt, vel *Interna*; quæ eſt animi probitas; quâ præditi cupiunt ex juris & virtutum præſcripto vivere: vel *Externa*; quæ in externis ſecundùm virtutem actionibus conſiſtit.

Utramque ut obſervent Clerici, certæ *de eorum negotiis* & *officiis*, *moribus* & *vita*, *habitu* & *veſtitu*, regulæ Canonibus traduntur.

Circa negotia & officia; Ne officia, vel commercia ſecularia; ut mercaturam, *c. ſecundum.* 6. *ne cler. vel monach.* procurationem laïcorum, *c. ſacerdotibus.* 2. *Ne cler. vel. mon. Clem.* 1. *eod.* tabellionatum, *c. ſicut.* 8. *eod.* chirurgiam quæ inuſtionem vel inciſionem inducit, *c. ſententiam.* 9. *eod.* exerceant; mimis, joculatoribus & hiſtrionibus non intendant; *c. clerici.* 15. *hic.* quicquam

per quod ad vindictam ſanguinis tenditur, exerceant; *d. c. ſententiam. 9.* ſylvaticas venationes cum canibus, nec accipitres, falcones habeant: *c. omnibus. de cler. venat.* ne Juri Civili, *c. fin. ne cler. vel mon.* niſi ut facilius Canonicum jus intelligant, operam dent; *Gomez. ad reg. Cancell. regul. de jure quaſ. non toll. qu. 3. circa fin.* Contra ſi faciant, & tertiò moniti, non abſiſtant, privilegiis omnibus privantur; & quandoque ſeverius puniuntur. *d. c. fin. Clem. 1. hic.*

Circa vitam & *mores*; ut concubinas non habeant, *c. præter hoc. 6. diſt. 32. ubi Gl. 1.* ſed extra matrimonium caſtitatem, *c. diaconus. 1. §. hac auctoritate. diſt. 27.* vel in matrimonio, ſi ſint Orientales, *c. ut clericorum. 13. hic.* ſervent; ut & modum in cibo & potu, *diſt. 35. per. tot.* id eſt, eum, licet delicatum, pro ſuſtentatione corporis ingerant, *c. quiſquis. 1. §. nam in omnibus hujuſmodi. diſt. 41.* ebrietati non ſint dediti, *d. diſt. 35. per tot.* nec alios ad bibendum incitent: *c. à crapula. 14. hic.* nec bibendi vel edendi cauſa tabernas, niſi peregrinentur, intrent; *c. clerici. 15. eod. c. clerici. 4. diſt. 44.* nec aleis ludant; nec aleatoribus interſint. *d. c. clerici. 15. hic.*

Circa habitum corporis & *veſtitum*; ut veſtium & ornamentorum, quæ clericorum uſui ſunt, formam præfinitam ſervent; *c. clerici. 15. hic.* comam nec barbam nutriant, *c. cleric. 15. & c. ſi quis. 4. eod.* nec veſtibus, nec calceamentis decorum quærant. *c. clericus fin. diſt. 41.* Contra ſi ſine juſta cauſa fecerint, beneficii, ſi habent, fructibus, ſemeſtri ſpatio privantur; ſi non habent, ſex menſibus ad Eccleſiaſticum beneficium adſpirare vetantur: ſi ſint in dignitate conſtituti, aut beneficium curatum, vel perſonatum habeant, anni

unius

unius fructuum jactura mulctantur. *Clem. fin. hic.*

Hæc omnia ut melius ſervent, prohibitum iis ſimul cum mulieribus, de quibus incontinentiæ ſuſpicio eſſe poſſit, *c. 1. cum ſim. de cohab. cleric. & mulier.* habitare; Matrem, ſororem, amitam, neptem, in quibus naturale fœdus, nihil permittit ſævi criminis ſuſpicari, domi habere poſſunt. *c. à nobis. 9. eod. c. interdixit. 16. diſt. 32.* Niſi ſecum ancillas, & pediſſequas ducant. *c. 1. eod.*

De Viſitatione per Prælatos facienda.

TIT. XXVIII.

VT Clerici omnes, ut & Laici, à vitiis, animarum ſaluti obfuturis, abſtineant, debent Prælati, juriſdictionem habentes, *Abb. c. cum Apoſtolus. 3. no. de cenſib.* loca ſibi ſubjecta, quolibet anno, ſemel inviſere; *c. 14. decrevimus. c. 11. Epiſcopum. 10. qu. 1.* & propoſito Dei verbo, diligenter in vitam & converſationem Eccleſiis, vel quibuſcunque piis locis miniſtrantium inquirere, male ſi audire inveniant, ipſorum Ordinariis indicare, notoria crimina ulciſci, *c. 1. §. ſane. de cenſib.* populum cohortationibus & admonitionibus, ad religionem, pacem, innocentiam accendere. *Concil. Trident. c. 3. ſeſſ. 24. de reformat.*

Viſitandi poteſtatem habent, Cardinales Legati, *c. procurationes. 23. de cenſib. c. mandamus. ubi Abb. de offic. Archid.* Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, proprio nomine: alieno, puta Epiſcopi nomine Archidiaconi, Decani; niſi jus parochiam ſuam viſitandi præſcripſerint; *Abb. d. c. cum apoſtolus.* proprio nomine Abbates, Priores, & alii Prælati regulares, ac Canonici regulares; monaſteria aliaque loca eis ſubjecta.

Hi ea viſitant vel per ſe, vel per viſitatores in eorum Capitulis deputandos.

Qui formam à jure præſcriptam ad unguem debent ſervare. *c. in ſingulis. 7. c. ea quæ. 8. de ſtat. mon. Pavin. tr. de viſit. qu. 2 prim. part.*

Nullus ſubditus à viſitationis onere ſe immunem eſſe, præſcriptione tueri poteſt. *c. cum ex officio. 16. de præſcript.*

Pro viſitatione debetur Procuratio. *de qua infra lib. 2. tit. 36.*

De Privilegiis Clericorum.

TIT. XXIX.

CLerici vitæ honeſtatem ſervantes variis, tam circa eorum *perſonas*, quàm *res*, & *actiones*, gaudent privilegiis.

Circa *perſonas*; quod Laïcis habeantur digniores; *c. beatus. 5. 6. qu. 1.* hi illis non debeant imperare; *c. Eccleſia. 10. de conſtit. c. fin. de reb. Eccleſ. non alien.* nec violentiam inferre; ni excommunicari ipſo jure velint; *c. 29 ſi quis ſuadente diabolo. 17. qu. 4. c. quod de his. 26. c. pervenit. 17. c. tua nos. 19. de ſent. excom.* Laïcis fidelitatis juramentum præſtare non tenentur; *c. nimis. 30. de jurejur.* Niſi ab ipſis temporalia habeant; *d. c. nimis. ratio in c. ſolitæ. 6. de major. & obed.* Etiam in poteſtate patria conſtituti peculium caſtrenſe acquirunt; *ut diximus inf. de pecul. cler. ubi vide.* à muneribus perſonalibus ſunt immunes; *c. Epiſcopus. diſt. 88. can. 20. de præſentium. can. 40. generaliter. 16. qu. 1.* ſi peregrinentur, in gradu ſuo ſuſcipiuntur, ad verbum faciendum & oblationem conſecrandi invitantur, *can. 38. Epiſcopi. 7. qu. 1.* rectè tabernas ingrediuntur, *can. clerici. 4. diſt.*

diſt. 44. habitum mutant, *can.* 3. *Epiſcopi.* 21. *qu.* 4. ſacramentum pœnitentiæ etiam interdicti tempore & petunt, & accipiunt. *c. quod in te.* 11. *de pœnit. & remiſſ.*

Circa *res*; quod de propriis quas ſecum non negotiandi causâ deferunt, nulla guadagia, pedagia & vectigalia ſolvunt; *c. quanquam.* 4. *de cenſib. in* 6. *c. non minus.* 4. *de immun. Eccleſ.* rebus Eccleſiæ nulla ſordida & extraordinaria munera imponuntur; *Nov.* 131. *cap.* 5. *vid. inf. de immunit. Eccleſ.* res Deo conſecratæ & à Clericis poſſeſſæ jure cenſus liberantur; *c. in qualibet.* 23. *c. ſecundùm canonicam.* 24. *c.* 25. *ſancitam.* 23. *qu.* 8.

Circa *actiones*; eaſque vel *criminales*, vel *perſonales*.

Circa *Criminales*; quod pro crimine, ſive criminaliter, *ut in c. at ſi Clerici.* 4. *de judic.* ſive civiliter agatur; *c.* 2. *& c. ſi diligenti.* 12. *de foro compet. c. ſi Iudex laïcus.* 12. *de ſent. excomm. in* 6. non coram judice ſeculari, nullâ contrariâ conſuetudine obſtante, *c.* 1. 2. 11. *qu.* 1. *c. qualiter.* 17. *& c. clerici.* 8. *de judic.* ſed tantùm Eccleſiaſtico debeant conveniri; *c.* 1. *c. cum contingat.* 13. *de foro compet.* adeò ut vocati coram ſeculari, comparere, ſive per ſe, ſive per procuratorem, etiam ad clericatus exceptionem proponendam, non teneantur: *Archidiacon. ad can.* 2. 15. *qu.* 4. *Felin. ad c. veniens. in fin. de accuſat.* quod ſi comparuerint, à ſeculari Judice judicatum, etiam pro Clericis, *can.* 43. *placuit.* 11. *qu.* 1. non tenet. *can* 7. *in primis.* 2. *qu.* 1. *can. clericus.* 48. *& ſeqq. can.* 41. *Sacerdotibus.* 11. *qu.* 1. *c. at ſi Clerici.* 4. *de judic.*

Habent enim tantùm in Clericos juriſdictionem Eccleſiaſtici, non Laïci; *c. Eccleſia ſanctæ*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

*Mariæ.*10. *de conſtit. c. decernimus.* 2. *de judic. c. un.de cleric. conjug.in* 6. Niſi ipſis à ſummo Pontifice in Clericos certi loci ea ſit conceſſa; *c. præter hoc.*6.*§. verum. diſt.* 32. *can.* 4. *illud.* 10. *qu.* 3. *c. ubi periculum.* 3. *§. præterea. de election in* 6. Vel Clerici ſint aſſaſini; aut eorum fautores, ſubmiſſores, *c.* 1. *de homicid. in* 6. in habitu ſeculari ſint inventi delinquentes; *c.* 1. *de apoſtat.* ſint degradati; *c.* 2. *de pœnis.in* 6. aut aliter Clericatus privilegia amiſerint; *Clem.* 5. *de vita & hon. Cleric.* Judices Eccleſiaſtici crimini puniendo non ſufficiant; *can.* 20. *Principes ſeculi.* 23. *qu.* 5. aut alii ſimiles caſus occurrant. *quos vid. apud Guillel. Benedict.in repetit.c. Raynutius. verbis: & uxorem nomine Delaſiam. in* 2. *deciſ.num.* 140 *uſque ad num.* 162.

Circa *actiones perſonales*; quod de iis non coram Laïco, ſed Eccleſiaſtico judice poſſint conveniri; quamvis conſentiant. *c. ſi diligenti.* 12. *c. ſi clericus.* 5. *de foro comp.*

Quod privilegium circa actiones reales non habent, ſed debent conveniri coram Judice loci, ubi res ſunt ſitæ. *c. ex tranſmiſſa.* 6. *& ſeq.de foro comp.* Habentur enim in iis pro Laïcis. *Panorm. ad c. conſtitutus. & ad c. cum dilectus. de religioſ. dom.* Non tamen in jus poſſunt vocari extra provinciam, niſi ad ſedem Apoſtolicam fuerit appellatum. *can. ultra provinciarum.* 4.*c.peregrina.* 12. *c. non liceat.* 14. *& c.* 16. *neminem.* 3. *qu.* 6. *c.* 7. *nec extra propriam.* 3. *qu.* 9. *l. omnes qui.* 33. *in princ. C. de Epiſc. & Cleric.*

FINIS LIBRI PRIMI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ARNOLDI CORVINI
à BELDEREN I. V. D.
IVS CANONICVM,
PER
APHORISMOS
Strictim
EXPLICATVM.
LIBER SECVNDVS.

De Rerum Diviſione.
TITVLVS I.

LIbro præcedente explicavimus jus Perſonarum Eccleſiaſticarum, tranſeamus nunc ad *rerum Eccleſiaſticarum* explicationem.

Eæ ſunt vel *Spirituales*, vel *Temporales*.

Spirituales ſunt, quæ ſpiritui inſerviunt, atque animæ causâ ſunt inſtitutæ. *Lancelot. in Inſtit. hic.*

Sunt vel *Corporales*, quæ tangi & humanis ſenſibus percipi poſſunt; ut ſunt *ſacramenta*, *res ſacræ*, *ſanctæ*, *religioſæ*: vel *Incorporales*; quæ neque tangi, neque ſenſu corporeo percipi poſſunt; *quales ſunt*, *virtutes & dona Dei*, *& ea quæ in jure conſiſtunt; ut beneficia*, *patronatus*, *decimarum exactio*, *canonica portio*, *immunitas.*

Temporales ſunt, quæ non tam ſpiritus, quàm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

corporis gratiâ pro Eccleſiaſticis miniſteriis, ſacrorumque Miniſtrorum uſu ſunt comparatæ; *ut ſunt prædia, domus, fructus decimales.*

De his omnibus hoc libro tractabimus; & primum de *Sacramentis* novæ legis.

De Sacramentis in genere.

TIT. II.

SAcramenta (ut definit Auguſtinus) ſunt inviſibilis gratiæ viſibiles formæ. *c. ſacrificium.* 32. *diſt.* 2. *de conſecrat. vid. Auguſt. de civit. Dei c.* 5. & *libro de catechiſand. rudib. cap.* 20. *& Epiſt.* 166.

Sunt ſeptem. 1. *Baptiſmus.* 2. *Confirmatio.* 3. *Euchariſtia.* 4. *Pœnitentia.* 5. *Ordo ſacer.* 6. *Matrimonium.* 7 *Extrema Vnctio.*

Ex iis alia ſunt *Neceſſaria*, quæ ſine diſpendio ſalutis æternæ ſuo tempore prætermitti non poſſunt: alia ſunt *Voluntaria*, quæ ſine æternæ ſalutis periculo quilibet poteſt pro libitu accipere, vel omittere.

Neceſſaria ſunt quinque; *Baptiſmus, Confirmatio, Euchariſtia, Pœnitentia,* & *Extrema Vnctio.* Voluntaria duo; *Ordo ſacer,* & *Matrimonium. c. veniens.* 8. *& ibi Gl. in verb. Neceſſaria. de tranſact. c.* 39. *remiſſionem. in fin. qu.* 1.

Omnia quod ad ſtatum Eccleſiæ univerſum pertinet, ſunt Neceſſaria; Baptiſmus, Sacramentum intrantium; *c. nulla præter.* 142. *de conſecrat. diſt.* 4. confirmatio ad robur pugnantium; *c. un. §. per frontis. de ſacr. unct. & c. ſpiritus ſanctus.* 2. *de conſecrat. diſt.* 5. Euchariſtia, ad viaticum ſaluberrimum progredientium; *c.* 7. *qu. recedunt. & c.* 9. *de his.* 26. *qu.* 6. Pœnitentia, redeuntium, *c.* 4. *his qui.* 26. *qu.* 7. *c.* 2. *§.* 2. *de pœnit. diſt.* 3.

& re-

& reſipiſcentium; Extrema unctio, ex hoc ſeculo exeuntium; *c. 1. ab. infirmis. 26. qu.7.Ordo*, divinis deſervientium; *c. cleros. diſt.* 21. Matrimonium, generantium. *c. 10. omne. 27. qu. 2.*

Rurſus alia Sacramenta *characterem*, hoc eſt, ſignum quoddam ſpirituale, & indelebile, in anima imprimunt; proinde iterari non poſſunt; ut Baptiſmus, *c. à quodam. 24. c. ſi qui. 28. c. quamvis. 29. c. oſtenditur. 32. c. hi de quibus. 38. c. ſive. 51. c. non licet. 107. cum cc. ſeqq. de conſecrat. diſt.* 4. Confirmatio, *c. dictum eſt nobis. 8. & c. ſeq. de conſecrat. diſt. 5.* Ordo ſacer. *d. c. non licet. 107. c. 1. & c. ult. de ſacram. non iterand.* Alia *nullum characterem* imprimunt, ideoque poſſunt iterari: ut Euchariſtia; *c. quotidie. 13. & c. ſeq. de conſecrat. diſt. 2.* Matrimonium, *c. aperiant. 11. & cc. ſeqq. 31. qu. 1.* Extrema unctio. *Mag. ſentent. lib. 4. diſt. 23. ſect. 3.*

In Pœnitentia diſtinguitur; quia *non Solemnis* iteratur. *c. omnis. 12. de pœnit. Solemnis* non iteratur. *c. ſi quis poſt. 61. §. poteſt. diſt. 50.* Niſi contraria ſit Eccleſiæ conſuetudo. *c. nihil. 21. §. ex perſona. de pœnitent. diſt. 3.*

Sacramenta efficaciam habent à Spiritu Sancto, non à miniſtro qui ea præbet. *c. multi. 84. c. ita fit. 81. cum 4. ſeq. 1. qu. 1.* cujus malitia inquinari nequeunt. *c. remiſſionem. 39. c. non nocet. 89. cauſ. 1. qu. 1.*

Undè collata ab Hæretico, Simoniaco, ſi obſervata eccleſiaſtica forma, virtute ſua non privantur, *c. ſecundùm. 18. diſt. 19. c. quod quidam 97. cum 3. ſeqq. & c. 29. ſicut. 1. qu. 1.* potiſſimum quod ad characterem, non quod ad exſecutionem pertinet. *c. præter hoc. 6. §. porro. 32. diſt. c. 108. ſi qui à ſimoniacis. 1. qu. 1.* Carent virtute

 omni,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

omni, ſi ea forma non obſervata. *c. hi qui. 51. §. ſed notandum. 1. qu. 1.*

Sacramentorum miniſtri legitimi ſunt, illi qui parochiis ſunt præfecti, ubi degunt illi quibus danda; alii generali jure minimè. *c. 10. interdicimus. 16. qu. 1. c. 2. & 3. de paroch. c. 1. de ſepultur. c. omnis utriuſque. 12. de pœnitent.*

Qui baptiſmum, euchariſtiam & extremam unctionem adhibent, pœnitentiam & matrimonium benedicunt, debent eſſe Presbyteri; *Hoſtienſ. in ſum. de ſacram. non iterand. §. quis poſſit conferre.* qui confirmant & ordinant, Epiſcopi. *c. un. §. 4. de ſacr. unct. c. de his. 3. cum c. ſeq. de conſecrat. diſt. 5. c. cum. 10. ubi Gl. de ætat. & qualit.*

De ſingulis videamus; & primum de *Baptiſmo*, qui reliquis omnibus janua eſt. *c. veniens. 3. de presb. non baptiſ. Gl. in. c. 1. de conſecrat. diſt. 4.*

De Baptiſmo.

TIT. III.

B*Aptiſmus*, eſt exterior hominis ablutio cum certa verborum forma; non tantùm labem origine contractam, *Gloſſ. in. c. 1. de conſecrat. diſt. 4.* ſed & propriâ voluntate ſuſceptam, delens. *c. regenerante. 136. ubi Gloſſ. de conſecrat. diſt. 4.*

Unde hujus Sacramenti ſubſtantia conſiſtit in verbo & elemento, adeò ut is in quo non ſolùm utrumque, ſed eorum alterum omiſſum eſt, verum non habeat baptiſmum: *c. pen. hic.* cætera ad ſolemnitatem ejus pertinent. *ſec. Magiſt. ſent. lib. 4. diſt. 3. ſect. 1.*

Verba ſunt ex Chriſti inſtituto, *Matth. 28. & Ioh. 6. Ego te baptizo in nomine* Patris *& Filii &*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Spiritus Sancti. c. proprie. 13. *c. ſi quis Presbyter.* 19. *c. multi.* 82. *de conſecrat. diſt.* 4.

Quæ ſi per ignorantiam recti ſermonis, aut per linguæ impedimentum, non rectè pronuncientur, baptiſmi veritati non obeſt. *c. retulerunt.* 86. *c. ſi non.* 72. *de conſecr. diſt.* 4.

Solennitates, ab Eccleſia introductæ; ſunt immerſionis in aquam numerus, exorciſmi Clericorum exſufflationes, ſalis benedicti exhibitio, ſalivæ contactus, inunctio, preces: *c. ſive parvuli.* 53. *c. poſtquam.* 61. *cum* 9. *cc. ſeqq. de conſecrat. diſt.* 4.

Quæ ſolennitates, in caſu neceſſitatis, ut cum quis, qui in diſcrimine vitæ eſt, baptizandus, non obſervantur; ſed ſufficit una vel trina pro more regionis aquæ immerſio, ſeu ablutio, vel aſperſio cum aqua, cum prolatione ſolennium verborum: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii & Spiritus ſancti, Amen. c. propter vitandum.* 85. *ubi Gloſſ. c. proprie.* 13. *c. de trina.* 80. *de conſecr. diſt.* 4. *Cucchus in Inſtit. hoc tit.*

Aqua debet eſſe vera & naturalis; non intereſt frigida ſit, vel calida: modò non ſit fictitia, qualis roſacea, muſcata, & aliæ ſimiles. *ſec. Concil. Florent.*

Hæc omnia intellige de Baptiſmo proprie dicto; quem vocant *baptiſmum fluminis*: alii ſunt baptiſmi metaphoricè dicti; nempe *flaminis* & *ſanguinis. c. baptiſmi* 34. *c. catechumenum.* 37. *de conſecrat. diſt.* 4. *Gl. in c.* 1. *ead. diſt.*

Flaminis baptiſmus eſt, quando quis per Spiritum ſanctum mundatur, dum fidem ſuam coram perſecutore confitetur, & dum juſto errore ductus, credit ſe fuiſſe baptizatum. *c. Baptiſmi vicem.* 4. *de conſecrat. diſt.* 4. *c.* 2. *de presbyt. non baptizat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Hoc baptiſmo baptizatos fuiſſe Apoſtolos & Diſcipulos, tradit Cyrillus Hieroſolymitanus: *catech.* 3. 12. 17. *& Actuum.* 2. baptiſmo fluminis, Tertyllianus. *lib. de baptiſmo. c.* 13. *c. quando.* 147. *& c. ſeq. de conſecrat. diſt.* 4.

Hoc idem operatur, quod Baptiſmus fluminis; puta liberationem à peccatis originalibus & actualibus; *c. regenerante.* 136. *c. parvuli.* 138. *de conſecrat. diſt.* 4. ſi quidem fluminis baptiſmus non per contemtum, ſed neceſſitate, ſit omiſſus. *d. c. baptiſmi vicem.* 34.

Sanguinis baptiſmus eſt, cum quis animam cum ſanguine ob Chriſtum effudit, priuſquam baptizari poſſet. Qualis latronis in cruce, & Sanctorum innocentium. *d. c. baptiſmi.* 34. *d. c. catechumenum.* 37.

Baptizari poſſunt baptiſmo fluminis & ſanguinis parvuli, ſed jam nati, *can. qui in maternis.* 115. *de conſec. diſt.* 4. non baptiſmo flaminis; *Abb. in c.* 2. *de presbyt. non baptiz.* omnibus adulti; licet ſint muti, ſurdi, ægrotantes, *c. parvuli alio.* 74. *& c. ſeq. de conſecr. diſt.* 4. Judæi, pœnitentia tamen & abſtinentiâ quadraginta dierum per eos actâ; *c. ne, quod abſit.* 88. *diſt. eâd.* Non dormientes, amentes: *c. majores.* 3. §. *ſed adhuc. hic.* niſi ante ſomnum, vel amentiam, voluerint baptizari. *d. c. majores.* §. *item quæritur.*

Siquidem tamen pro parvulis, ægris, mutis, ſurdis, cum pro ſe reſpondere nequeant, alii profiteantur. *d. c. parvuli.* 74.

Baptizandos Baptiſmo præſentare poſſunt, tempore neceſſitatis omnes fideles; alias omnes, qui, ne patres luſtrici ſeu ſpirituales, ſeu ut dicunt patrimi ſint, non prohibentur.

Prohibentur Abbates, Monachi, Moniales, & aliæ

aliæ perſonæ religioſæ. *c. non licet.* 103. *de conſecrat. diſt.* 4. *c.* 8. *placuit. in* 16. *qu.* 1. 2. qui non ſunt baptizati nec confirmati; *c. in baptiſmate.* 102. *de conſecr. diſt.* 4. parentes. *d. c. non liceat.* 103.

Non debent de jure communi plures eſſe quam unus vir, aut una mulier, *c. non plures.* 101. *eod. c. fin. de cognat. ſpirit. in* 6. vel duo ad ſummum, vir & mulier; *Concil. Trident.* 8. *ſeſſ. c.* 2. *reformat.* Plures tamen ſi adſunt, & illi cognationem, quæ ex ſuſceptione vel præſentatione naſcitur, contrahunt. *d. c. fin.*

Baptizari debet in Eccleſia, per proprios Sacerdotes; *c. diaconos.* 13. *diſt.* 93. *c. conſtat.* 19. *de conſecrat. diſt.* 4. non in Abbatia, monaſteriis, ubi baptiſteria eſſe prohibentur; *c.* 7. *pridem.* 18. *qu.* 2. nec in privatis ædibus; niſi extrema urgeat neceſſitas.

Quâ etiam urgente; quilibet, etiam Laïcus, Hæreticus, Paganus, Iudæus, *c. Romanus.* 23. *de conſecrat. diſt.* 4. *c. dictum eſt à Dio.* 96. §. *quod verò. cum.* 2. *cc. ſeqq.* 1. *qu.* 1. pater qui baptizandum generavit, *c.* 17. *ad limina.* 30 *qu.* 1. baptizare poteſt; dummodò debitâ materiâ, formâ, & intentione utatur. *c. ſecundùm.* 8. *diſt.* 19. *c. ſi inter.* 25. *cum ſeq. de conſecrat. diſt.* 4.

Se ipſum tamen, quantumvis materiam & formam ſervet, nemo baptizare poteſt; *c. debitum.* 4. *de baptiſm.* licet in mortis articulo ſit conſtitutus; quamvis ſi ſtatim deceſſerit, non propter fidei ſacramentum, ſed ſacramenti fidem ſalvus fiat. *d. c. debitum.* 4.

Presbyter, cujus negligentiâ commiſſum, ut ſine baptiſmo æger decederet, eſt deponendus. *c. quicunque Presbyter.* 22. *de conſecrat. diſt.* 4.

Baptizatus ſemel, iterum baptizari nequit, ſi tamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

tamen de eo dubitatur; poterit baptiſmus iterum conferri, hujuſmodi verbis; *ſi baptizatus es, te non rebaptizo. ſed ſi nondum baptizatus es, ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. c. 2. de baptiſmo.*

Quo baptiſmo, priori quo, licet de eo non conſtet, baptizatus, nihil accedit; neque alius character imprimitur. *c. Presbyteri. §. quod ergo. ad fin. diſt. 68. Gloſſ. in d. c. 2. verb. rebaptizo.*

De Confirmatione.

TIT. IV.

POſt Baptiſmum, confertur *Sacramentum Confirmationis*; ſine quo homo non poteſt bene eſſe: per illud enim accipit Spiritum Sanctum, adverſus impetus Dæmonum, & aliorum. *c. Spiritus Sanctus. 2. & c. noviſſime. 5. de conſecr. diſt. 5.*

Hoc & Baptiſmus ita duo conjuncta ſunt Sacramenta, ut ab invicem, niſi morte prævenientе, à Chriſtiano nullatenus ſeparari, & unum ſine altero rite perfici non poſſit. *c. 3. de his verò ſuper quibus. de conſecrat. diſt. 5.*

Intellige hæc in adulto, qui hoc ſacramentum contemnens peccat mortaliter; pueris decedentibus ſufficit baptiſmus. *Gl. ad c. 1. ad verb. ut pleni. & Gl. fin ad c. 3. ad verbum perfici. de conſecrat. diſt. 5.*

Eſt *Confirmatio* inunctio in fronte, quæ per Epiſcopum fit ſacro chriſmate, manus impoſitionem deſignans, *c. un. de ſacra unct.* adhibitis his verbis, *ut ex libris Pontifical. refert. Ang. de Clavaſio, in verb. confirmationis. §. 9. Ego te conſigno ſigno crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

Fieri

Fieri poteſt omni tempore; *arg. c. omnes fideles.* 1. *c. de his.* 13. *c. ut jejuni.* 16. *cum ſeq. de conſecrat. diſt.* 5.

Confirmans debet eſſe jejunus, *c. ut Epiſcopi.* 7. *ead. diſt.* 5. & Epiſcopus, *c. de his. & c. ſeq. de conſecr. diſt.* 5. niſi ei Summus Pontifex hoc munus mandaverit: *Gloſſ. in c. manus quoque.* 4. *verb. irritum. de conſecr. diſt.* 5. confirmandus, excedere ſeptennium; & eſſe confeſſus & jejunus; niſi ſit infirmus & in tenui diſcrimine leti poſitus. *d. c. ut epiſcopi.* 7. *d. c. ut jejuni.* 16.

Huic & patrimi adeſſe debent; *Tholoſan. in ſynt. jur. univ. hoc. tit. num.* 3. ſed alii quam qui fuere in Baptiſmo; niſi neceſſitas urgeat. *c. in catechiſmo.* 100. *de conſecrat. diſt.* 4.

Ii eſſe nequeunt, qui non baptizati, *c. in baptiſmate.* 102. *eod.* vitricus in confirmatione privigni, *c. de his.* 30. *qu.* 1. conjunx in conjugis. *c.* 1. *de cogn. ſpirit. in* 6.

Fieri poteſt confirmatio omni tempore: ſolet in Pentecoſte. *Sylveſt. verb. confirmat.* 5. *ver. & quarta poteſt.*

De Euchariſtia.

TIT. V.

EVchariſtia (dicta quaſi bona gratia vel gratiarum actio, *can. multi.* 84. §. *Sacramentum.* 1. *qu.* 1.) eſt participatio corporis & ſanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini, vi illorum verborum, *Hoc eſt corpus meum, &, hic eſt ſanguis meus. d. c. multi. & c. cum Marthæ.* 6. §. *quæſiviſti. de celebrat. Miſſar. c. ſpecies.* 33. *c. Ego Berengarius* 42. *de conſecrat. diſt.* 2.

Tria, à ſe invicem diſcreta, continet: formam viſi-

viſibilem panis & vini, veritatem carnis & ſanguinis, & virtutem ſpiritualem: primum eſt ſacramentum, non res ſacramenti; ſecundum eſt ſacramentum, & res; tertium eſt res, non ſacramentum. *d. c. cum. Marthas.* 6. §.*diſtinguendum. de celebr. miſſ.*

Sed Euchariſtia, quatenus viam præbet perveniendi ad futuram Dei fruitionem in patria cœleſti, proprie dicitur *Viaticum*; quatenus civitatem Eccleſiæ, quia per eam communicamus Chriſto & unimur ad invicem, ſignificat, vocatur Græcè *Synaxis*, Latinè *Communio*; in quantum Dominica paſſio per hoc ſacramentum offertur, dicitur *Sacrificium*, vel *Miſſa. Pac. Iſag. Decret. tit. de ſacram. non iterand.*

Fit Sacramentum Euchariſtiæ ex ſimila, id eſt, pura farina tritici, *c. non oportet.* 4. *c. in ſacramento.* 5. *de conſecr. diſt.* 2. eaque azymo, *c. fin. de celeb. Miſſ.* & vino vitis, aquâ mixto, quæ ſpecies tranſſubſtantiantur in corpus & ſanguinem Domini; *c. in quadam* 8. *de celebr. miſſ. c. non oportet. c. in ſacramento. c. omnia.* 74. *de conſecrat. diſt.* 2. in prolatione verborum ſacramentalium, virtute divina. *c. quia corpus. c. panis eſt.* 55. *c. revera.* 69. *de conſecr. diſt.* 3.

Miſcetur aqua vino, ita tamen, ut plus vini ſit in calice quàm aquæ, *c. pen. de celebr. miſſar. c. in quadam* 8. *eod.* ut declaretur hypoſtaſis duarum naturarum, divinæ & humanæ, in Chriſto. *Niceph. Calixt. lib.* 18. *cap.* 58. *ex quo Tholoſan. in ſyntagm. jur. univ. lib.* 2. *cap* 5. *num.* 3. alias rationes vid. *c. in calicem.* 83. *de conſecr. diſt.* 2.

Conficiunt hoc ſacramentum, proferendo hæc verba, *Hoc eſt corpus meum*, &c. &, *Hic eſt ſanguis meus, &c.* Sacerdotes; *c. quid ſit.* 73. *de conſecr. diſt.*

diſt. 2. qui non ſunt irregulares, interdicti, ſuſpenſi, excommunicati, ſimoniaci, ſchiſmatici, notorii peccatores, degradati; Niſi tales hoc in debita materia, cum debita intentione & forma, fecerint. *c. multi.* 84. *cauſ.* 1. *qu.* 1.

Qui etiam illud miniſtrare debent, *c. perlectis.* 1. *diſt.* 25. *c. diaconos.* 13. *c. pervenit.* 21. *c. præſente.* 18. *diſt.* 93. per ſe, ni velint degradari; *c. pervenit.* 29. *de conſecrat. diſt.* 2. non, niſi ſubſit neceſſitas, *d. c. præſente.* 18. per alium.

Exhibent omnibus utriuſque ſexus; dummodo ætatis ſint legitimæ, *c. omnis.* 12. *de pœn. & remiſſ.* & ſint ex exhibentis parochia, *Clem. religioſi. de privil.* nec prohibeantur.

Ætas, ad communicandum ſacramentaliter, legitima dicitur, quæ judicium habet diſtinguendi & dijudicandi ſacramentum hoc corporis & ſanguinis Domini ab alio cibo quotidiano, ſeque probandi. *Paul.* 1. *ad. Corinth.* 11. *verſ.* 28. *cum ſeqq.*

Prohibentur communicare, qui publicè ſceleſtiſſimè deliquerunt; *c. in actione.* 84. *de pœn. diſt.* 1. ſcenici & hiſtriones, *c. pro dilectione.* 95. *c. ſeq. de conſecrat. diſt.* 2. raptores rerum Eccleſiæ, *c.* 21. *indigne.* 12. *qu.* 2. *c.* 21. *quiſquis.* 17. *qu.* 4. nauſeam vel vomitum patientes, *c. ſi per ebrietatem.* 28. *de conſecrat. diſt.* 2. nocte heſternâ, ex nimia crapula, vel cogitatione immunda, polluti, *c. teſtamentum.* 1. *& can. non eſt.* 3. *diſt.* 6. infideles, *c. quia paſſus.* 36. *c. quid eſt.* 46. *c. dupliciter.* 49. *de conſecr. diſt* 9. notoriè impœnitentes, *d. c. pro dilectione.* 95. *c.* 12. *placuit.* 23. *qu.* 5. excommunicati, interdicti, *c. ſi non ſunt.* 15. *de conſecr. diſt* 2. hæritici, *c. pen. & fin.* 24. *qu.* 1. dum tales ſunt.

Morientibus, ſi pœniteant, non denegandum

hoc

hoc ſacramentum, *c. pœnitentes.* 63. *diſt.* 50. *c.* 25. *virgines.* 27. *qu.* 1. *c.* 42. *ſi quis hæreticæ.* 1. *qu.* 1. *c.* 7. *inprimis.* 2. *qu.* 1. *c.* 6. *ſi quis de corpore, & ſeq.* 26. *qu.* 6. etiamſi excommunicati ſint, dummodò ſatisfecerint, *c. tanta.* 24. *diſt.* 86.

Qui hoc ſalutifere volunt ſuſcipere, neceſſe ut confiteantur peccata, & injunctam impleant pœnitentiam, hoc eſt, ſe probent, num dignè & devotè accedant, & reverenter; *ſec. S. Paul.* 1. *ad Corinth.* 11. *verſ.* 28. ſint jejuni; *c. liquido.* 54. *de conſecr. diſt.* 3. *c.* 16. *nihil.* 7. *qu.* 1. *c. ex parte.* 5. *de celebr. miſſ.* (excipiuntur infirmi; *c. Presbyter.* 93. *de conſec. diſt.* 2.) à Venere, *c. omnis homo.* 21. *eod. c.* 5. *ſciatis.* 33. *qu.* 4. pollutione nocturna externa, & cui conſenſerint, alieni. *c. teſtamentum.* 1. & *c. non eſt.* 3. *diſt.* 6.

Semel tantùm in die, ni mortiferum crimen velit contrahere, tam Clericus, quam Laicus, Euchariſtiam ſumere debet. *c. ſufficit.* 13. *de conſecr. diſt.* 1. *c. conſuluiſti.* 3. *de celebr. Miſſ.*

Suſcipienda, in tribus feſtivitatibus præcipuis, Paſchæ, Pentecoſtes, Nativitatis Domini, *c. etſi non frequentius.* 16. *c. ſeculares.* 19. *de conſecrat. diſt.* 2. vel ſaltem in feſto Paſchatis, *c. omnis utriuſque.* 12. *de pœnitent. & remiſſ.* ſemel in anno à ſeculari, à monachis aut monialibus ſingulis quibuſque menſibus, *Clem. ne in agro.* 1. §. *ſane. de ſtatu monach. Concil. Trident.* 20. *ſeſſ.* 25. alioquin Eccleſiæ ingreſſu, viventes Eccleſiaſticâ ſepulturâ defuncti, prohibentur. Niſi proprii Sacerdotis conſilio legitima de cauſa id diſtulerint. *d. c. omnis utriuſque* 12.

Hoc ſacramentum ſumunt non tantùm Laici & Sacerdotes, (ut dictum) ſed & Sacerdotes per ſe ipſi, dum *Miſſam* celebrant.

Sed illis tantùm porrigitur ſub ſpecie panis;

Hi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Hi ſub utraque panis & vini mixta aqua communicant. *c. literas.* 14. *de celebr. miſſ. Concil. Conſtant. ſeſſ.* 13. *Trident. ſeſſ. cap.* 3.

Qui communicavit, ſi euchariſtiam ebrietate vel voracitate evomat, ſi laïcus, quadraginta diebus; ſi monachus, Clericus, Diaconus, Presbyter, ſeptuaginta; ſi Epiſcopus nonaginta pœnitere jubetur. *c. ſi per ebrietatem.* 28. *de conſecrat. diſt.* 2. qui infirmitate id fecit, ſeptem diebus tantùm pœnitentiam agere debet. *d. c. ſi per ebrietatem.* 28.

De Miſſa.

TIT. VI.

Miſſa, eſt ſacrificium incruentum ſacroſancti corporis & ſanguinis Domini, quod offertur in Altari, cum precibus conſuetis & lectione Euangelii, aliiſque: de quibus poſtea. *tot tit. de celebr. Miſſ.*

Eſt varia; non ratione Sacramenti, *can. relatum eſt.* 11. *de conſecrat. diſt.* 2. ſed vel *ſolennitatis*; ſic alia cantatur altâ; alia voce ſummiſsâ; *c. cum creatura.* 11. *de celebr. Miſſar.* vel *temporis*; ſic alia fit quotidie, *c. ſufficit.* 53. *de conſecrat. diſt.* 1. alia die feriata: *d. can. cum creatura.* 11. vel eorum *pro quibus offertur*; alia enim offertur pro vivis, *c. de nominibus.* 72. *de conſecrat. diſt.* 1. ut ægrotis, peregrinis, afflictis, amicis, &c. *c.* 2. *c. cum creatura.* 11. *de celeb. Miſſar. can.* 22. *animæ defunctorum. can.* 19. *non æſtimemus.* 13. *qu.* 2. alia pro mortuis; *c.* 2. *c. concilium noſtrum.* 4. *dic. tit. can. cum inter.* 29. *de verb. ſignif.* vel eorum, *in quorum honorem offertur.* ſic alia de Spiritu Sancto, alia de Sanctiſſima Trinitate; alia de beata Vir-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Virgine Maria, *c. ſignificatum eſt.* 11. *de præbend. d. c. concilium noſtrum.* 4. dicitur.

Miſſæ partes vel ſunt *Eſſentiales*, vel *Accidentales.*

Illæ ſunt, conſecratio corporis & ſanguinis Chriſti, & oblatio.

Hæ ſunt ceremoniæ, quibus conſecratio ipſa & oblatio ritè perficiuntur; ut ſunt, orationes, gratiarum actiones, benedictiones, oſcula, manuum expanſiones, elevationes, complicationes, genuflexiones; crucis ſignacula, communio, fractio hoſtiæ in tres partes, memoriæ ſanctorum, ſalutationes, reſponſiones, oblationes; & alia his ſimilia. *c. veſtimenta.* 42. *de conſecrat. diſt.* 1. *c. Eccleſiaſtica.* 9. *diſt.* 23. *can. cantantes.* 1 §. *ab officio. diſt.* 92. *can. in Sacramento.* 5. *c. ſinguli.* 77. *c. utrum.* 72. *c. pacem.* 9. *de conſecr. diſt.* 2. *c. de hymnis.* 54. *c. hoc quoque.* 61. *c. quando.* 70. *c. Miſſas.* 64. *de conſecrat diſt.* 1. *c.* 30. *non omnis.* 2. *qu.* 7.

Miſſam celebrare poſſunt tantùm Presbyteri; *c.* 1. *&* 2. *de cler. non ord. c.* 1. *& hoc utique de ſum. Trin.* ſed non ſine peccato ſi depoſiti, excommunicati, interdicti, ſuſpenſi, *c.* 1. *&* 5. *ſeqq. & pen. de cler. excom. miniſt.* publici concubinarii, *c. veſtra.* 7. *& c. fin. de cohabit. cleric. & mulier. can. præter hoc. diſt.* 32.

Non poſſunt, quibus duo digiti cum medietate palmæ manus abſciſſi, *c.* 2. *de cleric. ægrot.* leproſi, *c.* 3. *&* 4. *eod.* hæretici, *c. fertur.* 28. *cum ſeqq.* 1. *qu.* 1. ſimoniaci, *c. tanta* 7. §. *item omnis. c. quoties.* 5. *de ſimonia.* qui cum muliere rem habuerunt. *c.* 1. *cum.* 6. *ſeqq.* 31. *qu.* 4. in ſomniis, ex animi conſenſu & culpa accedente, ſe polluerint, donec ſe purgaverint. *tot diſt.* 6.

Qui poſſunt, id debent quantum frequentius po-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

poterunt facere; *c. ſignificatum.* 11. *de præbend.* ſed (ſi juſta cauſa urgens non ſubſit; *c. conſuluiſti.* 3. *ubi Gloſſ. de celebr. Miſſ.*) ſemel tantùm quiſque Sacerdos in die; *c. ſufficit.* 53. *de conſecrat. diſt.* 1. Excepto die Nativitatis Dominicæ, quo tres dicit, priorem media nocte; alteram in aurora, tertiam, hora debita. *d. c. ſufficit.* 53. *c.* 3. *&* 5. *de celebr. Miſſ. c. nocte ſancta.* 48. *de conſecrat. diſt.* 1.

Ea eſt tertia, hoc eſt, nona ante meridiem. *can. & hoc attendendum.* 12. *eod. diſt.* 1.

Celebrare debet Sacerdos, confeſſus, *c. quotidie.* 13. *eod. diſt.* 2. jejunus. *c. ſacramenta* 49. *eod. diſt.* 1. *can. nihil.* 16. *verſ. nullus.* 7. *qu.* 1. aliter excommunicationi, *d. c. nihil.* 16. *c. ſi conſtiterit.* 12. *de accuſat.* & depoſitioni beneficiorum, *c. ex parte. de celeb. Miſſ.* ſubjacet. accenſo lumine. *c. fin. eod.* conſuetis veſtimentis, alba, cingulo, manipulo, ſtola, caſula, indutus. *arg. c. Eccleſiaſtica. diſt.* 23. *c.* 65. *Epiſcopus.* 11. *qu.* 3. *c. degradatio.* 2. *de pœn. in* 6. in ſacro altari, *c.* 1. *in princ. c* 2. *§. ſi enim. can. ſicut non alii.* 6. *& ca. Miſſarum.* 12. *c. nullus Presbyter.* 15. *de conſecr. diſt.* 1 licet portatili, *c. fin. de privil. in.* 6. modò eo die Epiſcopus in eo Miſſam non fecerit. *c. fin. de conſecrat. diſt.* 2. duobus præſentibus ſibique reſpondentibus. *can hoc quoque.* 16. *eod. diſt.* 1. *Hoſtienſ. §. qualiter verſ. nec ſolus. hoc. tit. in Summa.*

Conſecrare debet Sacerdos ſanguinem Domini, in vaſculis, ſeu calicibus aureis, argenteis aut ſtanneis, *c. ut calix.* 45. *de conſecrat. diſt.* 1. non ligneis, vitreis, aut cereis: *can. vaſa.* 44. *eod. diſt.* 1. *c. fin. de celeb. miſſ.* & quidem ſuper lineo panno ab Epiſcopo conſecrato. *can. conſulto.* 46. *de conſecr. diſt.* 1. corporal vocant.

Miſſas, ſaltem Dominicis & feſtivis diebus,

qui-

quilibet debet audire in ſua parochia; *c. 2. de paroch. & parochian.* ex integro, donec ſit finita, *c. Miſſas. 64 de conſecrat. diſt.* 1. benedictio data. *can. omnes fideles. 62. & can cum ad celebrandas. 65. eod. d. diſt.* Niſi ſit excommunicatus, aut interdictus, qui non admittitur. *can. in Lateranenſi. 31. verb. nec excommunicatos. de præbend. c. cum & plantare 3. §. excommunicatos. de privileg.* ſed ab oſtiariis rejicitur. *can. cleros. in fin. diſt. 21. ca. perlectis. 1. diſt. 23.*

De Pœnitentiis & remiſſionibus.

TIT. VII.

POenitentia, in peccatis retractandis, eſt vindicta in ſe, quod dolet commiſiſſe, puniens. *c. 4. de pœnit. diſt. 3. can. pœnitentiam agere. 6. diſt. ead.*

Eſt vel *interna*; quæ eſt virtus mentis: vel *externa*; quæ eſt Sacramentum. *Mag. ſent. lib. 4. diſt. 14. ſect. 1.*

Hæc definitur, ſignum ſenſibile, ſeu imago rei ſacræ, videlicet remiſſionis peccatorum, per ſenſibilem contritionem, confeſſionem & abſolutionem. *Tholoſ. in ſyntagm. jur univ. lib. 2. cap. 1. & in partit. Iur. Canon. lib. 1. tit. 10. cap. 2.*

Quæ vel *Publica*, imponitur manifeſtis peccatis: vel *Privata* ſive *Occulta*, imponitur peccatis arcanis. *c. accedentibus. 12. de exceſſib. Prælat. c. 1. & c. quæſitum. 7. hic.*

Publica, eſt aut *Solemnis*, aut *non Solemnis*. *c. ſi quis poſt. 61. verſ. poteſt. diſt. 50.*

Solemnis incipit in capite quadrageſimæ; imponitur ab Epiſcopo, *c. pœnitentes. 63. in cap. 64. diſt. 50. d. c accedentibus. c. fin. 26. qu. 6.* ſemel.

c. ſi

c. ſi quis poſt remiſſionem. 61. *verſ. poteſt. diſt.* 50. (niſi alia ſit Eccleſiarum conſuetudo: *c. nihil prodeſt.* §. *ex perſona. de pœnit. diſt.* 3.) pro maximis criminibus publicis: *c. in actione.* 84. *eod. diſt.* 1. certis obſervatis ſolemnitatibus. *de quib. in d. c. pœnitentes.* 63. & *in d. c. in capite* 64.

Quibus ea impoſita, non poſſunt communicare, niſi in articulo mortis; *c. ſi quis.* 6. *cum* 3. *ſeqq.* 26. *qu.* 6. nec ſecularem militiam, vel pompam exrecere, *c. contrarium.* 3. *de pœnit. diſt.* 5. *can. fin. diſt.* 50. non in curia ſeculari accuſare, *c. aliud.* 65. *eod. diſt.* 1. matrimonio jungi, *c.* 13. *audivimus.* 33. *qu.* 2. ad ſacros ordines promoveri. *c. ex pœnitentibus.* 55. *diſt.* 50.

Non Solemnis, imponitur à Sacerdote, *d. c. pœnitentes. d. c. accedentibus. c. ſtatuimus.* 2. *de maledicis.* publicè, puta ante fores Eccleſiæ cum face, ſeu tedâ ardente, & aliis ſolemnitatibus; extra tempus quadrageſimæ. *c.* 1. *de pœnit. & remiſſ. c.* 19. *ſi peccaverit.* 2. *qu.* 1. *c. ego Berengarius.* 42. *de conſec. diſt.* 2. *d. c. ſtatuimus.*

Privata pœnitentia eſt, quæ in occulto fit Deo & Sacerdoti; qui eam imponit, etiam pro peccatis gravioribus, ſed occultis. *c. quæſitum.* 7. *hic.*

Occulta enim peccata publicè non ſunt punienda. *c.* 19. *ſi peccaverit.* 2. *qu.* 1. *can.* 31. *ſi quis poteſtatem.* 23. *qu.* 4.

Impoſitio pœnitentiæ eſt arbitraria. ſecundum enim peccatorum circumſtantiam pœna imponenda, *c.* 3. *de pœn. c.* 12. *ſi quis.* 15. *qu.* 1. *c. fin.* 33. *qu.* 5. *c.* 1. *de pœnit. diſt.* 2. adhibitâ contritionis pœnitentis, & qualitatis ſexus, & ætatis delinquentis, conſideratione. *c. Deus qui Eccleſiam.* 8. *hic. c.* 2. *tempora.* 26. *qu.* 7. *c.* 25. *de pœnit. de conſecrat. diſt.* 3. *c. in actione.* 84. *de pœnit. diſt.* 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Nonnullis tamen peccatis, certa & particularis pœnitentia à Canonibus impoſita; *c. menſuram.* 86. *de pœnit. diſt.* 1. ut quindecim annorum fornicanti cum filia ſpirituali, *c.* 19. *ſi quis Sacerdos.* 30. *qu.* 1. decennii matricidæ, *c.* 15. *latorem.* 33. *qu.* 2. & fornicanti religioſo, vel moniali, *c.* 27. *devotam.* 27. *qu.* 1. ſeptennii invaſori Eccleſiæ, *c.* 17. *de viro.* 12. *qu.* 2. committenti inceſtum, *c.* 2. *ſi pater.* 30. *qu.* 4. uxoricidium, *c.* 8. *admonere.* 33. *qu.* 2. homicidium, adulterium, perjurium; *c. prædicandum. fin.* 22. *qu.* 1. quodlibet peccatum mortale. *c.* 11. *hoc ipſum.* 33. *qu.* 2.

Conſtat Sacramentum pœnitentiæ, *vid. Gl.* 1. 2. *&* 3. *in princ. de pœnit. diſt.* 1. *& can. perfecta.* 48. *de pœnit. diſt.* 1. *& c. perfecta.* 8. *eod. diſt.* 3. quatuor partibus: *cordis contritione, oris confeſſione, operis ſatisfactione*, *d. c. perfecta.* 48. *de pœnit. diſt.* 1. & *peccati abſolutione.*

Satisfactio confeſſione diſponitur: ex confeſſione pœnitentia naſcitur: ex pœnitentia Dei mitigatio. *Tertull. lib. de pœnit.*

Eſt *contritio cordis*, interna afflictio, & peccati commiſſi deteſtatio, cum dolore & pudore. *c. porro.* 31. *c. facilius.* 32. *c. quis aliquando.* 37. *c. quem pœnitet.* 88. *de pœnit. diſt.* 1.

Eam ſequi debet, alioqui nihil efficit, *can. voluiſſent.* 60. §. *ex his. can. menſuram.* 86. §. 1. *&* 2. *c. quis aliquando.* 88. *eod. diſt.* 1. *Confeſſio*; id eſt, peccati proprii per os proprium detectio.

Fit, vel *publicè* coram omnibus, vel *privatim* Deo, & Sacerdoti; *c. quidam.* 90. *de pœnit. diſt.* 1. cui abſolvendi peccata & retinendi poteſtas data, *c. nova.* 8. *de pœn. & remiſſ.* ſed proprio, ſeu parocho: *c. omnis utriuſque.* 12. *c. quod autem.* 4. *eod. c. Sacerdos.* 2. §. *fin. de pœnit. diſt.* 6. non alii, niſi

de

de ejus licentia electo, *d. c. omnis. c. placuit. 3. de pœnit. diſt. 6.* aut ex facultate ab Epiſcopo data. *c. 2. de pœnit. in 6.*

In caſu tamen neceſſitatis, & morte urgente, ſi Presbyter haberi non poſſit, & alteri, *c. 12. ſi presbyter. c. 13. agnovimus. 26. qu. 6.* etiam laïco, & ſocio confiteri licet *c. qui vult confiteri. 1. de pœnit. diſt. 6. c. quem pœnit. 83. de pœnit. diſt. 1. ubi ratio.*

Confiteri debet linguâ cordis, non carnis; *can. qualis debeat. 4. in fin. & ibi Gloſſ. 30. qu. 5.* poteſt & ſcripto, qui præſens, non qui abſens. *can. quem pœnitet. 83. de pœnit. diſt. 1.*

Utroque modo aperire debet peccata mortalia omnia, & ſingula; venialia, citra culpam, poteſt tacere: *Gloſſ. c. omnis utriuſque. 12. hic.* quia ea orationis dominicæ recitatione, aquæ benedictæ adſperſione, generali confeſſione, Euchariſtiæ devota ſumtione, *d. c. omnis utriuſque. 12. c. de quotidianis. 20. de pœnit. diſt. 2. d. c. qui vult. 8. c. aquam. 20. de conſecrat. diſt. 3.* jejuniis, eleemoſynis, *c. Medicina. 76. & c. quam ob rem. 68. de pœnit. diſt. 1.* devota pectoris percuſſione, *c. tres ſunt. 81. eod. diſt. 1. & c. ſi enim. 40. eod. diſt. 2.* extrema unctione, *c. un. §. fin. de ſacr. unct.* Epiſcopali benedictione, *c. 96. dictum. 1. qu. 1. Hoſtienſ. in ſum. hoc tit. §. de quibus.* poſſunt expiari.

Cui confeſſio facta, commiſſa non debet prodere; ni ſacerdotio velit deponi, intra arctum monaſterium, ad agendam perpetuam pœnitentiam, concludi. *d. c. omnis utriuſque. 12. §. fin.*

Confeſſione factâ, Sacerdos imponit, ſecundùm qualitatem delicti, *Satisfactionem. c. 8. quia tum fraternitas. 12. qu. 1. c. falſas. 61. de pœnit. diſt. 5.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Satisfacit peccator, cum pœnam impoſitam factis exſequitur. *c. facilius.* 32. *ead. diſt.* 3.

Satisfactione peractâ fit delinquentis *Abſolutio, Clem. dudum.* 2. *de ſepul.* & Eccleſiæ reconciliatio. *c. qui egerit.* 3. *& ſeq. eod. diſt.* 7.

Ea fit his verbis; *Abſolvo te à peccatis tuis, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*: præmiſſa oratione, *Miſereatur tui, &c. can. verbum Dei.* 51. *eod. diſt.* 1.

Abſolvit non omnis Sacerdos, de omnibus peccatis, ſed in caſibus tantùm ſibi commiſſis, nec aliis per Canones reſervatis. *Clem.* 1. §. *quibus verſ. nec etiam. de privileg. c.* 1. *diſt.* 20. *c. quanto.* 4 *de conſuet. c. canonica.* 50. *c. mulieres.* 6. *de ſent. & excomm.*

De Indulgentiis.

TIT. VIII.

Pœna tamen pœnitenti impoſita aliquando *Indulgentiis* remittitur. *c. fin.* 2. *qu.* 3. *c. fin. ut lite pendent. c. dudum.* 31. *de privileg.*

Sunt *Indulgentiæ*, pœnitentiæ moderationes, cum peccatorum remiſſione, auctoritate pleniori, vel ſine retentione, vel cum aliquorum retentione, certo tempore, & certis de cauſis, factæ. *Tholoſ. in ſyntag. jur. univ. lib.* 2. *tit.* 9.

Concedit, in nomine Domini, plenas Pontifex; *c. quod autem.* 4. *de pœnit. & remiſſ. c. excommunicamus.* 13. §. *quid autem. de hæret. c. ad liberandam.* 17. *de Iudæis.* Epiſcopi, non alii Prælati, (niſi ex ſpeciali privilegio, *Gl. in c. noſtro.* 15. *de pœnit. & remiſſ. c. accedentibus.* 12. *de exceſſ. Prælat.*) limitatas. *c. cum ex eo.* 14. §. *fin. de pœn. & remiſſ. c.* 24. *quodcunque.* 24. *qu.* 1.

Conceduntur à ſummo Pontifice, verbo, lite-

ris,

ris, & qualibet ſcriptura, adjectâ Clauſulâ, ſolam ſignaturam ſufficere, etiam in favorem fidei. *c. fin. de pœnit. Ext. com.*

Cui conceduntur, debet eſſe Chriſtianus; *c. 33. nihil ſic debet.* 11. *qu.* 3. *c.* 7. *ſi quis à Catholica.* 23. *qu.* 4. contritus & confeſſus, *c.* 1. §. *nos de omnipotentis. Ext. de pœn. & remiſſ.* credere; ei, qui concedit, eſſe ſubditus; *c. quod autem.* 4. *c. noſtro.* 15. *de pœn. & remiſſ.* per ſe, vel per alium, ſi res patitur, implere ea quæ indulgentiæ impleri mandant.

Qui tamen morte, aut alio impedimento ea non potuit implere, nihilominus remiſſionem conſequitur. *Gloſſ. ad c.* 1. *ad verb. confitebuntur. circa fin. de pœnit. in Ext. comm. text. in c.* 2. *eod.*

Cauſſæ, ob quas conceduntur, debent eſſe piæ; ut redemtio captivorum, eleemoſynæ, ædificationes Eccleſiarum, & ſimiles. *c.* 1. *eod. in* 6. *c. quod autem.* 4. *de pœnit. & remiſſ.*

De Extrema unctione.

TIT. IX.

EXtrema *Vnctio* eſt, quâ graviter ægrotantium, quos eo morbo morituros probabiliter metuitur, certæ corporis partes ſanctificato oleo à Presbytero inunguntur; ut non minus animæ, quàm corporis ſanitatem operetur.

Introducta mandatu D. Iacobi. *in Epiſt. cap.* 5. *verſ.* 14. & 25.

Eſt vel *externa*, quâ corpus: vel *interna*, quâ cor inungitur. *can. un in princ. de ſacra unct. can. quærendum.* 6. *de pœnit. diſt.* 2.

Sacramentum eſt *Vnctio externa*: res ſacramenti eſt *Vnctio interna*, quæ peccatorum remiſſione & virtutum auctione perficitur. *Mag. Sent-*

tent. lib. 4. diſt. 23. ſect. 2. Gloſſ. ad can. Presbyteros. 2. verſ. ſed verb. ſanctificato. diſt. 95. arg. c. 1. & 2. de conſecr. diſt. 5. & c. un. de ſacr. unct.

Inungunt, prævia oratione, ſanctificato oleo olivarum, Sacerdotes, *c. quæſivit. 14. de verb. ſign. c. illud ſuperfluum. 3. diſt. 95.* vel ſoli, vel cum clerico. *d. c. quæſivit. 14.* morbo naturali, non caſuali, ægrotos, ſi non amentes, *Angel. Clavaſ. in ſumma. verb. unctio extrema. num. 4.* nec impœnitentes ſint, *d. c. illud ſuperfluum.* nec in peccato mortali exſiſtant; qui ipſis ſubſunt. Alienos ſubditos ſi non habitâ ſpeciali Parochi Presbyteri licentiâ inungere auſi fuerint, ipſo facto excommunicantur, à ſolo Pontifice abſolvendi. *Clem. 1. in princ. de privileg.*

Inunguntur ægroti in partibus ſenſualibus, ex quibus origo peccati: ut oculi, pro peccato viſus; aures, propter auditum; nares, ob odoratum; os, propter guſtum; manus, propter tactum; pectus, propter appetitum; pedes, propter motum.

Vnctio delicta, ſi quæ ſint adhuc expianda, ac peccati reliquias abſtergit, & ægroti animum alleviat & confirmat. *d. c. presbyteros. 2. §. prohibitio. diſt. 95. c. un. de ſacra unct.*

Poteſt hoc Sacramentum iterari, ſi infirmus unctus ab ea ægritudine reſurgat, & poſtea in aliam cum periculo mortis incidat. *Gloſſ. ad d. c. presbyteros 2. verſ. prohibitio. verb. ſanctificato. in fin. diſt. 95.*

Sunt & aliæ unctiones, vel cuivis Chriſtiano *communes*; ut oleo Catechumenorum ante Baptiſmum; mox chriſmate ante Baptiſmi ſolennia peracta; chriſmate, in confirmatione. vel *particulares*; ut Epiſcopi, in manibus capiteque; Principis ſecularis, in brachio ſeu humero. *c. un. de ſacra unct.*

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

De Ordine.

TIT. X.

ORdo, eſt Sacramentum Eccleſiæ, quo ſuperior manum imponens ordinato poteſtatem Eccleſiaſticam tribuit. *c. ult. de ſacram. non iterand.*

Poteſtas ea vel eſt *Ordinis*, vel *Iuriſdictionis*; Sub illa cadit verbi divini miniſterium, adminiſtratio ſacramentorum, eccleſiarum ordinatio ad ædificationem: ſub hæc poteſtas excommunicandi, pœnitentes abſolvendi, peccata retinendi.

Præcipua ea poteſtas, quæ ad Euchariſtiæ ſacramentum refertur, in Sacerdote quidem plena, & perfecta; ut qui unus illud poteſt conficere: in aliis inferiorum ordinum miniſtris major, vel minor, quo quiſque miniſterio ſuo magis minuſve ad altaris ſacramentum accedit.

Sed de hujus Sacramenti ſpeciebus, differentiis, gradibus, ſatis ſuperiore libro diximus.

Hic addimus ex omnibus ordinibus unum tantum ſacramentum conſtitui; non autem ſingulos ordines ſeparatim ſacramentum eſſe. *ſec. Canon. & Cucchum. in Inſtit. major. hoc tit.*

De Matrimonio.

TIT. XI.

SEquitur de matrimonio; quod, quoad divinam in paradiſo inſtitutionem, divinique myſterii effectum, Sacramentis annumeratur.

Eſt *matrimonium*, viri & mulieris conjunctio, individuam vitæ conſuetudinem, cum divini & humani juris communicatione, continens. *in ſum. 27. qu. 2. §. ſunt. c. illud. 11. de præſumt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Ejus bona ſunt, præter ſacramentum, fides, proles, fornicationis remedium. *can.* 10. *omne.* 27. *qu.* 2.

Illud in contrahendo *Sponſalia* præcedunt: undè de iis primo agendum.

De Sponſalibus.

TIT. XII.

SPonſalia, ſunt futurarum nuptiarum promiſſio. *c. noſtrates.* 3. *cauſ.* 30. *qu.* 5.

Sunt vel *de præſenti*, vel de *futuro. c. ſi inter virum.* 31. *hic.*

De *præſenti* (ſic dicta quaſi concepta per verba præſentis temporis.) nihil aliud ſunt quam contractus matrimonii, *c.* 1. *c. tuæ fraternitati.* 25. & *d. c. ſi inter virum.* 31. *eod.* quibus jam dicta ſponſaliorum definitio non competit. Unde de iis titulo ſequenti de Nuptiis tractabimus.

Sponſalia *de futuro*, (quæ propriè Sponſalia) ſunt promiſſio futurarum nuptiarum; per verba futuri temporis; ut, *Ego te in uxorem ducam. c. pen. eod.*

Hæc vel ſunt *Nuda* & *Simplicia*: cum ſponſus ſponſæ nudè & ſimpliciter promittit, quod eam in uxorem ducet; & è converſo. *c. ad audientiam.* 4. & *c. ſi. inter. eod.* vel *Firmata*, cum aut arrhæ, aut earum vice pignora, aut annulus, datur; aut juramentum interponitur. *c.* 14. *ſi quis uxorem. c.* 15. *ſi quis deſponſavit.* 27. *qu.* 2. *c. præterea.* 12. *c. Veniens ad nos.* 15. *c. commiſſum.* 16. *eod.*

Contrahuntur conſenſu, *c. præterea.* 2. *eod.* ſive is verbis, ſive re, ut annuli, *Gl. in c. fin. de deſponſ. impub. Gl. in c. tenor.* 10. *de ſent. & re jud.* munerum datione, oſculis, amplexu; *Pariſ. conſ.*

15. *num.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

15. *num.* 4. *vol.* 4. *arg. c.* 1. *de deſponſ. impub. in* 6. *in §. idem quoque. & ibi Dd.* ſive literis, *Archid. in c.* 8. *nec illud.* 30. *qu.* 5. *num.* 5. *& in c. fin. de procurat. in* 6. *num.* 2. per epiſtolam, nuncium, procuratorem; *Hoſtienſ. in §. qualiter. hic.* exprimatur.

Annuli datione, id eſt, ſubarrhatione, *d. c.* 15. *ſi quis diſponſaverit.* 27. *qu.* 2. ut contrahantur ſponſalia, annulum non ſufficit dari: ſed neceſſe, ſive voce, ſive ſignis exprimi, in hoc ut ſponſalia contrahantur dari & recipi. *c. illud.* 15. *qu.* 1. *c. nequis.* 22. *qu.* 2. *Imola in c. tenor.* 10. *de re jud.*

Si dubium, annulus, nuptiarum, an ſponſaliorum ratione ſit datus; Judicis eſt ex conſuetudine patriæ, & circumſtantiis id decidere. *c. illud.* 11. *de præſumt. c.* 1. *de matr. contr. conint. Eccl. Abb. in c. ult. de deſponſ. imp.*

Literis ſi conſenſus exprimatur, neceſſe ut is qui eas miſit, in voluntate ſponſalia contrahendi perſeveret, uſquequo ille ad quem literæ mittuntur, conſentiat; *Gl in c.* 8. *nec illud.* 30. *qu.* 5. tacitè, ut contrahat ſponſalia: *arg. text. c. tuæ.* 25. *hic. ubi Dd.* expreſſe, puta conſenſus ſui per eundem vel alium nuncium, certiorem faciendo; ut matrimonium. *Archid. in d. c. nec illud.* 30. *qu.* 5.

Per procuratorem ita demum ſponſalia contrahuntur, ſi is ad id ſpeciale habeat mandatum, *Archid. in c. fin. de procur. in* 6. nec illud ſit revocatum. *Gl. in d. c. fin. in verb. revocatus. per text. in c. ſicut.* 22. *& c. ſi inter.* 31. *in fin. hic. & Dd. in d. c. fin.*

Qui procurator alium ſibi ſubſtituere nequit; niſi & hoc in mandatis habeat. *d. c. fin. de procurat. in* 6.

Contrahere Sponſalia poſſunt omnes, tam pu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

beres, quàm impuberes, qui ſeptennium exceſſe-
runt; *c. acceſſit. .de de deſpon. impub.* quia voluntas, quæ in naturali conſenſu quieſcit, in eos, qui ſeptem annorum complerunt ætatem, cadit. *l. ſi infanti.* 18. §. *ult. & l. potuit.* 5. *C. de jur. delib.* Ante ſi contraxerint, poſt ſeptimum annum legitimo conſenſu, *c. duo pueri.* 12. *& ibi Abb. eod.* vel cohabitatione, *c. litteras* 4. § *fin. c. acceſſit.* 5. *verſ. ſi conſenſus. c. duo pueri.* 12. *eod.* vel nixu ad coitum, *c. juvenis.* 3. *hic. c. fraternitati.* 7. *de eo qui cogn. conſ.* accedente, convaleſcunt: nec obeſt, ſi muti ſurdi à natura ſint: modò intellectu non deſtituantur, & ſignis voluntatem ſuam exprimere poſſint. *c. cum apud.* 23. *& c. tuæ.* 25. *hic.*

Non tantùm hi ſponſalia contrahere, ſed & pro iis alii poſſunt; ut pater pro filio, mater pro filia, patruus pro nepte, tutores & curatores pro pupillis; & alii. quanquam ea effectum non ſortiantur, niſi hi puberes tacite, ſi pater futuras nuptias ſpopondit; ſi alius, expreſsè, conſenſerint. *c. un. de deſponſ. impub. in* 6.

Tacitè conſentire cenſentur, ſi præſentes ſint & taceant. *Innoc. Hoſt. & Abb. in. c. ex parte.* 14. *de reſtit. ſpol. Marſ. ſing.* 147.

Contrahi poſſunt ſponſalia vel *purè*, vel *adjectâ die*, vel *ſub conditione.*

Purè, cum vir & mulier, ſimpliciter purè & abſolutè ſe invicem futuros conjuges pollicentur. *c.* 2. *& c. ex litteris.* 10. *hic.*

Hoc feciſſe videntur, ſi certam conditionem expreſsè non adjecerint, licet tacitæ & ſubintellectæ multæ adſint; *de quib. in c. quemadmodum.* 25. *de jurejur.* modò tacita non exprimatur; faceret enim actum conditionalem. *Abb. & Felin. in c.* 2. *num.* 1. *hic.*

Dies

Dies ſponſalibus *adjicitur*; cum quis intra certum temporis ſpatium aliquam ſe in uxorem ducturum promittit. *c. ſicut ex litteris.* 22. *hic.*

Sub conditione celebrantur Sponſalia, cum in aliquem caſum vel eventum differuntur, vel cum quis ſe contracturum, ſi quid factum fuerit, vel non fuerit, pollicetur.

Conditione pendente, ea non ſunt firma; nec ex eis aliqua obligatio orta: *c. de illis.* 3. *c. ſuper eo.* 5. *de condit. appoſ. & ibi Abb.* Niſi carnalis copula ſit ſubſecuta: *d. c.* 3. *verb. aut carnalis. & c. per tuas.* 6. *eod.* aut conditio ſit turpis; non tamen naturæ matrimonii contraria; *c. ult. de condit. appoſit.* aut impoſſibilis. *d. c. ult.* §. *fin.*

Sponſalia ſpem certam & jus matrimonii futuri inducunt; adeo ut ne pœnitere quidem liceat, & ad matrimonium conſummandum Eccleſiaſtica cenſura compelli contrahentes poſſint. *c. ex litteris.* 10. *hic.*

Si ea ſequatur carnalis copula, verum efficitur matrimonium: quia, licet non concubitus, ſed conſenſus faciat matrimonium, tamen hoc ipſo conjunctionis actu ſatis conſenſus exprimitur. *c. is qui.* 30. *hic.* & Eccleſia præſumit, eâ ſponſum potius promiſſionem ad effectum velle deducere, quam fornicationis crimen committere.

Adverſus quam præſumptionem, cum ſit juris & de jure, *Gloſſ. d. c. is qui.* probatio in contrarium non admittitur; niſi præſumptioni indirectè & per obliquum obviaret: veluti ſi ſponſus velit probare ſponſalia illa ante coitum mutuo conſenſu, vel alias, legitimè ſoluta, *ut in c.* 2. *hic.* aut propter aliquod impedimentum, nulla fuiſſe. *Abb. & Præpoſit. in d. c. is qui. Gl. in Clem. un. de probat. Felin. in c. quanto. de præſumt.*

Si duo Sponſalia contracta, priora præferuntur; etiamſi ſecunda ſint jurata, *c. ſicut.* 22. *hic.* non ſi copula carnali confirmata: *Ioan. And. & Præpoſ. in d. c. is qui fidem.* 30. *hic.*

Oritur ex Sponſalibus juſtitia publicæ honeſtatis, cujus causâ conſanguinei ſponſi, cum ſponſa, per mortem ſponſi, vel alio modo ſponſalibus diſſolutis, matrimonium contrahere non poſſunt; & è converſo. *c. ſponſam.* 8. *c. ad audientiam.* 4. *& c. juvenis.* 3. *eod.*

Diſſolvuntur; Mutuo conſenſu; *c.* 2. *hic.* etiamſi ſint jurata; *Dd. in c. præterea.* 12. *eod. Dec. conſil.* 168. *col. ult.* 2. Abſolutione Judicis, puta ea pubere, qui impubes ſponſalia contraxit, petente: *c. de illis.* 8. *eod. c. à nobis. de deſponſ. impub.* 3. Sponſalibus de præſenti, *c. ſicut.* 22. *hic.* aut de futuro copulâ confirmatis, *c. veniens ad nos.* 15 *eod.* 4. Affinitate ſuperveniente; *c. ſuper eo.* 2. *de conſang. & affinit.* etiam per illicitam copulam; *c. veniens* 9. *de eo qui cogn. conſang. uxor. ſuæ.* 5. Ingreſſu religionis; *c. commiſſum.* 16. *hic. c.* 2. *de converſ. conjun.* 6. Fornicatione ſive *corporali*; ut cum ſponſa cum alio fornicatur; *c.* 33. *raptor.* 27. *qu.* 2. etiam vi: *c. quemadmodum.* 25. *ubi Gl. de jurejur.* ſive *ſpirituali*; ut ſi alteruter in hæreſin, vel idololatriam inciderit: *c.* 6. *non ſolum. & c.* 8. *jam nunc.* 28. *qu.* 1. 7. Lapſu temporis, vel diei, ſive *conventionalis*, in contractu ſponſalium per contrahentes adjecti; *c. ſicut ex literis.* 22. *& ibi Gl. hic.* ſive *Legalis*, nullâ à contrahentibus temporis factâ mentione, puta triennii; per quod, ſi quis abſque legitima cauſa abſit; præſenti facultas datur liberè contrahendi; *c. de illis.* 5. *& ibi Gloſſ. hic.* 8. Defectu implementi ejus quod promiſſum; aut conditionis; *Ioan. Andr & alii in d. c. de illis* 3.

de

*de condit. appoſit.*9. Fama Canonici impedimenti, ſi de ea doceatur; *c. cum in tua.* 27. *hic. c. ſuper eo.* 22. *de teſtib.* 10. Capitali inimicitia inter ſponſos ſuperveniente; *Hoſt. in ſum. hic.* §. *fin. per ration. de qua in c.* 2. & *c. requiſivit.* 17. *eod.* 11. Morum aſperitate alterutrius; *Abb. in c. veniens.* 5. *qui cleric. vel vovent.* 12. Deformitate, aut morbo contagioſo, ſubſequente. *c. fin. de conjug. lepros. d. c. quemadmodum.* 25. *de jurejur.*

Quibus caſibus alia ſponſalia contrahi poſſunt; abſque auctoritate Judicis, ſi cauſa notoria quantum ad veritatem, quia vera; & quantum ad juſtitiam, quia de jure ſufficiens, ut pote in eo expreſſa. *Sylveſt. verb. Sponſalia. qu.* 11. Si cauſa non notoria; cum ea: quia cauſa coram Iudice probanda. *Ioan. And. in c. de illis.* 5. *hic. Hoſtienſ. in ſum.* §. *fin. eod.*

De Nuptiis.

TIT. XIII.

SPonſalia de præſenti (ut diximus) nihil aliud ſunt quàm contractus matrimonii per verba de præſenti celebratus. *c.* 1. *c. tuæ fraternitati.* 25. *c. ſi inter virum.* 31. *de ſponſal.*

Eſt (ut ſupra diximus) *matrimonium* conjunctio legitima maris & feminæ, individuam vitæ conſuetudinem, & divini humanique juris communicationem continens. *Hoſtienſ. in* §. *quid ſit. tit. de matrim.* & 27. *qu.* 1. §. 1.

Dico *conjunctio*, ſcilicet animorum; ut ſit initiatum: & corporum; ut ſit perfectum matrimonium. *c.* 39. *inſtitutum. c.* 39. *matrimonium. c.* 35. *cum initiatur. cum. c. ſeq.* 27. *qu.* 2.

Maris & fœminæ; quia plures uxores aut viros

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

habere non licet; *c. 4. nemo. 32. qu. 4. c. licet. 3. c. tuas. 5. de ſponſ. duor. c. gaudemus. 8. de divort.*

Individuam vitæ conſuetudinem continens. puta ex deſtinatione: quum in hoc coëant qui nuptias contrahunt, ut ſint perpetuæ vitæ conſuetudine conjuncti. *c. 7. fœminæ. 30. qu. 5. c. 6. ſolet. 32. qu. 2.*

Divini humaniquejuris communicationem continens; quia contrahentes debent eſſe ejuſdem religionis.

Propterea Chriſtiani cum Paganis, Iudæis vel Turcis nuptias contrahere non poſſunt, *c. 15. cave. c. 17. ſi quis Iudaicæ.* 28. *qu.* 1. ſub pœna excommunicationis. *d. c. ſi quis Iudaïcæ.*

Eſt matrimonium vel *publicum*, quod per verba de præſenti in præſentia teſtium, ſervatis debitis ſolennibus fit; de quo hoc titulo: vel *clandeſtinum*: quod non adhibitis teſtibus, nec obſervatis debitis ſolennibus, vel denunciatione præmiſſâ, eſt contractum. *Gl. in c. cum inhibitio. 3. de clandeſt. deſponſat.*

Eſt & matrimonium; aliud *legitimum* & *non ratum*; aliud *ratum* & *non legitimum*; aliud *legitimum* & *ratum. can. fin. §. item.* 28. *qu.* 1.

Legitimum & non ratum dicitur; quod inter Judæos & infideles contrahitur; juxta leges Moſaïcas & forenſes cujuſque loci. *de quo in c. quanto. 7. & in c. gaudemus. 8. de divort.*

Dicitur *non ratum*, quia non eſt firmum, cum inter infideles repudio poſſit diſſolvi. *vid c. quanto. 7. de divort.*

Ratum & non legitimum eſt; quod Chriſtiani & fideles, citra ſolennitates Canonicas contrahunt.

Dicitur *ratum*; quia inter fideles matrimonium

nium ſemel initiatum, & completum, amplius diſſolvi non poteſt.

Legitimum & ratum eſt, quod fideles, ſervatis Canonum ſolennitatibus, celebrant. *c. 1. & c. 15. cave. 28. qu. 1. d. c. quanto. 7.*

Hoc vel eſt *initiatum*; videlicet conſenſu: & eſt idem quod Nuptiæ, ſive ſponſalia de præſenti: *c. 2. ſufficiat. 27. qu. 2.* vel *conſummatum*, ſcilicet carnali copula. *c. 2. de conver. conjug. c. 34. ſtatutum, cum ſeq. 27. qu. 2.* & dicitur matrimonium perfectum.

Perfectum puta, quantum ad vinculum, & quantum ad ſignificationem. Nam matrimonium ante copulam, licet quoad vinculum ſit perfectum, & ex ſanctitate ſacramenti ſanctum; *c. 3. beata. c. 9. conjux. c. 10. omne. 27. qu. 2.* non tamen dicitur perfectum, quoad ſignificationem; non enim illa omnia ſignificat, quæ carnali conſummatum copula ſignificaret. *Abbas in c. debitum. 5. in 1. notab. de Bigamis. non ordin.*

Siquidem matrimonium ante copulam ſignificat charitatem, quæ inter Deum & juſtam animam in ſpiritu conſiſtit: poſt copulam deſignat conformationem; quæ conſiſtit in Chriſto, id eſt, divinitate, & carne humana, quam in Virginis utero ſuſcepit. *d. c. debitum. 5. de Bigam. non ord.*

Matrimonium legitimum & ratum ut contrahatur, neceſſe, ut contrahentes ſint *matrimonii capaces*, & ut contrahant *legitimo modo*.

Matrimonii capaces ſunt; qui coire, & conſentire poſſunt, licet ſint impuberes: *c. puberes. 3. c. à nobis. 8. c. de illis. 9. de ſponſal. c. ult. de deſponſat. impub.* nec impediuntur.

Legitimo modo contrahunt; qui in nuptias conſentiunt, & parentum, ſi habent, conſenſum adhibent.

Con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Conſentire contrahentes debent, *c. 2. ſufficiat. 27. qu. 2.* voluntarie; *c. requiſivit. 17. de ſponſal.* adeò ut ſi *vi, metu*, vel *errore*, nuptias contraxerint, eæ ſint ipſo jure nullæ. *c cum locum. 14. eod.*

Metum intellige non reverentialem, *Gl. Abb. & Dd. in. c. 1. de deſponſ. impub. Gl. in c. 3. præſens clericus. 20. qu. 3.* ſed qui in conſtantem virum aut fœminam poteſt cadere: *c. conſultationi. 28. in fin. de ſponſal. Gl. in c. cum dilectus. 6. de iis quæ vi metuſve cauſ.* licet eum paſſus coactioni cauſam dederit; *Gl. per text. in c. veniens. 13. de ſponſal. Felin. in c. cum inter. num. 20. de except.* juramentum intervenerit; *Gl. & Dd. per text. in c. ſignificavit. 2. de eo qui dux. quam poll. adult.* Modò metus, cauſsâ ejus ceſſante, poſtea cohabitatione ſpontaneâ non fuerit purgatus. *Ioan. And. Abb. Præpoſ. in c. ad id. 21. de ſponſal. Oldrad. conſ. 35.*

Error nuptias impedit; qui contingit circa ea quæ ſunt de matrimonii eſſentia; ut ſunt perſonæ, & mutua corporum poteſtas: non qui contingit circa qualitatem perſonæ & fortunæ; cum hæc non ſint de eſſentia. *Gl. & Abb. in c. cum dilectus. 6. de iis quæ vi met. cauſ.*

Proinde errans in *perſona*, ut cum quis putat ſe ducere Corneliam, quæ erat Sempronia; vel *conditione*; cum ſervam, quam credit eſſe ingenuam; niſi errore cognito carnis commixtio ſit ſubſecuta; *c. propoſuit. 2. ubi. Abb. de conjug. ſerv.* contraxiſſe matrimonium non intelligitur. Omninò errant in *qualitate*; ut ſi corrupta aut meretrix ſit, quam virginem; aut in *fortuna*; ut ſi pauper, quam divitem putabat. *cauſ. 29. qu. 1. per totam. Abb. d. c. propoſuit. 2.*

Quinimò facti meritum habebit, qui publicam

eam meretricem de lupanari extraxerit, & in uxorem duxerit. Inter opera enim charitatis non minimum eſt, errantem ab erroris ſui ſemita revocare. *c. inter opera.* 20. *de ſponſal.*

Matrimonium contractum cum ſerva, quam quis liberam putabat, non ſubſiſtit, non quia ad illud libertas, ut Civili jure, requiritur; ſed quia ad talem errorem nullus conſenſus favore libertatis intervenisſe præſumitur. *c. fin. de conjug. ſerv. & per tot.* 29. *qu.* 1.

Non eſt error in conditione perſonæ, nec matrimonium inutile, ſi vir dicatur natus ex matre ancilla & patre libero; dummodò ſecundùm leges aut loci conſuetudinem partus patrem ſequatur. *c. licet.* 3. *eod.*

Servitus unius ex contrahentibus non impedit matrimonium; ſi alter eam non ignorat. *c.* 2. *ſi quis. c.* 5. *ſi fœmina.* 29. *qu.* 2.

Si nuptias contrahentes, parentes habeant, eorum conſenſum, olim ex neceſſitate, *c. non omnis.* 12. *cum ſeq.* 32. *qu.* 2. *c.* 1. *aliter.* 30. *qu.* 5. hodie, ex Concilio Tridentino, *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. ex honeſtate tantum, debent adhibere.

Conſenſus in nuptiis interponitur vel *purè*, (qui ſtatim habet conſummandi neceſſitatem. *Panorm. in c. ſuper eo.* 5. *de cond. appoſ.*) vel *ſub conditione*; qui eam neceſſitatem non habet, niſi poſt conditionis eventum; niſi accedat copula, per quam conditio purificetur, quamvis vir ab illa ſe recedere nolle expreſsè proteſtetur. *c. per tuas.* 6. *eod. ubi Gl. & Dd.*

Conditio tamen debet eſſe honeſta & poſſibilis; *veluti, ſi pater voluerit*; aliave ſimilis; *c. de illis.* 3. *c. ſuper eo.* 5. *c. per tuas.* 6. *eod.* non matrimonii ſubſtantiæ contraria; *ut, contraho tecum, ſi pre-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ſi prolis generationem vites; tum enim nuptiæ ſunt nullæ. *c. ult. eod.*

Quod ſi improba tantùm vel impoſſibilis ſit conditio, *veluti, ſi hominem occideris, manibus cœlum attigeris*; favore matrimonii, pro non adjecta habetur. *c. 1. ult. eod.*

Purè conſenſus interponi debet per verba præſentem conſenſum exprimentia; ſi contrahentes loqui poſſunt; ſi non, *ut muti, ſurdi*, per ſigna. *c. tuæ fraternitati. 25. de ſponſal.*

Verba ſi ſunt ambigua, pro matrimonio fit interpretatio. *c. tua nos. 26. de ſponſal. c. continebatur. 6. de deſponſ. impub.*

In actibus enim quæ pendent à mera voluntate & diſpoſitione loquentis, ejuſmodi verba pro præſentibus accipiuntur. *Panorm. in c. quemadmodum. 25. per illum text. de jurejur.*

Conſenſum, ut nuptias contrahant, interponere poſſunt omnes qui non impediuntur.

Impedimenta alia impediunt *matrimonium contrahi*, & *contractum dirimunt*; alia quidem *impediunt, ſed non dirimunt.*

Prioris generis ſunt; *vis, metus, error*, de quibus diximus; *cognatio, juſtitia publicæ honeſtatis*; *votum ſolemne, ordo, crimen, coëundi impotentia, cultus diſparitas.*

Cognatio vel eſt *ſpiritualis*, vel *carnalis*, vel *legalis.*

Spiritualis cognatio, eſt perſonarum propinquitas, ſeu conjunctio, ex baptiſmo, vel confirmatione proveniens. *c. 1. de cognat. ſpiritual. in 6.*

Eſt vel *compaternitas*; quæ eſt inter patrem ſpiritualem & patrem carnalem; ut inter Baptizantem vel ſuſcipientem, (uterque patrimus dicitur,) & patrem baptizati ſeu ſuſcepti: vel *paternitas*; quæ inter baptizantem, & baptizatum, nec non inter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

inter ſuſcipientem & ſuſceptum: vel *fraternitas*, inter filios baptizantis vel ſuſcipientis, & filios baptizati ſeu ſuſcepti. *c. quod autem.* 30. *qu.* 4. *c.* 1. *eod. in* 6.

Prohibet hæc cognatio non tantùm matrimonium contrahi, ſed & contractum dirimit. *c.* 1. *eod. in* 6. *c. veniens.* 6. *& c. tua nos.* 7. *eod. c.* 1. 30. *qu.* 1. *& c.* 3. *ſi quis ex uno.* 30. *qu.* 4. *c.* 1. *ita diligere.* 30. *qu.* 3. *c.* 17. *ſi quis cum matre.* 33. *qu.* 2.

Si tamen vir aut uxor filium proprium ſacro de fonte ſuſceperit, quamvis, ſi id prudenter faciant, peccent, *c.* 6. *de his.* 30. *qu.* 1. non idcircò ſeparari, aut alter alteri corporis poteſtatem ſubtrahere poſſunt, niſi ad continentiam ſervandam poſſint induci. *c.* 2. *de cognat. ſpirit.*

Ex concilio Tridentino, cognatio ſpiritualis, & ob eam matrimonii prohibitio, tantùm contrahitur inter Baptizatum & illius patrem & matrem & ſuſcipientem, & inter confirmantem & confirmatum illiuſque patrem & matrem, ac tenentem. *cap.* 2. *ſeſſ.* 34. *de reform. matrim.*

Cognatio carnalis, eſt quæ *conſanguinitate*, vel *affinitate* contrahitur.

Conſanguinitas (etiam generali nomine *cognatio* dicta) eſt vinculum perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium, vel adſcendentium, carnali propagatione in matrimonio, vel extra illud, *c. per tuas.* 10. *& ibi Abb. num.* 3. *de probat. Andr. & Præpoſ. in arbor. conſang. num.* 5. contractum.

Tria in eo potiſſimum ſunt conſideranda: Nempe, *Stipes*, *Linea*, *Gradus*.

Stipes, eſt perſona à qua aliæ, de quarum conjunctione quæritur, deſcendunt.

Quæ ad gradum lineæ æqualis vel inæqualis conſtituendum non computatur.

Linea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Linea, eſt collectio perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium diverſos continens gradus, & numeros diſtinguens. *Hoſtienſ. in* §. *quid linea. de conſ. & affin.*

Eſt vel *Recta*; eaque aut *Superior*, quæ eſt parentum, ſeu adſcendentium; aut *Inferior*, quæ liberorum ſeu deſcendentium; vel *Tranſverſa*, quæ eſt inter fratres cæteroſque cognatos.

Hæc vel eſt *Æqualis*, quando cognati æqualiter à ſtipite diſtant; vel *Inæqualis*, quando ab eo diſtant inæqualiter: veluti *fratres duo ſunt in linea æquali; quia uterque à ſtipite, ſcilicet patre, uno gradu diſtat: frater & fratris filius ſunt in linea inæquali; quia frater à ſtipite, ſcilicet patre, uno gradu diſtat; fratris filius ſecundo. c.* 1. & 2. 35. *qu.* 5.

Gradus, eſt habitudo diſtantium perſonarum, qua propinquitatis diſtantia inter perſonas duas, vel diverſas, diſcernitur. *Venator. in Analyſ juris Pontif. tit. de conſ. & affin.*

Hoc jus, quia conſiderat gradus nuptiarum duorum conſenſu conſtantium, ideò & duas perſonas in iis numerandis conjungit; *d. c.* 2. *ad ſedem.* 35. *qu.* 5. ſed aliter in *Linea Recta*, aliter in *Tranſverſa.*

In *linea Recta*, tam ſuperiori, quam inferiori; *Quot generationes numerantur, tot numerantur gradus, dempto ſtipite*; à quo numeratio initium habet. Perſona enim addita perſonæ, adſcendendo vel deſcendendo, per carnis propagationem, addit gradum, non mutat genus.

In *linea Tranſverſa Æquali*; (hoc eſt, quando illi, de quorum cognatione quæritur, directè in diverſis lineis ſibi invicem ſunt oppoſiti:) *Quoto gradu unuſquiſque eorum diſtat à ſtipite, eodem* di-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

diſtant inter ſe. Ex.gr. Patrueles & conſobrini, diſtant gradu ſecundo à communi ſtipite; ergo eodem gradu, hoc jure diſtant inter ſe. *c.* 4. *parentelæ*. 35. *qu*. 5. & ſic duo gradus juris Civilis unum cononicum conſtituunt. *d. c. ad ſedem*. 35. *qu*. 5.

In *linea Tranſverſa Inæquali* (hoc eſt, cum ii, de quorum cognatione quæritur, non directè, ſed obliquè ſibi invicem opponuntur) *Quoto gradu remotior diſtat à ſtipite, eodem diſtant inter ſe*. ex. gr. Fratris filius à patruo diſtat gradu ſecundo, quia eodem diſtat ab avo communi ſtipite. *c. ult. de conſang. & affin.*

In linea Rectâ inter adſcendentes & deſcendentes nuptiæ prohibentur in infinitum: *c.* 18. *in copulatione*. 35. *qu*. 2. & 3. contractæ ſolvuntur. *dd. cc. & c. prin. eod.*

In linea Tranſverſa, olim uſque ad ſeptimum gradum, *c.* 16. *progeniem. c.* 17. *de conſanguinitate*. 35. *qu*. 2. & 3. hodie uſque ad quartum incluſive. *c. non debet*. 8. *eod.*

Matrimonium tamen intra illum gradum ab infidelibus contractum, qui poſtea converſi, non eſt diſſolvendum. *c. de infidelibus*. 4. *eod.*

Affinitas, eſt perſonarum neceſſitudo, ex coïtu proveniens. *Ioan. And. & Canon. in. arb. conſang.*

Eam parit coitus, tam licitus quàm illicitus; etiam coactus, cum dormiente commiſſus, *c diſcretionem*. 6. *ubi. Gl. Abb. Præpoſ. de eo qui cogn. conſang. uxor. c.* 10. *nec eam*. 35. *qu*. 3. ſi quidem ſit perfectus, id eſt, ſemen viri in vas fœminæ naturale ad generandum ſit immiſſum. *c*, 11. *extraordinaria* 35. *qu*. 3. *ubi Gl.*

Non extenditur ad affines perſonæ conjunctæ, *c. non debet*. 8. *de conſang. & affin.* ſicuti nec ad co-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

cognatos viri & mulieris inter ſe. *c. pen. & c. quod ſuper. 5. eod.*

Ejus gradus, hoc jure, eodem modo computantur, quo gradus conſanguinitatis. *d. c. pen. & ult.* Quia, cum conjuges ſint una caro, quoto conſanguinitatis gradu eſt mihi Titius vel Titia, rectè eodem gradu affinitatis eſſe cenſetur mihi uxor Titii, vel Titiæ maritus.

Affinitatis tria ſunt genera: & quam rationem habet primum genus affinitatis ad conſanguinitatem, eandem habet ſecundum affinitatis genus ad primum, & tertium ad ſecundum. *Nam perſonæ, per nuptias, ſive coitum, adjectio, neceſſitudinem mutat.*

Primum genus affinitatis contrahitur per unam perſonam, ſecundum per duas, tertium per tres. Ex. gr. *Frater eſt mihi conſanguineus; is ſi Mæviam uxorem ducat, ea mihi eſt affinis in primo affinitatis genere. fratre meo mortuo, ſi Mævia nubat Titio, Titius mihi erit affinis in ſecundo genere. Mævia defuncta ſi Titius ducat Cajam, hæc affinis mihi erit in tertio genere.*

Duæ autem duorum conſanguineorum uxores, vel duo duarum conſanguinearum mariti, vel conſanguinei uxor & conſanguineæ maritus, affines inter ſe ſunt in ſecundo genere.

Denique conjux noſtri conſanguinei vel conſanguineæ, eſt nobis affinis in primo genere: conjux autem perſonæ affinis in primo genere, eſt affinis in ſecundo: & conjux perſonæ affinis in ſecundo genere, eſt affinis in tertio genere. *Pac. in Iſag. in Decret. tit. de conſ. & affin.*

Sicuti matrimonium inter conſanguineos adſcendentes, & deſcendentes, ratione conſanguinitatis in infinitum eſt prohibitum: ita & inter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

adfines adſcendentes & deſcendentes; cum hi loco parentum & liberorum habeantur, perpetuo prohibetur. *c.* 1 *de conſ. & affin.* Unde inter conſanguineos uxoris meæ, qui ei in linea recta ſunt conjuncti, & me, nuptiæ conſiſtere non poſſunt. *d. c.* 1.

In linea tranſverſa, ut inter conſanguineos uſque ad quartum gradum incluſive; ita & inter affines à latere hodie ad quartum gradum in primo affinitatis genere, ſive affinitas per legitimas nuptias, ſive per illicitum & vetitum coitum ſit contracta, prohibentur nuptiæ; *c. diſcretionem.* 6. *& c. penult. de eo qui cogn. conſ. ux. c. præterea.* 2. *de ſponſal.* in ſecundo & tertiò permittuntur. *c. pen. de conſang. & affin.*

Olim in primo genere prohibebantur nuptiæ uſque ad ſeptimum gradum, *c.* 1. *de affinitate. c.* 7. *nullum.* 35. *qu.* 3. in ſecundo genere uſque ad quartum, *c.* 3. *de propinquis.* 35. *qu.* 3. in tertio, uſque ad ſecundum. *c.* 22. *porro duorum.* 35. *qu.* 3.

Sed hæc intellige de affinitate nuptias præcedente: Affinitas enim ſuperveniens non diſſolvit matrimonium, nec ſponſalia de præſenti; ſed quidem ſponſalia de futuro; & privat inceſtuoſum facultate petendi à conjuge debitum matrimoniale; quamvis petenti teneatur illud reddere: item privat inceſtuoſum poteſtate novum matrimonium quocunque tempore contrahendi: quamquam ſi contraxerit, matrimonium valeat ita ut ſimiliter debitum matrimoniale reddere cogatur; petere non poſſit, ac pœnitentiam agere debeat. *c.* 1. 2. *& tot. tit. de eo qui cogn. conſang. uxor.*

Nonnunquam matrimonia ratione conſanguinitatis aut affinitatis prohibita, petitâ & à ſummo Pontifice ex vera & legitima cauſa impetratâ diſpen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

diſpenſatione, permittuntur & tolerantur. *vide c. gaudemus. 8. de divort. c. quod dilecto. 3. de conſang. & c. quædam lex. 20. §. ſed idem. 2. qu. 35. c. ad ſedem. 2, §. hanc comparationem 35. qu. 5.*

Quæ diſpenſatio fieri poteſt, non in linea recta, *Hoſtienſ. Ioan. Andr. ad c. non debet. 8 de conſang. & affin.* ſed in collaterali, & quidem in ſecundo gradu. *Canon. in c. quæritur. 22. qu. 2 & c. litteras. 13. de reſtit. ſpoliat. ubi Gloſſ. ad verb. non poteſt. c. 11. ſi Paulus. 32. qu. 5. ubi Gl. ad verb. ſuſcitare.* Poteſt enim Papa ex plenitudine poteſtatis diſpenſare ſupra jus in his quæ nec contra fidei articulos ſunt, nec Eccleſiæ ſtatum generalem lædunt. *c. propoſuit 4. de conc. præbend. Vid. Tholoſ. in part. Iur. Can. lib. 3. tit. 21. cap. 12. in ſcholiis.*

Cognatio legalis, eſt perſonarum proximitas, ex adoptione, vel arrogatione, ſolenni ritu facta, *Gl. Hoſtienſ. & Panorm. in c. un. de cogn. leg.* proveniens.

Ea inter adſcendentes & deſcendentes, tam durante, quam ſolutâ adoptione, matrimonium contrahi prohibet, & contractum diſſolvit: *c. 1. ita diligere. 30. qu. 3.* inter tranſverſales, tantum eâ durante. *c. un. de cognat. leg. c. 6. per adoptionem 30. qu. 3.*

Iuſtitia publicæ honeſtatis, eſt propinquitas ex ſponſalibus proveniens, robur ex inſtitutione Eccleſiæ trahens propter ejuſdem Eccleſiæ honeſtatem. *Tad. Piſo in tract. de ſponſal. part. 2. §. ſi uxor.*

Hæc tam matrimonium contrahendum impedit, quam contractum irritat: *c. referente. 10. qui filii ſint legit. c. juvenis. & ſeq. de ſponſal.* olim ad quartum, hodie (*ex concilio Tridentino, ſeſſ. 24. cap. 3. de reform. matrim.*) ad primum gradum;

dum; ſiquidem, ſi ex ſponſalibus de futuro oriatur, ſint ea valida; (quod non neceſſe erat olim; *c. ad audientiam.* 4. *de ſponſal. c.* 1. *eod. in* 6.) ſi ex ſponſalibus de præſenti, uſque ad quartum gradum, licet ea ſint invalida. *Pius* v. *in Extrav. ad Romanum. lata Anno* 1566. *de qua Navarr. in ſuo Enchirid. cap.* 22. *num.* 57.

Valida ſponſalia ut juſtitiam publicæ honeſtatis inducant, ſunt; quæ à majoribus ſeptennio, *c. un. de ſponſal. in* 6. aut eo minoribus, ſed poſt illud in voluntate durantibus; *d. c. un. & c. un. de deſponſ. impub. in.* 6. purè, *d. c. un. de ſponſalibus in* 6. cum perſona certa, *Gl. in d. c. un. de ſponſalibus*, adhibito conſenſu, ſunt contracta, *d. c. un. de ſponſalibus.* 11. 6. licet poſtea ſint de jure nulla; puta conſanguinitatis, affinitatis, frigiditatis, religionis, aut alia quavis ratione. *d. c. un. de ſponſalibus. in* 6.

Votum caſtitatis ſolemne, quod religionis approbatæ profeſſione expreſſâ vel tacitâ, vel ſacri ordinis ſuſceptione celebratur, matrimonium impedit, & dirimit. *c. un. de voto. in* 6.

Impedit etiam & dirimit matrimonium, Ordo ſacer. *c.* 1. *&* 2. *qui cler. & vov. matrim. contr. poſſ. c. ſi qui.* 3. *& c. erubeſcant.* 11. *diſt.* 32. adeò ut eo inſignitus matrimonium contrahens, ipſo facto ſit excommunicatus. *Clem. un. de conſang. & affin.* Minori ordini initiatus matrimonium licitè contrahit. *c.* 1. *de cler. conjug. d. c. ſi qui.* 3. *& c. ſeriatim.* 14. *diſt.* 32.

Crimen adulterii etiam impedit matrimonium, & contractum dirimit; ſi ſit commiſſum cum homicidio, *c. ſuper hoc.* 3. *de eo qui duxit in matr. quam poll. per adult.* aut machinatione, in necem prioris conjugis, ut eâ perpetratâ, adultera

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ducatur; *Dd. in c. laudabilem. 1. de converſ. infidel.* ſi prima uxore ſuperſtite fidem de matrimonio contrahendo ſibi invicem dederint. *c. cum haberet. 5. c. ſignificaſti. 6. de eo qui duxit quam poll. per adult. c. 4. relatum. 31. qu. 1.*

Si quis vivente legitima uxore aliam ducat, vel cum ea ſponſalia contrahat; diſtinguendum, an hæc ſciverit illum uxorem habere, an ignoraverit; & an vivâ primâ ejus uxore, ab illo cum qua contraxit carnaliter ſit cognita, an non: Si fuit cognita, & ſciebat eum uxorem habere, matrimonium reſcinditur, & ne mortua quidem primâ uxore toleratur. *c. 4. 5. & ult. eod.* Si verò ignorabat eum uxorem habere, & cum eo carnaliter ſe non miſcuit, matrimonium poſt primæ uxoris obitum contrahi poteſt, & antea contractum non dirimitur; *d. c. ult.* nec fit tori ſeparatio ad viri petitionem, niſi mulier divortium petat. *c. 1. eod.*

Impotentia coëundi (quæ & matrimonium impedit & contractum dirimit) eſt vitium quo quis alteri carnaliter commiſcere impeditur. *c. ex litteris. 3. de frigid. & malef.*

Ea eſt vel *à natura*; vel *ab accidenti.*

A natura, vel *ob ætatem* in impubere; quæ, adveniente ætate, deſinit; cum nativæ qualitates, quæ immaturæ & nimiâ humiditate erant oppreſſæ, caleſcere & vigere incipiunt. *c. unic. 30. qu. 2. & c. quod ſedem. 2. de frigid. & malef.* vel in adulto; ob *nativam qualitatem depravatam*; in viro propter nimiam frigiditatem; in muliere, quia ita arcta, ut virum nequeat pati. *tot. tit. eod.*

Ex accidenti impotentia, eſt vel *violenta*; ut cum gladio vel alio inſtrumento alicui virilia ſunt amputata; vel *occulta*; cum quis faſcino ligatus, & ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

& maleficio ita devinctus, ut rei venereæ ſit prorſus inhabilis. *c. 4. ſi per ſortiarias. 33. qu. 1.*

Ob impotentiam naturalem in maſculo adulto, ex frigiditate nimia; & matrimonium contrahendum impeditur, & contractum dirimitur. *c. 1. & 2. 33. qu. 1.* in muliere; ſi Medicorum ope curari poteſt, non impeditur: ſi non poteſt, vel non abſque gravi vitæ periculo, impeditur, & contrahendum, & contractum, reſcinditur. *c. fraternitatis. 6. §. hac autem. de frigid. & malefic.*

Accidentalis impotentia ſi violenta, & matrimonium præceſſit, & contrahendo & contracto matrimonio præſtat impedimentum; non ſi durante matrimonio contigit; ſi occulta, & perpetua, & matrimonium præceſſit, contractum reſcindit, & impedit contrahendum; non ſi conſummato matrimonio alterutri conjugum accidit. *d. c. ſi per ſortiarias. 33. qu. 1.*

Si de impotentia in viro per inſpectionem virorum expertorum; in muliere per mulierem fide dignarum conſtet, ſtatim matrimonium dirimitur. *c. fin. de frigid. & malef. Hoſtienſ. §. qualiter. eod.*

Si de ea manifeſtè conſtare non poſſit, vel naturaliter; vel ex alterius maleficio provenerit, per triennium tenentur cohabitare; quo elapſo, ſi de impotentia coëundi ipſorum conjugum & ſeptem propinquorum juramento conſtet, ſolvitur matrimonium. *c. 5. & c. ult. de frigid. & malef.*

Quæ ita procedunt, ſi alter conjugum ignorans vitii impotentiæ quo alter laborat contraxerit; ſi ſciens, vel impotentia poſtea comperta ſimul morari conſenſerit, reſciſſio non facile permittitur. *c. conſultationi. 4. eod.*

Impedimenta quæ impediunt, non dirimunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

matrimonium, ſunt, *furor, interdictum, feriæ, ſponſalia, catechiſmus, votum ſimplex, crimen.*

Furor, quia conſenſus in nuptiis requiritur, futuras nuptias impedit, non dirimit contractas: *c. dilectus.* 24. *& ibi Dd. de ſponſal. c.* 26. *neque furioſus.* 32. *qu.* 7. item, ex eadem ratione, fatuitas. *Navarr. in c. ſi quando. de reſcript. except.* 9. *col.* 30.

Furioſus tamen, qui dilucida intervalla habet, eo tempore, rectè nuptias contrahit. *Gl. in d. c. dilectus.* 26.

Quod, an fecerit, ex ipſius actus qualitate judicandum. *c. legimus. diſt.* 93.

Interdictum Eccleſiæ eſt, cum Epiſcopus, aut alius Judex Eccleſiaſticus, aut Parochus, alicui, ne matrimonium cum aliqua contrahat, ob aliquod impedimentum interdicit, donec an illud verè ſubſit, nec nè, conſtet. *tot. tit. de matrim. cont. interd. Eccl.*

Matrimonium contra illud contractum, valet ſi impedimentum non ſubſit, licet contrahentes peccent, & propterea pœnitentiam ſubire debeant, *c.* 1. *&* 2. *eod.* & interim, donec de impedimento cognoſcatur, ſeparentur. *c. ult. eod.*

Si impedimentum ſubeſt, & probetur, matrimonium diſſolvitur, non ratione interdicti, ſed ratione impedimenti. *Spec. eod. tit. num.* 1. *per c. tua.* 4. *de ſponſal. duor. c.* 21. *contradicimus.* 35. *q.* 3.

Feriarum tempore (quod olim erat ab Adventu uſque ad Epiphaniam, à ſeptuageſima uſque ad octavam Paſchæ, & à primo die Rogationum uſque ad octavam Pentecoſtes. *c. capellanus.* 4. *de feriis. c.* 8. *non oportet.* 33. *qu.* 4. hodie ex Concilio Tridentino, ab Adventu uſque in diem Epiphaniæ, & à Feria quarta Cinerum uſque in octavam

vam Paſchatis. *ſeſſ. 24. cap. 11.)* non matrimonium contrahere, ſed contractum benedicere & ſolenniter celebrari, vetatur. *d. c. capellanus. 4. & d. c. non oportet. ubi Abb. Panorm. Gl.*

Sponſalia impediunt matrimonium contrahi. Nam qui ſponſalia de futuro contraxit, niſi ea aliquo licito modo ſolvantur, tenetur cum eadem contrahere de præſenti. Cum alia tamen ſi de præſenti contraxit, valet matrimonium. *c. venient. 15. c. ſicut. 22. de ſponſal.*

Catechiſmus, ex quo ſpiritualis oritur cognatio, *c. per Catechiſmum. 2. de cognat. ſpirit. in 6.* impedit matrimonium contrahendum, ſed non dirimit contractum. *d. c. per Catechiſmum. c. contracto. 5. eod.*

Eſt *Catechiſmus*, inſtructio baptizandi ſolemniter à Sacerdote in janua Eccleſiæ facta, antequam baptizetur puer, de articulis fidei Catholicæ Romanæ credendis. *c. ante baptiſmum. 54. de conſecrat. diſt. 4.*

Votum ſimplex, quod religionis approbatæ profeſſione, tacitâ, vel expreſſâ, nec ſacri ordinis ſuſceptione eſt ſolemnizatum, non dirimit, ſed impedit matrimonium, *c. quidam nubentes. 2. c. ſi vir. 3. & per totam diſt. 27. c. unico, de voto & voti redemt. in 6.* licet illud uterque ſciverit. *Navarr. cap. 22. num. 73.*

Crimen quod impedit, non dirimit matrimonium, eſt *inceſtus*, *uxoricidium*, *raptus*, *ſuſceptio proprii filii de fonte*, *presbytericidium*, *pœnitentia ſolemnis.*

Inceſtum qui ſcienter, non per errorem, *c. ſi virgo. 5. §. fin. cum ſeq. c. ego dixi. 7. §. fin. cum 3. ſeqq. 34 qu. 1.* commiſit cum affine uxoris, cognata, nec debitum ab uxore petere quam habet, cum

ea jam ipſi facta ſit affinis, nec eâ mortuâ, matrimonium contrahere poteſt. *c.* 1. *c. ex litteris.* 8. *c. tranſmiſſæ.* 4 *de eo qui cogn. conſ. ux. c.* 21. *qui dormierit.* 32. *qu.* 7. Niſi peractâ pœnitentiâ, ſe continere non valeat. *c.* 16. *ſi quis cum.* 33. *qu.* 2.

Vxoricidium eſt, cum vir uxorem occidit. *c.* 8. *admonere.* 33. *qu.* 2.

Is matrimonium contrahere nequit, *d. c. admonere.* 8 ut nec uxor quæ maritum occidit; licet de ea nihil jure ſit cautum: cum in correlativis, in quibus eadem ratio idem ſuadet, idem jus ſit ſtatuendum. *Abb. in proœm. Decret.*

Sponſam alterius qui *rapuit*, pœnitentiâ mulctatur, & ſpe conjugii privatur. *c.* 24. *ſtatutum.* 27. *qu.* 2.

Qui proprium filium non neceſſitate urgente, *c. ſi vir.* 2. *de cognat. ſpirit. c.* 7. *ad limina.* 30. *qu.* 1. ſed ne uxor à ſe debitum poſſit exigere, de ſacro fonte ſuſcepit, reddere debitum quidem, ſed exigere non poteſt. *c.* 5. *de eo.* 30. *qu.* 1.

Qui *presbyterum occidiſſe* in foro contentioſo convictus, matrimonium nunquam contrahere poteſt. *c. qui presbyterum.* 2. *de pœn. & remiſſ. ubi Abb. in verbo convictus.*

Qui peccatum commiſit, propter quod ipſi *ſolemnis pœnitentia* injuncta, nequit nuptias contrahere. *c.* 12. *de his. c.* 19. *antiqui.* 33. *qu.* 2.

Nullum ſi matrimonio contrahendo, aut contracto obſtat impedimentum, debet illud publicè coram Eccleſia, *c.* 1. 30. *qu.* 5. *c.* 2. & 3. *de cland. deſponſ.* aut in cœtu aliquot fidelium, Eccleſiam repræſentante, *c. fin. eod.* benedicente nubentibus Sacerdote Parocho, *c.* 5. *ſponſus & ſponſa.* 30. *qu.* 5. *c.* 1. *aliter.* 30. *qu.* 5. *c. fin.* 28. *qu.* 1. aut ejus permiſſu alio, *Clem. prim. in princ. de privileg.* celebrari.

De

De clandeſtina deſponſatione.

TIT. XIV.

DIximus ſuperiori titulo de ſponſalibus de præſenti publicis, reſtat ut de *clandeſtinis* agamus.

Ea ſunt, quæ non adhibitis teſtibus, ſed clam, & quodammodò furtivè ſunt contracta; *c. 1. & 2. hic.* aut in quibus ſolennia ad nuptias requiſita ſunt omiſſa; *c. 1. aliter. 30. qu. 5.* aut quæ contra ſtatutum, vel conſuetudinem, inita. *c. fin. hic. ubi Gloſſ.*

Solennia ad nuptias requiſita ſunt, ut in Eccleſiis per Presbyteros matrimonia contrahenda proponantur, termino competenti præfinita, intra quem, qui voluerit, aut potuerit, impedimentum legitimum opponat; & ipſi Presbyteri nihilominus, utrum obſiſtat aliquod impedimentum, inveſtigent; illud eſſe, ſi ex probabili conjectura appareat, contractum, donec, quid ſuper eo fieri debeat, manifeſtis conſtiterit documentis, expreſsè interdicant. *d. c. fin.*

Quod ſi Presbyteri non fecerint, ſed ei interfuerint, per triennium ſuſpenduntur, &, ſi culpæ qualitas poſtulaverit, gravius puniuntur. *d. c. fin. §. fin.*

Liberi ex hujuſmodi matrimonio clandeſtino & interdicto procreati, non ſunt legitimi; nullâ ipſos parentum ignorantiâ excuſante; Cum ſic contrahentes, vel non expertes ſcientiæ, vel ſaltem affectatores ignorantiæ videantur. *d. c. fin. §. ſi quis.*

Valet tamen clandeſtinum matrimonium, & liberi ex eo nati ſunt legitimi; ſi poſtea ab Eccle-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ſia probetur, *c.* 1. *eod. c. quod nobis.* 9. *qui filii ſint legitimi.* aut per eos qui clam contraxerunt publicetur. *c.* 2. *hic.*

Lite ſuper eo motâ, viro incumbit probatio. *c.* 1. *eod.*

Probatur matrimonium per teſtes, *c. illud.* 11. *de præſumt. c. ſuper.* 22. *de teſtib.* non ſuſpectos, *d. c. ſuper.* 22. ſed omni exceptione majores; *c.* 1. *de conſang. & affin. Panorm. in d. c. ſuper eo.* 22. *de teſtib.* per inſtrumenta ſuper ipſo matrimonio confecta; *Bald. in l. neque.* 13. *ff. de nupt.* per præſumtionem, *d. c. illud.* 11 copulam carnalem, *per c. de illis.* 7. *de deſponſ. impub. c. per tuas.* 6. *de cond. appoſ. Spec. de præſum.* §. *ſpecies. num.* 4. & 5. ſolennem deductionem & pompam in Eccleſiam vel domum; *Specul. d.* §. *ſpecies. num.* 5. *per c. ad id quod.* 21. *c. juvenis.* 3. *de ſponſal.* confeſſionem conjugum; *c. atteſtationes.* 30. *de deſp. impub.* juramentum Judiciale. *c. mulier.* 34. *de jurejur.*

Quod, cum plus quam ſemiplenè probatum eſt, pro, non contra, matrimonium eſt deferendum. *Panorm. in d. c. mulier.*

Ut & nonnunquam, ſed pro matrimonio, deferendum juramentum purgationis. *c. atteſtationes.* 10. *de deſponſ. impub.* cum infirmior eſt probatio, teſteſque inducti minùs idonei; ut parentes, &c. *c. ſuper.* 22. *de teſtib. ubi Panorm. & Dd.*

De effectibus matrimonii contracti.

TIT. XV.

EFfectus matrimonii contracti ſunt *quatuor.*

Primus eſt: Quod liberi eo procreati vel ſunt legitimi, vel fiunt.

Sunt,

Sunt, qui ſtante matrimonio ſunt ſuſcepti; ſive illud ſit clandeſtinum; ſed ab Eccleſia poſtea approbatum; *c. quod nobis. 9. qui filii ſint legit.* ſive jure non valeat; modò alterutro conjugum impedimentum ignorante, in facie Eccleſiæ ſit contractum; *c. pervenit.* 11. *& c. pen eod.* ſive ab infidelibus in gradu, lege quidem Canonica vetito, ſed eorum permiſſo, ſit contractum; *c. ult. eod.* ſive matrimonium ſit diſſolutum. *c. 2. eod.*

Fiunt legitimi, id eſt, per matrimonium ſubſequens legitimantur, qui antea nati; modò eo tempore quo procreati, nuptiæ inter eorum parentes potuiſſent celebrari. *c.* 1. *& c. tanta. 6. eod.*

Secundus Effectus eſt, Quod conjuges ſimul habitare, ita tamen ut vir caput ſit uxoris, eaque ei ſerviat. *c.12. eſt ordo. c.11. manifeſtum. in princ. & §. fin. c. 13. hæc imago. c. 15. cum caput. c.18. Adam.* 33. *qu.* 5. & alter alteri exigenti debitum matrimoniale tenetur reddere, *c.* 3. *noſſe.* 30. *qu.* 1. *c. 2. ſicut. §. unde Apoſtolus.* 32. *qu.* 2. *c.1. c.5. ſecundùm verba. in princ.*33. *qu.* 5. licet libidinis cauſsâ, *c. 2. ſicut non omnis. §. his ita reſpondetur. c. 3. quicquid. c. 4. connubia. §. fin. c. ult.* 32. *qu.* 2. non tamen ſtudio, ut ex concubitu liberi non procreentur, *c. 7. ſolet. c. 7. aliquando.* 32. *qu.* 2. exigatur.

Qui effectus, quoad redditionem debiti, tollitur; Si Maritus ſit Epiſcopus, Prebyter, aut Altaris miniſter; *c. lex continentiæ.*10. *c. omnino.* 11. *c. Nicena.* 12. *diſt.* 31. *c. multorum.* 2. *c. eos qui.* 10. *diſt.* 32. & intra tempus oblationis, non extra, debitum exigatur: *c. quoniam.* 13. *diſt.*31. Si mulier ſit in puerperio, vel infantem nondum ablactaverit; *c. ad ejus.* 4. *diſt.* 5. *c. ſi cauſa.* 4. *in fin.* 33. *qu.* 4. menſtruo laborat, concepit: *d. c. ad*

ejus. 4. verſ. quippe & ſine. d.c.ſi cauſa. 4. Si tempore jejunii : *c.3. fratres.c.5. Chriſtiana.c.6. qui in caſtigatione.* 33. *qu.* 4. aut orationis, *in princ. cum c. ſeq. d. c.* 33. *qu.* 4. niſi ab uxore: *c.9. nec uxorem. in fine. cum.c.ſeq. d.c.* 33. *qu.* 4. aut pœnitentiæ, libidinis, non ſobolis procreandæ gratiâ; *c. 2. quotieſcunque. & c. 4. ſi cauſa. c. 7. vir cum. §. ſi quis verò.* 33. *qu.* 4. aut die proceſſionis; *d. c. 4. ſi cauſa. verſ. & dies proceſſionis.d.c.5. Chriſtiano.* aut benedictionis, debitum exigatur. *c. ult. diſt.* 23. *c. 5. ſponſus. in fine.* 30. *qu.* 5. Si alter conjugum adulterium commiſit, & innocens eum retinet; per triennium pœnitentiæ; *c.4. ſi quis uxorem.* 32. *qu.* 1. Si inceſtum conjux; *c.* 30. *qui dormierit.* 27. *qu.* 2. *c.* 21. *qui dormierit.* 32. *qu.* 7. *c. 1. c. tranſmiſſæ. 4. de eo qui cogn. conſ. ux.* non tamen per ignorantiam, *c. 5. ſi virgo. §. fin. cum c. ſeq.* 34. *qu.* 2. aut culpam conjugis, *c. diſcretionem.* 6. *§. fin. de eo qui cogn. conſ. ux.* commiſit: Si cognatio ſpiritualis, non tamen fraude alterius conjugum, *c. 4. dictum.* 30. *qu.* 1. aut neceſſitate exigente, *c. 7. ad limina.* 30. *qu.* 1. inter virum & uxorem intervenit: *in princ. & c. 1. c. 5. de eo. § ſi autem conjuges.* 30. *qu.* 1. Si thori facta ſeparatio.

Thori ſeparatio non admittitur, niſi judicio Eccleſiæ præcedente. *c. 3. de divortiis.*

Opus eſt igitur ut matrimonium accuſetur, & cauſa divortii legitimè probetur, ut rectè ſententia ferri poſſit.

Quocirca qui matrimonium accuſare, & vel contra illud teſtificari poſſint, ſequenti titulo explanabimus.

Tertius effectus; Ut ſimplex donatio inter virum & uxorem regulariter non valeat; donatio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

verò propter nuptias à viro in mulierem collata ad virum ſoluto matrimonio redeat, *c. ult. de donat. int. vir. & uxor.* Niſi propter adulterium ab uxore ſeparetur: *Panorm. in c. plerumque. 4. eod.* pactum de lucranda re donata interceſſerit. *d. c. ult. eod.*

Quartus eſt; Ut dos valeat, ſed ſimiliter ſoluto matrimonio mulieri reddi debeat; *d. c. ult. c. 2. §. fin. de conjug. ſerv.* niſi ejus culpa matrimonium ſit ſolutum; *d. c. plerumque. 4.* niſi pactum de lucranda dote interceſſerit: *d. c. ult.* modò hoc caſu matrimonium ab initio utiliter fuerit contractum; *c. etſi neceſſe. 5. de don. int. vir. & uxor.* & æquè de ante nuptias donatione ab uxore lucranda pactum ſit; *d. c. ult.* niſi conſuetudo loci in contrarium exſtet. *d. c. fin. in fin.*

Qui matrimonium accuſare poſſunt, vel contra illud teſtificari.

TIT. XVI.

ACcuſare matrimonium, eſt impedimentum, ob quod inter conjuges matrimonium conſiſtere non poteſt, explicare. *c. relatum. 1. hic.*

Illud poſſunt vel tantum *conjuges ipſi*, vel & *conſanguinei*; & *extranei*. Niſi denunciationis tempore tacuerint, nec eam probabiliter ignoraverint, nec ex cauſſis (*quarum quædam in. c. fin. eod. recenſentur*) accuſationem opponere impediti fuerint, nec ſe de novo didiciſſe jurent; *d. c. fin.*

Conjuges ipſi tantum; ſi impedimentum delictum conjugum non contineat, nec aliorum interſit, ut ſi mulier tam arcta ſit, ut cognoſci nequeat, vir tam frigidus ut coire non poſſit; *arg. c. conſultationi. 4. de frigid. & malef.* ſi in conditio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ne ſtatus erratum; *c. propoſuit. 2. de conjug. ſerv.* ſi alter conjugum adulterium commiſit. *c. quemadmodum. 25. de jurejur.*

Conſanguinei & extranei; ſi impedimentum delictum contineat; ut quia aliqui in gradu prohibito, conſanguinitatis vel affinitatis, vel contraxiſſe vel contrahere voluiſſe dicantur: ita tamen ut conſanguinei extraneis; & inter illos ſeniores & præſtantiores aliis præferantur. *c. videtur. 3. hic. c. 1. cum palea. ſeq. 35. qu. 6.*

Parentes ergo ſi exſiſtunt, aliis conjunctis; his non exſiſtentibus, frater, ſoror, patruus, avunculus, amita, matertera, & reliqui conſanguinei, extraneis; in iis antiquiores & præſtantiores in accuſando præponuntur: *d. c. videtur. 3. d. c. 1. cum palea. ſeq. Fabian. in d. c. 1. conſanguineos. 35 qu. 6.* Cum quia illorum intereſt matrimonium reſcindi, vel non; tum quia melius aliis veritatem præſumuntur ſcire, *c. 2. videtur. 35. qu. 6.*

Hi accuſare debent viva voce, duobus vel tribus ex conſanguinitate, vel totidem ſenioribus & honeſtioribus ejuſdem loci teſtibus adhibitis, coram Epiſcopo, vel judice competente; præſtito juramento, ſe neque gratiâ, neque precio, neque timore, neque odio id facere, ſed quia credunt, impedimentum quod allegant, verum eſſe, vel ita ſe ab anteceſſoribus audiviſſe. *c. 5. de parentela illa quam. & c. 8. de parentela illa unde nos. 35. qu. 6.*

Idem juramentum præſtant teſtes. *d. c. de parentela illa quam. & d. c. de parentela illa unde.*

Teſtes hic eſſe poſſunt non modò extranei, ſed & proximi conſanguinei, & parentes; favore matrimonii; *d. c. videtur. 35. qu. 6. in. fin.* imò idem & teſtis & accuſator eſſe poteſt. *c. 4. ſi duo. 35. qu. 6. c. præterea. 22. de teſtib.*

Im-

Impedimento quod obſtabat, legitimè probato, divortium conceditur. *d. c. 1. conſanguineos 35. qu. 6.*

De divortiis.

TIT. XVII.

DIvortium, eſt legitima mariti & uxoris ſeparatio, apud competentem Judicem, cum cauſæ cognitione & ſufficiente ejus probatione, facta. *Panorm. in c. ex conqueſtione.* 10. *de reſtit. ſpoliat.*

Eſt vel *tori*, cum uſus matrimonii, puta conjugum cohabitatio, vel mutua converſatio, ad tempus, aut nullâ temporis habitâ ratione interdicitur: *c. 2. dixit Dominus.* 32. *qu.* 1. vel *vinculi matrimonialis*; cum matrimonium, quoad ſubſtantiam, penitus & in perpetuum reſcinditur. *c. 5. interfectores.* 33. *qu.* 2.

Quoad torum fit divortium; 1. Propter *adulterium* alterutrius conjugum, *c. 1. interveniente. c. 3. Apoſtolus.* 32. *qu.* 7. licet conjux ejus committendi occaſionem dederit; *c. ex litteris.* 5. *hic. c.* 3. *ita ne.* 32. *qu.* 5. *c. 2. licitè.* 32. *qu.* 7. Niſi uterque adulterium commiſerit. *c. ſignificaſti.* 4. *& c. ſeq. hic.* Niſi maritus uxorem proſtituat; *c. diſcretionem.* 6. *de eo qui cogn. conſ. ux.* Niſi uxor animum adulterii committendi non habuerit; puta, quia per errorem ab eo, quem maritum putabat fuit cognita, *c. 6. in lectum.* 34. *qu.* 2. per vim compreſſa; *c. 4. propoſito.* 22. *qu.* 5. maritum credens eſſe mortuum, alii nupſerit. *c. 1. cum per bellicam.* 34. *qu.* 1. *&* 2. Niſi maritus poſt adulterium uxorem ſibi reconciliaverit. *c.* 1. *&* 2. *&* 3. 32. *qu.* 1. 2. Propter *furorem*, ſi ſit tam vehemens

 & ar-

& ardens, ut probabile mortis periculum inducat. *Covarr. 2. part. cap. 7. §. fin. num. 3.* 3. Propter *hæreſin*; ſi alter conjugum in hæreſin labatur. *c. 2. hic. c. fin. de converſ. conjug.* 4. Propter *ſævitiam*, cum alter conjugum vel veneno, vel fuſtibus, aut gladio vitæ alterius inſidiatur. *c. 1. & 2. hic. c. 1. ut lit. non conteſt. c. litteras. 3. & ibi Abb. de reſt. ſpoliat.* 5. Propter *Sodomiæ crimen. c. 2. omnes cauſationes. 32. qu. 7. Abb. in c. maritis. 4. de adult.*

Quoad vinculum fit divortium; Propter *infidelitatem*: cum ſcilicet alter infidelium conjugum ad fidem Catholicam convertitur; & infidelis ſine fidei noſtræ injuria, vel ſcandalo continuo, cum eo cohabitare non vult. *c. gaudemus. 8. & ibi Dd. & c. quanto. 7. hic.*

Matrimonio per divortium, quoad vinculum diſſoluto conjuges libere ad ſecunda vota transire, vel religionem, alterâ parte invitâ, poſſunt intrare: *c. 21. Agathoſa. 27. qu. 2.* Non ſi quoad torum; eo enim caſu conjuges manent. *d. c. quanto. 7.*

Sine juſta divortii cauſa & ſine Iudicis authoritate divertens, per actionem ad matrimonium colendum poteſt compelli. *c. ex tranſmiſſa. 8. de reſt. ſpol. c. ex parte. 9. de ſponſal. c. ult. in princ. 31. qu. 2. c. 16. puto. §. cum enim Iudæi. c. 17. horrendas. c. 19. præcepit. 32. qu. 5.*

Quæ tamen ob juſtam cauſam, ſed divortio non legitimè facto, deceſſit, repetenti viro, cujus ſævitiam veretur, reſtituitur, ſi reæ de ſecuritate caveat: *d. c. ex tranſmiſſa. verſ. recepta*; non reſtituitur, ſi tanta ſit viri ſævitia, ut nulla ei ſufficiat cautio; ſed uſque ad cauſæ deciſionem honeſtæ & probæ alicui mulieri cuſtodienda com-

mit-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

mittitur. *Abb. in c. litteras. 13. & c. ex tranſmiſſa. 8. de reſtit. ſpoliat. c. 1. ſeculares. 33. qu. 2.*

De ſecundis nuptiis.

TIT. XVIII.

HActenus de nuptiis in genere egimus: nunc ſpecialiter de *nuptiis ſecundis* agamus.

Eæ dicuntur omnes, quæ repetitæ ſunt poſt primas, etſi ſint tertiæ, vel quartæ, vel pluries repetitæ. *c. 11. aperiant. & ſeq. 31. qu. 1.*

In illis quædam ſunt propria; puta Quod eis non benedicatur; *c. 1. 3. hic.* Presbyter non poſſit intereſſe; *can. 8. de his. 31. qu. 1.* Qui eas contraxit, ad dignitates Eccleſiaſticas non poſſit adſpirare: *c. 3. de bigam.*

Sunt alioquin, etiam intra annum luctus, *c. pen. & ult. hic.* permiſſæ, nec cenſentur injuſtæ; *c. ult. diſt. 26. c. 13. additur. 27. qu. 2. c. pen. 31. qu. 1.* licet ſæpius ſint iteratæ, *d. c. aperiant. 11. & c. ult. 31. qu. 1.*

Iterari tamen non debent; niſi de morte prioris conjugis conſtet. *c. in præſentia noſtra. 19. de ſponſal.*

De rebus Sacris, Sanctis, & Religioſis.

TIT. XIX.

ABſoluto Sacramentorum tractatu, reſtat ut de *rebus ſacris, ſanctis,* & *religioſis* videamus.

Sunt *res ſacræ* & *ſanctæ*, quæ principaliter ad cultum divinum ſunt comparatæ; ut, *Eccleſiæ, Altaria, Sanctorum reliquiæ, vaſa, veſtes.*

Res religioſæ ſunt, quæ piis uſibus ſunt deſtinatæ; ut, *religioſæ domus, xenodochia, orphano-*

tro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

trophia, noſocomia, gerontocomia, cœmeteria, ſepulturæ.

De Eccleſiis ædificandis, vel reparandis.

TIT. XX.

ECcleſia, hoc loco, non ſignificat cœtum fidelium, ſed ædes ſacras, ſeu domum Deo dicatam ad Sacramenta & officia divina celebranda, etiam templum appellatam. *c. 2. in princ. de conſecrat. diſt.* 1. Nam poſt conſecrationem, quæ & dedicatio dicitur, appellatur *Eccleſia*, ante eam *Baſilica. c.* 1. *de relig. domib. & ibi Gl. & c.* 2. *de conſecrat. diſt.* 1.

De Eccleſia tria tractanda. 1. *Conſtructio.* 2. *Conſecratio.* 3. *Immunitas.*

Conſtructio, eſt duplex; aut enim Eccleſiæ novæ ædificantur; aut veteres collapſæ, vel collapſuræ inſtaurantur, ſeu reparantur. *c.* 1. *&* 2. *hic.*

Novæ ædificantur; ſi juſta cauſa id ſuadeat; *c. fin. hic.* ut ſi fructus unius Eccleſiæ ſint ſufficientes ad duas, & parochia latiores habeat fines quàm tempore hyberno poſſint accolæ in unam convenire: *c. ad audientiam.* 5. *hic.* ſi temporis qualitas exigat: *c.* 48. *& temporis qualitas.* 16. *qu.* 1. vel notabile populi incrementum: *c.* 50. *felix. c.* 51. *multis. c.* 53. *præcipimus.* 16. *qu.* 1. ſi in præjudicium alterius non fiat: *c.* 43. *Eccleſiæ. c.* 44. *quicunque.* 16. *qu.* 1. *c.* 1. *de oper. nov. nunc. c.* 2. *hic.* & loco fiat congruo: *c.* 13. *Eccleſias. de conſecrat. diſt.* 1. populus loco ſacro indigeat. *c. fin. hic. d. c.* 53. *præcipimus.*

Ædificare poteſt Epiſcopus, ſi juſta ſit cauſa, licet de rebus Eccleſiæ non alienandis juraverit. *c. fin. hic.*

Sine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Sine Epiſcopi loci *c.* 44 *quicunque.* 16. *qu.* 1. *c.* 10. *quidam.* 18. *qu.* 2. *c. nemo.* 9. *de conſecrat. diſt.* 1. conſenſu, nemo novas Eccleſias ædificare poteſt, ſi faciat, jure patronatus privatur.

Qui ante ad locum debet accedere, in eo crucem figere, publicè atrium deſignare, *d. c. nemo.* 9. *Nov.* 131. *cap.* 7. illud aqua luſtrali adſpergere. *c. nemo.* 9. *de conſecrat. diſt.* 1.

Eſt & ejus proſpicere, an is qui ædificare ſeu fundare decrevit, id pietatis, an quæſtus cupiditate, puta ut ex eo quod de ſuo, vel in ſuo ædificavit, quæſtum cum Clericis dividat, faciat: *c. ſi quis baſilicam* 10. *de conſecrat. diſt.* 1. *c.* 33. *Eleutherius.* 18. *qu.* 2. *c.* 15. *hanc conſuetudinem. c.* 13. *quia Sacerdotes.* 10. *qu.* 1. *c.* 11. *Eccleſia, quæ pactione.* 1. *qu.* 4. an proventus, quæ ad luminaria, cuſtodiam, cuſtodumque ſtipendia, *d. c. nemo.* 9. *c. piæ mentis.* 26. *cauſ.* 16. *qu.* 7. onera Epiſcopalia ſolvenda ſufficiant, *d. c. piæ mentis.* 26. *qu.* 7. ſtatuat.

Ad ea enim fundatores tenentur: *c.* 1. *placuit.* 1. *qu.* 2. *d. c. piæ mentis. c. cum ſicut.* 8. *de conſecrat. Eccl.* ſi non faciant; eorum heredes, *d. Nov* 131. *c. ſi quis ædificationem.* 10. *& c. ſi autem.* 12. aut Epiſcopus ipſe, ſi ſine dotatione ædificari permiſit: exemplo ordinatorum ſine titulo, quos vel alere tenetur, vel de beneficio eis providere. *c. Epiſcopus.* 4. *de præbend.*

Reparantur Eccleſiæ, cum vetuſtate, vel alia de cauſa collabuntur, ſeu ruinam minantur. *c.* 1. *hic.*

Hoc onus incumbit ipſius Eccleſiæ Rectori, ſi quarta huic uſui à ſacris Canonibus & reditibus Eccleſiæ aſſignata non ſufficiat, & ipſi Rectori proventus, unde hoc poſſit ferre, ſuperſint, nulla-

laque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

laque conſuetudo hoc oneris ad Laïcos tranſtulerit. *c. pri. ubi Gl. & c. de his. 4. hic.*

De conſecratione Eccleſiæ & Altaris.

Tit. XXI.

Ædificata Eccleſia non ante ſacris miniſteriis deputari poteſt, quàm conſecrata fuerit: proinde, nè divino cultui mora offeratur; hoc quàm citiſſimè fieri debet. *c. fin. hic.*

Conſecrare eam debet Epiſcopus, qui eo loco jura Epiſcopalia exercet; *c. 1. de relig. domib. c. Eccleſiis. 3. §. fin. diſt. 68. c. 2. & 3. hic. c. 1. verſ. ad Epiſcopum. diſt. 25. c. nemo Eccleſiam. 9. c. nullus Presbyter Miſſas. 15. de conſecrat. diſt. 1.* ſi de dote ei ſit proſpectum: *c. cum ſicut. 8. hic.* non inferior: *c. nullus Presbyter in Eccleſia. 25. de conſecrat. diſt. 1.* ne quidem Epiſcopo delegante: quoniam ea quæ ordinis ſunt, ut conſecratio; alteri mandari non poſſunt. *c. pen. hic. c. 4. Pontifices. 7. qu. 1.*

Fit conſecratio ſuperficiei interioris parietum delinitione, cum crucibus. *Abb. c. propoſuiſti. 4. num. 7. hic.*

Sine Sanctorum reliquiis, *c. placuit ut altaria 26. c. non oportet. 29. de conſecrat. diſt. 1.* aut ſine Miſſà, *c. 1. diſt. 3. eod.* fieri non debet.

Utrumque requiritur, etiam in conſecratione iteranda; *c. de fabrica. 24. eod. diſt. 1.* videlicet cum iteranda eſt; nam regulariter iterari non debet: ſed interdum iteratur; ut cum Eccleſia deſtructa inſtauratur; *ut in d. c. de fabrica.* cum polluta fuit; puta homicidio, adulterio in ea perpetrato; *c. ſi motum. 19. & c. ſeq. de conſecrat. diſt. 1.* excommunicati corpore in ea humato. *c. conſuluiſti. hic.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

hic. cum, an ſit conſecrata, dubitatur. *c. ſolennitates.* 16. §. *de Eccleſiarum. c. Eccleſia.* 18. *de conſecr. diſt.* 1.

Pollutâ Eccleſiâ pollutum quoque cenſetur cœmeterium contiguum, non autem remotum, ſed contra polluto cœmeterio, non ob id cenſetur polluta Eccleſia: item uno cœmeterio polluto, non ob id cenſetur pollutum aliud, quamvis contiguum. *c. un. de conſecrat. in* 6.

Pollui autem hic Eccleſia & cœmeterium dicuntur, quoad opinionem hominum, qui quantum in illis eſt dicuntur polluere; non quod ad res pertinet, quæ remanent incorruptæ, & inquinari non poſſunt. *can.* 97. *quod quidam.* 1. *qu.* 1. *can. fin.* 15. *qu.* 8. *c. fin. de cohab. cleric. & mulier. vid. Gl. in d. c. un. ad verb. pollui.*

Fieri poteſt conſecratio non ſolùm diebus Dominicis, ſed & privatis. *c.* 2. *hic.*

Non ſolùm Eccleſiæ, ſed & altaria, ſi ſint lapidea, conſecrari debent. *c. altaria.* 31. *cum ſeq. de conſecrat. diſt.* 1. certis obſervatis ſolemnitatibus.

Eæ ſunt: ut poſt Altaris inunctionem chriſmate factam, & benedictionem ei à Summo Pontifice tributam, *c. un.* §. *fin. de ſacr. unct. d. c. altaria.* 32. *c. placuit.* 26. *ead. diſt. & tit.* in facie ipſius Altaris, vel in dextro cornu feneſtella aperiatur: Sanctorum reliquiæ, una cum nomine illius Sancti, cui altare dicatur, & Epiſcopi, qui ſacrum facit, condantur: feneſtella parvo lapide quadrato vel rotundo operiatur, qui lapis Sigillum appellatur. *Abb. c.* 1. *hic.*

Altari amoto, vel Sigillo fracto, & diminuto, conſecratio denuo adhibetur: *d. c.* 1. *eod.* Niſi læſio non ſit enormis. *c. ligneis.* 6. *eod.*

Solemnitates conſecrationum Eccleſiarum ſingulis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

gulis annis debent celebrari. *c. ſolennitates.* 16. *de conſecrat. diſt.* 1.

Qui Eccleſiam vel ædificari, vel conſecrari, prohibuerit, aut non permiſerit, ſacrilegium committit. *in decret. Hormiſdæ Papæ: cap.* 10. *can. nullus.* 124. §. *qui autem. & can. ſeq.* 1. *qu.* 1.

De effectibus conſecrationis.

TIT. XXII.

Dictæ conſecrationis ſeptem ſunt *Effectus.*

Primus eſt: quod in Eccleſia conſecrata, & ſuper Altari conſecrato, miſſæ celebrantur, *c.* 1. *de conſecrat. diſt.* 1. *& c. fin. c. eod. diſt.* 2. non in aliis locis; *c. miſſarum. eod. diſt.* 1. Niſi Eccleſia deſit; Tum enim in capellis cum tabula conſecrata; aut, ab iter facientibus, ſub dio, vel in tentoriis, ſi tabula altaris conſecrata cæteraque ſacra miniſteria ad id officium pertinentia ibi adfuerint, celebrari poſſunt. *c. concedimus.* 30. *eod. diſt.* 1.

Secundus eſt, Quod in Eccleſia conſecrata fidelibus ſacramentum Euchariſtiæ præbeatur. *c. liquido.* 54. *de conſecrat. diſt.* 2.

Tertius: Quod in iis omnes Clerici (Ni Eccleſiaſticam, arbitrio Epiſcopi, velint ſentire diſciplinam, *c.* 1. *& ult. diſt.* 91. aut, ſi diebus ſolemnibus abſuerint, à communione ſuſpendi. *c. ſi quis in clero.* 29. *cauſ.* 7. *qu.* 1.) debeant, horis Canonicis, divina officia non tantùm voce, ſed & corde, *c. non mediocriter.* 24. *de conſecrat. diſt.* 5. celebrare. *c. Presbyter.* 2. *diſt.* 91.

Quartus eſt; Quod in iis Baptiſmus celebretur. *c.* 7. *pridem.* 18. *qu.* 2.

Quintus; Quod in iis Sacramenta, veluti Eucha-

chariſtia, & Chriſma, cuſtodiantur, ut cùm opus fuerit in promptu ſint.

Cui ea cuſtodiendi cura commiſſa, nihil negligentiæ admittere debet: ſi ſecus, et ſi nihil nefarium contigerit, trium menſium ſuſpenſioni ſubjicitur; ſi quid nefandum contigerit, graviori ſubjacet ultioni. *c. 1. de cuſtod. Euchariſt. &c.*

Sextus effectus eſt: Quod in ea Sanctorum reliquiæ, ſine quibus non conſecrantur, ut ſupra diximus, altaria, reponantur. *c. placuit. 26. de conſecrat. diſt. 1.*

Illis veneratio exhibetur; ſed ita demum, ſi aut ſint antiquæ, aut Romani Pontificis auctoritate approbatæ. *c. 2. de relig. & vener. Sanct.*

Septimus effectus; Quod in Eccleſiis veneratio Sanctis exhibetur.

Sancti dicuntur: qui vitæ ſanctitate & miraculis editis excelluerunt. *Innoc. in c. 1. eod.*

Sed non omnes qui miracula faciunt, ſunt venerandi, quia quandoque etiam per malos miracula fieri poſſunt: *c. 56. teneamus. 1. qu. 1.* ſed ii demum qui auctoritate Papæ approbati, & in numerum Sanctorum relati, vel canonizati ſunt. *c. 1. de reliqu. & vener. ſanct.*

Eſt *canonizare*, canonicè & regulariter ſtatuere, ut aliquis Sanctus honoretur pro Sancto; puta ſolemne officium pro eo fiat, ſicut pro aliis fit Sanctis, qui ejuſdem conditionis ſunt; ut ſi canonizetur confeſſor, fiat pro eo officium confeſſorum: ſi martyr, officium martyrum. *Innoc. in c. 1. num. 1. eod.*

Fit *canonizatio* inquiſitione prius factâ in canonizandi vitam, mores, res geſtas, *c. 1. §. fin. eod.* an perſecutionem in vita fuerit paſſus, *c. 36. omnis. 7. qu. 1.* in miracula, in vita, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

poſt mortem, facta. *Hoſtienſ. in Summa. eod. tit.*

In quibus quatuor neceſſaria. 1. Quod à Deo, non ex arte quadam, procedant. *d. c. 56. teneamus. 1. qu. 1.* 2. Quod ſint contra naturam. 3. Quod non ex vi verborum, ſed ex pietate hominis, contingant. *c. cum Marthæ. 6. de celebrat. Miſſa.* 4. Quod ſint ad confirmationem fidei. *arg. c. catechumenum. 37. de conſecrat. diſt. 4.*

Canonizatione factâ Sanctorum feſtivitates celebrantur, & in earum feſtivitatum vigiliis jejunatur.

Iejunium, eſt parſimonia victus, & ciborum abſtinentia. *Innoc. in c. 1. num. 1. de obſerv. jejun.*

Eſt vel *neceſſarium*, vel *voluntarium.*

Illud vel *generale* eſt, vel *conſuetudinarium*, vel *votivum*, vel *pœnitentiale.*

Generale eſt, quod certis ab Eccleſia inſtitutis diebus ab omnibus hominibus, niſi cum ipſis ex juſta cauſa diſpenſetur, puta ob ætatem impuberem, ſenilem, ob morbum, eſt obſervandum. *c. 1. §. fin. c. jejunia. 16. de conſecr. diſt. 3. c. quadrageſima. 16. c. jejunia. 17. eod. diſt. 5.*

Tale eſt, quadrageſima, *d. c. quadrageſima. 16. de conſec. diſt. 5.* jejunium quatuor temporum anni, videlicet in Martio hebdomade prima, in Junio ſecunda, in Septembri tertia, in Decembri quarta, *in princ. cum cc. ſeqq. uſque ad c. ſcire debet. diſt. 76.* jejunium in quarta & ſexta feria ab initio noctis uſque in diem ſequentem, ſcilicet quartam & ſextam feriam. *c. de eſu carnium. 11. c. jejunia. 16. de conſecrat. diſt. 3.* jejunium in vigiliis Apoſtolorum, Adventu Domini, &c. *c. conſilium. 2. in princ. uſque ad §. cum autem quæſieris. de obſerv. jejun.* vigiliis Sanctorum. *d. c. concilium.*

Vi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Vigiliæ dicuntur feſtorum dierum veſperæ, quia olim Chriſtiani (ut & hodie in Nativitatis Dominicæ vigilia fit) in orationibus, ob majorem diei feſti ſolennitatem, pernoctabant. *can. utinam.* 11. *diſt.* 76. *c. illa autem.* 11. *diſt.* 12.

Conſuetudinarium jejunium voco, quod non generaliter obſervandum, ſed tantum certis in locis, & certis in Eccleſiis, ſecundùm earum conſuetudinem; ut in vigilia Bartholomæi Apoſtoli. *d. c. conſilium.* §. *de feſtivitate.*

Votivum jejunium eſt, cum quis non propter Eccleſiæ præceptum, ſed ob ſuum votum, jejunare tenetur. *c. ult. eod.*

Pœnitentiale eſt, quod confeſſis à Canone vel Sacerdote imponitur. *c. ult. diſt.* 82.

Voluntarium eſt, cum quis, ut ſe ad opera ſpiritualia reddat aptiorem, ſponte ſua jejunat. *d. c. ult. de obſerv. jejun.*

Modus jejunandi à Pontificibus conſtitutus eſt, ut vel ſemel tantùm in die cibus ſumatur; ſive mane ſive veſperi; ut in quadrageſima & quatuor temporibus. *c. ſolent.* 50. *de conſecrat. diſt.* 1. vel à cibis lautioribus abſtineatur, *c. neophyti.* 12. *de conſecrat. diſt.* 5. ut carnibus, vino; *c.* 2. *ab exordio. diſt.* 35. aridioribus tantùm utatur. *c. non oportet.* 8. *de conſecr. diſt.* 3.

Species jejunii eſt abſtinere ab iniquitate & voluptate illicita. *c. jejunium.* 25. *de conſecrat. diſt.* 52.

Erat & olim conſecrationis *octavus effectus*, ut mulieres poſt partum ante purificationis tempus in Eccleſiam, ſecundùm Legem Moſaïcam, non admitterentur. ſed hodie ſtatim poſt partum admittuntur. *c. un. de purific. poſt part.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

De Eccleſiarum unionibus.

TIT. XXIII.

QUia, ut ſupra titulo decimo nono diximus, una Eccleſia in plures juſta de cauſa poteſt dividi; ita &, ſic rebus ſuadentibus, plures Eccleſiæ in unam poſſunt conjungi; ideò de *Vnionibus Eccleſiarum* titulum ſubjungimus.

Res hoc ſuadere cenſetur, ſi aut *Neceſſarium*, aut *Vtile. c. expoſuiſti.* 33. §. *ſi evidens. de præbend. & dignit.*

Neceſſarium; ſi ob paupertatem una ex illis, vel omnes, alienis ſuppetiis egeant; *c.* 3. *unio. in fin.* 10. *qu.* 3. *c.* 49. *poſtquam.* 16. *qu.* 1. ſingulæ ſingulos Sacerdotes alere nequeant: *d. c. unio. c. eam te.* 4. *in fin. de ætat. & qual.* & ſi propter hoſtium incurſus, & terrores, vel etiam crebras infeſtaſque hoſpitationes, altera Eccleſia ſit deſolata. *d. c. poſtquam.* 49.

Vtile eſt; ſi id locorum opportunitas vel temporum qualitas expoſcat; ut ſi Eccleſiæ adeò invicem vicinæ, ut facilè unus Sacerdos omnibus poſſit ſufficere. *c.* 48. *& temporis.* 16. *qu.* 1. ſi unius aut omnium populus ſit oppido infrequens factus. *d. c. & temporis.*

Unire Eccleſias poſſunt, qualeſcunque Pontifex; *c. ſicut unire.* 8. *de exceſſ. Prælat.* in legatione ſua ſitas, niſi ſint collegiatæ, Legatus ejus de latere: *c. pen. de offic. Legat. in* 6. *Caccialup. in tract. de union. art.* 3. *num.* 11. in Diœceſi propria exſiſtentes & ipſis ſubjectas, Epiſcopi: *d. c. ſicut unire*; ſi quidem ſint confirmati, licet nondum conſecrati; *d. c. ſicut unire.* 8. ex ſpeciali mandato Epiſcoporum, Vicarii; *Caccialup. ubi ſup. num.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

num. 23. *Petr. Peruſ. tract. de union. cap.* 4. *num.* 32. Sede vacante, ita tamen ne juribus Epiſcopalibus quid detrahat Capitulum: *Clem.* 1. §. *ad hæc. de ſtatu monach. Caccialup. ubi ſup. num.* 19. His inferiores Prælati, Eccleſias etiam pleno jure ipſis ſubjectas, unire non poſſunt. *Petr. ubi ſupr. num.* 29. *Caccialup. num.* 20.

Unionem tamen Epiſcopi ſine conſenſu Capituli ſui, *Clem. ſi una.* 2. *de rebus Eccl. non alien. Caccialup. art.* 6. *num.* 1. *eod. tract.* & Prælati inferioris, ad quem jus Eccleſiæ, quæ unitur, conferendæ ſpectat, *Clem. ne in agro.* 1. §. *ad hæc. de ſtatu monach. Caccial. eod. num.* 4. facere non poſſunt; omninò ſine conſenſu Rectoris qui Eccleſiam uniendam poſſidet. *d. Clem. ſi una. Petr. Peruſ. eod. tract. cap.* 5. *num.* 5.

Uniri ex concilio Tridentino, *cap.* 5. *ſeſſ.* 21. poſſunt qualeſcunque Eccleſiæ Parochiales, Baptiſmales, & alia beneficia curata, vel non curata cum curatis; etiamſi generaliter, vel ſpecialiter ſint reſervata; (contra quam olim. *Petr. Peruſ. ubi ſup. num.* 24. *&* 25.) non Eccleſiæ Parochiales Monaſteriis quibuſcunque, aut Abbatiis, ſeu Dignitatibus, ſeu Præbendis Eccleſiæ cathedralis, vel collegiatæ, ſive aliis beneficiis ſimplicibus, aut Hoſpitalibus, militiiſve. *cap.* 13. *verſ. in parochialibus. ſeſſ.* 24.

Uniuntur Eccleſiæ variè: vel ut *una alteri accedat*; vel ut *non accedat*; ſed omnes principaliter conjungantur; vel *ut uni Prælato omnes quidem ſubjiciantur*, ſed & omnes in veteri ſtatu maneant.

Si una alteri tanquam acceſſoria uniatur; illius cui annectitur naturam, privilegium, conſuetudinem aſſumit; propria jura amittit. *d. c. ſicut unire.* 8. *d. c. & temporis.* 48.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Nulla ſi alteri accedat, non tantùm omnes priſtinam naturam, privilegia, conſuetudines, jura retinent; ſed & altera alterius privilegia nanciſcitur. *dd. cc. & c. quod tranſlationem. 4. de offic. leg. Petr. Peruſ. d. tract. cap. 1.*

Si Vnio ita facta, ut omnes in veteri ſtatu maneant; ſingularum Dignitas non minus viget, ac ſi Unio facta non eſſet: & ſic diverſæ Diœceſeos Eccleſiæ uniri poſſunt.

Eâ tamen Unione neutri Epiſcoporum, quo minus uterque in ſibi ſubjecta Eccleſia jus ſuum integrum retineat, fit præjudicium. *c. 2. de releg. domib. d. c. ſicut uniri. d. c. quod tranſlationem. d. c. & temporis.*

Sed hoc modo unius Diœceſeos Eccleſias parochiales, aut ſimplicia beneficia, ſeu præſtimonia, aut præſtimoniales portiones, ulla de cauſa alterius Diœceſeos beneficio, aut monaſterio, vel loco etiam pio, in perpetuum unire Concilio Tridentino vetitum. *cap. 9. ſeſſ. 14.*

Fit enim Unio vel *ad tempus*, vel *in perpetuum*.

Ad tempus facta cenſetur, ſi illud in Unione expreſſum; vel ſi ad vitam alicujus ea facta.

Ea, tempore, ad quod conceſſa, elapſo, vel extincto eo ad cujus vitam conceſſa, diſſolvitur.

In perpetuum unio facta intelligitur; ſi vel contemplatione Eccleſiæ, cui annectitur alia, vel ad Sedis Apoſtolicæ beneplacitum, ut perpetua eſſet, ſit expreſſum. *Petr. Peruſ. d. tract. c. ult.*

Hæc diſſolvitur, ſi cauſa, ob quam facta, ceſſat; ſi illud Eccleſiæ aut neceſſarium, aut utile. *Peruſ. d. tract. cap. 1.*

Diſſolutionem petere poſſunt omnes, quorum intereſt. *Peruſ. cap. 2. de revocat. union.*

Eam cauſſæ cognitione, & his quorum intereſt adhi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

adhibitis, *Peruſ. cap. 5. de revoc.* poteſt concedere, qui unire. *Peruſ. de revoc. un. cap. 5. num. 1. uſque. ad 12.*

Eâ conceſsâ, omnia in antiquum ſtatum redeunt. *Caccialup. Peruſ. dd. locc.*

De immunitate Eccleſiarum.

TIT. XXIV.

Eccleſia poſtquam divinis officiis dicata, vel conſecrata, gaudet immunitatibus, eis Pontificum Decretis conceſſis.

Eſt *Immunitas*, vacatio muneris, à jure conceſſà.

Eſt vel *perſonalis*, vel *realis*.

Illa eſt, quæ perſonis tribuitur; puta Clericis; ut ſcil. à Juriſdictione Laïcorum, & muneribus perſonalibus, ſint liberi. *c. non minus. 4. hic. c. 40. generaliter. 16. qu. 1. c. 6. cui portio. 12. q. 1. c. ſi Imperator. 11. diſt. 96. vide ſupra tit. de privil. Cleric.* Niſi aut *pietas*, ut in tutela & cura, miſerabilium perſonarum; aut *neceſſitas*; ut in murorum cuſtodia, belli, tumultus, ſeditionis tempore; aliud ſuadeat. *c. pervenit. 2. hic. c. 15. ſi nulla. 23. qu. 8.*

Hæc eſt, quæ tribuitur rei; ut Eccleſiæ, cœmeterio, & rebus Eccleſiaſticis.

Eccleſiæ & cœmeterio tribuitur; Quod in iis nec poſſunt cauſæ criminales, *c. cum Eccleſia. 5. hic.* nec civiles, vel canonicæ, exerceri; nec Judices laïci hoſpitium quærere; *c. 1. eod.* nec publicæ quarumlibet ſocietatum, univerſitatum conciones, conſilia nundinarum, aliorumque ſecularium tractationes, confabulationes, fœda & pro-

fana colloquia, & alia quæ cultum divinum turbare, vel impedire, aut divinam Majeſtatem poſſint offendere, haberi; *c. decet. 2. hic in 6.* Quod ab iis, ſi liber homo ad eas confugit, ad mortem aut aliam pœnam corpoream, quodcunque crimen patrârit, extrahi non poſſit; Niſi vel publicus latro ſit, vel nocturnus agrorum depopulator, quive itinera frequentata, & vias publicas, inſidiis in viatores paratis, obſideat. *c. inter alia. 6. hic.* Niſi quis ſpe impunitatis homicidium, aut membri mutilationem in Eccleſiis ipſis patrare auſus fuerit. *c. fin. eod.* Si ſervus ad eas, quia ſervitia Domino præſtare detrectat, confugit, domino petenti reddi debet; ſi ob domini ſævitiam confugit, itidem reddi, præſtito tamen prius à Domino juramento de impunitate ejus; ſi non reddatur, propriâ authoritate poteſt extrahi. *d. c. inter alia. 6.*

Quæ immunitas non tantùm Eccleſiis conſecratis, ſed & non conſecratis, ſi quidem in iis divina celebrantur officia; *c. Eccleſiæ in qua. 9. eod.* non tantum Eccleſiis ipſis, ſed & circumjacenti loco, intra triginta ab Eccleſiæ januis paſſus, tribuitur; adeò ut ad Eccleſias confugientem, vel intra triginta paſſus conſiſtentem, violenter abstrahens excommunicetur, aliiſque pœnis legitimis plectatur. *c. 35. definivit. c. 10. frater. c. 5. ſicut. c. 36. conſtituimus. c. 20. ſi quis contumax. 17. qu. 4.*

Rebus Eccleſiaſticis immunitas tribuitur; ut ab onere tributorum, aliarumque exactionum, quæ à poteſtate ſeculari imponuntur, ſint exemtæ; adeò ut qui iis ea imponunt, aut exigunt, excommunicentur. *c. 1. §. volentes. eod. in 6. & c. 4. & 7. hic. c. quanquam. 4. de cenſib. in 6.*

Si

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Si tamen magna ſit in Republica neceſſitas, aut evidens Eccleſiæ utilitas, poſſunt, non coguntur, Clerici, conſulto Pontifice, laïcis ſubvenire. *c. adverſus.* 7. §. *verum. hic.*

De religioſis Domibus.

TIT. XXV.

RES ſanctas ſequuntur *religioſæ*; quæ piis uſibus ſunt deſtinatæ; ut, *religioſæ domus*, *ſepulturæ*.

Religioſæ domus, (aliter & hoſpitales, *c.* 23. *in qualibet.* §. *ſancimus. c. ſancitum.* 23. *qu.* 8. vel eleemoſynariæ, *Clem.* 2. *de præbend.* dictæ,) ſunt, quæcunque religionis, vel pietatis intuitu, ſunt exſtructæ.

Tales ſunt, *Xenodochia*, ubi peregrini pauperes recipiuntur; *Orphanotrophia*, ubi orphani, hoc eſt, parentibus orbati, nutriuntur; *Bethotrophia*, ubi pauperum, & expoſiti infantes aluntur; *Noſocomia*, in quibus ægroti pauperes à morbo curantur; *Gerontocomia*, ubi Senes & Valetudinarii ſuſtentantur. *d. c.* 23. *in qualibet.* §. *ſancimus.* 23. *qu.* 8.

Hæ omnes ſub ejus Epiſcopi poteſtate ſunt, in cujus territorio ſitæ. *c.* 10. *omnes Baſilicæ.* 16. *qu.* 7. Niſi ſingulari privilegio, ſe exemtas, docere poſſint. *c. cum venerabilis.* 7. *hic.*

Quo tamen privilegio, nec capellæ ei ſubjectæ gaudent; nec, ſi certæ rei vel loci ratione, hoc privilegium conceſſum, aliæ res, aut loco alio. *c. cum capella.* 16. *de privileg.* eo potientur.

Poſſunt etiam Epiſcopi, hoc privilegio non obſtante, ſi harum domuum Rectores, res earum collabi ſinant, eas ſalubriter reformare; & ſi quæ oc-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

occupata, alienata, deperdita ſint, ea ut in priſtinum ſtatum redigantur, procurare; contradictores cenſurâ Eccleſiaſticâ, & aliis remediis compeſcere. *Clem. 2. in princ. hic.*

Si privilegium non habent; poteſt Epiſcopus in eis, hominibusque illis deputatis, exercere ea quæ ſunt legis diœceſanæ; & ea quæ juris Epiſcopalis, vel juriſdictionis contentioſæ: *c. 17. monaſteria. 18. qu. 2. & Hoſtienſ. hic.* inprimis attendere debet, ut ea, quibus conſtitutæ ſunt, obſerventur, *c. de Xenodochiis. 3. eod.* ad profanos uſus non convertantur; *c. ad hæc. 4. eod.* nec clericis, licet conſuetudine id fuerit aliàs obſervatum, in beneficium conferantur; *Clem. 2. §. ut autem. eod.* de bonis & honeſtis Rectoribus iis provideatur; *de Clem. 2.* ita tamen, ut ab iis juramentum exigatur; & inventaria de bonis conficiantur, ſingulis annis de adminiſtratione rationes reddantur. *d. Clem. 2. §. 1. verſ. illi etiam.* Niſi ſint hoſpitalia ordinum militarium, aut aliorum religioſorum; hos enim ut ordinum inſtitutiones, & conſuetudines obſervent, cogere debet. *d. Clem. 2. §. præmiſſa.*

De monaſteriis.

TIT. XXVI.

SPecies religioſæ Domus, eſt, *Monaſterium*, ſeu clauſtrum.

Hoc ei Epiſcopo eſt ſubjectum, in cujus Diœceſi eſt ſitum; *c. cum. venerabilis. 7. & c. pen. de relig. domib.* niſi privilegio ſe ejus juriſdictione eſſe ſubtractum probet. *c. 2. eod.*

Quo caſu monaſterium quidem eſt exemtum, non capellæ ei ſubjectæ. *c. ex orc. 17. de privileg.*

Poſ-

Poſſunt etiam Epiſcopi, quamvis Monaſteria ſint exemta, aut privilegiata, ſi Abbates & Præpoſiti ſint negligentes, ad morum, ſecundùm eorumr egulam, reformationem procedere. *can.* 1. *viſis.* 16. *qu.* 2. *c. quanto.* 7. *de offic. Ordin.*

Monachi ex Monaſterio exemti ad Prioratus Ordinariis ſubjectos tranſlati, Ordinariis, quamdiu ibi manent, ſubjacent; *c.* 1. §. *in eos. de privileg. in* 6. Imò extra monaſterium degentes, coram locorum Ordinariis, in cauſis mercedum civilibus & miſerabilium perſonarum, conveniri poſſunt. *Concil. Trident. cap.* 14. *ſeſſ.* 7.

De ſepulturis.

TIT. XXVII.

S*Epulturæ*, ſunt res religioſæ; ſiquidem ſint in cœmeterio Eccleſiaſtico factæ.

Non enim hoc jure, ut civili, quiſque locum religioſum poteſt facere: ſed tantùm Epiſcopus, *cap. ad hæc.* 4. *de relig. domib. Innoc. ad c. abolendæ.* 13. *hic.* purum locum conſecrando.

Sepeliri quiſque debet in Eccleſia parochiali, vel ubi majorum ſuorum ſepulcra conſtituta reperiuntur, aut quem locum, etiam minus religioſum, *c.* 2. § *fin. hic. in* 6. ipſe delegerit. *c.* 7. *placuit.* 13. *qu.* 2. *c.* 1. & *c. fraternitatem.* 3. *hic. c. is qui.* 8. *c. licet.* 4. *eod. in* 6. nullâ inter virum, & mulierem factâ hic diſtinctione. *c. de uxore verò.* 7. *eod.*

Quæ tamen, ſepulturâ non electâ, cum viro ultimo, ſi plures habuit, ſepelienda; utpote cujus domicilium & honorem retinet. *c.* 3. §. *fin. eod. in* 6.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Eligere ſepulturam quiſque poteſt; Niſi ſit filius familias impubes, *d. c. de uxore. §. fin.* quem pater, ſi id loci conſuetudo patiatur, ubicunque voluerit; ſi id non patiatur, cum majoribus ſuis, vel in Eccleſia Parochiali, debet tumulare: *c. pen. eod. in 6.* Niſi ſit religioſus, qui apud proprium Monaſterium ſepulturæ tradendus: Niſi cum moritur, adeò ſit remotus, ut commodè ad illud exportari nequeat. *c. fin. eod. 6.*

Sepulturam ſi quis in locis religioſorum ordinum Minorum, aut Prædicatorum elegerit, eam illi concedere poſſunt, modò quartam partem funeralium omnium, & quarumcunque obventionum ſibi relictarum, ac omnium de quibus portio Canonica alioquin eſſet detrahenda, Parochæ Eccleſiæ ſolvant. *Clem. dudum. 2. hic. c. deteſtandæ. Ext. hic. c. inter cunctas. 1. Ext. de privileg.*

Nullis Clericis quem ad vovendum, jurandum, vel fide interpoſitâ, vel aliàs promittendum, ad ſepulturam in eorum Eccleſiam eligendam, vel electam non mutandam, inducere permittitur; ſi fecerint, ejus Eccleſiæ ſepultura accipienda, cui ſepeliendi jus competebat: Clerici cadaver ſepulturum petentibus, & omnia ejus occaſione accepta intra decendium debent reſtituere. *c. 1. hic. in 6.*

Debitè electâ ſepulturâ, ea ubi defunctus elegit fieri debet, præſtitâ tamen Eccleſiæ à qua divina officia audire, & Eccleſiaſtica Sacramenta recipere conſuevit, canonicâ ſuâ portione. *c. 2. ubi Gl. eod. in 6.*

Ea de jure eſt ejus, quod pro anima ſua, Eccleſiæ in qua ſepeliri voluit, reliquit, quarta, ex conſuetudine modò tertia, modò dimidia. *c. 1. ubi Gl. & c. certificari. 9. eod.*

Ea, ſi quis duo habens domicilia, & æqualiter

in

in utroque ſe collocans, tertio in loco ſepulturam delegerit, inter amborum domiciliorum Eccleſias dividetur. *c. 2. verſ. cum ab eo. eod. in 6.*

Sepulturâ non electâ, quiſque in cœmeterio parochialis ſuæ Eccleſiæ, vel ubi decimas ſolvit, vel ubi ſepulcra majorum, *c. 1. hic. c. 3. §. 1. eod. in 6.* non in alîus, debet ſepeliri. *c. ex parte. 5. c. cum liberum. 6. c. in noſtra. 10. hic. c. 6. ubicunque. §. ſi autem. §. quia ergò. §. fin. 13. qu. 2.*

Si quis domicilium transfert, in loco ad quem transfert, eſt ſepeliendus. *d. c. ubicunque. §. fin.* Niſi ad tempus tranſtulerit. *c. is qui habet. 3. hic. in 6.*

Sepultura non in Eccleſia, ſed in atrio vel porticu, vel extra Eccleſiam in cœmeteriis, fieri debet. *c. 15. præcipiendum. in fin. c. 16. quibus. c. 18. nullus. 13. qu. 2.* Niſi Epiſcopus, Abbas, Presbyter, vel Laici fideles, ſepeliantur. *d. c. nullus.*

Fieri debet ſepultura eccleſiaſticè, more & ſolemnitatibus conſuetis; puta cum lumine, pſalmis, & ſacris orationibus, *c. 28. qui divina. 13. qu. 2.* & oblatione, ubi fit defuncti commemoratio, *c. 12. placuit ut. 23. qu. 5.* iſque in loco conſecrato terra operitur, accedente aquâ benedictâ, & plerumque thurificatione, convocatione cleri, *c. 1. §. cæterum. verſ. porro. de privil. Ext. commun.* & populi.

Sic tamen non omnes ſepeliri debent; nam quibus non communicamus vivis, nec defunctis communicare debemus. *c. ſacris. 12. in princ. hic.*

Non ergò Eccleſiaſtica ſepultura ſepeliuntur excommunicati, *c. quicunque. 2. in princ. de hæret. in 6. c. Epiſcoporum. 18. verb. aut excommunicatos. de privileg. in 6.* interdicti, *d. c. Epiſcoporum, verb. vel interdictos, & c. quod in te. 11. §. 1.*

de pœnitent. uſurarii manifeſti, *c. 2. in princ. uſque ad §. nullis. de uſur. in. 6.* Judæi, Pagani, Hæretici; *c. Eccleſia. 8. de conſecrat. diſt. 1.* qui decimas Eccleſiæ debitas poſſidens non reſtituit, *c. prohibemus. 19. de decim.* qui nova vectigalia ſine Principis conſenſu impoſuit; *c. innovamus. 10. de cenſib.* ſacramentum pœnitentiæ quotannis, ſacramentum Euchariſtiæ cum poſſet, in quolibet feſto paſchatis, reſurrectionis, non ſuſcepit, *c. omnis utriuſque. 12. de pœnit. & remiſſio.* fures, latrones, *c. 2. de furt.* raptores, *c. 2. de raptorib.* qui in torneamentis, pugnandi animo accedens, *c. 2. de torneam.* deceſſit; *c. 1. in. fin. eod.* ſe ipſum interimens, *c. 12. placuit. 23. qu. 5.* propter ſua ſcelera & delicta, morte affectus; *d. c. ſacris. 12. hic.* exenteratus, ſeu cujus oſſa à carne elixatione ſunt ſeparata, aliò transferenda; *c. 1. hic. Ext. com.* qui Presbyterum contra Eccleſiæ prohibitionem tutorem reliquit; *can. neque apud. 14. diſt. 88.* in Deum & Sanctos blaſphemus. *c. 2. de maledicis.*

Qui tamen puram egerunt confeſſionem, ac dignam pœnitentiam, eis nec communio, nec eccleſiaſtica ſepultura denegatur. *c. quæſitum. 30. cauſ. 13. qu. 2. c. fin. hic.*

Si non pœnituerint, & eorum cadavera vel vi, vel caſu fuerint ecclaſiaſticè ſepulta, ea, ſi ab aliorum corporibus diſcerni poſſunt, aliàs non, exhumari debent, & procul ab Eccleſiaſtica ſepultura jactari; *d. c. ſacris. 12.* cœmeterium ita pollutum, priuſquam alii Chriſtiani ibi condantur, reconciliari. *c. conſuluiſti. 7. de conſecr. Eccl. vel Altar.*

Qui ea Eccleſiaſticæ ſepulturæ dederunt, ipſo facto excommunicantur, & manent tales, donec ad arbitrium Epiſcopi Diœceſani, ei cui injuria

fuit

ſuit irrogata, ſatisfecerint; nullo eos privilegio adjuvante. *Clem.* 1. *&* 2. *hic.*

De præbendis & dignitatibus.

TIT. XXVIII.

ABſolutis rebus Spiritualibus corporalibus, transeamus nunc ad res *Spirituales incorporales.*

Eæ ſunt, quæ in jure conſiſtunt; ut *præbenda*, *jus patronatus*, *cenſus*, *exactio*, *procuratio*, *canonica portio.* De quibus ordine tractabimus.

Præbenda, eſt jus percipiendi reditus Eccleſiaſticos, ratione divini officii, cui quis inſiſtit.

Alia eſt *canonicatui annexa*, alia *ſine ea* confertur. *Gl. in c. cum M. Ferrarienſis.* 9. *in verbo receperunt. de conſtit.*

Præbendam, *beneficium* & *titulum* nihil re ipſa intereſt; uſu tamen loquendi in alia Eccleſia vocatur præbenda, in alia beneficium, ſeu titulus. *ſecund. Pac. Iſag. Decret. hoc tit.*

Introductus præbendæ uſus, ut qui in Eccleſia debitum ſervitium præſtat, ab eadem Eccleſia, pro dignitate & officio ſufficienter ſuſtentetur. Qui enim altari ſervit, de altari vivere debet. *c. ex his.* 22. *cauſ.* 12. *qu.* 1. *c.* 67. *Eccleſiaſticis.* 12. *qu.* 2.

Hinc Epiſcopus, qui aliquem ſacros ad ordines promovit, nullâ ei præbendâ aſſignatâ, eum ipſe, vel ejus ſucceſſor, *c. cum ſecundum.* 16. *hic.* ex propriis facultatibus, niſi is ſit locuples, alere debet, donec certum ei titulum contulerit. *c.* 2. *&* 4. *& c. tuis quæſtionibus.* 23. *hic.*

Quod onus etiam incumbit ei, qui ex poteſtate ſibi generaliter tradita Clericos ad ſacros Ordi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

nes ſine titulo evexit; qui certas perſonas ad ordines evehi mandavit; vel eis jus, ut ab aliis poſſint promoveri, fecit. *c. ſi Epiſcopus.* 37. *eod. in* 6.

Eâdem ratione, qui ad Canonicatum eſt receptus, quamprimùm ſe facultas obtulerit, & præbendâ gaudere, *c. relatum.* 9. *in fin. ubi. Gl. hic.* interim diſtributiones quotidianas percipere, debet. *d. c. relatum.* 9. *& c. dilectus filius.* 19. *ubi Gl. eod.*

Is cui præbenda data, aliquando in dignitate eſſe dicitur.

Eſt *dignitas*, prærogativa perſonæ Eccleſiaſticæ, quâ præditi Prælati appellantur, & habent jurisdictionem Eccleſiaſticam; ut *Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, Archidiaconatus, Archipresbyteratus, Abbatia, Prioratus. c. de multa.* 28. *hic. c.* 3. *de offic. ordin. c.* 2. *& ibi Gl. c. ult. de judic. c. reprehenſibilis.* 26. *de appellation.*

Dignitas & perſonatus pro eodem accipiuntur; *c. cum acceſſiſſent.* 8. *de conſtit.* ſed fortaſſe pro loquendi conſuetudine, alibi vocatur dignitas, alibi perſonatus. *Panorm. c.* 28. *de multa. num.* 21. *hic.*

Præbenda omnis tribus modis erigitur; *fundatione, reſtitutione, immutatione.*

Fundatione; cum de novo fundatur. *Clem. fin. de reſcr. c. dilecto.* 25. *de præbend. c.* 1. *de verb. ſignific. in* 6. *c. ad audientiam.* 1. *&* 2. *de Eccl. ædif.*

Reſtitutione; cum beneficium exſtinctum, vel ſuppreſſum, in priſtinum ſtatum reſtituitur: *ut in c. ex parte.* 12. *de conſtit. c. cum M.* 9. *eod.* vel unita beneficia diſſolvuntur. *ut in c.* 1. *Ne ſede vacant.*

Immutatione; cum forma beneficii & qualitas mutatur: ut ſi Abbatia fiat Epiſcopatus; Epiſcopatus Archiepiſcopatus; *ut in c. Salvator. Ext. hic*

regu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

regulare fiat ſeculare: vel contra. *ut in c. inter quatuor. 5. de relig. dom. c. ad audientiam. in 2. de Eccl. ædif. can. 4. quæ ſemel. 19. qu. 3. can. 20. pervenit. 18. qu. 2.*

Erigere beneficia poſſunt *Summus Pontifex, Epiſcopus, Capitulum, Privatus.*

Summus Pontifex ſolus erigit beneficia majora; ut Epiſcopatus, Archiepiſcopatus, & ſimilia. *c. ſicut unire. 8. de exceſſ. Prælat. c. quod tranſlationem. 4. de offic. Legat.* in Eccleſiis collegiatis novas & inuſitatas dignitates ponit; *not. ad c. cum olim. 6. de conſuet. Felin. ad d. c. cum acceſſiſſent.* ex regularibus ſecularia facit; *can. quæ ſemel. 19. qu. 3.* Canonicatum ſupernumerarium ad effectum, dignitatem, vel officium, vel adminiſtrationem in Eccleſia obtinendi, creat; *§. fin. de reſervat. in concord. fac. c. dilectæ. 25. de præbend.* in locis exemtis alia beneficia dat. *c. authoritate. 4. de privileg. in. 6.*

Epiſcopus in ſua diœceſi (in aliena enim habetur pro privato. *c. 1. ſi quis Epiſcoporum. 16. qu. 5.)* omnia minora beneficia Capituli ſui, conſilio adhibito, creat; *c. nemo. 9. de conſecr. diſt. 1.* ex ſeculari regularem facit; *can. 78. ſi Epiſcopus. 12. qu. 2. c. inter. 5. de releg. dom.* non contra.; *d. can. quæ ſemel. & c. inter quatuor. 5. de relig. dom.* niſi authoritate Papæ: *ut in c. cum venerabilis. 21. de cenſib. & c. relatum. 7. ne cler. vel monach. &c.* aut niſi aliter quàm per ſubrogationem Clericorum ſecularium regularis reformari non poſſit; *d. c. inter quatuor. 5.* at dignitates uſitatas, in aliis, & in ſua Eccleſia, creat. *d. c. cum olim. 6. de conſuet.*

Capitulum tantum præbendam in ſpecie dictam creat, & ſuppreſſam dignitatem reſtaurat.

d. c. cum acceſſiſſent. 8. *de conſtit. c. dilectus.* 19. *hic.*

Privatus beneficium erigit, non per ſe, ſed licentia & Epiſcopi authoritate accedente: *c. nemo.* 9. *de conſecr. diſt* 1. eâ non accedente, privata oratoria conſtruit & dotat. *can. unicuique.* 33. *eod. diſt.* 1. *c. patentibus.* 8. *de privil. c. fin. de cenſib.*

In erectione beneficiorum debent obſervari *locus, cauſa, perſonæ, dos, Eccleſia.*

Locus; ut is ſit beneficii qualitati conveniens & congruus. *can.* 28. *Eccleſias.* 16. *qu.* 7. *can. Eccleſias per congrua.* 13. *de conſecrat. diſt.* 1. *cap. Salvator.* 5. *de præbend. Ext.*

Cauſa; ut ſit legitima; videlicet gentem de novo eſſe ad fidem converſam; *can.* 2. *nulli Archiepiſcopi. diſt.* 99. Eccleſiam erectam, difficulter aut nullo modo hiemali tempore adiri poſſe; *vid. c.* 3. *de Eccl. ædif.* novam ex devotione fidei & pietatis, non ob quæſtum, *can. ſi quis baſilicam.* 10. *de conſecrat. diſt.* 1. aut per ſuperſtitionem, *c. placuit.* 26. *de conſecrat. diſt.* 1. ædificari.

Perſonæ; ut eorum quorum intereſt fieri aut non fieri beneficium novum, conſenſus adhibeatur. *c. ad. audientiam.* 3. *de Eccleſ. ædif. Clem.* 2. *de reb. Eccl. non alien. can.* 51. *multis.* 16. *qu.* 1.

Dos; nempe ut ſufficiens conſtituatur; *can. cum ſicut.* 8. *de conſecr. Eccleſ. c.* 26. *piæ mentis,* 16. *qu. fin.* ex qua puta poſſint beneficiati ſine magna penuria vivere, jura Epiſcopalia ſolvere, hoſpitalitatem tranſeuntibus impertiri. *can.* 2. *de ſuppl. neglig. Præl. c. de monachis.* 12. *de præbend. can.* 7. *cavendum. can.* 9. *relatum.* 10. *qu.* 3.

Eccleſia; ut ea publicè deſignetur, facta ab Epiſcopo conſecretur. *juxt. form. in can. nemo.* 9. *de conſecr. diſt.* 1. *vide quæ ſup. tit. de Eccleſ. ædif. & ſeq. diximus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Erecta beneficia curæ & ſolicitudini ejus Epiſcopi relinquuntur, in cujus Diœceſi ſunt. *can.* 10. *omnes baſilicæ*. 16. *qu*. 7. *can. obitum*. 16. *diſt*. 61. niſi ab ea privilegio aliquo ſint exemta; *c. cum & plantare*. 3. *de privil. c.* 2. *de ſupplen. negl. Prælat.* quæ Pontificis ſummi diſpoſitioni ſubſunt. *can. præpoſuit*. 4. *de conceſſ. præbend.*

De Collationibus.

TIT. XXIX.

DIximus ſuperiori titulo, quomodo beneficia erigantur: videamus nunc, quomodo erecta quis adipiſcatur.

Quod fit vel *Collatione*, cùm præbendæ ſunt liberæ; vel *Inſtitutione*, cùm non ſunt liberæ, ſed in aliquorum tutela aut patrocinio.

Collatio eſt libera quædam præbendæ conceſſio.

Fit vel *ordinariè*, vel *extraordinariè*.

Ordinariè; cùm eam faciunt Epiſcopi, Capitulum, aliique Prælati, ſive Seculares, ſive Regulares, ex lege, vel conſuetudine, facultatem præbendas concedendi habentes. *c. poſtulaſtis*. 15. *accedens*. 14. *c. cum noſtris*. 6. *conceſſ. præbend.*

Conſuetudo ante omnia attendenda. Nam ſi ex ea *Capitulum ſolum* conferre ſoleat, ſoli hoc jus ei permittetur; niſi per ſex menſes id differat: tum enim Epiſcopus, conſilio virorum religioſorum adhibito; aut ſi & is negligens, Metropolitanus, negligentiam ſupplebit: *c. ex parte*. 10. *ubi Abb. eod.* Si *Prælatus cum Capitulo*, utriuſque factum & conſenſus exigitur. *c.* 1. *in princ. Ne ſede vacant. in* 6. Niſi in altero ſit impedimentum mortis, ſuſpenſionis, excommunicationis majoris. *d. c.* 1. *in princ. c. un. Ext. eod.* Si *Epiſcopus*

ſolus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ſolus, ſed cum conſilio Capituli; hoc ſe non poteſt intromittere, niſi Epiſcopus juſto impedimento non impeditus, per ſex menſes, à die notitiæ, non vacationis tempore, numerandos, collationem differat. *c. 2. in fin. eod.*

Extraordinariè fit *collatio*, vel ex *mandato Legati*, vel *reſcripto Pontificis*.

Circa *Legatos* (qui triplices ſunt; *miſſi*, *nati*, vel *de latere. ſupra. de offic. Legati.*) eſt differentia: *Legati* enim *miſſi* vel *nati*, vigore ſuæ legationis non conferunt, niſi ipſis ſpecialiter concedatur: *Legatis* verò *de latere*, ſine ſpeciali conceſſione, etiam Eccleſiaſtico Patrono invito, conferendi facultas competit. *c. dilectus. 6. de off. leg. c. 1. eod. in 6.*

Niſi officium ejus ſit finitum; tunc & ſimul ejus reſervatio finitur? ſi quidem durante officio ad Collationem non ſit progreſſum: *c. 3. verſ. dummodò ad collationem. de off. leg. in 6.* Niſi unà ejuſdem Legati reſervatione pendente, in eadem Eccleſia faciat aliam: *d. c. 3. §. cæterum.* Niſi Eccleſiam cathedralem, regularem vel collegiatam, ejuſve dignitatem electivam conferat. *c. deliberatione. 4. in princ. uſque ad §. prohibemus. eod. in 6.*

Pontifex collationem facit, cum vel *motu proprio*, vel *ad alterius petitionem*, aliquem de beneficio, aut præbenda, provideri, reſcripto mandat.

Motu proprio id cenſetur facere; ſi id expreſſum. *c. ſi motu. in fin. 23. de præbend. in 6.*

Hoc ſi factum; valida erit proviſio, licet impetrans, beneficium, quod obtinet, tacuerit. Si plura beneficia in eadem Eccleſia ſimul vacant, & aliud alio ſit majoris valoris, hoc cenſetur collatum. ſi omnia ſint æqualia, intra decem à tempore

pore

pore ſcientiæ eas vacare dies poteſt eligere is cui confertur. *c. ſi pluribus. 24. de præbend. in 6.*

Ad *petitionem alterius* ſi gratia facta: Nulla erit proviſio, ut ſurreptitia, ſi ſcienter beneficium quantumcunque modicum taceatur: Si plures in eadem Eccleſia vacant præbendæ; fit relatio ad eam quæ minoris cenſebitur valoris: Si ſunt æquales, ad eam, quam is ad quem Collatio ipſarum ſpectat, intra decem dies à tempore ſcientiæ gratiam conceſſam, elegerit. *d. c. ſi pluribus. 24.*

Sunt & inter *Pontificem, Legatum,* & *Ordinarium,* circa collationis poteſtatem, gradus quidam. Poteſt enim *Epiſcopus*, & alius Prælatus, præbendas, in ſuo territorio vacantes, conferre, non vacaturas; *c. 2. de conceſſ. præbend. Legatus*, non intra legationis ſuæ terminos vacantes, ſed vacaturas reſervare: non alicui in eis jus tribuere: *Pontifex* non modò ubicunque vacantes donare: vacaturas reſervare, ſed in vacaturas jus tribuere. *c. 2. de præbend. in 6. c. ſignificaſti. 4. de elect. c. propoſuit. 4. de conceſſ. præbend.* Debet *Ordinarius*, & *Legatus* collationem facere purè: *c. 2. de elect. in 6. c. 20. per laïcos. 16 qu. 7.* Poteſt *Pontifex* purè, adjecta die, & ſub conditione. *c. paſtoralis. 7. qu. 1.*

Purè: ut cum mandat ſimpliciter, ut alicui de præbenda provideatur.

Die adjecta: ut cùm præbenda confertur, quam quis intra menſem, aut alio tempore, à vacationis notitia, acceptandam duxerit. *Clem. un. §. ſecus. de conceſſ. præb.*

Vacationis notitiam habere intelligitur, ſi vacatio in loco, vel Eccleſia hujuſmodi beneficii, fuit nota. *d. Clem. un. §. ſecus.*

Sub conditione; cum collationi conditio adjicitur:

tur: ut, cum alicui de beneficio provideri committitur; ſi exſecutor eum vitæ laudabilis eſſe invenerit; ſi conſenſus Capituli acceſſerit. *d. Clem. un. in princ.*

Conferri præbendæ poſſunt præſentibus, abſentibus per alium, *c. accedens. 24. de præbend.* nobilibus, ignobilibus, *c. venerabilis. 37. eod.* in ſacris conſtitutis, & non conſtitutis, *c. ult. de Inſtit. in 6. c. ſi pro clericis. 8. de præbend. in. 6.* ſed non niſi iis qui ſunt *idonei*; id eſt, qui ſervitium, ob quod conferuntur eæ, præſtare poſſunt.

Tales non cenſentur; Laïci, *c. quamvis. 17. de decim.* Clerici ſeculares ad monaſteriorum præbendas; *c. ult. §. præcipimus. de ſtatu monach. c. inter quatuor. 5. de relegioſ. dom.* Pueri; *c. ſuper. 35. de præbend.* Hæretici, eorum fautores, receptatores, *c. quicunque. 2. §. hæretici. de hæret. in 6.* liberi uſque ad generationem ſecundam; *d. c. quicunque. §. hæretici. verſ. ipſorum filii. c. ſtatutum. 15. eod. in 6.* Beneficium habentes. *c. ſuper. 35. verſ. & beneficiati. de præbend. c. quia nonnulli. 3. de cleric. non reſid.*

Præbendæ tantùm eæ conferri & promitti poſſunt, quæ vacant; non aliæ. *c. 1. c. nulla. 2. in princ. c. relatum. 3. c. ex tenore. 13. c. ult. de conceſſ. præbend. c. 40. eum qui. 7. qu. 1.* Niſi non vacantis Eccleſiæ proprietas alienetur; *c. conſultationibus. 4. de donation.* Niſi generaliter de præbenda vacatura, non hac, vel illa, alicui promittatur; *c. accedens. 14. de conceſſ. præbend. c. ne captandæ. 3. eod. in 6.* Niſi antea alii non fuerit recte aſſignata; *c. propoſuit. 4. de conceſſ. præb. c. ult. de jure patron. c. ex ore. 3. §. quia vero. de iis quæ fiunt à major. part.* Niſi prior cui præbenda conceſſa, aliam nactus fuerit; *c. cum in cunctis. 7. §.*

cum

cum verò. de elect. c. cum noſtris. 6. c. litteras. 9. de conceſſ. præb. Vel ſi de ea acceptanda nondum declaraverit; *c. ſi tibi.* 17. *de præbend. in 6.* modò conſenſui tempus ſit præſtitutum; *d. c. ſi tibi. verſ. ipſe tamen Epiſcopus.* ſciverit; aut, quia publicè notum, debuerit ſcire; tempus, infra quod conſentire debuit, lapſum eſſe. *Clem. un. §. fin. de conceſſ. præb.*

Vacare præbenda cenſetur, ſi nulli collata, licet de ea ei conferenda purè, non ſub conditione, *d. Clem. un.* ſit mandatum. *c.* 1. *eod. in 6.* Niſi mandatum ſit præſentatum, *c. ſi capitulo.* 5. *eod. in 6.* & exſecutor ad providendum datus: *c. ſi ſoli. 6. eod. in 6.* inhibitio ſpecialis, ratione mandati ab exſecutore ſit facta. *d. c. ſi ſoli. 6. verſ. aut exſecutor. item. c. exſecutor.* 4. *§. fin. eod. in 6.*

Mandatum de beneficio conferendo ſtrictam recipit interpretationem. *c. cum in illis.* 16. *de præbend. in 6.* Niſi motu proprio ſit factum. *vide ſupra.*

Hinc de beneficio conferendo mandatum, continet ſimplex, non quod dignitatem annexam habet; *c. ult. de præbend.* non curatum; *d. c. cum in illis.* 16. *in pr. uſque ad §. illis verò. eod. in.* 6. non hoſpitalia & ſimilia horumque Eccleſias; *Clem. per litteras.* 2. *eod.* non Eccleſiam Cathedralem, licet verbum Eccleſiæ in eo expreſſum; *c. quamvis.* 4. *§. quanquam. in fin. eod in.* 6. non beneficium ex conſuetudine Epiſcopo debitum. *c. cum in Eccleſia.* 25. *eod. in* 6.

Mandatum de dignitate conferenda non continet eam, quæ per electionem datur. *d. c. cum in illis.* 16. *§. illis verò. Clem.* 1. *§. ad hoc. eod.*

Mandatum de certi modi vel generis beneficio conferendo, ad alterius modi vel generis benefi-

cium

ſium non extenditur. *d. c. cum in illis. 16. §. cum autem.*

Mandatum de conferendo beneficio ad Mandatarii collationem pertinente, non continet beneficium per ipſius negligentiam ad alium devolutum. *Clem. ſi de beneficio. 5. eod.*

Mandatum de beneficio certæ ſummæ conferendo non pertinet ad penſionem. *d. c. quamvis. 4. in princ.*

Mandatum de beneficio vacaturo conferendo, non continet beneficium noviter inſtitutum: *Clem. ult. de reſcript.* comprehendit regulariter primum vacans. *c. mandato. 10. de prabend. in 6.* ſi ſimul plura vacare cœperint, ordo ſcripturæ ſpectandus. *d. c. mandato. verſ. ſi verò plura.*

Quod ſi is, cui de beneficio vacaturo provideri mandatur: illud, cum vacat, negligat petere, non poterit poſtea aliud petere, niſi in Canonicum fuerit receptus. *c. ſi clericus. 11. eod. in 6.*

Beneficia omnia Eccleſiaſtica ſine deminutione conferri debent. *c. un. ut Eccl. benef. ſine demin. confer.*

Proinde non poſſunt dividi, *c. majoribus. 8. de præbend.* niſi adeò ſint ampla ut pluribus ſufficere poſſint. *c. vacante. 26. eod.*

Tantum enim conferri debet, quantum oneri ac dignitati Eccleſiaſticæ ſuſtinendæ ſufficit. *c. exſtirpandæ. 30. in princ. de prabend. c. 1. eod. in. 6.*

Hinc Collator fructus beneficii retinere non poteſt: niſi ante collationem unà cum capitulo ſtatuerit, ut fructus ob juſtam & neceſſariam cauſam ad tempus retineantur. *c. un. verſ. unde credimus. ut Eccleſ. benef. ſine demin. conf.*

Conferri beneficia debent intra ſex menſes ab eo tempore, quo vacare cœperunt. *c. nulla. 2. §.*

cum verò. de conceſſ. præb. c. de multa. 28. §. is quoque. de præbend.

Beneficia tamen quæ in curia Romana vacant, ſolus *Pontifex* intra menſem à die vacationis conferre debet. ſi non facit; *Ordinarius*, vel ipſe, vel ex Canonico mandato ejus *Vicarius. c. ſtatutum. 3. eod. in 6.*

In Curia Romana vacare intelliguntur ea beneficia, quæ *Sedi Apoſtolicæ* reſervata; ut ſunt eorum, qui ratione officii, vel ex cauſa legitima in Curia Romana morantur ibi vel in locis vicinis, aut ab ea, negotia Sedis Apoſtolicæ curaturi, emiſſi, moriuntur; qui ad Curiam Romanam accedentes, vel ab ea recedentes, in loco ubi Curia reſidet, aut in locis à Curia itinere duorum dierum non remotioribus, decedunt; *c. præſenti. 34. eod. in 6.* eorum qui ad Patriarchalem, Epiſcopalem Eccleſiam, Monaſterii regimen aſſumti; aliud beneficium aſſecuti. *Extr. ad regimen. & Extr. ad Romam. de præbend. & Extr. ex debito. de elect. in 1. reg. & ſeq. Cancell.* Cathedrales Eccleſiæ; & multa alia, quæ hic enarrare nimis eſſe longum. *vid. 1. reg. Cancell. uſque ad. 8. & ibi Gomeſ.*

Collatione factâ, aut Mandato Pontificis de præbenda conferenda, competit actio beneficialis, quâ impetrans eam petere & perſequi poteſt. *c. inter cætera. 17. de præbend.*

Si duo eodem die præbendam impetrarunt, unus ab Ordinario, alter à Legato, aut Pontifice, nec appareat, uter impetraverit, poſſidens præfertur: ſi nullus poſſidet, actio competit ei, qui à Legato, aut Pontifice impetravit. *c. ſi à Sede. 31. eod in. 6.*

Diverſo tempore, ſi duo de præbenda vacante, vel vacatura mandatum impetrarunt, prior im-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

petrans poſteriori præfertur. *c. eum.* 7. *c. quia ſæpe.* 15. *eod. in* 6. Niſi contraria mandantis voluntas probetur; *d. c. quia ſæpe. c. authoritate.* 7. *de conceſſ. præb. in* 6. Niſi vacante dignitate, cui præbenda annexa, prior præbendam tantùm, poſterior dignitatem cum præbenda impetraverit; *d. c. quia ſæpe.* 15. Niſi prius mandatum fuerit generale, poſterius de certa perſona ſpeciale; *c. dudum.* 14. *de præbend. in* 6. Niſi cum diverſis conditionibus impetraſſent, poſterioris conditio prior exſtiterit. *c. ſuſcep.* 6. §. *fin de reſcript. in* 6.

Proceditur in cauſis quorumcunque beneficiorum ſimpliciter, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura judicii. *Clem. diſpendioſam.* 2. *de judic.*

Quibus modis beneficia vacent.

TIT. XXX.

DIximus ſuperiori titulo, conferri tantùm poſſe beneficium vacans: videndum nunc, quæ beneficia vacare dicantur.

Vacare dicuntur ea, quæ à nullo poſſidentur; vel poſſidentur quidem, ſed non jure.

Hoc trifariam poteſt contingere: Vel *de jure & de facto*: vel *de jure tantùm*, non de facto; vel *de facto*, non de jure.

De jure & de facto; Beneficiati morte: *c.* 2. *verſ. ne deſiderare. de conceſſ. præbend. c.* 3. & 4. *de poſtul. prælat.* aut renunciatione, *c. in præſentia.* 6. *de renunc.* ſive ſimplici, ſive permutationis cauſâ facta; *c. ſuſceptum.* 6. *de reſcript. in* 6. *c. un. de rer. permut. in* 6. aut degradatione, *c. novimus.* 27. *de verb. ſignif. c.* 2. *de pœn. in* 6. *c. gravem.* 15. *de exceſſ. præl.* aut tranſlatione, *c.* 2. *in fin.* & *c.* 4. *in*

in fin. de poſtul. prælat. abſque Pontificis auctoritate facta. *c. quanto.* 3. *de tranſlat. Epiſcop.* & tunc liberè conferri poteſt. *c.* 2. *verſ. cum verò. cum ſim. de conc. præb.*

De jure tantùm, non de facto: Electione ad Epiſcopatum, & confirmatione ejus, qui beneficium habebat; *c. cum in cunctis.* 7. *de election. c. cum noſtris.* 6. *& c. litteras.* 9. *de conceſſ. præbend.* Acquiſitione beneficii curam vel dignitatem annexam habentis. *c. re multa.* 28. *ubi Abb.* 3. *no. de præb. Extr. exſecrabilis. eod.* Negligentia intra annum ſacerdotales ordines accipiendi, ab eo, cui parochialis Eccleſia collata; *c. commiſſa.* 35. *& c. licet. canon.* 14. *de elect. in* 6. & tum rectè vacans beneficium in perſonam idoneam conferetur. *c. cum noſtris.* 6. *& c. litteras.* 9. *de conceſſ. præb. & dd. cc.* Intitulati delicto; ut Simoniæ manifeſtæ, *c. inſinuatum.* 13. *de ſimon.* hæreſis, *c. ad abolendam.* 9. *de hæretic.* aſſaſſinatus, *c.* 1. *de homicid. in* 6. intruſionis beneficii. *c. eum. qui.* 12. *de præbend. in* 6. &c.

De facto, non jure: Spoliatione; ſed tum beneficium ſpoliato debet reſtitui, non in alium conferri. *c.* 2. *& c.* 4. *cum ſim. de his quæ vi met. cauſ. fiunt.*

Ita quidem generaliter: Iure tamen ſingulari aliquando recepta beneficiorum antequam vacent, conceſſio: Sic Summus Pontifex, ut olim litteras exſpectativas, *c. eam te.* 7. *c. conſtitutus.* 19. *c. litteris.* 39. *cum ſimil. de reſcript.* ita nunc (ut tit. præced. diximus) rectè mandata, de providendo ad beneficia vacatura, dat. *c. mandatum.* 38. *cum.* 2. *ſeqq. eod.*

Quæ tamen, ut odioſa, ſtrictè explicantur. *c. fin. c. cum in illis.* 16. *c. cum de beneficio.* 5. *c. cui de non.* 27. *de præbend. in.* 6. *Clem.* 1. *eod.*

De

De prohibita beneficiorum pluralitate.

TIT. XXXI.

QUòd ſupra diximus acquiſitione beneficii ſecundi, prius eſſe vacans, patitur diſtinctionem. Aut enim beneficia ſunt, ſupremam dignitatem annexam habentia; *ut Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, &c.* Aut dignitatem inferiorem: *ut perſonatus, & beneficia curam animarum habentia*: Aut ſunt ſimplicia; *ut omnia alia.*

Si ſunt ſupremam, aut *inferiorem dignitatem annexam habentia*; aſſumendo ſecundum, ſine authoritate Papæ, utrumque; cum eâ, primum ipſo facto vacat: *c. quanto. 3. de tranſlat. Epiſc. c. conquerente. 6. de cleric. non reſident.* proindè alii conferri poſſunt. *c. quia in tantum. 5. de præbend. & c. ordinarii. 3. de offic. ordin. in 6.*

Si ea poſſidens pertinaciter retinere contenderit, ad aliud quodcunque beneficium Eccleſiaſticum admitti, ut indignus, non poteſt. *Extr. Execrabilis. c. cum ſingula. 32. in princ. de præbend. in 6.*

Niſi poſterioris Beneficii fructus percipere non poſſit, puta quia alicui ad certum tempus conceſſum; tum enim primum quod habebat vacare non cenſebitur. *c. ſi tibi conceſſo. 26. ubi Gl eod. in 6.*

Simplicia ſi ſunt *beneficia*; rurſus diſtinguendum: Aut ſunt *compatibilia*; qualia ſunt (ut vocant) ſine titulo, aliàs velut Commendata; ob quorum ſcilicet poſſeſſionem quis numero Clericorum illius Eccleſiæ, in qua eſt beneficiatus, non adſcribitur. *c. 3. & c. fin. 21. qu. 1.* Aut *non ſunt compatibilia*, ſed Intitulata; ut ſunt Eccleſiæ rurales

les ſine cura, vel præbendæ alicujus Eccleſiæ collegiatæ, vel cathedralis.

Illa quis plura ſimul habere poteſt, niſi privilegio, ſtatuto, conſuetudine, prohibeatur; non *Hæc. Panorm. in c. cum jam dudum.* 18. *de præbend. & Gl. in c. dudum.* 54. *de electione.*

Sed hæc quidem ita obtinent de jure Communi; ſuper quo poteſt diſpenſare Pontifex ſolus, ſi ſint beneficia Dignitatem annexam habentia; & Epiſcopus, ſi utrumque, vel alterum eorum ſit ſimplex; modò cauſſà juſta ſubſit.

Ea eſt perſonæ dignitas, integritas, ſcientia, plurimarum rerum uſus, nobilitas, utilitate & Eccleſiæ neceſſitate hoc exigente. *Abb. in. c. exſtirpandæ*: 30. §. *quia verò. num.* 43. *verſ. ex his. de præbend.*

Ut unus plura beneficia habere non poteſt, ita nec plures unum. *c. majoribus.* 8. *c. tuæ fraternitatis.* 20. *c. dilecto.* 25. *de præbend.*

Poteſt tamen beneficium, ſi ita ſit opulentum, ut duobus victum præbere commodè poſſit, in duas ſcindi partes, *c. vacante.* 26. *eod.*

De inſtitutionibus.

TIT. XXXII.

HActenus de beneficiorum *Collatione*; reſtat, ut de *Inſtitutione*, non multum à collatione diſcrepante, loquamur.

Eſt ea, beneficii juri patronatus ſubjecti, ad præſentationem patroni, facta translatio

Inſtituere poſſunt Epiſcopus, Sede vacante Capitulum. *c.* 1. *de conceſſ. præb. in* 6. Abbates Delegati, & omnes jus illud ex conſuetudine habentes. *Hoſtienſ.* §. *quis poſſit. hic.*

Inſtitui poſſunt perſonæ idoneæ, nobiles, ignobiles; nullâ contrariâ obſtante conſuetudine. *c. venerabilis.* 37. *de præbend.*

Fieri debet Inſtitutio ad præſentationem Patroni, ſive veri, ſive putativi, *c.* 32. *decernimus.* & *c.* 31. *filius.* 16. *qu.* 7. ſive unius, ſive plurium, *c.* 1. 2. 3. *de jure patron.* ita tamen, ut is præferatur, ſi Patroni diſſentiant, qui majoribus meritis & plurium conſenſu adjuvatur. *Abb. in c. quoniam.* 3. *eod.*

Præſentare poſſunt unum, vel plures; ſi unum, qui ſit idoneus, eum debet jus inſtituendi habens admittere, approbare, inſtituere; *c. illud.* 8. *eod. c.* 32. *decernimus.* 16. *qu.* 7. ſi plures, de omnibus magis idoneum eligere. *c. quia propter.* 42. *de elect.*

Factâ inſtitutione inſtitutus nanciſcitur jus percipiendi fructus beneficii juri patronatus obnoxii, & poteſtatem adminiſtrandi officium & munus ratione illius beneficii injunctum.

Ordinarii inſtitutio, ſpretâ patroni præſentatione, facta, non ſubſiſtit; ut nec à Patrono propriâ autoritate facta Inſtitutio valet *c.* 1. 16. *qu.* 7.

De jure patronatus.

TIT. XXXIII.

IUs *patronatus* eſt, quod quis *Clericus*, ſive *Laïcus* habet in Eccleſia, quam ædificavit, vel dotavit, vel fundavit. *c. nobis fuit.* 25. *hic. c.* 26. *piæ mentis.* 16. & *ibi Gl. c.* 31. *filiis.* 16. *q.* 7.

Patronus habet jus præſentandi inſtituendum ad beneficium vacans. *Gl. in d. can.* 26. *piæ mentis. c.* 30. *quicunque.* §. *fin. c.* 32. *decernimus. c.* 33. *monaſterium. verſ. liceatque.* 16. *qu.* 7.

Dico *vacans beneficium*; quia ſuper vacaturo bene-

beneficio, nec præſentatio, nec inſtitutio valet. *c. 2. & c. conſtitutus. 11. de conceſſ. præb.*

Fieri debet *præſentatio* à *Laico* patrono intra menſes quatuor, ab *Eccleſiaſtico* intra menſes ſex; Licet jus patronatus à Laïco acquiſiverit. *c. un. §. verum. hic. in 6.*

Hic, cum ſemel aliquem præſentaverit, variare non poteſt. *Ille* poteſt. *c. paſtoralis. 29. hic. & d. c. un. in Gl.*

Poteſt etiam Legatus de latere, in præjudicium patroni Eccleſiaſtici, juri patronatus derogare; non in præjudicium patroni Laïci. *c. cum dilectus. 28. eod.*

Patronus ſe ipſum, vel liberos ſuos, præſentare non poteſt; *c. conſuluit. 15. c. per noſtras. 26. hic.* poteſt præſentare, ut diximus, unum, vel plures; ut ex iis Epiſcopus unum eligat. *Clem. plures. 2. §. fin. hic.*

Si plures, ut poſſunt eſſe, *c. 1. 2. 3. hic.* ſunt ejuſdem Eccleſiæ Patroni, poſſunt convenire ut ſinguli alternis vicibus præſentent, *d. Clem. plures. 2. §. & ut facilius.*

Si hoc fecerint, & in præſentando diſcordent, præfertur ſententia majoris partis. *c. quoniam. 3. hic.* Niſi ea ſine ſcandalo præferri non poſſit. Tunc enim Epiſcopus pro ſuo arbitrio aliquem ordinare poteſt. *d. c. quoniam. 3. §. ſi autem hoc.* Quemadmodum ordinare debet, patrono intra ſtatutum tempus neminem præſentante; *c. ſi verò. 12. eod.* aut ſi quæſtio de jure patronatus intra alios orta intra prædictum tempus non finita. *d. c. quoniam. 3. in fin. & c. cum propter. 27. eod.*

Si propter patronorum diſcordiam Eccleſia adminiſtratore caret: ceſſatur in ea à Divinis, tolluntur reliquiæ, oſtia clauduntur; ſiquidem aliter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Eccleſiæ ſine ſcandalo provideri non poteſt. *c.* 1. *& 2. eod. c.* 36. *ſi plures.* 16. *qu.* 7.

Factâ præſentatione, inſtitutio debet ſubſequi: intra quod tempus, legibus non eſt definitum, ſed arbitrio judicis relinquitur. *Abb. c.* 2. *de conceſſ. præb.*

Cui jus inſtituendi, debet præſentatos, ſi ſunt idonei, recipere. *c. ſignificaſti.* 18. *hic.* ſi non ſunt, poteſt repellere.

An ſint idonei, Epiſcopi eſt examinare; præſentatis tamen electis, ſeu nominatis ab univerſitatibus, ſeu collegiis generalium ſtudiorum exceptis; qui non examinandi. *Concil. Trid. cap.* 9. *verſ. ad hæc liceat. ſeſſ.* 25. *de reformat.*

Poteſt Epiſcopus in Eccleſia juris patronatus Laïci, Oeconomum ex cauſa, puta ſi minus idonei præſententur, vel alia ex cauſa eos inſtituere non valeat, ponere, qui fructus in Eccleſiæ utilitatem erogandos, aut his qui quandoque inſtituentur, reſervandos, colligat. *c. cum vos.* 4. *de offic. jud. ordin.*

Tranſit jus patronatus ad hæredes: *d. c. quoniam.* 3. & ſi plures ſint hæredes unius patroni, habentur in præſentatione pro uno. *d. Clem. plures.* 2.

Poteſt etiam titulo donationis, *c. ex inſinuatione.* 14. *hic. c. un. eod. in* 6. permutationis, *Gloſſ. ad c. cum ſæculum.* 13. *hic. Innoc. ad Rub. eod. Hoſt. in ſum. verſ. qualiter transferatur. per text. in c.* 40. *nemini.* 16. *qu.* 7. venditionis, cum univerſitate, *d. c. cum ſæculum.* rectè in alium transferri.

Vniverſitatis nomine veniunt, hæreditas, bonorum poſſeſſio, *l. item veniunt.* 22. §. *ait Senatus. ff. de pet. hæred. l.* 1. *ff. quor. bonor.* civitas, pagus, caſtrum, prædium; *l. cum fundus.* 10. *in fin.*

fin. ff. de legat. 2. adde l. ſi mercedem. 55. §. 1. *ff. de act. emt.* in quibus Eccleſia patronata continetur; quæ ſi in alium transferantur, & jus patronatus illis inhærens, unà transfertur. *arg. d. l. cum fundus. l. in modicis.* 24. *in fin. ff. de contr. emt.* Licet in conductore univerſitatis oppignoratæ diverſum obtineat. *c. cum Bartholdus.* 18. *de ſent. & rejud.*

Per ſe, ſive ſeparatim, jus patronatus, cum ſpirituali annexum ſit, vendi non poteſt. *c. de jure.* 16. *hic. Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *verſ. nec dictum. de reform.*

Patronus nihil proprii juris in Eccleſia habet, nec poteſt ejus reditus in uſus ſuos convertere. *d. c.* 26. *piæ mentis. in fin. c.* 27. *Frigentius. in fin.* 16. *qu.* 7. *c. ſicut.* 2. *de ſuppl. negl. prælat.*

Poteſt & debet ſollicitudinem Eccleſiæ gerere; &, ſi Rector aliquid ex Eccleſiæ collatis defraudet, eum honeſtâ conventione compeſcere, aut Epiſcopo vel Judici competenti denunciare. *c filius.* 31. *& c. ſeq.* 16. *qu.* 7.

Si patronus, vel ejus liberi ad inopiam redigantur, competens vitæ ſubſidium ab Eccleſia ipſis debetur. *c. nobis fuit.* 25. *in fin. hic. c.* 30. *quicunque fidelium.* 16. *qu.* 7.

Sine conſenſu Patroni Eccleſia vel ejus diſpoſitio nón poteſt mutari. *c.* 33. *monaſterium. c.* 34. *rationis.* 16. *qu.* 7.

Patrono debetur præceſſionis honos. *d. c. nobis.* 25. §. *fin. d. c.* 26. *piæ mentis. d. c.* 27. *Frigentius. in fin.*

Primus enim & eximius in ordine locus in conſeſſu, vel proceſſu, patrono inter Clericos ejuſdem Eccleſiæ debetur. *d. c. nobis.* 25.

Ceſſat Jus patronatus: Si patronus jus ſuum Ec-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

cleſiæ contulerit; Si Eccleſiam ſine reſervatione juris competentis patiatur fieri collegiatam; Si ædes ſacræ igne, terræ motu, aut alio vitio, interierint; Si Eccleſia ab infidelibus occupetur; Si patronus ſit hæreticus. *c. vergentis.* 10. *de hæretic.*

De cenſibus.

TIT. XXXIV.

PAtronus à præſentato nihil poteſt exigere temporale, niſi *cenſum*, quem cum conſenſu Epiſcopi conſtat in ipſa fundatione eſſe impoſitum. *c. præterea.* 23. *de jure patron. c. ſicut.* 2. *de ſuppl. negl. prælat. c.* 31. *filiis.* 16. *qu.* 7.

Cenſus, eſt annua penſio, *c.* 16. *jubemus. in fin.* 16. *qu.* 3. quæ in argumentum ſubjectionis præſtatur. *c.* 2. *hic.*

Accipitur duobus modis: vel *generaliter*; pro omni penſione, quæ Prælatis de Eccleſiaſticis proventibus ſingulis annis præſtatur: *c. olim cauſam.* 20. *c. cum canonicis.* 26. *hic. c.* 4. *quæſitum.* 1. *qu.* 3. vel *ſpecialiter*; pro ea penſione, quæ Epiſcopo ab Eccleſiis in argumentum ſubjectionis tribuitur; *Cathedraticum*, eò quod ob honorem Cathedræ ſolvatur, dicta. *c.* 3. 10. *qu.* 1. & *c. conquerente.* 16. *de offic. Ordin.*

Conſtituere Cenſum novum, aut veterem augere, ex juſta cauſa, poteſt Epiſcopus, cum conſenſu Capituli; *Clem. fin. de reb. de Eccl. non alien. c.* 1. *hic. in* 6. aut Eccleſiæ, cui imponitur, ſi collegiata: *c.* 1. *de rer. permut.* Novum Patronus, authoritate Epiſcopi. *c. præterea.* 4. *de jure patron.*

Conſtitui poteſt in rebus ad Eccleſiam pertinentibus, quæ fructus & reditus ex ſe producere aptæ ſunt; & non tantùm in nummis, ſed etiam fru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

frumento, vino, oleo, capis, gallinis, pullaſtris, & aliis id genus annuis. *c. cum canonicis. 26. c. ex parte. 18. hic.*

Debet eſſe moderatus; ut non majorem tertiâ partem beneficii deducat: id eſt, ut quantitas fructuum, quæ ex beneficio in penſionem detrahitur, tertiæ partis reditus beneficii onerati ſummam non excedat: ut poſt eum ſolutum tantum beneficiato remaneat, undè commodè poſſit vivere, jura Epiſcopalia ſolvere, beneficio onera ferre. *c. de monachis 12. c. vacante. 26. c. cum cauſam. 36. de præbend. c. 1. hic.*

Conſtituitur vel *tempore fundationis*, aut *donationis*, ob remunerationem; vel *tempore conſecrationis*, aut *immunitatis indultæ*, in ſignum ſubjectionis.

Cenſu conſtituto, naſcitur obligatio; cujus vigore cenſus debetur, & rerum cenſualium annua perceptio.

Cenſum qui debet, ſi neget, actio naſcitur in factum, aut interdictum recuperandæ, vel retinendæ poſſeſſionis. *Specul. de cenſib. §. 1.*

De exactionibus.

TIT. XXXV.

CEnſui valde affines ſunt, *Exactio*, *Procuratio*, *Canonica portio.*

Exactio, hoc loco, vocatur gravamen, quod extra ordinem, ratione perſonæ, facultatum, negotii, vel alterius cujuſdam rei gratia ex juſta cauſſa imponitur.

Fieri debet rei licitæ modo, & lege, vel conſuetudine permiſſis. *c. ea quæ. 12. c. innovamus. 10. de cenſib. & exaction.*

Modum ſi Exactores excedant, officio privantur. *d. c. ea quæ.* & , niſi deſiſtant , excommunicantur. *d. c. innovamus.*

De procurationibus.

TIT. XXXVI.

PRocuratio , eſt neceſſariorum ſumtuum exhibitio, Prælatis Eccleſias ſubjectas viſitantibus facta. *c. cum Apoſtolus. 6. c. ea quæ. 12. de cenſib. &c.*

Eam debent, qui inviſuntur, licet ad alium locum è domo ſua ſint evocati : *Gloſſ. in c. 1. verſ. viſitatus. de cenſib. in 6. ubi Inn. Hoſt.* oratoria , ordinarium Sacerdotem habentia; *c. 12. placuit. & c. 11. Epiſcopum. 10. qu. 1. Innoc. in c. fin. de cenſib.* capellæ in collegiatis Eccleſiis poſitæ; *Maria. in tractat. de viſit. n. 85. verſ. 5.* monaſteria; *d. 1. & fin. de cenſib. in 6.* non Laïci ſuo nomine ; Sacerdotis Parochi nomine, ſi is ſit inops, tenentur. *Gloſſ. in d. c. 1. ver. laïcos. & in d. c. 12. placuit. 10. qu. 1.*

Debetur non minùs Epiſcopo , ubi civitatis ipſius Eccleſias circuit , quàm ſi extra urbem poſitas , remotasque inviſeret ; quia non tantùm in victus neceſſitatem, ſed & in ſubjectionis & obedientiæ ſignum præſtanda. *c. venerabili. 24. ubi Abb. no. 2. de cenſib.*

Tamdiu dari debet , quoad viſitationis officium eſt perfectum.

Debet eſſe moderata, habitâ perſonæ & dignitatis viſitantis ; *c. cum Apoſtolus. 6. eod. c. 1. §. procurationis. eod. in 6.* & opum ejus qui viſitatur *Gloſſ. in d. c. cum Apoſtolus. verb. ſumtuoſus.* & conſuetudinis , ratione. *Ioan. Andr. Goſſr. in c. cum ſecundum. 16. de præbend.*

Sol-

Solvi olim poterat in pecunia, *Gloſſ. in.c. felicis. 3. verb. concedimus. de cenſib. in 6. per c. 11. relata. 10. qu. 1. & c. 9. relatum. 13. qu. 3,* quod poſtea vetitum; *c. 1. §. procurationes. de cenſib. in 6.* deinde rurſus permiſſum. *c. felicis. eod. in 6.*

Viſitator non niſi unam, licet plura loca viſitet, eadem die accipere poteſt. *d. c. felicis. 3.*

Si Eccleſia viſitata procurationi ſolvendæ ſola non ſufficiat, vicinarum Eccleſiarum ſuppetiis pro cujusque Eccleſiæ reditibus utetur; *c. cum inſtantia. 1. & c. procurationes. 23. eod. Clem. 2. de cenſib. ubi Imol.* ſi nullis vicinorum ſymbolis, aut paucis, adjuvari poſſit, viſitantis erunt partes ſuis ſumtibus hoc munus abſolvere; ſi modò & ipſe hoc præſtare poſſit. *Gloſſ. Io. And. & alii in d. c. procurationes. 23.*

A procurationis onere immunem ſe eſſe nullus ſubditus præſcriptione ſe tueri poteſt, *c. cum ex officio. 16. de præſcript. d. c. cum inſtantia. 17. de cenſib.* poteſt, privilegio Apoſtolico, *c. accedentes. 11. c. cum ex officii. 16. de præſcr. d. c. cum inſtantia. 17. Clem. 1. eod.* viſitatione jam ſemel eo anno ab eodem Prælato facta; nec alteram ulla neceſſitate urgente; *Marian. tr. de viſit. num. 66.* fructuum enormi ſterilitate. *d. c. relatum. ubi Archidiac. in Gloſſ. fin.*

De Canonica portione.

TIT. XXXVII.

C*Anonica portio* eſt, quæ de relictis, & proventibus Eccleſiæ obvenientibus detrahitur, & Prælatis debetur. *Lancelot. hic.*

Eſt vel *Parochialis*, vel *Epiſcopalis*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Illa eſt, quæ Parochiali Eccleſiæ, vel ipſius Curato & Rectori, debetur.

Detrahitur ex rebus, ſive corporalibus, ſive incorporalibus, mobilibus, ſive immobilibus, quæ quis ægritudine correptus, in alia Eccleſia, quàm in qua officia Divina audit, & Eccleſiaſtica percipit Sacramenta, ſepulturam ſibi eligens, ei reliquit.

Ratio eſt, ne Rectores Parochialis Eccleſiæ, vel ii, quibus cura animarum eſt commiſſà, debitis fraudentur ſubſidiis. *Clem.* 2. *& c. cum ſuper.* 8. *& c. ſeq. de ſepult c.* 23. *vobis.* 12. *qu.* 2.

Eſt vel quarta pars ejus quod relictum, vel tertia, vel dimidia, ſi eam legitima conſuetudo præfixit. *d. c. cum ſuper.* 8. *& c. certificaſti.* 9. *eod. d. c.* 23. *vobis.* 12. *qu.* 2.

Ea tamen de rebus alteri Eccleſiæ quàm Parochiali relictis non detrahitur; nec ſi ſanus eas reliquit; aut adverſa valetudine laborans pro fabrica, anniverſario, pro equis, armis, contra infideles exercendis, vel ad perpetuum cultum Divinum. *c. in noſtra.* 10. *de ſepult. c. fin. de teſtam.*

Canonica Epiſcopalis portio eſt, quæ de relictis alicui Eccleſiæ pro anima, ab Epiſcopo, propter onus Epiſcopale quod ei incumbit, deducitur. *c. requiſiſti. in princ.* 15. *de teſtam.*

Debetur ei, niſi quadragenaria obſtet præſcriptio, *c. de quarta.* 4. *de præſcript.* licet teſtator expreſſerit, ſe velle Eccleſiæ, non Epiſcopo, eſſe relictum. *d. c. requiſiſti. verſ. ſecus autem.*

Deducit etiam eam Eccleſia, ſi extraneus, non ſi propinquus, ſimpliciter rem aliquam, *d. c. requiſiſti. §. ſi verò.* Epiſcopo relinquat. Niſi is expreſſè voluerit, Epiſcopi illud eſſe, non Eccleſiæ. *d. c. requiſiſti. §. ſi ab extraneo.*

Si

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Si quid Epiſcopo & Eccleſiæ Cathedrali conjunctim legatum, fit inter ipſos Canonica diviſio, etiamſi teſtator hoc reliquerit Epiſcopo, illud Eccleſiæ: niſi teſtatoris voluntati ſtare velint. *d. c. requiſiſti. §. quid ſi. & ſeq.*

Ea non fit, ſi quid Epiſcopo, cum capellis, monaſteriis, & aliis locis conjunctim legatum, ſed de ea portionem Canonicam detrahet; *d. c. requiſiſti. §. ſecus autem.* ſi quidem ſimpliciter ſit relictum; non ſi conditione adjectâ, ut Epiſcopus ſuo legato ſit contentus. *c. officii. & infra. 14. eod.*

Eſt canonica Epiſcopalis portio, quarta redituum & oblationum.

Reditus enim & oblationes fidelium quatuor in partes dividuntur. Quarum *prima* Epiſcopo, ejusque familiæ, propter hoſpitalitatem & ſuſceptionem, debetur; *Altera* Clericis, pro officiorum ſuorum ſedulitate, diſtibuitur: *Tertia* fabricæ & Eccleſiæ religioſisque domibus reparandis impenditur. *Quarta* in pauperes & peregrinos erogatur. *c. 26. conceſſo. c. 25. Vulturanæ. c. 30. mos eſt. c. 23. vobis. c. 28. de reditibus. 12. qu. 2.*

Portio hæc pari paſſu cum Parochiali ambulat, ut de quibus hæc non detrahitur, nec illa detrahatur.

De decimis.

TIT. XXXVIII.

Explicatis rebus ſpiritualibus, corporalibus & incorporalibus, ſupereſt ut de *rebus Eccleſiaſticis temporalibus* agamus: ſed quia *decimæ, primitiæ, oblationes*, mixtam quandam inter ſpirituales & temporales naturam obtinent, (jus enim de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

decimandi, primitias, oblationes, exigendi, ſpirituale eſt, fructus verò ipſi temporales) de his primò tractabimus.

Decima, eſt quota fructuum, vel lucri portio, Deo debita. *c. parochianos*. 14. *& c. tua nobis*. 26. *verſ. cum Deo debita. hic.*

Sunt decimæ vel *perſonales*, vel *prædiales*.

Perſonales ſunt, quæ ex lucro, quod quis ſuâ induſtriâ, ſeu negotiatione, fecit, deducuntur *c. ex tranſmiſſa*. 23. *hic*.

Prædiales, ſeu *reales*, ſunt, quæ de fructibus, ut frumento, uvis, pomis, ſumuntur. *c. ex multiplici*. 3. *eod. c. cunctis*. 41. *c. de decimis*. 45. *cum cc. ſeqq*. 16. *qu*. 1.

Inter quas plures ſunt differentiæ. Nam 1. *Prædiales decimas* (Niſi ſpeciali privilegio, *c. ex parte tua ad nos*. 10. *hoc. tit. c*. 2. §. *pen. eod. in* 6. *c. quid per novale*. 12. *de verb. ſignif*. à Papa. *d. c. ex parte tua ad nos*. non Imperatore. *c. tua*. 25. *hoc tit*. conceſſo, ſint exemti) debent Judæi, *c. de terris*. 16. *eod. c. pen. in fin. de uſur*. nec non clerici regulares, atque monachi; non decimas *perſonales*. *c. decimas*. 47. 16. *qu*. 1.

2. *Perſonales* ei parochiæ debentur, in qua quis Sacramenta percipit, quamvis alibi lucrum ſit factum; *c. ad Apoſtolicæ*. 20. *verſ. noveris. hic*. *Prædiales* ei Eccleſiæ, in cujus territorio ipſa prædia ſita ſunt: niſi conſuetudine aliud ſit introductum. *c. cum ſint homines*. 18. *c. ad Apoſtolicæ*. 20. *in fin. eod. c. ult. de parœciis*.

3. *Perſonales* debentur deductis impenſis: *Prædiales* præſtantur ſine deductione impenſarum. *c. paſtoralis*. 28. *hic*. ut & ſine deductione cenſuum, ac tributorum. *c. cum non ſit*. 33. *eod*.

Tam *perſonalibus*, quàm *Prædialibus*, commune

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ne eſt, quod impenſæ, pro inſtaurandis rebus, de quibus decimæ ſunt ſolvendæ, factæ, non deducuntur. *d. c. paſtoralis.* 28. §. *nec pro.*

Decimas ſolvere tenentur regulariter omnes; *d. c. à. nobis.* 24. *hic.* niſi ſint ab iis ſolvendis *immunes*, aut *ſpeciali privilegio exemti.*

Immunes ſunt Clerici, vel alii Religioſi; *c. novum.* 2. *eod. c.* 45. *de decimis.* §. *fin. c.* 46. *queſti. c.* 47. *decimus.* §. *cæterum.* 16. *qu.* 1. Niſi prædia non propriis laboribus, ſed per colonos colant; *d. c. queſti. in fin. c. ult. in fin.* 16. *qu.* 1. Niſi ſint conjugati, qui ab aliis Clericis ſpiritualia recipiunt: *d. c. novum.* 2. *verſ. illi profecto. & ibi Gl.* Niſi prædia à Laicis comparaverint: *d. c.* 41. *cunctis.* §. *fin. cum c. ſeq. c. commiſſum.* 4 *c. nuper.* 34. *hic. c. ſtatuto.* 2. §. *cæterum. eod in* 6. Niſi prædia conduxerint: *c. dilecti.* 8. *hic.* Niſi prædia ſint vetera. *c. ex parte.* 10. *eod.*

De veteribus tamen prædiis decimas Clerici non debent; ſi ſint Ciſtercienſes, Templarii vel Hoſpitalarii; *d. c. ex parte. verſ. ſed prædeceſſor noſter. & c. ad audientiam.* 12. *eod.* aliis puta quam ſui ordinis Clericis. *c.* 1. §. *cæterum de verb. ſignif. in* 6. *& ibi Gl.* Si ſint horti veteres. *d. c. ex parte. verſ. & de nutrimentis.* Si novale vetus ſit factum. *c. ult. de privileg.*

Eſt *novale*, ager nunc primùm ad culturam redactus, de quo quod aliquando cultus fuerit, memoria non exſtat. *c.* 1. *de verb. ſignif.*

Qui ſpeciali privilegio ſunt exemti, decimas nec de veteribus, nec novis prædiis, ſolvunt. *d. c. ex parte. d. c. à nobis.* 24. *verſ. niſi à præſtatione. hic.* Niſi cum privilegium eſſet impetratum de immunitate novalium, agatur de decimis novalium tempore impetrati privilegii poſſeſſis. *c. dudum.*

dum. 31. *de privileg. c. ſtatuto.* 2. *in princ. hic. in* 6. Niſi agatur de decimis ante impetratum privilegium promiſſis. *c. ex multiplici.* 3. *hic.* Niſi privilegiati per triginta vel quadraginta annos decimas ſolverint. *c. ſi de terra.* 6. *de privileg.* Niſi certis in rebus privilegiati, de aliis conveniantur. *d. c. ſtatuto.* §. *diœceſani.* Niſi prædia aliena conduxerint. *c. in aliquibus.* 32. *hic. c. ult.* §. *fin.* 25. *qu.* 2. Niſi eorum bona nimium creverint. *c. ſuggeſtum.* 9. *hic.* Niſi Laïcus privilegium conceſſerit. *c. tua.* 25. *in princ. eod.*

Solus enim Pontifex tale privilegium concedere poteſt: *c. tua.* 26. *eod.* non Princeps Laicus; quia ut jus decimandi nequit conferre, ita nec ab obligatione præſtandæ decimæ poteſt eximere. *c. dudum.* 31. *eod. c. cum & plantare.* 3. *de privileg.*

Poteſt privilegium Pontificis, ſi Eccleſiæ læſionem inferat, revocari. *d. c. ſuggeſtum.* 9.

Quia privilegia ita ſunt interpretanda, ne cui jus ſuum, & potiſſimum Eccleſiæ, auferatur. *c.* 1. 21. *qu.* 1.

Solvi debent decimæ de fructibus & lucris quarumlibet rerum; *c. ex tranſmiſſa.* 23. *c. pervenit.* 5. *c. nuncios.* 6. *c. ex parte.* 21. *c. non eſt.* 22. *hic. c.* 4. *quicunque. c.* 5. *omnes.* 16. *qu.* 7. ſtatim cùm collecti ſunt fructus; *c. cum homines.* 7. *eod.* ante cenſuum ac tributorum ſolutionem; *c. cum non ſit.* 33. *eod.* aut expenſarum in ſervos, vel mercenarios, pro agris colendis, fructibus colligendis, factarum, deductionem; *c. tua nobis.* 26. *eod.* iis, quibus debentur; non aliis. *c.* 4. *nullus.* 16. *qu.* 2.

Sunt, regulariter, decima pars fructuum: Niſi alia ſit conſuetudo; quæ attendenda. *c.* 1. *eod. c. quoniam. fin.* 16. *qu.* 1. *Clem. ſi beneficiorum.* 2. *in princ. eod.*

Si decimæ non ſolvantur, actio competit confeſſoria, ad eas petendas; imò detrectans excommunicationis ſententiâ ad ſolutionem poteſt compelli. *c. pervenit. 5. eod.*

De primitiis.

Tit. XXXIX.

P*Rimitiæ*, ſunt primæ fructuum obventiones, Domino offerendæ, *ut cautum Exod. 22.* antequam uſibus noſtris ſecundæ deputentur. *c. cauſa Carpenſis. 13. de verb. ſignif.*

Parocho, ſeu Sacerdoti proprio. *c. 21. doctos. c. 23. moderamine. 16. qu. 1.* aut Clericis qui pro offerentibus preces fundunt, *c. Eccleſias. §. item cum. 13. qu. 1. d. can. doctos. d. can. moderamine.* debentur; licet Deo offerantur. *can. 65. revertimini. 16. qu. 1.*

Earum nomine ad ſummum datur pars quadrageſima; ad minimum ſexageſima: inter has duas portiones plus aut minus datur, quantum requirit conſuetudo, vel quantum libet ei qui ſolvit. *c. 1. de decim. primit. & oblat. Gloſſ. ad. can. Eccleſias. ad verb. & primitias. 13. qu. 1.*

Sunt primitiæ, in diſpoſitione Epiſcopi. *c. 6. præter hoc. § deinde. verſ. & ut ipſæ. diſt. 32.*

Debent inter Diaconos & Clericos alios dividi. *Apoſt. can. omnium. 37. c. manifeſtæ. 39.*

De oblationibus.

Tit. XL.

O*Blatio*, eſt voluntaria & ſpontanea præſtatio, quam Chriſtiani Sacerdotibus pro peccatis ſuis ad altare offerunt. *c. 13. quia Sacerdotes. 10. qu. 1.*

Qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Qui non debent oblationes accipere; fratrum diſſidentium; *c. oblationes.* 2. *c. neque.* 3. *diſt.*90. eorum qui pauperes opprimunt; *d. c. oblationes.* & *c.eorum.*7.*diſt.*90.qui liberos exhæredarunt;*c. ult.in princ.* 17.*qu.*4. excommunicatorum,*c.*11. *ſi aliquis.*26. *qu.* 6. *c. Sacerdos.* 6. §. *pœnitentes.* 26. *qu.*7. ſacrilegorum. *c.* 17. *de viro.* 12. *qu.* 2. invitos ab Eccleſia, ad quam confugerunt, extrahentium, *c.* 8. *miror.* 17. *qu.*4. raptorum, *c. ſuper eo.* 2. *de raptor.* uſurariorum, *c. quia in omnibus.* 3. *de uſur.* meretricum. *Gl.in c. oblationes.* 2. *diſt.* 90. *Gl. ad princ.* 14. *qu.* 5.

Nec accipere debent oblationes ex rebus turpiter quæſitis. *c.*2.*immolans.c.*11.*ſcriptum.*14.*qu.*5.

Modus offerendi, non in certa quantitate conſiſtit, *c.* 28. *odi.* 24. *qu.* 1. ſed in bona ſinceraque offerentis voluntate, *d.c.*28. *odi.* in fide Chriſtiana, & charitate. *c. odit Deus.* 62. & *c. ſeq. illi offerunt.* 1. *qu.* 1.

Quod ſemel Deo oblatum, non revocandum, nec retinendum eſt. *c.* 3. *ſunt qui opes. cum c. ſeq.* 17. *qu.* 4.

Oblata ad diſpoſitionem Epiſcopi pertinent, ſine cujus conſenſu ab aliis non debent uſurpari. *c.*57. *in canonibus. c.*59. *quia juxta* §. *cum ergò.* 16. *qu.* 1.

De rebus Eccleſiæ temporalibus, & quando, & quibus ſolemnitatibus alienari poſſunt.

TIT. XLI.

HActenus de rebus Spiritualibus: conſequenter agendum de *rebus Eccleſiæ temporalibus.*

Cir-

Circa quas, an, quomodo, & quibus modis alienari poſſint, conſiderabimus.

Res Eccleſiæ regulariter alienari nequeunt; ſive Prælatus, ſive Capitulum, ſive quidam ex Capitulo, ſive Prælatorum authoritate, eas diſtrahant; in tantum ut alienantes, niſi res reſtituantur, excommunicationis ſententiam incurrant. *c. ſi quis. 6. de reb. Eccleſ. alien.*

Ex cauſſis tamen juſtis, & debitis Solemnitatibus adhibitis, hoc permittitur.

Juſtæ cauſſæ ſunt; 1. *Neceſſitas æris alieni*; quod ex fructibus Eccleſiæ non poteſt diſſolvi. *c. 2. hoc jus. 10. qu. 2.* 2. *Pietas*; ut ad redimendos captivos, vel pro alendis pauperibus, tempore caræ annonæ: *c. 68. cum redemtor. c. 71. gloria. c. 70. aurum. 12. qu. 2.* 3. *Vtilitas*; ut quia alienatur res quæ ſervando ſervari non poteſt, aut quæ magis oneri eſt, quàm emolumento. *c. 52. ſine exceptione. c. 53. terrulas. 12. qu. 2. c. ad aures. 7. de reb. Eccl. alien.*

Res quæ ſervari non poſſunt, ſine ullis ſolemnitatibus alienari poſſunt: *d. c. terrulas. Hoſtienſ. in. §. quis ex cauſ. verſ. res autem. tit. de reb. Eccleſ. alien.* quæ ſervari poſſunt, ſed ſunt exiguæ & parum utiles, à ſolo Epiſcopo, ſine Cleri conſenſu: *d. c. terrulas.* quæ non tales, non ſine ſolemnitatibus requiſitis.

Eæ ſunt, ut alienatio fiat cum totius Cleri tractatu, conſenſu, & ſubſcriptione, aut ſaltem tractatu præcedente, ac Prælato cum Capitulo authoritatem interponente. *c. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in 6. c. 20. non liceat. c. 52. ſine exceptione. c. 37. alienationes. 12. qu. 2.*

Quæ ſi non obſerventur, alienatio nullius eſt momenti. *d. c. 1. d. c. non liceat. d. c. ſine exceptio-*

ptio-

ptione. d. c. alienationes. alienans officio privatur, deponitur, & damnum Eccleſiæ illatum reſtituere compellitur; *c.* 18. *monemus. c.* 35. *Diaconi.* 12. *qu.* 2. recipiens, rem cum omnibus fructibus perceptis reſtituit; precium non recipit; regreſſum tamen adverſus alienantem habet. *c.* 2. *hoc jus porrectum.* 10. *qu.* 2. *d. c. aures. c.* 25. *Vulterana.* 12. *qu.* 2.

Alienationis vox, hic, non ſolum dominii tranſlationem, ſed & juris alicujus conſtitutionem complectitur. *c. nulli liceat.* 5. *de reb. Eccl. alien.*

Proinde alienare hic dicitur; non tantùm qui rem vendit, permutat, donat; ſed & qui in precarias, emphyteuſin, feudum, hypothecam dat.

De quibus omnibus alienandi modis, cùm nobis tantum ſit propoſitum explicare ea quæ juris Pontificii inprimis ſunt propria, non agemus; ſed tantùm de precariis: utpote quarum, non in jure Civili, ſed tantùm Canonico, fiat mentio; & ſpectentur tantùm in rebus Eccleſiaſticis. *Pac. Iſac. Decret. tit. de precar.*

De precariis.

TIT. XLII.

PRecariæ ſunt contractus, quo prædium perpetuò, vel ad longum tempus, fruendum conceditur, *c.* 4. *precariæ à.* 10. *qu.* 2. ita ut annua penſio præſtetur, *ut colligitur ex Nov. Leon.* 13. & de quinquennio in quinquennium contractus renovetur. *c.* 1. *hic. c.* 5. *precariæ de.* 10. *qu.* 2.

Pro qua renovatione is, qui precariæ nomine tenet, quid ſolvere tenetur; *Laudemium* Doctores vocant.

Eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Eſt duplum canonis emphyteutici. *d. Novel. Leon.* 13.

Verti debet in rem Eccleſiæ, non lucro Prælati cedere. *d. Novel. Leon.* 13.

Qui hunc contractu m cum Eccleſiæ Oeconomo, ut fieri ſolet, init, pro re Eccleſiæ quam accipit, viciſſim rem aliam Eccleſiæ donare debet, uſufructu quoad vixerit ad certum tempus ſibi retento, ut eo finito proprietas ad Eccleſiam transeat. *d. c. precariæ à.* 10. *qu.* 2.

Differt hic contractus ab Emphyteuſi; ut ſpecies à genere; quoniam Emphyteuſis dicitur etiamſi non debeat ſingulis luſtris renovari; precariæ verò omnino.

Differt à precario: quia hoc tamdiu conceditur, quoad is, qui conceſſit, patitur; precariæ verò pro voluntate concedentis non revocantur, niſi ſint irrationabiles. *c. fin. hic.*

De peculio Clericorum, relictis, & ſucceſſionibus eorum.

TIT. XLIII.

SEquitur ut videamus *de rebus Clericorum propriis*, ſeu, de proprio eorum patrimonio, quod non quatenus ſunt Clerici, habent.

Quæ ex proventibus Sacerdotiorum conquiſita, ejus cenſentur eſſe naturæ, cujus Jure Civili bona peculii quaſi caſtrenſis.

Ea Clericus in vita ſua, prout vult, adminiſtrare, & diſtrahere poteſt; Non autem teſtamentario vel ſucceſſorio nomine alicui hæredum relinquere. Niſi forſan cui Epiſcopus, pro ſervitiis ac præſtatione Eccleſiæ largiri voluerit: *c. ſi quis ſane. ult. hic.*

Quia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Quia de rebus Eccleſiæ, vel Eccleſiæ intuitu quæſitis, teſtari prohibetur, cum illa Eccleſiæ unde provenerunt, debeant remanere. *c.* 1. *de teſtam.*

Niſi ex privilegio, conſuetudine, vel, aliâ rationabili cauſa, ea ad Clericum pertineant. *c. præſenti.* §. *porro. de offic. ordin. in* 6.

Præſumitur de bonis Eccleſiæ quæſitum, quicquid à Rectore Eccleſiæ, tempore promotionis nihil habente, quæſitum eſt. *d. c.* 1.

Contra quam præſumtionem admittitur probatio. *can.* 21. *ſint manifeſta.* 12. *qu.* 1. *c.* 1. & 2. *cauſ.* 12. *qu.* 3.

De his quæ aut paternæ ſucceſſionis, vel cognationis intuitu, ſeu conſanguineorum, vel amicorum munere, reſpectu non habito ad Eccleſiam, ad Clericum pervenerunt, liberè teſtari poteſt. *c. quia non.* 9. *de teſtam.*

Si ſine teſtamento deceſſerit, ea deferuntur cognatis ſecundùm legitimæ ſucceſſionis ordinem: *c. fin.* 12. *qu.* 5. Si verò cognatos non habuerit, Eccleſiæ vindicantur. *d. c. fin.*

Si omnia Clerici bona ita ſunt confuſa, ut quid patrimoniale, vel ab Eccleſia ſit, ſecerni non poſſit; in quatuor partes ea dividentur: & una pars Eccleſiæ, altera Epiſcopo, tertia pauperibus, quarta parentibus idoneis aſſignabitur. *c. ſanct.* 2. *de ſucceſſ. ab inteſt.*

In beneficia & alia bona Eccleſiaſtica nullo conſanguinitatis jure ſucceditur. *c.* 1. *de præbend. can.* 7. *Apoſtolica.* 8. *qu.* 1. *c. conquerente.* 4. *c. præſentium.* 3. *c. ex tranſmiſſa.* 7. *de filiis presbyt.* Beneficiati enim tantùm cenſentur uſurarii, vel ad ſummum uſufructuarii. *d. c. præſenti. de off. ordin. in* 6.

Quod diximus, Clericum de rebus patrimoniali-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

libus teſtari poſſe; non trahendum ad Religioſos tria ſubſtantialia; ſcilicet paupertatem, Obedientiam, & Caſtitatem; profeſſos: *c.2. de teſtam. & c. 11. non dicatis. 12. qu. 1.* etiamſi ſint Abbates. *d. c. & d. can.* Quia qui monaſterium ingrediuntur, ſe, & ſua Deo, & monaſterio, dedicant. *can. 7. quia ingredientibus. 19. qu. 3.*

Eremitæ tamen, qui nulli monaſterio & regulæ ſe dedicarunt, teſtari, quia proprium habent, poſſunt. *can. perlatum. §. è contr. 19. qu. 3.*

De teſtamentis.

TIT. XLIV.

OCcaſione ejus, quod ſuperiori titulo diximus, Clericum poſſe de rebus patrimonialibus teſtari, propria quædam circa materiam teſtamenti præcepta, Jure hoc Canonico, contra leges Civiles, introducta, enarrabimus.

Eſt teſtamentum noviſſima voluntas, quæ tempore mortis ſuprema invenitur.

Valet hoc jure coram proprio Presbytero, & duabus vel tribus aliis perſonis idoneis, factum. *c. cum eſſes. 10. hic. contr. l. 12. C. de teſtam.*

Qui extremam voluntatem ſuam in alterius diſpoſitionem confert, non decedit inteſtatus. *c. cum tibi. 13. eod. contr. l. illa inſtitutio. ubi Gl. ff. de hæred. inſt.*

Res aliena legari non poteſt. *c. filius noſter. 5. hic. ubi Abb. contr. §. 4. Inſt. de legat.*

Liberi fidei commiſſo gravati, & legitimam, & quartam Senatus conſulto Trebelliano debitam detrahunt. *c. Raynutius. 16. c. Raynaldus. 18. hic.*

FINIS LIBRI SECUNDI.

ARNOL-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ARNOLDI CORVINI à BELDEREN I. V. D.

IVS CANONICVM, PER APHORISMOS *Strictim* EXPLICATVM.

LIBER TERTIVS.

De Iudiciis.

TITVLVS I.

Absolutis duobus hujus Juris objectis, *perſonis* puta, & *rebus*; reſtat explicandum tertium; puta *judicia*.

Iudicium, eſt legitima controverſiæ apud Judicem tractatio & dijudicatio. *arg. c. forus.* 10. *de verb ſignif.*

Eſt vel *Eccleſiaſticum*, vel *Sæculare*; *Ordinarium*, vel *Extraordinarium*; ſeu *Summarium*.

Eccleſiaſticum eſt, quod coram Judice Eccleſiaſtico, inter perſonas Eccleſiaſticas, vel ſaltem contra perſonam Eccleſiaſticam, (ſiquidem Actor ſequitur forum Rei) aut de cauſa Eccleſiaſtica, agitatur. *c. decernimus.* 2. *hic. c. cauſam matrimonii.* 16. *de offic. deleg. c. fin. de foro compet.*

Secu lare eſt, quod coram judice Laico, inter per-

perſonas ſeculares, de cauſa ſeculari exercetur. *d. c. decernimus.*

Ordinarium, in quo exquiſito & ſolenni juris ordine ſervato proceditur; *ut puta, libellum porrigendo, litem conteſtando, & alia à jure præſcripta faciendo.* De quibus infrà latius.

Extraordinarium, ſeu *Summarium* eſt, quando non in figura judicii, ſed ex Judicis officio, per modum inquiſitionis, vel denunciationis, vel aliàs de plano, ex æquitate, proceditur. *c. ſuper his.* 16. *& c. qualiter.* 17. *de accuſat. de quo infra tit. ult.*

Eſt & judicium aliud *Civile*; cujus finis privatum commodum reſpicit; de quo hoc libro agemus: aliud *Criminale*; quod publicum intereſſe, publicamque vindictam reſpicit. *Dd. in rubr. hic.* Et de hoc lib. 4. tractabimus.

Conſtituunt judicium, *Iudex*, *Actor*, *Reus. d. c. forus. verb. in omni.* 10. *de verb. ſignif.*

Pro quibus aliæ perſonæ accedere poſſunt, ad tres tamen illas pertinentes, ut, *Procurator*, *Advocatus*, *Teſtis*, &c. pro litigantibus, pro Judice, *Vicarii*, *Conſiliarii*, *Aſſeſſores*, *Notarii*, *Amanuenſes*, *Apparitores*, &c.

De Iudice.

TIT. II.

IVdex, eſt perſona, quæ Iuriſdictioni præeſt, ac populo, juxta legis præſcriptum, locique conſuetudinem, jus dicit. *c. forus.* 10. §. *judex de verb. ſignif.*

Eſt vel *Ordinarius*, vel *Extraordinarius*, ſive *Delegatus*.

Ordinarius eſt, qui jure ſuo, vel ſuperioris beneficio,

ficio, juriſdictionem univerſaliter poteſt exercere; ut Epiſcopus, Archiepiſcopus, Legatus, & ſimiles, juriſdictionem à Papa habentes. *c. omnes. 1. diſt. 22.*

Hic poteſt quocunque in diœceſis ſuæ loco non exemto, per ſe, aut per alium, pro tribunali ſedere; cauſas ad forum Eccleſiaſticum pertinentes audire; perſonas Eccleſiaſticas, ſi earum merita expoſcant, capi, & in carcerem detrudi, jubere; cæteraque ad officium ejus ſpectantia exercere. *c. cum Epiſcopus. 7. de offic. ordin. in 6.*

Archiepiſcopus, etſi in omnes provinciæ ſuæ ſuffraganeos Juris habeat dictionem; in eorum tamen ſubditos, paucis articulis exceptis, poteſtatem non habet. *c. paſtoralis. 11. in princ. ubi Gloſſ. de offic. ordin.*

Sic & Patriarcha non poteſt de cauſis eorum cognoſcere, qui Archiepiſcopi ſui vel Epiſcopi ſub ditione ſunt. Niſi appellatione ad eum legitimè interpoſitâ, aut conſuetudinis alicujus, aut privilegii, jure. *c. duo ſimul. 9. eod.*

Extraordinarius Iudex eſt, qui non jure ſuo, vel ſuperioris beneficio, ſed vel ex partium conſenſu, ut *Arbiter*, *de quo infra*, vel ex ſuperioris commiſſione, ut *Delegatus*, alicujus cauſæ judicialem cognitionem recipit. *c. ſanè quia. 91. c. cum olim. 33. de offic. deleg.*

Delegare Judicem poſſunt, & Ordinarii, & Papæ Delegati; Licet dati ſint ex officio, vel de partium conſenſu, vel cum clauſula, *Quod ſi non omnes, &c. c. fin. eod.* Non Delegati Ordinariorum; niſi cauſarum univerſitas delegetur. *c. in litteris. 29. eod.*

Qui delegantur, debent eſſe homines liberi, maſculi, ætatis legitimæ, id eſt, viginti annorum,

c. cum

*c.cum vigeſimum.*41.*eod.* ingenio & judicio prædit, providi, periti, juriſdictioni Delegantis ſubditi, perſonæ Eccleſiaſticæ; licet ſimplices ſint Clerici, ſi ab Ordinariis delegentur: ſi à Papa, aut ejus Legato; debent aliqua in dignitate, vel perſonatu eſſe conſtituti, aut ſaltem Eccleſiæ alicujus cathedralis eſſe Canonici. *c. ſtatutum.* 11. *verſ. ſancimus. & ibi Gl. de reſcript. in* 6.

Hinc eſt, quod principalis Epiſcopi Officialis, & Religioſus conventualem prioratum obtinens, à Sede Apoſtolica & ejus Legato delegari poſſit, non Officialis Foraneus, aut Religioſus Monaſterii ſui Prior clauſtralis. *Clem. Etſi.* 2. *de reſcript.*

Delegari quidam impediuntur *Naturâ*, quidam *Lege*, quidam *Moribus.*

Naturâ; ſurdi, muti, *c.*1.§.*tria ſunt.* 3.*qu.*7. perpetuò furioſi, *d. c.* 1.*verſ. & qui perpetuò.* minores viginti annis. *d. c.* 1. *verſ. & impubes. d.c. cum vigeſimum.* 41.

Lege; qui Senatu moti, *d. c.* 1. *verſ. Lege qui.* infames. *c.licet ex.*47.*de teſtib.c.*2.*infames.*3 *q.*7.

Infames ſunt, hæretici, fures, ſacrilegi, capitalibus criminibus irretiti, ſepulcrorum violatores, & qui ſe Epiſcopis opponunt, inceſtuoſi, homicidæ, perjuri, raptores, malefici, venefici, adulteri, anathematizati, & omnes quos Eccleſiaſticæ & civiles leges infames pronunciant. *c.* 17. *infames.* 6. *qu.* 1. *c.* 9. *hi qui Epiſcopos.* 3. *qu.* 4.

Moribus impediuntur delegari; fœminæ, ſervi. Quia receptum ne civilibus officiis fungantur. *d. c.* 1. *verſ. Moribus. c. ad probandum.* 24. *de ſentent. & re jud. c.* 17. *mulierem.* 33. *qu.* 5.

Non tantùm unus, ſed & duo, tres, vel plures, ad eandem cauſſam Judices, dari poſſunt: idque vel *ſimpliciter*, vel *clauſulâ aliquâ adjectâ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Si *ſimpliciter*, tum unus, vel aliqui ex ipſis, ſine aliis, vel ſub delegatione eorum, in delegatæ cauſſæ cognitione, procedere, & ſententiam ferre non poſſunt; ſi fecerint, illa ipſo jure erit nulla. *c. cum cauſa. 22. de offic. deleg.*

Dixi, *ſine aliorum ſubdelegatione*; Quia qui impediti, loco ſuo alios ſubdelegare poſſunt; quos ſi Collegæ non admiſerint, proceſſerintque, proceſſus fiet irritus. *c. quamvis. 6. & Abb. in c. coram. 34. eod.*

Si delegatio pluribus facta, cum Clauſula, *Si non omnes intereſſe potuerint, reliqui nihilominus exſequantur*; vel cum Clauſula, *Si ambo intereſſe nequiverint, unus ex illis cognoſcat*; tum, ſi unus vel plures intereſſe non poſſint, vel non velint, dummodò per nuncium, aut litteras de hoc conſtet; cæteri ad cauſſæ cognitionem procedere poſſunt; nec impediti delegati ſubdelegatum admittere tenentur. *c. cum cauſa. 22. c. cum ſuper. 23. c. prudentiam. 21. §. adjicimus. eod.*

Si unus tamen negotium inchoaverit, alii ſe intromittere non poſſunt; Niſi is qui prævenit, poſtmodum juſta aliqua cauſa fuerit negotium finire impeditus, aut dolose detrectet procedere. *c. cum plures. 8. eod. in 6.*

Juriſdictio ab eo, vivo delegante, fundata, & aliis, eo, & mandatore mortuo, competit. *d. c. cum plures. 8.*

Fundatur, hoc jure, juriſdictio, etiam ſolâ citatione. *c. gratum. 20. eod. c. 28. anteriorem. 2. qu. 6.*

Delegari poſſunt, & *principium*, & *medium*, & *finis cauſæ. c. ſuper quæſtionum. 27. §. intentionis. eod.*

Principium; ut ſi citatio, vel litis conteſtatio, delegetur. *c. 28. paſtoralis. eod. & d. c. ſuper quæſtionum. §. 1.*

Me-

Medium; ut ſi totius cauſſæ examinatio, à tempore litis conteſtatæ, uſque ad ſententiam committitur. *c. cum, te conſulente.* 19. *& d. c. ſuper quæſtionum.* 27. §. *nos autem.* & §. *intentionis. eod.*

Finis; cum diffinitiva ſententia, reſervatâ exſecutione, delegatur. *d. c. ſuper quæſtionum.* §. *verum.*

Debet Delegatus mandati formam, ſi præſcripta; *c. venerabilis.* 37. *eod. c. cum dilecta.* 22. *de reſcript.* ſi non; juris diligenter ſervare. *c. ex parte tua.* 13. *& d. c. ſuper quæſtionum. de offic. deleg.*

Eo tamen ipſo, quo alicui cauſa committitur, & plena ei tributa cenſetur poteſtas, ſuper omnibus quæ ad ipſam cauſam pertinent, & omnium ſine quibus officium ſuum exercere non poteſt; licet delegationis litteræ hoc non contineant: ut partes compellere & ſeveritate Eccleſiaſticâ contumaces coërcere poſſit; *c. præterea.* 5. *c. ſuſpicionis.* 39. *eod.* ſi nulla à jure in eos qui judicio ipſius parere contemnunt, pœna ſtatuta; eam arbitrio ſuo pro delicti & cauſæ qualitate ſtatuere, *c. de cauſis.* 4. *in fin. eod.* alio, quam in mandato expreſſus, loco, mandatum exſecutioni mandare, neceſſariâ aut probabili ratione hoc ſuadente. *c. ſtatuimus.* 13. *eod. in* 6.

Si Delegatus, ob abſentiam ſuam, cauſam aliis delegaverit, Subdelegatus & eo mortuo (cum & tunc abeſſe cenſeatur) eam, ſi Delegato vivente juriſdictione uti cœperit, definire poteſt: ut & ſi ipſi vices demandatæ, donec delegatus eas duxerit revocandas. *c. ſi delegatus.* 7. *eod. in* 6.

Poteſt enim Delegatus re adhuc integrâ, mandatum quo cauſam alii delegaverit, pro arbitrio revocare; *c. quamvis.* 6. *eod. in* 6. &, illo defuncto, cauſam reſumere. *d. c. quamvis.* 6.

Delegatus Papæ poteſtatem habet non ſolum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

in partes, ſed etiam in alios, qui Jurisdictionem ſuam impediunt; etiamſi ſe ſint multò ſuperiores. *c.* 1. *& c. ſane quia.* 11. *eod.*

Poteſt etiam ſubdelegatum, niſi malitioſè ſe exoneret, ad cauſam ſuſcipiendam compellere: in coactione tamen dignitatis & perſonæ ratione habitâ, *c. paſtoralis.* 21. *eod.*

Sententiam à ſe latam exſequitur; etiam uſque ad annum: Delegatus ordinarii, ſententiam ſuam non exequitur, ſed ipſe Ordinarius; licet ſententiam ſciat eſſe injuſtam. *d. c. paſtoralis. §. quia vero. c. quærenti.* 26. *c. ſignificaſti.* 7. *eod.*

Sententia diffinitiva, ubi exſecutioni mandata, exſpirat Delegati juriſdictio. *c. in litteris.* 9. *eod.*

Sed & ea aliis modis finitur; ut *revocatione, morte, impedimento, temporis lapſu, contrario reſcripto, recuſatione.*

Revocatione; ut, cum Delegans, re integrâ, id eſt, antequam Delegatus Juriſdictione mandatâ uti cœpit, mandatum revocat. *c. quamvis.* 6. *eod. in* 6.

Morte; ut ſi re integrâ, Delegans, aut Delegatus, aut is qui reſcriptum impetravit, aut is contra quem impetratum, decedant. *c. ſignificavit. de reſcript. & ibi Gl. & Dd. c. cæterum. de reſcript. Gl. in c. in litteris.* 9. *c. licet.* 30. *de off. jud. deleg.*

Impedimento; ut ſi Delegatus, impedimento aliquo, ſive juris; ut, *quia infamis, c. ſciſcitatus.* 13. *de reſcript. c.* 1. 3. *qu.* 7. &c. ſive facti, ut, *quia infirmus*; Delegationis negotio intereſſe impediatur.

Temporis lapſu; ut, ſi dies, intra quem cauſa ex mandati forma debuerat terminari, ſit lapſa, nec à partibus prorogata. *c. de cauſis.* 4. *in princ. de offic. deleg.*

Con-

Contrario reſcripto; puta ſi in eo prioris expreſſa fiat mentio. *c. cæterum. 3. de reſcript. Gl. in d. c. in litteris.*

Recuſatione; cum judex datus (idem &, hoc jure, in Ordinario. *c. 4. de foro comp. c. cum ſpeciali. 61. in princ. de appellat.*) ab altero litigatorum, non ex ſola ſuſpicione, ut jure Civili; *l. apertiſſimi. 16. l. ult. C. de judic.* ſed juſta ſuſpicionis cauſſa, removeri poſtulatur. *d. c. 4. c. inter monaſterium de ſentent. & re jud. d. c. cum ſpeciali. vide infra de recuſat. tit. 36.*

Juriſdictio Judicis Delegati, ſi exſpirat in termino peremtorio, quem partibus adſignavit, poſt congruam peremtorii horam, contumacem non exſpectabit; ſi non exſpirat, poteſt exſpectare in diem alteram, & iterum citare. *c. conſuluit. de offic. judic. deleg.*

De in jus vocando.

TIT. III.

Diximus in genere de judiciis, & ejus occaſione de Judice: reſtat, ut explicemus judicii *præparatoria, principium, media, finem.*

Præparatoria judicii futuri ſunt, *in jus vocatio, libelli oblatio, reconventio,* ſeu *mutua petitio.*

Primò agendum de *in jus vocando*; ſeu *Citationibus*; quia ex omnium judiciorum inſtituendorum ſunt fundamentum; utpote ſine quibus omnia, quæ in negotio aut loco adverſus abſentes aguntur, viribus careant. Nam neque civilis, neque naturalis ratio, quenquam indefenſum judicari permittit. *Gl. pen. can. Eccleſia Sanctæ Mariæ. 10. de conſtitut.* Undè nullo modo tolli poſſunt. *Clem. paſtoralis. de ſent. & re judic. ubi Dd.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Eſt *citatio*, actus judicialis, ſeu judicii præparatorius, quo is, quem coram ſiſti opus eſt, judicis mandato legitimè vocatur, juris experiundi gratiâ.

Partes ejus ſunt tres; *Præceptio Iudicis*; *c. 1. §. contrahentes. de foro comp. in 6. Marant. in ſpec. aur. c. de citat. num.* 51. de qua debet apparere; non enim præſumitur: *Felin. ad c. quoniam. de probat.* niſi alia ſit conſuetudo: *Corn. conſil.* 95. *lib.* 4. *Verbalis citatio*; quam Nuncius exſequitur; & ejuſdem *nuncii relatio. Marant. d. loc. num.* 55. *Felin. ad c. gratum. col.* 3. *de off. deleg.*

Quæ ex actis apparere debet, alioqui Citatio nullius momenti eſt. *Specul. de citat. §. ſequitur. num.* 11.

Nuncio hac in re creditur, utpote jurato, & de ſuo officio teſtificanti, donec contrarium oſtendatur. *Gl. 2. in c. cum à nobis. 21. de teſtib.*

Eſt Citatio, *vel Iuris. Clem. 2. de pœn.* cum Lex, vel Canon, certum dierum terminum, intra quem quis ad actum aliquem exercendum ſe judicio debeat ſiſtere, vel adeſſe, ſtatuit: *ut in c. 1. & c. quam ſit. 6. verſ. cupientes. de elect. in 6. in c. quamvis de offic. ordin. c. 1. de appell. in 6.* Vel *Hominis*; cum mandato Judicis in jus vocatur. *ut in c. cum dilecti. 6. de dolo & cont. c. veniens. 15. de accuſ.*

Utraque vel eſt *Generalis*, qua quicunque ſua intereſſe putaverit, negotio ut adſit, & in jus veniat, admonetur; *ut in c. 1. de election. in 6. Hoſt. & Innoc. in c. dilecti. de except.* Vel *Specialis*, qua perſona certa, & vocandi cauſſa, exprimitur.

Hæc eſt vel *Verbalis*, eaque aut *Publica*, aut *Privata*; vel *Realis*.

Verbalis eſt, quæ fit verbo; *Publica*, cum publicè,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

blicè, affixis citationis litteris, *Felin. in c. quoniam. §. porro. Vt lite non conteſt.* (*Edictalis* dicitur) aut per præconem, campanam, vel tubam; *Marant. part. 6. cap. de citat. num. 98. Privata* cum quis privatim per nuncium, partem, vel Notarium, ad domum citatur. *arg. c. Circumcelliones. 23. qu. 5. & c. cum parati. 19. de appellat.*

Realis eſt, cum fit perſonæ citandæ apprehenſio. *c. ſi clericus. 15. de ſent. excomm. in 6.*

Edictalis citatio tum demum fieri poteſt, ſi quis alio modo citari nequeat; *c. cauſam quæ. 3. de dolo & contum. Clem. 1. de jud.* ut ſi citandus per ſe, vel per alios efficiat, ne citatio poſſit ad ſe pervenire; *d. Clem. 1. & c. ex tua. 11. de cleric. non reſid. c. Romana. 1. §. contrahentes. de foro comp. in 6.* ſi locus ubi citari debet, non eſt tutus; *d. Clem. 1. c. ſtatuimus ut is. 13. de offic. deleg. in 6. Clem. un. de foro comp. Clem. cauſam. 3. §. verum. de election.* ſi citentur omnes quorum intereſt. *c. fin. de elect. in 6. Felin. d. c. quoniam. §. porro.*

Fieri debet in locis vicinis; *d. Clem. un. & c. ubi periculum. 3. §. porro. de elect. in 6.* in locis remotioribus affixa citatum non arctat. *d. Clem. cauſam. § fin.*

Vicina loca intelliguntur, quæ domicilio citandi ita vicina ſunt, ut veriſimiliter citationis notitiam habere poſſit. *l. dies cautioni. 4. §. toties. 6. ff. de damno infect.*

Fit omnis citatio juſſu Judicis, per apparitorem, ad inſtantiam & poſtulationem litigatoris; citra quam Judex neminem citare debet in cauſis privatis, *c. ſignificaſti. 18. verb. petitionem de foro comp.* poteſt in publicis. *c. qualiter. 24. de accuſ. Socin. de citat. art. 6. num. 2.*

Citare poſſunt, ſed non extra locum, ubi judi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

care tenentur; *c. fin. §. conſervatores. & c. ſtatutum. 11. §. in nullo. de reſcript. in 6.* Judices Ordinarii; & Delegati, *c. 1. de cauſ. poſſ.* Non tamen hi per Edictum; Niſi hoc aut ex conſuetudine, aut ſpeciali conceſſione habeant. *c. cum contingat. 13. in fin. de foro compet. ubi Gl. in verb. vel conſuetudine. c. dilecti. 4. de arbitr. ubi Gl. in verb. conſuetudinem. Gail. 1. obſ. 57. num. 13.*

Citari debent omnes quorum intereſt, quorumque cauſa agitur: *Marant. d. loc. num. 2. 3. 4.* præſentes perſonaliter, abſentes ad domum habitationis. *c. cauſam quæ. 3. de dolo & contum. ubi Gl. in verb. ad domum. & commun. Canoniſtæ.* Non tamen, niſi veniâ prius impetratâ, perſonæ quibus reverentia debetur; ſub pœna quinquaginta aureorum. *c. 58. Epiſcopus, qui mancipium. 12. q. 2.*

Citatio facienda non modò in ſingulis cauſis, ſed ſingulis etiam cauſarum actibus & partibus expediendis; ſi quidem in iis cognitione opus ſit. *c. 1. de cauſ. poſſ. c. inter. de major. & obed. Clem. paſtoralis. de ſent. & re jud.*

Certis tamen caſibus ad totam cauſam fieri poteſt citatio, ut ſi fiat ad locum remotum, non ſi ad propinquum. *c. cum dilecti. 6. de dolo & contum. ubi Panorm. num. 5. & c. auditis. 8. num. 7. de procur. c. tum ex litteris. 5. §. fin. de in int. reſt. ubi Gl. in verb. locorum diſtantiam.*

Citatio ut valeat, debet committi à Judice, *c. ex parte. 33. de reſcript. Felin. in c. 1. de judic.* competente; *d. Clem. paſtoralis. Panorm. in c. præterea. 2. num. 16. de dilat.* eam nuncius, juxta præſcriptum ſuæ commiſſionis, exſequi; *c. venerabili. 37. de off. deleg. d. c. cum dilecti.* in perſonam, ſi illa haberi & inveniri poteſt; ſi non, ad domum, aut affixâ citationis ſcripturâ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Ea continere debet; *Nomen Iudicis citantis*; 2. *Nomen & cognomen Ejus qui citatur*. 3. *Illius ad cujus petitionem fit*. 4. *Cauſam, propter quam fit citatio*. 5. *Locum judicii*. 6. *Diem & terminum comparendi*.

Nomen Iudicis citantis; ut citatus poſſit cognoſcere; utrum à competente judice ſit citatus; citatio juſſu judicis ſit facta; Iudex ſit delegatus, an Ordinarius.

Delegati enim citatio, ad hoc ut citatum ad comparendum arctet, non valet; niſi litteras, tenorem commiſſionis ſuæ continentes, inſeruerit. *c. cum in jure*. 31. *de offic. deleg. & Innoc. num*. 4. *Panorm. num*. 5. *Felin. num*. 5.

Nomen & cognomen citandi exprimi debet: ut æquivocatio evitetur; ut citatus cognoſcat, utrum citatio ipſum concernat; ut actor amplius variare nequeat. *c. cum in multis*. 2. *in fin. de reſcript. in* 6. *ubi Gl. in verb. quorum. & verb. nomina. c paſtoralis*. 13. *c. ſignificante*. 34. *de reſcript*.

Nomen & cognomen citantis, ut citatus de eo qui ipſum citari curavit, ſit certus, ad hoc, ut deliberare ſecum poſſit an contendere, vel cedere velit: *c. fin. de reſcript. ubi Gl. in verb. ejuſdem nominis*. ut intelligere queat, citationem non ex officio Judicis, ſed ad inſtantiam citantis, eſſe factam. *vid. Panorm. in c. prout* 4. *n*. 9. *de dolo & contum. & in c. pen. n*. 2. 4. *de foro compet. Ratio eſt in c. bonæ memoriæ*. 3. *de poſt. pral. & Gl. ibid. in verb. curavimus*.

Cauſa ob quam quis citatur, exprimenda, ut ſuper quo convenitur, ſe poſſit inſtruere *c præterea*. 2. *de dilat. ubi Gl. in verb. plene potuit. c. cum dilecti*: 6. *de dol. & contum. ubi Gl. in verb. quædam. Clem*. 2. *ut lite pend. & ibi Gl. in verb. plene*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Locus judicii exprimi debet; ut intelligere citatus poſſit, an Judex fines Juriſdictionis excedat; *c. ſtatutum.* 11. *§. in nullo de reſcript. in 6. c. pen. de off. Vicar.* an locus, ut eſſe debet, ſit tutus, *Clem. paſtoralis. §. notorium. de ſent. & rejud. c. accepimus.* 6. *de fid instr. ubi Gl. verb. ſecuro. c. ex parte.* 47. *de appell. c. accedens.* 2. *ut lit. non cont. c. cum perſona.* 7. *de privil. in* 6. non peſtiferus. *Gl. in Clem.* 1. *§. ſane prioratus. in verb. rationabilis. de ſtatu monach. Felin d. c. accedens.* 2.

Sed hoc intellige de citatione Judicis Delegati; non Ordinarii: quia certum tribunal habet. *Philip. Franc. in c. cum parati.* 19. *de appell.*

Dies & terminus comparendi debet exprimi; ut citatus ſciat, an dies juridica ſit, an feriata; ad quam comparere non tenetur; ſed demum die ſequente: *c. cum dilecti.* 6. *de dol. & cont. ubi Panorm. num.* 4. *& in c. veniens.* 15. *de accuſat. num.* 5. an ſit congruus, ut ad locum deſtinatum pervenire commodè poſſit. *d. c. cum dilecti.* 6.

Fieri debet citatio tribus Edictis, intervallo decem dierum diſcriminatis; vel uno peremtorio, tantum temporis, quantum tria Edicta, continente; ſi quidem id ſit neceſſarium; puta propter viarum diſtantiam; vel res celeritatem deſideret. *c. tum ex litteris.* 5. *§. fin. de in int. reſt. c. cum dilecti.* 6 *de dol. & cont. c.* 1. *de dilat.*

Quod tempus peremtorium Judex non niſi ex juſta cauſa, in citatione exprimenda, *Abb. in c.* 1. *in ult not. de dilat. Lanfr. in c quoniam in verb. citationis. verſ. ſed quaro. de probation. Innoc. in c. ad petitionem.* 22. *de accuſ.* abbreviare poteſt, aut debet. *Dd. in c.* 1. *de dilat.*

Citatione factâ legitimè, reus in judicium debet comparere, & cauſam ſuam defendere; *c. propo-*

ſuiſti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ſuiſti. 19. *de foro compet.* non tenetur ſi illegitimè: *c. fin. de feriis. Gl. in c. de cauſis.* 4. §. *illis. in verb. venire. de off. deleg. & in c. veniens.* 15. *in verb propter. de accuſ. Felin. in c. illud. de præſumt.* Convalidatur tamen ea Citatio, ſi id ſpontè faciat. *Clem. cauſam,* §. *fin. de elect. Felin. in c. illud.* 8. *num.* 8. *de præſcript.*

Nonnunquam, etiam legitimè citatus comparere non tenetur; ut ſi ſpoliatus, nec reſtitutus; *c.* 1. *& c.* 6. *prius ergò.* 3. *qu.* 2. ſi facto adverſarii impeditus; ad majus Tribunal vocatus; vinculis, aut infirmitate detentus; aut aliis ſimilibus cauſis implicatus. *c. quoniam.* 5. §. *ſi autem de carnali. ut lite non conteſt.* Impedimento tamen ceſſante, ſui copiam Judici, quantò citiùs potuerit, facere debet. *c. cum dilecti.* 6. *de dolo & contum.*

Qui citatos ad Curiam Romanam, ne ſedibus convenientibus ibi ſe ſiſtere poſſint, detinent; & qui citati, ne ibi tempore ſtatuto venirent, ſe capi curant, beneficiis Eccleſiaſticis privantur. *Clem. multorum.* 2. *de pœnis.*

Operatur citatio præventionem: *c. propoſuiſti.* 19. *ubi Socin. de foro comp. Gl. in Clem.* 1. *de judic.* perpetuat juriſdictionem, *c. gratum.* 20. *c. relatum.* 19. *de offic. deleg. Clem.* 2. *ut lite pend.* & actionem; *d. c. gratum.* 20. *cum ſeq. Clem.* 1. *&* 2. *ut lit. pend.* ſuſpendit Judicis poteſtatem per intervallum termino datum; *c. cum inter.* 16. *de elect.* inducit litis pendentiam.

Litem pendere dicimus, poſtquam à Judice competente citatio emanavit & ad partem citatam pervenit, vel per eam factum fuit, quominus ad notitiam ejus perveneri. *Mynſ. cent.* 4. *obſ.* 26. *per Clem. cum lite. ut lite. pend.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

De foro competente.

TIT. IV.

VOcari Reus, ut ſuprà diximus, debet ad *Iudicem ſuum competentem.*

Actor enim ſequi debet forum Rei. *c. cum ſit.* 8. *c. ſi clericus.* 5. *hic. c.* 15. *experientiæ.* 11. *qu.*1.

Forum, eſt locus, vel ſedes, in qua lites & controverſiæ Judiciales exercentur. *c. forus.* 10. *de verb. ſignif.*

Illud quis ſortitur, vel *ratione domicilii*, vel *privilegii*, vel *rei controverſæ ſitus*, vel *delicti*, vel *contractus*, vel *cauſæ*, vel *continentiæ*, & *cauſarum affinitatis.*

Ratione domicilii, originis, ſi ibi reperiatur; *Canon. Dd. in c. fin. hic.* habitationis, *c. cum ſit generale.* 8. *eod.* ſive ibi reperiatur, ſive non: *Gl. in c. cauſam.* 3. *in verb. ad domum de dol. & cont.* &, licet domicilium poſt judicium cœptum immutetur. *text. & Gl. in c. propoſuiſti.* 19. *verb. præventus. hic.*

Ratione privilegii, Clerici etiam in minoribus ordinibus conſtituti, *c.* 2 *eod. ubi Dd. c. clerici.* 8. *de judic.* regulariter coram Judice Eccleſiaſtico tam à Clerico, quàm Laïco, conveniri debent: *c. cum nobis ab homine.* 10. *de judic. c. cum ſit generale.* 8. *c. ſi diligenti.* 12. *c. cum contingat.* 13. *hic.* nec ei poſſunt renunciare. *d. c. ſi diligenti.* 12. *§. fin. ubi Gl. in verb. manifeſtè. c. ſignificaſti.* 18. *in verb. Clerici. eod.*

Forum tamen ſeculare nonnullis caſibus ſortiuntur, ut, Si lis ſit de feudo. *d. c. ſi diligenti. §. fin.* tum enim conveniri poſſunt coram Judice Laïco, puta feudi Domino, aut Curiæ Paribus: *c. ve-*

verum.7.*c.ex tranſmiſſa*. 6.*hic c.cæterum*.5.*de judic*. Si res, de qua inter Clericum & Laicum quæſtio, ſub Judice Laico ſita: *c.fin. hic. Socin. in c. Sane ſi Epiſcopi*.3.*n*.3.*eod*. Si ſuper poſſeſſorio vel quaſi agatur: *Guid. Pap. deciſ*. 1. *num*. 1. & 2. *Covar. reſol. pract. cap*. 35.*cum ſeq*. Si Clericus ratione officii, ut quia tutor, curator, procurator Laici fuit, conveniatur: *Socin. ad rubr. hic. num*. 1. & 15. & *in c*. 1.*eod.num*.52.*cum.ſeq*. Si Laico in lite ſuccedat. *Panorm. & Felin. in c. quia de judic. Boër. deciſ*. 69.*per c.propoſuiſti*.19.*hic.vid. Gail*.1.*obſ*.37.

Ratione rei controverſæ forum quis ſortitur, ubi ea ſita. *c.fin. hic.c*.6. *ubicunque*. 13.*qu*. 2.

Ratione delicti, in loco ubi reperitur & deprehenditur. *d. c.fin & ibi Canon. & præcipue Panorm. num*. 29.*cum. ſeq. & Socin. in c.poſtulaſti*. 14. *eod*.

Ratione contractus, ſi ubi contraxit reperiatur. *c*. 1.§. *contrahentes. hic. in* 6.

Ratione cauſarum, quia cauſæ Eccleſiaſticæ & ſpirituales in foro Eccleſiaſtico tractandæ: *c. contingit*. 8. *ubi Dd. de arbitr. c. ſi clericus*. 5. *c.quod clericis* 9.*c. ex tenore*. 11. *hic*. temporales, ſive civiles, ſive criminales, in foro ſeculari, *c.licet*.10. *eod*. niſi ſecularis juſtitiam facere negligat: *Socin. in d. c. licet*. feudales in judicio feudali. *c.verum*. 7. *c. ex tranſmiſſa*. 6. *eod*.

Ratione continentis cauſæ, quia ea non eſt dividenda. *c.pen. de in int. reſt. c. de prudentia*.3.& *ſeq. de don. inter vir. & ux*.

Continentes cauſæ dicuntur, quæ communem judicationis rationem habent, ut una ſine altera non facilè poſſit definiri. *Iaſ. in l.nulli*. 10. *C. de judic*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Ad fundandum judicium ſufficit allegaſſe cauſas & qualitates juriſdictionem tribuentes, etiamſi non ſint veræ, modò de falſitate evidenter non conſtet. *Felin. in c. ſi Clericus Laicum. 5. n. 2. hic. Mynſ. cent. 1. obſ. 9.*

De pactis.

TIT. V.

AD forum competens vocati, quia nonnunquam, judiciorum metu, ad *pacta* & *tranſactiones* veniunt, aut ad *arbitros* declinant, paucis de iis & pro ratione inſtituti noſtri, videamus.

Pactum, hoc jure, *c. pactum. 11. de verb. ſignif.* dicitur, inter partes ex pace conveniens ſcriptura, vel ſine ea, *Gl. in d. c. pactum. verb. ſcriptura.* legibus ac moribus comprobata ſententia.

Paciſci de rebus Eccleſiaſticis poſſunt ii, quibus eas ſine conſenſu capituli vel ſuperioris Prælati, alienare conceſſum. *c. fin. hic. in 6.*

Paciſci poteſt de dignitatibus, prælaturis, & omnibus beneficiis, tam curatis quàm non curatis: de rebus quæ in commercio ſunt, ſive ſint præſentes, ſive abſentes; modò ex earum conventione nec *periculum animæ*, nec *turpitudo*, nec *impoſſibilitas*, nec *Eccleſiæ damnum* inferatur: tunc enim pacta non valent.

Periculum animæ infertur; ſi pacto beneficium pro pecunia reſignetur; quia committitur ſimonia: *c. cumpridem. 4. hic.* ſi fiat de ſuccedendo poſt mortem Prælati in ipſius Eccleſia; *c. accepimus. 5. eod.* aut aliis ſpiritualibus obtinendis. *c. fin. eod.*

Turpitudo infertur; cum quis promittit ſe crimen aliquod commiſſurum; aut de crimine commiſſo

miſſo non acturum. *c.* 8. *unuſquiſque.c.* 5. *in malis promiſſis. c.* 12. *non ſemper promiſſa.c.* 17. *diffinitio c.* 20. *ſi ad peccatum.c.* 21. *mulier.* 22. *qu.* 4.

Impoſſibilitas; cum rei in pactum deductæ commercium per rerum naturam haberi non poteſt. *c. fin. hic.*

Eccleſiæ damnum infertur; cum quid Eccleſiæ reditibus detrahitur, vel ei gravamen adjicitur, vel aliquod præjudicium fit. *c. plerique.* 7. *eod. c.* 42. *ſi quis Laïcus.* 16. *qu.* 1.

Cætera pacta, etiam nuda, quæ hæc vitia non incurrunt, hoc jure obligant, & ad agendum & excipiendum ſunt efficia; *c.* 66. *quicunque.* 12. *qu.* 2. *c.* 1. & 2. *hic. c.* 8. *puellæ.* 20. *qu.* 1. *c.* 23. *innocens.* 22. *qu.* 4. *c.* 30. *Eleutherius.* 18. *qu.* 2.

Niſi conditio pacti defecerit; *c. pervenit.* 3. & *c. ſicut.* 29. *in fin. de jurejur.* Pontifex ex cauſa à promiſſione abſolverit; *ut in c.* 2. *authoritatem. c.* 3. *alius.* & *c.* 4. *nos ſanctorum.* 15. *qu.* 6. *c.* 2. *de voto.* qui pactum vult impleri, ex ſua parte non impleverit. *d. c. pervenit. d. c. ſicut.* §. *fin. c. quemadmodum.* 25. *de jurejur.*

Derogant etiam pacta Apoſtolicis privilegiis & indultis in favorem paciſcentium & renunciantium; *c. ex multiplici.* 3. *de decimis c. Clem. dudum.* 2. *de ſepult.* nocent tantum paciſcentibus, non aliis; *c. præterea.* 8. *de cenſib. c. veniens.* 8. *c. de cætero.* 5. *de transact.* nec faciunt præjudicium ſuperioribus.

Semper enim in omni pacto & juramento excepta cenſetur ſuperioris auctoritas. *c. venientes.* 19. *ea te credimus.* 22. *de jurejur. c. conſtitutus.* 19. *de reſcript.*

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

De tranſactionibus.

TIT. VI.

TRanſactio, eſt rei dubiæ & litis incertæ, neque finitæ, aliquo dato vel remiſſo, conventa deciſio.

Tranſigere de rebus Eccleſiaſticis poſſunt, qui paciſci; ut Prælati, ſed cum conſenſu Capituli ſuperioris. *c. contingit.* 3. *c de cætero.* 5. *c. veniens.* 8. *hic.*

Tranſigi de rebus temporalibus, & ſpiritualibus, de quibus lis eſt, vel futura eſſe poſſit; *c. ſuper eo.* 7. *eod* ita tamen, quoad has, ſi ut proprietates in litigium deducantur. *c. ad quæſtiones.* 6. *de rer. permut. c. ſtatuimus.* 2. *hic.* (Et res, propriè amicabiliter componi dicitur. *d. c. ſuper eo.*) Non ſi ut pro rebus ſpiritualibus dentur temporales, *c. præterea.* 10. *c. ſuper eo.* 7. *eod.* aut quidem ſpirituales, ſed ut quis ad beneficium Eccleſiæ recipiatur, vel præferatur. *c. ex frequentibus.* 3. *de inſtit c. admonet.* 4. *de renunc. c.* 11. *nullus omnino.* 16. *qu* 7. cum utraque in vitium ſimoniæ recideret. *dd. cc.*

Habet tranſactio, hoc jure, ſimilem firmitatem, quam pactum. *c.* 1. *hic.*

De arbitris.

TIT. VII.

ARbitri, hoc loco ſunt, qui nullam poteſtatem in eligentes habentes, conſenſu litigantium in Judices eliguntur, in quos compromittitur, ut eorum ſententiæ ſtetur. *c. à judicibus.* 33. *in princ. & §.* 1. 2. *qu.* 6.

Sunt vel *Ordinarii Arbitri*, vel *ſimpliciter Arbitri*, ſeu *Arbitrarii.*

Ordi-

Ordinarii ſunt, qui poteſtatem quidem habent judicandi; ſed non in eos, qui ſuæ ſe juriſdictioni ſubjiciunt ad judicium accipiendum, eos eligendo. *d. c. à judicibus.*

Arbitrarii tantum ſunt, qui aliundè nullam legitimam poteſtatem acceperunt, quàm à compromittentibus, ad judicandum de quæſtione quam inter ſe habent, eos eligentibus. *c. ſi quis Epiſcopus.* 36 *§. arbitrarii tantum.* 2. *qu.* 6. *c. pervenit.* 3. *hic.*

Compromittere in Arbitros poſſunt, qui nominatim non prohibentur, & qui liberam rerum ſuarum habent adminiſtrationem.

Compromitti poteſt in omnes, qui ſpecialiter non prohibentur, cujuſcunque ſint dignitatis vel æſtimationis.

Parvi enim refert, ſint integræ famæ, an ignominioſi; *c. infames.* 2. *§. cognitores.* 3. *qu.* 7. in poteſtate eligentium, an extra; *d. c. infames. §. filius.* libertini, an ingenui; magiſtratus, an privati; modò ſpecialiter in eos compromitti non prohibeatur.

Prohibetur in ſervos; *c. infamis.* 1. *§. tria.* 3. *qu.* 7. mulieres, *c. dilecti.* 4. *hic.* quæ juriſdictionem in ſubditos non habent: *d. c. dilecti. fac. c.* 7. *Mennam.* 2. *qu.* 5 *c.* 8 *cum devotiſſimam.* 12. *qu.* 2. manifeſte, *fac. c. ad probandum.* 24. *de ſent. & re jud. c. exceptionem.* 12. *de except.* (non occulte, *c. un. ut Eccleſiaſt. benef. ſin. dim. conf.*) excommunicatos; monachos; maximè ſine ſuperiorum licentia; *arg. c.* 20. *de præſentium.* 16. *qu.* 1. *& ibi Gl.* judicem ordinarium ea de re de qua cognoſcere cœpit; *d. c. infames. §. ſi quis verò judex.* aliàs poteſt: *c. quis membrorum.* 23. *qu.* 8. *c. ſi primates.* 5. *qu.* 2. in laïcum (niſi cum clerico, *c.*

per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

per tuas. 9.hic.) de rebus ſpiritualibus; *c. contingit. 8. hic. c. cauſam. 7. præſcript. c. tua nobis, 26. de decim. c. 2. de jud.* niſi authoritate Papæ, vel ſuperioris, vel delegati, *c. 6. præter. §. verum. & ibi Gl. 32. diſt. c. per tuas. 9. hic.* omninò de rebus Eccleſiæ temporalibus. *d. c. contingit. 8. & ibi Canon.*

Compromitti poteſt de omni controverſia, *c. fin. de tranſact.* nominatim non prohibita.

Talis eſt, ſuper beneficio; *c. non ſine. 2. de arbitr. c. 21. niſi eſſent. de præb.* decimis; *c. cum Apoſtolica. 7. de his quæ fiunt à Præl. ſin. conſ. cap.* electione; *c. cum dilectus. 32. c. cum in jure. 33. de elect.* matrimonio; *c. cauſa reſtitutionis. 9. § fin. de reſt. in int.* ſtatu perſonæ; *d. c. cauſa reſtitutionis.* crimine famoſo; *d. c. cauſa reſtitutionis. vid. Dd. ad. c. Quintavallis. 23. de jurejur.* re Eccleſiaſtica, in præjudicium Eccleſiæ; *c. cum tempore. 5. hic. ubi Panorm.* cauſa jam ſententiâ legitimi judicis ſopita; aut dubiis ex ea ſententia provenientibus, quæ ſententiam poſſent pervertere. *c. expoſita. 11. hic.*

Eligi in arbitros poſſunt, unus, vel plures; ſed numero potius impari, quàm pari: *c. 1. hic.* propter naturalem hominum ad diſſentiendum facilitatem; *l. item ſi unus. 17. §. 6. ff. de recept. qui arbitr.* ut ortâ diſſenſione plurium ſententia prævalere poſſit. *c. 1. hic. in 6.*

Nam alii abſque aliis, licet diſcrepare ſententiis poſſint, *d. l. item ſi unus. 17. §. 4. cum l. ſeq. d. c. 1. hic. in 6.* nequeunt arbitrari.

Niſi in compromiſſo ſit adjectum, ut, ſi unus vel alter abeſſet, reliqui nihilominus procederent; *c. uno delegatorum. 42. de off. jud. deleg. l. non diſtinguemus. 32. §. cum in plures. 13. ff. de recept.*

quâ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

qui arbitr. aut niſi abſens legitimè requiſitus cauſæ cognitioni aut definitioni adeſſe nolit. *c. 2. hic. in 6. contra l. item ſi unus. 17. §. fin. ff. eod.*

Si compromiſſum ſit in duos, & diſſentiant, tertium concorditer eligere poſſunt. *ut in c. ſuſpicionis. 39. de offic. deleg.*

Quod ut poſſint, etiam compromiſſo inſeri poteſt: modò certa & nominata perſona exprimatur; non incerta. *c. innotuit. 12. hic.*

Compromiſſo, ut arbitrium teneat, vel pœna adverſus non ſervantem, vel juramentum de ſervando, debet adjici; *c. 2. per tuas. 9. hic.* licet & nudum pactum ſufficiat. *c. 1. de pact.*

Tenentur arbitri arbitrium in ſe compromiſſum recipere, nec illud ſine peccato renunciare poſſunt; ſi quidem ſint liti judicandæ idonei. *c. 30. ſicut enim. ubi Gl. ad verb. uſum. 11. qu. 1. per c. præcipimus. diſt. 90.*

Poſſunt tantum de his judicare, ſuper quibus in eos fuit compromiſſum. *c. cum dilectus. 6. hic.*

Eorum ſententia; ſive æqua ſit, ſive iniqua, ab utraque parte, *c. 2. in fin. hic. c. ſi quis Epiſcopus. 36. §. arbitrarii. 2. qu. 6.* appellatione remotâ, *c. 2. hic. c. à judicibus. 33. & c. ſeq. 2. qu. 6.* ſervari debet: Niſi contineat peccatum per partes non remiſſibile; *d. c. 2. hic.* ut ſimoniam, *ut ibi. & c. cum pridem. 4. de pact. c. præterea. 9. & 10. de tranſact.* aut illicitum præceptum; ut puta filium exheredari, uxorem dimitti; *c. Quintavallis. 23. de jurejur. c. 3. hic.* aut ſi contra formam juris, vel compromiſſi, ſententia ſit dicta; *c. examinata. 7. de confirm. util. vel. inutil. c. cum olim. 7. hic. c. cum in veteri. 52. de elect.* aut contra prius rem judicatam. *c. expoſita. 11. hic.*

Si ex pluribus arbitris pares numero, diverſas di-

dicant ſententias, eorum ſententiæ non neceſſe ſtare; major tamen pars ſi in unam conveniat, ei, nè pœna committatur, ſtari debet. *c. fin. §. fin. de re jud. c. 1. hic.*

Compromiſſo pendente, judicis Ordinarii juriſdictio & cognitio, etiam in cauſa principali & appellationis, *Clem. quamdiu. 3. de appellat.* ſuſpenditur.

Per arbitrium comprobatum & homologatum lis finitur. *l. ne in arbitris. 4. C. de rec. arbitr. vid. Anchar. in c. 1. de lit. conteſt. in 6.*

Tempus compromiſſi, in tempore alioqui litis finiendæ, vel appellationem proſequendi, vel teſtes audiendi, non computatur: *d. Clem. quamdiu.* quia nulla eſt negligentia in eo, & ideò nulla pœna. *c. quia diverſitatem. 5. de conceſſ. Præb.*

Acta coram Arbitris, fidem faciunt coram Judice. *c. cauſam. 11. c. præſentata. 50. de teſtib. & atteſtat.*

Arbitrorum poteſtas finitur; Morte omnium vel alterius ipſorum; *c. ex parte. 10. hic.* Morte litigantium, aut alterius; *c. fin. eod.* Lapſu temporis compromiſſo inſerti; *l quid tamen. 21. §. ſi cum dies. 5. l. arbiter ex compromiſſo. 50. ff. de recept. qui arbitr.* ſententiæ prolatione; diffinitivæ puta; *l. qualem. 19. §. 1. ff. eod.* & aliis modis. *de quibus conſule Specul. tit. de arbitris & arbitrat. §. finitur.*

De poſtulando.

TIT. VIII.

QVod ſi neque pactionibus, neque tranſactionibus, neque compromiſſis res componi potuerit, partes vel per ſe, vel per patronum, judicem

cem accedunt, & deſideria ſua exponunt: quod dicitur poſtulare.

Eſt enim *poſtulare*, deſiderium ſuum, vel amici ſui, in jure, apud eum qui Iuriſdictioni præeſt, exponere, vel alterius deſiderio contradicere. *c. infames. 2. §. eſt autem. 3. qu. 7.*

Poſtulare poſſunt omnes, qui aut Edicto, aut Lege, aut ſententia Judicis, aut Canone non prohibentur.

Canone prohibentur poſtulare, Clerici regulares; niſi pro utilitate Eccleſiæ, vel ſui monaſterii, & præcepto Abbatis: *c. ex parte. 2. hic. c. 8. placuit. 16. qu. 1.* Prælati Eccleſiarum ſecularium, *c. 3. quia Epiſcopus. 5. qu. 3. ratio in c. 4. perlatum. diſt. 88. c. 16. denique. 14. qu. 5. c. 29. te quidem. 11. qu. 1.* excommunicati. *c. intelleximus. 7. de judic. c. decernimus. 8. de ſent. excom. in 6.*

Alia quæ huc pertinent, & juri Canonico non ſunt propria, ſed ex Jure Civili deſumta, *ut patet ex d. c. infames. 2. per tot.* in Aphoriſmis noſtris ad Digeſta & (quos brevi publici juris facturi) ad Codicem ad hunc titulum latiùs explicavimus.

De procuratoribus.

TIT. IX.

POſtulationi valde affinis eſt *procuratio*; quapropter hunc titulum de *procuratoribus* titulo de poſtulando ſubnectimus; in quo idem faciemus, quod in præcedenti; nempe ea quæ hujus juris maximè ſunt propria referemus; quoad alia, quæ cum jure Civili habet communia, ad Aphoriſmos, ad Digeſta & Codicem, lectorem remittentes.

Procurator eſt, qui aliena negotia mandato Do-

Domini, aut Prælati, alteriuſve Clerici, domini vicem gerentis, *c.* 1. *& paſſim. hic. c. olim cauſam.* 12. *de reſt. ſpoliat.* adminiſtrat.

Negotia intellige judicialia; in quibus procurator ad lites dicitur. De quo nobis tantùm hic ſermo.

Talis conſtitui poteſt omnis, qui ſpecialiter non prohibetur.

Prohibetur hoc jure, Excommunicatus, *c. intelleximus.* 7. *de. judic.* infamis, ſi detur pro perſonis Eccleſiaſticis; non ſi pro laïcis: *Panorm. in c. Imperatorem.* 4. *num.* 9. *de juram. calumn.* Monachi & Clerici tam Regulares, quàm Seculares in quolibet gradu conſtituti, in temporalibus; non in ſpiritualibus: *c. un. de ſynd. c. ſed nec procuratores.* 4. *ne cler. vel monach.* minor viginti quinque annis. *c. qui generali.* 5. §. *fin. hic. in* 6.

Conſtitui poteſt procurator, tam in cauſa ſpirituali, *ut in c. cum veniſſent.* 2. *de in int. reſt.* quam civili: imò & criminali ſi civiliter ad pœnam agatur; *c. veniens.* 15. *cum ſeq. c. ſuper his.* 16. *de accuſat. c. tuæ fraternitati.* 5. *hic. c.* 1. *ut lite non cont.* non ſi criminaliter. *d. c. veniens.* 15. *de accuſ. d. c. tuæ fraternitati. c.* 40. *ſi quando.* 2. *qu.* 6. *c.* 2. *in criminalibus.* 5. *qu.* 3. Niſi in crimine injuriarum, & perſona ſit illuſtris: *c.* 18. *abſens. verſ. Niſi.* 3. *qu.* 9. & ſuſpecti Prælati accuſatione. *ſec. Innoc. in c. veritatis.* 8 *de dolo & cont.*

Conſtitui poſſunt unus, vel plures: ita tamen ut non ſeorſum ſinguli, ſed omnes ſimul gerant, præterquam ſi in ſolidum ſint dati; cum enim melior eſt conditio occupantis; lite puta per eum conteſtatâ: niſi mandato aliud contineatur. *c. ſi duo.* 6. *hic. in* 6.

In cauſis tamen ſpiritualibus; ut *electionum*, *poſt-*

poſtulationum, proviſionum, &c. cum hæ celeriorem deſiderent expeditionem, ex pluribus procuratoribus non in ſolidum datis judex magis idoneum poteſt eligere. *d. c. ſi duo. §. fin.*

Duo procuratores diverſo tempore ſi dentur, poſterioris datione prior revocatus cenſetur; niſi litem fuerit conteſtatus. *c. penult. hic.*

Conſtituitur procurator *conſenſu* domini, vel Capituli, (quod loco domini eſt) vel *expreſſo*, (puta per pactum, nuncium, litteras,) vel *tacito*, (puta, ſi dominus præſens patiatur rem ſuam agere.) *in judicio*, aut *extra illud. Clem. 1. hic.*

In Iudicio; cum dominus mandatum actis inſinuat: hoc eſt, litteras procurationis parti, vel Judici dirigit, offert & mittit, & ad acta redigi curat: aut coram Judice procuratorum eligit, ejuſque perſonam confirmat, & quicquid ille geſſerit, ſe ratum habiturum cavet. *Specul. in tit. de procur. §. ratione formæ. num. 13. & 19.*

Extra judicium; coram Notario & teſtibus, aut ſi is haberi non poteſt, litteris, privato, vel publico ſigillo, conſignatis.

Mandatum procuratorium continere debet, *nomen Iudicis, coram quo litigatur, conſtituentis, conſtituti, & ejus, contra quem, in qua cauſa, & ad quid* (puta an ad agendum, an defendendum) *conſtituitur, & quod Dominus id quod cum eo erit actum, ratum habebit: & potiſſimum, ſi à Reo detur, ſatisdationem*, qua dominus ſub hypotheca rerum ſuarum procuratoris fidejuſſor judicatum ſolvi exſiſtit. *c. accedens. 10. c. conſtitutis. 12. hic, c. Nicolao. 64. de appell. l. un. c. de ſatisdand.*

Procurator ad lites conſtitutus, alium ſubſtituere non poteſt; niſi litem ſit conteſtatus, vel id mandato ſuo contineatur; *c. is qui. 3. hic. in 6.*

vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

vel niſi in rem ſuam ſit datus. *d. c.* 1. §. 1. *eod. in* 6.

Ad lites intelligitur etiam procurator conſtitutus, qui generaliter ad negotia; non tamen ad actus, qui ſpeciale deſiderant mandatum; ut *juramentum deferre, tranſigere, paciſci. c. qui ad agendum.* 4. *cum c. ſeq. eod. in* 6.

Omnia quæ procurator in judicio facit, ſi de mandato appareat, nec illud ſit extinctum, rata ſunt; *c.* 1. *eod.* poteſt enim domino & nocere & prodeſſe. *c.* 2. *de confeſſ. in* 6. non tamen poſt revocationem.

Revocari ante litem conteſtatam ſemper poteſt; poſt, cum jam dominus litis factus, non, niſi volens; ſiquidem juſta cauſſa revocationem non ſuadeat.

Juſta cauſſa eſt, ſi procurator ſit ſuſpectus, affinis, hæres adverſarii; valetudine aut aliâ re impediatur. *c. quamvis.* 2. *hic. in* 6.

Revocatio Judici vel Adverſario inſinuari debet; alioqui, ſi eam hi ignorant, quæ geſta, rata habentur. *c. mandato.* 13. *c. in noſtra.* 4. *hic. ubi Dd.*

Poſt concluſionem in cauſa ſi appareat procuratorem revocatum, nihilominus fertur ſententia. *c. auditis.* 8. *eod.*

De libelli oblatione.

TIT. X.

SIve per ſe, ſive per procuratorem compareat Reus; Actor Reo quid petat, coram Judice exponere debet.

Quod facere poteſt in cauſſis ſummariis, & aliis nonnullis; quas enarrat Speculator *de libell. concept.* §. *in quibus* verbo tantùm ſine ſcriptura, per ſe, vel per Advocatum; *c. paſtoralis.* 14. *de judic.* *Lanfr.*

Lanfr. in Clem.ſæpe.de verb. ſignif.ad verbum Libellus. factum & quæſtionem proponendo; in plenariis cauſſis ſcripturâ; quæ libellus dicitur. *c. 1. hic.*

Eſt *libellus*, brevis ſcripturâ, claram actoris petitionem, ſeu intentionem continens, contra Reum neceſſariò concludens. *c. fin. hic.*

Eſt vel *conventionalis*, ſeu *poſtulatorius*; qui in civilibus negotiis; *c. 1. & fin. hic.* vel *accuſatorius*, ſeu *querimonialis*, qui in criminalibus datur. *c. 5. perſcripta. §. libellorum. 2. qu. 8. c. 9. legum. 2. qu. 1.*

Hic, ſive crimen publicum proſequatur, ſive privatum, ſive civiliter, ſive criminaliter agatur, continere debet diem & annum; nomen & cognomen accuſantis & accuſati, & Judicis, coram quo accuſatio fit; crimen, & tempus, quo commiſſum fuit; cum inſcriptione interdum. *c. tuæ fraternitati. 5. de procurat. d. c. 5. perſcripta. §. libellorum. 2. qu. 8.*

Libellum conventionalis eadem ferè continere debet; Nempe non ſolum agentis & conventi nomen, ſed & jus dicentis, & petitæ rei, *c. 2. hic.* & actionis qualitatem: (nomen ut exprimatur non neceſſe *c. dilecti. 6. ubi Dd. de judic.*) & ſi perſonali actione agatur, petendi cauſſam. *c. fin. eod.*

Quæ requiruntur & *Rei* & *Iudicis gratia*: *Rei*; ut deliberare poſſit, contendere, an cedere debeat: *d. c. fin. c. pervenit. 5. de cenſib.* cui propterea certæ indulgentur induciæ: *can. induciæ. 4. §. offeratur. 3. qu. 5. Iudicis.* ut ſciat, qualiter debeat formare ſententiam; Ea enim ſecundùm petitionis formam ferenda eſt. *c. qualiter. 24. §. debet. de accuſation. c. examinata. 15. de judic. Clem. ſæpe. §. verum quia. verb. pronunciatio. de verb. ſign. ubi*

Gloſſ. Bald. in l. 1. C. ſi plures una ſent. cond. &c. Iaſ. in l. 22. cum ſeq. ff. ſi cert. pet.

Utrique proinde, ab Actore, libellus offerri debet, & quidem ultrò. *c. 1. hic. Specul. d. tit. §. reſtat videre. num. 1. & §. utrum. num. 4.*

Eo nullo exſiſtente, proceſſus nullus redditur: *d. c. examinata. 15. ubi Felin. de judic. d. c. 1. ubi Can. hic.* rectè ſi conceptus, & Reo oblatus, ſi is reſpondeat, vel partem negaverit, partem autem defendendo confiteatur; lis cenſetur conteſtata. *c. un. de lit. cont. c. dudum. 54. de elect. c. prout nobis. 4. de dolo & cont.*

De mutuis petitionibus.

TIT. XI.

REus conventus, ſi ei nulla ſuppetat exceptio, quâ judicium vel differat, vel litis ingreſſum impediat, poteſt Actorem, quem vel ratione rei, vel alicujus negotii habet obligatum, viciſſim apud eundem Judicem reconvenire.

Cujus enim in agendo quis obſervat Arbitrium, eundem habere contra ſe judicem in eodem negotio dignari non debet. *can. 1. §. nullum. verſ. cujus. 3. qu. 8. c. 1. & 2. hic.*

Eſt *reconventio*, mutua petitio, contra convenientem, vel agentem, in eodem judicio conſtituta.

Eſt vel *Propria*; quæ ita ab initio inſtituta, ut pari paſſu cum conventione procedat: *Socin. in Rubr. art. 1. num. 1. & in c. prudentiam. 2. num. 3. & num. 19. hic.* vel *Impropria*; quæ non ita inſtituta.

Hæc uſque ad concluſionem in cauſa locum habet; *Marant. par. 4. diſt. 6. num. 5. de ord. judic.*

Illa

Illa ante litis conteſtationem, vel ſtatim poſt. ut utraque petitio mutuâ viciſſitudine, eodem ordine & formâ judiciorum, ſimul tractari poſſit. *Gl. in. d. c. prudentiam. 2. verb. eo modo. Gl. in Clem. ſæpe. §. verum. verb. exordio. de verb. ſignif.*

Reconvenire regulariter quilibet Adverſarium ſuum poteſt, coram eodem judice, coram quo fit conventio: ſive is ſit Ordinarius, ſive Delegatus: *c. diſpendia. 3. de reſcript. 6.* non Arbitro; *c. cum dilectus. 6. de arbitr.* non Judice appellationis; puta tali, qui tantum de cauſa appellationis poteſt cognoſcere; cum antequam pronunciet, dubium ſit, an judex ſit inter partes. *c. ut debitus. 59. de appellat.* Omninò coram eo, qui cognoſcit de pronunciatione, vel tali appellatione extrajudiciali in qua venit negotii principalis cognitio; ut cum ſuper hujuſmodi proviſione appellatur; *c. ſtatuimus. 1. de election. in 6.* quia certum, eum partium eſſe Judicem; *c. 1. accuſatores. §. nullum. verſ. cujus in agendo. 3. qu. 8.* talis enim appellatio eſt citatio ad cauſſam.

Fieri poteſt *reconventio* in omni cauſa, ſive in rem ſive in perſonam agatur; niſi jure prohibeatur. *d. Clem. ſæpe. c. 1. & 2. hic.*

Prohibetûr; in cauſis criminalibus; *c. 1. neganda. 3. qu. 11.* præjudicialibus, *c. 1. de ord. cogn. c. 4. prius eſt ut. 4. §. aliquando. 3. qu. 11.* ſpiritualibus, coram laico; *c. decernimus. 2. de judic. c. tua. 25. de decim. c. relatum. 21. §. ad hoc. de jur patron. c. gravem. 15. de exceſſ. Præl.* cauſa ſpoliationis, niſi de alia; *c. fin. de ord. cognit.* depoſiti; *c. bona fides. 2. de depoſ.* cauſſis exſecutivis; *Socin. in d. c. ex litteris. art. 5. num. 57.* ſimplici; non in modum actionis, judicis imploratione; *Socin. in c. ex litteris. 1. n. 92. hic.* momentanea poſſeſſione. *Gl. in c.*

fin. de ord. cogn. Gl. & Hoſtienſ. in d. c. cum dilectus. 6. de arbitr.

Proponi debet *Reconventio*, libello comprehenſa, ante litem conteſtatam, vel ſtatim poſt, & deindè cum conventione ſimultaneo proceſſu, eodemque judicioru mordine & figura procedere; *Gl. in c. prudentiam. 2. verb. eodem modo. hic.* ita tamen, ut prius in conventione Actoris, deindè in reconventione, & ita deinceps in ſingulis actibus uno quaſi curſu ad metam litis procedatur. *Gl. Felin. & Dd. in d. c. ex litteris. hic. Gl. in Clem. ſæpe. de verb. ſign.* modò de utraque cauſſa pariter conſtet: ſi non, in negotio liquido, judex procedere, in non liquido, ſuperſedere poteſt. *Dd. in c. cum dilectus. 2. de ord. cognit. Spec. tit. de reconvent. §. videndum. num. 5.*

Cauſſa conventionis & reconventionis eadem cauſa dici poteſt, eò quod idem Judex, iidem litigatores, eadem inſtantia, & una ſententia determinanda. Accedit, quod prohibitâ appellatione in conventione, prohibita etiam in reconventione cenſeatur. *d. c. cum dilectus. 2. de ord. cognit. c. fin. hic.*

De litis conteſtatione.

TIT. XII.

ABſolutis præparatoriis, ſequitur ipſius Judicii principium, & fundamentum; quod eſt *Litis conteſtatio.*

Eſt judicii fundamentum: quia ſi à partibus fuerit omiſſa, nec teſtes recipi, nec ad ſententiam definitivam deveniri poteſt, adeoque judicii proceſſus corruit. *tot. tit. ut lite non cont. c. dudum Eccleſia. 54. §. licet. de election.*

Fit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Fit per actoris intentionem in jure propoſitam, & reſponſionem rei, animo litem conteſtandi ſubſecutam. *d. c. dudum. §. licet. c. un. hic. c. prout. 4. de dolo & cont.*

Is animus ex verbis propoſitis ad litem conteſtandam aptis præſumitur. *arg. c. 9. humanæ aures. 22. qu. 5.*

Nuda facti narratio, & reſponſio in negando non conſiſtens, non inducit litis conteſtationem. *c. 2. hic. in 6. & Dd. com.*

Litem conteſtantur vel ipſæ perſonæ principales, ſi habent perſonam ſtandi in judicio, vel eorum procuratores, tutores, curatores, ſyndici, actores, *c. cum ad ſedem. 15. de reſt. ſpoliat. d. c. prout. 4. c. cum cauſam. 6. de juram. calum. c. 1. un. hic.* Advocati. *c. cum cauſam. 62. de appell.*

Hoc facere debent in jure, id eſt, coram Judice competente; *c. at ſi. 4. in pr. de judic. c. ad noſtram. 3. de conſuet.* tempore ad agendum legitimo.

Litis conteſtatio regulariter in omni cauſſa neceſſaria, de qua non de plano abſque figura Judicii, ſed proceſſu juris habito, ordinariè cognoſcitur. *Socin. ad c. quoniam. num. 8. ut lite non cont. ubi cauſſas exceptas vide.*

Nec ſolùm neceſſaria, cùm per actionem judicium inſtituitur, verùm etiam ubicunque judicis officium pro actione proponitur: veluti, cum in integrum reſtitutio non incidenter, ſed principaliter poſtulatur. *c. fin. de offic. Iudic.*

Litis conteſtationis effectus eſt varius: Alius *à parte Iudicis*, alius *à parte Actoris*, alius *à parte Rei*, alius *communis*.

A parte Iudicis; quod juriſdictionem ipſi demandatam perpetuet: *c. relatum. 19. de off. deleg.* quod in præjudicium unius litigantis nihil in-

novare queat. *tot. tit. C. ut lit. pend. nihil. innov.*

A parte Actoris; quod actiones temporales perpetuet: *l. ult. ff. de fidejuſſ. tut. l. ult. C. de præſcr. 30. ann.* quamlibet præſcriptionem, etiamſi facta ſit litis conteſtatio coram arbitro, interrumpat; *c. 9. poſt. 16. qu. 3. Panorm. in c. illud. num. 11. cum ſeq. de præſcript. & Felin. ibid. num. 3.* quod rem petitam litigioſam faciat; *l. 2. C. de reb. litig.* quod actor libellum mutare nequeat. *Gail. 1. obſ. 74. num. 4.*

Ex parte Rei; quod res petita poſt litem conteſtatam Reo pereat; *Hottom. 4. obſ. 5.* puta ſi furi prædo, &c. ſit: *l. 40. ff. de petit. hæred. l. 49. ff. de furt. l. 1. §. rectiſſimè. l. 19. ff. de vi & vi arm.* quod poſt eam poſſeſſores in mala fide conſtituantur. *l. 25. §. 7. ff. de pet. hæred.*

Communis effectus eſt; quod litis conteſtatio novationem inducat; *l. 11. l. 29. ff. de novat. l. 3. C. eod.* quod ab ea judicium incipiat; *Cujac. ad c. 1. de juram. calum. Gail. 1. obſ. 74. num. 1. Fac. c. ſuper quæſtionem. 27. in princ. de offic. judic. deleg.*

Vt lite non conteſtatæ non procedatur ad teſtium receptionem, vel ad ſententiam definitivam.

TIT. XIII.

QVod diximus titulo præcedenti, lite non conteſtatâ nec teſtes poſſe recipi, nec ad ſententiam definitivam poſſe procedi, quoad teſtium receptionem, non eſt perpetuum.

Eam enim aliquando Judex, tam *Ordinarius*, quam *Delegatus*, perſpecta negotii & perſonarum qualitate, *Mynſ. obſ. 72. cent. 4.* admittit, ſi de teſtium vel obitu, vel diuturna abſentia periculum

lum ſit. *c. quoniam frequenter.* 5. *in princ. hic.* Idque tam in cauſa *civili*, quàm *criminali*: ita tamen ut in *hac* eam, alterâ parte abſente, non admittat: *Gloſſ. in c. veritatis.* 8. *de dolo & cont.* in *ea* poteſt, ſi periculum ſit in mora: ſi non; pars adverſa, ad videndum jurare teſtes, & dandum interrogatoria, debet citari. *Socin. in d. c. quoniam frequenter.* 5. *Hoſtienſ. in c. ſignificavit.* 41. *de teſtib.*

Sunt & alii caſus, in quibus ante litem conteſtatam teſtium receptio permittitur. *Innoc. in d. c. quoniam frequenter.* 5. *verb. procedendum. Specul. tit. de teſte.* §. *nunc tractemus.* Puta, 1. Cùm actor propter interpoſitum juramentum nequit agere; *c. ad noſtram.* 20. *de jurejur.* 2. Cum cauſa eſt merè ſpiritualis, & ſine alterius commodo; ut eſt hæreſis crimen; *c.* 6. *ſanè profertur.* 24. *qu.* 2. *c. ab infirmis.* 26. *qu.* 7. *c. à nobis.* 28. *de ſent. excomm.* 3. Cum publicum commodum offenditur. *c.* 9. *quia ea.* 3. *qu.* 2. 4. De ſtatu Eccleſiæ agitur; *c. cum olim.* 34. *de teſtib. & atteſt.* 5. In cauſa denunciationis. *c. veritatis.* 8. *de dolo & cont. c. novit.* 13. *de judic.* 6. In cauſſa appellationis, cum appellatus eſt contumax; *c. interpoſita.* 70. §. *ſane. de appell.* 7. In cauſſa matrimonii carnalis, cum alter ſe malitioſe abſentat. *d. c. quoniam frequenter.* 8. In dilapidatione. *arg. d c. quia ea.* 3. *qu.* 2. 9. In cauſſa purgationis. *c. cum. P.* 7. *de purg. can.* 10. Ubi aliquid officio judicis actioni ſerviente petitur; ut in expenſis lite pendente factis. *c.* 2. *de offic. Iud. c. ex litteris.* 1. *de conſ. & affin.* 11. In omnibus, in quibus ſimpliciter, & de plano proceditur. *Spec. d. loc. qui plures uſque ad* 36 *enumerat.*

Teſtes ſic producere ante litis conteſtationem, non tantum *Actor* poteſt, ſed & *Reus*; diverſo tamen modo. *Mynſ. cent.* 4. *obſ.* 71. *Gail.* 1. *obſ.* 92. *n.* 3.

Actor eos producit, ſi teſtes ſint vel ſenes, vel valetudinarii, ita ut mortis ſubſit periculum; aut diu abfuturi; *d. c. quoniam frequenter. 5. c. cum olim. 34. ſignificavit. 41. de teſt. & atteſt. c. præſentata. 5. de teſtib. & atteſt.* & in ipſius poteſtate non ſit, quod agat; *Innoc. in d. c. ſignificavit. & d. c. quoniam frequenter. in Gl. ſenex.* veluti ſi debitorem ſibi ſub conditione habeat obligatum.

Ætas, infirmitas, & abſentia teſtium, quomodo ſit æſtimanda, judicis committitur & relinquitur arbitrio. *Innoc. in d. c. quoniam frequenter.*

Actori, teſtium hac receptione conceſsâ, neceſſe, ut intra annum, à quo agere potuit, actionem inſtituat: aut ſaltem Reo hujuſmodi teſtium receptionem denunciet. *d. c. quoniam frequenter. §. ſed ſi noſter. ubi Gl. & Panorm. num. 7.*

Reus indifferenter, & ſine ætatis, valetudinis, aut abſentiæ diſcrimine, quoſlibet teſtes producere poteſt, modò ipſi exceptio, vim actionis non habens, competat, quâ actionem, quam metuit, elidere poſſit. *Lanfranc. in c. quoniam contra. De probat. c. 8. num. 34.*

Fieri debet hæc teſtium productio coram ipſius ſeu cauſæ principalis competente judice, *Panorm. in d. c. ſignificavit. num. 10.* parte, ut dictum, citatâ; *Hoſt. in d. c. ſignificavit*; Niſi præſens, ob mortem teſtis, periculum verſetur; Tum enim & coram incompetente judice, & parte adversâ non citatâ, facta teſtis hujus receptio valet. *Felin. in c. ſi qui teſtium. 8. num. 13. de teſtibus. & atteſtat.*

De

De juramento calumniæ.

TIT. XIV.

LIte conteſtatâ, varii actus ante ſententiam definitivam interponuntur: qui ad tria genera referri ſolent. In primo genere ponitur *jusjurandum Calumniæ*; in ſecundo *dilationes*: in tertio *progreſſus contra Reum contumacem*, vel *fatentem*, vel *negantem*.

Iuramentum calumniæ nihil aliud eſt quàm juramentum à litigantibus ſuper causâ bonâ fide ſusceptâ, & deinceps proſequendâ, præſtandum.

Illud, hoc jure, judex, non niſi petitum ſit, partibus imponere tenetur. *c.* 1. §. *propter omiſſum. ubi Gl. verb. annullandus. hic. in* 6.

Impoſitum ſi quis præſtare recuſaverit, actor ab inſtituta cadet actione, reus pro confeſſo habetur. *c. fin.* §. *fin. hic.*

Præſtant hoc litigantes omnes, etiam univerſitas, municipium, &c. *c. Imperatorem.* 4. *c. ult. eod.* perſonæ Eccleſiaſticæ; *c. cæterum.* 5. *c. ult. eod.* in cauſſis propriis, (non in cauſis Eccleſiæ; *c.* 1. *& d. c. cæterum.* 5. *hic.*) ſive ſuo, ſive alieno nomine judicium ſuſcipiant. *c.* 3. 4. *& c. cum cauſam.* 6. *eod. c.* 2. §. 1. *eod. in* 6.

Utrum illud in propria perſona præſtent, an per procuratorem, nihil intereſt.

Procurator, hoc juramentum ut præſtet, debet ad hoc ſpeciale habere mandatum; *c. fin. eod. in* 6. & tum in animam Domini & ſuam jurat. *Ioan. Andr. in add. ad c. in pertractandis.* 3. *hic. text. in c.* 2. *in princ. de teſtib. in* 6.

Præſtatur in omnibus cauſis, in quibus neceſſitas probationis incumbit, *Petr. Greg.* 48. *Syntagm.* 6. *num.* 3. tam in prima quàm ſecunda appella-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

tionis inſtantia; *c. 2. in princ. hic. in 6.* etiam cauſis criminalibus, *c. 1. §. nos itaque. verb. criminali. hic. Hoſtienſ. in ſum. hic. num.* 3. ſpiritualibus. *c.* 1. *§. fin. eod in* 6.

Et quidem hac forma. *Ab Actore*; ut juret ſe non animo calumniandi litem intendere, ſed quod exiſtimet, ſe bonam cauſam habere. *A Reo*; quod putet ſe juſte reſiſtere, opinione juris ſui. *l. 2. in pr. C. hic. Ab utroque*; quod nihil penitus patrocinii gratiâ, Judicibus aut alteri cuicunque, in cauſa vel dederit, vel promiſerit, vel etiam daturus ſit per ſe, ſive per alium, præterquam Advocatis honoraria, cæteriſque quibus à jure dari permittitur. *c. ſtatutum.* 11. *§. inſuper. de reſcript. in 6. Auth. principales. C. hic.* Item quod neuter ullam probationem, quam non exiſtimaverit neceſſariam, exiget. *Auth. in iſto. C. eod.*

Jurant Prælati propoſitis Euangeliis, alii omnes tactis. *c. ult. in princ. hic.*

De dilationibus.

TIT. XV.

SEquuntur *Dilationes*. Quæ ſunt temporum, ad judiciales actus perficiendos conceſſorum, prorogationes. *c.* 1. 2. *&* 3. *hic.*

Sunt vel *Iudiciales*, quæ ob actum Judicialem; vel *Extrajudiciales*, quæ ob actum Extrajudicialem expediendum dantur. De illis, non de his, nobis hic eſt ſermo.

Sunt illæ vel *Legales*, hoc eſt, certo jure conſtitutæ; vel *Arbitrariæ*, id eſt, ab arbitrio Judicis pendentes.

Conceduntur; ad teſtes producendos, *c. licet cauſam.* 19. *de probat.* ad peremtorias proponen-

das,

das, *c.1. & c.ſeq.3. qu. 3.* probationem per inſtrumenta, *Novell.115.c.ſed & hoc.2.* ſolutionem, faciendam, *l. 2. 3. C. de uſur.* ſe purgandum, *c. tam. litteris. 33. de teſtib. & atteſt.* ad accuſandum & agendum, *c. licet. 14. de accuſ. & c. fin. de cland. deſponſ.* Prælatum optandum, *c. cum in veteri. 52 de elect.* appellationem proſequandam, exceſſus puniendum, *c. irrefragabili. 13. de offic. jud. ord.* negotium decidendum, *c. de cauſis. 4. de off. jud. deleg.* reſtitutionem petendam, *c. frequens.1.de reſtit. ſpoliat.in 6.* excommunicationis exceptionem probandam, *c. pia.1.de except.in 6.* litem conteſtandam. *c. 2. hic.* &c.

Earum ſpatia, hoc jure, ſive à judice propria authoritate, ſive à lege dentur, (Judex enim ea, negotii qualitate, & partium utilitate vel neceſſitate inſpectâ, producit, vel arctat.) ſunt arbitraria. *c. ult. de tranſanct. c.1. ſi ægrotans.5.qu.3. c. 8. ſi. Epiſcopus. 3. qu. 2. c. quod ad conſultationem. 15. de ſent. & re jud. c. oblatæ. 57.§.licet.de appellat.* Exceptis iis quæ ad appellationem proſequendam, & reſtitutionem in integrum petendam à lege conceſſa. *Gloſſ. in c. cum ſit Romana. 5. eod.*

Judex dilationes non debet concedere, niſi ſedens pro tribunali, præviâ cauſæ cognitione, & utraque parte præſente. *c. ult. §. à Iudice. 3. qu. 3. Hoſtienſ. in ſum. hic. num. ult. Spec. de dilat. §. 2. num. 1.* pura, quas ipſe ſua authoritate concedit. Lege enim conceſſæ, cunctis partibus abſque cauſæ cognitione competunt; quamvis eas, qualitate perſonæ & cauſæ, aliisque circumſtantiis conſideratis, interdum Judex moderari poſſit: ut ſtatim diximus. *per jur. ibi all.*

Judex ſuâ authoritate dilationes concedit, ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

eæ jure non proditæ; ut ad ſiſtendum aliquem in judicio, *l. ſancimus.* 26. *C. de fidejuſſor.* & opponendas exceptiones dilatorias. *c. paſtoralis.* 4. *de exception.*

Et tum poteſt non tantum cuique exceptioni opponendæ tempus præfigere, ſed & omnibus ſimul opponendis unum terminum: *d. c. paſtoralis.* qui cenſetur tum, licet non ſit expreſſum, peremtorius. *arg. d. c. paſtoralis.*

Alioqui in aſſignandis dilationum terminis neceſſe, ſi judex terminum velit eſſe peremtorium, illud evidentibus verbis exprimere. Niſi enim id fuerit factum, tres termini dandi ſunt: ſive dilationes ante litem conteſtatam ſint conceſſæ, ſive poſt. *ut vult Lagus meth. utr. jur. hoc. tit. per Gl. in Clem. ſæpe.* 2. *verb. non peremtoriè. de verb. ſignif.*

De feriis.

TIT. XVI.

PRæter Dilationum cauſſas titulo præcedenti enarratas ſunt & aliæ: Nempe *Feriæ*; *Ordo judiciorum*; *Plus petitio*; *Concurſus judicii petitorii & poſſeſſorii.* de quibus hoc & ſequentibus titulis agemus.

Feriæ, (omnium, non unius litis dilationes,) ſunt dies ab actibus judicialibus vacui. *c. ult. hic.*

Cum aliâs ſeptimanæ dies ferias vocamus, feriarum nomine abutimur. *Cujac. ad c.* 1. *&* 2. *hic. Covar.* 4. *reſol.* 19. *num.* 1. *verſ. eadem.*

Sunt *Feriæ* aut *Solennes*, ſeu *Ordinariæ*, quæ ſcilicet certo ſpatio quotannis recurrunt; aut *Repentinæ*, ſeu *Extraordinariæ*, quæ ſubitò pro re nata indicuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Solennes aut ſunt *Sacræ*, aut *Profanæ*, ſeu *Neceſſariæ*.

Sacræ ſunt, dies cultui & honori Dei, & Sanctorum reverentiæ dicati. *d. c. ult. hic. ubi vide. c.1. & 3. nullus. 15. qu. 4. in princ. diſt. 3. de conſecr.*

Quos ſingulis diebus dominicis Parochus populo prænunciare debet. *cap. 1. de conſecrat. diſt. 3.*

Profanæ, ſeu *Neceſſariæ*, ſunt, quæ non propter honorem Dei, vel Sanctorum, ſed propter utilitatem, vel neceſſitatem hominum ſunt inſtitutæ; ut ſunt meſſium, & vindemiarum. *d. c. ult. in fin. hic.*

Repentinæ feriæ ſunt, quas Princeps, aut Magiſtratus, propter inaugurationem, triumphum, rem proſpere geſtam, *Gl. in verb. ob neceſſitates. in Clem. ſæpe. 2. de verb. ſignif.* vel hoſtilem incurſum, ſeditionem, peſtem, aliamve cauſam publicam extra ordinem evenientem, indicit.

Hiſce omnibus feriatis diebus expediri non poſſunt quæ ſunt Juriſdictionis contentioſæ; ut eſt citatio ad cauſam dicendam, reſpondendum, jurandum, ſententiam audiendam; *c. ult. hic. c. 1. & 2. 15. qu. 4. c. auditis. 29. de electione.* damnatio ad mortem, vel aliam pœnam: *c. 1. hic.* poſſunt quæ ſunt juriſdictionis voluntariæ; ut tutorum, vel curatorum datio, emancipatio, teſtamenti, aut donationis, aut contractûs, confirmatio. *Kling. ad c. 1. num. 9. & 14. hic. l. actus. 8. C. eod.*

Poſſunt etiam hiſce feriis expediri eæ cauſſæ, quarum diſceptationem *pietas* vel *neceſſitas* ſuadet. *c. ult. hic.*

Pietas ſuadet, ſi ſint cauſæ debilium & miſerabilium perſonarum, *arg. c. utinam. 9. diſt. 76. c. nunquam. 33. diſt. 5. de conſecrat. Hoſtienſ. in ſum. hoc tit. num. 4. Cling. ad c. 1. num. 4. hic.* ſi de alimentis futuris officio judicis debitis, *Iaſ. ad l. 1. §.*

ſed excipiuntur. num. 7. ff. hic. cauſa ſpirituali, agatur, *Innoc. in c. ult. num. 2. hic.* de cauſa matrimoniali Judex ex officio ſtatuat. *Hoſtien. in d. Summ. num. ult.*

Neceſſitas ſuadet; ſi res, vel actio, tempore vel morte ſit peritura. *c. fin. §. verum. cum ſeq. de judic.*

Feriis ſacris & repentinis partes renunciare non poſſunt: *c. fin. hic.* poſſunt profanis, ſeu neceſſariis. *d. c. fin. c. licet. 3. hic. & c. ſi diligenti. 12. de foro compet.*

Tacite id feciſſe intelliguntur partes, quibus præſentibus & ſcientibus, nec contradicentibus, Judex diem, quam feriatam eſſe ſcit, aſſignat. *c. quod ad conſultationem. 15. de re judic.*

His feriis, ſi non renunciatum, quod actum, non ſubſiſtit. *d. c. fin. hic. d. c. ſi diligenti. 12.*

Computantur feriæ Sacræ vel de veſpera in veſperam, *c. 1. & 2. hic.* vel potiùs ſecundùm earum qualitatem, & regionum diverſarum conſuetudinem; *d. c. 2. hic.* Profanæ & Repentinæ à media nocte in mediam noctem. *Weſemb. in com. C. hoc tit. num. 25.*

De ordine cognitionum.

TIT. XVII.

SEquitur de ordine cognitionum; quia interdum accidit, ut aliqua cognitio differatur, donec altera terminetur.

Ordo judiciorum, ſeu *cognitionum*, eſt diſpoſitio, quâ unum judicium alteri judicio anteponitur.

Spectatur is tum, cum plures actiones in Judicium veniunt.

Quod fit, cùm mutuis petitionibus actor & reus ſe impediunt: & tum eæ aut ſunt *principales*; aut *una eſt principalis*, *altera incidens*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Si utraque principalis & *civilis*; prius propoſita, prius eſt tractanda, unâ tamen ſententiâ ambæ terminandæ: modò ſe non contingant. *c. 2. hic.*

Si ſunt *criminales*; major minori præponetur.

Si una civilis, altera criminalis; prius criminalis tractabitur; *c. 3. non eſt.* §. *civili. 3. qu. 11.* Niſi civilis criminali præjudicet. *c. 4. prius.* §. *ſi crimen. 3. qu. 11.*

Si ambæ actiones non ſunt principales, ſed *una incidit alteri*, tum incidens, ſi talis ſit ut principalis impediat cognitionem, prius terminari debet; *c. tuam. 4. hic.* aliàs prius principalis. *Bald. tit. de incident. Gl. 1. in c. 1. hic.*

De plus petitionibus.

TIT. XVIII.

QVia plus petentis petitio aliquando differtur, ideò *de plus petitionibus* ſequitur.

Plus quis petere dicitur, quatuor modis: *Causâ, Tempore, Re, Loco. c. un. hic.*

Cauſsâ; cum quis electionem Adverſario competentem ſibi arrogat; ut, cum id quod vel in genere, vel alternativè debetur, in ſpecie, vel præcisè petit. *d. c. un.*

Tempore; cum ante diem, vel conditionem exſiſtentem, petit id quod debetur. *d. c. un. in fin.*

Re; cum majorem ſummam, vel quantitatem, quam debetur. *d. c. un. verſ. Re.*

Loco; ſi eo, quo convenit ſolvere loco, non petit; ſed alio. *d. c. un. verſ. Loco.*

Hoc modo plus petens; tenetur quanti rei intereſt convento loco non ſolviſſe. *d. c. un.*

Re plus petens, in expenſis adverſario condemnatur. *d. c. un. in princ.*

Tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Tempore plus petenti duplicantur induciæ: quibus finitis, Reus litem non excipiet, niſi expenſis ipſi ſolutis. *d. c. un. verſ. Ei vero.*

Cauſsâ plus petens, ad omnes expenſas in triplum & omne damnum, quod Reus occaſione inſtitutæ actionis tulit, condemnatur. *§. ſi quis agens. 33. verſ. & ſiquidem. Inſt. de action.*

Has tamen pœnas effugiet, ſi ante litis conteſtationem à plus petitione deſiſtat. *Hoſtienſ. hic.*

De cauſa poſſeſſionis & proprietatis.

TIT. XIX.

DIximus ſupra in genere de ordine cognitionum, videamus nunc in ſpecie de ordine cognoſcendi in concurſu petitorii & poſſeſſorii judicii.

Concurſus fit, ſi actor, agens petitorio, à Reo, conquerente forte de ſpoliatione, conveniatur poſſeſſorio: idque vel *de eadem re*, vel *de diverſa.*

Si utrumque judicium eſt *eadem de re*, prius ſuper poſſeſſorio eſt cognoſcendum, & pronunciandum; petitorio, prius propoſito, ſuſpenſo. *c. ex conqueſtione.* 10. *c. litteras.* 13. *de reſtit. ſpoliat.* Et hoc ſive poſſeſſorium præcedat, ſive ſequatur. *c. in litteris.* 5. *eod.*

Judicium utrumque ſi eſt *de re diverſa*; ſubdiſtinguendum eſt. Nam aut *poſſeſſorium*, puta de ſpoliatione, proponitur *in modum reconventionis*, aut *in modum actionis*, aut *in modum exceptionis.*

Si in modum reconventionis; puta quia Reus conventus reconveniendo petit reſtitui; tunc viciſſim ſunt tractanda, & una ſententia terminanda. *vid. ſupr. de mutuis petit.*

Si in modum actionis; tunc ſive civiliter, ſive

cri-

criminaliter ſpoliatus ab Actore conveniatur, poſſeſſorium prius excutiendum. Spoliatus enim ante omnia eſt reſtituendus. *c. in litteris.* 5. *c. gravis.* 11. *de reſtit. ſpoliat.*

Si in modum exceptionis; primò exceptio ſpoliationis; deindè petitorium, tractabitur. *c.* 2. *verſ. Sed quoniam. de ord. cognit.*

Qui petitorio agit, ante concluſionem in cauſa, & poſſeſſorio, adipiſcendæ, vel recuperandæ; non retinendæ, agere poteſt: non poſt concluſionem; niſi juſta cauſa ſubſit. *c. paſtoralis.* 5. *& c. cum dilectus.* 6. *hic. c. ſignificaverunt.* 36. *de teſtibus & atteſt.*

Si petitorio & poſſeſſorio ſimul eſt actum, unâ ſententiâ terminatur, & præmittitur poſſeſſorium in definiendo, licet priùs in petitorio fieri debeat exſecutio. *c. cum dilectus.* 6. *c. cum Eccleſia.* 3. *c. ad ultimum.* 2. *hic.*

Succumbens in poſſeſſorio, poteſt de proprietate agere. *c. cum olim.* 7. *eod.*

De reſtitutione ſpoliatorum.

TIT. XX.

QUia ſtatim diximus, Spoliatum ante omnia eſſe reſtituendum, *c.* 1. *c. in litteris.* 5. *hic. c. ult. de ord. cognit.* nunc videndum, *quid ſit ſpolium, quomodo fiat, quis ejus ſit effectus.*

Spolium, eſt violenta poſſeſſionis privatio. *c.* 1. 2. 3. *& paſſim. hic.*

Cadit in omnes res mobiles, *c. gravis.* 11. *hic.* immobiles, *c.* 1. *hic.* jura, *c. olim inter.* 17. *eod.* beneficia. *c. ſolicite.* 2. *c. in litteris.* 5. *c. accepta.* 3. *eod.*

Fit vel per vim expulſivam, *c. item cum.* 6. *eod.*

vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

vel ablativam, *d. c. gravis.* 11. vel compulſativam. *d. c.* 2. *eod.*

Spoliaſſe etiam dicitur & Judex, qui prætermiſſo juris ordine, vel cum non eſſet competens, aliquem jure ſuo, vel re ſua privat: *c. conquerente.* 7. *eod.* & is qui ſpolium mandavit, aut ſpoliationem ſuo nomine factam ratam habuit, *c. cum ad ſedem.* 15. *eod.* aut rem à ſpoliatore accepit. *c. ſæpe.* 18. *eod.*

Effectus ſpolii, quod de eo quis poteſt conqueri aut *agendo*, id eſt, conveniendo, vel reconveniendo; aut *excipiendo.*

Si *conveniendo* hoc faciat, eſt ante omnia reſtituendus. *c.* 1. *& c. fin. de ord. cognit. ubi Abb.*

Si *reconveniendo*, utraque quæſtio pariter eſt tractanda, *d. c.* 2.

Si *excipiendo*; non cogitur ante reſtitutionem Actori reſpondere *c. ult. de mut. petit.*

Reſtitutio hic facienda, unà cum fructibus, damnis. *d. c. gravis.* 11.

De contumacia.

TIT. XXI.

Agitur deinceps de judicii, in reum contumacem, vel confitentem, vel negantem, progreſſu.

Contumax eſt, qui dolo malo judici, vel Prælato, non obtemperat. *Gloſſ. in c. ad aures.* 5. *de temp. ordinat. c. cordi.* 1. §. *fin. de appellat. in* 6.

Quare qui juridicè citatus, nec legitimè impeditus, nec per ſe, nec per procuratorem, compareret; *c. cum dilecti.* 6. §. *fin. de dolo & cont. c. quoniam.* 5. *ut lite non conteſt.* vel qui quidem comparet, ſed non obedit; vel ſine judicis licentia recedit; *c.* 43. *certum.* 11. *qu.* 3. *c. ex litteris.* 10. *de exceſſ.*

Præ-

*prælat.c.6.de illicita.24.qu.3.*contumax dicitur.

Juridicè citatus eſt, ſi trinis Edictis, vel uno peremtorio, quod tantum temporis, quantum illa tria Edicta continere debet, in jus vocatus eſt. *l. contumacia.53.§.1.de re jud.*

Hæc contumacia, ſive *Actoris*, (nam & is poteſt eſſe contumax) ſive *Rei*, variè, & quidem aliter ſi lis conteſtata, aliter ſi non, à Judice puniri poteſt: ita tamen, ut is non omnes pœnas ſimul infligat, ſed ex eis unam, quâ ſi non corrigatur contumax, ad aliam procedere poterit. *Lancel.in juſt.jur.Canon. hic. in fin.*

Actor ſi contumax, id eſt, ad terminum ad quem Reum citavit, non comparet, damnatur Reo in expenſas, nec ad novam citationem admittitur, niſi caveat ſe in aſſignato termino compariturum. *c. actor. 1. de dolo & contum. in 6.*

Poteſt etiam Reus, ſi lis nondum conteſtata, petere ut actor legitimè citetur, & ſi non compareat, ipſe ad probationem admittatur, ſententiaque feratur, *c. 3. eod.ubi Panorm. num. 15. & ſeq. vid. Novell. 112. cap. 3.*

Quod ſi actor lite conteſtatâ contumaciter abſit, & tempus inſtantiæ, puta triennium, uſque ad ſemeſtre præterlapſum ſit, poteſt ſimiliter judex, ſi cauſa liquida ſit, ad definitivam ſententiam progredi, etiam in favorem actoris, ſi eum meliorem cauſam fovere videat, alioqui Reum ab obſervatione judicii abſolvit, actore in expenſas condemnato. *l. properandum. 13. §. & ſi quidem. 2. C. de judic.*

Reus ſi ſit contumax, ei aut mulcta infligitur à judice, *l.2.ff.ſi quis in jus voc.* aut actori in expenſas aliaque damna condemnatur, *l. ſancimus. 15.C. de judic. & ibi Bald. Salic.* aut invitus ad

ju-

judicium ducitur, *Panorm. ad c.4. circa fin. hic. l.conſentaneum. 8. C.quom. & quand.* aut excommunicatur, *c. fin. §. fin. ut lite non cont.* aut miſſionem in bona patitur. *c. 1. 2. 3. c.fin. de eo qui mittt. in poſſ. rei ſerv.*

Contumax *Reus* dicitur vel *Verus*; qui perſonaliter citatus, dicit ſe nolle ad judicium venire. *c. 2. de dolo. & cont. & ibi Gloſſ.* qui dicit ſe venturum, nec venit: *deciſ. Rotæ. 3. cum jura.* qui venit, non tamen reſpondere vult: *c. 1. de judic.* qui tribus Edictis citatus non comparet. *can. 6. de illicita. 24. qu. 3.* vel *Fictus*, qui ad domum tantum vocatus non comparet; *Accurſ. Barth. ad l. ſi tutor. 15. ff. de adm. & peric. tut.* Niſi, *ſecund. Bald. ad. c. quoniam frequenter. 5. §. porro. ut lite non cont.* citatio ad domum facta ei ab amicis, vel domeſticis fuerit denunciata.

Hic appellare poteſt, *Gloſſ. approb. ad Clem. 1. de dolo & cont.* non *Ille. l. ex conſenſu. 23. §. fin. ff. de appell.*

De miſſione in poſſeſſionem.

TIT. XXII.

Reus contumax, ut diximus, *miſſionem in bona* patitur; ſed aliter *lite conteſtatâ*, aliter eâ *non conteſtatâ*.

Lite conteſtatâ; ſi de cauſa non liqueat, Actorem judex in poſſeſſionem bonorũ Rei immittit, ita ut ſtatim verus efficiatur poſſeſſor, & Reo abſenti ſola proprietatis quæſtio relinquatur: *c. prout nobis. 4. ubi Gl. de dolo & contum.* ſi de ea liqueat, ſententiam definitivam fert. *d. c. prout nob. ubi Gl.*

Lite non conteſtata, cum ad cauſæ merita deveniri non poſſit, *tot. tit. ut lite non conteſt.* ſolet ad

miſ-

miſſionem in poſſeſſionem deveniri. *c. quoniam. 5. §. in aliis ut lite non conteſt. d. c. prout. nobis.*

Ea fieri debet per *Decreti* modò *primi*, modò *ſecundi*, interpoſitionem.

Eſt *primum Decretum*, prima à Judice jubente ob contumaciam abſentis, in poſſeſſionem bonorum ejus cuſtodiæ cauſsâ, facta miſſio. *c. conſtitutis. 1. de eo qui mitt. in poſſ. &c.*

Illud interponunt Judicis Ordinarii, *d. c. conſtitutis. 1.* & Delegati; Papæ & Principis; & alii. *c. 1. & ibi. Gœd. num. 69. cum. ſeq. de ſequeſtr. poſſeſſ.* ſaltem mixtum imperium habentes; *l. jubere. 4. ff. de jurisd.* ad inſtantiam partis obedientis, *c. quoniam. 5. ut lite non cont. l. dies cautioni. 4. §. hoc autem. ff. de dam. infect.* prævià cauſſæ cognitione. *Panorm. in d. c. quoniam. §. ult. num. 9. & 10. & c. 2. num. 28. de prohib. ſequeſt.*

Ex eo miſſionem decerni petere poſſunt omnes, quibus aliquid debetur purè: non ſub conditione, *l. 7. §. 14. ubi Zaſ. l. pen. §. fin. ff. quib. ex cauſ. in poſſ.* niſi ſit legatarius. *d. l. pen. §. 1.*

Fit miſſio primò in poſſeſſionem rerum mobilium, poſt in immobilium; *d. c. quoniam. §. fin. ut lite non cont.* denique in incorporalium. *juxta l. à Divo Pio. 15. ff. de re jud. Spec. §. reſtat. num. 1. de primo decret.*

Sed aliter *in actione reali*, aliter *in perſonali.*

In reali actione fit miſſio in bona petita; ut actor ea verè poſſideat; & poſt, non ante, *Panorm. in d. c. quoniam. 5. §. ult. num. 33.* annum fructus lucretur. *c. 1. de eo qui mitt. in poſſ. c. paſtoralis. 11. §. præterea. de offic. Iud. c. contingit. 11. de dolo & contum.* intra annum ſi reus veniat, & contumaciam, præſtitâ ſatiſdatione de judicio ſiſti, & reſtitutis expenſis, purget, rem recuperat. *d. c. quoniam. §. ſi reus. c. 1. de ſequeſt. poſſ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

In actione perſonali, fit miſſio pro menſura debiti, *d. c. quoniam. §. ult. & ibi Gloſſ.* (Niſi res certa petita ſit: *l. Fulcinis. 7. §. Celſus. 17. ff. quib. ex cauſ. in poſſ. eat.*) non ut actor poſſideat rem, ſed unà cum domino detineat, & cuſtodiat. *l. ſi finita. 15. §. ſi plures. 15. ff. de damn. infect. l. 3. §. fin. ff. de acq. poſſ. l. ſi duo. 3. §. creditores. 8. ff. uti poſſidet.* Reus quandocunque, ante tamen ſecundum decretum, veniat, rem recuperat; prius tamen cautione de judicio ſiſtendo præſtita, & expenſis refuſis. *d. l. ſi finita. 15. §. 34. l. ſi quis. 8. §. pen. C. de præſcr. 30. vel. 40. ann.*

Secundum decretum (Quod, quoad poſſeſſionis acquiſitionem, non in reali actione, *c. paſtoralis. 28. §. præterea. de off. jud. deleg. c. contingit. 11. de dolo & contum. l. pen. §. pen. C. de præſcr. 30. vel 40. ann.* ſed tantum perſonali, eſt neceſſarium. *Bart. poſt Gl. in d. l. ſi finita. §. Iulianus. num. 42.*) eſt ſecundus juſſus Judicis, mixtum ſaltem Imperium habentis, *l. 1. & 4. ff. de juris d.* quo miſſus in poſſeſſionem, ob perſeverantem Rei contumaciam, verus & incommutabilis efficitur poſſeſſor. *c. 1. de eo qui mitt. in poſſeſſ. l. Prætoris. 5. ff. de dam. inf.*

Interponitur poſt annum à tempore primi decreti interpoſiti, *Bart. in d. l. ſi finita §. Iulianus.* ad petitionem partis, ſi citatus ter, vel ſemel peremtorie, *d. c. quoniam. 5. §. fin. ut lite non cont.* reus Contumax, *Panorm. in d. c. quoniam. §. fin. num. 31. 41. & 46.* non compareat, nec ſe ad judicium cum debita cautione & refuſione ſumtuum offerat, *c. paſtoralis. 11. de offic. jud. ord c. 1. de dolo & cont. tot. tit. de eo qui mitt. in poſſ.* nec ullum juſtum impedimentum, (de quo Judex debet cognoſcere, alioqui dabitur reſtitutio, *d. l. ſi*

fini-

finita. §. Iulianus. ubi Bart. num. 36. & §. 22. & §. 33. l. 19. ff. de damno. inf.) quo minus veniat, obſtet.

Variè hoc Iudex pro circumſtantiarum varietate interponit: Modò enim *bona contumacis diſtrahi jubet*; modò *in ſolutum dat*; modò *actorem rei poſſeſſæ dominum facit*, modò *ſolum poſſeſſorem*.

Bona diſtrahi jubet; l. 7. §. 1. & paſſim. ff. quib. ex cauſ. in poſſeſſ. l. item §. certum. §. ex quib. cauſ. major. ſi ad æs alienum, id eſt, ad quantitatem debitam, agatur. *fac. l. 8. C. quom. & quand. jud.*

In ſolutum dat; ſi res poſſeſſa publicæ diſtractioni expoſita, emtorem non invenit. *Specul. de ſecund. decret. §. 2. num. 19. arg. l. 15. §. ſi pignora. ff. de re jud. l. ordo. 3. C. de exſecut. rei jud.*

Et tum creditor, cui res in ſolutum data, juſtam habet poſſidendi & præſcribendi cauſam, ſive debitor illius fuerit dominus, ſive non. *c. Abbate. 3. de ſent. & re jud. in 6.*

Actorem rei poſſeſſæ dominum facit; puta potiſſimum in materia damni infecti, propter periculum ſumtus & moleſtías ædium ruinoſarum, quæ non facilè emtorem inveniunt. *l. 15. §. 16. ff. de damn. inf.*

Actorem rei poſſeſſæ ſolum facit poſſeſſorem, Reo jure ſuo, etiam poſt annum, rei ſuæ repetendæ reſervato; cum defenſionis præſertim cauſa, qua contumacia purgari & excuſari poſſit, ſubeſt. *d. c. quoniam. 5. ubi Gl. & Dd. ut lite non cont.*

Diximus ſupra, in actione reali ex primo decreto immiſſum verum fieri poſt annum poſſeſſorem; quod adeò verum eſt, ut etiam obtineat, licet ob adverſarii potentiam poſſeſſionem non potuerit ingredi, vel eam amiſerit. *c. 1. de dolo & contum.*

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Non ſi per eum ſteterit, quominus poſſeſſionem intraverit. *c. 2. in fin. de eo qui mitt. in poſſ.*

Sed hoc obtinet, ſi reus nullam de ſtando juri dederit cautionem; Dans enim eam, reſtituendus eſt. *d. c. 1.*

Sed hæc omnia, quæ diximus, obtinent, ſi talis ſit cauſa, ut actor in poſſeſſionem mitti poſſit: *c. 3. ut lite non conteſt.* id eſt, ſi quæſtio ſit de rebus profanis, non de dignitate, ſeu perſonatu, vel beneficio Eccleſiaſtico obtinendo: Tunc enim miſſioni in poſſeſſionem non eſt locus, ſed ad ſententiam definitivam proceditur: *c. un. de eo qui mitt. in poſſ. in 6.* vel contumax per cenſuram Eccleſiaſticam coërcetur, & parere compellitur. *d. c. 3.*

Vt lite pendente nihil innovetur.

TIT. XXIII.

TRaditur hoc titulo Regula; *Lite pendente, nihil eſſe innovandum.* Cujus exceptio ex ſuperioris tituli doctrina.

Lis pendere dicitur, non ſolùm poſt conteſtationem, *c. ex parte. 30. de verb. ſignif.* ſed etiam (ut Doctoribus placet) poſt citationem reo intimatam uſque ad ſententiam definitivam, *c. 1. & 2. hic.* imò etiam poſt ſententiam definitivam, ſi ab ea ſit appellatum. *c. paſtoralis. 28. §. præterea. de offic. Iud. deleg. c. 1. de ſent. & re jud. c. ſæpe contingit. 44. verſ. ſalvis. de appellat.*

Citatio ut litis pendentiam inducat, ſex requiruntur. *ſec. Clem. cum lite. 2. hic.* 1. Quod citatio emanârit; 2. A Judice competente; 3. Ad citatum pervenerit, aut per eum ſteterit, quominus perveniret; 4. Citatus ex citationis tenore plene cognoſcere potuerit, qua de re controverſia ſit futura;

tura; 5. Citatio ſit apta; 6. Nuncius eam legitime & ſufficienter inſinuaverit. *per Gl. in d. Clem. cum lite. Mynſ. obſ. 24. cent. 4.*

Lite pendente, nec judici, nec adverſario, licet, ſive propriâ, ſive etiam Principis authoritate, ſine cauſſæ cognitione aliquid innovare.

Vndè privilegium vel reſcr iptum, lite pendente impetratum, ſi de hoc expreſsè mentionem non faciat, non valet. *c. 1. & c. ult. hic. c. cauſam.* 19. *de teſtib. & atteſtat.*

Nec, matrimonio ob cauſam conſanguinitatis accuſato, alter conjugum jure ſuo privari poteſt, quouſque conſanguinitas fuerit probata. *c. 2. hic.*

Si tamen, dum ſuper primo matrimonio lis pendet, ſecundum ritè ſit contractum, hoc, ſi primum declaretur fuiſſe nullum, pendentis litis obtentu irritari non poterit: *c. cum in Apoſtolica.* 18. *de ſponſal.*

Alioquì quod lite pendente innovatum, nullum eſt; & qui innovavit, in expenſas damnatur, & jure ſibi competente privatus, infamis efficitur. *c. pen. & ult. C. ut lite pend. nulli hic Imper. ſupplic.*

De ſequeſtratione poſſeſſionum & fructuum.

TIT. XXIV.

NOn ſolùm contumacia Rei miſſione in poſſeſſionem punitur, & aliis modis, de quibus titulo proximum præcedente diximus; ſed & *Sequeſtratione. c. 2. de dolo & contum.*

Ea eſt rei controverſæ, vel fructuum ejus apud Sequeſtrem, contendentium, conſenſu, vel judiciariâ authoritate, facta depoſitio, ut ab eo cuſto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

diatur, & lite finitâ victori reſtituatur. *l.licet.* 17. *ff. depoſ.l. ſequeſter.* 110. *ff. de verb. ſign.*

Eſt vel *conventionalis*, quando liberâ voluntate contendentes ex ſponſione rem deponunt: vel *judicialis*; quæ fit mandato Judicis inter litigatores.

Hæc, cum ab exſecutione non ſit incipiendum, *l.* 1. *C. de exſecut. rer. jud.* nec alicui temerè poſſeſſio, (cujus magna eſt commoditas. §. *commodum. Inſt. de interdict.*) auferenda: *can.* 2. *volumus.* 16. *qu.* 4. *c.* 2. *ut lite pend. nihil. innov. c.* 1. *hic. c. cauſam matrimonii.* 16. *de offic. jud. deleg.* tantum certis caſibus fieri poteſt.

Nempe 1. Si Judex veretur, ne partes ad arma & rixas procedant: *l.* 13. §. 3. *ff. de uſufr.* 2. Miſſus in poſſeſſionem fructus diſſipet: *c. dilectus.* 2. *hic.* 3. Maritus uxoris virginis, matrimonium contractum negantis, reſtitutionem petat: *c. cum locum.* 14. *de ſponſal.* 4. Uxor, cujus reſtitutionem maritus poſtulat, de ſævitia viri probabiliter timeat: *c. ex tranſmiſſa.* 8. *& c. litteras.* 13. *de reſtit. ſpol.* 5. Deniqe ſi periculum in mora ſit.

Sequeſtrari poſſunt res mobiles, ut fructus, *c.* 1. 2. *hic.* inſtrumentum. *l. ceteræ.* 4. §. *fin. & l. ſeq. ff. fam. erciſc.* immobiles, ut Eccleſiæ, *c. examinata.* 15. *de judic.* prædia. *l. ab exſecutione.* 5. *C. quor. appell. non recip.*

Non tamen ſequeſtrari poteſt beneficium, ſi ejus triennali poſſeſſori moveatur quæſtio; *Clem. un. hic.* poteſt, ſi non triennali poſſeſſori. *d. Clem. un.*

Transfert in ſequeſtrem poſſeſſionem conventionalis ſequeſtratio; niſi convenerit, ut tantum detineat: *l.* 17. §. 1. *ff. depoſ.* Undè ratione poſſeſſionis jus habet fructus percipiendi; & beneficia præſentandi; ſi fortè apud eum Eccleſiæ & juris pa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

patronatus ſequeſtrum factum eſt. *Felin, in c. Bertholdus. de ſent. & re jud. Gl. in Clem. in hic.*

Judicialis ſequeſtratio non transfert poſſeſſionem; ſed eam, quoniam eſt dubia, relinquit in ſuſpenſo, donec vel partes inter ſe de lite amicè convenerint, vel judicis ſententiâ, quis poſſeſſor ſit, & eſſe debeat, declaretur. *c. 1. & 2. hic. l. 39. ff. de acquir. poſſ.*

Sequeſtrationem Beneficii Eccleſiaſtici legitimè factam qui impedit, vel fructus ſequeſtratos occupat, excommunicationem ipſo facto incurrit, à qua non niſi impedimento amoto, & fructibus reſtitutis, abſolvitur: ſi ex litigantibus ſit, beneficio, vel jure quod in eo habebat, nihilominus amiſſo. *d. Clem. un.*

De confeſſis.

TIT. XXV.

HActenus diximus de reo contumace: ſequitur, ut de *confitente* dicamus.

Confitetur quis vel *in jure*; & *Iudicialis* dicitur confeſſio; *c. 1. ſi quandoque. 15. qu. 6. c. 2. hic. c. præterea. 10. de tranſact.* vel *extra judicium*; & *Extrajudicialis* dicitur.

Non tantum ore fit, ſed & rei evidentiâ, contumaciâ nimiâ, paciſcendo ſuper crimine, taciturnitate: Nam qui tacet, conſentire videtur: puta, ſi in jure id faciat, & judici interroganti contumaciter reſpondere nolit; vel ab adverſario allegata non neget. *d. c. 1. ſi quandoque. cum c. ſeq. 15. qu. 6. c. tua nos. 8. & c. ult. de cohabit. cleric. & mul. c. nullus. 4. c. nonne. 5. de præſumt.*

Nocet confeſſio tantum ei, qui confeſſus eſt, non aliis. *c. 1. hic.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Non tamen omnis confeſſio nocet confitenti, ſed tantùm ea, quæ à domino litis, majore viginti quinque annis, ſanæ mentis, contra ſe, in jure, coram competente judice, & adverſario, aut ejus procuratore, liberè, ſponte, & ſcienter facta. *Lanfr. in c. quoniam. verb. confeſſiones. num. 18. & 15. de probat. Hoſtien. in ſum. hic. §. qualiter.*

Quæ & tum demum valet, ſi nec naturæ, nec juri adverſetur; & certum, vel incertum, cujus incertitudo declarari poſſit, contineat. *c. 2. & 3. hic. d. c. 1. ſi quandoque. 15. qu. 6. d. c. præterea. 10.*

Confeſſio facta revocari nequit, niſi ex continenti, *c. præterea. 7. de teſtib. cog.* aut niſi quis errore lapſus, quem ante ſententiam probet. *c. fin. hic.* Non poſt ſententiam: niſi fuerit appellatum. *l. ſub prætextu. C. de tranſact.*

In appellationis enim cauſſa, cum novis allegationibus, defenſionibus, & peremtoriis exceptionibus, in prima inſtantia omiſſis, uti liceat, errorem etiam in ea commiſſum, licet corrigere. Quia hoc ipſum eſt peremtoriam exceptionem proponere. *c. fraternitatis. 17. de teſtib. atteſtat. c. cum Ioannes. 30. de fid. inſtrum.*

Confeſſio repentina, calore iracundiæ puta effuſa, non obligat: & ſtatim revocari poteſt. *Panorm. in c. cum venerabilis. 6. num. 12. de except.*

Ut & ea, quæ ante litem conteſtatam facta, *Lanfr. in d. c. quoniam. num. 32.* utpote extrajudicialis.

Quæ vim probationis plenam non inducit; ſed tantum in cauſſa criminali indicium facit ad torturam contra confitentem; *Bart. & Gl. in l. capite. 25. in pr. ff. ad Leg. Iul. de adult.* non alium. *c. 1. hic. l. fin. C. de accuſ.* in civili, ſi ex aliqua

certa

certa cauſſa, coram adverſario & teſtibus facta, vim pacti obtinet. *Canon. in c. per tuas. 10. de prob.*

Judicialis confeſſio habet vim ſententiæ; *c. 7. nunc autem. diſt. 21. l. 6. §. 2. ff. hic. l. 56. ff. de 18. judic.* adeò ut in confeſſum, ſi judex de plano ſine forma judicii procedat, ſententia poſtea non ſit ferenda: *l. 6. §. ult. ff. hic.* eſt, ſi ordine judiciario procedat; *l. 3. 4. 5. ff. eod. l. ult. C. de exſec. rei jud.* ut & in criminalibus. *l. 5. ff. de cuſt. & exhib. reor. Bald. in l. fin. C. de edend. vide Aphoriſm. noſtr. ad Digeſt. hoc. tit.*

De probationibus.

TIT. XXVI.

CUm dictum ſit de Reo contumace, vel confitente, ſupereſt, ut dicatur de *Reo infitiante.*

Contra hunc debet Actor probare, quod intendit. *Actore* enim *non probante, Reus, etiamſi nihil præſtiterit, abſolvitur. c. un. ut Eccleſ. benef. ſine dim. c. cum Eccleſia. 3. de cauſ. poſſ. & propr. c. fin. de jurejur.*

Probare, eſt rei dubiæ in judicio fidem facere. *c. forus. 10. §. cauſa. de verb. ſignif.*

Probatio, alia eſt *Artificialis*; quæ ex ipſa cauſa, argumentis & judicis trahitur; alia *Inartificialis*; quæ extra cauſam, à teſtibus tabulis, confeſſione, juramento, accipitur.

Rurſus utraque vel eſt *Plena*; quæ plenam fidem judici de eo quod propoſitum eſt, facit: *Panorm. ad. c. fin. §. 1. num. 7. de jurejur.* ut fit per duos teſtes, inſtrumenta publica, præſumtiones; partium confeſſiones judiciales, *ut in c. cum cauſam. 13. hic.* rei evidentiam. *Spec. tit. de probat. §. videndum.* &c. vel *Semiplena*, quæ imperfectè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

concludit, & Judici non tantam fidem facit, cui ſoli ſtare debeat: ut fit per unum teſtem, omni exceptione majorem, *Maſcard. de prob. vol.* 1. *qu.* 4. inſtrumentum privatum, comparationem litterarum, confeſſionem extrajudicialem, rationes, famam, & ſimilia. *Dd. in c. fin. de jurejur. Maſcard. d. loc.*

Plures tamen probationes ſemiplenæ conjungi poſſunt, ut faciant plenam; puta ſi probationes tendant ad unum finem, non autem ſi ad diverſum; *Felin. c. cum cauſam.* 13. *hic.* ſive ſint ejuſdem generis, ut eſt in duobus teſtibus, ſive diverſi, ut unus teſtis cum fama. *Mynſ. obſ.* 100. *cent.* 2. Niſi tales probationes conjungendæ, ſint in ſua ſpecie imperfectæ: puta ſi fama probetur per unum teſtem, & fuga probetur per alium teſtem, tunc non conjunguntur, cum quodlibet judicium duos teſtes requirat. *Abbas in c. tranſmiſſæ.* 3. *qui filii ſint legit.*

Probare debet actor, non reus; *c. bonæ memoriæ.* 23. §. *porrò exceſſus. de elect. c. quod autem.* 1. *& ſeq.* 6. *qu.* 5. & ſic affirmans, non negans.

Negantis enim factum per rerum naturam nulla eſt probatio. *c. quoniam contra.* 11. *hic. d. c. bonæ memoriæ.* 23. *verſ. contra.*

Reus tamen qui excipit, & eo quid aſſerit, probare debet, cum in eo cenſeatur Actor; *c. in præſentia.* 18. *hic.* ut & ſi pro Actore ſit præſumtio. *c. contra morem.* 8. *diſt.* 100. *not. in c.* 3. *Pontifices.* 12. *qu.* 3.

Per indirectum etiam poteſt admitti ut factum negantis admittatur probatio, dum à negativa in adfirmativam quodammodo fit tranſitus. *c. ex tenore.* 35. *de teſtib.*

Quod ut melius intelligatur, diſtinguendum

cum Gloſſ. in c. accuſator. 2. ad verbum accuſator. 6. qu. 5. & in d. c. bonæ memoriæ. 23. §. contra ligati. ad verb. per rerum naturam. inter *negativam juris, facti* & *qualitatis.*

Negativa juris probari debet, ut cum quis emancipationem negat eſſe factam, rectè illud probare debet; *l. ab ea parte. 5. §. 1. ff. hic.* quia hic negans affirmat, ſolemnitatem eſſe omiſſam, vel à jure requiſita non fuiſſe adhibita.

Negativa facti eſt duplex: vel *Pura*, quæ ſimpliciter, ſine determinatione loci, temporis, aut alterius rei proponitur; vel *Non pura*, cui locus, tempus, aut alia circumſtantia adjicitur.

Illa nec directè, nec indirectè probari poteſt; ut, *ſi quis dicat ſe non contraxiſſe, Bertham non duxiſſe, &c.* & proinde onus probandi transfert in affirmantem: *ut in d. c. accuſator. 6. qu. 5. d. c. bonæ memoriæ. cum ſimil.*

Hæc probari poteſt per indirectum. *d. c. ex tenore c. ſeries. 26. de teſtib. l. optimam. 14. C. de contrah. ſtipul.* veluti ſi inſtrumenta exhibeantur, in quibus contineatur, alio die, vel alibi, quam aſſeritur, rem fuiſſe geſtam.

Negativa qualitatis probanda, ſi qualitas contra juris communis præſumtionem negetur: ut cum negat quis quem ad beneficium eſſe idoneum, id probare debet; quia quilibet præſumitur idoneus, niſi de contrario conſtet. *c. fin. de præſumt. c. un. de ſcrutin. in ord. faciend. l. ex perſona. 3. C. de probat.*

Probari debent ea, quæ inter partes controvertuntur, ſeu dubitantur: non quæ adverſarius confeſſus, *c. ult. verſ. niſi ſua ſponte. 15. qu. 5. c. 1. nos. 2. qu. 1.* notoria, *c. ſuper eo. 3. in princ. de teſtib. cog. c. tua nos. 8. in princ. de cohabit. cleric.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

evidentia, *c. evidentia. 9. de accuſat.* quæ judici, ut Judici, nota. *d. c. ult. §. ſed mirandum. 15. qu. 5. c. ſi Sacerdos. 2. de offic. jud. ord. c. 6. unus ex nobis. 2. qu. 1.*

Sed & controverſa ita demum probanda, ſi probata probanti profutura ſunt. *c. per tuas. 32. in fine. §. noveris. verſ. etſi probatæ. de Simon. Gloſſ. in c. cum contingat. 36 verb. ubi nihilominus. de off. jud. deleg.*

Non tantum in Civili cauſa probatio neceſſaria, ſed & in criminali; *Hoſtienſ. in ſum. num. 4. hic. & Dd. commun.* ita tamen, ut (ſed maximè in hac, *c. 3. quiſquis. c. 2. ſciant. 2. qu. 8. l. fin. C de probat.* & matrimoniali cauſſa, *c. in litteris. 24. & ibi Gl. verb. probatæ. de teſtib. & atteſt.*) ea ſit clara & liquida. *c. in præſentia. 8. hic. l. 6. ff. eod. Gail. 2. obſ. 13. num. 5.*

In crimine tamen Simoniæ, *c. ſicut. 6. de ſimon.* & hæreſeos, *c. cum contumacia. 7. de hæretic. in 6.* quia in ſecreto ſolent committi, præſumtiones veriſimiles admittuntur.

In quæſtione ſpeciei, fieri debet probatio in ſpecie; generis probatio non ſufficit: velut, ſi quis, dicens aliquem ſibi eſſe ſubditum, hoc probare velit ex eo, quod tributum ſibi ſolverit: quia tributi præſtatio aliud quàm ſubjectionem ſignificare poteſt. *c. recepimus. 8. de privileg. c. quanto. 16. c. præterea. 8. de cenſib.* Ita probatio generalis, vel æquivoca non relevat probantem ſuper certa ſpecie ſub genere probato contenta. *c. conſtitutus. 6. de relig. dom. c. cum venerabilis. 21. de cenſib.*

Fit probatio per teſtes, *c. 2. hic.* confeſſionem partium, *c. 1. nos in quenquam. 2. qu. 1.* inſtrumenta debitâ ſolennitate confectâ, *tot. tit. de fid. inſtr.* evidentiam facti, *c. 17. de manifeſta. 2. qu. 1.*

exempl.

exempl.vid. in c.priuſquam. 4. *diſt.*28. famam, *c. tertio loco.* 5. *hic. c. cum cauſam.* 13. *eod.* per libros antiquos, & ſcripturas antiquas in lapidibus, vel columnis ſculptas, *d. c. cum cauſam. c.*1.*pervenit.*30. *qu.* 1. litteras ſigillo Epiſcopi, *c.poſt ceſſionem.*7. *hic. c.* 20. *curæ ſit omnibus.* 11. *qu.* 3. Legati, Cardinalis, Abbatis, Capituli, ſigillatas, *d. c. tertio loco.* 5. *hic. c.* 3. *ſtatuimus.* 19. *qu.* 3. communem opinionem, indicia indubitata, *c. excommunicamus.* 13. *de hæretic.* præſumtionem violentiam. *c. adferte.* 2. *c. litteris.* 12. *c. tertio loco.* 13. *de præſumt.* &c.

Actor ſi plenè probavit, non tenetur jurare. *c.* 2. *hic. d. c. ult. de jurejur.*

Fertur ſententia pro eo, qui meliùs & magis ſufficienter probavit. *c. licet.* 9. §. *ex præmiſſis hic.*

Judex enim non ſecundum proprium animi ſui motum, ſed allegata & probata judicare debet. *c. in præſentia.* 6. *de renunciat.*

De teſtibus & atteſtationibus.

TIT. XXVII.

POſt generalia de probationibus explicata, tranſeamus nunc ad earum ſpecies, quæ præcipue duæ ſunt; *teſtes*, de quibus hoc titulo; & *inſtrumenta*, de quibus titulo proximum ſequente agemus.

Teſtis eſt, qui de aliquo facto controverſo teſtimonium dicit: vel, generalius, qui alicui actui adhibetur, ut poſſit de eo, quandocunque opus erit, teſtimonium dicere.

Teſtimonium, ſeu *atteſtatio*, *tot. tit. hic.* eſt ipſius teſtis aſſeveratio.

Teſtis eſſe poteſt, non omnis, ſed tantùm ido-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

neus & fidelis; id eſt, qui omni exceptione major. *c.1. hic. c. 2. placuit. 4. qu. 2.*

Talis eſſe dicitur, qui jure non poteſt rejici. *c.3. ſi teſtes. in princ. & §. teſtium. 4. qu. 2.*

Jure alii rejiciuntur *in totum*, alii *pro certis perſonis*, alii *contra certas perſonas*, alii *in certis cauſſis.*

In totum, impubes, *c. 1. teſtes. 4. qu. 2. c. forus. 10. §. fin. de verb. ſignif. l. 3. §. pen. ff. hic.* præterquam in crimine læſæ Majeſtatis; *l. de minore. 10. ff. de quæſtion.* furioſus, mente captus; *c. 14. in dicas. 3. qu. 9. c. ult. de ſucceſſ. ab inteſt.* infamis; qualis eſt, uſurarius; qui publico judicio damnatus; qui ob teſtimonium dicendum, vel non dicendum, pecuniam accepiſſe judicatus & convictus; repetundarum, ob carmen famoſum, calumniam, adulterium damnatus; ad vitæ turpitudinem Senatu motus; hæreticus; *c. 1. de hæret. c. 24. non poteſt. c. 39. teſtes. 2. qu. 7.* niſi contra hæreticum: *c. in fidei favorem. 5. de hæret. in 6. c. ſi hæreticus. 26. in princ. 2. qu. 7.* perjurus, *c. 18. quicunque. 6. qu. 1. c. parvuli. 14. verſ. & qui ſemel. 22. qu. 5.* mulier quæ corpore quæſtum palàm facit, fecitque, aliive omnes Legibus ſecularibus notati. *c. 9. conſtituimus. 3. qu. 5. l. 3. ff. hic. c. placuit. 2. cum ſeq. §. Lege Iulia. in fin. 4. qu. 2. c. ſicut. nobis. 9. hic.*

Pro certis perſonis prohibentur teſtimonium dicere; Domeſticus, familiaris, cognatus, affinis, vel cui imperari poteſt ut teſtis fiat; pro eo cui talis eſt; *c. 1. verſ. vel etiam. c. teſtes. verſ. idonei. 4. qu. 2. c. 1. c. 10. ſimiliter. verb. adfines. c. 12. accuſatores. 3. qu. 5. c. ſuper eo. 22. c. in litteris. 24. hic.* Non contra; *c. 1. verſ. ſed ſi voluerint. 3. qu. 3.* Non in conſanguineitate probanda; & in matrimonio contrahendo & diſjungendo: *c. videtur. 3.*

qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

qui matr. accuſ. poſſ. Amicus pro amico; *c. ult.* §. *teſtium. 4. qu. 2. c. quoties. 5. hic.* Socius pro ſocio; ſive ejuſdem criminis, *c. veniens. 10. c. perſonas. 20. hic.* ſive contractus. *c. ſi teſtes.* §. *teſtium. 4. qu. 3.*

Contra certas perſonas teſtari prohibentur; Reus de ſe crimen confeſſus, contra ſocios criminis; *c. 1. de confeſſ. c. fin. ubi Gloſſ. verb. præterquam. 15. qu. 3.* exceptis quibuſdam occultis & gravioribus criminibus, ut læſæ Majeſtatis, *d. c. 1. & d. c. fin. verb. præterquam.* hæreſeos, *c. in fidei favorem. 5. de hæret. in 6.* ſimoniæ: *c. veniens. 10. & ibi Gl. verb. confeſſio. hic. c. 1. eod. in 6. c. ſi quis Papa. 2.* § *propter occultas. diſt. 79.* Inimicus contra inimicum; *c. cum I. & A. 22. de ſent. & re jud. c. per tuas. 32. & c. licet. Heli. 31. de ſimon. c. cum oporteat. 19. ubi ratio de accuſat.* Libertus contra patronum; *can. Epiſcopus. 58.* §. *fin. 12. qu. 2. c. fin.* §. *liberti. 4. qu. 2.* Filius contra patrem, pater contra filium; Niſi in cauſſa matrimoniali; *c. fin.* §. *parentes. 4. qu. 2.* Hæreticus & Judæus contra Chriſtianum; *c. 26. ſi hæreticus. 2. qu. 7.* Laïcus contra clericum, in cauſa criminali: *c. de cætero. 14. hic. c. 37. beati.* §. *fin. cum c. ſeq. 2. qu. 7.* Non in cauſſa civili, & cauſſa electionum vel ordinationum: *c. tam litteris. 33. hic.* Clericus contra Laïcum; *c. 9. teſtimonium. in princ. 11. qu. 1.* Auctor inimicitiæ contra Epiſcopum. *c. 10. detractores. 3. qu. 4.*

In certis cauſſis teſtimonium ferre prohibentur mulier in teſtamento, & in criminali cauſſa, quæ criminaliter intentatur; non quæ civiliter; *c. 1. de crimine. 15. qu. 3. c. forus. 10.* §. *ult. de verb. ſignif. c. quoniam. 3. & c. tam litteris. 33. hic.* patronus ſeu Advocatus, Procurator, in cauſa quam defen-

dit; exſecutor cauſæ, in ea; *c. ult. §. patroni. 4. qu. 2. c. inſuper. 6. hic. c. ult. in princ. eod. in 6.* judex in cauſſa, in qua judex, *c. 37. hoc etiam. §. quæritur. cum c. ſeq. 2. qu. 6. c. 1. & c. 2. nullus. verb. ſed per ſe. 4. qu. 4.* quiſque in ſua cauſſa. *can. 4. ſane. 15. qu. 3.*

Produci debent teſtes ad minimum duo, *c. veniens. 10. c. licet. 23. hic.* etiam ab homine in dignitate poſito: *arg. c. ego ſolis. 6. diſt. 9. Covarr. princ. quæſt. 33. num. 3. verſ. his accedit.* ſive de cauſſa civili, ſive de criminali agatur. *d. c. veniens. 10. & c. licet. & c. cum à nobis. 28. eod.* Niſi jus nominatim plures requirat: *d. c. licet. 23. in fin.* ut in Cardinali Epiſcopo convincendo ſeptuaginta duo, Presbytero Cardinali quadraginta quatuor, Diacono Cardinali viginti quatuor, Subdiacono, Acolutho, Exorciſta, Lectore, Oſtiario, ſeptem: *c. 2. præſul. 2. qu. 5.* præterquam ſi teſtes ſint ſpectatæ vitæ & ſcientiæ. Quo caſu duo aut tres videntur ſufficere. *c. 3. nullam. §. fin. nullam. verſ. ſed hoc. 2. qu. 4.* In Purgatione Epiſcopi duodecim, Presbyteri ſeptem, Diaconi tres requiruntur, *c. 19. omnibus. in fin. 2. qu. 5. c. 12. ſi legitimi. 2. qu. 4.* in teſtamentis tres. *c. cum eſſes. 10. de teſtam.*

Unus vel ſingularis teſtis, cujuſcunque ſit dignitatis, regulariter non probat. *d. c. licet univerſis. 23. & c. licet ex quadam. 47. hic.*

Dico *regulariter*; nam certi ſunt caſus, in quibus probat; ut cum alicui non ſit præjudicium; puta, cum dubitatur, an quis ſit baptizatus, vel an Eccleſia ſit conſecrata, & hujuſmodi; *c. parvulos. 110. de conſec. diſt. 4. c. ſolennitates. de conſec. diſt. 1.* item cum dubitatur de voluntate obmuteſcentis ſeu morientis; *arg. c. 7. qui recedunt. & c.*

ſeq.

ſeq. 26.*qu.* 6. cum matrimonium impeditur prætextu conſanguinitatis contrahi; *c. ſuper eo.* 22. *hic. c. præterea.* 12. *de ſponſal.* cum dicit Sacerdos aliquem pœnituiſſe; *c. nemo.* 14. *de ſimon. & arg. c. teſtimonium.* 54. *hic.* cum exſecutor ſe dicit citaſſe, vel denunciaſſe; *c. cum parati.* 19. *de appellat.* cum pater dicit filium invitum monachum eſſe factum; *c.* 4. *præſens.* 20. *qu.* 3. cum de crimine læſæ Majeſtatis agitur; *c. ſi quis Papa.* 2. *diſt.* 79.

Non plures Judex admittere debet, quam ad probandam cauſſam ſunt neceſſarii. *arg. c. ſignificaverunt.* 36. *& c. ſeq. c. de teſtibus.* 29. *hic. c. cum te.* 18. *de offic. jud. deleg. c. finem.* 5. *de dolo & cont. c. frequens.* 1. *de reſtit. ſpoliat. in* 6.

Qui admittuntur non ſe ultro offerre; ſed vocari, & veluti inviti deponere debent: *tot. tit. hic.* Qui enim ultrò ſe offert, habetur, ut dicunt, ſubornatus & ſuſpectus. *arg. c.* 4. *illi.* 5. *qu.* 5.

Produci & recipi debent regulariter poſt litem conteſtatam; *c.* 1. *&* 2. *ut lite non conteſt.* non ante; niſi fortè de morte teſtium vel abſentia diuturna timeatur, vel de cauſa matrimonii, electionis, publicationis, inquiſitionis, *d. c fin. eod.* denunciationis, *c. novit.* 13. *de judic.* agatur. *vid. Gl. ad. d. c. fin. verb. regulariter.*

Fieri debet productio coram eo judice, qui de cauſa cognoſcit: *c. cum olim propter.* 14. §. *interim de privil.* Niſi teſtes ſint valetudinarii, ſenes, debilitate confecti, paupertate nimiâ oppreſſi, ita ut ad judicis perſonam adduci non poſſint: tum enim ad ipſos examinandos perſonæ idoneæ & diſcretæ mittuntur. *c. ſi qui teſtium.* 8. *hic.*

Teſtes antequam examinet judex, debet & partem citare, non trinâ ſed unâ citatione, *c. in nomine Domini.* 2. *hic.* & à teſtibus de veritate di-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

cendâ prævià admonitione ſuper perjurio factâ, *c.*1.*de crim. falſ. c.* 80. *quiſquis.* 11. *qu.*3. jusjurandum exigere. *c. qualiter.* 17. *& c. ſeq. de accuſat. c. nuper.* 51. *c. tuis quæſtionibus.* 39. *hic. c. fin.* §. *& prius.* 2. *qu.* 5. *c. pen.* 3. *qu.* 9. Quantumvis cauſa ſit ſummaria. *vid. Imol. in Clem. ſæpe. de verb. ſignif.*

Juramentum hoc (niſi à partibus remittatur, *c. tuis quæſtionibus.* 39. *c. nuper.* 51. *hic.*) præſtare debent teſtes omnes tam regulares, quàm ſeculares. *Dd. in c. fin. de juram. calum.* Hi tactis ſacroſanctis Scripturis; Illi iis propoſitis & manu ad pectus admotâ. *Gl. ad Clem. . de homicid. ad Clem.* 1. §. *porro. de hæretic. text. in c. teſtimonium.* 9. §. *fin.* 11. *qu.* 1.

Juramento præſtito quemque teſtem Judex, aut is cui examen commiſſum, examinat, clam partibus, ſeparatim, adhibito Notario, qui dicta conſignet; cum ſuper articulis ab Adverſario exhibitis; *c. venerabili.* 52. *c. nuper nobis.* 51. *c. ſignificavit.* 41. *hic.* tum ſuper interrogatoriis, ſeu quæſtionibus ſuper ipſis teſtium perſonis; item ſuper ipſa lite, veritatis eliciendæ causâ, ab eo contra quem teſtes producuntur propoſitis; *c.* 2. *hic. in* 6, & omnibus circumſtantiis; videlicet cauſſis ſcientiæ, *c. cum cauſam.* 37. *hic.* perſona, loco, tempore, viſu, auditu, credulitate, fama & certitudine.

Debet enim teſtis, ſi petitur, ſcientiæ rationem reddere. *Innoc. in d. c. cum cauſam.* 37. *num.* 1.

Solâ enim atteſtatione prolatâ, nec aliis legitimis adminiculis probata cauſſâ, nullius eſt momenti. *c. fin.* §. *ſola.* 4. *qu.* 2.

Eam reddet per illum corporis ſenſum, quo id, quo de interrogatur, percipitur: ut viſum, auditum,

tum, vel alium. *Gloſſ. in d. c. fin. §. in teſtibus conſiderandum. verb. ex tempore.*

Debet interrogatoriis reſpondere, non abſens per ſcripturam, ſed præſens verbis, *c. 15. teſtes. 3. qu. 9. c. fin. §. alia eſt. 4. qu. 2. c. 3. relatum. §. leges. verſ. unde canonica. 5. qu. 2. c. tua nos. 8. §. ſi verò publicum verſ. cum non ſit. de cohabit. cleric. & mulier. c. à nobis. 2. qui matr. accuſ. poſſ.* claris, *d. c. cum cauſam. 37. hic.* neceſſariò vel probabiliter concludentibus, *Farin. qu. 70. num. 147.* veram depoſitionis cauſſam continentibus; non ex credulitate, *c. quoties. 5. hic.* auditu alieno, *c. præterea. 27. c. licet. 47. hic.* niſi cum eo alia adminicula accedant; aut de antiquis agatur, quæ ſe audiviſſe à ſenioribus, alioquin tamen fide dignis, dixerit. *d. c. præterea. & c. 5. de parentela. 15. qu. 6. ubi Gloſſ. in verb. audiſtis. & d. c. licet.*

Depoſitione factâ, Judex diligenter annotari curabit, quid teſtis tam ſuper interrogatoriis, quàm articulis depoſuerit; annotata teſti prælegeт, & tandem eum de ſilentio ſervando admonitum dimittet. *Specul. de teſtib. §. 4. num. 2.*

Annotata prælegit teſti, cùm ut ejus conſtantia appareat: poteſt enim is non ex intervallo, ſed in continenti ſe corrigere, & dictis ſuis in depoſitione addere, vel diminuere: *not. in d. c cum cauſam. 37. & c. præterea. 7. de teſtib. cog. & ibi Panormit.* tum ut ipſius depoſitionis claritas appareat: ſi enim teſtis obſcurè depoſuit, iterum, ut veritas habeatur, eſt examinandus. *c. cum clamor validus. 53. hic.*

Examinatione peractâ, operam judex dare debet, ut partes ulteriori productioni renuncient; *Specul. eod. §. ſatis. in princ. & §. ult. per c. cum veniſſet. 25. hic.* Alioqui litigantes, intra terminum

num à Judice productionibus præſtitutum, viciſſitudine probationum, uſque ad tertiam ſuper iiſdem articulis teſtium productionem progredi poſſunt; non quartam; niſi producens juret, ſe nec calumniæ cauſa eam facere, nec teſtificationum copiam habuiſſe. *c. cum clamor.* 53. *& c.* 2. *c. pen. c. in cauſis.* 15. *c. ſignificaverunt.* 36. *hic.*

Quippe publicatis ſeu cognitis ſemel teſtimoniis ſuper iiſdem articulis nulla ampliùs eſt productio, ſuper novis eſt. *c. fraternitatis.* 17. *in textu & Gloſſ. c. conſtitutis.* 46. *c. cauſam quæ.* 19. *hic.* niſi fuerit ei renunciatum. *d. c. cum veniſſet.* 25. *c. veniens.* 38. *c. cum in tua.* 44. *eod.*

Publicatis teſtationibus, earum copia litigatoribus à Judice communicari debet: *c. quoniam.* 11. *de probation.* quo contra excipere, aut pro illis dicere alternis poſſint.

Qua de re ante, vel in ipſa publicatione, proteſtari & mentionem infferre debent, alioqui non audiuntur. *c. præſentium.* 31. *& ibi Mynſ. n.* 1. *hic.*

Niſi ea, propter quæ teſtium perſonas pars rejicere velit, demum poſt publicationem oriantur, *d. c. præſentium.* 31. pars juret, ſe id ex malitiâ non facere; *d. c. præſentium.* judex (contra quem proteſtari debet) eum, quominus antea exceperit, impediverit, *Mynſ. in d c. præſentium.* tales teſtes repellere velit, qui omninò teſtes eſſe non poſſunt. *Idem d. loc. num.* 16.

Exceptionem hanc probare Reus, contra quem teſtes ſunt producti, poteſt intra terminum ad reprobandum datum, per teſtes alios, qui reprobatorii dicuntur, vel inſtrumenta. *d. c. præſentium. c. licet Heli.* 31. *de ſimon.* Quos Actor rurſus per alios reprobare poteſt. Neuter ultra audietur.

Quia teſtes probatorios, & eorum reprobatorios

rios reprobare licet, non reprobatorios reprobatoriorum. *c. licet dilectus.* 49. *hic.*

Exceptione propoſitâ, & probatâ, Judex cognoſcit, quibus plus fidei debeat tribuere.

Quod non ex teſtium multitudine ſola, nec teſtimoniorum veriſimilitudine, ſed ex teſtium fide, dignitate, moribus, fortuna, conſtantia, religione, ponderat. *c. ſi teſtes. §. teſtium.* 4. *qu.* 2. *c. præterea.* 27. *hic. c. forus.* 10. *§. fin. de verb ſign. c. Eccleſia.* 48. *de elect. l. teſtium.* 3. *ff. hic.*

Si teſtes, Actoris & Rei, authoritate & conditione ſint pares, pro Reo ſententiam ferre debet. promtiores enim ad abſolvendum eſſe debemus, quàm ad condemnandum. *c. ex litteris.* 3. *de probat.* Niſi Actoris cauſa ſit Rei favorabilior.

Talis eſt, ſi ſit pro re aut perſona favorabili; ut libertate, dote, teſtamento, legitimatione, pupillo, vidua, orphano, fiſco, Eccleſia, &c. *c. fin. de re jud. l. inter pares.* 38. *ff. eod.*

De teſtibus cogendis, vel non.

TIT. XXVIII.

TEſtes ſi vocati ſponte noluerint veritati teſtimonium perhibere, à Judice Ordinario, vel ejus Delegato, ſeu Commiſſario, Eccleſiaſticâ cenſurâ, etiamſi juraverint ſe teſtimonium non dicturos, *c. intimavit.* 18. *de teſtib. & atteſt.* cogi poſſunt; *c.* 1. 3. 4. 7. 8. 9. 10. *hic.* maximè ſi nullo excuſationis privilegio ſint muniti, & ſe gratia, timore, vel odio, ferendo teſtimonio ſubtrahant. *c. dilectorum.* 10. *& c.* 1. *eod.*

Publicè enim, ne veritas, ad quam eruendam teſtes adhibentur, *c.* 1. *eod.* occultetur, *c. fin. eod.* imò & ipſius teſtis intereſt; cum veritatem occul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

tare ſit mortale peccatum. *c. 80. quiſquis. 11. qu. 3. c. 1. & ibi Gl. verb. occultent. hic.*

Cogi non poteſt teſtimonium quis dicere, contra ſocerum, generum, vitricum, privignum, ſobrinum ſobrinove natum, eoſque qui priore gradu ſunt, &c. *c. ult. §. Lege Iulia publicorum. 4. qu.* 2. nec libertus contra patronum; *d. c. ult. §. liberti adverſus.* nec ſenex, valetudinarius, miles, qui cum Magiſtratu abeſt, aut cui venire non licet; *d. c. ult. §. inviti.* publicanus, qui exercitui præbendum conduxit, *d. c. ult. §. publicani.* Epiſcopus, *c. 9. teſtimonium. §. nec. honore. 11. qu.* 1. Clericus, aliaque Eccleſiaſtica perſona. *c. 38. ſtatutum. in fin. 2. qu. 6.*

Quæ tamen perſonæ, ſi aliter de veritate conſtare nequit, ad teſtimonium vel coram judice evocatæ, vel coram perſonâ ad illas miſsâ, *c. ſi qui teſtium. 8. de teſtib. & atteſt.* dicendum, cogi poſſunt. *c. ſuper. 3. c. pervenit. 4. hic.*

Cavendum tamen, ne temerè, & niſi exigente cauſſa, teſtes evocentur, *c. ſtatutum. 11. §. pro ferendo. de reſcript. in 6.* & ut ſumtus evocandis à producente dentur; alioquin enim venire non tenentur. *d. c. ſtatutum. §. pro ferendo. verſ. ſed nec tunc. c. fin. §. liberti teſtes. 4. qu. 2.*

Qui teſtes teſtimonium dicere, vel ad examen venire impediunt, puniendi ſunt. *c. cum cauſam. 37. §. quod ſi forte. & c. conſtitutis. 46. de teſtib. & at.*

De fide inſtrumentorum.

TIT. XXIX.

TEſtium & inſtrumentorum probationes in exercendis litibus æquiparantur: *l. in exercendis. 15. C. hic.* imò interdum, ſed lata ſignificatio-

ne,

ne, inſtrumentorum appellatione teſtes continentur. *c. pervenit. 4. de teſtib. cog. c. forus. 10. de verb. ſignif.* in ſtricta, ſunt diverſa. *c. cum Ioannes. 10. hic. c. 11. forte. in fin. 23. qu. 4.*

In hac ſignificatione *Inſtrumenta* accepta, ſunt ſcripturæ rei controverſæ fidem facientes.

Sunt vel *publica*, vel *privata*.

Publica dicuntur, quæ à publicis perſonis (ut Notariis.) *c. quanquam. 2. de uſur. in 6. c. illud. 11. de præſumt.* confecta; *c. 2. hic.* quæ ſigillo aliquo publico, ut Epiſcopi, *c. poſt ceſſionem. 7. de probat. c. 20. curæ. 11. qu. 3.* Capituli, *c. 5. de probat. c. in nomine Patris. 1. fin. diſt. 73.* Principis ſecularis, *c. cum dilectus. 9. hic.* ſunt ſignata; *c. ſcripta. 2. hic.* quæ authoritate Magiſtratus interveniente publicata; *c. G. perpetuus. 12. hic. l. publicati. 2. ubi Dd. C. de teſtam.* quæ à ſcribente, licet privato, & duobus teſtibus, ſubſcripta; *c. 1. de teſtib. & atteſt. c. quoniam contra 11. de probat*, (ſed hæc vim inſtrumentorum publicorum tantum habent, dum teſtes vivunt; *c. 2. hic.*) quæ ex archivis publicis extracta, *c. ad audientiam. 13. de præſcript. c. 1. pervenit. 30. qu. 1.* Imò omnis ſcriptura, cui de jure vel ſpeciali conſuetudine creditur. *d. c. cum dilectus. 9. hic.*

Privata inſtrumenta ſunt, quæ authoritate privatâ fiunt à privatis perſonis, nullis adhibitis teſtibus: ut ſunt rationes, privatæ annotationes, apochæ, antapochæ, epiſtolæ, cautiones.

Hæc per ſe non probant; niſi contra ſcribentem, & non inficiantem, *l. 26. §. fin. ff. depoſ. Iaſ. & Bart. in l. admonendi. ff. de jurejur.* aut eum qui ea acceptavit, *Lanfr. in c. quoniam. ad verb. inſtrument. num. 50. de probat.* aut niſi ſubſcriptione teſtium, vel contrahentium, vel vetuſtate tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

temporis, vel judiciariâ cognitione ſint roborata. *Bald. in rubr. C. hic. num.* 44. *&* 45.

Illa, ſi coram judice facta, plenam fidem faciunt; ut nulla in contrarium probatio admittatur. *l. in hac.* 30. *in fin. C. de donat. l. cenſus ff. de probat.* ſi à Notario facta, itidem plenam fidem faciunt, ſi omnia ſolemnia in eorum confectione obſervari ſolita intervenerint: ita tamen ut probationem in contrarium admittant. *l. cum precibus* 18. *C. de probat. Novel.* 73. *cap.* 5. *c. cum Iohannes.* 10. *hic. c. ad audientiam.* 13. *de præſcript.*

Solemnia ea ſunt: Invocatio nominis Domini, anni ejuſdem indictio, dies, contractus, nomen Imperatoris, vel Papæ, vel Regis, locus, teſtes, nomen & ſignum Notarii: *Specul. de inſtr. edit.* §. 2. *in princ.* Non ſubſcriptio & ſubſignatio contrahentium & teſtium. *Panorm. & Innoc. in c.* 1: *de his quæ fiunt* 3. *Prælat. ſine conſ. Capit.*

Quæ ſi obſervata, faciunt inſtrumento plenam fidem; Si ſint authentica; non ſi exempla: *c.* 1. *hic.* (Niſi authore Judice; *c. fin. eod.* aut ab eodem Notario, qui authentica confecit, eo animo fuerint ſcripta, ut perinde ac authentica valerent. *Dd. per c. dudum.* 20. *de converſ. conjug.*) Si integra, non cancellata, innovata, raſa, ſuſpecta. *c. ex litteris.* 3. *c. inter dilectos.* 6. *hic. c. licet.* 5. *de crim. falſ. c. cum venerabilis.* 7. §. *ſed part. de relig. dom. c. cum olim.* 12. *&* 14. *de privileg.*

Produci debent inſtrumenta regulariter poſt litem conteſtatam. *Mynſ. ad. c.* 1. *num.* 41. *de probat. ratio in c. quoniam. in princ. ut lite non cont.* poſſunt uſque ad concluſionem in cauſſa; *c. cum dilectus.* 9. *hic. ratio. in c. paſtoralis.* 5. *de cauſſ. propr. & poſſeſſ. c. auditis.* 8. *de procur.* non poſt, ſi cauſſa ſit profana; *ut in d. c. cum dilectus.* omninò,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

nò, ſecundùm aliquos, ſi beneficialis. *Hoſtienſ. ad c. ad petitionem. de accuſat. c. lator. 7. c. conſanguinei. 11. de ſent. & rejud. ratio in Clem. ſæpe de verb. ſignif.*

Fieri debet productio judici, coram quo litigatur; ſed & ex cauſſa alii; *c. accepimus. 4. hic.* in loco tamen congruo, & ſecuro; *d. c. accepimus. c. 20. hortamur. 3. qu. 9. c. ex parte. 47. de appellat. c. accedens ad. 4. ut lite non cont.*

Eduntur inſtrumenta, interdum, ſi producenti ita videatur, non in totum, ſed in tantum quoad cauſſæ convenit. *c. contingit. 5. in fin. hic.*

Reus non tenetur Actori inſtrumenta ſua edere, vel in judicio contra ſe proferre; *c. ult. §. qui intendit. 4. qu. 3. c. 1. de probat.* niſi forſan ea ſint communia. *c. G. perpetuus. 12. hic.*

Si inſtrumenta, non cum Actore communia, in judicio producat, quibus uti vult, ea actori edere tenetur; ut & viciſſim ei actor. *ſecund. Gloſſ. in d. c. G. perpetuus.*

Qui contraria duo inſtrumenta in judicio profert, ſibi fidem invicem derogantia, neutro probat. *c. imputari. 13. ubi Gloſſ. verb. contrarius. hic. c. cum inter. R. 16. de election.*

Nec quis probat inſtrumentis quantumvis publicis & ſigillatis, quorum litteræ legi non poſſunt, ut non valeat intelligi, quid in eis fuerit ſcriptum. *c. inter dilectos. 6. hic.*

Poſſunt inſtrumenta, contrariis teſtibus, ſed pluribus & honorabilioribus, quàm in inſtrumentis ſcriptis, refelli: ſi quidem agatur de facto recenti; *c. ex tenore. 35. de teſtib. c. cum Ioannes. 10. hic.* non ſi de antiquo. *c. un. ut Eccleſ. benef. fin. dim. Vid. quæ ad hunc titulum diximus in Aphoriſmis ad Digeſta, & maximè ad Codicem dicemus.*

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

De præſumtionibus.

TIT. XXX.

SEquitur de *præſumtionibus*, quia eæ quandoque probationem faciunt, & Judicem in formanda ſententia inſtruunt. *c. litteras.* 14. *& tot. tit. hic.*

Eſt *præſumtio*, probabilis conjectura, & certo ſigno proveniens, quæ alio non adducto, pro veritate habetur. *Alciat. tract. de præſumt. in princ. part.* 3. *incipit, Veniamus. num.* 1.

Eſt, ſecundùm Canones, quadruplex: *Temeraria*, *Probabilis*, *Violenta*, *Neceſſaria. c. adferte.* 2. *c. litteris.* 12. *c. litteras.* 14. *hic.*

Temeraria eſt, ex cauſſis levibus proficiſcens vana hominis opinio. Dant Canones exemplum in Presbytero mulierem amplexante; Et dicunt, temere judicare quem, illud illum ex libidine facere, cum benedicendi, vel ad pœnitentiam exhortandi gratiâ id facere eum præſumtio ſit. *c.* 14. *abſit.* 11. *qu.* 3. *c. in ſcripturis.* 8. *diſt.* 96. Tales etiam in foro olim fuerunt præſumtiones & indicia ex aqua frigida, fervente, zeli, ferro candente, duellis, ſorte; quas Pontifices, & piiſſimè, utpote fallacia, ſuſtulerunt. *c.* 22. *monomachiam.* 2. *qu.* 4. *c.* 2. *& c. fin. de purg. vulg. c. ex tuarum.* 8. *de purg. can.*

Ea nec ſemiplenè probationem facit, nec animum judicis movere debet. *c.* 1. 2. *qu.* 1. *c.* 9. *oves paſtorem.* 6. *qu.* 1. *c. ſi quid verò.* 23. *diſt.* 86. *c. licet Heli.* 31. *de ſimon.*

Probabilis præſumtio, eſt veriſimilis conjectura, ex certo ſigno proveniens, quæ alio non adducto, pro veritate habetur. *Alciat. d. loc. par.* 3. *per c. quia veriſimile.* 10. *hic.* Sic præſumitur non eſſe pudi-

pudicam, quæ cum aliis viris vagatur. *c. tertio loco. 13. hic.*

Hæc, ſi lege juvatur, vim habet probationis, niſi contrarium probetur. (Hoc enim admittitur. *c. 3. præſentium. 7. qu. 1. c. ſuper hoc. 5. de renunc.*) Si eâ non juvatur, ſed tantùm in hominum opinionibus conſiſtit, non probat per ſe, ſed tantùm probationem ſibi concordantem juvat; *c. illud. 11. hic. c. fin. §. ſæpe. 4. qu. 3. c. 4. ſi duo. 35. qu. 6.* ad juramentum ei deferendum, pro quo eſt præſumtio; *c. ex inſinuatione. 3. de procur. c. ſicut conſuetudo. 2. de probat.* & purgationem præſumto infamato. *c. ſi quis. 2. de purg. canon. c. 5. & 13. presbyter. c. 16. ſi mala. & c. 19. omnibus. 2. qu. 4.*

Violenta præſumtio, alias *præſumtio juris* dicta, eſt veriſimilis probatio ex multis indiciis, vel uno multum efficaci & veritati proximo, collecta. *Venat. in Analyſ. Iur. Pontif. hic.* Ut, fugiens cum gladio ſanguinolento præſumitur vulneraſſe; inventus nudus cum nuda, ſolus cum ſola, in eodem lecto jacentes, ſecretis locis, & latebris, præſumitur fornicatus. *c. litteris. 12. hic.* &c.

Hæc onus probandi in adverſarium transfert, & tam diu ſtat, donec contrarium probetur; *c. propoſuiſti. 4. de probat.* In criminalibus facit tantum indicium ad torturam: non ad condemnationem. *c. litteras. 14. hic. arg. c. 12. nomen. 2. qu. 1. c. quia veriſimile. 10. hic.*

Neceſſaria præſumtio (*juris* & *de jure* dicta) eſt depoſitio legis aliquid præſumentis, ſuper præſumto, tanquam ſibi comperto, ſtatuentis. *Alciat. d. loc. in princ.* Sic virgo, quæ ab eo, qui eam per verba de futuro deſponſavit, poſtea cognita, cenſetur in ſponſalia de præſenti conſenſiſſe. *c. Vſque fidem. 30. de ſponſal.* ut & ea purè, quæ ſe à ſpon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ſo conditionali paſſa eſt cognoſci. *c. de illis. 7. de deſponſ. impub. c. per tuas. 6. de cond. appoſ.*

Hæc præſumtio plenam probationem facit, & pro veritate habetur, nec probationem admittit in contrarium; niſi per confeſſionem partis, reſtitutionem in integrum, & alia. *de quibus vide Alciat. in d. tract. & Felin. in c. quanto. 8. hic. & Bald. in addit. ad Specul. hoc tit.*

Cauſſæ, ex quibus præſumtiones proficiſcuntur, ſunt ferè infinitæ; paucas hic enumerabimus.

Deſumuntur, ex perſona, *c. decenter. 6. diſt. 89. c. fin. hic.* loco, *c. 21. quiſquis. 17. qu. 4. c. litteris. 12. hic.* tempore. *c. 1. Gonſaldus. 17. qu. 2. c. 26. in omnibus. diſt. 81.* qualitate, *c. 2. ſunt nonnulli. diſt. 46. c. fin. §. hermaphroditus. 4. qu. 3.* taciturnitate, *c. 1. ſit Rector. verſ. primo. pòſt. 43. c. nonne. 5. hic.* utilitate. *c. 24. ipſa pietas. 23. qu. 4.* fletu, *c. 1. ſi verum. 31. qu. 2. c. 10. imitare. 6. qu. 1.* fuga, *c. 111. conſtat. 1. qu. 1. c. 1. ſit rector. verſ. rectores. diſt. 43.* negligentia, *c. 6. pervenit. diſt. 18. c. ſcribam. 9. hic.* familiaritate, *c. 1. quorundam. diſt. 34. repellantur. 7. de accuſ.* vicinitate, *c. ſed continuo. 46. diſt. 1. de pœn.* dignitate, *c. 14. abſit. 11. qu. 3.* dilectione, *c. 51. ea. 23. qu. 4. c. grave. 29. de præb.* frequentatione, *c. clericus. 20. diſt. 81. c. monaſteria. 8. de vita & honeſt. cleric.* ætate *c. cum in juventute. 15. hic. c. fraternitatis. 7. diſt. 34.* &c.

De jurejurando.

TIT. XXXI.

QUod ſi Actor in probatione deficiat, interdum ei *jusjurandum*, maximum expediendarum litium remedium, defertur. *c. etſi Chriſtus. 26. §. Iacobus. hic.*

Eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Eſt divini Nominis aſſumtio, ad id, quod aſſeritur, confirmandum. *d. c. etſi Chriſtus.*

Eſt vel *Promiſſorium*, vel *Aſſertorium*; *ſecund. Dd. vid. Hoſtienſ. in ſum. hic. num. 3. & Sarment. ſelect. interpr. lib. 1. cap. 3.*

Illud dicitur, quod contractui, vel alteri actui adjicitur, confirmandi, ſive, non retractandi juris cauſsâ.

Tale eſt Juramentum Obedientiæ, *c. nullus. 5. hic. c. legebatur. 3. de major. & obed. c. quanquam. 6. diſt. 23.* fidelitatis, *c. veritatis. 13. hic. c. 18. de forma. 22. qu. 5.* quo quis jurat aliquid ſe facturum. ut judicio ſiſti; litem exſequi; *c. 1. de ſequeſt. poſſeſſ.* vel daturum. *c. cum contingat. 28. hic. c. quamvis. 2. de pact. in 6. c. Quintavallis. 23. c. veniens. 16. c. debitores. 6. hic.* Juramentum contractus confirmatorium; quo is vim, quam alioqui non haberet, accipit: *d. c. cum contingat. 28. eod. c. licet mulieres. 2. eod. in 6.* modò moribus bonis, naturalibus, *c. 4. 5. & ult. de pact. & c. 2. & fin. eod. in 6.* aut publicæ utilitati, *c. 2. hic. d. c. 2. de pact. in 6.* non repugnet.

Iuramentum Aſſertorium, eſt quo rei præſentis, vel præteritæ, veritas aſſeritur.

Tale eſt *juramentum Veritatis*, quod præſtant teſtes in dicendo teſtimonio; *c. nuper. 51. de teſtib. & atteſt. c. 2. de juramento calum. c. ex litteris. 32. hic. Iuramentum calumniæ*, quo *Actor* jurat ſe non calumniandi animo; ſed exiſtimans ſe bonam cauſam fovere, ad litigandum venire; & *Reus* jurat, ſe arbitrari juſtam cauſſam habere deferendi, & in aliis ſe non odio, nec differendi judicii gratiâ probationes vel juramentum ab alio exigere: *tot. tit. de juram. calum. Iuramentum malitiæ*; quod quis de malitia ſuſpectus, requi-

 ren-

rente judice, jurat, ſe non malitioſè exceptionem proponere, dilationem petere: *c. 2. §. fin. & ibi Gloſſ. fin. de juram. calum. in 6. c. paſtoralis. 4. de except. c. ultra tertiam. 55. de teſtib. c. 11. judicantem. 20. qu. 5. Iuramentum purgatorium*, quod præſtat accuſatus, vel diffamatus de aliquo crimine, quod non fuit probatum; jurat & purgat ſe ita non commiſiſſe: *c. 1. c. quoties. 5. c. conſtitutus. 3. de purgat. can. Exod. 22. Iuramentum litis deciſorium.* Quod tantum ad præſens argumentum pertinet.

Eſt hoc juramentum, litis finiendæ causâ, à parte litigante, præſtandum.

Eſt triplex, *Voluntarium, Iudiciale*, & *Neceſſarium. ut patet ex Rubr. hujus tit. in ff.*

Voluntarium, (ſic dictum, quod ſpontè ab uno deferatur, ab altero ſuſcipiatur, *l. 2. l. 3. l. jusjurandum. 17. ff. hic.*) eſt quod ex conventione per modum tranſactionis pars parti, extra judicium, defert. *d. l. 17. l. 28. §. ult. ff. eod.*

Iudiciale eſt, quod in Judicio (undè Judiciale, licet & ipſum ſit voluntarium, dictum) pars parti, judice approbante, defert. *c. fin. hic. l. 12. §. 1. ff. eod.*

Neceſſarium eſt, quod Judex ex officio, in defectum legitimarum probationum, ubi neque nihil, neque plenè probatum eſt, alterutri litigatorum defert: ſic dictum à neceſſitate præſtandi. *d. c. fin. l. generaliter. C. de reb. cred. l. admonendi. 31. ff. eod.*

Juramentum, ut valeat, deferri debet, ſive à judice, ſive à parte ad deferendum habili. Nemo enim debet ſine neceſſitate, aut niſi aliquo compellente, jurare. *c. 4. ſi quis Presbyter. 2. qu. 4. d. c. etſi Chriſtus. 26. hic.*

Ha-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Habiles ad juramentum *voluntarium* & *Iudiciale* deferendum ſunt; & qui rerum ſuarum, & qui litis ſunt domini, niſi ſpecialiter prohibeantur; *l. 7. C. l. 17. §. ult. l. 35. §. 1. l. 3. §. 5. ff. hic.* ad *Neceſſarium* ſolus Judex, ad inſtantiam partis, vel ex officio. *Gail. 1. obſ. 108. num. 5. Panorm. in c. ult. hic.* Non refert, an Ordinarius ſit, an Delegatus. *d. l. admonendi. l. 3. l. 12. §. ſin autem. l. ult. C. hic.*

Actori an reo ſit deferendum, Judex, inſpectis perſonarum & cauſſæ circumſtantiis, arbitrabitur. *c. ult. §. ſane. hic.*

Deferri *judiciarium*, & *voluntarium*, poteſt omnibus qui ex conventione vel ſibi, vel aliis, actionem & exceptionem acquirere poſſunt; *l. 20. l. 24. l. 25. l. 26. ff. hic.* cujuſcunque qualitatis, ætatis, ſexus ſint; *dd. ll. & Gl. ad c. 2. de exception.* ſi quidem rei controverſæ habeant ſcientiam; *l. Marcellus. §. 1. ff. rer. amot. l. 5. in princ. ff. de in lit. jurand.* Exceptis Sacerdotibus in levi cauſa, *c. etſi Chriſtus. 26. hic.* non in magna. *in d. c. Etſi Chriſtus. d. c. ſi quis Presbyter. 2. qu. 4.*

Neceſſarium deferri poteſt omnibus ſemiplenè probantibus; Niſi ſint viles, infames, *Beuſt. in l. admonendi. num. 8. ff. hic.* perjuri, de perjurio ſuſpecti, *c. 6. ille qui hominem. 22. qu. 5. c. 3. de cohabit. cleric. & mulier. arg. c. 5. ita ergo. & c. 2. non eſt contra. 22. qu. 1. c. ex tenore. 10. de ſent. excomm. c. litteras. 14. de præſumt.* veritatem rei ignorent. *Bart. in d. l. admonendi. num. 27.*

Defertur *juramentum voluntarium* & *Iudiciale* in omni actione, quæ in judicio proponi poteſt; *l. 3. l. 7. ff. hic.* Neque refert, an illa ſuper ſtatu hominis, *Bart. in d. l. 3. num. 3. per d. l. 3. §. 2. & l. 30. §. 4. eod.* an matrimonio, ſed ſaltem

pro eo; *Bart. in d.l. 3. num. 2. fac. c. lator. 7. de ſent. & re judic.* aut crimine admiſſo, *Accurſ. in d.l. 3. verb. agatur.* (ſed ita ut Reo, non Actori, deferatur. *Iaſ. in d.l.3. num. 23. Beuſt. ibid. num. 56.*) aut alia etiam cauſſa moveatur. *l. 9. §. 2. l. 30. ff. hic.*

Iuramentum Neceſſarium etiam regulariter in quavis cauſſa admitti poteſt: *d.l. 3. ibi: in cæteris. Dd. in c. ult. hic.* Excipiuntur cauſſæ civiles magnæ & arduæ, *Bald. in d. l. 3. num. 9. hic. Beuſt. in l. admonendi. num. 238. ff. hic. fac. c. 1. §. illum. de reſt. ſpol. in 6.* criminales; *c. 2. ſciant. 2. qu. 8. l. ult. C. de probat.* matrimoniales, *Gloſſ. & Panorm. & alii Dd. in c. mulier quæ. 34. in verb. abſoluto hic. fac. c. ult. de probat. c. ſuper eo, de eo qui cogn. conſ. ux.* ſpirituales, ſtatus, feudales; imò omnes in quibus jura evidentiſſimas & plenas requirunt probationes. *Maſcard. de probat. caſ. 358. num. 43. & 44.*

Cauſſa quæ juramentum hoc admittit, ut ei ſit locus, debet eſſe dubia. *l. admonendi. 31. & ibi Dd. com. ff. hic.*

Dubia eſt, ſi probationis inopiâ laborat, *l. 3. C eod.* id eſt, non ſi nihil ſit probatum; Tum enim Reus, etſi nihil præſtiterit, eſt abſolvendus; *l. qui accuſare. C. de edend. c. fin. §. ſane. hic.* ſed ſi ſemiplenè probatum ſit. *Coſtal. in d.l. admonendi. 31. Dd. commun.*

Defertur *Iuramentum voluntarium*, extra judicium; *Iudiciale* in judicio, & vel in principio, vel in medio: *Neceſſarium* in fine, id eſt, ſententia definitiva: *l. pen. in princ. verſ. omne igitur. C. hic.* Idque tam in prima, quàm ſecunda inſtantia. *Petr. Foller. ad Marant. par. 6. de juram. num. 20.*

Iusju-

Iusjurandum voluntarium, delatum, nemo ſuſcipere tenetur; qui tamen ſuſcepit, illud præſtare debet, nec poteſt referre. *l. jusjurandum.* 17. *ff. hic. Iudiciale* delatum, aut præſtandum, aut referendum. *c. fin. hic. l. delata C. l.* 34. §. *ait Prætor. ff. eod.* Niſi is qui detulit, de calumnia jurare nolit: *d. l. delata* 9 *d. l.* 34. §. 4. jusjurandum remiſerit: *l.* 1. *C. hic. Neceſſarium* ab eo cui defertur neceſſariò eſt ſuſcipiendum & præſtandum, aut cauſa cadendum. *d. c. fin. hic. l.* 12. §. 2. & 3. *C. eod. c.* 2. *de probat. c.* 2. §. 1. *de juram. calum.*

Iuramentum Iudiciale & *Neceſſarium* præſtari debet coram eo Judice, coram quo cauſa ventilatur. *l.* 12. *in fin. princ. C. hic.*

Jurandum prout juramentum fuit delatum. *l.* 3. §. *fin. l. ſeq. l. qui per ſalutem.* 33. *ff. hic. Ratio eſt in l. jusjurandum.* 34. §. *non ſemper. ff. eod.*

Jurabatur tempore legis veteris, *Vivit Dominus, vivit anima mea; c.* 7. *Et jurabunt.* 22. *qu.* 1. in primitiva Eccleſia, *Teſtis eſt mihi Deus. &, Teſtis eſt mihi conſcientia mea; c.* 14. *ſi peccatum. verſ. non vobis.* 22. *qu.* 1. Modernorum juramentum eſt: *Sic me, vel te, Deus adjuvet, & iſtæ reliquiæ Sanctorum. c.* 5. *de parentela. cum* 4. *can. ſeqq.* 35. *qu.* 6. *c.* 9. *quoties.* 1. *qu.* 7. *c.* 12. *habemus.* 22. *qu.* 1. *Sic me Deus adjuvet, & iſta Euangelia. c. Ego N. in fin.* 4. *hic.*

Jurandum ſemper per Deum, non per creaturas, aut Deos falſos. *d. c.* 7. *Et jurabunt. c.* 8. *conſidera. c.* 9. *clericum. c.* 10. *ſi quis per capillum. c.* 16. *movet te.* §. *ſicut etiam.* 22. *qu.* 1.

Per creaturas tamen ita prohibetur jurare, in quantum ſolæ conſiderantur; quia illis divinitatis & ſuperioritatis numen tribueretur, quod fieri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

non debet: non prohibetur per creaturas jurare, in quantum earum honor refertur ad Deum: ut dum juratur tactis Euangeliis, per Euangelia, per Crucem; & ita intentio jurantis inſpicitur: quare ſi quis juret ſuper lapidem, putans ſe jurare ſuper Euangelia, obligatur. *c.* 11. *humanæ.* §. *item objicitur qui.* 22. *qu.* 5.

Qui ſciens per lapidem, vel aliam creaturam, falſum jurat, perjurus eſt. *c.* 10. *ecce.* 22. *qu.* 5.

Per Deo falsò attributa, quæ ei verè non inſunt jurare, eſt blaſphemia damnata; ut & temerè, & deteſtando, quæ ei inſunt, uſurpare, & per Virginis matris & Sanctorum nomina temerè dejerare. *c. ſtatuimus.* 2. *de maledic. c.* 10. *ſi quis per capillum.* 22. *qu.* 1.

Debet omne juramentum tres habere comites: *Iuſtitiam, veritatem, diſcretionem. d. c. etſi Christus,* 26. *hic. d. c. Et jurabunt.* 22. *qu.* 1. *c.* 2. *animadvertendum.* 22. *qu.* 2.

Iuſtitiam habet; ſi licitum, nec ad mortale peccatum tendit. *c. innocens.* 23. §. *illicitum.* 22. *qu.* 4.

Veritatem; cum falſum abeſt.

Diſcretionem; quando cum cauſa, deliberatè, non ex impetu, vel ira, vel odio, vel amore nimio, aut ſola gratia, fit. *d. c. innocens.* §. *illicitum. c. ſacramentum.* 2. *qu.* 4. *c. ſicut ex litteris.* 12. *hic. c.* 10. *non eſt.* 15. *qu.* 1.

Juramentum præſtitum regulariter eſt ſervandum; ſi ſine æternæ ſalutis detrimento ſervari poſſit. *c. ſi vero.* 8. *c. cum contingat.* 28. *hic. c. licet mulieres.* 2. *eod. in* 6. *c. quamvis pactum.* 2. *de pact. in* 6. & qui non ſervat, perjurus habetur. *c. Brevi.* 17. *hic. c.* 14 *ſi peccatum.* 22. *qu.* 1.

Maximum habetur remedium expediendarum li-

litium, *l. 1. l. 2. l. 26. §. fin. §. hic.* confirmat dubia, & ad veritatis indagationem pertinet: *c. 7. Et jurabunt. 22. qu. 1. c. 2. animadvertendum. 22. qu. 2. c. ſignificaſti Reges. 4. hoc §. nimirum. de elect. ad Hebr. cap. 6.* ſententiis & tranſactionibus *Voluntarium & Iudiciale* præponderat: *d. l. 2. l. duobus. 28. l. cum. 30. §. ſi mulier. ff. eod.* novationi, *l. qui juraſſe. 26. §. fin. ff. eod.* ſolutioni, *l. jusjurandum ad. 27. ff. eod.* acceptilationi, æquiparatur: *l. jusjurandum. 40. ff. eod.* probationis vim *Neceſſarium habet*: *d. l. eum. & l. admonendi. & ibi Dd. ff. eod.* ex delato & relato præſtito actio datur & exceptio. *l. ſi duo. 13. §. ſi quis l. ait Prætor. 17. l. nam poſtea. 9. §. 1. & d. l. jusjurandum. 40. ff. l. cum proponas. C. eod.*

Juramentum, quoad perjurii vinculum, ex parte jurantis eſt perſonale, & perſonam ejus non egreditur; neque ad hæredes tranſit; omninò reale eſt ex parte recipientis, & tranſit ad hæredes. *c. veritatis. 13. hic. & ibi Dd. c. fin. de foro comp. Guido Papa. deciſ. 375.*

Tranſit etiam ad ſucceſſores, quod pertinet ad effectum obligationis, *Panorm. add. c. veritatis. Felin. ad c. cum ſit. num. 9. de foro comp.* & in quantum pertinet ad probationem. *Guid. Pap. d. deciſ. 375.*

Perjurium committit, qui mendacium juramento firmat; qui juramentum promiſſorium indiſcrete tranſgreditur; *c. 1. & 2. 22. qu. 3.* qui poſt juramentum profert contraria; niſi cum juſta & rationabilis cauſa excuſet: *c. fin. hic. in 6.* puta diverſi intellectus in aliquo concurrant, error ſit tolerabilis. *ut in c. cum dilecti. 18. de accuſ. vid. Gloſſ. ad c. fin. ad verb. juſta cauſa. hic. in 6.*

Perjurium Deum ultorem habet: *l. 2. C. eod.* Il-

lud tamen committens ex legibus & Canonibus fit infamis; *c. 17. infames 6. qu. 1. l. ſi quis major. C. tranſact.* teſtimonii dicendi, *c. 14. parvuli. 22. qu. 5. c. 18. quicunque. 6. qu. 1. c. teſtimonium. 54. de teſtib. l. ſicui. §. iiſdem. C. de accuſ.* collationis beneficiorum, *Innoc. ad c. conſtitutus in 2. vid. Panor. ad c. querelam. ad c. cum noſtris. de conceſſ. præb. ad c. cum in cunctis. de elect. fac. c. fin. hic. in 6.* fit incapax; actione in qua pejeravit privatur; *d. l. ſi quis major. C. de tranſact.* ab Eccleſiæ adminiſtratione ſubmovetur. *d. c. querelam. 10. c. cum quidam. 12. hic. ubi Gloſſ.*

In foro conſcientiæ pro juramento temerario unius anni, pro directo perjurio ſeptem annorum pœnitentia imponitur. *d. c. 18. quicunque. 6. qu. 1. c. fin. 22. qu. 4.*

A perjurio tamen excuſat neceſſitas: *c. 15. ſi nulla. 23. qu. 8. c. Presbyteros. 32. diſt. 50. c. brevi. 17. hic.* Ea enim legem non habet. *c. ſi nulla. 11. de conſecr. diſt. 4. c. 26. diſcipulos. de conſecr. diſt. 5. c. ſi quis propter. 3. de furt. c. ſignificante. 7. verſ. cum igitur. verb. quantum de pignor.*

De perjurio, *Lud. Rom. ſing. 430. Gloſſ. ad l. ictus fuſtium. ff. de his qui not. infam.* & pœna juramentum licitum tranſgredientis, cognoſcit Judex ſecularis, *c. 40. Rex. 23. qu 5.* & Eccleſiaſticus; *c. novit. 13. de judic.* quiſque in ſuo foro: ut & an juramentum ſit licitum nec ne: *c. licet mulieres. 2. hic. in 6.* aliàs regulariter juramenti, cum inter res ſpirituales ſit, cognitio ad forum Eccleſiaſticum pertinet, *c. fin. de foro comp. in 6.* nec de eo eſt competens Judex Laïcus. *Gloſſ. fin. ad c. venerabilem. ad verb. perjurii. de elect. Gloſſ. ad. c. cum ſit. de foro comp. & in c. prædicandum. 21. qu. 1. vid. Felin. ad c. præterea. n. 28. de ſponſal.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Licet juramentum omne, quod ſine detrimento ſalutis æternæ ſervari poteſt, quamvis bonorum detrimentum immineat, ſit ſervandum; *c. ſi vero* 8. *c. cum contingat.* 18. *hic. c. quamvis.* 2. *de pact. in* 6. tamen, ſi ex eo contra aliquem ſequeretur peccatum, vel delictum aliquod, *vid. Paul. Caſtr. conſ.* 122. *vol.* 2. ſuper eo diſpenſari poteſt. *vid. c. prædicandum. fin.* 22. *qu.* 1. *c. venerabilem.* 34. *de elect. c.* 11. *qui ſacramento.* 22. *qu.* 4. *c. pervenit.* 2. *c. cum contingat.* 28. *cum c. ſeq. c. verum.* 15. *c. debitores.* 6. *c. ad noſtram.* 7. *hic. c. licet mulieres.* 2. *eod. in* 6. *vid. Guid. Pap. qu.* 224. *Panorm. in quæſt. qu.* 2. *circ. fin. verſ. ſi ego. & c. poſt ejus conſilia.*

Fit diſpenſatio ab eo qui poteſtatem, *c. venientes.* 19. *hic.* Eccleſiaſticam puta, ut Epiſcopo, Pontifice, habet; *c. fin. de foro comp. in* 6. & cauſâ cognitâ, *Gloſſ. ad c. non eſt.* 5. *de voto. c. requiritis.* 5. §. *niſi rigor. & c. ſequ.* 1. *qu.* 7. vocatis, quorum intereſt non abſolvi. *vid. Guid. Pap. deciſ.* 225. & 140. *& quæſt. Tholoſ.*

Epiſcopus, non de omnibus, ſed tantùm de his diſpenſat, in quibus dubium eſt, an juramentum ſit licitum, nec ne. *c. conſtitutis,* 14. *de teſtib. & atteſt. c. ſi verò.* 8. *c. verum.* 15. *c. cum quidam.* 12. §. *illi. hic.* Pontifex, propter plenitudinem poteſtatis de omnibus, per viam commutationis, diſpenſationis, & totalis relaxationis. *Innoc. in c. fin. de conſuet. Gloſſ. & Archidiac. ad c.* 6. *ſunt quidam.* 25. *qu.* 1. Quia in omni juramento ſuperioris voluntas cenſetur excepta. *d. c. venientes.* 19. *hic.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

De exceptionibus & replicationibus.

TIT. XXXII.

PRobatâ Actoris intentione, Reus condemnabitur, niſi aliqua exceptione ſe defendat.

Exceptio, eſt defenſio ex juſta & legitima cauſa competens adverſus id quod ab Adverſario intenditur. *l. cum nondum.* 4. *l. ſiquidem.* 9. *cum l. ſeq. C. hic.*

Eſt ſumma exceptionum diviſio, quod aut ſunt *dilatoriæ*, aut *peremtoriæ*. *Gloſſ.* 1. *in c. exceptionem.* 12. *hic.*

Dilatoriæ ſunt, quæ rem & judicium differunt, non tollunt. *d. Gloſſ. in c. exceptionem.*

Hæ rurſus ſunt, vel *declinatoriæ judicii*, *vel dilatoriæ ſolutionis. Gloſſ. ad d. c. exceptionem.*

Illæ vel *ipſum Iudicem* concernunt, vel *litigantes*, vel *modum actionis inſtituendæ.*

Quæ *propter judicem* opponuntur, partim *ex ipſius perſona* proveniunt; partim *ipſius occaſione.*

Ex ipſius perſona proveniunt; exceptio fori incompetentis, *c.* 3. *pulſatus.* 3. *qu.* 6. *c.* 48. *clericus.* 11. *qu.* 1. *c.* 2. *ſi quis Epiſcoporum.* §. *exceptio.* 3. *qu.* 6. præventionis, ſuſpicionis, *c. ſi quis contra.* 4. *c. licet.* 10. *de foro comp. c. quoniam.* 11. *de probat. c. ſecundo requiris.* 41. §. *tertio. & c. cum ſpeciali.* 61. *de appel.* inhabilitatis. *c.* 1. §. *tria ſunt.* 3. *qu.* 7. *c. inſinuante.* 25. *c. cum R.* 35. *de off. jud. deleg. c. fin.* §. *Et revera.* 3. *qu.* 5. *de hac vide ſupra tit. de judice.*

Iudicis occaſione proveniunt; exceptio loci non tuti, *Clem. paſtoralis.* §. *notorium. de re jud. c. ex. parte.* 47. *de appellat. Clem.* 2. *de foro comp.* inhoneſti, *fac. l. quid tamen*, *ſi arbiter. ff. de decept. arbitr.*

arbitr. termini anguſti, *c.* 1. *de dilat. c.ult.* 2. *qu.* 6. feriarum. *tot. tit. de feriis.*

Exceptiones *quæ litigantes* concernunt, aliæ *ex perſonis principalibus*, & vel *Actore*, vel *Reo*; vel *utroque*; aliæ *ex acceſſoriis*, puta *procuratore*; deſcendunt.

Ex perſona actoris deſcendunt; exceptio non impetratæ veniæ, ſi agat contra perſonam cui reverentiam debet; *c.* 58. *Epiſcopus qui mancipium.* 12. *qu.* 2. *l.* 1. 2. 3. *l. parentes l. fin. ff. de in jus voc.* cauſſæ connexæ non dividendæ. *Gœd. ad c.* 1. *num.* 25. *de ſequeſtr. Mind.* 3. *de proceſſ.* 2. *num. ult.*

Ex perſona Rei; exceptio revocandi domum; competens Legatis, tempore legationis, ex negotio, ante contracto, *c. ult. de foro comp. l.* 2. §. *legatis. ff. de judic.* & ſtudioſis; *juxta Auth. habita, C. ne fil. pro patr.* exceptio ſpoliationis, *c.* 2. *omnes. c. nullus.* 3. *c. in ſcripturis.* 4. *c. fin.* 2. *qu.* 2. *c.* 2. *Epiſcopi.* 3. *qu.* 1.

Ex utriuſque Actoris & *Rei perſona*; exceptio juſti impedimenti, *l.* 1. *& ibi Dd. & tot. tit. C. de dilat. Menoch. caſ.* 153. contumaciæ, *l.* 13. §. 1. *& ſeq. C. de judic. vide Old. in Enchir. Except. except. contumac.* cautionis, *tot. tit. ff. qui ſatiſd. cog. Zang.* 2. *de except.* 21. inhabilitatis.

Actor dicitur inhabilis, vel *in totum*, vel tantum *certo modo.*

In totum; ſi minor viginti quinque annis, nec tutoris vel curatoris authoritatem adhibeat; *l.* 1. *&* 2. *C. qui legit. perſ. l. clarum.* 4. *C. de auct. præſt.* ſi mente captus, furioſus, *l. fin. C. de curat. furioſi.* mutus, ſurdus, prodigus, puta per ſententiam declaratus; *Vant. de nullit. ex def. habil. num.* 23. *& ſeq.* ſervus, *l. ſervus. C. de judic.* niſi cer-

tis caſibus; *relatis in l. vix. 53. & ibi Gloſſ. & Dd. ff. eod.* excommunicatus, *c. exceptionem. 12. hic. c. decernimus. 8. de ſent. excomm. in 6.* religioſus, *propter ration. text. in c. fin. in princ. de teſtam. in 6.* niſi, utilitate vel neceſſitate id exigente, pro dignitate, officio, aut obedientia ipſi commiſſa; *c. cum deputati. 16. de judic. Clem. religioſus. de procur. c. 35. Monach. 16. qu. 1. c. un. & ibi Dd. Ext. de Syndico;* Magiſtratum, puta majorem, qui cum imperio, non minorem, qui ſine imperio, *l. nec Magiſtratibus. 32. ff. de jurejur.* gerens; *l. pars litterarum. 48. ff. de judic.* Illuſtris perſona. *l. 25. cum Auth. ſeq. & ibi Dd. C. de procur.*

Certo modo inhabilis eſt filius familias, abſque aſſenſu patris; *c. fin. in fin. de judic. in 6. l. fin. circa princ. verſ. neceſſitate. C. de bon. quæ lib. ubi Bald Salyc.* niſi cauſſa ſit caſtrenſis vel quaſi, *l. lis nulla. 4. & ibi. Gloſſ. ff. de judic.* ſpiritualis, *c. 3. de judic. in 6.* pro dote adventitia, *juxt. Auth. quod locum. C. de collat.* experiatur; patris abſentis conſenſus ſine filii incommodo exſpectari non poſſit. *l ſi longius. 18. §. 1. ff. de judic. l. cum filius familias. 17. ff. ſi cert. pet.*

Reus etiam dicitur inhabilis, vel *in totum*, vel *certo modo.*

In totum; ſi minor viginti quinque annis, mutus, ſurdus, furioſus, prodigus, ſervus. *per jura in actore allegata.* non excommunicatus. *c. cum inter. 5. hic. c. intelleximus. 7. & ibi Gloſſ. de judic. c. dilectæ. 10. hic. c. ſi verè. 34. de ſent. excomm.*

Certo modo inhabilis dicitur Reus, ſi Magiſtratum cum imperio gerat, & cauſſa ſit civilis: *d. l. pars. 48. ff. de judic.* non ſi criminalis; *l. jubemus.*

mus. C. ad leg. Iul. repet. l. nulli. C. quor. appell. non recip. Novel. 86. *cap.* 4. Non ſi minorem Magiſtratum gerat: *d. l. nec Magiſtratibus.* 32. *ff. de jurejur.* Eſt & inhabilis filius familias; ſi de adventitiis, in quibus patri eſt uſusfructus, & profectitiis bonis agatur; nam tum pater conveniendus: *l. ult. C. de bon. quæ lib.* In aliis cauſis, etiam ex delicto deſcendentibus, abſque patris aſſenſu conveniri poteſt. *l. tam ex contractibus.* 57. *ff. de judic. l. filius familias.* 39. *ff. de obl. & action.*

Ex procuratoris perſona exceptio deſcendit procuratoria, quâ vel contra procuratoris *perſonam*, ve contra ejus *mandatum* excipitur.

Contra ejus *perſonam*, quod procurator eſſe prohibeatur. *quis autem prohibeatur, vide ſupra tit. de procurat. & in Aphoriſmis noſtris ad Digeſta & Codicem. eod.*

Contra *mandatum*; quod nullum habeat, *c. in noſtra.* 4. *de procur. l. licet.* 24. *C. eod.* vel habeat quidem, ſed non legitimum, *c.* 1. *eod. c. procurator.* 38. *de elect. in* 6. vel mandatum tantum habeat generale, cum in negotio ſpeciale requiratur. *c. qui generaliter.* 5. *de procurat. in* 6.

Exceptiones *modum actionis* concernentes, ſunt, quod libellus ſit ineptus, incertus, *c. examinata* 15. *de judic.* ante tempus, & conditionem, & plus quam debetur, petitum. *c. un. de plus petition. l. un. C. eod.*

Exceptiones *dilatoriæ ſolutionis* poſſunt eſſe, per quas debiti ſolutionem quis in aliud; quam petatur, tempus eſſe differendam proponit; ut ſi pactum ſit de non petendo, niſi poſt annum; ſi creditor uſuras debiti pro futuris annis acceperit; *l. qui in futurum.* 57. *ff. de pactis.* ſi à Principe, nè, niſi poſt quinquennium ſolvere teneatur, im-

petraverit; *l. univerſæ. C. de precib. Imp. offer. l fin. C. qui bon. ced.* ſi cum juratoria cautione ob inopiam à judicio & actione petitionis ſit relaxatus. *c. Odoardus. 3. verſ. mandamus. de ſolut.*

Peremtoriæ exceptiones ſunt, quæ in totum jus & agentis intentionem perimunt. *Gloſſ. in d. c. exceptionem. 12. hic.*

Tales ſunt, exceptio tranſactionis, *c. fin. de tranſact. c. fin. eod. in 6. l. poſtquam liti. C. de pact.* præſcriptionis, juramenti, maximè dilatorii, *c. 1. de litis cont. in 6. Iaſ ad l. ait Prætor. junct. l. nam & poſtea. ff. de jurejur. c. etſi Chriſtus. 26. eod. c. veniens. 15. de accuſat.* pacti juramento firmati, *c. licet mulieres. 2. de jurejur. in 6. c. quamvis pactum. de pact. in 6.* rei judicatæ, ab eo puta qui judicandi poteſtatem habuit; *c. at ſi clerici. 4. de judic. l. res judicata. ff. de div. reg. jur. l. 4. §. condemnatum. ff. de re jud.* ſi quid contra leges, canoneſve, *l. non dubium. C. de legib. l. Iuris gentium. §. Prætor ait. ff. de pact.* aut vi, metu, *tit. ff. C. & Decret. quod metus cauſ.* dolo, *l. ſi pactum. 6. C. hic.* actum dicatur; ſi agenti quod ſua non interſit agere, objiciatur. *In deciſ. Capell. Tholoſ. 68. ibi: quinta regula.*

Harum quædam dicuntur *peremtoriæ litis finitæ*, quædam *ſimpliciter peremtoriæ.*

Illæ ſunt quæ impediunt litis ingreſſum, & adverſus agentem omni tempore, *c. 1. de litis cont. in 6.* vel ipſo judicii limine, *c. 2. 3. qu. 6.* opponi poſſunt. *Qualis eſt tranſactionis, jurisjurandi, & rei judicatæ exceptio.*

Hæ litis ingreſſum non impediunt, ſed poſt litem conteſtatam, in quacunque litis parte, ante ſententiam, non poſt, niſi certis caſibus, ut de ſententiæ nullitate vel manifeſta iniquitate, *Gloſſ.*

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

& Dd. in l. 1. C. de jur. & fact. ignor. debent opponi. *l. 2. C. ſent. reſc. non poſſe. l. præſcriptionem. C. de except. c. cum in tua. qui matr. accuſ. poſſ.*

Dilatoriæ exceptiones, ſi *declinatoriæ judicii*, ab initio & in litis ingreſſu proponi debent, alioquin omiſſæ non repetuntur; ut neque quæ contra judicem, vel ejus incompetentiam proponuntur; quæ defenſionem præcedere debent. *c. inter monaſterium. 20. ubi Gloſſ. ad verb. ſubeundo judicium de ſent. & re judic l. pen. & l. ult. C. hic. l. 19. C. de probat. c. paſtoralis. 4. hic. c. 2. ſi quis Epiſcoporum. §. exceptio. 3. qu. 6. c. ſi teſtis. §. item ſi quis. 4. qu. 3. c. 1. §. nullum. v. cujus in agendo. 3. qu. 8. l. apertiſſimi. & l. cum ſpecialis. ff. de judic.*

Dilatoriæ exceptiones ſolutionis poſt libellum oblatum ante litem conteſtatam intra terminum à judice aſſignatum, quandocunque opponi poſſunt. *c. paſtoralis. 4. hic.*

Poſt litis tamen conteſtationem quandoque dilatoriæ opponi poſſunt; puta, ſi de novo ſint ortæ; *c. inſinuante. 25. de off. jud deleg. c. paſtoralis. 4 hic. & ibi Coler. num.* 8. Si antè quidem natæ, verum poſt litis conteſtationem demum ad excipientis notitiam pervenerint; *ut in c. in noſtra 4 de procurat. d. c. paſtoralis. 4. ubi Coler. num.* 9. Si judex parti ejuſdem exceptiones reſervârit; *c. ad diſſolvendum. 13. de deſponſ. impub.* ſi continuum tractum eæ habeant; *Coler. d. c. paſtoralis. num* 11. Si eſt exceptio excommunicationis, *c. exceptionem excommunicationis. 12. hic* puta majoris. *c. 1. eod. in 6.*

Poteſt judex terminum, intra quem exceptiones omnes neceſſariò proponi debeant, aſſignare. *d. c. paſtoralis. Hoſtienſ. in ſum. num. 3. hic. Specul. de except. §. 3. num. 4.*

Re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Regulariter exceptiones omnes ſunt perpetuæ. *l. 5. ult. ff. de doli except. l. 5. l. 6. C. hic.*

Inducunt oppoſitæ litis conteſtationem. *ut vult. Innoc. ad c. cum venerabilis. 6. num. 1. hic.*

Qui excipit, non propterea confitetur agentis intentionem, cum eidem non ſolum unam, ſed & plures exceptiones, etiam contrarias proponere liceat; quas, ſi legitimæ fuerint, ſi Judex non admiſerit, poteſt appellari, judex verò punitur. *d. c. cum venerabilis. 6. hic. c. exceptionem. 63. de reg. jur. in 6.*

Contrariæ exceptionibus ſunt *Replicationes.* Nam quomodo exceptio actionem, ita replicatio exceptionem enervat.

Denique quemadmodum replicatio exceptionem, ita replicationem duplicatio, duplicationem triplicatio, triplicationem quadruplicatio, & ita deinceps, excludit. *l. 2. ff. hic. & tit. Inſt. de replicat.*

Quæ tamen multiplicatio hoc jure non admittitur, ſaltem quod ad teſtes antea productos attinet, quos tertio refutare non licet; nè nimium judicium extrahatur. *c. licet. 49. de teſtib. & atteſt. ubi latè Panorm.*

Habet replicatio tum rectè locum, quando Reus exceptionem ſuam contra actoris intentionem opponit. *arg. c. ad diſſolvendum. 13. ubi Gl. & not. in verb. accuſari. de deſponſ. impub.*

In quacunque parte judicii opponi poteſt. *Gloſſ. & Dd. l. 2. §. 1. ff. de except.*

Ut reus non tenetur probare ſuam exceptionem, antequam fundaverit actor ſuam intentionem: Ita hic contra non tenetur probare replicationem, niſi reus probaverit ſuam exceptionem. & ſic deinceps. *Specul. in §. nunc dicendum. verſ. re-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

replicationes. ſub tit. de except. Summa enim æqualitas in judiciis ſemper eſt ſervanda. *c. non licet. 32. de reg. jur. in 6. & in c. novit. 13. de judic. & in c. cum inter. 5. hic.*

Tempus ad replicandum, duplicandum, triplicandum, &c. in arbitrio Judicis conſiſtit.

De præſcriptionibus.

TIT. XXXIII.

QUia in judiciis, ſive in perſonam, ſive in rem agatur, uſucapionis, vel præſcriptionis ſolet opponi exceptio: ideò de præſcriptionibus hoc loco tractabimus, præſertim quia præſcriptionis exceptio eſt litis finitæ exceptio, ac non ſecus quàm exceptio tranſactionis, aut rei judicatæ ad impediendam litis conteſtationem opponi ſolet. *l. fin. ubi Caſtr. ff. pro ſuo.*

Eſt *præſcriptio* adjectio dominii, per continuationem poſſeſſionis temporis lege definiti. *l. 3. ff. de uſucap.*

Definiri etiam, à fine & effectu, poteſt, jus quoddam ex tempore continuæ poſſeſſionis rerum mobilium & immobilium, interdum dominii utilis, interdum utilis actionis, aliquando legitimæ exceptionis cauſſam tribuens. *c. 16. qu. 3. per tot. Hoſtienſ. tit. de præſcript. rer. immob.*

Quod tempus variè à jure pro varietate materiarum circumſcriptum; undè & diverſæ præſcriptionum ſpecies.

Nam quædam eſt *triennalis*, in rebus mobilibus; *§. 1. Inſt. de uſucap.* quædam *quadriennii*, ut cum à fiſco res emuntur; *l. 1. & tot. tit. C. de quadr.* quædam *decennii*, videlicet in rebus immobilibus, & incorporalibus, ut ſervitutibus, inter præſen-

ſentes; quædam *vicennii* inter abſentes; *tot. tit. C. de long. temp. præſcr. §. 1. Inſt. de uſuc. l. pen. C. de uſufr. l. pen. C. de ſervit.* quædam *annorum triginta*, cum quis ſine titulo longiſſima poſſeſſione rem adipiſcitur; *l. 8. & tot. tit. C. de præſcr. 30. ann.* quædam *quadraginta*, ut in rebus Eccleſiæ præſcribendis; *Auth. quas actiones. C. de SS. Eccleſ. c. 4. c. ad aures. 6. c. 7. hic.* quædam *centenaria*, aut tanti temporis, ut de ejus initio non exſtet memoria; ut in rebus Eccleſiæ Romanæ, *c. ad audientiam. 13. cum cc. ſeqq. hic. Novel.* 10. regalibus. *c. ſuper quibuſdam. 26. de verb. ſignif. & ibi Canon.*

In præſcriptione contra Eccleſiam Romanam, ſchiſmatum tempora quamdiu perſeveraverint, non numerantur; Quia Eccleſia eo tempore videtur legitimo defenſore carere. *c. placuit. 1. c. cum vobis. 14. c. de quarta. 4. c. auditis. 15. hic. c. 1. & fin. Ne ſede vacante quid innov.*

Actionibus omnibus ſpatio triginta annorum præſcribitur, ita ut exceptione elidantur, *l. 3. l. 4. l. 8. C. de præſcr. 30. ann.* nonnullis tamen quadraginta annis, *d. l. 4. l. 7. l. fin. C. eod.* quibuſdam uno anno, ſicut actioni injuriarum; *l. 5. C. de injur.* aliis biennio, ut actioni doli; *l. fin. C. de dolo mal.* aut quinquennio, ut inofficioſi querelæ, *l. 34. C. de inoff. teſt.* aut quadriennio, ut reſtitutioni in integrum. *l. fin. C. de temp. pet. reſt. in int.*

Ad præſcriptionem perficiendam requiruntur quinque: 1. *Ut res præſcribi poſſit*; 2. *Bona fides*; 3. *Titulus juſtus*; 4. *Continuata poſſeſſio*; 5. *Ut poſſeſſio ſuo, non alieno nomine, contingat.*

Res præſcribi poſſunt, quæ ſunt in commercio & poſſideri poſſunt.

Quæ poſſideri non poſſunt, cum præſcriptio, abſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

abſque poſſeſſione non inducatur, *c. ſine poſſeſſione. 3. de reg. jur. in 6.* præſcribi non poſſunt. Hinc publicæ functiones Eccleſiæ, res publicæ, primitiæ, decimationes, à Laïcis; omnino Clericis: *c. cauſam. 7. hic. c. antepen. §. quod ſi privatus. 16. qu. 3.* provinciæ, parochiæ, diœceſes certis limitibus diſtinctæ, omninò; *c. 5. licet. 16. qu. 3. c. cum cauſam. 13. de probat. c. ſuper eo. 4. de paroch.* à viſitatione, ſubjectione aut procuratione ſolvenda immunitas, *c. accedentes. 11. hic.* præſcribi non poſſunt.

Nec etiam, contra quam olim, præſcriptio in matrimonio illegitimo; *c. non debet. 8. ubi Gloſſ. de conſang. & affin.* aut voto, *can. 4. quod Deo patri. 33. qu. 5. c. ſicut nobis. 1. de regular. & tranſ.* aut iis, quæ quis alieno nomine poſſidet, *c. ſi diligenti. 17. hic*, locum habet.

Bona fides eſt, *ut not. Gloſſ. in d. c. ſi diligenti. 17. hic.* credulitas, quâ quis putat tradentem eſſe dominum, vel jus diſtrahendi habere, licet in facto erret.

Ea, hoc jure, per totum præſcriptionis tempus neceſſaria eſt. *c. ult. hic. c. poſſeſſor. 2. de reg. jur. 6.*

Malæ fidei poſſeſſor nullo unquam tempore præſcribit. *d. c. poſſeſſor. c. ſi diligenti. 17. & c. veniens. 19. hic.*

Sola bona fides ad præſcriptionem non ſufficit, ſed & juſtus titulus requiritur; quia ſicuti ex temporis tractu non tollitur aliquod jus, ita & non conſtituitur. *c. dudum. 31. de decim. l. obligationum. 44. ff. de oblig. & action.*

Titulus, eſt juſta poſſidendi, quod noſtrum non eſt, cauſa. *Gloſſ. & Dd. in d. c. ſi diligenti. per illum text.*

Juſtus dicitur, qui ſi à Domino fuiſſet habitus, do-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

dominium potuiſſet transferre. Cujuſmodi ſunt tituli ſolutionis, emtionis, tranſactionis, hæreditatis, occupationis, apprehenſionis rei pro derelicto habitæ, legati, dotis, pro ſuo. *De quibus vide Aphoriſmos noſtros in Digeſta. hoc tit. & ſeqq.*

Hic tamen in præſcriptione quadraginta annorum, in qua bona fides ſufficit, neceſſarius non eſt; niſi jus commune aut præſumtio præſcribenti adverſetur. *c. 1. hic. vid. Covarr. var. reſol. lib. 1. cap. 17. num. 7.*

Præter titulum ad præſcriptionem requiritur poſſeſſio, *c. ſine poſſeſſione. 3. de reg. jur. in 6.* aut quaſi, ut in incorporalibus, *l. ſequitur. 4. §. ſi viam. 27. ff. de uſucap.* eaque continuata per tempus lege definitum. *l. 25. ff. eod.*

Si ea interrupta præſcriptio ad nihilum reducitur, & priore nihil commodante, de novo eſt inchoanda. *vide Panorm. Felin. in c. ex tranſmiſſa. 10. hic.*

Interrumpitur, vel naturaliter, quia poſſidere poſſeſſor deſiit; vel civiliter, per citationem ſolennem, denunciationem, litis conteſtationem. *l. moræ. 26. C. de rei vend.*

Interruptio, quia facti eſt, probari debet; *l. aſſeveratio, C. de non num. pec.* quod & per teſtes ſingulares fieri poteſt. *ſecund. Dd. Felin. in c. illud. 8. num. 12. hic. Bald. in tract. de præſcript. 3. part. 6. & ult. part. qu. 3. num. 45.*

Poſſeſſio autem continua non ſufficit ad præſcriptionem, niſi rem poſſeſſor ſciat ſe ſuo nomine, ſive per ſe, ſive per alium poſſidere.

Alieno enim ſi poſſideat, ut is qui precarias ab Eccleſia conſecutus, *can. 11. Clerici quilibet & c. ſeq. ſi Epiſcopus. 16. qu. 3. can. 72. ſæpe ſit. 12. qu. 2.* colonus, emphiteuta, vaſallus, non præſcribit.

l. 2.

l. 2. C. de præſcr. 30. ann. l. 7. §. 1. ff. com. div. d. c. ſi diligenti. 17. hic.

Perfecta præſcriptione dominium, quia juſtum inducit titulum, *c. de quarta. 4. hic. c. 1. eod. in 6.* acquiritur, ſic, ut ejus exceptione præſcribens non modò adverſus agentes muniatur, ſed & ipſam rem à domino antiquo vindicare poſſit: *l. 8. in princ. C. de præſcr. 30. ann. Guid. Pap. deciſ. 416. num. 15. Socin. in c. olim. num. 19. de litis cont.*

De ſententia & re judicata.

TIT. XXXIV.

COgnito Actoris & Rei Jure Judex ad ſententiæ pronunciationem procedere debet. Quod æquitati & juris rigori convenit. *c. 2. hic.*

Eſt *ſententia*, judicialis diffinitio, controverſiæ finem imponens, condemnationem vel abſolutionem continens. *c. ei qui appellat. 41. §. diffinitiva. 2. qu. 6.*

Eſt alia *Interlocutoria*; alia *Diffinitiva.*

Illa eſt, quæ inter principium & finem cauſſæ ſuper aliquo incidenti, vel emergenti, ut ſuper libello ferendo, vel corrigendo, dilatione danda, vel deneganda, ſimilibusque exceptionibus, profertur. *c. ſignificantibus. 49. de appellat. c. ſignificaverunt. 36. & de teſtib. atteſt. c. cum olim. de offic. jud. deleg.*

Dicitur interlocutoria à modo ferendi; quod ſummariè inter partes interim & dum exſpectatur judicium diffinitivum feratur. *c. quod ad conſultationem. 15. hic.*

Eſt ratione cauſſæ principalis, quæ adhuc non determinatur, Interlocutoria; ratione verò nego-

tii emergentis, de quo fertur, diffinitiva poteſt dici. *Felin. ad rubr. hic. num.* 2.

Diffinitiva ſententia eſt, quæ cauſæ principali omninò finem imponit per condemnationem vel abſolutionem. *c.* 2. *hic. c.* 70. *ſummopere.* 11. *qu.* 3.

Abſolutionem, vel condemnationem, ſi expreſſè, vel verbo æquipollenti, *c. in his quæ.* 15. *de verb. ſignif. l.* 59. *in princ. ff. hic.* non contineat, non valet. *c. ult. §. diffinitiva.* 2. *qu.* 6. *l.* 3. *C. de ſent. & interloc.*

Inter utramque ſententiam & ea eſt differentia. Quod *Interlocutoria*, quandocunque ante ſententiam ab eodem judice revocari poteſt, licet ab ea non ſit appellatum: *l. quod juſſit.* 14. *ff. hic. c. cum ceſſante.* 60. *de appellat. Diffinitiva* ab eodem judice retractari aut corrigi non poteſt. *l. Paulus.* 53. *l. Iudex.* 55. *ff. hic. l. Divi fratres.* 27. *ff. de pœnis. Interlocutoria*, niſi à ſummo Pontifice ſit interpoſita, nec ſcribi, nec ex ſcripto recitari debet: *Gloſſ. & Philip. Franc. in c. fin. hic. in* 6. quamvis hoc fieri melius ſit. *c. quoniam.* 11. *de probat.* Debet *Diffinitiva. tot. tit. C. de ſent. ex brev. recit.*

Fertur ſententia vel *à Iure*, ſeu *Canone*, ſeu *Lege*; vel *à judice*; vel *ab Arbitro.*

Ius ſententiam dicitur ferre, cum Canon, aut Lex ſtatuit, ut qui tale aliquid commiſit, tali pœna habeatur condemnatus.

Quæ interdum ipſo jure & facto, ſine alio judicis declaratione, tanquam lata, incurritur; *ut in c. fin. de conſuet. in* 6. *c. à nobis.* 21. *de ſent. excomm. c.* 29. *ſi quis ſuadente.* 17. *qu.* 4. *c. non dubium.* 5. *c. veniens.* 16. *c. de monialibus.* 33. *de ſent. excom. c. licet Epiſcopus.* 18. *de conceſſ. præb. in* 6.

c. cum

c. cum noſtris. 6. eod. interdum non niſi cum declarationibus judicis; ut in omnibus fere pœnis à jure impoſitis.

Iudex is fert ſententiam, qui juriſdictionem habet in quæſtione propoſita. Nam à non competente judice ſententia lata, ipſo jure non valet. *c. at ſi clerici. 4. de judic. c. ad noſtram audientiam. 3. de conſuet.*

Plures ſi Judices ſunt competentes, omnes ſimul ſententiam ferre debent, niſi quis per contumaciam abſens ſit: valet enim nunc ſententia præſentium: *c. prudentiam. 21. §. abjicimus. de off. jud. deleg.* vel niſi unus de mandato aliorum pronunciet: vel niſi in commiſſione contineatur, quod unus poſſit ſine alio procedere. *l. item ſi unus. 17. §. fin. ff. de recept. arbitr.*

Quæ etiam obtinent in Arbitris: qui etiam ſententiam ferre dicuntur. *tot. tit. ff. & C. & Decret. de arbitr. l. 3. C. de ſent. & interl. om. jud.*

Dici ſententia a Judice debet, de omnibus quæ veniunt in controverſiam; ſi quidem ei de negotio liqueat; in dubiis enim non poteſt quicquam neque de jure, neque de facto ſtatuere: *c. 74. grave. 11. qu. 3.* ſed debet judicium ſuſpendere, vel ad ſuperiorem, ut ſummum Pontificem, negotium referre, *c. denique. 3. §. quod ſi qualibet. 6. qu. 3. c. de libellis. §. nam ſi tale. diſt. 20.* litigantibus conſultationis & relationis exemplo communicato. *c. intimaſti. 68. de appell. l. 1. §. fin. l. 2. C. de relation.*

Ferenda eſt ſententia de eo quod petitur, non de alio, *l. 1. & 2. C. ſi à non comp. jud.* ut ſententia ſit libello conformis. *c. licet. Hely. 31. de ſimoniac. c. qualiter. 24. §. ad corrigendos. in fin. de accuſat. Clem. ſæpe. §. verum quia. de verb. ſignif.*

c. con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

c. conſultationibus. 10. *de off. jud. deleg. c. ex parte.* 32. *de reſcript. c.* 2. 3. *qu.* 9.

De abſentis & inauditi cauſſa ſententia regulariter ferri non poteſt; *c. inter quatuor.* 8. *de major. & obed. l. abſentem. C. de pœnis.* niſi is prius contumax fuerit declaratus. *d. c. inter quatuor. d. c. conſultationibus.*

Debet ſententia, ut valeat, maturâ deliberatione adhibitâ, & abſque præcipitatione, *c.* 70. *ſummopere.* 11. *qu.* 3. *c. quoniam contra.* 11. *de probat. c.* 4. *Apoſtolicæ.* 35. *qu.* 9. juxta ſacrorum Canonum, ſi cauſſæ ſunt Clericorum & ſpirituales, *c. quod Clericis.* 9. *de foro comp. c. pen. & fin. de ſecund. nupt.* ſi temporales & ſæculares, ſecundùm legum decreta, *c.* 1. *&* 2. *nov. de oper. nunc. fac. tot.* 10. *diſt. apud Gratianum.* ferri: *c.* 1. *& c. ne innitaris.* 5. *de conſtit. c.* 1. *hic. c. Iudicet.* 4. *§. bonus Iudex.* 3. *qu.* 7. ſi Canon, vel lex deficiat, judicium Judicis arbitrio relinquitur. *c. unaquæque.* 3. *§. fin.* 13. *qu.* 2.

Contra jus litigatoris facta ſententia valet quidem ipſo jure, ſed per appellationem ſuſpendi, *l.* 2. *C. quand. prov. non nec.* vel in integrum reſtitutionem, ſine alio extraordinario remedio, reſcindi poteſt.

Debet & iudex in dicenda ſententia animadvertere, ut non ad acclamationes populi, *c. ad noſtram audientiam.* 3. *de conſuet. c. Oſius.* 2. *de elect.* ſed ex jure, & juris ordine ſervato, *c. fin.* 2. *qu.* 6. *c. in cauſis.* 19. *hic.* & in ſcriptis, per ſe, *c. fin. hic. in* 6. *c.* 7. *in primis. §. fin.* 2. *qu.* 1. ſedens, *d. c. fin. §. fin. hic. in* 6. certam, *l. in ſententiis.* 58. *ff. hic. l.* 1. *&* 2. *C. de ſent. quæ ſin. cert. quant.* libello, *c.* 1. *&* 2. *de libell. oblat.* aut, ſi inter partes conveniat, conventis conformem, *c.* 2. *de*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

pact. c. 1. *de tranſact. l. ſi convenerit.* 26. *ff. de judic.* die juridica, *c.* 1. *de feriis.* in loco conſtituto, *c. fin. de reſcript. l. ſi ut proponis. C. quom. & quand. jud. l. ſi cum dies. §. ſi arbiter. ff. de recept. arb.* publicè, *c. conſuluit.* 24. *de offic. jud. deleg. l. cum ſententiam.* 6. *C. de ſent. & interloc.* purè, non ſub conditione, *c.* 29. *biduum. §. quid ergò.* 2. *qu.* 6. ſecundum allegata & probata, *c. ſi Sacerdos.* 2. *de offic. jud. ord.* eam ferat: Citatis ad hoc litigatoribus; vel tribus Edictis, vel uno peremtorio, trium tamen tempus, integrumque ſpatium in ſe continente. *c.* 1. *de cauſ. poſſ. & propriet. Lanfr. in c. quoniam. verb. citationes. num.* 7. *de probat. & c. cum olim.* 34. *de teſtib. & atteſtat.*

Sententia, rectè lata, poſt decem dies, ſi ab ea non fuerit appellatum, tranſit in rem judicatam: *c. quod ad conſultationem.* 15. *§. taliter. hic.* & actionem & exceptionem producit. *c.* 1. *c.* 2. *loci noſtri.* 35. *qu.* 9. *c. cum inter.* 13. *hic.*

In rem judicatam non tranſit ſententia, quæ impugnari poteſt: ut eſt ea, quæ contra matrimonium, *c. lator.* 7. *& ibi Gloſſ. ad verb. permanere. c. tenor.* 10. *c. conſanguinei.* 11. *hic & ibi. Panor. & ad c. ex litteris. n.* 12. *de conſ. & affin.* aut pro matrimonio, in gradu prohibito contracto, lata: *d. c. conſanguinei. & c. tenor. fac. c. fin. c. videtur.* 3. *qui matrim. accuſ. poſſ.* quæ à judice, per ſordes aut imperitiam magnam, dicta; puta quoad judicem non tranſit ea in rem judicatam, omninò quoad partes. *Bart. ad l.* 1. *num.* 9. *ff. quod quiſque jur. Alex. ibid. num.* 19. *Angel. num.* 3. *Franc. ad c. ſæpe. num.* 43. *& ſeq. de appell.*

Talis judex, ſi per ſordes malè judicavit, parti læſæ tenetur in litis æſtimationem; *l. fin. C. de pœn.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

jud. mal. jud. ubi Gloſſ. Salic. ſi per imperitiam in factum actione convenitur, & in quantum Judicantis religioni viſum fuerit, condemnatur; *l ſi Iudex.* 6 *ff. de var. & extr. cogn. l.* 15. *ff. de judic.* & inſuper ex hoc jure ab executione officii per annum ſuſpenditur: interim à divinis arcetur; ſi iis ſe ingeſſerit, irregularitatis laqueo innodatur; à quo non niſi per Pontificem ſummum liberari poteſt. *c.* 1. *hic. in* 6.

De executione rei judicatæ.

TIT. XXXV.

UT ante ſententiam *Executio* fieri non debet contra debitorem, *c. ſignificante.* 69. *de appell. l.* 1. *C. de execut. rei jud.* ſic contra, poſtquam ſententia lata eſt, maximè ſi tranſierit in rem judicatam, *Executio* differri non debet: *c.* 3. *ſicut.* 2. *qu.* 1. non obſtante exceptione *d. c. ſicut.* quæ puta in continenti probari nequit. *c. veniens.* 38. *de teſtib. & atteſt. c. litteras.* 12. *de reſt. ſpol. l.* 3. §. *ibidem. ff. ad exhib.*

Fieri debet executio ab eo Judice, qui ſententiam tulit; ſive Ordinario, *c. ſi quis contra.* 4. §. *fin. de foro comp.* ſive Delegato; *c. ſignificaſti.* 7. *de offic. jud. deleg.* Qui & Ordinario ſententiam ſuam exequi mandare poteſt: *c. paſtoralis.* 28. §. *quia verò. de offic. deleg. c. de cætero.* 5. *de ſent. & c. jud.* Iſque eam executioni mandabit, licet ipſi videatur injuſta. *d. c. paſtoralis.* 28. §. *quia verò.* non ſi nulla. Tum enim quæſtionem ad judicem, qui ſententiam tulit, deferet. *d. c. de cætero.* 5.

Fit Executio aliter in *actione perſonali*, aliter in *actione reali.*

In *Reali* facienda ſtatim poſt decendium; *c.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

cum Bertholdus. 18. *eod. c. cum dilectus.* 32. *de elect. c. ſignificaverunt.* 36. *de teſtib. & atteſt. In perſonali*, non niſi poſt emenſa quatuor menſium ſpatia. *c. quærenti.* 26. *de offic. jud. deleg. c. quod de ſent. & re jud. ad conſultationem.* 15.

Quod tamen quadrimeſtre tempus nonnunquam perſonarum locorumque qualitate, & aliis circumſtantiis conſideratis, arctari extendique à Judice poteſt. *d. c. quod ad conſultationem. l.* 2. *ff. de re jud.*

Executionem aliter facit *Iudex ſecularis*, aliter *Eccleſiaſticus*.

Ille; primò bona mobilia & ſe moventia capi jubet; ſecundò immobilia; tertiò ad nomina, ſive jura, id eſt, ad ea quæ debentur condemnato, modò ſint liquida & confeſſa, pervenit; ſi dare recuſat, manu militari cogit. *vid. l. à Divo Pio.* 15. *ff. eod. l. qui reſtituere.* 68. *ff. de rei. vend.*

Hic; pro conditione & ſtatu perſonæ victæ, vel ſuſpendit, vel deponit, vel excommunicat, vel degradat: ſi ea cenſura Eccleſiaſticæ non paret, brachium ſeculare implorat. *c. cum nobis ab homine.* 10. *de judic.* Judicem ſecularem auxilium denegantem excommunicat. *c.* 1. *de offic. jud. ord. Dd. in c. quoniam.* 14. *eod. c. ſtatuimus.* 2. *de maledi.*

Qui executionem injuſtam putat, precibus, non vi tentare debet, an ea, donec ſuperior Magiſtratus conſulatur, differri poſſit. *c. ſi quando.* 8. *c. paſtoralis.* 28. §. *quia verò. de offic. deleg.*

De appellationibus.

TIT. XXXVI.

QUia, ut diximus, ſententia à qua appellatum non tranſit in rem judicatam, nec propterea

executioni tradi debet; *c. venientes.* 19.*de jurejur.* cum propter ſuperioris authoritatem, tum etiam quia nihil eſt poſt appellationem innovandum: *c. dilecti &.* 52. *hic. tot. tit. nihil. appell. pend. innov.* ideo de Appellationibus dicemus.

Eſt *appellatio*, à minore Judice ad majorem, ratione gravaminis, facta provocatio. *c.* 1. *c.* 28. *anteriorum.* 2. *qu.* 6.

Eſt vel *Iudicialis*, vel *Extrajudicialis. Clem.* 3. *hic.*

Hæc eſt, quæ extra judicium ad ſuperiorem, vel ab *inſtanti*; ut quia beneficium alteri in præjudicium meum collatum; *c. concertationi.* 8. *eod. in* 6. *vel à futuro gravamine*, ut ne fiat electio, poſtulatio, beneficii collatio; *c. conſideramus.* 10. *c. cum nobis.* 19. *c. auditis.* 29. *de elect.* in poſſeſſione mea turber; *c. bonæ.* 51. *hic.* ſuſcipitur. *not. in d. c. bonæ.* 51.

Hoc enim jure à quocunque gravamine, etiam extrajudiciali rectè appellatur. c. 3. *& c. ſuper.* 12. *eod. c. concertationi.* 8. *eod. in* 6. *c.* 18. *non ita.* 2. *qu.* 6.

Eſt Extrajudicialis appellatio dupliciter conſideranda: *primò*, quando non à judice appellatur, ſed à parte extra judicium; *d. c. bonæ.* 51. *ubi Dd. ſecundò*, quandò à judice procedente extrajudicialiter appellatur. *Philip. Franc. in d. c. bonæ. num.* 7.

Facienda hæc appellatio ad Judicem Ordinarium, coram quo, cum ordinariâ viâ eſt litigandum, adverſarius eſt vocandus; non ad Judicem appellationis; *c. cum ſit Romana.* 5. §. *ſi verò. hic. Gloſſ. ad d. c. concertationi.* 8. *ad verbum gravatum. eod. in* 6. *Panorm. in c. dilecti filii. num.* 7. *hic.* Quippe ea nihil aliud eſt, quam ad cauſſam provocatio; *d. c. cum ſit Romana. Panorm. in d. c.* di-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

dilecti filii. num. 4. ut non tam appellatio, quam provocatio ſit appellanda. *d. c. cum ſit Romana. §. ſi verò.*

Iudicialis appellatio, eſt quæ in judicio, de his quæ in illud veniunt, vel circa illud accidunt, ante vel poſt ſententiam definitivam, à minore judice ad majorem interponitur. *c. ſignificante.* 34. *c. Rodulphus.* 35. *de reſcript. d. c. cum ſit Romana.* 5. *d. c. ſuper.* 12. *hic.*

Ante ſententiam definitivam, cum ab interlocutoria, *c. ſignificante.* 34. *cum* 6. *ſeq. de reſcript.* vel alio gravamine; ut ſi quis citetur ad locum non tutum, *c. accedens.* 4. *ut lite non conteſt.* vel ad diem breviori termino conſtituto; *c.* 1. 1. *de dilation.* provocatur.

Siquidem hoc jure ab omni onere appellari poteſt. *d. c. ſuper.* 12. *c. cordi.* 1. *hic. in* 6. *Clem. appellanti.* 5. *eod. c. ut debitus.* 59. *c. cum ſpeciali.* 61. *& paſſim. hic.* Quippe appellatio ſpecies eſt defenſionis, & in innocentiæ præſidium comparata. *d. c. cum ſpeciali.* 61. §. *porrò. hic.*

Sed hoc, Concilio Tridentino eſt emendatum, admittente, ſecundum normam Juris civilis, appellationem ab ea duntaxat interlocutoria ſententia, quæ vim habet definitivæ, vel cujus gravamen per appellationem à definitiva reparari nequit. *Seſſ.* 24. *de reformat. cap.* 20.

Poſt ſententiam definitivam, cum ab ipſa, vel ejus executione appellatur. *l. ab executore.* 4. *ff. hic. l. ab executione. C. quor. app. non recip.* Siquidem in ea modus excedatur. *d. l. ab executore. c. quod ad conſultationem.* 15. *de ſent. & rejud.*

Appellare poſſunt ſive ſuo, ſive alieno nomine, ut quia mandatum habent, negotium alienum gerunt; omnes, quorum intereſt, non fuiſſe ita ju-

dicatum, vel extra judicium aliquid actum, ſive in ſententia contineantur, ſive non. *c.* 30. *non ſolent. c.* 28. *anteriorum. c.* 3. *omnis oppreſſus.* 2. *qu.* 6. *c. ut debitus.* 59. *hic. c. ult.* §. *fin. ut lite pend. c. interpoſita.* 79. §. *eidem. c. ſignificante.* 69. *hic.*

Non qui condemnatus ob contumaciam veram, *l.* 23. §. *fin. ff. hic. l.* 53. *ff. de re jud. caſ. in c. ut inquiſitionis.* 18. *de hæretic. in* 6. ob manifeſtum crimen, *c. cum ſit.* 5. §. *fin. c. pervenit.* 13. *hic.* qui de crimine confeſſus & convictus, *l.* 2. *C. quor. appell. non recip. l. non tantum.* 6. *ff. hic.* qui ſe à judice non provocaturum juravit; *c. quæſtioni.* 21. *hic. ubi Gloſſ.* ſententiam quoquomodo probavit; *c. gratum.* 20. *de off. jud. deleg.* qui adverſarii appellationi in eadem cauſſa non detulit. *c. conſtitutis.* 23. *c. an ſit.* 42. *hic. c. bonæ.* 36. *de elect. c. fin. de immun. Eccleſ.*

Appellari debet ab inferiore judice, gradatim, *c. dilecti.* 66. *hic. c. duo ſimul.* 9. *de offic. & pot. jud. ord. c. Romana.* 3. §. *ab Archidiaconis. hic. in* 6. ad ſuperiorem, *c.* 28. *anteriorum. c.* 9. *placuit.* 2. *qu.* 6. *fac. c. cum inferior.* 16. *de major. & obed. Gloſſ. ad c.* 2. *verb. officiali. de conſuet. in* 6. non parem; *d. c. anteriorum.* §. *illo videlicet.* Niſi conſuetudo eum in eo caſu fecerit majorem. *Ioan. Andr. ad c. Romana.* 3. *hic. in* 6.

Sic appellatur à ſubdito ordinario Epiſcopi ad Epiſcopum. *c.* 3. §. 1. *hic. in* 6. *c. à collatione.* 11. *eod. in* 6. ab Officiali generali Epiſcopi, & ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, *c.* 2. *de conſuetud. in* 6. *c.* 3. *hic. in* 6. à concilio Archiepiſcopali ad Primatem. *c.* 9. *placuit.* 2. *qu.* 6. *c.* 3. *ſi inter.* 6. *qu.* 4. *c.* 34. *Presbyteri.* 11. *qu.* 3.

Ad Papam, ut & ejus legatum, *c.* 1. *de offic. legati.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

gati. omnes appellare poſſunt, etiam intermiſſis mediis, *c.* 45. *Metropolitanum.* 2. *qu.* 7. *c.* 4. *ſi quis veſtrum. c.* 5. *omnes. c.* 6. *ad Romanam. c.* 7. *ſi quis putaverit. c.* 10. *ideo huic. c.* 11. *decreto.* 2. *qu.* 6. non tamen à ſæculari judice; niſi is de temporali Eccleſiæ Romanæ juriſdictione ſit. *c. ſi duobus.* 7. §. *fin. hic.*

Ad Papam tamen ſi facta appellatio, *juxta formam. c. ſtatutum.* 11. *de reſcript. in* 6. ejus cauſſa non in Curia Romana debet agitari; ſed in partibus ſeu locis litigantium cognoſcenda & determinanda delegari. *c. qua fronte.* 25. *& ibi Dd hic.* Niſi propter defectum juſtitiæ, aut juſtum metum ſummo Pontifici probatum, partibus delegari non poſſit. *in Concil. Baſileenſi.* §. *ſi verò quippiam. de cauſ. in pragmat. ſanct.*

Appellari non poteſt à Papa, *c. ipſi ſunt canones.* 16. *c. cuncta per mundum.* 17. *cum ibi notat.* 9. *qu.* 3. *c. omnes.* 1. *diſt.* 22. ab imperatore, *l.* 1. *ff. à quib. appell. non licet.* à Principe ſuperiorem non habente, ut Rege Franciæ. *c. per venerabilem.* 13. *qui filii ſint legit.*

A delegato Judice appellatur delegans, *c. ſuper quæſtionem* 27. §. *fin. de offic. jud. deleg. l.* 3. *C. de pedan. jud.* ſive is ſit Papa, *c. ab arbitris.* 11. *de offic. jud. deleg. in* 6. ſive Princeps, *c. ſignificantibus.* 49. *hic. l. eos etiam.* 16. *ff. eod.* ſive alius: præterquam ſi Delegans totius cauſſæ juriſdictionem Subdelegato mandaverit: Hoc enim caſu, cum ipſe nihil juriſdictionis ſibi reſervarit, non ad eum, ſed ejus ſuperiorem, facienda provocatio. *d. c. ſuper quæſtionum.* §. *porro. & d. l.* 1. §. *fin. ff. quis à quo app. c. cum te conſulente.* 18. *de offic. jud. deleg. c. ſi delegatus.* 7. *eod in* 6.

Clericus non debet appellare Judicem Laicum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

in princ. & canon. ſeqq. 25. *qu.* 1. nec Chriſtianus alterius fidei judicem: *c.* 32. *Catholicus.* 2. *qu.* 6. niſi ſub eo degat. *c. ſi in adjutorium.* 7. *diſt.* 10.

Appellari poteſt, in quacunque cauſſà, ſive civilis ſit, ſive criminalis, *can. liceat.* 2. *qu.* 6. *c. cum ſit Romana.* 5. *§. fin. hic. l. & in majoribus. l. addictos ſupplicio.* 19. *l. ſi quis.* 30. *C. l. non tantùm. ff. eod.* ſive major, ſive minor, *c. de appellationibus.* 11. *hic. l. litigatoribus.* 14. *l. & in majoribus. l.* 25. *in fin. C. eod.* Niſi expreſsè prohibeatur.

Prohibetur appellátio, Ea per quam quis impedire conatur, ne teſtamentum aperiatur; & ſic ſcriptus hæres in poſſeſſionem non mittatur; *c. fin. §. ſi quis etiam.* 2. *qu.* 6. *l.* 6. *C. hic.* 2. Ab eo quod Edicto perpetuo receptum & decretum eſt; *c. conſuluit.* 27. *hic. l.* 7. *§. pen. ff. de appell. recip.* 3. A poſſeſſione momentanea; *c. fin. § ſi de poſſeſſion. c.* 2. *qu.* 6. *l.* 2. *C. de Edict. D. Adr. Toll. l. un. C. ſi in mom. poſſ. appell.* 4. Ab exſecutione; niſi (ut dictum) modus excedatur; *c. quoad conſultationem.* 15. *de ſent. & re jud. l. ab exſecutione. C. quor. appell. non recip.* 5. Ab regularis diſciplinæ correctione; *c. ad noſtram.* 3. *c. reprehenſibilis. §. nec ſubjecti. & §. fin. c. quia nos.* 32. *hic.* niſi modus excedatur; *c. de priore. hic. c. ſuper quæſtionum. §. nos autem. de offic. deleg.* 6. A Sententia Interdicti; *c. ad hoc.* 37. *hic. c. ei qui appellat. §. quoties.* 2. *qu.* 6. 7. In cauſſà fiſci vel tributariæ functionis; *d. c. ei qui. §. quoties etiam.* 2. *qu.* 6. *l.* 4. *C. quor. app. non recip.* 8. A gravamine futuro; niſi de eo communicatio facta ſit, vel cum per indicia appareat; *c. inter cetera. c. conſuluit. c. cum ceſſante. hic.* 9. Ab electionis confirmatione; *c. conſtitutus.* 47. *hic.* 10. Reſcripti conceſſione.

c. ſi

c. ſi quando de reſcript. c. ex parte. 4. de ætat. & qual. ordin. l. 1. ff. à quib. app. non lic.

Fieri debet appellatio, vel *illico* à ſententia lata, aut gravamine impoſito, id eſt, judice adhuc pro tribunali ſedente, aut nondum ad extraneos actus divertente; *c. poſt appellationem. §. forma. 2. qu. 6. l. litigatoribus. 14. C. l. 25. ff. hic.* vivâ voce, verbo, *Appello*; vel *intra tempus* à jure conſtitutum, id eſt, hodie, decendium; *Nov. 23. §. 1. Auth. hodie. C. hic. c. concertationi. 8. hic in 6. c. biduum. §. quod autem. c. anteriorum. 2. qu. 6.* à tempore illati gravaminis, de momento in momentum computatum, *d. Auth. hodie. d. c. quoad conſultationem. de re jud.* in ſcriptis poſt vivam vocem, aut ſine ea: *c. appellatione 9. hic.* inſertâ, ſi ab interlocutoria, aliove gravamine fiat, appellationis rationabili cauſsâ, *c. 1. hic. in 6. c. ut debitus honor. 59. c. interpoſita. c. cum ſpeciali. 51. c. cauſam. hic.* & addito, exceptionem ſuam non fuiſſe admiſſam: *c. dilecto filio. 65. hic.* ſin à diffinitiva; neutrum eſt neceſſarium. *c. 1. verſ. is qui. & ibi Gloſſ. hic. in 6. c. Romana §. cum autem. & ibi not. hic.*

Poteſt ergò qui à definitiva appellavit in judicio appellationis, quas placuerit gravaminis cauſſas proponere, etiam non coram judice, à quo eſt appellatum, propoſita, item nova inſtrumenta, novos teſtes, producere, non adducta adducere, non probata probare. *c. conſtitutis. in 2. hic. c. fraternitatis. de teſtib. c. cum Ioannes. de inſtrum. l. per hanc. C. de temp. appell. c. accedens. ut lit. non cont. non proc. ad teſt. exam.*

Qui ab interlocutoria, vel alio gravamine extra judicium, *c. ut circa. de elect. in 6. c. 1. de his quæ fiunt à major. part. Capit. c. bonæ, hic.* appellavit, ſolam appellandi cauſſam expreſſam, non aliam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

aliam in appellationis judicio proſequi debet; ut & illud ex iiſdem prioris judicii actis terminari & judicari. *Clem. appellanti. hic. c. cauſſam. 62. c. ne debitus. hic.*

Appellaſſe cenſetur; qui, poſt gravamen illatum, ſe protectioni ſuperioris, omiſſo, per ſimplicitatem, verbo *Appello*, ſubmiſit; *c. ad audientiam. 34. hic.* qui metu appellare prohibitus, intra tempus, quo provocatur, coram judice à quo appellare voluit, vel ſi ejus copiam habere non poteſt, coram viris probatis, proteſtatione ſuper hoc propoſitâ, appellationis cauſſas, *c. fin. hic. c. fin. de offic. ordin. c. fin. de elect.* puta ſi ab interlocutoria appellatio fit, expreſſit. *l. 2. C. qui per met. jud. non appell.*

Appellatione ritè interpoſitâ, appellans *litteras dimiſſorias*, quibus ſcilicet cauſſa ad eum qui appellatus eſt, dimittitur, (quæ vulgo *Apoſtoli* dicuntur) inſtanter & ſæpius uno contextu, *Clem. quamvis. hic.* intra triginta dies continuos, *Gloſſ. in c. non ſolum. verb. dicendum. hic. in 6.* à lata ſententia numerandos, *Gloſſ. ad c. ab eo. de appell. in 6.* ab eo à quo appellatum eſt, ad eum qui de appellatione cogniturus eſt, petere debet. Alioqui appellationi ſuæ renuntiaſſe cenſetur: *d. c. ab eo. 6. hic. in 6. Clem. 2. eod. l. judicibus. 24. C. eod. l. un. ff. de libell. dimiſſ.* ut & ſi *Apoſtolos* intra præfixum à judice terminum non petierit. *d. c. 2. verſ. verum ſi judex.*

Si Judex Apoſtolos dare negat, à denegatione ea appellans iterum appellare debet: alioqui Judici conſentire, & appellationem deſerere videretur, & ſententia tranſiret in rem judicatam. *Zabarell. ad Clem. 1. col. 3. verſ. ex hac Gloſſa. de dolo & contum.*

Apo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Apoſtolis conceſſis, & Appellato appellatio inſinuari debet, ut vocatus ad ejus judicium veniat; *Clem. 1. §. eſt tamen. hic. Clem. cauſſam. de elect.* & judici ad quem intra terminum præfixum præſentari; *c. §. ſi vero vocatis. §. quod ſi objiciant. hic. in 6.* alioqui prior ſententia in rem judicatam tranſit. *c. perſonas. hic. Gloſſ. in l. præſens. C. hic. & c. ſæpe. Ext. hic.*

Præfigitur is terminus vel *à Lege*, cum lex, vel ſtatutum, certum præſentandæ appellationis tempus præſcribit; vel *ab Homine*, cum judex perſonæ cauſſæque circumſtantiis perpenſis, illud ſtatuit. Vterque ejuſdem effectus, niſi quod terminus *Legis* à Judice, à quo minui, non prorogari poſſit: *c. ad hæc quoniam. hic. Gloſſ. in d. c. cum ſit Romana. Hominis* verò ab ipſo judice, à quo intra tempus à ſe præſcriptum rectè prorogatur. *Franc. in d. c. perſonas.*

Præſentatione factâ, ſi judex, ad quem appellatum, appellationem recipiat, debet appellans judici à quo, ſuam præſentationem, una cum compulſorialibus & inhibitionibus, ſi eas petierit, referre. *ut not. l. Præſes. C. hic. c. perſonas. & tot. tit. hic.*

Compulſoriales, ſunt litteræ, quibus Judex ad quem, poſt appellationis receptionem, Judici à quo mandat, ut acta cauſſæ ad ſe, intra certum terminum, tranſmittat; *l. Is apud quem. & Dd. ibi. C. de edend.* ut veritas inquiri, & falſitas vitari poſſit. *c. quoniam. de probat.*

Quod ſi nolit, mandatis pœnalibus per judicem appellationis, ut edat, poteſt compelli. *d. l. Is apud quem. vid. Gail. lib. 1. obſ. 13. & 134.*

Dantur hæ litteræ non ſolum pro edendis actis, ſed & in privatorum cauſſis pro edendis rationi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

bus, inſtrumentis, inveſtituris, civitatum ſtatutis. *Canon. in c.* 1. *de probat.* & *Dd. in l.* 1. §. *editiones. ff. de edend.*

Inhibitiones, ſunt litteræ, quibus Judex appellationis judici à quo provocatum interdicit, nè appellatione pendente quid in cauſſâ attentet, innovet, vel ulterius procedat.

Eæ tantum decernuntur ad petitionem appellantis, ſi à ſententia definitiva, aut definitivæ vim habente appellatum: *per text. in c. non ſolum. c. Romana.* §. *ſi verò. hic. in* 6. ſiquidem de appellatione interpoſitâ, & jurisdictione judicis appellationis competenti conſtet. *c. paſtoralis.* §. *præterea. de offic. deleg. d. c. non ſolum.*

Non decernuntur; ſi coram judice appellationis dicatur non eſſe appellatum; Aut non debitè; Appellationem ad eum defectu Jurisdictionis non pertinere; *d. c. Romana.* §. *ſi verò. c. ſuper litteris. de reſcript.* Nec in extrajudiciali appellatione; *Panorm. in c. dilecti. num.* 4. *de major. & obed.* Nec cum tertius pro ſua intereſſe appellat; *Felin. in c. cum ſuper. num.* 11. *de judic.* & *Panorm. in c. in litteris. de reſt. ſpoliat.* Nec in interdicto retinendæ poſſeſſionis; *c.* 2. *delect. Gloſſ. in d. c. non ſolum. Rot. decimum. num.* 1. Nec in cauſſa nullitatis. *c. præſentium.* 67. *qu.* 1.

Appellatione & inhibitione factâ, ſi quid nihilominus innovatum vel attentatum, ſive à judice à quo, ſive à parte, omnino reſcinditur. *c. non ſolum.* 7. *c. poſt appellationem.* §. *Vlpianus.* 2. *qu.* 6. *c.* 1. *c. ad præſentiam.* 16. *c. dilectus.* 55. *hic.*

Appellatio enim devolvit cauſſæ cognitionem ad ſuperioris tribunal, maximè ubi ab inferiore eſt admiſſa: *c. ſæpe.* §. *ſatius. hic. c.* 1. *c. non ſolum.* 7. *eod. in* 6. & ſuſpendit ſententiæ exſecutionem,

ut

ut & Judicis officium, qui eam protulit; puta regulariter, & ea in cauſſa, & articulo, in quibus eſt appellatum. *c. venientes. 19. de jurejur. c. dilectis. 55. hic. c. licet. de offic. legat. c. ſacro. de ſent. excommun. c. paſtoralis. §. præterea. c. fin. de offic. legat.*

In alia cauſſa, quàm à qua appellatum, poteſt judex contra appellantem procedere; *c. cum teneamur. 17. & c. præterea. 22. hic.* Niſi forſan ea cauſſa, in qua non appellatum, ita ei in qua eſt appellatum ſit conjuncta, ut ſeparatim, & niſi poſt appellationis deciſionem tractari & decidi nequeat. *c. ſuper eo. 10. eod. c. poſt appellationem. §. ſi quis ex pluribus. 2. qu. 6.*

Non ſuſpendit aliquando, juſtâ ratione id ſuadente, appellatio judicis officium quin aliquid cum effectu agere poſſit; Nam fructus rei petitæ, ſi ab appellante à ſententia à ſe lata diſſipentur, rectè jubet ſequeſtrari; *c. fin. de ſequeſtr. poſſ. can. quoties poſt. 2. qu. 6.* & ea quæ jure, non obſtante appellatione, & ſine præjudicio ejus, exſecutioni poſſunt mandari, rectè exſequitur. *l. Iudex. l. Paulus. ff. de re judic. l. divi fratres. ff. de pœn. l. 1. ff. ſent. reſc. non poſſe.* Rectè etiam in cauſſa à qua appellatum, non diffinita procedit, ſi appellans appellatione renunciavit. *c. conſtitutus. 45. hic.*

Is Appellatione renunciat, vel *expreſſe*, deſiſtendo ab appellatione. *ut in c. ei, qui. §. ſi quis libellos. 2. qu. 6. c. 4. hic. in 6.* quod poteſt, ſi adverſarii non interſit; & ſumtus in appellatione proſequenda non fecit; aut ſi fecerit, eos ei reſtituat. *c. interpoſita. §. 2. hic.* vel *tacitè*; putà Apoſtolos intra triginta dies non petendo, *c. ab eo. 6. c. ut ſuper. hic. in. 6. Clem. 2. eod.* judicem ad quem appellavit intra præfixum tempus non adeundo,

d. c. perſonas. 4. *hic.* appellationem intra annum, vel biennium, vel aliud tempus à judicibus, prout cauſſarum qualitas deſiderat, *c. ex ratione. c. oblata. §. ſuperior. c. conſtitutus. hic.* definitum, non proſequendo: *c. cum ſit Romana.* 5. *hic. c. directæ.* 39. *eod. c. gratum. de offic. deleg.* & tum adverſario negligente in expenſis appellans damnatur. *c. reprehenſibilis.* 26. *c. adhæc.* 17. *c. pervenit.* 28. *c.* 33. *hic.*

Currit hoc tempus appellationis proſequendæ à die interpoſitionis ejus, aut à die illati gravaminis, ubi à futuro gravamine eſt appellatum. *c. ſicut.* 3. *hic. in Clement.*

Ex eo ſubducitur tempus compromiſſi, ſi quod inter partes interea interceſſit. *c. quamdiu.* 4. *hic. in Clem. Novel.* 23. §. 1. nec nocet ejus lapſus, ſi mora judicis ſit extractum; *Novel.* 119. § *hoc quoque.* ſi ipſe juſta cauſſa impeditus, appellationem proſequi non potuerit: *c. ex ratione.* 1. *hic.*

Non tantum qui appellationem deſeruit, in expenſis condemnatur, ſed & qui temere appellavit; *c. reprehenſibilis. hic. c.* 1. *de elect. in* 6. *Abb. in c. inter cætera. hic.* puta ſi de ejus temeritate indubitatò conſtet.

Appellans enim, qui in prima inſtantia obtinuit, etiamſi in appellationis cauſſa ſuccumbat; non tamen eſt in expenſis condemnandus. Quod ita procedit, ſi ex novis probationibus, & actitatis ſuccumbat; ſecus ſi ex iiſdem, ſeu actis prioribus. *juxt. Gloſſ. in c. ignorantia. de reg. jur. in* 6. *Imol. & Hoſtienſ. in c. finem litibus. De dolo & cont. & tradit Mynſing. obſerv.* 89. *cent.* 2.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

De recuſationibus.

TIT. XXXVII.

APpellationibus affinia ſunt, *Recuſatio*, *Relatio*, *Supplicatio*, *In integrum reſtitutio*. de quibus proinde ordine tractabimus.

Recuſatio appellationi affinis, quia ſicut per hanc receditur ab audientia Judicis, ita per illam. *c. ſecundo requiris. de appell. c. quod ſuſpecti. 9. qu. 5.*

Eſt enim *recuſatio*, juriſdictionis vel audientiæ, cauſsâ ſuſpicionis propoſitâ, declinatio. *d. c. quod ſuſpecti. c. ſuſpicionis. de offic. deleg.*

Recuſari poteſt tam Judex Ordinarius, *c. ſi quis contra. de foro comp. c. placuit. 2. qu. 6. c. pervenit. 11. qu. 1. cum ſpecialis. de appell.* quam delegatus: *d. c. ſuſpicionis. c. poſtremo. de appell.* Niſi hic ad petitionem partis ſit datus. Is enim qui eum petiit, ſi non ex nova cauſſà oriatur ſuſpicio, *c. inſinuantem. de offic. deleg.* recuſare eum non poteſt. *c. induciæ. §. offeratur. 3. qu. 3. & c. cum olim. de off. deleg*

Proponi debet recuſatio ante litis conteſtationem; *c. inter monaſterium. de re judic.* vel poſt, ſi tum demum ſuſpicionis cauſſa oriatur, *c. inſinuantem. de offic. deleg.* in quacunque litis parte; etiam poſt concluſionem, ſi poſt ſupervenit: *juxt. Felin. in d. c. inſinuantem* præſtito tamen à recuſante juramento, eam de novo ad ejus notitiam perveniſſe. *c. paſtoralis. de exception.*

Fieri debet ſcripto; quia interlocutoriæ, à qua, ut ſupra diximus, in ſcriptis appellandum, comparatur. *Angel. Fulgoſ. Salic. in l. fin C. de judic.*

Illud (Judici præſenti exhibendum. *l. apertiſ-*

ſimi.

ſimi. C. de judic.) juſtam ſuſpicionis cauſſam, poſtea probandam, continere debet.

Juſtæ cauſſæ inter alias ſunt: Si Judex litigatori ſit inimicus; aut amicus, cognatus, affinis, adverſarii; aut ſi in eodem negotio fuerit Advocatus, Procurator; vel ipſe cum alio habeat litem ſimilem: nè jus inter alios dicat, quod ſibi dici poſtulat. *d. c. cum ſpeciali.* 61. *c. cum cauſam quæ.* 18. *de judic.*

An cauſſa juſta ſit, cognoſcit, ſi recuſatur unus ex Delegatis Papæ, & Clauſula, *Quod ſi ambo intereſſe non poſſint, alter in cauſa procedat,* adjecta; is qui non recuſatur; ſi ea clauſula non adjecta, Arbitri; ſi delegatus Epiſcopi recuſatur, Epiſcopus: *c. ſi contra de offic. deleg. in* 6. ſi ordinarius judex recuſatur, Arbitri. *c. cum ſpeciali.* 16. *c. ſecundo requiris.* 41. *de appell.*

Qui partibus terminum, ad ſuſpicionis cauſam probandam, aſſignant; judex recuſatus, eas ad cauſſam finiendam compellit. *c. ſuſpicionis. de offic. deleg. in* 6.

Cauſsâ intra annum non probatâ, judex perinde procedit, ac ſi recuſatus non fuiſſet. *d. c. ſecundo requiris.* 41.

Eâ probatâ, debet abſtinere, & cauſſam alteri committere, vel ad ſuperiorem tranſmittere. *d. c. cum ſpeciali.* 16. *c. cum te. de offic. deleg. c. pervenit.* 11. *qu.* 1. *c. placuit.* 2. *qu.* 6.

De relationibus.

TIT. XXVIII.

RElatio Appellationi affinis eſt, quia cum ea in effectu convenit; nam ut appellatione inſtituta, nihil eſt innovandum, ita nec ad ſuperiorem relatione factâ.

Eſt

Eſt *Relatio*, Judicis competentis de jure ob difficultatem, vel ejus ambiguitatem, *l.* 1. *&* 2. *C. de dilat.* dubitantis ad Papam aut Principem miſſa conſultatio. *c. intimaſti* 68. *de appell. c. ſi quid in Eccleſia.* 2. *qu.* 7. *à Iuſtin. prohib. Nov.* 185.

Locum habet, cum vel in caſu controverſo nullum jus expreſſum; vel expreſſum quidem, ſed propter diverſas interpretum ſententias, dubium aut ſibi ipſi contrarium. *c. paſtoralis. de fid. inſtr. c. literas. de reſtit. ſpoliat.*

Fieri debet ante ſententiam definitivam in ſcripto; proceſſu coram judice habito, dubitationis articulis, & juribus quæ ipſum perplexum reddant, inſertis. *Specul. in* §. *qualiter. tit. de relat.*

Cujus exemplum partibus edi debet, ut ſi forte relatio alicui minus plena videatur, ſuas opponere rationes & refutatorios libellos Pontifici, aut Principi, offerre poſſit. *c. cum inter. de elect.*

Relatione pendente, quæ innovantur, vel de cauſæ meritis inquiruntur, vel fiunt, irrita habentur. *c. licet. de offic. deleg. c. bonæ. de poſtul. Prælat. c. nomen.* 2. *qu.* 1. *c. denique.* 6. *qu.* 3.

De ſupplicationibus.

Tit. XXXIX.

Supplicatio Appellationi eſt affinis; quia ut hæc ad inferioris Judicis ſententiam corrigendam interponitur; ita illa ad mitigandam ſententiæ ſeveritatem illorum, à quibus appellari non licet.

Eſt ergò *ſupplicatio* quædam ſuperioris imploratio, adverſus ſententiam, contra quam ordinarium appellationis remedium non competit. *Abb. in c. ex literis. de in int. reſt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Eſt enim remedium extraordinarium, ex gratia Principis, ſeu ſuperioris, conceſſum. *Abb. in d. c. ex litteris. in ult. not.*

Proinde conceditur tantum ei cui appellationis remedium ordinarium non competit. *Gloſſ. in d. c. ex litteris. in 4. non. Specul. tit. de offic. om. jud. §. quæ ad 1. num. 12.*

Supplicatur ad eundem Judicem à quo aliàs appellare non licet. *Auth. quæ ſupplicatio. C. de precib. Imp. offer. ubi Iaſ. Specul. de ſupplic. in princ.*

Supplicatur tantum in caſibus, ubi remedium appellationis ordinarium ceſſat, *Gloſſ. in d. c. ex litteris. in 4. not.* puta propter Judicis vel excellentiam vel privilegium; non ubi de jure communi appellare non licet. *Innoc. & comm. Canon. in d. c. ex litteris.*

Fit Supplicatio, ut Appellatio, vel in continenti; vel poſt in ſcriptis. *Salicet. Iaſ. Gloſſ. in d. Auth. quæ ſupplicatio.*

Fieri debet intra biennium, ſi fit ſuperiori, ut Principi; *l. un. C. de ſent. præf. præt.* intra decem dies, ſi judici. *ut in d. Auth. quæ ſupplicatio. ita Gloſſ. in d. c. ex litteris. in verb. ſupplicavit.*

Intra decem dies ſi facta, ſententia non aliter exſecutioni mandatur, niſi victor tantum reſtituendi, ſi ipſum poſtea ſuccumbere contingat, quantum fuerit in condemnatione, ſatiſdationem præſtiterit. Intra biennium, poſt decem dies, ſi facta ſupplicatio indiſtinctè, ſine ulla ſatiſdatione fit exſecutio. *Abb. in d. c. ex litteris. & Gl. ibid. in verb. ſupplicari. text. in d. c. Auth. quæ ſupplicatio. Myn. 1. obſ. 74. & cent. 6. obſ. 74.*

De

De in integrum reſtitutione.

TIT. XL.

R*Eſtitutio in integrum* Appellationi eſt affinis, quia ut hac judicis imperitiâ vel ſententiæ iniquitate læſo ſuccurritur; ita illâ ei, qui metu, dolo, errrore, aliave cauſſa excuſationem merente, in captionem incidit.

Eſt *Reſtitutio in integrum*, in priſtinum ſtatum reductio. *l. quod ſi minor. 25. §. reſtitutio. ff. de minor. l. un. C. de reputat. quæ fiunt. &c. l. 1. C. de ſent. paſſ.*

Datur ſive ſententiâ judicis, vel alio judiciali actu, ſive & contractu alioque caſu, læſis: *l. 1. & paſſim. ff. de minor. & tot. tit. ff. & C. quib. ex cauſ. major. c. 1. c. 8. hic. c. 1. eod. in 6.* Minoribus viginti quinque annis; *l. 1. & tot. tit. C. ſi adv. rem judic. l. pen. C. ſent. reſc. non poſſe. l. ait Prætor. 7. §. ſed &. ff. de minor.* & eorum exemplo Reipublicæ, *l. 4. C. quib. ex cauſ. major. l. 3. C. de jure Reip. lib. 11.* & Eccleſiæ, *c. 1. & 2. hic. Gloſſ. in c. 1. verb. jure minoris. & c. auditis. eod. c. quidergò. 23. qu. 4. c. jus publicum. diſt. 1.* etiam contra aliam Eccleſiam. *d. c. auditis.* item Majoribus viginti quinque annis, ſed his ob juſtam, doli, metus, *tot. tit. quod vi met. cauſ.* abſentiæ, *l. 1. & 2. C. quib. ex cauſ. major. l. nec non. 28. ff. eod.* erroris, aliamve cauſſam. *l. 1. §. 1. ff. quod. falſ. tut. l. 2. ff. de reſtit. in integ.*

Conceditur etiam contra Summi Pontificis, *c. tum ex litteris. 5. cum c. ſeq. hic. c. ſententiam. 35. qu. 9. adde c. veniam. eod. qu. 3.* aut Principis ſententiam. *l. minor. 19. §. 1. ff. de minor.*

Peti debet intra quadriennium continuum à tem-

tempore læſionis computandum; *c. 1. in princ. cum c. ſeq. hic. in 6. c. un. eod. in Clem. l. ult. C de temp. in int. reſt.* Niſi ob aliquam cauſſam, ex qua in integrum reſtitutio decerni ſolet, ea intra hoc tempus non ſit petita; *d. c. 1. verſ. aut alia rationabilis.* Niſi jure communi juvetur læſus; ut quia ipſo jure non valeat, quod actum eſt: hoc enim caſu quadriennii præſcriptio non obſtat. *c. ult. in fin. hic. in. 6.*

Peragi debet cognitâ causâ, & præſente adverſario, *l. 3. ff hic. l. 3. ff. ex quib. cauſ.* aut per contumaciam abſente. *c. cum ex literis. 5. §. tandem deliberatio. hic. l. in cauſſa. ff. de minor.*

Eam concedere poſſunt judices ordinarii adminiſtrationem habentes; & ab eis delegati; ſi ſcilicet ſpecialiter ea cauſſa ipſis delegata ſit, vel alii cauſſæ delegatæ incidat. Non delegati ab ordinariis adminiſtrationem non, ſed tantum judicandi facultatem, habentibus; non arbitri Compromiſſarii. *c. cauſſa. 9. hic. l. 3. C. ubi & apud quem &c.*

Eam ſi ſemel alicui in alio judicio denegarunt, præterquam ad appellationem omiſſam, amplius concedere non debent; niſi ob novas defenſiones. *c. fin. hic.*

Ea ſi conceſſa; ſi contra ſententiam cauſa ex integro agitur: *l. 1. C. ſi adv. rem jud.* ſin contra contractum, aliumve actum, res retractatur, & in priſtinum ſtatum reponitur, ita ut unuſquiſque tam qui reſtituitur, quàm alius contra quem reſtitutio poſtulata, *c. generalis. diſt. 54. c. ſuam. de pœnis.* jus ſuum integrum recipiat. *l. quod ſi minor. 25. §. pen. ff. de minor. l. un. C. de reputat. quæ fiunt. l. 1. & 2. C. ſi adv. tranſact.*

Tempore ſi quis ſe læſum dicit, non fiet totius temporis reſtitutio, ſed ejus tantum, quanto ſe læſum probat. *Clem. un. in fin. hic.*

Pen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Pendente cauſſa reſtitutionis, nihil innovari debet, ſed, donec ea ſit finita, omnia in ſuo ſtatu manere: *l. un. C. in int. reſt. poſt.* Niſi reſtitutio contra ſententiam petita malitiæ & tergiverſationis ſuſpicione laboret; tum enim ſententia exſecutioni mandatur, præſtitâ tamen ab adverſario cautione idoneâ de reſtituendo eo, ſi superatus in reſtitutione petenda fuerit. quod medio tempore ſententiæ ipſius occaſione percipiet. *c. ſuſcitata. 6. hic.*

Quod omne Judicis arbitrio committitur. *d.c. ſuſcitata. 6.*

De confirmatione utili, vel inutili.

TIT. XLI.

SEquitur de confirmatione utili, vel inutili: quia aliquando ſententia per appellationem ſuſpenſa, per ſuperiorem, vel inferiorem judicem, confirmatur.

Eſt *confirmatio*, actus legitimi vel canonicè celebrati per jus confirmandi habentem, ex certa ſcientia & cauſâ cognitâ facta corroboratio. *c. ſtuduiſti. de offic. deleg. & c. bonæ memoriæ. 3. hic.*

Fit vel *à lege*, cum ea ex cauſſa jus conſtitutum firmat; ut ex lapſu fatalium, neglectu vel deſertione appellationis ſententiam firmat, eaque in rem judicatam tranſit: *c. cum ſit Romana. de appell. Clem. ſicut appellationem. eod.* Vel *à Iudice* ſuperiore, & inferiore ordinariam aut mandatam juriſdictionem habente; *c. de confirmationibus. c. examinata. hic. c. 2. de reſcript.* ab inferiore cum, ob appellationem deſertam, ſuam à ſuperiore cum inferioris ſententiam confirmat, non contra: *c. innotuit. de elect. c. cum inferiore. de major. & obed. c. inferior. diſt. 21.* Vel *à quovis prælato* pro ratio-

ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ne dignitatis, qua aliis præeminet. *c. nihil eſt. de elect. c. ad noſtram. c. fin. hic.*

Confirmantur non tantum actus judiciales, *Auth. ei qui appellat. C. de temp. & reparat. appell.* ſed & actus Canonici; ut ſunt electio, inſtitutio, præſentatio, collatio, &c. *c. ex inſinuatione. de procurat. & c. poſtquam. de elect.* item actus legitimi; ut ſunt adoptio, acceptilatio, tutoris datio, &c. *vid. l. actus legitimi. ff. de div. reg. jur.* Non actus juris gentium, qui voluntate partium nituntur; ut ſunt emtio venditio, locatio conductio, &c. Niſi partes confirmationi conſentiant: Pontifex eos de plenitudine poteſtatis ex certa ſcientia confirmet. *arg. c. quia diverſitatem. de conceſſ. præbend.* Item confirmantur privilegia, *c. inter dilectos. de fid. inſtrum.* beneficia, *c. ad noſtram. hic.* poſſeſſiones, *c. dudum. de decim.* arbitria, compoſitiones, tranſactiones. *c. fin. & c. examinata. hic. c. fin. de tranſact.*

Fieri debet confirmatio, ex certa ſcientia, cum cauſſæ cognitione, ad petitionem partis, ſi ea alii poſſit præjudicium afferre, *c. 1. de tranſact. c. venerabilis. hic.*

Ea conceſſa vel *jus tribuit.* ut in confirmatione electionis datur adminiſtrandi poteſtas. *c. tranſmiſſam. de elect.* De beneficio, per Pontificem ex certa ſcientia, & cum cauſſæ cognitione confirmato, præter Pontificem, & cui is ſpecialiter commiſit, nemo cognoſcere poteſt. *c. quoniam Abbas. de offic. deleg. c. veniens. de teſt. c. Raynutius. de teſtam.* Vel *jus conſtitutum* tantum *declarat & conſervat. c. præceptum. diſt. 12. c. quia intentionis. de privileg.*

Priori modo conceſſa, petitionem alterius & Judicis cognitionem remoratur, non poſteriori mo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

modo; in forma, puta communi, conceſſa. *c. quia diverſitatem. de conceſſ. præb. c. conqueſtus.* 11. *qu.* 3.

Sed hæc obtinent, ſi confirmatio ſit *utilis*, id eſt, ſi valet; non, ſi *inutilis*.

Inutilis eſt, quæ per ſubreptionem, *c.* 2. *hic.* vel obreptionem, *c. ad noſtram. hic.* impetrata.

De Iudiciis extraordinariis.

TIT. XLII.

HActenus diximus de judiciis Ordinariis: reſtat ut & de Extraordinariis, ſeu Summariis aliquid dicamus.

Eſt *Iudicium Extraordinarium*, ſeu *Summarium*, quando non in figura judicii, ſed ex judicis officio, per modum inquiſitionis, vel denunciationis, vel aliàs de plano & æquitate proceditur. *c. ſuper his. & c. qualiter. de accuſat.*

In eo ergò, nec ſolemnis libelli porrectio, nec litis conteſtatio eſt neceſſaria. Tempore feriarum ob hominum neceſſitates conceſſarum judex poteſt procedere, dilationes, exceptiones, appellationes dilatorias & fruſtratorias repellere, teſtium ſuperfluam multitudinem refrenare; terminum ad ſimul poſitiones & articulos dandum præſcribere; ad omnia acta & monumenta, quibus partes in cauſſa poſt articulorum dationem uti volunt, diem certam pro libitu aſſignare; ſtans vel ſedens, etiam concluſione non factâ, ſententiam proferre. *Clem. ſæpe de verb. ſign.*

Sic proceditur, in cauſſis electionum, poſtulationum, vel proviſionum, dignitatum, perſonatuum, officiorum, præbendarum, decimarum, matrimonii, uſurarum, & ſimilium. *Clem.* 2. *de judic.*

FINIS LIBRI TERTII.

AR-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ARNOLDI CORVINI
à BELDEREN I. V. D.

IVS CANONICVM,
PER
APHORISMOS
Strictim
EXPLICATVM.

LIBER QVARTVS.

De Delictis.

TITVLVS I.

HACTENUS de Judicio Civili: nunc ad *Criminale* tranſgrediamur, in quo de crimine ſive delicto, publicæ diſciplinæ cauſsâ, agitur.

Nam, licet Jus Pontificium pœnarum atrocitatem exhorreat, præſertim quibus de ſanguine, & vita hominis agitur, tamen, ut mali coërceantur, & boni inter malos quieti vivant, *c. non fruſtra.* 23. *qu.* 5. certas adinvenit pœnas, quibus ſontes, citra ſanguinis vindictam, aut membrorum debilitationem, plecti poſſint.

Suſtulit etiam hoc Jus diſtinctionem Juris Civilis inter privata delicta & publica; & omnia voluit publica eſſe. *per Gl. in c. infames. in verb. fures.* 4. *qu.* 1. *Hoſtienſ in c. ſtatuimus. num.* 19. *de malef.*

De-

Delicti, ſive criminis, nomine hic venit non ſolum dolo malo admiſſum, ſed damnum, culpâ, licet leviſſimâ, datum. *c. fin. de jurejur.*

Oritur delictum ex ipſa re, id eſt, maleficio. *l. 4. in princ. ff. de oblig. & act.*

Cogitatione ſolâ conceptum delictum à jure non coërcetur. *c. cogitationis. qu. 3. de pœnit. diſt. 1.*

Delicta, quæ hoc jure conſiderantur, ſunt vel *quarumcunque perſonarum*; vel *certarum*; ut *puerorum*, *Clericorum*.

Quarumcunque perſonarum crimina committuntur contra Decalogum; ejuſque vel *tabulam primam*, vel *ſecundam*.

Contra primam; *Simonia, Iudaiſmus, Saraceniſmus, Hæreſis Schiſma, Apoſtaſia, Anabaptiſmus.*

Contra ſecundam; *Homicidium*, contra præceptum ſecundum: *Adulterium, & Stuprum*, contra præceptum tertium; *Furtum*, tam *qualificatum*, quam *ſimplex*, contra præceptum quartum: *Falſum*, contra præceptum quintum.

Certarum perſonarum crimina ſunt; *Calumnia* in crimen deferente; *Colluſio*, in accuſato de crimine & accuſatore; *Venatio, Percuſſio, Maledictum, Miniſtratio*, in clerico; *Exceſſus officii* in Prælato.

De his omnibus ordine tractabimus.

De Simonia.

TIT. II.

SImoniæ crimen (à Simone Mago, qui primus in novo teſtamento hoc ſcelus admiſit, dictum, *c. qui ſtudet. 1. qu. 1.*) tunc admittitur, cum aliquid pro rebus ſpiritualibus exigitur, vel promittitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Res ſpirituales intellige non tantum propriè, ut conſecrationes, benedictiones, Sacramentorum diſtributiones, ordinationes; *& quæ habentur in c. non ſatis, & c. cum in Eccleſiæ. 9. c. nemo 14. c. ea quæ. 16. hic.* ſed & res temporales ſpiritualibus adnexas; ut præbendas. *c. ſi quis objecerit. 1. qu. 3.*

Eſt *Simonia*, vel *Conventionalis*; cum aliquid datum eſt, vel de dando convenit; *c. 2. de Confeſſ. c. ſunt nonnulli. 1. qu. 1.* Vel *Mentalis*; cum nullum factum interceſſit, ſed ſola prava dantis aut recipientis mens, & intentio. *c. tua nos. 24. c. ult. hic. c. ex multis. 1. qu. 1.*

Hæc nulla pœna à jure coërcetur; ne quidem reſignationis aut reſtitutionis, cum cogitationis pœnam nemo patiatur, ſcilicet quoad forum exterius; proinde ſufficit eam expiari per pœnitentiam coram Deo. *c. ult. hic. junct. c. cogitationis. de pænitent. diſt. 1.*

Contrahitur *conventionalis Simonia*, non tantum cùm pecunia ipſa pro re ſacra datur, recipitur, promittitur; ſed & cum dans à lingua vel manu, vel obſequio recipientis munus exigit. *c. ſunt nonnulli. 1. qu. 1. Gloſſ. 1. in Sum. 1. qu. 1.*

Munus à lingua, eſt favor; munus à manu, eſt pecunia; munus ab obſequio, eſt ſervitus indebitè præſtita. *d. c. ſunt nonnulli. 114.*

Pecuniæ appellatione intellige, quicquid homines poſſident: *c. totum quicquid. 1. qu. 3.* ſive ſit res corporalis, mobilis vel immobilis; ſive incorporalis. *l. pecuniæ nomine. 222. ff. de verb. ſignif.*

Quod ſponte, ſine promiſſione, pacto, conditione, animo permutandi pro re ſpirituali, eique annexa, offertur, recipi, abſque ſcrupulo ſimoniacæ pravitatis, poteſt. *c. tua nos. §. ſi verò. hic.*

c. etſi

c. etſi quæſtiones. §. qui autem. c. veniens. c. ex tua. c. fin. eod.

Ad cognoſcendam enim Simoniam, conſiderandum eſt, quid, *c. ſervi. diſt.* 19. quale, *c. pen. & ult. diſt.* 49. à quo, *arg. c. in gradibus.* 3. *qu.* 8. pro quo, *c. dictum eſt.* 1. *qu.* 1. quâ intentione, *c. in ſcripturis.* 8. *qu.* 1. *c. officii. de elect.* quantum, *c. Ananias.* 15. *qu.* 1. offeratur. *vid. c. etſi quæſtiones. hic.*

Accuſare Simoniæ, quilibet catholicus poteſt; *c. dominus. hic.* licet ſit ſervus, etiam dominum: criminoſus; meretrix. *c. tanta.* 7. *hic.*

Teſtes, de Simonia teſtimonium reddentes, repelli non poſſunt, niſi exceptionibus; quibus probatis appareat, eos malignitate potius, quàm juſtitiæ Zelo adductos teſtificari, *c. licet Heli.* 21. *circ. fin. hic.*

Accuſari de Simonia poteſt tam dans, quam accipiens, *c. non ſatis.* 8. §. *unde quiſquis. c. veniens.* 19. *c. dilectus.* 30. *verſ. tam in dantes. c. conſulere.* 38. *c. ſicut.* 39. §. *fin. c. quoniam.* 40. *verſ. tam recipiens. hic.* item is pro quo ſciente & conſentiente alius dedit: *c. Matthæus.* 23. *c. ſicut tuis.* 33. *verſ. niſi poſtea. eod.* non is pro quo ignorante, aut invito dedit alius, aut promiſit. *c. nobis fuit. eod.*

Accuſatus interim, donec de veritate conſtiterit, Miſſarum ſolemnia celebrare prohibetur. *c. accuſatum. & c. ſeq. hic.*

Convicti de Simonia varie puniuntur, pro varia inter Simoniacos diſtinctione. Nam alii ſimoniacè ordinantur à Simoniacis, alii ſimoniacè à non Simoniacis, alii non ſimoniacè à Simoniacis. *c. ſtatuimus, ut ſicut.* 107. §. *ult. & cann. ſeqq.* 1. *qu.* 1.

Simoniacè ordinantes vel ordinati, ut & mediatores, *c. ſi quis Epiſcopus.* 1. *qu.* 1. deponuntur; *c. conſulere.* 38. *hic. c. quos conſtiterit.* 6. & *c. ſtatuimus decretum.* 108. 1. *qu.* 1. fructus, quos perceperunt, ſub periculo animæ reſtituere obſtringuntur; *c.* 2. *hic. Extr. com.* excommunicantur; nec niſi à Pontifice abſolvi poſſunt; *c. quicquid.* 1. *qu.* 1. *c. reperiuntur.* § *fin. c. ſi quis Epiſcopus.* §. *fin. c. qui ſtudet.* 1. *qu.* 1. *d. c.* 2. *Ext. com. hic.* pecunia data aut accepta reſtituitur. *c. ſi quis dator.* 1. *qu.* 3. id eſt, confiſcatur. *Gloſſ. in d. c. ſi quis dator.* ſi non reſipiſcant, ſed in hoc crimine perſeverent, perpetuo anathemate feriuntur. *d. c. ſi quis dator. c. quos conſtiterit. & c. ventum eſt.* 1. *qu.* 1.

A Simoniacis, licet non ſimoniacè, ordinati, tamen deponuntur; niſi probent, ſe, cum ordinarentur, neſciviſſe eos eſſe ſimoniacos, eoſque pro Catholicis in Eccleſia fuiſſe habitos. *c. de ſimoniacè.* 22. *hic. d. c. ſtatuimus decretum.* 108. *& cum cann. ſeqq.*

Monachus ignorans per ſimoniam in monaſterium receptus, poſt monaſterii à ſe factam abdicationem, ad idem monaſterium reducitur, vel in alio ejuſdem ordinis collocatur; *c. de regularibus.* 25. *hic.* ſciens; ad arctius monaſterium transfertur. *d. c. de regularibus.*

Monialis, hoc caſu, monaſterio exturbata, in locum regulæ arctioris, ad agendam perpetuam pœnitentiam retruditur. *c. quoniam.* 40. *eod. & d. c. de regularibus.*

Pecuniâ aliquid ab Eccleſia qui redemit, & qui ab eo accepit, & qui pro eo interceſſit, infamiâ notantur. *c. ult.* 1. *qu.* 3.

Ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Ne Prælati vices ſuas, vel Eccleſias ſub annuo cenſu concedant.

TIT. III.

SEquitur de conceſſione juriſdictionum & Eccleſiarum ſub precio vel annuo cenſu; quia ſimoniæ ſpecies eſt: *arg. c. ex multis.* 1. *qu.* 3. puta ſi Prælatus certam pecuniæ ſummam accipit; lucrum vero totum, vel ejus partem, is cui conceſſio facta: *arg. c. ex multis.* 1. *qu* 3. *c.* 2. & 3. *hic.* Non ſi Prælatus certo ſalario alicui, ut juriſdictionem exerceat, quia ipſe fortaſſe infirmus, abſens, *c. pervenit. de appell. c. de rectoribus. de cleric. ægrot.* conſtituto, totum lucrum recipiat. *c. militare.* 23. *qui.*

Quo caſu nec Prælatus peccat, quia Epiſcopalem Juriſdictionem exercentibus, ſalarium dare poteſt: *c. charitatem.* 12. *qu.* 2. Nec qui operas ſuas ſpirituales locat; ſi aliundè ſumtus non habeat; *c. duces.* 1. *qu.* 1. quia qui Altari ſervit, de Altari vivere debet. *c. ſecundum Apoſtolum. de præb.*

Aliter ſi Prælati juriſdictionem ſuam & Eccleſiarum regimen, ut dictum, concedant; quia, cum jus ſpirituale, id eſt, juriſdictionem, quæ ſpiritualis eſt, vendant, *c. ex multis.* 1. *qu.* 3. ſimoniam committunt, *ut not. in c. ſi quis Epiſcopus.* 1. *qu.* 1. *c. ſalvator.* 1. *qu.* 3. & propterea pœnis Canonicis in ſimoniacos conſtitutis ſubjacent. *c.* 2. *hic.* Proinde Epiſcopus, ſi id commiſit, poteſtate conferendi privatur; *c.* 2. *hic.* ſi eo ſciente & diſſimulante à ſubditis perpetratum, canonicæ pœnæ ſubjicitur, *c.* 2. *eod.* id eſt, duobus menſibus excommunicationi ſubjacet: *c.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

quicquid. 1. *qu.* 1. Si Epiſcopo ſubditus, eo ignorante, id commiſit, ſi Presbyter, quatuor menſium excommunicatione plectitur; ſi Diaconus, trium; ſi Subdiaconus, vel alius Clericus, arbitraria pœna & excommunicatione plectitur. *d. c. quicquid.*

Qui vices Prælati, vel Eccleſiæ adminiſtrationem precio dato, & annuo cenſu conſtituto, ſuſcepit, officio ſuſcepto privatur, *c.* 1. *hic.* & à Clero removetur. *d. c.* 2. *eod.*

Fructus Eccleſiarum & obventiones temporales ementes & vendentes his pœnis non ſubjacent. quolibet enim alienationis titulo diſtrahi poſſunt. *c. fin. hic.*

De magiſtris: & ne aliquid exigatur pro licentia docendi.

TIT. IV.

SImoniæ ſpeciem præ ſe fert, *Abb. in c.* 1. *hic:* licet propriè Simonia non ſit, *Innoc. in c.* 2. *eod.* cum docendi licentia pro pretio conceditur.

Qui docendi munere fungitur, *Magiſter* vocatur, eò quod magis quàm alii monet ac monſtrat. *l. cui præcipua.* 57. *ff. de verb. ſignif.*

Talis debet in qualibet Eccleſia Cathedrali, imò & alia, cujus ſufficiunt facultates, à Prælato cum Capitulo, aut majori & ſaniori ejus parte, conſtitui, eique de beneficio (quo fruiturus quamdiu in docendi perſtiterit munere, *c. quia nonnulli.* §. *aſſignetur. hic.*) proſpici, ut Clericos & pauperes, in humanioribus litteris aliiſque facultatibus gratis doceat. *c. quia nonnullis.* 4. §. *verum. c. prohibens.* §. *ſane. hic.*

Tenetur enim Eccleſia, ſicut pia Mater, neceſ-
ſitati

ſitati eorum providere, qui parentum opibus non poſſunt juvari. *c. quoniam. c. qui nonnulli. eod.*

Qui docendi licentiam vendit, aut idoneæ perſonæ licentiam docendi petenti interdicit ne doceat, beneficio Eccleſiaſtico privatur. *c. 1. & tot. tit. hoc.*

De Iudæis.

TIT. V.

IVdæos hic dicimus non ſecundùm carnem, ſed ſecundùm fidem; id eſt, non eos qui ſunt ex natione Iudaica, (Tales enim poſſunt eſſe Chriſtiani;) ſed eos qui veteri teſtamento, ad litteram ſuperſtitiosè intellecto, fidem habent; novum verò rejiciunt. *c. Marthæ. §. cæterum. de celebr. Miſſar. & c. tranſlato. de Conſtit.*

Hi aliquando *eodem cum Chriſtianis jure* utuntur; aliquando *deteriori.*

Eodem jure: In contractibus, matrimoniis, leges Chriſtianorum ſequuntur: *l. nemo Iudæorum. 7. C. hic.* ut Chriſtiani die Dominico; ita nec hi die Sabbathi inviti ad judicium trahuntur; à Chriſtianis violari prohibentur. *l. nullus. l. die ſabbatho. l. in ſynagogam. C. eod. ubi vide Aphoriſmos noſtros.*

Deteriori jure; Quia ab honoribus & dignitatibus removentur; *c. cum ſit. 16. hic.* Novas ſynagogas exſtruere prohibentur; *c. 3. 7. hic. l. ult. §. 1. C. eod.* Ab actis legitimis repelluntur; *c. alieni. 2. qu. 7.* Chriſtiana mancipia, *c. 1. hic.* famulos, nutrices, obſtetrices Chriſtianas, *c. ad hæc. 8. & c. etſi Iudæos. 13. eod.* habere prohibentur; Ab aſſidua Chriſtianorum communione, *c. ſæpe. 8. qu. 1.* & connubiis, *c. cave. 15. & cc. ſeqq. 28. qu. 1.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

qu. 1. abſtinere tenentur; In die paraſceves oſtia & feneſtras clauſas habere coguntur; *c. quia* 4. *hic.* In diebus paſſionis dominicæ in publicum prodire vetantur; *c. in nonnullis.* 15. §. *in diebus. eod.* Habitu, per quem à Chriſtianis diſcernantur, utriuſque ſexus, uti jubentur; *d. c. in nonnullis.* Judæi Medici Chriſtianos in infirmitatibus inviſere, eis medicamenta præbere, in iiſdem cum eis balneis eſſe prohibentur. *c. nullus. c. omnes.* 28. *qu.* 1.

Quæ ſi Judæi non ſervaverint, puniuntur; vel in perſonis, *ut c. ſæpe. diſt.* 28. vel pecuniariter, *c. cum ſit hic.* vel ſpiritualiter, ſed indirectè, ut cum fideles eis participantes excommunicantur. *c. etſi Iudæos. hic. c. quanto. de uſur. c. de terris. de decim.*

Chriſtianum mancipium ſi habeant, illud, quicunque Chriſtianus, datis duodecim ſolidis, vel ad ingenuitatem, vel ad ſervitium redimere poteſt. *c.* 1. *&* 2. *hic.*

Judæi qui prædicta ſervant, nec ad fidem Chriſtianam cogi; *c. ſicut. Iudæi.* 9. *hic.* nec in perſonis, nec bonis violari; nec in feſtivitatibus moleſtari, nec eorum cœmeteria violari, corpora exhumata effodi, debent; qui contra faxit, vel officii privatione, vel excommunicationis cenſurâ plectitur. *c. ſicut Iudæi.* 9. *hic.*

De Saracenis.

TIT. VI.

S*Aracenos* hic itidem intelligimus, non ex gente, ſed religione.

Accipiuntur & hic pro *paganis*, *ſeu gentilibus*, quamvis propriè *gentiles* ſint, qui idola colunt, eiſque ſacrificant; *l.* 2. *C. de pagan. Saraceni* ve-

ro utrumque teſtamentum vetus & novum, ſaltem ex parte admittunt, ſed multifariam peccant; Chriſtum Salvatorem eſſe negantes; loca erroribus ſuis contraria, à nobis eſſe corrupta aſſerentes.

Hi eiſdem ferè pœnis, quibus Judæi, ſubjacent. Nam meſchitas exſtruere vetantur; *Clem. un. de Iudæis.* ſimulacra exſtruentes, dejiciuntur & morte afficiuntur; *c. non ſolum.* 28. *qu.* 1. mancipium Chriſtianum habere prohibentur; *c. Iudæi.* 5. *de Iudæis.* honoribus & dignitatibus removentur; *c. cum ſit.* 16. *c. ex ſpeciali.* 18. *eod.* diſtincto à Chriſtianis habitu incedere jubentur; in die paſſionis dominicæ in publicum prodire vetantur; *c. in nonnullis.* 15. *eod.* Chriſtiani ab eorum communione ſub pœna cenſuræ Eccleſiaſticæ abſtinere jubentur; *c. ſæpe. c. ſeq.* 28. *qu.* 1. niſi cum eis, ad fidem Chriſtianam convertendi gratia vivant; *c. quam ſit. eod.* Eis ſubſidium tempore belli dantes, prohibitas merces, ut arma, vendentes, curam eorum navium gerentes, excommunicantur, bonorum privatione mulctantur, capientium ſervi fiunt. *c. ita.* 6. *c. ſignificavit.* 11. *c. quod olim.* 12. *c. ad liberandam.* 17. *eod.*

De Hæreticis.

TIT. VII.

HÆreticus, (ab Hæreſi, id eſt, electione dictus,) eſt qui ſibi eligit doctrinam ſingularem, & à ſenſu Catholicæ Eccleſiæ alienam; *c. hæreſis.* 24. *qu.* 3. eamque pertinaciter defendit. *c. qui in Eccleſia.* 24. *qu.* 3.

Non ergò Hæreticus cenſendus, qui ſententiam ſuam quamvis falſam atque perverſam, nulla pertinaci

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

tinaci contentione, defendit; præſertim, quam non audacia ſuæ præſumtionis pepererit, ſed à ſeductis atque in errorem lapſis parentibus accepit; & veritate, quam ſolicitè quærit, inventa, corrigi paratus. *c. dixit Apoſtolus.* 24. *qu.* 3.

Tria ergò, ut quis poſſit puniri ut Hæreticus, requiruntur: 1. Falſum eum dogma tueri, & ita in articulis fidei, & contra Eccleſiæ decreta errare: *c. ad abolendam. hic.* 2. Scienter errare, & ita perverſæ eſſe voluntatis: *c. hæreticus.* 24. *qu.* 3. 3. Pertinaciter errorem defendere, nec corrigi velle. *c. qui in Eccleſia. c. ſchiſma.* 34. *can. hæc eſt fides.* 14. *qu.* 3. *c. damnamus. in verb. pertinaciter. de Sum. Trinit.* His adde, 4. Fuiſſe baptizatum. Siquidem Pagani, Judæi, alieni à fide, non ſunt Hæretici.

Dubii in fide etiam infideles & hæretici dicuntur, *in c.* 1. *hic.* ſed ita demum, ſi in tali dubitatione animi habuerint firmitatem, & pertinaciam, ob quam in illa dubitatione perſeverarunt. *Ioan. Andr. add. c.* 1.

Hæreticorum licet una ſit vanitas, *c. excommunicamus.* 13. *& c. pen. hic.* & adverſus Dei Eccleſiam conſpiratio, *c. quidam autem. in fin.* 24. *qu.* 3. tamen quia quidem una eſt veritas, errandi tamen à ſcopo plures viæ; eorum variæ & diverſæ ſunt ſectæ. *Quas vide c. quidam.* 14. *qu.* 3. *d. c. excommunicamus. hic. l. Arriani. C. eod. Nov.* 109. *Auguſt. lib. de hæret.*

Nomina habent, vel *ab Authore ſectæ*; ut Manichæi à Mane; Eutychiani, ab Eutyche; Menandriani, à Menandro; Nicolaitæ, à Nicolao; & alii: vel *à cauſis, quas eligendo inſtituerunt*; ut Aquarii, Alogii, Anthrôpomorphitæ, & alii. *d. c. quidam autem.* 24. *qu.* 3.

Hæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Hæretici ut inquirantur & exſtirpentur, *Ordinariè* ad ſingulos Epiſcopos per ſuas diœceſes pertinet; *d. c. excommunicamus.* 13. §. *adjicimus. hic.* remiſſius ſi agant, alii idonei, eis Epiſcopatu remotis, in eorum locum ſubſtituuntur: *d. c. excommunicamus. § fin. Extraordinariè* ad Inquiſitores hæreticæ pravitatis; à ſummo Pontifice, ad hoc, ut adverſus hæreticos, vel conjunctim cum Epiſcopis, vel ſoli, ſecundùm formulam à jure illis definitam, procedant, conſtitutos. *c. cum officium.* 1. *hic. in 6. c. ut omiſſa.* 12. *c. per hoc. in 6.*

Ad Judices ſeculares regulariter notio hujus criminis, cum merè ſit Eccleſiaſticum, non pertinet: *c. ad abolendam. hic.* ſed tenentur Eccleſiaſticorum ſententias exſequi; *c. ut inquiſitionis.* 18. *hic. in 6.* nullo in contrarium ſtatuto obſtante. *c. ſtatutum.* 9. *eod. in 6.*

Proceditur contra hæreticos, eorumque receptatores, fautores, & defenſores, nec non de hæreſi ſuſpectos, cum eis communicantes; *c. didicimus.* 31. §. *invenimus.* & *c. ſchiſma.* 24. *qu.* 1. cum & illi hæreticis connumerentur: *c. excommunicamus.* 13. §. *credentes.* & *c. pen.* & *fin. hic. c.* 2. §. *hæretici. c. ut officium.* 11. *c. accuſatus.* 8. §. *Sacerdotes. eod. in 6.* ſimpliciter, de plano, & abſque Advocatorum ac judiciorum ſtrepitu & figura. *c. ſtatuta.* 20. *hic. in 6. ubi Gloſſ.*

Admittuntur in inquiſitione facienda teſtes excommunicati, ſocii criminis: modò, ex veriſimilibus conjecturis, teſtium numero, perſonarum tam deponentium, quàm eorum contra quos deponuntur, qualitate, aliiſque circumſtantiis, falſum dicere non præſumantur. *c. in fidei favorem.* 5. & *c. accuſatus.* 8. §. 2. *licet. hic. in 6.* Quod & in ſimoniæ crimine, aliiſque quibuſdam, ad eorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

rum deteſtationem receptum. *ut in c.* 1. *de teſtib. in* 6. *c. tanta eſt labes.* 7. *de ſimonia.*

De hæreſi convicti, & *vivi*, & *mortui*, variè puniuntur.

Mortui; excommunicantur; *c. final.* 24. *qu.* 2. eorum bona confiſcantur, *c. accuſatus.* 8. §. *in eo verò. hic.* nec filiis orthodoxis reſervantur, *c. urgentis.* 10. *hic.* ſepultura Eccleſiaſtica ipſis denegatur, *c. nec quiſquam.* §. *credentes. verſ. ſane Clerici.* 24. *qu.* 2. *fac. c. Eccleſiam.* 27. *& ſeq. de conſecrat. diſt.* 1. niſi abſolvantur; *c. ex parte.* 15. *in fin. & c. ſacris.* 12. *de ſepultur. c.* 1. *&* 2. 24. *qu.* 1. ſepulti eccleſiaſticè, exhumantur: *d. c. ſacris.* qui eos ſepelivit, excommunicatur, & niſi propriis manibus publicè extumulet, eoſque terræ projectos relinquat, non abſolvitur. *c. quicunque hæreticos. hic. in* 6. pollutum cœmeterium reconciliatur. *c. conſuluiſti.* 7. *de conſecr. Eccleſ. vel alt.*

Vivi; puniuntur, & in *perſona* ſive *propria*, ſive *liberorum*, & *bonis*.

In perſona propria, quod excommunicantur, *c. ad abolendam*, 9. *c. excommunicatus* 12. *c. pen. hic.* & unà cum ſcriptis damnantur, *c. fraternitatis.* 4. *hic. c. nullus.* 3. *qu.* 4. iis ſubjecti, à debito fidelitatis, dominii, & obſequii, abſolvuntur, *c. abſolutos. hic.* eorum liberi à poteſtate patria liberantur; *c. quicunque.* §. *illorum. eod. in* 6. à conciliis & officiis publicis removentur, *c. cum quibus.* 24. *qu.* 3. *c. excommunicantes.* §. *credentes. hic. c.* 2. §. *hæretici. eod. in* 6. acta illorum reſcinduntur; *c.* 1. *de Schiſm.* ad agendum, *c. fin. c. excommunicamus.* 13. § *credentes. hic.* teſtimonium dicendum, accuſandum, *d. c. excommunicantes.* §. *credentes. c. definivimus.* 1. 4. *qu.* 1. teſtandum, *c. excommunicamus. hic.* contrahendum, *c. omnis,*

qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

qui recedit. & can.26.quæ dignior domus.24.qu.1. c.clericus.c.cum quibus. 24.qu.3. patrocinium, ſi ſunt Advocati, præſtandum, *d. §.credentes.* non admittuntur.

In perſona liberorum; quod illi ipſis ſuccedere, licet ſint orthodoxi, nequeant: *c.vergentis.10.§.ne hujuſmodi.hic.* quod uſque ad ſecundum lineæ paternæ, ad primum lineæ maternæ gradum, eorum filii, ad beneficium Eccleſiaſticum, vel officium ſeculare, non admittantur; niſi parentes ante mortem ſe emendaverint, *c.ſtatutum.eod.in 6.*

In bonis; cum *acquirendis*; quod ad hæreditatis ſucceſſionem non admittantur; *d. c. excommunicantes.§. credentes. c. excommunicamus.* tum *acquiſitis*; quod ea & cum iis dotes uxorum, quæ, ſcientes eos eſſe hæreticos, ipſis nupſerunt, *c.decrevit. hic.in 6.* ipſo jure confiſcantur; & ſi Clerici ſint, Eccleſiæ, à quo ſtipendia perceperunt; ſi Laïci, fiſco Principis temporalis adjudicantur. *c. excommunicatus.* 13. *§. damnati. hic.*

Confiſcationis tamen exſecutio, vel bonorum ipſorum occupatio, per Principes, aut alios fieri non debet, antequam per Epiſcopum loci, vel aliam perſonam Eccleſiaſticam, ſuper hoc poteſtatem habentem, ſententia ſuper eodem crimine fuerit promulgata. *c. cum ſecundum. eod. in 6. & d. c. vergentis.10.hic.c.excommunicatus.§.damnati. eod.*

Prædictas pœnas, ut & quod judici ſeculari, animadverſione debitâ puniendi, alioqui relinquuntur, effugiunt, continuò poſt erroris deprehenſionem, ad fidei Catholicæ unitatem recurrendo, & errorem ſuum ad arbitrium Epiſcopi regionis publicè abjurando, ſatisfactionemque congruam exhibendo; *c. ad Apoſtolicum. hic. c.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ſuper eo. eod. in 6. c. ſtatutum. 15. §. *fin. hic. c. ad abolendam.* 9. *eod.* Qui enim parati ſunt erroris correctionem accipere, non ſunt hæretici. *c.* 19. *dixit Apoſtolus.* 24. *qu.* 5.

Suſpecti tantum de hæreſi eiſdem pœnis ſubjacent, niſi & hi ad arbitrium Epiſcopi, juxta conſiderationem ſuſpicionis, qualitatisque perſonæ, propriam innocentiam congruâ purgatione monſtraverint. *d. c. ad abolendam.* §. *qui vero inventi.*

Qui poſt erroris abjurationem, & poſtquam proprii Epiſcopi examinatione ſe purgaverint, in abjuratam hæreſin recidiſſe deprehenduntur; ſeculari judicio, ut & Hæretici pertinaces, ſine ulla penitus audientia ſunt relinquendi. *d. c. ad abolendam.* §. *illos quoque. & ibi Gloſſ. ad verb. audientia. hic. c. accuſatus.* 8. *eod. in* 6. *d. c. ad Apoſtolicam.*

In hæreſin recidiſſe, id eſt, relapſi cenſentur, tripliciter. *Primò* ex fictione juris, illi, qui de hæreſi vehementer ſuſpecti, non convicti, hæreſin abjurarunt; non qui levi ſuſpicione in crimen inciderunt; qui quidem gravius, ſed non pœna relapſorum, puniendi: *c. accuſatus.* 8. *in princ. &* §. *ſi autem.* 1. *hic. in* 6. *Secundò*, qui culpabiles in uno articulo fidei inventi, vel in uno Eccleſiæ Sacramento, vel ſecta, in alterius articuli, Sacramenti, vel ſectæ hæreſin inciderunt. *d. c. accuſatus.* 8. §. *cum verò. Tertiò*, qui poſt abſolutionem, vel abjurationem, hæreticos viſitat, ſibi aſſociat, favet. *d. c. accuſatus.* 8. §. *ille quoque.*

Hæretici pertinaces, & relapſi, quibus jura indulgent, ne Laicorum manibus relinqui poſſint, in carcerem perpetuum ablegantur, vel muro, pœnitentiam erroris acturi, includuntur. *c. excommunicamus.* 2. §. *fin. ubi Gloſſ. & Abb. hic.*

Quæ

Quæ pœna hodie, arbitrio Juſdicentis, ſi ei viſum fuerit, in aliam mitiorem mutari poteſt. *c. ut commiſſi. hic. in 6. d. c. excommunicamus.* §. 2. *ubi Abb.*

De Schiſmaticis.

TIT. VIII.

SEquitur de Schiſmaticis; quia omnis Hæreticus eſt Schimaticus: ſed non omnis Schiſmaticus Hæreticus. *c. inter hæreſim.* 24. *qu.* 3.

Schiſmatici (à ſchiſmate, id eſt, ſciſſura, dicti. *c.* 34. *ſchiſma.* 24. *qu.* 1.) ſunt qui ſe ab univerſali Eccleſia per inobedientiam diviſerunt. *d. c.* 14. *ſchiſma. d. c. inter hæreſim.*

Dico *ab Vniverſali Eccleſia.* Nam, qui à dogmate, contrarium Eccleſiæ tenendo recedunt, hæretici ſunt: ſchiſmatici autem tantum illi, qui à Prælato univerſali, & ejus Eccleſia Catholica, recedunt; *d. c. inter hæreſim.* Eccleſiam Dei & corpus ejus lacerantes. *ut dicitur in c. de Liguribus.* 23. *qu.* 5 *c. advocavit. c. ubi.* 24. *qu.* 1.

Vndè hi ſine juſtitia, charitate & mercede ſunt; *c. ubi ſana fides.* 24. *qu.* 1. ſpiritum ſanctum, *c. loquuntur.* 24. *qu.* 1. & omnem poteſtatem in rebus Eccleſiaſticis amittunt; quia foris ſunt extra Eccleſiam. *c.* 31. *didicimus.* 24. *qu.* 1. *c.* 1. *hic. c. alienationes.* 12. *qu.* 2.

Proinde ordinationes, beneficiorum collationes, rerum Eccleſiaſticarum alienationes, per illos factæ, ſunt irritæ; *c.* 1. *hic. ordinationes.* 9. *qu.* 1. ab iis ordinati ab officio repelluntur; niſi cum iis diſpenſaverit is, qui diſpenſandi poteſtatem habet. *c.* 2. *hic.*

Eam habet tantum ſummus Pontifex, ſi ſcien-

ter à ſchiſmatico ſunt ordinati: ſi ignoranter; quilibet diſcretus Prælatus. *c. 1. & 2. de ordin. ab Epiſc. qui res ign. Epiſc. d. c. ordinationes. 9. qu. 1. fac. c. 1. ſi quis à Simoniacis. 1. qu. 1.*

Præterea ſchiſmatici excommunicantur, & damnantur; *c. de Liguribus.* 23. *qu.* 5. gradu & dignitate Eccleſiaſticâ, ſi habent, dejiciuntur; *c.* 40. *ſubdiaconus quondam. & c. qui contra.* 24. *qu.* 1. ſi ſunt Laici, & nobiles, aut Principes, eorum loca publicantur; nobilitate privantur; Principibus ſecularibus, corporaliter puniendi, traduntur. *d. c. qui contra. & d. c. de Liguribus. & c. denique. 7. qu. 1. c. non vos. 2. qu. 1.*

Quibus pœnis, & ſchiſmaticorum defenſores & fautores puniuntur. *c. didicimus.* 24. *qu.* 1.

De Apoſtatis.

TIT. IX.

A*Poſtatæ* ſunt, qui à ſtatu fidei, obedientiæ, vel religionis, quam ſe tenere profeſſi ſunt, temerariè recedunt.

Apoſtaſiæ enim tres ſunt ſpecies; *perfidiæ, inobedientiæ, irregularitatis. c. 1. ubi Gloſſ. hic.*

Perfidiæ Apoſtaſia eſt; cum qui Chriſtianam religionem ejuſque verum cultum deſerunt, *c. non poteſt.* 2. *qu.* 7. & ad Judaicos, aliosve deteſtabiles ritus deflectunt.

Hi eiſdem pœnis, quibus hæretici, plectuntur. *c. 1. hic. d. c. non poteſt. c. infames. 6. qu. 1. c. celebritatem. diſt.* 4.

Apoſtaſia inobedientiæ eſt; cum qui præcepta ſuperioris tranſgrediuntur; vel ſacris ſtatutis, & canonibus non obediunt; *c. alieni. 3. qu. 4. c. ſi quis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

quis. de major. & obed. quibus tamen obediendum credunt. *c. nulli. diſt.* 10.

Hi fiunt infames, accuſare, vel teſtimonium dicere prohibentur, excommunicantur, deponuntur, & quandoque degradati Judici ſeculari traduntur. *c. ſi quis à ſuo.* 3. *qu.* 4. *c. ſi autem vobis.* 10. *q.* 3.

Irregularitatis Apoſtaſia eſt; cum qui ab ordine aſſumtæ religionis recedunt. *c. fin hic. c. ex parte. de temp. ord. c. fin. diſt.* 50. *c. quantum. diſt.* 47. *c. beatus.* 3. *qu.* 4.

Hi, apoſtaſia durante, ipſo jure fiunt infames; ab accuſatione & teſtimonio repelluntur; *c. alieni.* 2. *qu.* 7. *c. beatus.* 3. *qu.* 4. à dignitatibus removentur; *c. legi.* 16. *qu.* 1. ſi admoniti, ſe non corrigunt, deponuntur; privilegiis, clericis conceſſis, privantur; *c. ſine ornatu.* 22. *qu.* 4. *c. ſin autem.* 11. *qu.* 3. *c.* 1. *hic.* fœdo carceri, donec, ſuos pertæſi errores, ad ſaniores mores, à quibus tam obſtinatis animis declinarunt, revertantur, includuntur. *Abb. in d. c.* 1. *c. pen. hic.*

De Anabaptiſtis.

TIT. X.

ANabaptiſtæ ſunt, qui ſacrum baptiſmum iterant. *Clem.* 1. *§. ult. de ſum. Trinit.*

Hi, ſi Clerici, deponuntur: *c. eos quos. diſt.* 4. ſi Laici, excommunicantur, nec ad ordines admittuntur. *c. qui aliquo. diſt.* 51. *c. qui in qualibet.* 1. *qu.* 7. *c.* 2. *de apoſt.*

Rebaptizati, ignoranter, ad ordines, niſi maximâ neceſſitate urgente, admitti non poſſunt: ſcienter; per ſeptem annos pœnitere debent: per tres, qui pro munditia ſe rebaptizari pe-

tive-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

tiverunt: *c. qui bis.* 17. *de conſecr. diſt.* 4. Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis ſponte, vel coacte rebaptizatis, perpetua pœnitentia imponitur. *c. eos quos Epiſcopos.* 18. *ead. diſt.* 4.

De parricidio.

TIT. XI.

SEquitur de *homicidio*; quod eſt vel *parricidium*; de quo hoc titulo; *vel homicidium*; de quo titulo proximum ſequente.

Parricidium eſt, quando occiduntur parentes vel filii, vel aliæ perſonæ ſanguine conjunctæ.

Illud committentes, parricidæ dicuntur: Qui tamen proprie ſunt illi, qui parentes aut liberos occiderunt: de quibus, & eorum pœna legibus ſtatuta, vide Aphoriſmos noſtros in Digeſto. Nos tantum hic tractamus de his, qui liberos occiderunt, & eorum pœna, hoc jure ſtatuta.

Qui ſcienter liberos interfecerunt, graviùs quam homicidæ puniri debent. *c. cum juramento. de homicid. c. aut facta. de pœnit. diſt.* 1.

Mulier partum animatum, medicamentis, vel aliter abigens ſponte, vel abortum ita faciens, capitali ſupplicio plectenda eſt. *c. aliquando. c. Moſes. c. femina.* 32. *qu.* 2.

Mitius cum ea agitur, quæ per iracundiam, quod maritus illi exprobrare ſolitus, filium ſuum non eſſe, eundem filium occidit. Nam, ſi maritus mortuus: pœnitentiæ agendæ cauſſa ad monaſterium tranſire debet; *c.* 1. *de his qui fil. occid.* & ibi perpetuò manere; nec alii nubere: niſi de incontinentia timeatur. *c. veniens. eod.* Si maritus unà cum aliis liberis adhuc ſuperſtes; uxor, injuncta ſceleris ſui pœna, ob liberorum ſalutem,

mari-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

marito non adimitur. ſi ademta; reſtituitur. *c. intelleximus. eod.*

Si infans in lecto parentum ſuffocatus inveniatur, & quis ex conjugibus eum oppreſſerit ignoretur, uterque mortis eventu conſiderato, tribus annis pœnitere debet, & horum unum in pane & aqua peragere, *c. fin. eod.* ſiquidem culpa, vel negligentia eorum præceſſit; ſi non, nec ſunt puniendi. *Gloſſ. in d. c. fin.*

De Infantibus & languidis expoſitis.

TIT. XII.

Filium necare etiam videtur is, qui infantem, aut languidum exponit, vel ab alio exponi patitur, ſive expoſitionem ab alio factam ratam habet: qui ei alimenta denegat. *c. un. hic.*

Sic expoſitus, à poteſtate patria liberatur, *d. c. un.* nec patri repetitio: *l. 1. C. eod.* nec ei qui eum ſuſcepit, aluit, aliquod jus in eius perſona competit. *d. c. un. l. ſancimus. C. eod.*

Servi vel liberti ſic à dominis expoſiti, libertatem & ingenuitatem nanciſcuntur. *d. l. un.*

De homicidiis.

TIT. XIII.

Simplex *Homicidium*, eſt violenta vitæ hominis ademtio. *c. homicidium. 28. de pœnit. diſt. 1. can. diſplicet. 23. qu. 4. c. ſi non licet. 23. qu. 5.*

Hominis puta cujuſcunque ætatis, conditionis. Nam & qui infantem interemit, aut fœtum jam animatum, id eſt, poſt quadrageſimum à conceptu diem, abegit, homicidii reus eſt. *c. Moyſes. 32. qu. 2. c. ſicut ex litterarum. hic. c. quod verò. 32. qu. 2.*

Homi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Homicidii nomine apud Canones etiam venit odium, detractio, mala perſuaſio, omniſque motus iniquus ad nocendum alteri. *c. homicidiorum. cum 4. ſeqq. de pœnit. diſt. 1. c. paſce. diſt. 85. c. omnis. c. homicidium. de pœnit. diſt. 1. c. ſi aliquis. 5. hic. d. c. ſicut ex literarum. c. ſi quis abſciderit. diſt. 55.* Verum nos de eo agemus, quod ad hominis internecionem pertinet.

Eſt illud aut *voluntarium*, aut *Non voluntarium*, aut *Neceſſarium*: quia homicidium committitur, vel ex voluntate, vel ex caſu, vel ex neceſſitate. *vid. Gloſſ. in c. ſicut dignum. §. fin. ad verb. conſilium. hic. vid. c. ſequens.*

Voluntarium eſt, quod committitur animi propoſito, & dolo: & vel apertè, & ſine inſidiis, *c. 1. hic*, vel proditoriè ex inſidiis. *Aſſaſinium* dicitur *c. 1. eod. in 6.*

Non refert, quomodo cædes facta ſit, gladio, fuſte, veneno. *c. ſi aliquis. 5. hic.*

Occidiſſe etiam videtur, qui dolo malo cauſam mortis præbuit: *c. lator. c. ſicut ex literis. 20. hic. c. 2. de cleric. percuſſ.* qui ad homicidium certum incitavit, *c. ſicut dignum. 6. §. qui verò. hic.* qui opem tulit, *d. c. ſicut dignum §. illud autem.* qui ſciens ſarcinas occidentium cuſtodivit: *d. c. ſicut dignum. §. hi quoque.* qui occiſum à mandatario verberari mandavit. *c. fin. hic. in 6.*

Pœna homicidii voluntarii, pro ratione occidentis & occiſi eſt, hoc jure, diverſa.

Nam quia Eccleſia homicidas ad pœnitentiam cogere debet: *c. itaque 24. qu. 3.* pœnitentialis pœna introducta eſt in Epiſcopo homicida, depoſitio & peregrinatio, & annorum quindecim pœnitentia: in Presbytero, annorum duodecim, cum depoſitione: Diaconis decem, aliis Clericis & Lai-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

cis ſeptem: quorum tres in pane & aqua, cum prohibitione, ne ad gradum Sacerdotii accedere præſumant. *c. 41. ſi quis homicidium. diſt. 50. c. ſi quis viduam. c. ſi voluntate. diſt. 50.*

Quod ſi delicti gravitas tanta ſit, ut amplius rei Clerici proterva temeritas ferri non poſſit, Laicorum manibus, Sacris antea ablatis, plectendus dimittitur. *c. cum non ab homine. ubi Dd. de judic.*

Qui Presbyterum occidit, duodecim annis debet pœnitere, ſine militiæ cingulo, & ſpe conjugii, uſque ad ultimum vitæ tempus manere: *c. qui presbyterum.* 24. 17. *q.* 4. pecuniariam mulctam ſolvere: *c.* 26. *omnes Presbyteri.* 17. *qu.* 4. qui Monachum, aut Clericum occidit, arma debet relinquere, in monaſterio, cunctis vitæ ſuæ diebus, ſervire: publicam pœnitentiam agere, *c.* 28. *qui occiderit.* 17. *qu.* 4. mulctam pecuniariam ſolvere. *c. qui ſubdiaconum.* 17. *qu.* 4.

Quæ eſt diverſa: in occidente Diaconum, CCCC. ſolidorum, Subdiaconum, CCC. Preſbyterum, DC. Epiſcopum, DCCCC. Monachum, CCCC. *d. c. qui Subdiaconum.* 17.

Qui ſibi ipſis violentam mortem quolibet modo inferunt: hi cum Pſalmis ad ſepulturam deduci non poſſunt, nec pro illis ulla in oblatione debet fieri commemoratio, *c. placuit.* 23. *qu.* 5. Niſi ex inſania, mentis impotentia, id fecerint. *c. illa. c. ſi quis inſaniens.* 15. *qu.* 1.

Non voluntarium homicidium eſt: quod fit caſu, atque ita præter facientis opinionem: aut mentis inopia, ab infantibus, *Clem. un. hic. c. fin. de delict. puer.* ſcilicet nondum doli capacibus; *fac. l. un. C. de falſ. mon. l. 7. ff. ad Leg. Corn. de ſicar. c. de illis. de deſponſ. imp.* furioſis, *d. Clem.*

un.

un. ca. nec is. 11. §. 1. c. illud. §. itaque. c. aliquos. c. ſi quis inſaniens. 15. qu. 1. dormientibus. *d. Clem. un. Ratio ibi. & c. majores. §. verum. de baptiſmo.*

Hoc, quia fato quodammodò imputatur, extra noxam eſt. *c. latro. 9. hic. c. Si qui arborem. & ſeq. diſt. 50. c. nec is. c. ſi quis. 15. qu. 5. c. de occidendis. 23. qu. 5. c. clerico. c. eum qui. diſt. 50.* Niſi fortè culpa caſum præceſſerit: Hac enim ſpecie homicidium à jure Civili punitur, ſed mitius: *l. 1. §. ſed ſi. l. 4. §. 1. ff. ad leg. Corn. de ſicar. l. ſi putator. 31. ff. ad leg. Aquil.* & Canonico irregularitate notatur: *c. continebatur. 8. c. ad audientiam. 12. hic. c. hi qui. diſt. 50.* ſicut & ſi dum rei illicitæ opera dabatur, caſus inciderit. *d. c. continebatur. 8. c. ſuſcepimus. 10. c. pen. & ult. hic.*

Neceſſarium homicidium eſt, quod ob neceſſariam corporis defenſionem, citra vindictæ imaginem, fit.

Hoc non punitur: *Clem. un. hic.* licet Cardinalis ſit occiſus: *c. felicis. de pœnis. in 6.* Cum vim vi repellere, omnia jura permittant. *c. ſignificaſti. 18. cir. fin. hic. c. 3. §. ſi verò. de ſent. excom.*

Qui ſocio opem tulit, quem alius occidere volebat, & aggreſſorem occidit, excuſandus videtur; alioquin enim & ipſe eſſet reus mortis ejus ſi omiſiſſet defenſionem, & ſi, cum poſſet defendere, non feciſſet. *c. non in. 23. qu. 3. c. ſicut dignum. §. & illi etiam. hic. c. 1. & can. error. diſt. 13.*

De torneamentis.

TIT. XIV.

NOn ſolum homicidium jure prohibetur, ſed etiam ea, per quæ ad homicidia perveniri ſolet,

ſolet, ut ſunt, *torneamenta, duella, ars ſagittariorum.*

Torneamenta ſunt nundinæ vel feriæ, in quibus milites ex condicto convenire ſolent, & ad oſtentationem virium ſuarum & audaciæ temerè congredi. *c. felicis.* 1. *hic.*

Quæ hoc jure, non Civili, *l. ſolent. l. in quibus. ff. de aleator.* ſunt prohibita, adeò ut, ſi quis fortè in iis ſit interfectus, non tantùm occidens pœna homicidii voluntarii puniatur; ſed & occiſus: licet enim vulnerato concedatur pœnitentia, tamen, ſi moriatur, Eccleſiaſticâ ſepulturâ carebit, niſi caſu ſit occiſus, cum non ludendi cauſsâ ad torneamenta venerit. *c.* 1. *&* 2. *hic.*

De duellis.

TIT. XV.

DVellum, eſt ſingulare certamen. Græco vocabulo *monomachia* vocatur: *c. monomachiam.* 2. *qu.* 4. *c.* 1. *&* 2. *hic.* ad veritatem occultam eruendam olim adhiberi ſolitum.

Hoc, Jure Canonico, prohibetur: *d. c. monomachiam. & c.* 1. 2. *de purg. vul.* quia multi per pugnam ſine juſta cauſſà, cauſſam ſuam perdiderunt: & quia Deus, quod fieri non debet, *c. quare.* 22. *qu.* 2. hac pugna tentatur. *c. Mennam.* 2. *qu.* 5.

Clericus hoc per ſe, vel per alium, ſponte offerens, vel oblatum, ſponte, vel judice præcipiente, non invitus, ſuſcipiens, punitur. *c. itane.* 32. *qu.* 5. *c. ita faciat.* 22. *qu.* 2. Excuſatur, ſi invitus, cum aliàs forſan evadere, vel res ſuas ſalvare non poſſit, ſuſcipiat. *c. interfeciſti. de homicid. Indoc. in c. porro, ſi Clericus.* 1. *hic.*

Pœna

Pœna Clerici duellum ſpontè offerentis, vel oblatum ſuſcipientis, irregularitas eſt, & depoſitio; niſi morte, vel membri mutilatione non ſecutâ, cum eo miſericorditer diſpenſetur. *d. c. 1. & 2. hic.*

De ſagittariis.

TIT. XVI.

SAgittariorum & baliſtariorum arte adverſus Chriſtianos, ſub pœna anathematis, uti non licet, *c. un. hic.* puta in bello injuſto, *arg. c. ſicut ſi conſtiterit. 3. de jurejur.* omninò injuſto. *c. Dominus. 23. qu. 2.*

De adulteriis.

TIT. XVII.

ADulterium generaliter dicitur, omnis conjunctio, quæ poteſtatem, aut naturam legitimi conjugii non habet: *c. nemo blandiatur. 4. nec hoc. 32. qu. 3. c. idololatria. 28. qu. 1.* propriè tamen diverſæ ſunt fornicationis, ſeu illicitæ conjunctionis, ſpecies, *Adulterium, Stuprum, Inceſtus, Raptus, Fornicatio ſimplex, Luxuria contra naturam.*

Adulterium, eſt violatio alterius tori. Commixtio cum conjugato, vel conjugata. *c. adulterium. 36. qu. 1.* Vndè adulterium dicitur, quaſi ad alterius torum acceſſio. *c. cum lex. §. adulterium. 36. qu. 1.*

Committitur; hoc jure, (non Civili, *l. 1. C. hic.*) etiam in ſolutam mulierem à conjugato. *c. 19. & c. fin. 31. q. 5.* Cum eadem in marito, quæ in uxore, caſtimonia requiratur. *c. nemo blandiatur. 32. qu. 4. c. apud nos. 32. qu. 5.*

Sed

Sed hoc ita, ſi præter actum tori, ſive ſui, ſive alieni, violandi, & conſenſus & ſcientia alieni tori adfuerit. Non enim hoc crimen ſine dolo malo committitur; nec etiam è voluntate, ſed ab actu intelligitur. *l. pen. l. miles. l.23. l. 25. ff. hic.*

Undè ea quæ nupſit, cum eo, quem ignorabat habere uxorem, adultera quoad primum non eſt; niſi, poſtquam id ipſum ſciverit, cum eo concumbat: *c. ſi virgo nupſerit.* 32. *qu.* 2. Uxor, ab alio quam à marito, violenter oppreſſa, vel ignoranter cognita, ut adultera accuſari nequit. *c. in lectum.* 34. *qu.* 2. *l. vim paſſa. ff. hic.*

Poſſunt mariti, etiam ex ſuſpicione, uxores adulterii accuſare: *c. maritis.* 4. *hic.* & uxores maritos; *c.* 1. *ut lit. non cont.* non tamen ex adulterii ſuſpicione conjuges ſe ſeparare, aut ſe dimittere, niſi prius causâ cognitâ & probatâ. *c. tuæ. de probat. c.* 1. *ut lit. non cont. c. multorum.* 35. *qu.*6. *c. priusquam.* 27. *qu.* 2.

Accuſatio adulterii, vel *criminaliter* inſtituitur, coram judice ſeculari; vel *civiliter*, coram Judice Eccleſiaſtico; *c. tuæ fraternitatis.* 5. *de procur.*

Criminaliter, quando agitur ad pœnam; quæ in adultero eſt; gladii: *l quamvis.* 10. *in fin. C. hic* in adultera, quod verberibus affecta, in monaſterium detruditur. *Novel.* 134. *c.* 10. quod & à jure Canonico videtur receptum. *in c. gaudemus. de divort. in c. gaudemus. de converſ. conjug.*

Civiliter, cum conjux ad ſeparationem tori agit.

Cujus cognitio ad Eccleſiaſticum Judicem ſolum ſpectat. *c. tuæ fraternitatis. de procur. c.* 1. *de offic. ordin. c. at ſi clerici.* §. *de adulteriis. de judic.*

O *Gloſſ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Gloſſ. in c. cum ſit. & c. conqueſtus. de foro comp. Qui & excommunicatione in adulteros uti poteſt. *ut in c. intelleximus. c. 2. hic.*

Separatio illa non eſt vinculi matrimonii, *c. quos Deus. 33. qu. 2. c. de infidelibus. de conſang. & affin. c. inter corporalia. de tranſlat. Epiſc.* ſed tantùm cohabitationis & tori diviſio. *c. pen. & fin. hic.*

Eâ conceſsâ, dos & donatio propter nuptias conjugi innocenti applicantur. *c. plerumque. 4. de don. inter vir. & uxor. c. 1. ut lite non cont. c. ſi quis uxorem. 32. qu. 1. l. 8. §. fin. l. fin. C. de repud. Novel. 117. §. quia vero. Novell. 134. §. antep.*

Non conceditur; ſi eam petens ipſe quoque adulterium commiſit; *c. pen. & fin. hic.* ſi ejus committendi accuſato author fuit; aut factum probavit. *c. diſcretionem. 6. de eo qui cogn. conſ. l. mulier. 49. ff. ſol. matr.*

Non licet hoc jure, (ut Civili; *l. Gracchus. ff. hic.*) marito, uxorem adulteram in adulterio deprehenſam, vel ejus adulterum, occidere *c. ſi quod verius. c. admonere. c. inter hæc ſanctitas veſtra. 33. qu. 2.*

Clericus ſi adulteraſſe, aut confeſſus, aut convictus fuerit, depoſitus ab officio, communione conceſsâ, toto vitæ ſuæ tempore in monaſterium detruditur: *c. 10. ſi quis Clericus. diſt. 81.* de adulterio tantùm infamatus, ad confeſſionem adulteræ debet ſe cum vicinis quinque presbyteris jurantibus purgare; ſi ſe purgare non poteſt, ab officio ſuſpendi. *c. ſignificaſti. 5. hic. ut in c. quam ſit grave. 9. de exceſſ. Prælat.*

Poteſt tamen Epiſcopus, poſt peractam pœnitentiam cum Clericis, in adulteriis, & aliis crimini-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

minibus inferioribus; diſpenſare: neque debet omnem depoſitum poſt pœnitentiam, ſeculari Curiæ tradere. *c. at ſi Clerici. 4. §. de adulteriis. de judic.*

De ſtupro.

TIT. XVIII.

STuprum, eſt illicitus coitus cum virgine, aut vidua honeſtè vivente; propriè & ſtrictè accipitur pro virginis defloratione. *c. lex illa. §. ſtuprum. 36. qu. 1.*

Cum vidua honeſtè vivente ſi commiſſum; ſtuprator pœnitentiæ ſubditus, pecuniariâ pœnâ coërcetur: ſi cum virgine; debet & eam pro ejus conditione dotare, &, niſi pater puellæ renuat, quo caſu ſufficit dotare, eam in uxorem ducere: ſi, patre concedente, eam nolit ducere, corporaliter caſtigatus, & excommunicatus, in monaſterium ad agendam pœnitentiam detrudi. *c. 1. & 2. de adulter.*

Clericus, qui virginem defloravit, cum eam ducere nequeat; ſi in ſacris eſt ordinibus, debet in foro contentioſo deponi; *Panorm. in c. at ſi Clerici. de judic. per. c. ſi quis Clericus. diſt. 8. c. lator. 2. qu. 7.* & in carcerem, vel arctum monaſterium detrudi. *Panorm. in c. pen. de adult.*

Qui ſacris virginibus ſtuprum intulit; ſi Clericus, deponitur; ſi Laïcus, excommunicatur: *c. ſi quis Epiſcopus. 27. qu. 1.* de jure puta Canonico; de Civili capite plectitur. *c. ſi quis non dicam. 36. qu. 2. l. ſi quis non dicam. C. de Epiſc. & Cler.*

Sacerdos qui cum filia ſpirituali, aut pœnitentiali, fornicatus fuit, ab officio deponi, & duodecim annis pœnitere debet, poſteaque mo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

monaſterium ingredi: fœmina ſi laïca, bonis ſuis pauperibus diſtributis, itidem monaſterium ingredi. *c. 9. ſi quis Sacerdos. 30. qu. 1. c. omnes quos. 30. qu. 1.*

De inceſtu.

TIT. XIX.

INceſtus, eſt conſanguinearum, vel affinium abuſus: *c. lex §. 1. 36. qu. 1.* non tamen quarumcunque, ſed earum, cum quibus nuptiæ ſunt interdictæ. *Covar. in 4. libr. Decret. in 2. part. cap. 6. §. 8.*

Ejus, hoc jure, pœna eſt, quod inceſtuoſus ſit infamis, *c. 17. infames. 6. qu. 1.* Sacerdotes vel legitimè conjunctos accuſare nequeat, *c. conſanguineorum. 4. cauſ. 3. qu. 4.* fidelium communione, & matrimonio etiam cum alia, ei interdicatur: *c. fin. 35. qu. 8. c. quædam cum fratre. 19. c. ſi quis viduam. c. qui dormierit. c. 1. & cc. ſeqq. 32. qu. 7. c. 1. de eo qui cogn. conſ. ux.* licet contractum cum alia non ſolvatur; cum non ſit impedimentum dirimens, ſed tantùm matrimonium impediens, *c. tranſmiſſæ. 4. de eo qui cogn. conſ. ux.*

Liberi ex inceſtuoſis complexibus ſcienter factis nati, non cenſentur legitimi, neque parentibus ſuccedunt. *c. un 35. qu. 7. Nov. 12. cap. 1. Nov. 89. c. fin. ubi alias juris Civilis pœnas vide.*

Sacerdos inceſtus accuſatus & convictus deponi, & beneficiis privari debet. *c. pen. de purg. vulg. Bern. Diaz. in pract. crim. canon. c. 78.*

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

De raptu.

TIT. XX.

RAptus eſt, quando puella violenter de domo patris abducitur, ut corrupta in uxorem habeatur. *c. lex.* §. 1. 36. *qu.* 1.

Ejus pœna eſt in raptorem, ejuſque comites, præter pœnas legibus Civilibus ſtatutas, *in l. un. C. de raptu. Novel.* 123. *c. ſi quis rapuerit.* 27. *qu.* 1. ſi laïci ſunt anathema; ſi Clerici ordinis & honoris amiſſio. *c. raptores igitur.* 2. *c. de puellis.* 4. *c. ſi quis virginem.* 5. *& c. ſeq.* 36. *qu.* 2.

Raptus autem propriè, hoc jure, dicitur committi cum femina honeſtæ famæ, ſive ſit virgo, ſive vidua; *c. raptores.* 36. *qu.* 2. cum qua de nuptiis antea nihil actum fuerat, abducitur. *d. c. lex.* Undè qui ſibi deſponſatam, parentibus invitis abducit, raptor hoc jure, (omnino Civili; *l. un. C. de raptu.*) non dicitur. *c. cum cauſam.* 6. *& fin. de raptor.*

Rapta quoque puella, hoc jure, non Civili; *d. l. un. §. etſi non nuptæ. c. cum ſecundum leges. de hæretic. in* 6. legitimè cum raptore matrimonium contrahet, ſi prior diſſenſio in conſenſum tranſeat: *c. fin de raptor.* ſi modò matrimonium aliunde non habeat impedimentum: ut puta, *ordinis, conſanguinitatis*, vel *alterius generis*. Raptor enim & rapta nomina ſunt vitiorum, non perſonarum; vitia autem cum purgata fuerint, eorum etiam nomina abolentur.

Sed hæc de illis intellige, qui mulierum laïcarum conſenſum habuerunt; nam qui Deo dicatas virgines, vel rapuerint, vel volentes matrimonio ſibi ſociare tentarint, tanquam ſacrilegi, plectun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

tur, nullâ ſacrarum virginum voluntatis habitâ ratione. *can. 2. ubi Gloſſ. 1. 36. qu. 2.*

De fornicatione.

TIT. XXI.

FOrnicatio ſimplex (à fornicibus, id eſt, concameratis cellis, ſub quibus Romæ Meretrices omnibus expoſitæ habitare conſueverant, dicta.) eſt omnis coitus illegitimus cum meretricibus & aliis. *c. lex illa. §. fornicatio. 36. qu. 1.*

Meretrix dicitur, quæ multorum libidini patet, *c. 16. vidua eſt. diſt. 36. c. meretrices. 32. qu. 4.* quæ palàm quæſtum corporis ſui facit.

Palàm quæſtum dicitur facere non ſolùm quæ in lupanari ſe proſtituit; verùm etiam quæ in taberna, caupona, vel quâ alia pudori ſuo non parcit.

Vetatur ſimplex fornicatio; *c. prædicandum. 22. qu. 2. c. in eo fornicator. 11. 12. c. meretrices. 11. 32. qu. 4. c. aliter. 30. qu. 5. c. adulterii. 32 qu. 7.* ſed ejus pœna, tam quoad pœnitentiæ modum, quàm alia, eſt arbitraria; *Lancell. in Inſtit. jur. Canon. tit. de adult. §. fin.* in laïco puta: in Clerico; ſi poſt primam, ſecundam, tertiam admonitionem, cum fœmina, de qua fornicationis criminis eſt ſuſpectus, inveniatur fabulari, & cum ea converſari, excommunicatur; *c. ſi quiſquam. 2. de cohab. cleric. & mul.* ſi monitus à focaria non abſtineat, ab Eccleſiaſticis beneficiis uſque ad ſatisfactionem ſuſpenditur; *c. ſicut. 4. eod. c. ſi autem Clerici. 6. eod. c. ut Clericorum. 13. de vita & honeſt. Cler.* ſi ſuſpenſus eam retineat, perpetuò ab officio removetur. *d. c. ſi autem Clerici. 6. & can. Maximianus. 6. diſt. 81.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

De luxuria contra naturam.

Tit. XXII.

GRadus ſunt peccatorum, & adulterii malum vincit fornicationem: vincitur autem ab inceſtu; inceſtum vincit is coïtus, qui contra naturam fit. *c. adulterii malum. cum trib. ſeqq.* 32. *qu.* 7.

Contra naturam fit coïtus, cum maſculo, cum fœmina in membro ad hoc non conceſſo, *c. offerebat.* 12. *c. uſus naturalis.* 14. *ead.* 32. *qu.* 7. cum brutis. *c.* 4. *mulier.* 15. *qu.* 1. *c. hoc ipſum.* §. *hoc autem.* 33. *qu.* 2.

Cum brutis commixtio, morte punitur; *d. c. mulier.* 15. *qu.* 1. cum puero, vel muliere contra naturam, hoc jure in Clerico, dejectione, & in monaſterium ad pœnitentiam agendam detruſione; in Laïco excommunicatione, & à cœtu fidelium remotione, vindicatur. *c. clerici.* 14. *de exceſſ. prælat. c. ut clericorum.* 13. *de vit. & honeſt. Cleric. c. offerebat.* 12. *c. uſus naturalis.* 14. 32. *qu.* 7.

De furto.

Tit. XXIII.

FVrtum, eſt contrectatio rei alienæ, vel uſus ipſius, invito domino, *c. dudum Eccleſia.* 54. *de election. c. non furem.* 7. *qu.* 1. fraudulenta, lucri faciendi cauſſa. §. *furtum autem. Inſt. de oblig. quæ ex delict. naſc.*

Eſt vel *ſimplex*, de quo hoc titulo; vel *improbius*, de quo titulo ſequente.

Illud eſt vel *manifeſtum*, vel *non manifeſtum.* §. *furtorum. Inſt. eod.*

Manifeſtum eſt, quod nulla tergiverſatione celari poteſt. *c. cum olim.* 24. *de verb. ſignif.* & ideò nullâ aliâ probatione indiget. *c. de manifeſta.* 2. *qu.* 1. *Non manifeſtum* eſt, quod celari poteſt; & probatione indiget.

Utrumque fit etiam in re modica, *c. fin.* 14. *qu.* 6. modò ea ſit aliena; *l. falſus.* 43. §. *qui alienum. ff. hic.* contrectetur, ſive verè, ut rem amovendo, transferendo, *l. ſi quis.* §. *ſi quis aſinum ff. hic. l. alienum. C. eod.* ſive fictè; ut cum falſus procurator, debitum volens exigere, aliis ſolvendum ſe præſente delegat: *l. falſus.* §. *ſed ſi is. ff. eod.* quis opem & auxilium ad furtum faciendum præſtat; *l. is qui opem. ff. eod.* res furtivas recipit; *l. eos. C. eod.* animo furandi; *c. fur autem. & c. fin.* 14. *qu. fin.* invito domino. *d. l. falſus. c. hi qui in furtis.* §. *furtum. & c. fur autem.* 14. *qu.* 6.

Quæ ſi non adſint, furtum in foro contentioſo non punitur: omnino in foro pœnitentiali, & quoad Deum, *c. ſi propterea.* 29. *de pœnit. diſt.* 1.

Furtum etiam faciunt, qui beneficium Eccleſiaſticum ſine legitima inſtitutione occupant; *c. non furem.* 7. *qu.* 1. *c. tres perſonas.* 23. *qu.* 4. *c. ordinationes.* 1. *qu.* 1. *c. relatum.* 21. *de jure patron.* quique beneficia, quæ per adeptionem aliorum vacant, retinent; *c. dudum Eccleſia.* 54. *de electiоn.* qui fructus beneficiorum percipiunt, nec curant ſibi commiſſos; *ca.* 12. *tres perſonas.* 23. *qu.* 4. qui furti conſcius, quærente poſſeſſore, illud non indicat; *c. qui cum fure. hic.* niſi ſit Presbyter, cui fur confeſſus fuit, qui non cogitur, *c. dilectus filius.* 13. *de exceſſ. Prælat.* imò non debet, nec poteſt impunè, revelare. *c. omnis utriuſque. de pœnit. & remiſſ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Qui in extrema famis neceſſitate comeſtibilia; in extrema nuditate veſtimenta ſurripuit: modò ſibi ſufficientem non exceſſerit quantitatem: *c. 2. hic. c fraternitatis. 12. qu. 2. c. diſcipulos. de conſecrat. diſt. 5. c. fin. 25. qu. 1. c. ſi quis. hic. Archidiac. ad c. pœnale. 14. qu. 5.* furti pœna ordinaria non punitur; ſed ei tantùm trium hebdomadarum injungitur pœnitentia. *d. c. ſi quis.*

Neceſſitas enim quodammodò de illicito licitum facit. *c. quod non eſt licitum. de reg. jur. in 6. c. 2. de obſerv. jejun. c. quanto. de conſuet. c. ſicut. de conſecr. diſt. 5.*

Si furtum nullâ neceſſitate cogente, ſolâ fraudulentâ intentione commiſſum à Laïco, punitur pœnis civilibus; *de quibus vide Aphoriſm. noſt. in Digeſta & Codic. hoc titulo.* ſi à Clerico: aliter ſi furtum fuit *manifeſtum,* aliter ſi *nec manifeſtum.*

Si manifeſtum; & accuſatus, confeſſus, vel legitimè convictus, eſt infamis, *c. infames. 6. qu. 1. c. Euphemium. 7. §. hinc colligitur. 2. q. 3. c. conſtituimus. 3. qu. 5.* & deponitur, in monaſterium conjicitur: ſi necdum corrigibilis, ſeculari judici legitimâ pœnâ puniendus traditur. *c. at ſi clerici. §. 1. c. cum non ab homine. de judic. c. tuæ. de pœnis.* Si *nec manifeſtum;* & fur illud ultrò fuit confeſſus, rem reſtituere & pœnitentiam agere tenetur: quibus peractis, ad ſacros Ordines poteſt promoveri: *c. ex litteris. hic.* ſi de eo damnatus, fit infamis. *d. c. infames. 6. qu. 1. d. c. conſtituimus. 3. qu. 5.*

Pro eis qui dum furtum committunt, occiſi fuerunt, non eſt orandum: quanquam ſi comprehenſi, aut vulnerati, confeſſi fuerint, communio eis non ſit deneganda. *c. 2. hic. c. fures. 13. qu. 2.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

De rapina.

TIT. XXIV.

FUrti improbi, quod Doctores qualificatum vocant, ſpecies eſt *Rapina rerum.*

Rapina, eſt vel *ſimplex*, *de qua hoc titulo*; vel *qualificata*, ſive *improbior*; ut cum ex incendio rapitur, *de qua titulo ſequente*, vel Eccleſia violatur; *de qua titulo proximum ſequente.*

Rapina ſimplex, eſt fraudulosa rei alienæ, mobilis, & corporalis, per vim facta ablatio. *c. lex illa. 36. qu. 1. c. de raptoribus. 36. qu. 1.*

In rebus immobilibus, invaſio, *§. quod non ſolum. Inſt. vi bon. rapt.* in beneficiis intruſio, *c. eum qui. de præbend. in 6.* per vim facta, idem eſt, quod rapina in mobilibus.

Rapinam committentes, ſive ſint Laïci, ſive Clerici, à Prælato loci, ubi deliquerunt, *c. 1. 3. qu. 6. c. placuit. in. 2. 6. qu. 3. c. placuit fin. c. de foro comp.* hoc jure, excommunicantur, aliiſque pœnis coërcentur; niſi ablata reſtituant, vel de reſtituendo caveant: *c. ſuper eo. c. excommunicationi. hic.* ſi nolint, nec pœniteant, Eccleſiaſtica ſepultura ipſis denegatur. *c. 2. de raptor.*

Poſſunt & flagellis caſtigari, & ultimo ſupplicio: ſed ab aliis quàm Eccleſiaſticis judicibus damnati. *c. in Archiepiſcopatu. eod. l. capitalium. 28. §. famoſos. §. graſſatores. ff. de pœn. l. per omnes. C. de defenſ. civit. l. provinciarum. C. de feriis.*

Si in deprædando occidantur, pro eis non oratur. *c. 2. de furtis.* quia præſumuntur in mortali peccato mortui; pro qualibus non oratur. *c. placuit. 23. qu. 5. c. pro dilectione. 95. de pœnit. diſt. 2.*

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

De incendiariis.

TIT. XXV.

RApinam etiam intelliguntur committere, qui ex *incendio*, vel *naufragio*, res rapiunt; *c.* 3. *de raptor.*

Qui verò datâ operâ, ex odio, vel vindicta ignem ad conflagranda ædificia apponunt, vel apponi faciunt, *incendiarii* dicuntur; non quorum negligentia incendii fomitem præbet. *c. peſſimam.* 23. *qu.* 8.

Incendiarii, ut & qui illis conſilium, vel auxilium ſcienter præſtiterunt, hoc jure, ſi Laïci, excommunicantur: nec, niſi prius damno, pro ratione facultatum ſuarum reſarcito, jurent ſe ulterius ignem non appoſituros, abſolvuntur; Epiſcopus vel Archiepiſcopus, qui eo non præſtito abſolvit, per annum ab Epiſcopali officio, diſtrictione Canonica, abſtinere compellitur: *d. c. peſſimam.* 23. *qu.* 8. *c. indignè.* 12. *qu.* 5. *c. quiſquis.* 17. *qu.* 3. Si Clerici; pro Judicis arbitrio, habitâ damni, loci, & doli, ratione puniuntur. Cum nulla ſpecialis pœna eis infligenda Canonibus ſit ſtatuta. *Diaz. in prax. verſ. incendiarii. Quomodo verò jure Civili incendiarii puniantur, vid. Aphoriſm. noſtr. in ff. tit. de incend. ruin. nauf.*

De ſacrilegio.

TIT. XXVI.

S*Acrilegium* eſt, quotiens quis ſacrum violat, aut auferendo ſacrum de ſacro, vel ſacrum de non ſacro, vel non ſacrum de ſacro. *c. ſi quis con-*

tumax. &c. quiſquis.17. qu.4. Contra l. Divus. ff. ad Leg. Iul. pecul.

Committitur vel *in rebus*, vel *in perſonis Eccleſiaſticis*.

In rebus; ut Eccleſiam infringendo, vel quippiam circa eam intra triginta paſſus, diripiendo, vel inde auferendo, aut injuriam inferendo, prædia Eccleſiaſtica invadendo, venando; *c. quiſquis.* 17. *qu.*4. *c. prædia.*12. *qu.*2. *c. diffinivit.*17. *qu.*4.

In perſonis, manus violentas, Clericis, vel aliis perſonis Eccleſiaſticis injiciendo, pulſando, vinciendo, verberando, aliâque injuriâ afficiendo. *c. ſi quis ſuadente Diabolo, c. quiſquis. &c. ſi quis.* 17. *qu.* 4.

In perſonis, aut earum veſtibus, *Gloſſ. in d. c. ſi quis ſuadente. Innoc. in c. nuper. de ſent. excomm.* commiſſum; excommunicatione majore punitur; à qua non niſi à Pontifice abſolutio concedi poteſt. *d. c. ſi quis ſuadente.*

In rebus commiſſum, variè, pro modo ſceleris admiſſi facinorisve perpetrati, niſi ſatisfactum ſit, aut de ſatisfaciendo, plena ſecuritas data, punitur: nunc enim ſacrilego beneficium pœnitentiæ penitus denegatur, nunc anathemate vincitur, *Dd. in c. conqueſtus. de foro comp. &c. conqueſti. de ſent. excom. c. ſi quis contumax.*17. *qu.*4. nunc perpetua damnatus infamia carceri traditur, aut exilio perpetuæ deportationis & depoſitionis animadverſione coërcetur, *c. attendendum.* 17. *qu.*4. *c. prædia. &c. quicunque.* 12. *qu.*2. aliquando & pecuniaria pœna mulctatur. *d. c. ſi quis contumax.*

Hæc eis perſolvenda eſt, ad quos ſacrilegii querimonia pertinet. *d. c. quiſquis.*17. *qu.*4.

Poſſunt Sacrilegi, ſub utroque Judice tam Ecle-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

cleſiaſtico, quàm Seculari conveniri & damnari. *c. cum ſit generale. c. 8. de foro comp. l. ſi quis in hoc. C. de Epiſc.*

Eiſdem pœnis, quibus ſacrilegi, & puniuntur participes & adminiſtri eorum. *c. 2. de raptor.*

Presbyteri, ipſis, ſive in vita, ſive in morte, pœnitentiam dantes, vel ſepulturæ eorum intervenientes, vel ab eis eleëmoſynas recipientes, deponuntur, & Eccleſiaſtico beneficio irrecuperabiliter privantur. *d. c. 2. circa fin.*

De uſuris.

TIT. XXVII.

SEquitur *de Vſuris:* quia cum Rapina & Furto tantam affinitatem habet Vſura: ut qui uſuram accipit, rapinam facere dicatur. *c. ſi quis uſuram. 14. qu. 4.*

Quare & peccat qui uſuras accipit, non qui ſolvit: *c. debitores. de jurejur.* qui uſuras accipere non eſſe peccatum pertinaciter aſſerit, ut hæreticus punitur. *Clem. un. §. fin. de hæret.*

Vſura, hîc eſt, quicquid ultra ſortem principalem, ſeu debitum, creditor, ratione mutui ex pacto, vel præcedente ſua intentione, accipit. *c. fin. hic. c. putent, & fere tota. 14. qu. 5.*

Si quid ergò ſorti & lucro creditoris accedat, præter ejus fœnerandi intentionem, uſura non erit. *Panorm. ad rubric. hic. Gloſſ. in c. conſuluit. 10. ad verb. ſperantes. hic.*

Eſt uſura vel *conventionalis*; de qua expreſsè convenit: vel *Mentalis*, cum aliquis eâ mente contrahit, ut aliquid ultra ſortem recipiat, omni conventione ceſſante. *c. conſuluit. 10. hic. c. uſura eſt. 14. qu. 3.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Vtraque prohibita eſt, *d. c. conſuluit. ubi Gloſſ. & Panorm. ad c. cum in tua. hic.* in mutuo vero, vel præſumto; *Canon. per c. conſuluit. &c. navigante. ubi Panorm. num. 6. & alii. hic. Gloſſ ad c. 1. ad verb. plus. 14. qu. 3. Domin. Soto. de Iuſtit. lib. 6. qu. 1. art. 1. & 2.* cum quia mutui contractus natura ſit, ut nihil ultra, quàm datum ſit, promitti aut exigi poſſit; *l. rogaſti. §. ſi tibi dedero. ff. de reb. cred. l. ſi tibi decem. ff. de pact. cum ſimil.* tum quia mutuum ex officio amici, quod gratuitum eſſe debet, *l. 1. ff. mand.* procedit.

Mutuum præſumtum eſt, cum in fraudem prohibitarum uſurarum de his, aliter contrahitur; ut cum, pro ſolutionis dilatione, aut ob ſolutionem exſpectatam, in aliis contractibus hæ exiguntur; *ut in c. conſuluit. 10. & in c. civitate. & c. fin. hic.* cum civitas, vel judex, vel poteſtas ſtatuit, ut uſuras in foro Eccleſiaſtico repetentes, cogantur uſurario tantam pecuniam tanto tempore mutuare, quanto pecuniam uſurarii tenuerunt: *ut not. Gloſſ. ad Clem. 1. ad verb. onera. hic.* cum convenit, ut ex pignore fructus creditores percipiant: *c. 1. & 2. c. conqueſtus. hic. c. ad noſtram. 7. de jurejur. c. contra. 6. de pignor.* cum res vendita, cum eo pacto, ut poſt certum tempus reſtituatur, & ſimul quid ultra ſortem ſolvatur. *c. illo vos. 4. eod. c. ad noſtram. de emtion.*

Ex alio contractu, alia ratione, vel propter id quod petentis intereſt, ſi uſuræ generali nomine petantur, ſunt permiſſæ. *ut in c. per tuas. de arbitr. c. 1. de plus petition. c. ſacro. de ſent. excom.* quia & jure Divino id quod intereſt, licitè petitur. *Exod. c. 21. & 22. & c. 1. & 2. de injur.*

Quâ ratione, jus hoc, certis caſibus, extra mutuum, quid ultra ſortem, abſque uſurarum vitio, reci-

recipere permittit: ut cum fidejuſſor, debitoris debito ſoluto, damnum repetit: *c. pervenit. de fidejuſſ.* gener, uxorem nutriens, fructus fundi pro dote promiſſa oppignorati, donec ea ſolvatur, percipit: *c. ſalubriter.* 16. *hic.* cum qui decem dat ſolidos, paciſcitur ut alio tempore totidem grani, vel vini, vel olei menſuræ reddantur: *c. in civitate.* §. 6. *& c. fin. hic.* cum Clericus beneficium Eccleſiaſticum aliter redimere non valens, prætextu pignoris de manu Laïci percipit: *c.* 1. *verſ. niſi forte. hic.* cum Dominus à vaſallo remiſſis ei ſervitiis; pignori feudum accipit. *c.* 1. *de feud. c. conqueſtus.* 8. *in fin. hic.* cum ſenſus annuus in prædio, etiam cum pacto de retrovendendo, emtus. *c.* 1. *&* 2. *de emt. vend. Ext. com.*

Vſuras exigere interdicitur, omnibus, Clericis, *c. ſi quis oblitus.* 14. *qu.* 4. *c. quoniam.* 8. 14. *qu.* 4. *c. quoniam multi. diſt.* 47. *c.* 1. *hic.* Laïcis, *c.* 2. *hic. cum ſimil.* Judæis, *c. poſt miſerabilem* 12. *eod.* Capitulis, ſeu Collegiis, *c. conqueſtus.* 8. *eod.* Civitatibus; *Clem.* 1. *eod.* etiam prætextu redimendorum captivorum, *c. ſuper eo. eod. Ratio in c. ſic non ſunt.* 3. *qu.* 4. *c. magnopere. Ne Cler. vel Mon. ſecul. neque ſe immiſc.* aut utilitatis Clericorum ad illorum ſtipendia: *arg. d. c. ſuper eo.* & ab omnibus accipere. *c. fin.* 14. *qu.* 4. *junct. Matthai. cap.* 3.

Vnde debitores ad uſuras ſolvendas cogi non debent: *c. debitores.* 6. *de jurejur.* niſi ſoluturos juraverint: Omne enim juramentum, quod ex parte jurantis ſine detrimento ſalutis æternæ, impleri poteſt, eſt ſervandum; *c. quamvis. de pact. in* 6. jam uſuras ſolvere peccatum non eſt; eſt eas accipere, *ut not. Gloſſ. fin. ad d. c. debitores.*

Hinc, quia non remittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum, *c. cum tu. hic. c. peccatum. de reg. jur.*

jur. in 6. c. 1. 16. qu. 6. creditores, aut illorum heredes, etiam extranei, *c. tua nos. hic. Gloſſ. ad c. Michaël. 7. ad verbum pater. eod. & Gloſſ. ad c. 2. ad verb. facultatis. eod. in 6.* uſuras acceptas, aut pretia rerum ex eis emtarum, quæ vendendæ, *c. Eccleſia. ut lite pendent. c. cum tu. hic.* nulla obſtante appellatione, *c. quam pernicioſum. 17. eod.* reſtituere, *d. c. debitores.* juramentum ſuper uſuris ſolvendis præſtitutum relaxare, *c. 1. c. ad noſtram. 20. de jurejur. c. dudum. 13. hic.* Eccleſiaſticâ diſtrictione, compelluntur.

Reſtituere debent, non tantùm his à quibus uſuras acceperunt; ſed & eorum heredibus: *c. ſicut dignum. 6. §. eos. de homicid. c. eam te. de jurejur.* his non exſiſtentibus, pauperibus, *c. cum tu. hic.* ſi quidem in bonis habeant, undè reſtituere poſſint. *c. Odoardus. de ſolution.*

Reſtituiſſe, etiam videntur, ſi ab eo, qui uſuras petere poteſt, eæ ſint remiſſæ. *Hoſtienſ. hic. § fin. verſ. quid ſi. Dyn. in Regul. Peccatum. 4. num. 8. de reg. jur. in 6. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de uſur.*

Si non reſtituant, ad communionem Altaris non admittuntur; ſi in hoc peccato deceſſerint, Chriſtianâ ſepulturâ privantur; Eorum oblationes ab Eccleſia non accipiuntur; Teſtamenta eorum non valent. *c. quæ in omnibus. 3. hic. c. 2. eod. in 6.*

Quibus ſubjacent; licet de uſuris, quas receperunt, ſatisfieri, expreſsâ quantitate, vel indiſtinctè in ultima voluntate mandaverint, donec vel de iis plenè ſit ſatisfactum illis, quibus reſtitutio facienda; vel, eis abſentibus, Loci Ordinario, aut ejus vices gerenti; ſive Rectori Parochiæ, in qua teſtator habitat, coram aliquibus fide dignis, de

ipſa

ipſa Parochia, aut ſervo publico de ipſius Ordinarii mandato, idoneè de reſtitutione facienda ſit cautum. *c.quanquam.eod. in 6. ubi Gloſſ.*

Qui reſtitutione, aut de ea cautione non factâ, ab uſurario impœnitente oblationem accepit; aut eum ad confeſſionem admiſit, abſolvit; Eccleſiaſticæ ſepulturæ eum tradidit, *c.3.hic.c.2.eod.in 6.* ejus teſtamento interſuit, *d.c.2.* ad reſtitutionem accepti compellitur, & donec ad arbitrium Epiſcopi ſui ſatisfaciat, ab officii ſui exſecutione ſuſpenditur. *d. c. 2.*

Quæ pœnæ canonibus imponuntur; præterea aliæ à Judicibus, uſurariis id quod uſuræ loco exegerunt, reſtituere recuſantibus, infliguntur: Nam Laïcos uſque ad dignam ſatisfactionem vinculo excommunicationis adſtringunt: *c. præterea. 7. hic.* Clericos ab officio ſuſpendunt, & in delicto perſeverantes deponunt, atque à Clero dejiciunt, *c.1. & 2. diſt.47. c.canonum.3. c. ſi quis oblitus.4. c.quoniam.14. qu. 4.* & præterea uſurarios rationes ſuas adverſariis edere cogunt. *Clem. un. §. cæterum. hic.*

Qui uſurarios manifeſtos alienigenas in terris ſuis habitare permittunt, ſi ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, & Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, ſuſpenſionis: ſi minores perſonæ ſingulares, excommunicationis; ſi Collegium, aut alia univerſitas, interdicti ſententiam incurrunt. *c. uſurarum. eod. in 6. c.ſeditionarios.8. diſt.46.*

Qui pro uſurariis manifeſtis ſtatuta ordinarunt, fecerunt, ſcripſerunt, dictarunt, vel ſecundùm ea judicarunt, Chriſtianorum conſortio interdicuntur. *Clem.1. §.cæterum. & §. ſane. hic.*

Manifeſti uſurarii ſunt, confeſſi, condemnati, notorii; puta qui habent & publicè exercent men-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

menſam uſurarum. *Gloſſ. in c. 1. ad verb. manifeſtos. hic.*

Poteſt de hoc crimine in utroque foro Eccleſiaſtico & ſeculari cognoſci. *c. 1. de jurejur. c. debitores. 6. c. ad noſtram. 20. eod. c. 2. c. tuas dudum. 12. hic. fac. c. quærenti. 20. de verb. ſign. junct. c. corripiantur. 24. qu. 3. c. cum ab Eccleſiarum. de offic. Ordin. c. novit. de judic. c. poſt miſerabilem. 12. hic. c. in quanto. 18. eod. vide P. Gregor. Tholoſ. tract. de uſur. lib. 3. cap. 10.*

In utroque proceditur ſimpliciter, & de plano, ſine ſtrepitu Judicii. *Clem. diſpendioſam. de judic.*

De crimine falſi.

TIT. XXVIII.

Falſum, & *falſitas*, nihil aliud eſt, quàm veritatis immutatio; *Novell. 73. §. 1.* quæ quando cum dolo fit, crimen habet. *c. homines. §. quia ergo. c. is autem. §. nemo. 22. qu. 2. c. 1. §. uterque. hic.*

Committitur vel *circa homines*, vel *circa res.*

Circa hominem falſum committit; qui falſum partum ſupponit; *l. qui falſam. 19. §. 1. ff. ad leg. Corn. de falſ. l. cum ſuppoſiti. C. eod.* nomen falſum in præjudicium alterius uſurpat: *l. falſi nominis. 13. ff. eod. tot. tit. C. de mutat. nom.* teſtimonium falſum dicit; aut verum ſupprimit: *c. 1. hic.* perjurium committit; *per tot. 12. qu. 2. & 12. qu. 4.* judicem corrumpit. *l. 1. l. 21. ff. eod.* nomine & in præjudicium alterius, ſine ejus mandato, reſcriptum à Pontifice impetrat: *c. nonnulli. de reſcript.* literas alterius ſigillatas, & potiſſimum Principum reſcripta obſignata, aperit: *ut in c. cum olim. in 2. 33. de offic. deleg.* de manu alia quam Bullatoris,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ris, vel Papæ, bullas accipit: *c. dura.4. c. licet. 10. §. eos etiam. hic.* ſigillum nomine Capituli furtivè ſurripit. *c. tam ex literis.20. de teſtib.*

Circa res falſum committitur, *circa monetam, ſcripturam, menſuram, & alias res.*

Circa monetam, ſi nummos quis radat, tingat, aut quippiam prohibitum eis miſceat, vel legitimo pondere eos defraudet: *l. quicunque.8. & l ſeq. & l. qui falſam.19. ff. ad leg. Corn. de falſ. c. quanto 17. de jurejur. hic.* ſi is qui privilegium non habet, ſuo, vel alieno nomine, fabricet, vel veros imitetur. *c. un. Ext. hic.*

Circa ſcripturam; ſi raſis literis, aliud in locum ejus quod ante ſcriptum erat, ſcribat; *ut in c. olim. 25. de reſcript. c. licet. §. ſexta. hic.* puta in loco ſuſpecto: *c. ex conſequentia. 9. eod. c. cum olim. de privileg. c. inter dilectos. de fide inſtr. c. cum venerabilis. de relig. domib.* chirographum alienum imitetur; *l. quid ſit falſum. 23. ff. ad leg. Corn. de falſ.* vel, aliis modis ſcripturæ formam, vel ſtylum immutet: *vid. c. licet ad regimen. 5. & c. quam gravi. 6. hic.* abſentium nomina, tanquam præſentium ſcribat: *c. quanto. 5. de his quæ fiunt à major. part. Capit. c. tuis literis. 33. de teſtib.* teſtamentum, aut aliud inſtrumentum falſum ſcribat, ſignet, recitet, celet, ſubjiciat: *§. item Lex Cornelia. Inſt. de publ. jud. l. 1. §. qui in rationibus. l. 2. & l. quid ſit falſum 23. ff. ad leg. Corn. de falſ.* In teſtamento quid ſibi adſcribat: *l ſi quis legatum. 6. ff. eod.* falſis literis quis ſcienter utatur. *c. ad falſariorum. c. accedens. hic.*

Circa menſuram; ſi alia, quàm publicè probatâ menſurâ, pondere, bilance, utitur. *l. pen. ff. eod. c. ut menſuræ. de emt. vend.*

Circa alias res falſum committit; qui falſos Ca-

nones,

nones, leges, allegat; *l. fin. ff. eod.* qui inſtrumenta ſupprimit, adverſariis tradit, *c. ſi quis de Clericis.* 1. *& c. ſi quis de Clericis.* 2. 12 *qu.* 2. qui Alchymiam exercet, vel procurat, *c. un. Ext. hic.* qui falsò inſcriptos impiorum libros tanquam ſacros publicat. *Apoſtol. Canon.* 59.

Quæ omnia ita demum in crimen incidunt, ſi dolo fiant; non ſi per errorem & ignorantiam. *c. accedens.* 8. *hic.*

Falſum tam de jure Civili, quàm Canonico, pro circumſtantiis delicti variè punitur: quomodo jure Civili noſtrum non eſt hîc examinare; cum aliundè de eo in Aphoriſmis noſtris ad Digeſta, tractaverimus, & in Aphoriſmis ad Codicem tractaturi ſimus; ſed tantum quomodo de Jure Canonico.

Eo jure falſum circa hominem committens, & quidem, circa teſtimonium; Eccleſiaſticâ communione, niſi crimina admiſſa conveniente ſatisfactione diluerit, ſubmovetur, *c.* 20. *itaque cenſuimus.* 24. *qu.* 3. à teſtimonio removetur, *c.* 1. *ſi quis convictus.* 22. *qu.* 5. infamiâ punitur, *d. c. ſi quis convictus. c. omnis.* 5. *qu.* 6. ſi eſt Epiſcopus, Preſbyter, aut Diaconus, officio & honore deponitur; in carcerem quamdiu vixerit, detruditur; Laïcam tantum communionem accipere permittitur. *c. ſi quis Epiſcopus.* 7. *diſt.* 50.

Perjurium committens; infamia juris & facti notatur, *c. infames.* 6. *qu.* 1. dignitate privatur, *c. infamibus. de reg. jur. in* 6. à teſtimonio, *c. parvuli.* 22. *qu.* 5. agendo, *d. c. parvuli.* repellitur, beneficio collato removetur, *c. querelam. de jurejur. Hoſtienſ. in c. cum inter. de exceſſ. Prælat.*

Circa nomen falſum committens, ut vicarius perſonatum ſibi falsò aſſumens, ſi de eo confeſſus

&

& convictus: poſtea in eodem Epiſcopatu ad officii exſecutionem non admittitur. *c. illud etiam de vicariis. 6. de exceſſib. Prælat. junge. c. tuarum. de privil.*

Circa litteras falſum committens; ſi Principis ſigillum falſificaverit: ſi Clericus, ordinibus degradatur, ei character, à Judice Seculari, *Gloſſ. ad c. audientiam* 3. *hic.* infligitur: & à provincia expellitur: *d. c. audientiam.* ſi falſas litteras impetravit, vel impetrare curavit, vel nomine Summi Pontificis falſis ſcienter utitur litteris; ſi Clericus, officio & beneficio Eccleſiaſtico ſpoliatur: ſi Laicus, donec ſatisfecerit competenter, excommunicatur. *c. ad falſariorum. §. fin. hic. c. dura. eod.*

Circa ſcripturam, falſum committens: & quidem circa litteras Papæ, ſi eas per ſe, vel per alios, falſificavit: cum fautoribus & defenſoribus ſuis anathemate feritur: & ſi Clericus fuerit, omni officio & beneficio Eccleſiaſtico perpetuò privatur, ita ut ſi per ſe id fecerit, ab Eccleſiaſtico judice degradatus, ſeculari Poteſtati juxta legitimas conſtitutiones puniendus tradatur: per quam & Laïcus, de falſitate convictus, legitimè punitur. *d. c. ad falſariorum. c. novimus. de verb. ſignif.*

Pro ſeculari tamen Poteſtati tradito, Eccleſia intercedet efficaciter, ut citra mortis periculum, in eum ſententia moderetur. *c. ſuper litteris.* 20. *de reſcript.*

Circa monetam falſum committens; excommunicationis ſententia, reſervatâ ſoli Summo Pontifici, vel in mortis articulo alteri abſolutione, innodatur. *c. un. Ext. hic.*

Circa menſuram falſum committenti triginta dierum in pane & aqua pœnitentia injungitur. *c. 2. de emtion.*

Al-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Alchymiſtæ, qui eis ſcienter miniſtrant, auro ab eis conflato utuntur; in tantum auri veri quantum fuerit alchymicum, pauperibus dandum damnantur; fiunt infames; & ſi ſint Clerici, beneficiis quæ habent privantur; ad habenda inhabiles redduntur: ſi pœnam ſolvere propter paupertatem nequeant; carcere, vel alia corporali pœna caſtigantur. *c.un. Ext. de crim. falſ. vid. D. Thom. 22. quæſt. 77. artic. 2.*

De ſortilegiis.

TIT. XXIX.

SEquitur de ſortilegiis: quia iis falſitas ineſt.

Sortilegium, in genere, omnem divinationis, impietatis, vanitatiſque magicæ ſpeciem comprehendit. *c. ſi per ſortiarias.* 33. *qu.* 1. *vid. & Plinium. lib.* 28. *cap.* 4.

Sortilegi propriè dicuntur, qui ſub nomine fictæ religionis, per quaſdam, quas Sanctorum ſeu Apoſtolorum vocant ſortes, divinationis ſcientiam profitentur, aut quarumcunque ſcripturarum inſpectione futura promittunt. *c. ſortilegi.* 26. *qu.* 1. *&* 2. *ex Iſidor. lib.* 8. *Etymol. cap.* 9.

Divinationis plures ſunt ſpecies; per terram, quæ *Geomantia*; per aquam, quæ *Hydromantia*; per aërem, quæ *Aëromantia*; per ignem, quæ *Pyromantia. c. igitur genus.* 26. *qu.* 3. *&* 4. *c. nec mirum.* 26. *qu.* 5. Sunt & *Incantatores*, qui verbis & cantionibus ad ſortilegia utuntur; *Arioli*, qui in aris Idolorum & per aras ſuperſtitiones ſuas agunt; *Haruſpices*, qui in ſingulis negotiis exta inſpiciunt; *Augures*, qui avium garritus, voces, actiones, obſervant; *Auſpices*, qui aves conſiderant; *Genethliaci*, qui ex genituris; *Salitores*, qui ex mem-

membrorum ſaltu, præſagiunt; *Pythones*, qui ex dæmone; *Aſtrologi*, qui ex aſtris; *Necromantici*, qui ex mortuis ſe dicunt reſponſa accipere; *Præſtigiatores*, qui aciem oculorum perſtringunt, & magicis artibus faciunt apparere quod non eſt, & quod eſt, celant. *d. c. nec mirum. 26. qu. 5. d. c. igitur genus.*

Quæ omnes, quia ad ſuperſtitionem vel idololatriam, vel ad Dæmonis cultum, expreſsè aut tacitè, inducunt, hoc Jure, *c. illud quod eſt. 6. cum. 4. ſeqq. 26. qu. 2. c. qui ſine ſalvatore. 26. qu. 2. c. illos planetarios. 8. eod. 26. qu. 2. c. ſed illud. 9. eod. qu. 2. c. 1. & 2. hic.* & Divino, *Exod. 22. verſ. 18. Levit. 29. verſ. 31. Levit. 20. verſ. 6. & 27. Deut. 18. Num. cap. 23. & 1 Regum 23. verſ. 9.* prohibentur.

Sortes, quæ ſine ſuperſtitione, aut Dæmonum pacto expreſſo, vel tacito fiunt, ex magna cauſſa, ad Dei voluntatem in ambiguis cognoſcendam, permittuntur. *c. non exemplo Matthiæ. c. hi, qui, de paginis. c. non ſtatim. 26. qu. 2. c. fin. hic. Sors* enim per ſe aliquid mali non eſt; ſed & res, in dubitatione humana, divinam voluntatem indicans. *c. 1. ſors non eſt. 26. qu. 2. ubi Gloſſ.*

Sorte qui abutuntur, & divinationes exercent, quæ hæreſin non ſapiunt; in foro conſcientiæ, ſive ſint Laïci, ſive Clerici, per quadraginta dies pœnitere debent; *c. 1. hic. ubi Dd.* in foro Contentioſo, hujus, puta Juris, ſi Clerici, à divinis & miniſterio Altaris, ſecundùm facti qualitatem & facinoris turpitudinem, per annum, & ultra, judicis arbitrio, ſuſpenduntur; *c. 2. & ibi Gloſſ. eod.* ſi quidem non dolo, ſed ex ſimplicitate, illud commiſerint; alioquin ab omni ordine ſacro deponuntur, beneficiis privantur, & in monaſterium inclu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

includuntur. *c. ſi quis Epiſcopus. ubi Gloſſ. 26. qu.5. Abb. in d. c.2. num.4. in fin. Grilland. tract. de ſortileg. qu.11. num. 3. & 10.* Si Laici, & viles, fuſtigantur, vel mitrâ inſigniuntur: ſi honeſtiores, relegantur, vel perpetuo carceri mancipantur. *c. contra idolorum.26. qu.5. Rom. ſing. 660.*

Qui divinationes exercent, quæ hæreſin ſapiunt: (ut ſi Dæmon pro Deo habeatur, imagines baptizentur, aliave eâ mente & pertinacia fiant, ut Deum verum ejuſque Sacramenta eſſe negent:) ut hæretici puniuntur. *fac. c. recuſatus. §. ſanè. de hæretic. in.6. Grilland. d. qu.11. num. 1. & 6.*

De hoc crimine cognoſcit Judex Eccleſiaſticus, ſi accuſentur perſonæ Eccleſiaſticæ; *c. at ſi Clerici. de jud. c. ſi diligenti. de foro comp.* ſi Laici, & ſimul hæreſin hoc crimen contineat, vel Epiſcopus, vel Inquiſitores fidei, conjunctim, vel disjunctim, ſecundùm ordinem *in Clem. multorum de hæretic.* conſtitutum; ſi non contineat, ſolus Epiſcopus. *d. c. accuſatus. §. ſanè.*

De calumniatoribus.

TIT. XXX.

C*Alumniatores*, hîc, accipiuntur pro eis qui falſa crimina, ſcienter, animo calumniandi vel vexandi reum, intendunt.

Dico *ſcienter*; quia temeritas facilitatis veniam continet: & inconſultus calor calumniæ vitio caret. *ut not. in c. ſi quem pœnituerit. 2. qu. 3. & c. ſi quis iratus. 2. qu.3.*

Vndè Reo abſoluto, Judex de accuſatoris conſilio, qua mente ductus ad accuſandum proceſſit, quærere incipit.

Qui, ſi eum calumnioſè crimen intentaſſe reperit,

petit, *d. c. ſi quem. §. ſed non utique.* ſimilitudine ſupplicii, quod probato crimine ſubiiſſet reus, cum exiſtimationis diſpendio, cum plectit. *c. 1. 2. qu. 3. c. quiſquis. 2. qu. 8. c. calumnitator. 2. qu. 3.*

Subdiaconus tamen calumniosè Diaconum accuſans, officio Subdiaconatus privatur, & verberibus publicè caſtigatus in exilium mittitur. *c. 1. hic.*

Denunciator in probatione criminis deficiens, ab officio & beneficio ſuſpenditur, donec ſe non calumniandi animo ad denunciandum proceſſiſſe oſtenderit. *c. 2. eod. c. quia juxta. 5. qu. 6.*

De Colluſione.

Tit. XXXI.

Colluſio, nihil aliud eſt, quàm occulta conventio eorum, qui inter ſe judicio contendere ſimulant. *c. ſi quem. 2. qu. 3.*

Quâ, qui partem adverſam adjuvant, proditis cauſis ſuis, prævaricari dicuntur; *d. c. ſi quem.* ſi quidem cauſæ ſint criminales: *c. ſi quis. §. is autem. 2. qu. 3.* ſi ſpirituales, colludere. *c. audivimus. 3. hic.*

In criminalibus, vel matrimonialibus, *c. ult. de tranſact.* cauſis, quia eæ, hoc jure, omnes quaſi publicæ cenſentur, per tranſactionem, gratiam, colluſionem, à lite recedere non licet; *c. crimina. & c. ſeq. hic.* ſi fiat, cauſæ iterum in judicium deducuntur, poſſuntque Rei, abolitione non obſtante, accuſari, & in eos inquiri. *c. ult. hic.*

Poteſt tamen judex, ſi de crimine, quod in judicium deductum, diſpenſare; authoritatem, ſi accuſator & accuſatus inter ſe gratiam facere velint, præſtare. *arg. c. ſi primates. 5. qu. 2. c. 1. & c. ſtudendum diſt. 15.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

In cauſis ſpiritualibus, ex cauſa licet per gratiam à lite recedere; non ſine cauſa, *c. quapropter. 2. qu. 7. c. fin. de calumniat.* nec per tranſactionem. *c. 3. de tranſaction. c. ult. de rer. permut.* ſi factum; Judex rurſus ex officio inquirit, *c. 1. 2. 3. hic.* &, ſi cauſa fuit beneficialis, eum qui colluſit, beneficio privat. *d. c. audivimus. 3.*

De Clerico venatore.

TIT. XXXII.

IN Clericis delictum eſt *Venatio*; Quæ eis interdicitur; quia clamoris plena eſt, & immoderata: quia in ea plerumque rixæ, injuriæ, pacis violationes contingunt; quia eâ Clerici à Divinis abſtrahuntur; *c. 1. ne Cler. vel Monach.* quia Clerici animalia venationi inſervientia, ut canes, accipitres, alere prohibentur. *Gloſſ. in c. Eſau. diſt. 86.*

Eſt *Venatio*, ſecundum Canonicos, *Gloſſ. in c. qui venatoribus. 8. diſt. 86.* alia *Oppreſſiva*; quæ homines perdit; *de qua in c. fin. in fin. diſt. 6.* alia *Arenaria*; quæ fit, receptâ mercede, in arena cum feris beſtiis; *de qua in d. c. qui venatoribus.* alia *Saltuoſa*; quæ in ſylvis & ſaltibus, feras perſequendo & occidendo, exercetur.

Oppreſſiva venatio omnibus prohibita eſt: ob Præceptum Divinum; *Non occides. Ioan. de Turrecrem. in d. c. venationibus.* ut & *Arenaria*; (Quia ex ea hominum interitus ſequi ſolet:) undè & mortale eſt peccatum ita decertare. Niſi cauſâ neceſſitatis, ad mortem evitandam fiat. *Abb. & cæteri. in c. 1. hic. Fac. d. c. qui venatoribus. ubi Gloſſ. c. vident. diſt. 86. Saltuoſa*, ſui naturâ, & regulariter, permiſſa eſt. *Gloſſ. in d. c. qui venatoribus.*

Vetita

Vetita aliquando eſt *ex tempore*, aliquando *ex perſona venatoris. Gloſſ. d. c. qui venatoribus.*

Ex tempore; in Quadrageſima, & diebus jejuniorum; *c. anputatis.13. diſt.86.* niſi neceſſitate urgente. *Fac. c. ſi nulla 23. qu. 8.*

Ex perſona: Clericis omnibus: ſed aliter iis, qui in dignitate ſunt conſtituti, ut Epiſcopis; aliter reliquis.

Epiſcopis omninò, *c. 1. diſt. 34.* ut & Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis; *c. 1. hic: ubi Gloſſ junct. c. miramur. de ſerv. non ordin.* reliquis, tempore quo divina peraganda, *c. 1. ne Cler. vel Mon. c. 1. & 2. hic.* & ſi ſit venatio clamoſa, *c. anputatis. diſt.* prohibetur: permittitur ex cauſa neceſſitatis, ut habeatur victus; & interdum recreationis: modo venatio ſit quieta, & rarò fiat. *Gloſſ in d. c. 1.*

Qui contra faxit: ſi Epiſcopus, tribus menſibus, ſi Presbyter, duobus menſibus à communione, ſi Diaconus vel Subdiaconus, *arg. d. c. miramur.* ab omni officio ſuſpenditur; *c. 1. hic. quorundam. diſt. 34.* ſi Monachus, & quidem Abbas, vel Prior, per annum à collatione beneficiorum; ſi alius, per annum ab adminiſtratione, ſi quam habet, ſuſpenditur ſi nullam habet; per annum ad adminiſtrationem aut beneficium obtinendum inhabilis redditur. *Clem. 1. §. porrò. & §. ſi quis autem. de ſtatu monach.* Reliqui, arbitrio Judicis, ita tamen ut vindictam præcedat trina monitio, puniuntur. *Ioan. Andr. in d. c. 1. hic.*

De Clerico percuſſore.

TIT. XXXIII.

SEcundum Clericorum delictum eſt *Percuſſio.* Ea eſt vel *Spiritualis*, cum Doctor ſermone

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

inutili, infirmorum conſcientiam percutit: *c. ſanè percuſſor. diſt. 45. c. ſi rector. diſt.* 44. de qua hîc non agitur; vel eſt *corporalis*, & propriè dicta; cum flagris vel verberibus Clericus eum qui ipſi non ſubjectus, vel eum qui eſt ſubjectus, crudeliter cædit. *c. praeterea. hic.*

Leviter enim, per alium Clericum, Epiſcopus, correctionis causâ, delinquentes Clericos tantum punire poteſt. *c. cum beatus. diſt. 45. c. ante omnia diſt. 35. & c. circumcelliones. 23. qu. 5. c. 1. 24. qu. 5.*

Pœna percutientis Clerici eſt ſuſpenſio ab officio, &, niſi monitus ſe corrigat, degradatio. *c. 1. hic.*

Epiſcopus, qui, etiam in juſtitia, aliquem crudeliter cædi juſſit; duobus menſibus ab Miſſarum adminiſtratione debet abſtinere: *c. 2. eod.* ſi id fecerit, ut timeretur, ab officio deponi & repelli. *can. Epiſcopum. diſt. 45. & per tot.*

De Clerico maledico.

TIT. XXXIV.

TErtium delictum Clericorum eſt *Maledictum*: id eſt, cum quis aſſerit, alteri malum ineſſe, quod non ineſt; vel negat ineſſe bonum, quod ineſt.

Sunt ergo duæ Maledicti ſpecies. altera *affirmativa*; veluti, *Tu es ſpurius. tu es latro.* altera *negativa*; veluti, *Tu non credis in Deum. tu non fungeris officio tuo.*

Vtraque punitur pro qualitate delicti. *c. 1. & 2. hic.*

Clericus tamen maledicus, maximè Sacerdos, ad veniam poſtulandam, per ſententiam excommuni-

municationis, *c. fin. 22. qu. 1. c. 3. 6. qu. 1.* communicationis, ſi noluerit, degradatur, id hic eſt, ſuſpellitur; ſi noluerit, degradatur, id hic eſt, ſuſpenditur: *Gloſſ. in c. Clericus. 5. diſt. 46.* nec unquam abſque ſatisfactione ad officium revocatur. *d. c. Clericus. 5. diſt. 46.*

Maledictum, cum in Deum, vel Beatam Virginem, vel Sanctos confertur, *Blaſphemia* propriè vocatur. *c. 2. hic. c. non ſunt. 54. 11. qu. 3.*

Ejus pœna Canonica olim erat, in Laicos excommunicatio, in Clericos depoſitio *c. ſi quis. 22. qu. 1.* Cui alia conjuncta; *c. 2. hic.* ut Laici ſeptem diebus dominicis præ foribus Eccleſiæ in conſpectu populi recumbentes, ultimo illorum dierum Dominico, ſine pallio & calceamentis, laqueo ſeu loro collo involuto & pendente, ſedentes, non anteà Eccleſiam ingredi paterentur, quam ſex feriis in pane & aqua jejunaſſent, & pauperes ſimul ſingulis diebus aliquos refeciſſent. Clericis autem publica pœnitentia remittitur, *c. ex pœnitentibus. diſt. 50. c. quicunque. diſt. 51. c. 1. de bigam.* privata indicitur. Puniuntur & Blaſphemi pro modo facultatum pœna pecuniaria. *d. c. 2. §. fin. hic.*

Propter quam jurium, & ob circumſtantiarum varietatem, communis Doctorum opinio eſt, blaſphemiæ pœnam eſſe extraordinariam: & proinde judicem pro facti & perſonæ qualitate eam poſſe indicere. *Decius conſ. 163. num. 1. Covarruv. c. quamvis. part. 1. §. 7. num. 13. de pact. in 6. Abb. & cæteri. in. c. 2. hic.*

De Clerico excommunicato, depoſito, vel interdicto miniſtrante.

TIT. XXXV.

QVartum delictum in Clerico eſt, *Si miniſtret, cum miniſtrare certas ob cauſas non debeat.*

Cauſæ eæ ſunt quatuor. Quarum prima eſt, *ſi ſit excommunicatus*, vel *depoſitus*, vel *interdictus.*

Si excommunicatus, aut interdictus, miniſtrat, deponitur; *c.* 1.3. *&* 4. *hic.* &, Si majori excommunicatione teneatur, per tres continuos annos pœnitentia ei imponitur; *c. fin.* 11. *qu.* 3. beneficio privatur; ſi monitus à miniſtrando non deſiſtat, ad requiſitionem Eccleſiæ exilio damnatur: *c. ſi quis. c. clerici. c latores. hic.* Si minore excommunicatione tantum ligatus miniſtrat, graviter quidem peccat; nullius tamen irregularitatis notam incurrit: peccat etiam Eccleſiaſtica Sacramenta ſi conferat; collata licet effectu non careant; quia non à collatione, ſed à ſola ſacramentorum participatione, quæ in ſola conſiſtit perceptione, videtur remotus. *c. ſi celebrat. c. fin. hic.*

Clericus, qui ab officio ſuſpenſus, aut depoſitus, nihilominus miniſtrat, excommunicatur: *c.* 2 *hic.* & quidem excommunicatione perpetua. *c. accedens.* 10. *diſt.* 50.

Sed hæc intellige ſi ſciant, ſe excommunicatos, ſuſpenſos, depoſitos; non ſi, illud ignorantes, miniſtrent: Quo caſu, ſi ignorantia eſt probabilis, irregularitatem non incurrunt: incurrunt, ſi ea ſit ſupina: diſpenſatione tamen Pontificis eâ liberantur. *c. illud.* 5. *c. Apoſtolica.* 9. *hic.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

De Clerico non ordinato miniſtrante.

TIT. XXXVI.

SEcunda cauſa eſt, *ſi Clericus non ſit ordinatus.*

Is ſi nihilominus miniſterium ordinis, quem non conſecutus, exſequatur; ab Eccleſia dejicitur, & nunquam ordinatur. *c. 1. hic.*

Sic qui Diaconus tantum eſt, ſi Miſſam celebravit, ad ſacerdotium, ſine diſpenſatione, *Gloſſ. ad c. fin. verb. promoveri. eod.* non promovetur, & à Diaconatu ad tempus ſuſpenditur; ſed in beneficio, ſi habet, ad tempus diſpenſari poterit, ne ſuſtentatione privatus, ad ſæculi negotia revertatur. *d. c. fin. eod.*

Ob quam rationem etiam ob homicidium ab officio ſuſpenſo beneficium reſervatur. *c. ſtudeat.* 39. *diſt.* 50. *c. Presbyterum. diſt.* 28.

De Clerico per ſaltum promoto.

TIT. XXXVII.

TErtia cauſa eſt, *ſi Clericus non gradatim, ſed per ſaltum*, id eſt, à minori ad majorem, omiſſo medio: ut ad Diaconatum ante Subdiaconatum, Presbyteratum ante Diaconatum, *ſit promotus.*

Quæ ordinatio non valet; Vndè ſi ſcienter promotus miniſtrat, ut Clericus qui non ordinatus miniſtravit punitur: Si ignoranter, ſuſpenditur ab exſecutione ſuſcepti, donec peractâ pœnitentiâ ad omiſſum fuerit ordinatus. *c. un. hic. c. unico. diſt.* 52.

Quæ pœnitentia cenſetur arbitraria; quia jure non definita. *c. non ſatis. de offic. deleg.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Dixi *ab exſecutione ſuſcepti*; quia ordo, ab eo qui ordinandi poteſtatem habet, quomodocunque, ſive per gradum, ſive per ſaltum, collatus, charactera quidem confert; non exſecutionem; niſi juris regulæ ſint ſervatæ. *ut dic. Hoſtienſ. & Panorm. ad c. un. hic.*

De eo qui ordinem furtivè ſuſcepit.

Tit. XXXVIII.

Quarta cauſa eſt, *ſi Clericus clam & furtivè ordinem acceperit.*

Illud feciſſe intelligitur, non tantùm qui ſe clam cum aliis intruſit, cum quibus promotus; *c. quando Epiſcopus. diſt.* 24. ſed & qui plures ordines uno tempore ſimul ſuſcepit. *c. innotuit. fin. hic.*

Hic à majoribus ordinibus excluſus, etiam ſuſcepti ordinis exſecutionem, de rigore juris, non habet; *d. c. innotuit. hic.* & pœnitentia monaſterii ei injungitur. *c. veniens.* 1. *c. innotuit. eod.*

Ad ſuperiores tamen ordines deſcendere poteſt, ſi cum eo diſpenſetur. *d. c. veniens.* 1. *&* 2. *& fin. eod.*

Diſpenſare poteſt ſolus Papa, ſi contra hoc facientes lata erat excommunicatio; ſi non, & Epiſcopus, & Abbas. *d. c.* 1. *&* 2. *& fin.*

Furtivè etiam ordinatus cenſetur, qui ſine examinatione ſe ordinari curavit; *c. extra conſcientiam. diſt.* 64. *c. quando. diſt.* 24. quare & deponi debet. *c. ſi quis Presbyter. c. fin. diſt.* 24. *c. ex pœnitentibus. diſt.* 50.

De

De exceſſibus Prælatorum, & Subditorum.

TIT. XXXIX.

SEquitur nunc ſpecialiter de Clericorum ſive Prælatorum, ſive Subditorum delictis, quatenus non fungitur officio, quod ſibi invicem præſtare debent.

Peccat enim Prælatus, cum excedit officium ſuum erga Subditos, & peccant Subditi, cum erga Prælatos officium ſuum excedunt.

Officium ſubditi erga Prælatum eſt, ut ei honorem & obedientiam exhibeat. *c. ad aures. 5. de tempor. ordin. diſt. 93. per tot.*

Officium Prælati erga ſubditos, ut eos tanquam Clericos honoret & diligat; nec ſolum eis præſit, ſed proſit. *vide ſupra lib. 1. tit. 13. de offic. & poteſt. Epiſc.*

Qui contra officium peccarunt, variè, pro admiſſi qualitate, coërcentur. *vide c. 1. 2. 3. c. ſicut. c. inter. c. minis. hic.*

Quibus modis de crimine agatur.

TIT. XL.

HVcuſque varia enarravimus criminum genera; nunc videndum, quomodo ea in judicium deducantur, ut puniantur delinquentes.

Hoc fit aut per *Accuſationem*, aut per *Inquiſitionem*, aut per *Denunciationem. c. qualiter. verſ. contra quos. de accuſ. c. licet Heli. 31. circa pr. de Simon.*

Accuſatio, eſt criminis alicujus, & ejus qui illud admiſit, apud Judicem delatio, publicæ vindictæ & pœnæ causâ facta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Ea coram idoneo & *competente Iudice* Inſtituenda, ab iis *quibus accuſandi jus eſt*, contra eos *quos accuſare licet*.

Competens Iudex eſt alius ſi *Clericus* accuſatur, alius ſi *Laicus*.

Si *Clericus*, eſt Judex Eccleſiaſticus, *c. clericis. de judic. c. 1. & ſeqq. 11. qu. 1. c. at ſi Clerici. c. cum non ab homine. de jud. c. novimus. de verb ſignif.* ordinarius; vel alius cui ex conſuetudine, vel privilegio data fuit jurisdictio, & poteſtas cognoſcendi: *c. cum contingat. 13. de foro comp.* Niſi Clericus ſit incorrigibilis, & exauthoratus, & à judice Eccleſiaſtico Curiæ ſeculari traditus vel relictus. *d. c. cum non ab homine. & d. c. novimus.*

Si *Laicus* accuſatur; competens judex eſt Secularis, qui cum poteſtate eſt. Niſi tale obſiciatur crimen, quod & ad forum Eccleſiaſticum pertineat: ut ſacrilegium, *c. cum ſit generale. 8. §. 1. de foro comp. c. de viro. 12. qu. 2.* uſuræ, *c. cum tu. de uſur.* perjurium, *c. Presbyter. diſt. 81.* adulterium. *tot. tit. de adult.* &c. Tum enim Eccleſiaſticus judex, in quantum illud peccatum & detrimentum animæ contineat, cognoſcit. *c novit. de judic.*

Accuſare poſſunt omnes, qui non expreſsè prohibentur. *l. 8. ff. de accuſat.*

Prohibentur hoc jure omnes, qui & jure Civili ab accuſatione repelluntur, *c. canonica. cum ſeqq. c. accuſatores. c. accuſationes. 3. qu. 5.* & præter illos inimicus accuſare inimicum, *c. repelluntur. 7. c. cum 1. 10. c. meminerimus. 13. de accuſat.* criminoſus criminoſum, *c 4. c. 6. c. quærendum. 2. qu. 7. c. qui ſine. c. poſtulatus. 3. qu. 7.* Laicus Clericum, niſi ſuam vel ſuorum injuriam proſequatur: *c. de cætero. 14. ubi Gloſſ. de teſtib.* Clericus Laicum,

d. c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

d. c. ſicut. 6. ſine expreſſa conteſtatione, ſe non ad ſanguinis vindictam ſeu pœnam attendere; *c. de homicid. in 6. adde c. poſtulaſti. 21. eod.* Viles perſonæ Clericos, *d. c. quærendum. & c. nulli. de accuſat.* niſi hi antea eorum conſuetudine fuerint uſi: *d. c. nulli.* Subditus qui improbus & criminoſus, *c. oves. §. his autoritatibus. cum c. ſeq. c. accuſatio. in princ. c. ſunt nonnulli. §. fin. cum c. ſeq. 2. qu. 7.* Prælatum vel Magiſtratum ſuum; *c. 1. c. Sacerdos. c qualis. c. ſententia c. oves. c. ſunt nonnulli. c. ſi hæreticus. §. item quod dicitur. 2. qu. 7. c. hi qui. 3. qu. 4.* niſi à fide exorbitaverit; *c. ſacerdotes. in fin. c. oves verſ. niſi. c. præſumunt. 2. qu 7.* nomine ſit Prælatus, non vita. *d. c. non omnes. c. non omnis c. ſecuti. c. qui nec. c. plerumque. 2. qu. 7. c. vereor. 8. qu. 1.*

Admittuntur tamen ferè omnes in criminibus atrocioribus; puta, læſæ Majeſtatis, hæreſis, ſimoniæ. *c. tanta. 7. c. licet Heli. de Simon. l. pen. C. de iis qui accuſ.*

Plures eundem de diverſo crimine accuſare poſſunt; *l. 9 C. de accuſat.* non de eodem. *c. illa. 3. eod. l. 16. ff. eod.* Niſi priori accuſatore deſiſtente alius eundem Reum repetat. *c prohibentur. §. ab alio. 2. qu. 1. l. 11. fin. ff. eod.*

Sic reus accuſatus, pendente judicio non poteſt accuſatorem ſuum pari vel minori crimine accuſare; *c. 1. c. non eſt. c. neganda. 3. qu. 11. c. ult. §. ſimiliter. qu. 1.* majore poteſt, *d c. non eſt. §. hoc autem.* aut ſi ſuam ſuorumve injuriam perſequatur. *d. c. neganda.*

Accuſari poſſunt, niſi prohibeantur expreſſè, rei utriuſque ſexus, cujuſcunque ætatis, (modò doli ſint capaces, *l. 37. ff. de minor. l. pupillum. 111. ff. de div. reg. jur.*) & conditionis, etiam ſervi: *l. 5.*

l. 5. l. 12. §. 2. ff. de accuſat. c. ſi quis cujuslibet. 23. qu. 5. c. quicunque. diſt. 81. c. qui contemta. diſt. 8. c. 2. penult. de accuſ. c. 1. & 2. de delict. perjur. c. illa. 15. qu. 1. modo ipſi crimen commiſerint, non alii; *in princ. cum cc. ſeqq. uſque ad c. quia Præſulatus. c. crimen. c. Iudæi. c. cum itaque. c. non imputantur. 1. qu. 4 c. 1. c. certum. §. illicita. 24. qu. 3. c. quæris de conſecrat. diſt. 4.*

Niſi illud fieri mandaverint; *c. ſi quis iratus. cum c. ſeq. de pœnit. diſt. 1.* in illud conſenſerint; *c. qui conſentit. 11. qu. 3. c. omnes. 17. qu. 4. c. videns. § fin. 27. qu. 1. c. facientis. diſt. 68.* ad illud aliquem coëgerint; *in princ. cum c. ſeq. 22. qu. 5.* illud, cum poſſent, non impediverint. *in princ. cum cc. ſeqq. diſt. 83. c. facientis. diſt. 86. c. non inferenda. c. qui poteſt. c. ab Imperatoribus. & c. ult. 23. qu. 3. c. non putes. c. non eſt. c. qui vitiis. 23. qu. 5. c. dilecto. 6. §. & quidem. de ſent. excommun. in 6.*

Expreſsè accuſari prohibentur hoc jure, omnes, qui & jure Civili prohibentur; adde nec Imperatorem poſſe accuſari, *c. propoſuit. de conceſſ. præb.* niſi hæreſeos, perjurii, & ſacrilegii; *c. ad Apoſtolicam. de re jud.* nec Papam, *d. c. propoſuit.* niſi de hæreſi: *c. ſi Papa. diſt. 40.* & tum à Principe vel à Synodo judicatur. *c. Princeps. 23. qu. 5.*

Rei accuſari debent regulariter eo in loco, ubi crimen commiſerunt; *c. 1. de raptoribus. c. Paulum. §. revera. 2. qu. 3. c. 1. & c. ult. 3. qu. 6. c. placuit. c. ult. 6. qu. 3.* Niſi Papa alibi accuſari permiſerit: *c. nec extra. verſ. ſalva tamen. 3. qu. 9.* Alibi de crimine conſtare poſſit: Aliò, per appella tionem vel Judicis recuſationem, cauſa devolvatur: *c. pulſatus. §. hoc autem. 3. qu. 6.* Epiſcopus accuſetur: *c. ſi quis in princ. 3. qu. 6. c accu-*

ſatores.

ſatores. §. *nullus.* 3. *qu.* 5. Reus alibi deprehendatur. *c.* 1. §. *contrahentes. de foro compet.*

Nemo ad accuſandum admittitur, niſi per ſe, vel, ſi literas neſciat, per alium, ſe ad pœnam talionis inſcribat; id eſt, libello ſubſcribat, quo facilius puniri poſſit, ſi deprehendatur calumniari. *c. quiſquis.* 2. *qu.* 8. *c. qui crimen. & c. tuæ. de procurat. c. qui non probaverit.* 2. *qu.* 3.

Ei qui ob publicum munus, quo fungitur, denunciat, hæc inſcribendi neceſſitas remittitur; *l.* 7. *C. de recuſat.* ut & ei qui de levibus, *l.* 6. *ff. eod.* aut crimine abigeatus, *l. cui. C. de abigeis.* apoſtaſiæ, *l. apoſtatarum. C. de apoſtat.* accuſat.

Libellus inſcriptionis debet complecti *nomen Iudicis*, coram quo criminis ſit delatio, *nomen accuſatoris* & *accuſati*, *locum* & *tempus*, *crimen* & *ejus qualitatem*, & *perſonam* cum qua crimen perpetratum: non tamen diem vel horam inſeri neceſſe: item *ſubſcriptionem* ejus qui dat libellum, ſe profeſſum eſſe, vel alterius pro eo, ſi litteras neſciat. Quæ ſi obſervata non fuerint, rei nomen aboletur, & ex integro repetendi reum poteſtas fit. *l. libellorum. ff. de accuſat. c. Paulum.* §. *omnis igitur.* 2. *qu.* 3. *c. pen. & ult.* §. *quæ verò.* §. *ſed etſi.* §. *quod ſi libelli.* 2. *qu.* 8.

Inſtitutâ accuſatione, relatoque inter reos accuſati nomine; cauſa agitur eodem modo per litis conteſtationem, exceptiones, &c. quo in civilibus procedi ſolet: *c. pen. de purgat. canon. l.* 2. *l.* 4. *C. de edend. l.* 33. *C. ad leg. Iul. de adult. l.* 15. §. 2. *ff. eod. Azo in rubr. C. eod.* exceptis criminibus levioribus; item læſæ majeſtatis & hæreſis; quæ & de plano cognoſcuntur: *juxt. text. & quæ latius tradunt Dd. in l. levia.* 6. *ff. de accuſat. c. fin. de hæret. in* 6. *Clar. in pract. crim. qu.* 64. & noto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

riis; in quibus nullâ aliâ probatione, nulloque ordine judiciario opus eſt. *c. ſuper eo. 3. de teſtib. cog. c. ad noſtram. 21. de jurejur. c. tua non. 8. de cohabit. Cleric. c. manifeſta. c. de manifeſta. 2. qu. 1.*

Non tamen ante hæc crimina coërcentur, quam ſi Judici ipſius delicti circumſtantiæ plenè ſint perſpectæ: puta, an homicidii accuſatus illud animo defendendi, an aliâ ratione motus, commiſerit. *c. ſicut dignum. 6. in princ. de homicid. l. aut facta. 16. ff. de pœnis. vid. Clar. in pract. crim. §. fin. qu. 3.*

Notoria autem crimina dicuntur, quæ nullâ tergiverſatione celari poſſunt; utpote quæ fiunt coram populo, vel majore ejus parte. *Clar. d. §. fin. qu. 9. text. in c. pen. circa fin. de purg. can. d. c. manifeſta. d. c. tua non.*

In exſequenda accuſatione, præſentia accuſatoris, *c. ſi quando. 2. qu. 6. c. criminationes. 2. qu. 7. c. præſcripta in princ. 2. qu. 8. c. abſente. c. non oportet. c. habetur. c. qui accuſare. c. abſens. 2. qu. 8. c. abſente. c. non oportet. c. habetur c. qui accuſare. c. abſens. 2. qu. 8.* & rei, *c. ult. 3. qu. 9. c in criminalibus. in fin. & c. ult. verſ. excepto publico. 5. qu. 3.* neceſſaria eſt; Niſi abſentiæ cauſa per procuratorem reddatur; *in princ. cum c. ſeq. 5. qu. 3. c. veniens. 15. §. idem verò ad ſuum. de accuſat.* Accuſator, aut Accuſatus, puta de injuria tantum, *l. 15. C. eod.* in illuſtri dignitate ſit conſtitutus; *c. abſens. 3. qu. 9. l. ult. C. de injur.* Civiliter ex crimine agatur; *c. tuæ fraternitati. 5. de procurat.* Per modum exceptionis crimen objiciatur. *c. ſuper his. 16. §. fin. de accuſat.*

Debet uti accuſator probationibus luce meridiana clarioribus, expeditis, idoneis teſtibus, apertiſſimis documentis, indiciis ad probationem in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

indubitatis. *c. ſciant cuncti. 2. qu. 8. l. fin. C. de probat. c. dicit. 32. qu. 1. c. 1. 35. qu. 6.*

Legitimè convicto Reo, ſententia ſine mora in eum ferenda eſt, & exſecutioni mandanda. *l. cum reis. 18. C. de pœnis.*

Secundus modus, quo crimina in Judicium deducuntur, eſt *Inquiſitio.*

Ea eſt, cum judex ex officio, nemine accuſante, diſquirit an aliquis deliquerit, vel quis delictum admiſerit. *fac. c. qualiter. de accuſat. & inquiſit.*

Eſt vel Omnino *generalis*, ut cum Præſes inquirit, an in ſua provincia ſint homines facinoroſi; *l. congruit. 13. in princ. ff. de offic. Præſid.* vel Omnino *ſpecialis*, quâ contra certam perſonam certo de crimine inquiritur. *d. c. qualiter. & l. 7. C. de accuſat.* Vel *partim generalis, partim ſpecialis*; ut, cum Titio occiſo, Judex inquirit quis eum occiderit.

Inquirere poſſunt, Prælati vel ſuperiores merum Imperium, ut Papa & Imperator per ſuos Legatos, ſeu Delegatos; Epiſcopi in ſuis Diœceſibus, Metropolitani in ſuis provinciis, *in caſibus notatis in c. paſtoralis. de offic. ord.* & omnes cognitionem cauſarum criminalium habentes. *c. cum dilectus. c. qualiter. eod.*

Inquiri poteſt ſuper criminibus gravibus & enormibus; ut homicidio, ſimonia, adulterio, fornicatione, perjurio, inceſtu: non ſuper levibus & diſſimulandis. *c. inquiſitionis. eod. c. cum I. & A. de re jud.*

Nec fieri debet inquiſitio generalis de criminibus occultis; ſed tantum de his, de quibus præceſſit infamia: *c. qualiter. 17. in fine. c. qualiter. 24. c. cum oporteat. 9. c. inquiſitionis. 21. §. 1. de*

accuſat. id eſt, latè ſparſa fama, & quæ ſit publica, & conſtans de crimine commiſſo, & non à malevolis, nec data opera diſſeminata. *d. c. qualiter. c. inquiſitionis. §. ad hæc.*

Facta tamen inquiſitio ab eo, cui ea ſimpliciter commiſſa fuit contra aliquem facienda, valet, licet is eo tacito, de criminibus ejus, omiſſa inquiſitione de infamia, inquiſierit. *c. 2. de accuſat. in 6.*

Nam & non præcedente infamia, vel ſine inquiſitione de ea, ſi reus coram Inquiſitore ante inquiſitionem de criminibus fuerit confeſſus, nihil ei exceptio, quod prius de iiſdem criminibus non fuerit infamatus, proderit. *c. 1. de accuſ. in 6.*

In Prælato aliud jus obtinet; nempe, ut, priuſquam in eum de crimine inquiri poſſit, præter diffamationem, etiam ſcandalum ſive periculum ſubeſſe debeat. *d. c. qualiter. verſ. ſed cum ſuper.*

Quæ omnia obtinent, ubi inquiſitio contra certam perſonam, puta Titium, inſtituitur. Cæterum non prohibetur Judex de quolibet delicto generaliter inquirere, ut hac ratione ad ſpecialem contra certam perſonam deveniat. *Innoc. in c. bona. 23. num. 5. de electio. fac. l. 1. §. qui quæſtionem. ff. de quæſtion. junct. l. congruit. ff. de offic. Præſid.*

In ſpeciali inquiſitione reo edi debent articuli, de quibus eſt inquirendus; item nomina & dicta teſtium, nec non exceptiones & replicationes illi permittendæ. *d. c. qualiter. §. debet igitur.*

Inquiri debet ex viris idoneis & fide dignis, non ex delati inimicis & perjuris. *c. cum oporteat. 19. verſ. quod ſi de accuſat.*

Quæ inquirenda ſint, permittitur arbitrio Inquirentis. *c. olim. 26. verſ. inquiratis. eod.*

Cri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Crimine per modum inquiſitionis probato, Reo, regulariter, pœna, non ordinaria, ſed arbitraria imponitur; *d. c. inquiſitionis. 21. in princ. & d. c. qualiter. 24. §. verum ita. verſ. quatenus ſi fuerit.* Niſi tale ſit crimen, quod etiam poſt pœnitentiam ordinis ſuſcepti exſecutionem impediret. *d. c. inquiſitionis. 21. in princ. verſ. in quo quidem.*

Crimine non probato, canonica purgatio delato indicitur. *c. cum oporteat. 19. §. fin. & c. inquiſitionis. 21. §. quaſiviſti. verſ. ſed infamato. & c. accedens. 29. §. ſi verò contra eum. de accuſat.*

Tertius modus, quo crimina in Judicium deducuntur, eſt *Denunciatio.*

Ea eſt criminis latentis, facta Judici vel fiſco, non obſervatâ formulâ accuſandi, nunciatio. *fac. l. edicto. §. id autem deferri. ff. de jur. fiſc. junct. d. c. qualiter. c. ſuper his. de accuſat.*

Eſt vel *Euangelica*, vel *Iudicialis. Bald. in addit. ad Specul. tit. de denunc.*

Euangelica eſt, quæ fit ad emendationem & bonum animæ; ut cum uxor occultum mariti adulterium Sacerdoti denunciat. *c. ſi peccaverit. 11. qu. 1. c. ult. 32. qu. 5.*

Canonica eſt, quæ fit ad impediendum, ne quid illicitum fiat: veluti ſi quis denunciet eos qui matrimonium contrahere volunt, in gradu eſſe prohibito. *c. cum in tua. 27. de ſponſal. c. ad diſſolvendum. 13. de deſponſ. impub. c. ult. de clandeſt. deſponſ.*

Iudicialis, quam definivimus, eſt vel *publica*, vel *privata.*

Publica, eſt quæ ex officio publico competit, & ad eam faciendam, non monitio, ſed Epiſcopi, vel, eo negligente, Archiepiſcopi inquiſitio, requiritur. *c. Romana. de cenſib. c. Mennam. 2. qu. 5.*

Pri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Privata eſt, quæ ratione proprii intereſſe competit; & quidem cum oppreſſus nequit agere.

Denunciare hoc jure, non civili, *l. 6. ff. de cuſtod. & exhib. reor. l. 6. §. pen. ff. ad Sc. Turpill. l. ea quidem 7. C. de accuſat.* poſſunt omnes, quorum aliquâ ratione intereſt, *c. 3. de accuſat.* item extranei omnes, qui recto utilitatis publicæ deſiderio moventur, & vero juſtitiæ zelo excitantur: non infames, viles, conſpiratores, inimici. *c. cum Dilectus eod. c. repellantur. c. qualiter. eod. c. ſi peccaverit. 22. qu. 1. c. cum in juventute. verſ. licet igitur. de præſumt. c. ex parte. de teſtib.*

Fit delatio ſine inſcriptione, & ſine onere criminis probandi, proinde ſine metu talionis: *c. ſuper his. 16. de accuſat.* tantum enim denuncians de calumnia jurare & teſtes criminis conſcios debet nominare. *Damhoud. in pract. crim. cap. 6. num. 10. & 11.*

Delationem in Clericorum criminibus denunciandis, charitativa debet præcedere monitio; *c. 2. & c. cum dilectus de accuſat.* non in denunciandis criminibus Laicorum. *c. qualiter, & quando. in 2. §. fin. eod.*

Fit denunciatio, ut crimina Judici fiant nota, qui poteſtatem de reliquo inquirendi habet; *c. ſuper his. eod.* &, ſi denunciationem veram eſſe conſtiterit, pro qualitate delicti animadvertendi. *c. ſi quis neque. 1. qu. 1. c. requiris. 1. qu. 6. c. nervi. diſt. 14. c. ſæpe. de reſtit. ſpoliat. c. 1. de offic. cuſtod.*

Accidit interdum, ut alicui nec accuſando, nec denunciando, nec inquirendo, ſed *excipiendo* crimen objiciatur.

Quod fit vel *Actori*, ut ab accuſatione repellatur; *c. ſuper his. de accuſat.* vel *Teſtibus*, ut eorum teſtimonia improbentur. *c. teſtimonia. de teſtib. c. 1. de exception.*

Fieri

Fieri debet ante publicationem, videlicet teſtimoniorum, non poſtea, niſi & ante publicationem proteſtatus fuerit, *c. præſentiam. de teſtib.* aut niſi crimina objicienda, poſt publicationem excipienti innotuerint. *c. fin. de cognat. ſpirit.*

Qui de crimine non tenetur inſcribere, *c. licet. de ſimonia.* nec, ſi crimine objectum non probaverit, punietur; ut nec ſi probaverit, is contra quem eſt in exceptionis duntaxat vim, ut repellatur, objectum. *c. cum dilectus de ord. cognit. Bart. l. 2. in princ. ff. de accuſat. & l. 2. §. ſi publico. num. 20. ff. de adult.*

De pœnis.

TIT. XLI.

REo crimen confitenti, vel teſtibus aliiſque juris remediis convicto, pœna legitima imponitur.

Pœna, eſt læſio quæ punit, vindicans quod quiſque commiſit *c. pœnitentia eſt quadam diſt. 3.*

Ea vel eſt *Æterna*, puta damnatio æterna, ignis æternus, & in alio ſæculo durans; *c. ſunt plures. 42. §. fin. & c. ignis ſuccenſus. de pœnit. diſt. 3.* de qua hic non agimus; vel *Temporalis*, quæ ad tempus vel in hoc ſæculo infertur, ut caſtigati meliores reddantur *d. c. ſunt plures. & ſeq.*

Hæc eſt, vel *Spiritualis*, vel *Corporalis*, vel *Realis*, vel *Mixta*.

Spiritualis, eſt quintuplex: *Pœnitentia*, *Excommunicatio*, *Interdictum*, *Suſpenſio*, *Remotio ab oblatione*, ſeu *ab ordine. c. ſorte. 23. qu. 4. c. cum non ab homine. de jud.* De quibus titulis ſequentibus.

Corporalis, eſt duplex, vel *in ipſo corpore*; ut damna-

damnatio ad furcas, ultimum ſupplicium, *c. reos.* §. *ſed objicitur.* 23. *qu.* 5. *c. de occidentis. in princ. c. ſi non licet.* §. *& ideo. c. qui malos. c. homicidas. c. ſi audieris. c. hoc tamen.* 23. *qu.* 5. fuſtigatio, *l. Capitalium.* 28. §. *in princ. &* §. 1 *ff. hic:* in monaſterium intruſio, *c. dictum. c. ſi quis Clericus. diſt.* 81. *c. de lapſis.* 16. *qu.* 6. *c. ſi qua Monacharum.* 27. *qu.* 1. *c. tuæ hic.* incarceratio ad tempus, *c. quamvis.* 3. *hic. in* 6. perpetua, *d. c. quamvis. c. gravi. depoſiti. c. à nobis. de apoſt. c. novimus. de verb. ſign. ver.* verberatio, *c. Circumcelliones.* 24 *qu.* 5. characteris impreſſio: *c ad audientiam. de crim. falſ. c. ita quorundam. de Iudæis. c. multæ.* 15. *qu. fin.* vel *circa exiſtimationem perſonæ*; ut infamia, *c. omnes verò.* 6 *qu.* 1. *c. infames.* 6. *qu.* 1. relegatio, *c. cum non ab homine. de judic. c.* 2. *de arbitr.* privilegii clericalis privatio. *c. contingit. de ſent. excom. c. fin. de vit. & honeſt. cleric.*

Realis pœna; in poſſeſſionem rei petitæ, vel pro modo debiti declarati, miſſio; *c. quoniam. ut lite non cont.* beneficii, *c. ſi quis de ordine.* 7. *qu.* 1. *c. cum in cunctis. de elect.* officii & beneficii in perpetuum, privatio; *c. ſi quis à modo. diſt.* 81. *c. ad falſariorum. de crim falſ. c. felicis. hic. in* 6. confiſcatio, ſeu bonorum publicatio; *c. cum ſecundum leges.* 19. *de hæret. in* 6. *c. excommunicamus. de hæret. c. ita quorundam. c. ad liberandam. de Iudæis.* pecuniaria mulcta, *c. in Archiepiſcopatu. de raptor. c.* 2. *de maledic. c. poſtulaſti. de Iudæis. c. licet. & ibi Gloſſ. hic. c. ſi quis contumax.* 17. *qu.* 4. emenda. *can. venerabilibus.* 7. §. *denique à ſubditis. de ſent. excomm. in* 6.

Mixta, quæ partim realis, partim corporalis; ut proſcriptio, exilium. *c. accedens. diſt.* 50. *c. biduum.* 2. *qu.* 6. *c. placuit.* 16. *qu.* 1.

Pœ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Pœnas omnes imponere poſſunt tantum Judices competentes; ut ſunt Eccleſiaſtici Clericis, non Laici. *c. cum non ab homine.* 10. *& c. at ſi Clerici.* 4. *de judic.* ita tamen ut ſanguinis pœnam non inferant; *c. clericis. c. pen. ne Cler. vel Monach.* ſed ſi qua ſibi ex Delegatione Principis vel alio jure cognitio criminum competit; eam, ſi ſanguinis pœnam irroget, vel ad ipſum Principem remittat; *ut in c.* 4. *de raptor.* vel alicui Laico demandet. *c. fin. ne Cleric. vel Monach. in* 6.

Debent Judices, ſi criminibus certæ pœnæ à jure ſtatutæ, eas ſequi: *c. de cauſis.* 4. §. *illis etiam. de offic. deleg. c. licet.* 3. *de pœnis. c. cognovimus. c. ult. in princ.* 16. *qu.* 6. *c. non afferamus.* 24. *qu.* 1. ſi non; eæ arbitrio eorum irrogandæ permittuntur. *c. de cauſis.* 4. §. *illis etiam. verſ. alioquin. de offic. deleg. c. fin. de tranſact.*

Sed, licet Judices à præſcripta in jure pœna diſcedere non debeant; *c.* 1. *c.* 5. *de conſtit. d. c. de cauſis.* 4. §. *illis etiam. d. c. licet.* 3. *d. c. cognovimus.* poſſunt tamen, ſi cauſa ſubſit, pœnam vel augere, vel minuere, vel etiam prorſus remittere; *c. fin. de tranſact. c. inter alia. verſ. nec inde. de immun. Eccleſ. c. fin.* §. *etſi ſolvendo. de dolo & cont. c. ſi res aliena.* §. *huic certæ. verſ. verum quidem.* 14. *qu.* 6. *c. at ſi.* 4. §. *adulteris. de judic.* inſpectis circumſtantiis cauſæ, perſonæ, *c. quærenti.* 20. *de verb. ſignif. can. fraternitas.* 12. *qu. can. in fin.* 14. *qu.* 6. *can. qui compulſus.* 22. *qu.* 5. ſexus, *c. pen. & fin.* 32. *qu.* 6. dignitatis, *can. homo Chriſtianus. diſt.* 40. *can. præcipuè.* 11. *qu.* 3. *can. quia Sanctitas tua. diſt.* 50. *can qui contra.* 24. *qu.* 1. ſcientiæ, *can. judicas.* 3. *qu.* 9. ætatis, *c.* 1. *&* 2. *de delict. puer. can. fin. diſt.* 14. loci, *can ante triennium. & can. aliter. diſt.* 31. *c. cum olim. de cler.*

tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

temporis, quantitatis, qualitatis, eventus. *de quib. in l. reſpiciendum.* 11. *ff. hic. c. ſicut.* 6. *in princ. de homicid. c. aut facta.* §. 1. *de pœnit. diſt.* 1.

Cavere tamen ſemper debent, ut pœna major non ſit delicto, *c. quæſivit. in* 2. §. *fin. de his quæ fiunt à major. part. capit.* & ut teneat autorem: non alium. *c. crimen.* 1. *qu.* 4 *c. undecunque. diſt.* 55. *d. c. quæſivit.* exceptis paucis caſibus.

Ii ſunt: cum ſervitus filiis ob peccatum patris infligitur; *c. cum multæ.* 15. *qu.* 8. *c. Eccleſia.* 11. §. *item peccato.* 1. *qu.* 4. propter Regis peccatum, regnum interdicto ſubjicitur; *c. non eſt vobis. de ſponſal.* in ſimonia. *c.* 1. *qu.* 5. & aliis; *de quibus ſupra tit. quib. mod. in crim. agat. Aphoriſ. Accuſari poſſunt.*

Toties pœna repetenda, quoties crimen renaſcitur. *c.* 1. *hic.*

Nec facile, aut ſine cauſa eſt remittenda. *c.* 3. *de offic. Ordin.*

Cauſa eſſe poſſunt, pietas, neceſſitas, multitudo, diſpenſatio, utilitas, miſericordia, *c. requiritis. c. tanta.* 11. *cum* 7. *ſeqq. cc. qu.* 1. ſi aliter de crimine ſatisfactum; *d. c.* 3. de eo pœnitentia ſufficienter facta; *c. cum aliquis.* 12. *qu.* 3. *can. domino.* §. *fin. diſt.* 50. condemnationis ſententia, ut injuſta, revocetur. *c. ad quorundam. de exceſſib. Prælat.*

De pœnitentiis.

TIT. XLII.

SPirituales pœnas ſupra diximus eſſe, *Pœnitentiam, Excommunicationem, Interdictum, Suſpenſionem, Remotionem*: de quibus, quia Juri huic ſpeciales, latius & ordine dicemus.

Pœ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Pœnitentia, eſt quædam dolentis vindicta, puniens in ſe quod dolet commiſiſſe.

Vndè, (ſecundum Auguſtinum) pœnitere dicitur, quaſi pœnam tenere: quia, pœnitens punit in ſe ulciſcendo, quod commiſit peccando. *c. pœnitentia eſt quædam. 4. de pœnit. diſt. 30.*

De hac pœna, quia etiam inter Sacramenta refertur, & propterea, de ea ſupra *libro 2. tit. 6. de pœnitent. & remiſſ.* egimus, ne actum agamus, hic non tractabimus, lectorem ad dictum titulum remittentes.

De excommunicatione.

TIT. XLIII.

EXcommunicatio, eſt cenſura Eccleſiaſtica, quâ Chriſtianus à corpore Eccleſiæ, vel ſaltem Sacramentorum ejus perceptione, excluditur. *arg. c. omnis Chriſtianus. cum c. ſeq. & c. qui vero. 11. qu. 3. c. ad menſam. 24. §. hæc ſententia. 11. qu. 3.*

Eſt duplex: alia *Major*, alia *Minor* dicitur.

Hæc eſt, quæ tantum à Sacramentorum participatione removet; ac propriè vocatur *Excommunicatio. c. penult. de ſent. excommun.*

Illa eſt, quæ non ſolum à Sacramentorum perceptione, ſed etiam ab Eccleſia & omni fidelium communione ſegregat; *d. c. penult. & c. ult. 3. qu. 4. c. ad menſam. 11. qu. 3. c. Anathema*, hoc eſt, æternæ mortis damnatio dicitur. *in. c. nemo Epiſcoporum. 11. qu. 3.*

Quæ vel eſt *Solemnis*; & fit, adhibitis quibuſdam ritibus & cærimoniis, poſt aliam contra incorrigibilem; aliquando proprie Anathema dicitur; *can. cum non ab homine. 10. de judic. c. 1. de locat.* Vel *Non ſolemnis*; quæ ſine ſolemnitate, unico

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

unico verbo fit: Nempe *excommunico. c. 1. de eo qui furt. ord. ſuſc. Gloſſ. in can. cum aliquis. 108. ad verb. cautelam. 11. qu. 3.*

Infertur excommunicatio, vel à *Iure* ſeu Canone, vel ab *Homine* per ſententiam. *c. nuper de ſent. excomm.*

A *Iure* infertur Excommunicatio, tam *major*, quàm *minor*, cum quis ipſo facto abſque judicis miniſterio, excommunicationi ſubjicitur; quæ & idcirco *Canonica*, & latæ ſententiæ excommunicatio dicitur. *exempl. in c. de illis. c. cum aliquis. c. certum princ. 24. qu. 3.*

Majore ipſo jure notantur; divini, ſortilegi, *c. ſi quis ariolos. c. non oportet. c. aliquanti. c. ſortes. c. ſi quis Clericus. c. auguriis. c. Epiſcopi. in princ. c. quicunque. §. fin. 26. qu. 5.* hæretici, & eorum receptatores & fautores, *c. quod autem. in princ. 4. qu. 1. c. excommunicavimus itaque. de hæret. c. noverit. 49. in princ. de ſent. excom.* literarum Apoſtolicarum falſarii, *c. ſi quis Epiſcopus. diſt. 50. c. ad falſariorum. c. dura. §. fin. ubi Gloſſ. & Abb. de crim. falſ.* ſimoniaci; *c. quicquid. 1. qu. 1. c. reperiuntur. §. fin. c. ſi quis Epiſcopus. §. fin. c. qui ſtudet. c. ventum eſt. 1. qu. 1.* Eccleſiarum violatores, & earum rerum raptores, *c. canonica. 11. qu. 3. c. omnes Eccleſiæ. & c. frater. 17. qu. 4. c. ſi quis. 24. qu. 3.* nova telonia imponentes, *c. 23. ſi quis Romipetas. 24 qu. 3. c. innovamus. de treuga & pace.* Clericos Romam euntes ſpoliantes, *d. c. ſi quis Romipetas. d. c. innovamus.* res mortui Epiſcopi, quæ ejus ſucceſſori ſervari debent, diripientes, *c. illud. & ſeq. hac hujus placiti. 12. qu. 3.* cum excommunicatis, auxilium, favorem, conſilium impendendo, communicantes, *c. nuper. 29 de ſent. excom. ut in exempl. c. ſignifica-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

gnificavit. c. ſi concubinæ. eod. manus violentas in perſonas Clericorum, vel religioſorum inferentes, *c. ſi quis ſuadente.* 17. *qu.* 4. *c. ſi quis.* 24. *qu.* 3. *c.* 1. 3. 13. *& aliis. de ſent. excom.* aut inferre mandantes. *c.* 6, §. 1. *eod.*

Niſi jocando, vel ob diſciplinam, percuſſerint. *c.* 1. §. *neque Magiſter. c. cum voluntate.* 54. §. *ſi qui verò. eod.* aut ſint impuberes, *d. c.* 1. *in princ.* aut Clericos in adulterio vel ſtupro deprehenſos, *c. ſi vero.* 3. §. *nec ille. cum ſeq. eod.* aut ignorantes, *c. ſi verò.* 4. *eod.* aut eos, qui non ſunt in habitu Clericali, nec pro Clericis habentur, *c. cum non ab homine.* 14. *c. in articulo. c. perpendimus.* 23. *c. in audientia.* 25. *c. contingit.* 45. *eod.* percuſſerint, divina officia turbantes è templo ejecerint. *c. veniens.* 16. *c. voluntate.* 54. §. *ſi quis verò. eod.*

Minore excommunicatione ipſo jure afficiuntur, mortale peccatum committentes; *c. audi.* 11. *qu.* 3. *c. fin. de Cler. excom. miniſtr.* ut ſacrilegi, *c. ſi quis inventus.* 17. *qu.* 4. Eccleſiam de manu Laici recipientes, & tenentes, *c. ſi quis deinceps.* 16. *qu.* 7. & quilibet notorii peccatores: *c. neque diſt.* 83. *c. illud. diſt.* 95. *cum ſimil.* cum majori excommunicatione denunciatis, & excommunicatis, loquutione, oratione, ſalutatione, menſa communicantes. *c. ſi Apoſtoli.* 16. *c. excommunicatos.* 17. *c. cum excommunicatio.* 18. *c. qui communicaverit.* 19. *c. curæ.* 10. *can. ad menſam.* 24. 11. *qu.* 3.

Niſi ſint eorum familiares & domeſtici; *c. quoniam multos.* 11. *qu.* 3. *c. ſi verò.* 34. *de ſent. com.* aut ex ignorantia, *d. c. quoniam. verſ. & eos qui & c. ſi is qui poteſt.* §. *fin. cum c. ſeq. c. ult. verſ. ſeu ignorantia.* 11. *qu.* 3. aut ex neceſſitate, *d. c. ult. verſ. ſeu neceſſitate. c. excellentiſſimus. verſ. aliud eſt.* 11. *qu.* 3. communicaverint; aut eis hu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

manitatis gratiâ quid dare voluerint; *d. c. quoniam multos. §. fin.* aut excommunicatio eorum quibus communicarunt ſit occulta, vel non nominatim facta, nec publicata; *c. curæ ſit. §. fin. c. audi. c. 1. ſi quis Laicus. §. ſed hoc ſpecialiter. 11. qu. 3. c. 1. §. fin. 24. qu. 3.* aut prius non fuerint eis communicantes admoniti. *c. quod in dubiis. 30. §. illi autem. & ibi Gloſſ. de ſent. excom. &c.*

Ab homine infertur Excommunicatio, cum Judex Eccleſiaſticus, ſive ordinarius, ſive delegatus, *c. 5. eod. in 6. c. paſtoralis. 11. §. præterea;* qui regulariter ſit Presbyter: *c. canonica. de ſent. excomm.* ſubditum, *c. à nobis, 21. eod.* inobedientem, ſive contumacem, ſententiâ ſuâ excommunicat. *c. 1. eod. in 6.*

Qui, ut majorem excommunicationem imponere poſſit, debet jurisdictionem, de conſuetudine vel jure communi ſpiritualem habere; *Hoſtienſ. de ſent. excom. §. nedum. arg. c. prælectis. diſt. 25. c. ſi in plebibus. diſt. 69. c. 2. de off. Archid.* minorem etiam quivis inferior Prælatus, imo & clericus, curam animarum habens, infligere poteſt. *c. quotidie. de conſecrat. diſt. 2.*

Non excommunicat Laïcus, *c. Subdiaconus. §. poſt tamen. verſ. vel Catholico. 24. qu. 1. c. fin. de immun. Eccl. in 6. c. quanto amplius. 46. de privil. in 6. c. bene quidem. 1. verſ. Maximus Epiſcopus. diſt. 96.* niſi ex delegatione Papæ: *Gloſſ. ad d. c. 1. verſ. Maximus. ad verb. Laico. arg. c. fin. 10. qu. 3. c. præter hæc. 6. §. verum. diſt. 32.* non Epiſcopi: *Gloſſ. ad d. c. bene quidem. ad verbum Laico. & ibid. ad. verb. Præter Romanam.* Nec excommunicat, qui eſt extra Eccleſiam, ut excommunicatus, hæreticus; *c. audivimus. cum cc. ſeqq. 24. qu. 1. c. verbum. de pœnis. diſt. 1.* niſi forſan hæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

hæreticus hæreticum excommunicaverit; *c. miramur*. § *fin. cum. c. ſeq.* 24. *qu.* 1. Niſi in deteſtationem criminis, ob quod ab hæreticis fuit excommunicatus. *d.c. Subdiaconus. in princ. uſque ad* §. *poteſt tamen.*

Excommunicari poſſunt, tantum excommunicantis ſubditi; *c. fin. de conſtit. in* 6. *c.* 1. *& ſeq.* 6. *qu.* 3. *fac. c. ſententia.* 11. *qu.* 3. Chriſtiani, non pagani. *c. audivimus.* §. *unde Apoſtolus. c. ſeq.* 24. *qu.* 1. vivi, non mortui; *c. damnationis.* §. *his authoritatibus.* 24. *qu.* 2. (Niſi in tali reatu deceſſerint, qui poſt mortem accuſari, & ille qui commiſit, damnari poſſit: ut ſi de crimine hæreſeos, *d. c. damnationis.* §. *his authoritatibus. & c. fin.* 24. *qu.* 2. *c. ſane.* 6. *& ibi exempla.* 24. *qu.* 5. *αὐτοχειρίας*, *c. placuit.* 23. *qu.* 1. agatur:) ii qui deliquerunt; non alii. *c. ſi habes.* 24. *qu.* 3. Niſi crimen committi mandarunt; *c. mulieres.* 6. §. *fin. c. univerſitatis.* 24. *de ſent. excom.* illud commiſſum ratum habuerunt, *c. cum quis.* 23. *eod.* cum poſſent prohibere, non prohibuerunt. *c. quanta.* 47. *eod.* major univerſitatis pars deliquerit: & tum tota univerſitas excommunicari poteſt. *c. Romana.* 5. §. *fin. eod. in* 6.

Subditi Epiſcopi dicuntur ratio ne juriſdictionis ſpiritualis omnes qui ſunt in ſua Diœceſi, etiam terræ Principes. *c. omnes.* 4. *de major. & obed.* Pontificis Summi, eâdem ratione, ſubditi ſunt, omnes Imperatores, Reges. *c. ſuſcipitis. eod. in* 6. *c. ad verbum.* 96. *diſt.* 10.

Non tantum cenſentur ſubditi ratione territorii, *c. fin. de foro compet.* ſed & delicti. *c. nobis.* 2. *de ſent. excommun.* Vndè & alienigena à Prælato, loci, in quo deliquit, excommunicari poteſt. *c.* 1. *de raptor. c. placuit. & c. fin.* 6. *qu.* 3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Ferri poteſt excommunicationis ſententia; pro crimine, *c. tam ſacerdotes. c. ecce autem.* 24 *qu.* 3. commiſſo puta, non committendo; *c. Romana.* 5. § *caveant. de ſent. excom. in* 6. & pro contumacia: *c. certum eſt.* 43. *c. ſi Epiſcopus.* 11. *qu.* 3. *c. ſi quis deinceps. in fin.* 17. *qu.* 1. *c. quoniam frequenter, ut lite non cont. c. ex parte. de verb. ſignif.* non tamen pro cauſis levioribus, *c. nemo Epiſcoporum.* 41. *c. nullus. c. plerumque.* §. *cauſa ergo.* 11. *qu.* 3. aut propter vindictam propriæ & particularis excommunicantis injuriæ. *c. inter querelas.* 23. *qu.* 4. *c.* 1. *de maledic. c. ſi quis ergo.* 2. *qu.* 7.

Sententiam excommunicationis præcedere debet, & trina monitio, teſtibus præſentibus, *c. ſacro.* 48. *de ſent. excommun.* cum juſtis dierum intervallis, *c. conſtitutionem. de ſent. excom. in* 6. *c. ſacro.* 47. *de ſent. excom. c. reprehenſibilis.* 26. *de appell.* aut una pro omnibus peremptoria, cum legitimo temporis interſtitio, negotii, & qualitatis perſonarum habitâ ratione: *d. c. conſtitutionem. c. de illicita.* 24. *qu.* 5. *c. cum ſit. de appell. d. c. reprehenſibilis.* 26. *verſ. Niſi fortè,* & ordo judiciarius. *c.* 1. *verſ. nec aliquem excommunicare. de exceſſ. Prælat. d. c. de illicita.*

Hic tamen ſi non ſervatus, valebit nihilominus excommunicatio; *can. ſi Epiſcopus.* 11. *qu.* 3. nulla erit ſi monitio non præceſſit. *c. ſacro.* 47. *de ſent. excom. c.* 3. 9. 13. *eod. in* 6. *d. c. reprehenſibilis.* 26. *c. cum ſpeciali.* 61. *de appellat.* & is qui ſic excommunicavit, licet juſtè, per menſem Eccleſiæ ingreſſu prohibetur; & aliâ, ſi viſum fuerit expedire, pœnâ mulctatur. *c. ſacro. in princ. de ſent. excom. c. ſi qui ſunt. diſt.* 81.

Ferri poteſt excommunicationis ſententia purè & ſub conditione: ut, *Niſi Sempronio intra viginti*

gintidies ſatisfeceris, te excommunico. c. præterea requiſiti fuimus. 40. *de appell.*

Ferri debet in ſcriptis, nomine ejus qui excommunicatur, *c. conſtitutionem. c. licet. de ſent. excom. in 6. Clem. gravius. in fin. eod.* expreſſo, & cauſâ excommunicationis nominatim adjectâ, *c.* 1. §. *quiſquis. de ſent. exc. in* 6. & probata. *d. can. de illicita.*

Sententiæ latæ exemplum excommunicatis, quorum nomina ſunt publicanda, *c. curæ ſit.* 11. *qu.* 3. *c. ad certitudinem.* 3. *de ſent. excom. Ext.* exhiberi debet. *c.* 1. §. *exemplum. eod. in* 6. Cum ut excommunicati ab actibus excommunicatis prohibitis; tum ut alii ab excommunicatorum communione abſtineant.

Omnes enim excommunicatos, antequam ab excommunicatione ſunt abſoluti, *c. cum deſideres.* 15. *c. à nobis.* 28. *c. ſicut.* 39. *c. ſi concubinæ.* 55. *de ſent. excom.* vitare debent. *c. nulli.* 8. *eod.* Nec valet contrarium privilegium, *d. c. nulli.* 8. quo minus excommunicato communicans, ipſo jure in excommunicationem incidat. *c. nuper.* 29. *c. ſacris.* 38. *eod.*

Excipiuntur nonnulli qui cum iis, canone vel jure permittente, participare poſſunt: *c. quod in dubiis. & c. inter alia.* 31. *eod.* de quibus ſupra. *& in c. quoniam multos. c.* 103. 11. *qu.* 3.

Excommunicationis effectus graviſſimi ſunt, ſed alii *ſpirituales*, alii *humani.*

Spirituales ſunt; quod excommunicatus à Deo ſeparatur, & Diabolo traditur; *c. centum. in princ.* 11. *qu.* 3. & proinde ſacra miniſteria peragere vetatur, *c. ſi quis Epiſcopus in* 3. *&* 4. *ſic incipiente,* 11. *qu.* 3. ſi facit, fit irregularis, *c. is. cui. de ſent. excom. in* 6. ad ordines ſacros nequit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

promoveri, *c. illorum. diſt.* 32. ſi hoc fieri patiatur, in perpetuum deponitur, *c. cum illorum.* 32. *de ſent. excom.* alium ordinare nequit, *c. veniens. de præſcript. c.* 1. *de eo qui furt. ord. ſuſc.* beneficium Eccleſiaſticum ei conferri prohibetur: *c. poſtulaſtis. de cler. excom. miniſtr. c. fin. de exceſſ. Prælat.* ad illud de eo facta electio, *c. conſtitutis. in* 1. *& ibi Gloſſ de appell. c. cum inter R. & c. illa. de elect.* poſtulatio, *c.* 1. *de poſtul. Præl. Gloſſ. in c. fin. de exceſſ Prælat.* nominatio, *c. cum inter. de electiion.* præſentatio, *c.* 1. *& ibi Archid. de except. in* 6. non valet.

Humani ſunt; quod excommunicatus, eſt infamis; *c. infames.* 6. *qu.* 1. pro mortuo habetur; *Dd. in c. gravem. de ſent. excom.* ſacramentorum omnium, matrimonio excepto, participatione, privatur, *c. illud diſt.* 56. *c. ad ejus verò. diſt.* 5. *c. ſignificaſti. de eo qui duxit in matr. quam prius poll. adult. c.* 1. *qui Cler. vel vov.* ab Eccleſia, dum divina officia peraguntur, expellitur, *c. nec licuit. c. ſi quis Epiſcopus.* 11. *qu.* 3. *Gloſſ. in c. Cleros. diſt.* 21. feudis Eccleſiæ privatur, *c. gravem.* 53. *§. fin. de ſent. excom.* ſubditi & vaſalli ejus ab ejus ſervitio liberantur, *c. fin. de pœn. c. pen. & ult.* 15. *qu.* 6. in cœmeterio non ſepelitur, *c. nobis.* 18. *de ſent. excom.* ſepultus eximitur, *c. ſacris. de ſepultur.* à limine judicii, etiam parte non opponente, repellitur, *c.* 1. *in fin. de except. in* 6. proinde, proprio nomine, *d. c.* 1. *in fin.* aut alieno, ut procurator, *c. poſt ceſſionem. de probation.* advocatus, *c. decernimus. de ſent. excom. c. excommunicamus. §. credentes. de hæret.* agere prohibetur, ut & accuſare, *c.* 1. 4. *qu.* 1. 2. *de except.* teſtificari, *c. decernimus. de ſent. excom. in* 6. judicare, *c. ad probandum. de re judic.* ſententiam demandari executioni petere. *c. exceptionem. de except.*

Ju-

Judices ſæculares, ſi excommunicatos ab agendo, patrocinando, teſtificando, aliiſque actibus judicialibus in ſuis Curiis & judiciis, non repellant, à judicibus Eccleſiaſticis per cenſuram Eccleſiaſticam ad id compelluntur. *d. c. decernimus.* 8. *de ſent. excom. in* 6.

Quibus modis excommunicatio tollitur.

TIT. XLIV.

QVi effectus tamdiu obtinent, quamdiu excommunicatio non fuit legitimè ſublata. *c. ſicut nobis.* 39. *de ſent. excom.*

Tollitur ea; Excommunicantis revocatione, *c. ſacro approbante concilio.* 48. §. *ſi verò judex. eod.* per viam appellationis, aut citra eam, retractatione, *c. ſacro.* 48. *c. caveat. eod. c. ſi Epiſcopus.* 11. *qu.* 3. ad oſculum ejus qui abſolvere poteſt admiſſione, *c. cum olim. de privileg.* & abſolutione.

Excommunicantis revocatione; cum Judex interlocutione errorem ſuum corrigit: quod facere poteſt: *c. qualiter, & quando. in* 1. *de accuſat.* & tum à gravato per primam ſententiam appellatio non admittitur. *c. cum ceſſante. de appell.*

Per viam, appellationis retractatione: cum ſuperior, apud quem injuſtè excommunicationem eſſe factam probatum, excommunicatum, exactâ de juri ſatisfaciendo cautione, vel abſolvit, vel abſolvendum ad excommunicantem demittit. *c. per tuas de ſent. excom. c. ſacro.* 48. *c. caveat. eod. c. ſi Epiſcopus.* 11. *qu.* 3.

Citra appellationem, & ſine remiſſione, ſuperior poteſt abſolvere excommunicatum ſi videat ſententiam eſſe apertè & manifeſtè injuſtam. *c. in*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

in ſolicitudinem. de appellat. & hoc faciet ſi periculum ſit in mora abſolutionis. *d. c. ſacro.*

Injuſtè qui excommunicavit excommunicato injuriarum, *c. illud. c. temerarium.* 11. *qu.* 3. & ſacrilegii; *c. non in perpetuum.* 24 *qu.* 3. tenetur.

Abſolutione excommunicatio tollitur: nam ea nihil aliud eſt, quàm cenſuræ Eccleſiaſticæ per eos, qui abſolvendi jus habent, facta relaxatio.

Jus abſolvendi habent, qui ligandi, *can.* 17. *ſi Petrus.* 24. *qu.* 1. *ubi Gloſſ.* niſi aliter jure excipiatur: cum quoad *Papam*, tum quoad *Epiſcopum.*

Pontifex abſolutionem ſibi reſervavit in caſu injectionis manuum violentæ in Clericos, *c. ſi quis ſuadente.* 17. *qu.* 4. *c. non dubium. c. veniens. c. ad eminentiam. c. de monialibus. de ſent. excomm.* perſequutionis Cardinalium, *c. felicis. de pœnis. in* 6. incendii, *c. tua nos. de ſent. excom.* effractionis Eccleſiarum, *c. conqueſti. eod.* & ſimilium. *ut in c. quærente. de off. deleg. c. dura. de crim. falſi. c. fundamenta. de electione. in* 6. *c. quicunque. de ſent. excom. in* 6. *Clem. multorum. de hæret. Clem. religioſi. de privileg.*

Epiſcopi abſolutioni etiam nonnulli caſus ſunt reſervati; ut levis manuum injectionis in Clericos, *c. pervenit. de ſent. excom.* & aliorum criminum. *vid. Panorm. in c. monachi. c. mulieres. eod. & Gloſſ. ad c. ſi Epiſcopus. de pœnit. & remiſſ. in* 6.

Sede vacante abſolvit ejus *Capitulum*, aut ille ad quem ſede vacante Juriſdictio pertinet. *c. un. de major. & obed. in* 6.

Ab his, ut & Pontifici, reſervatis, quilibet Sacerdos in articulo mortis moriturum, *c. non dubium. de ſent. excom. c. un. Extr. de crim. falſ. c. paſtoralis.* 11. §. *præterea. de offic. Iud. ord.* aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

mortale periculum aditurum; puta militiæ, aut itineris dubii, abſolvere poteſt; *c. de cætero. de ſent. excom.* adeo ut evaſo periculo in excommunicationem non reincidat. *Gloſſ. in d. c. de cætero.*

Fit abſolutio, vel *verbo* tantum, ſi excommunicatio verbo facta, *c. 2. ubi Gloſſ ad verb. minimus. 24. qu. 3. arg. c. quidam. 5. qu. 1.* vel *ſolenniter*, ſi ſolennis præceſſit excommunicatio. *c. 108. cum aliquis. 11. qu. 3. junct. c. 106. debent. 11. qu. 3.* Regulariter enim omnis res per eaſdem cauſas diſſolvitur, quibus vincitur. *c. 1. de regul. jur. in 6.*

Aliquando ante a bſolutionem excommunicatus juramento debet promittere, ſe Eccleſiaſticis mandatis pariturum, de damno illato, omnique offenſa, plene ſatisfacturum; aut, ſi de damno non conſtet, vel ſolvendo non ſit, cum de eo conſtabit, aut ad pinguiorem fortunam pervenit, ſe ſatisfacturum, cautionem præſtare. *c. ſacro. c. ex parte. 23. c. venerabili. 52. de ſent. excom. c. 2. eod. in 6. c. Odoardus. de ſolution.*

Ea idonea erit, qualiſcunque ab eo dari poterit; ſufficit enim, ſi faciat quod in ſe eſt. *c. faciat. 22. qu. 1.*

Fieri debet Abſolutio gratis, *c. ad aures noſtras, 24. de ſimon. c. nullus Epiſcopus. 1. qu. 1. ratio in c. ad noſtram. c. cum Eccleſiæ. de ſimon.* liberè, non vi vel metu extorqueri; alias nulla eſt, & qui ſic extorſit, ipſo jure eſt excommunicatus. *c. 1. de his quæ vi metuſve cauſ. fiunt. in 6.*

Abſolutio etiam per obreptionem impetrata non prodeſt. *c. officii. 42. in fin. de ſent. excomm.*

Abſolutione ritè impetratâ: ſi à minore excommunicatione eſt, excommunicatus Sacramen-

torum Eccleſiaſticorum Participationi, à qua fuerat privatus, reſtituitur; ſi à majore, communioni, aliiſque rebus, à quibus per majoris excommunicationis ſententiam excludebatur, reſtituitur.

Sed pro crimine excommunicatus & abſolutus, eautione datâ de ſatisfaciendo, non liberabitur à vinculo, niſi prius pro eo ſatisfecerit. *c. ex literis. 29. de offic. & pot. jud. deleg. c. ex parte. in fin. de offic. deleg. c. 3. de uſur. c. 1. de raptor.*

Pluribus excommunicationibus, licet ex eodem facto obnoxius, itidem non abſolvitur, ſi de una tantum cauſa ſatisfacere velit. *c. cum pro cauſa. 27. de ſent. excom.*

Quod diximus abſolutum pro ratione excommunicationis majoris aut minoris, aut communioni, aut participationi Sacramentorum, reſtitui; locum habet in abſolutione *ſimpliciter*, non in ea quæ *ad Cautelam* facta.

Ad cautelam dicitur fieri *abſolutio*, cum quis excommunicationis ſententiam aſſerit eſſe nullam, vel judicem eſſe incompetentem, vel excommunicatum, vel intruſum, aut à jurisdictione ſuſpenſum, aliiſque modis. *c. 2. c. ſolet. c. venerabilibus. c. præſente. ubi Gloſſ. eod. in 6.*

Ea eſt valde extraordinaria, & multum præjudicialis: *ut notat Rota deciſ. 426. incip. ſi decanus. num. 3. in novis.* quia in ea juramentum non recipitur, nec cautio præſtatur, nec ſatisfactio impenditur; & ideo cum majore difficultate, quam ſimplex Abſolutio, conceditur. *ut not. in d. c. venerabilibus.*

Conceditur in dubio, propter periculum, communionis vel læſionis juſtitiæ. *ut in d. c. ſolet. d. c. venerabilibus. c. veniens. de teſtib. c. Apoſtolicæ. de cler. excomm. miniſtr. c. ad audientiam. de appell.*

Eâ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Eâ conceſsâ, pendente probationis articulo, abſolutus extra judicium, in officiis, poſtulationibus, electionibus, aliiſque legitimis & canonicis actibus quidem admittitur, ſed non in cæteris quæ actor in judiciis attentaverit. *c. 2. de ſent. excomm. in 6.*

De Interdicto.

TIT. XLV.

QVia non ſolum Excommunicatio, ſed etiam Interdictum Eccleſiaſticum, & ſuſpenſio, cenſuræ Eccleſiaſticæ ſunt ſpecies, *c. quærenti. 20. de verb. ſignif.* ideò de *Interdicto*; & *ſuſpenſione* ſequuntur tituli.

Eſt *Interdictum*, hic, cenſura Eccleſiaſtica, *d. c. quærenti. 20.* qua certis perſonis, aut loco, à Jure, vel Judice Eccleſiaſtico, divinis officiis, & ſepultura, Sacramentorumque perceptione, donec imperatis ſatisfecerint, interdicitur. *c. fin. c. ſi ſententia. 16. cum ſeqq. de ſent. excom. in 6.*

Eſt ergò Interdictum aliud *Canonis* aut juris, aliud *Iudicis.*

Iuris eſt, quod ipſo jure, ſive ipſo facto, inducitur. *c. 3. §. præterea. verſ. civitas. de electiõn. in 6. c. 1. verſ. qui verò. de uſur. in 6. c. 5. de pœn. in 6.*

Eo tenetur; communitas, vel civitas, quæ uſuras permittit; uſurarios non expellit; *d. c. 1. de uſur. in 6.* repræſalias, contra perſonas Eccleſiaſticas, permiſit, nec permiſſas intra menſem revocavit; *c. 1. de injur. in 6.* portorium, in rebus Eccleſiaſticorúm, quas negotiationis cauſa ſecum non deferunt, exegit, extorſit; *c. pen. de cenſib. in 6.* Cardinalem, vel Epiſcopum ſuum, cepit,

pit, aliis capientibus opem tulit, ſuaſit, conſuluit; *c. fin. de pœn. in 6. Clem.* 1. *eod.* dominus territorii, qui Legatum vel Nuncium Apoſtolicum non admiſit; *c.* 1. *Ext. de conſuet.* univerſitas, vel civitas, quæ in electione Pontificis ſervanda non ſervavit; *c. ubi periculum. c. fundamenta. de elect. in* 6. Eccleſia, ſanguinis, vel humani ſeminis effuſione polluta, vel ſimoniacè conſecrata. *c. is qui. de ſent. excom. in* 6.

Iudicis Interdictum, eſt quod per ſententiam Judicis competentis inducitur.

Eſt hoc vel *Generale*; cum regnum, aut provincia, aut oppidum, aut pagus, aut eorum populus, *c. ſi ſententiam. de ſent. excom. in* 6. interdicitur; vel *Speciale*; cum ex pluribus Eccleſiis, una vel paucæ interdicuntur: *c. ſi civitas.* 17. *de ſent. excomm. in* 6. aut aliqua multitudo, ſub certo vocabulo comprehenſa, in populo tamen incluſa; ut Collegium, Capitulum, univerſitas, *Sum. Ang. verb. Interdictum.* 1. aut homo nominatim, *d. c. ſi ſententiam.* interdicitur.

Vtrumque ad homines relatum dicitur *Perſonale*; ad loca, *Locale. d. c. ſi ſententia.*

Interdicere poſſunt, Judices Eccleſiaſtici, qui excommunicare; *c. quærenti.* 20. *de verb. ſignif. c. cum ab Eccleſiarum prælatis. de offic. ordin.* maxime Ordinarii; *c. cum & plantare.* §. 1. *de privil. C. Epiſcoporum. de ſent. excom. in* 6. *c. tranſmiſſam. de elect.* Delegati; *c. ſane. in.* 2. *de offic. deleg.* Subdelegati; *c. ex litteris. eod.* Epiſcopus, cum Capitulo; *c.* 1. *de his quæ fiunt à major. part. Capit.* Eccleſia vacante, Capitulum; *c. grave. de offic. ord.* Concilium Provinciale & Epiſcopale. *Clem.* 1. § *fin. & ibi Cardinalis. de ſent. excom.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Qui temerè, aut ſine cauſa, interdicere non debent.

Proinde Interdictum & debet præcedere monitio, *c. ſtatutum.* 13. *de ſent. excom. in 6.* ſi ob contumaciam fit; non neceſſe ſi ob delictum, *c. reprehenſibilis. de appell. can. fin.* 5. *qu.* 3. & illud fieri in ſcriptis, causâ, propter quam profertur, appoſitâ. *c.* 1. *verſ. & hæc eadem. eod. in 6.*

Ea erit, culpa, delictum, contumacia. *ut in c. ex reſcripto.* 9. *de jurejur. c. non eſt vobis. de ſponſal.*

Interdici poſſunt, ut diximus, loca vel perſonæ, & vel generaliter, vel ſpecialiter. Niſi ſint privilegiatæ. *c. ne aliqui. de privileg. in 6. c. quoniam per conceſſionem.* 21. *de privileg.*

Interdictum loci, generale, & ad perſonas ejus, pertinet: *c. tanta. de exceſſ. prælat. c. ſi ſententia. de ſent. excom. in 6. c. un. de torneam. Ext.* ſi eæ in culpa fuerint interdicti interponendi, alias non: *d. c. ſi ſententia.* 16. & extenditur ad civitatis interdictæ ſuburbia, & ædificia continentia. *c. ſi civitas.* 17. *de ſent. excom. in 6.*

Sic interdictum ſpeciale alicujus Eccleſiæ extenditur ad capellam & cœmiterium eidem Eccleſiæ contiguum. *d. c. ſi civitas.* 17. §. *ratione quoque.*

In Interdicto perſonali ſtricta fit interpretatio. Vnde ſi populus interdictus, non eſt propterea Clerus interdictus; & è contra Clero interdicto, non eſt interdictus populus. *d. c. ſi ſententia.* 16. *in princ.* ut nec Interdicto Clero & populo, Epiſcopus. *c. quia periculoſum.* 4. *eod. in 6.*

Vniverſitate interdicta, ſinguli qui ex ea univerſitate ſunt, interdicti cenſentur. *d. c. ſi ſententia.* 16. §. *cum verò.*

Tempore interdicti, olim nulla officia Eccle-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ſiaſtica poterant celebrari, nec audiri, *c. quod in te. 40. de pœnit. & remiſſ.* nec ulla Sacramenta, excepto Baptiſmo parvulorum, & pœnitentia morientium, concedi; *d. c. quod in te. c. non eſt vobis. 11. de ſponſal c. reſponſo noſtro. 43. de ſent. excom.* Poſtea, baptiſmus, confirmatio, omnibus; Pœnitentia & Euchariſtia morientibus; *c. quoniam 19. eod. in 6. d. c. reſponſo noſtro.* non extrema unctio, *Gloſſ. c. quoniam baptiſmo. 19. de ſent. excom.* Laicis, *c. cum & plantare. 36. §. etſi templarii. de privileg.* omnino Clericis, *c. quod in te. 40. de pœn. & remiſſion.* item Miſſæ aliorumque divinorum celebratio, permiſſa, *c. fin. verſ. concedimus. de ſent. excom. in 6. d. c. reſponſo. 43. d. c. quod in te.* antea ſemel in hebdomade, quibuſdam Eccleſiis, & monaſteriis, ſubmiſſâ voce, januis clauſis, campanis non pulſatis; *c. permittimus. de ſent. excom. c. quod nonnullis. de privileg. c. cum in partibus. 17. de verb ſignif.* poſtea, ſingulis diebus, omnibus Eccleſiis, iiſdem tamen obſervatis: præterquam in feſtivitatibus Natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, & Aſſumptionis D. Virginis. in quibus ea obſervari non neceſſe. *d. c. alma mater. fin. de ſent. excom. in 6. & ad eum vide Covarruv.*

Aliter in loco interdicto, ſacrificantes; *c. poſtulaſtis. § quaſiviſtis. eod.* deponuntur, & ſi ſcienter hoc fecerint, ad beneficia activè aut paſſivè eligi, poſtulari, vetantur. *c. is qui. 18. §. fin. de ſent. excom. in 6. c. 1. de poſtul. Prælat.*

Interdictum, tam religioſi, exempti, non exempti, *c. 1. 3. de ſent. excomm. in 6.* quam locorum Domini, violantes, excommunicantur; *Clem. 2. eod.* nullâ appellatione obſtante.

Tollitur Interdictum; ſi ad tempus indictum, ejus lapſu; ſi ſub conditione, *ut donec quis ſatisfecerit;*

cerit; ejus exiſtentia, *c. ex reſcripto. de jurejur. c. non eſt vobis. de ſponſal.* ſine alia abſolutione. *Abb. in d. c. non eſt vobis. num.* 7. Si ſimpliciter interdictum, abſolutione; ſi eſt interdictum Judicis, ejus qui interdixit, aut ſuperioris; ſi Juris, Ordinarii, vel Legati Apoſtolici, aut Papæ, ſi ſibi eam reſervavit. *Sum. Angel. verb. interdictum.* 8 *in princ.*

Abſolutio ad cautelam, in Interdicto ſpeciali, non in generali, habet locum. *c. præſenti. de ſent. excom. in* 6. *vid. Felin. ad c. Apoſtolicæ. de except.*

De ſuſpenſione.

TIT. XLVI.

SVſpenſio, hîc, eſt cenſura Eccleſiaſtica, *c. quærenti.* 20. *de verb. ſignif.* quâ perſonæ Eccleſiaſticæ, exercitium ſui officii, vel utriuſque ſimul, in totum, vel pro parte, ad certum tempus, vel in perpetuum interdicitur. *fac. c. tuarum.* 11. *de privil. Gloſſ. in Clem.* 3. *verb. ſuſpenſi. de pœnis.*

Eſt duplex, vel *Canonis*, ſeu *Iuris*, vel *Iudicis.*

Canonis eſt, cum quis ob notorium crimen ipſo jure à ſui ordinis vel officii executione arcetur.

Quamvis enim quilibet in peccato mortali conſtitutus, quod ad ſe ipſum ſuſpenſus ſit, tamen quoad alios, non eſt ſuſpenſus; niſi hujuſmodi peccatum per ſententiam Iudicis, aut confeſſionem in jure factam, aut rei evidentiam notatum ſit. *c. ult. de cohabit. Cleric.*

Iudicis ſuſpenſio eſt, cum quis per ſententiam à dicta executione ex cauſa removetur.

Eam præcedere debet monitio; fieri in ſcripto, causâ expreſsâ. *c.* 1. *de ſent. excom. in* 6. *junct. c. reprehenſibilis.* 26. *de appellat.*

Suſpendi poſſunt tantum Clerici, non Laici, utpote

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

utpote qui officii ſive ordinis Eccleſiaſtici ſunt expertes, à cujus adminiſtratione ſeu executione Clerici ſuſpenduntur.

Neutram ſuſpenſionem incurrit Epiſcopus, niſi de eo nominatim fiat mentio. *c. quia periculoſum. de ſent. excomm. in 6. c. ſi compromiſſiones. de elect. in 6.*

Qui ſuſpenſione durante, officia divina exequuntur, irregularitatem incurrunt; à qua non niſi per Summum Pontificem poſſunt liberari. *c. 1. in fin. c. is qui.* 18. §. 1. *de ſent. excom. in 6.*

Eſt *Irregularitas* impedimentum Canonicum, quo quis prohibetur ordinem Eccleſiaſticum ſuſcipere, aut in ſuſcepto miniſtrare.

Ea non incurritur; niſi in caſibus à jure expreſſis. *c. is qui.* 18. *de ſent. excom. in 6.* Eſt enim odioſa: propterea reſtringenda. *c. odia. de reg. in 6.*

De remotione.

Tit. XLVII.

R*Emotio*, ſeu *Depoſitio*, eſt de dignitate, ordine, gradu, deturbatio, vel eorum privatio.

Eſt vel *Verbalis*, & proprie *Depoſitio*; vel *Realis*, & *Degradatio*, dicitur.

Depoſitio fit per ſententiam, à ſolo Epiſcopo, cauſâ, in jure expreſsâ, *c. 1. diſt.* 35. *Decius in c. ut ſi Clerici. de judic.* aut delicto graviori, *c. tuæ. de pœn. Panor. in c. fin. de Celebr. Miſſ.* hoc ſuadente.

Depoſitus Clericus, ſi celebrat, participatione corporis & ſanguinis Domini, excommunicatione perpetua, demto viatico ſub mortis articulo præbendo, privatur. *c. accedens. diſt.* 50.

Depoſitus Curiæ ſæculari non relinquitur,

c. cum

c. cum non ab homine. de judic. c. at ſi Clerici. eod. Panor. poſt Cardin. in d. c. cum non ab homine. Innoc. in c. 1. *de homicid. in* 6. ſed per Judices Eccleſiaſticos, detruſione in monaſterium, *c. inter ſolicitudines. in fin. de purgat. can.* vel alia pœna, punitur; niſi ſit incorrigibilis. *Cæleſt. in d. c. cum non ab homine.*

Degradatio, (Depoſitio ſolennis aliàs dicta. *in c. Epiſcopus.* 11. *qu.* 3. *c.* 2. *de pœn. in* 6.) eſt, poſt ſententiam, inſigniorum ordinum ſolennis detractio.

Solemnitas eſt; ut Epiſcopus proprius ſi Abbas degradandus, præſentibus Abbatibus vicinis, *c. ſi quis Abbas.* 18. *qu.* 2 *c. miramur. & ibi Gloſſ. & Doct. de ſerv. non ord.* ſi Presbyter, ſex Epiſcopis, *c.* 1. *de hæret. in* 6. ſi Clericus in minoribus ordinibus conſtitutus, præſente capitulo, *d. c.* 2. *de pœn. & ibi Gloſſ. in* 6. *c. qualiter. in* 2. *de accuſat. c.* 1. *de exceſſ. Prælat.* (Niſi alia ſit conſuetudo; *c.* 3. *de conſuet. Gloſſ. in d. c.* 2. *de pœnis. in* 6.) coram judice ſæculari, cui degradandus eſt tradendus, publicè Rei caput tondeat; loca capitis & manuum, in quibus tempore ordinationis unctio facta, vitro vel ferro radat; habitum ſeu veſtimentum Clericale, ordine retrogrado quo ei datum, ab extremo ad noviſſimum, eum exuat. *d. c.* 2. *de pœnis. in* 6. *d. c. Epiſcopus.* 11. *qu.* 3.

Habet Degradatio, *inquit Lucas de Penna. in l.* 1. *C. de privil. Scholar. lib* 12. in tribus tantum locum; in hæretico, *c. ad abolendam.* §. 1. *de hæret. c. excommunicamus. eod.* literarum Summi Pontificis falſatore, *c. ad falſariorum. de crim. falſi.* in eo qui Epiſcopo ſuo eſt inſidiatus, vel eum calumniatus. *c. ſi quis Sacerdotum.* 11. *qu.* 1.

Degradatione ſolenniter facta, degradatus efficitur

ficitur veluti Laicus, omni privilegio exutus & nudatus, & Curiæ ſeculari legibus ejus puniendus relinquitur. *d. c. 2. de pœnis. in 6. c. novimus. de verb. ſignif.*

Manet tamen in Degradato etiam actualiter character ordinis, & poteſtas, quamvis ei interdictum ſit exercitium. *c. quod quidam. 1. qu. 1. c. licite. 32. qu. 7.*

Injiciens manum in degradatum non incidit in Canonis *ſi quis ſuadente Diabolo. 17. qu. 4.* pœnam: omnino in depoſitum manum injiciens. *Gloſſ. in fin. c. 2. de pœnis. in 6. Panorm. ad. d. c. ad abolendam.*

De purgatione Canonica.

TIT. XLVIII.

QVodſi Reus de crimine ſuſpectus, convinci non poſſit, non abſolvi, ſed purgatione canonicâ innocentiam ſuam probare debet. *c. ſi quis Presbyter. hic.*

Eſt *purgatio*, innocentiæ ſuper objecto crimine, certis à jure inventis mediis, facta oſtenſio.

Eſt vel *Canonica*, de qua hoc titulo; vel *Vulgaris*, de qua titulo ſequente.

Canonica eſt, quæ à Canonibus inventa & prodita; ut cum aliquis ſuo de veritate, & compurgantium juramento de credulitate, innocentiam ſuam oſtendit. *c. 3. & c. de teſtibus. 13. hic.*

Indicere eam is judex tantum poteſt, qui de negotio cognoſcit, vel cognoſcere debet, de quo diffamatur: ab alio ſtatuta infamatum non relevat. *c. cum dilectis. 15. in fin. eod. c. ad audientiam. de conſuet. c. licet. de offic. legat.*

Indicit is vel ad inſtantiam ejus qui purgandus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

dus eſt tantum, *ut c. cum in juventute.* 12. *hic.* vel à Judice injungitur; de crimine gravi infamato, & tum aucto Compurgantium numero, niſi à beneficio ſuſpendi velit, præſtanda; *in c. nos inter.* 6. *c. inter ſolicitudines. eod.* Poteſt, ſed non tenetur, eam indicere Judex, ſi infamia ex probabilibus conjecturis ortum non habet. *d. c. cum in juventute. c. quod autem. ſeſſ. qu. fin.*

Injungi non debet cuilibet Reo, ſed tantum fide digno, quem veriſimile eſt non facile pejeraturum; *c.* 1. *& ibi Gloſſ. & Panorm. hic.* & ei qui neque legitimâ probatione, neque ſua confeſſione convictus eſt, *c.* 3. *&* 6. *eod.* neque crimen notorium admiſit, *c. penult. eod.* de eo tamen apud bonos viros ex veriſimilibus ſuſpicionibus eſt diffamatus. *c.* 4. 6. *c. cum in juventute.* 12. *eod.*

Compurgantes (qui jurant, ſe Reum credere à crimine immunem eſſe, & proindè verum juramentum eum præſtitiſſe. *c. quoties. c. de teſtibus. eod. c. presbyter.* 2. *qu.* 4.) eligit Judex, vicinos rei, & honeſtos, vitam & converſationem ejus exploratam habentes; *c cum P. Manconella. c cum dilectus. eod. d. c. presbyter.* interdum duodecim, interdum ſeptem, interdum pauciores pluresve, *c.* 1. *c.* 8. *hic. & paſſim.* 2. *qu.* 5. pro arbitrio, inſpecta ipſius delicti, perſonæ rei & compurgatorum qualitate. *c.* 8. *in verb. ſicut expedire. c. ſignificaſti.* 5. *in verb. juxta arbitrium tuum. de adult. d. c. presbyter. c. quanto.* 2. *qu.* 5.

Locus purgationis debet eſſe idoneus.

Is eſt ubi infamatio apparet: ut ſi à populo infametur, coram populo; *arg. c.* 1. *de pœnis. c. ex tua. de ſimon.* ſi inter clericos, coram illis, *c.* 2. *fin. hic. c. qualiter. in §. fin. de accuſat.* juramenti purgatio & compurgatio fiat.

Purga-

Purgatus crimine liberatur. In purgatione deficiens, legitimis pœnis, tanquam convictus aut confeſſus afficitur. *d. c. inter ſolicitudines.* 10. *hic.*

De purgatione vulgari.

TIT. XLIX.

P*Vrgatio vulgaris*, quam olim vulgus uſurpabat, fiebat per judicium aquæ frigidæ, *c. ex tuarum.* 8. *de purg can.* tactum ferri candentis, *c. fin. hic. c. Mennam. c. conſuluiſti.* 2. *qu.* 5. *c. ſententiam ſanguinis. Ne Cleric. vel Monach.* aquæ ferventis, *d. c. Mennam. c. omnibus. c. conſuluiſti.* 2. *qu.* 5. *d. c. ſententiam ſanguinis.* duellum. *c.* 1. *&* 2. *hic.*

Hæc Canonibus improbata; Quia in iis potius Deus tentabatur & ad iracundiam provocabatur, quàm verum habebatur innocentiæ teſtimonium. *c. fin. de purg. can. c quæritur.* 22. *qu.* 2. *c. ſi nulla.* 23. *qu. fin.* Quia ſæpe etiam per hoc fallax judicium, tentato Deo, innocens impie ex præſumptionibus damnabatur, *c ſignificantibus. hic.* Dæmone miracula imitante, & ut innocenti illuderet, vel impium meritis pœnis liberaret, oculos perſtringente.

FINIS LIBRI QUARTI ET ULTIMI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

ORDO TITVLORVM LIBRI I.

DE Iure Pontificio, ſeu Canonico. Tit. 1
Iure Perſonarum. 2
Epiſcopo, & Summo Pont. & Cardinalib. 3
Electione. 4
Poſtulatione. 5
Confirmatione Electionis. 6
Conſecratione. 7
Receptione & uſu Pallii. 8
Vita & honeſtate Prælatorum. 9
Tranſlatione. 10
Renunciatione. 11
Permutatione. 12
Officio & poteſtate Epiſcoporum. 13
Officio Archidiaconi. 14
Officio Archipresbyteri. 15
Officio Coadjutoris. 16
Officio Vicarii. 17
Officio & poteſtate Sede vacante. 18
Officio Legati. 19
Sacerdotibus in inferiori gradu conſtitutis. 20
Iis qui in Sacris ſunt conſtituti. 21
Iis qui nec in Sacerdotio, nec in Sacris ſunt. 22
Majoritate & Obedientia. 23
Ordinatione Clericorum. 24
Regularibus & Monachis. 25
Vita & honeſtate Clericorum. 26
Viſitatione per Prælatos facienda. 27
Privilegiis Clericorum. 28

LIBRI II.

DE Rerum diviſione. Tit. 1
Sacramentis in genere. 2

Ba-

Baptiſmo. 3
Confirmatione. 4
Euchariſtia & celebratione Miſſarum. 5
Pœnitentiis & remiſſionibus. 6
Indulgentiis. 7
Extrema unctione. 8
Ordine. 9
Matrimonio. 10
Sponſalibus. 11
Nuptiis. 12
Clandeſtina deſponſatione. 13
Effectibus matrimonii contracti. 14
Qui matrimonium accuſare poſſunt, vel contra illud teſtificari. 15
De divortiis. 16
Secundis nuptiis. 17
Rebus, Sacris, Sanctis. 18
Eccleſiis ædificandis vel reparandis. 19
Conſecratione Eccleſiæ vel Altaris. 20
Effectibus conſecrationis. 21
Eccleſiarum unionibus. 22
Immunitate Eccleſiarum. 23
Religioſis domibus. 24
Monaſteriis. 25
Sepulturis. 26
Præbendis & dignitatibus. 27
Collationibus. 28
Quibus modis beneficia vacent. 29
De prohibita beneficiorum pluralitate. 30
Inſtitutionibus. 31
Iure patronatus. 32
Cenſibus, exactionibus, procurationibus. 33
Canonica portione. 34
Decimis. 35
Primitiis. 36

Obla-

Oblationibus. 37

Rebus Eccleſiæ temporalibus, & quando, & quibus ſolennitatibus alienari poſſunt. 38

Precariis. 39

Peculio Clericorum, relictis, & ſucceſſionibus eorum. 40

Teſtamentis. 41

LIBRI III.

DE *Iudiciis.* Tit. 1

Iudice. 2

In jus vocando. 3

Foro competente. 4

Pactis. 5

Tranſactionibus. 6

Arbitris. 7

Poſtulando. 8

Procuratoribus. 9

Libelli oblatione. 10

Mutuis petitionibus. 11

Litis conteſtatione. 12

Vt lite non conteſtata non procedatur ad teſtium receptionem, vel ad ſententiam definitivam. 13

De juramento Calumniæ. 14

Dilationibus. 15

Feriis. 16

Ordine cognitionum. 17

Plus petitionibus. 18

Cauſa poſſeſſionis & proprietatis. 19

Reſtitutione ſpoliatorum. 20

Contumacia. 21

Miſſione in poſſeſſionem. 22

Vt lite pendente nihil innovetur. 23

De ſequeſtratione poſſeſſionum & fructuum. 24

Confeſſis. 25

Pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Probationibus. 26
Teſtibus & atteſtationibus. 27
Teſtibus cogendis, vel non. 28
Fide inſtrumentorum. 29
Præſumptionibus. 30
Iurejurando. 31
Exceptionibus & replicationibus. 32
Præſcriptionibus. 33
Sententia & re judicata. 34
Executione rei judicatæ. 35
Appellationibus. 36
Recuſationibus. 37
Relationibus. 38
Supplicationibus. 39
In integrum reſtitutione. 40
Confirmatione utili vel inutili. 41
Iudiciis extraordinariis. 42

LIBRI IV.

DE Delictis. Tit. 1
Simonia. 2
Ne Prælati vices ſuas vel Eccleſias ſub annuo cenſu concedant. 3
De Magiſtris. & ne aliquid exigatur pro licentia docendi. 4
Iudæis. 5
Saracenis. 6
Hæreticis. 7
Schiſmaticis. 8
Apoſtatis. 9
Anabaptiſtis. 10
Parricidio. 11
Infantibus, & languidis expoſitis. 12
Homicidiis. 13
Torneamentis. 14
Duellis. 15

Sagi-

Sagittariis. 16
Adulteriis. 17
Stupro. 18
Inceſtu. 19
Raptu. 20
Fornicatione. 21
Luxuria contra naturam. 22
Furto. 23
Rapina. 24
Incendiariis. 25
Sacrilegio. 26
Vſuris. 27
Crimine falſi. 28
Sortilegiis. 29
Calumniatoribus. 30
Colluſione. 31
Clerico venatore. 32
Clerico percuſſore. 33
Clerico maledico. 34
Clerico excommunicato, depoſito, vel interdicto miniſtrante. 35
Clerico non ordinato miniſtrante. 36
Clerico per ſaltum promoto. 37
Eo qui ordinem furtivè ſuſcepit. 38
Exceſſibus Prælatorum & Subditorum. 39
Quibus modis de crimine agatur. 40
De Pœnis. 41
Pœnitentiis. 42
Excommunicatione. 43
Quibus modis excommunicatio tollitur. 44
De Interdicto. 45
Suſpenſione. 46
Remotione. 47
Purgatione Canonica. 48
Purgatione Vulgari. 49

TITULI
JURIS CANONICI,
PER
APHORISMOS
ſtrictim explicati,

Iuxta ordinem Alphabeticum indicati.

Prior numerus librum, poſterior titulum ſignificat.

A.

DE *Arbitris.* 3, 7
Adulteriis. 4, 17
Anabaptiſtis. 4. 10
Apoſtatis. 4, 9
Appellationibus. ubi de litteris dimiſſoriis, Compulſorialibus, Inhibitionibus. 3, 36.

B.

B*Aptiſmo.* 2, 3

C.

C*Alumniatoribus.* 4, 30
Canonica portione. 2, 27
Cauſſa poſſeſſionis & proprietatis. 3, 19
Cenſibus. 2, 26
Clandeſtina deſponſatione. 2, 13
Clerico venatore. 4, 32
Percuſſore. 4, 33
Maledico. ubi de Blaſphemia. 4, 34
Excommunicato, depoſito, vel interdicto miniſtrante. 4, 35

Non

Non ordinato miniſtrante. 4, 36
Per ſaltum promoto. 4, 37.
Crimine falſi. 4, 28
Confeſſis. 3, 25
Confirmatione electionis. 1, 6
Confirmatione. 2, 4
Confirmatione utili, vel inutili. 3, 41
Colluſione. 4, 31
Collationibus. 2, 28
Conſecratione. 1, 7
Conſecratione Eccleſiæ vel Altaris. 2, 20
Contumacia. 3, 21

D.

D*Ecimis.* 2, 35
Delictis. 4, 1
Dilationibus. 3, 15
Divortiis. 2, 16
Duellis. 4, 15

E.

E*Cclefiis ædificandis vel reparandis.* 2, 19
Eccleſiarum unionibus. 2, 22
Electione. 1, 4
Effectibus matrimonii contracti. 2, 14
Effectibus conſecrationis. ubi de Sanctorum Canonizatione, Jejunio. 2, 21
Epiſcopis, ſummo Pontifice, & Cardinalibus. 1, 3
Eo qui ordinem furtivè ſuſcepit. 4, 38
Euchariſtia & celebratione Miſſarum. 2, 5
Exactione. 2, 25
Exceptionibus & replicationibus. 3, 32
Exceſſibus Prælaterum & Subditorum. 4, 39
Excommunicatione. 4, 43
Exſecutione rei judicatæ. 3, 35

Extrema unctione. 2, 8
Extraordinariis judiciis. 3, 42

F.

FEriis. 3, 16
Fide inſtrumentorum. 3, 29
Fornicatione. 4, 21
Foro competente. 3, 4
Furto. 4, 23

H.

HÆreticis. 4, 7
Homicidiis. 4, 13

I.

IIs qui in ſacris ſunt conſtituti : ubi de Diaconis & Subdiaconis. 1, 21
Iis qui nec in Sacerdotio, nec in Sacris ſunt conſtituti. ubi de Pſalmiſtis, Oſtiariis, Lectoribus, Exorciſtis, Acoluthis. 1, 22
Immunitate Eccleſiarum. 2, 23
Inceſtu. 4, 19
Incendiariis. 4, 25
Indulgentiis. 2, 7
In jus vocando. 3, 3
Infantibus, languidis, expoſitis. 4, 12
In integrum reſtitutione. 5, 40
Inſtitutionibus. 2, 31
Interdicto. 4, 45
Iudæis. 4, 5
Iudice. ubi & de Delegatione. 3, 2
Iudiciis. 3, 1
Iudiciis extraordinariis. 3, 42
Iuramento calumniæ. 3, 14
Iurejurando : ubi de perjurio. 3, 31

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Iure patronatus. 2, 32
Iure perſonarum. 1, 2
Iure Pontificio ſeu Canonico. 1, 1

L.

Libelli oblatione. 3, 10
Litis conteſtatione. 3, 12
Luxuria contra naturam. 4, 22

M.

Magiſtris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi. 4. 4
Majoritate & obedientia. 1, 23
Matrimonio. 2, 10
Monaſteriis. 2, 25
Miſſione in poſſeſſionem. 3, 22
Mutuis petitionibus. 3, 11

N.

NE Prælati vices ſuas, vel Eccleſias ſub annuo cenſu concedant. 43
Nuptiis. ubi de cognatione Spirituali, legali, carnali; Affinitate, gradibus cognationis & affinitatis. 2, 12

O.

Oblationibus. 2, 37
Officio & poteſtate Epiſcoporum. 1, 13
Officio Archidiaconi. 1, 14
Archipresbyteri. 1, 15
Coadjutoris. 1, 16
Vicarii. 1, 17
Officio & poteſtate Capituli Sede vacante. 1, 18
Legati. 1, 19
Ordinatione Clericorum. 1, 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Ordine. 2, 9
Ordine cognitionum. 3, 17

P.

PActis. 3, 5
Parricidio. 4, 11
Peculio Clericorum, relictis, & ſucceſſionibus eorum. 2, 40
Permutatione. 1, 12
Plus petitionibus. 3, 18
Pœnis. 4, 41
Pœnitentiis. 4, 42
Pœnitentiis & remiſſionibus. 2, 6
Poſtulando. 3, 8
Poſtulatione. 1, 5
Præbendis & dignitatibus. 2, 27
Præſcriptionibus. 3, 32
Præſumtionibus. 3, 30
Precariis. 2, 39
Primitiis. 2, 36
Privilegiis Clericorum. 1, 28
Procuratoribus. 3, 9
Procurationibus. 2, 26
Probationibus. 3, 26
Prohibita beneficiorum pluralitate. 2, 30
Purgatione Canonica. 4, 48
Vulgari. 4, 49

Q.

QVi matrimonium accuſare poſſunt, vel contra illud teſtificari. 2, 15
Quibus modis beneficia vacent. 2, 29
Quibus modis de crimine agatur. ubi de accuſationibus, inquiſitionibus, denunciationibus. 4, 40

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Quibus modis excommunicatio tollitur. 4, 44

R.

Rapina. 4, 24
Raptu. 4, 20
Rebus ſacris, ſanctis. 2, 18
Rebus Eccleſiæ temporalibus. & quando, & quibus ſolennitatibus alienari poſſunt. 2, 38
Recuſationibus. 3, 37
Receptione & uſu pallii. 1, 8
Regularibus & Monachis. ubi de Voto. 1, 25
Relationibus. 3, 37
Religioſis domibus. 2, 24
Remotione. 4, 47
Renunciatione. 1, 11
Rerum diviſione. 2, 1
Reſtitutione ſpoliatorum. 3, 20

S.

Sacerdotibus in inferiori gradu conſtitutis. 1, 20
Sacramentis in genere. 2, 2
Sacrilegio. 4, 26
Sagittariis. 4, 16
Saracenis. 4, 6
Schiſmaticis. 4, 8
Secundis nuptiis. 2, 17
Sepulturis. 2, 26
Sententia, & re judicata. 3, 34
Simonia. 4, 2
Sequeſtratione poſſeſſionum & fructuum. 3, 24
Sortilegio. 4, 29
Sponſalibus. 2, 11
Stupro. 4, 18
Supplicationibus. 3, 39
Suſpenſione. 4, 46

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

T.

TEſtamentis. 2, 41
Teſtibus & atteſtationibus. 3, 27
Teſtibus cogendis, vel non. 3, 28
Torneamentis. 44, 14
Tranſactionibus. 3, 6

V.

VIſitatione per Prælatos facienda. 1, 27
Vſuris. 4, 27
Vita & honeſtate Prælatorum. 1, 9
Clericorum. 1, 26
Voto. 1, 24
Vt lite non conteſtata non procedatur ad teſtium receptionem, vel ad ſententiam definitivam. 3, 13
Vt lite pendente nihil innovetur. 3, 23

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10

f:14—

8

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 10